DIRECTORIUM MYSTICUM,

R.P.F. ANTONII A SPIRITU SANCTO.

DIRECTORIUM MYSTICUM,

IN QUO TRES DIFFICILIMÆ VIÆ, SCILICET, PURGATIVA, ILLUMINATIVA, ET UNITIVA, UNDIQUE' ILLUCIDANTUR;

ET SANCTORUM PATRUM, PRÆCIPUE' ANGELICI DOCTORIS D. Thomæ; ac Seraphicæ M. N. S. THERESIÆ, *splendoribus, illustrantur.*

OPUS

SANE' CUNCTIS AMBULANTIBUS in harum trium viarum tenebris apprimè vtile, & necessarium.

AUTORE R.P. F. ANTONIO A SPIRITU SANCTO, Lusitano, Carmelitana Discalceato, quondam Theologiæ Moralis Primario Lectore, & totius suæ Congregationis Hispanicæ Diffinitore Generali, nunc sui Cœnobij Ulisiponensis, Præsul & Episcopus Cogensis, ex illustri Oppido de Monte Morouelho.

NUNC PRIMUM IN GALLIAM PRODIT.

LUGDUNI,
Sumptibus GUILIELMI BARBIER.
M. DC. LXXVII.
CUM PERMISSU SUPERIORUM.

SERENISSIMO DOMINO,

DOMINO PETRO,

LUSITANIÆ ET ALGARBIORUM
Principi potentiſſimo, Europæ, Aſiæ, Africæ, & Americæ magna ex parte

IMPERATORI AUGUSTO,

TOTIUS OCEANI DOMINATORI INVICTO;
Terrâ, Marique nunquam ſuperato, ſed ſemper triumphatori; Eccleſiæ Romanæ Protectori generali; inconcuſſo veræ Religionis firmamento; Virtutum omnium exemplari perfecto; bellorum invictiſſimo Marti; Pacis principi, Regique, inſperatè ſperato & feliciſſimè auſpicato; Regnorum Luſitaniæ Dominatori æquiſſimo

CÆSARI AUGUSTISSIMO.

FR. ANTONIVS A SPIRITV SANCTO
Carmelitarum Excalceatorum minimus REGUM MAXIMO.

D. V. S. C.

OMINE,

Principes propriis virtutibus alias clientibus effundentes, maximo & exemplo ipſos ad virtutes excitantes, Planetarum maxime vices gerunt. Damna tamen aliena proprio labore communi proximorum commodo reſarcire Diſcalceati religioſi occupatio perfectiſſima ita eſt, ut hoc profectò me laborem iſtum ſuſcipere compulerit quem ſub VESTRÆ CELSITUDINIS protectione ad fidelium ſolatium propono; adſit, & utinam ad ſolamen cupientium in via virtutis progreſſus facere velociſſimos in trium viarum cogni-

ã 3 tione,

tione, purgativæ scilicet, illuminativæ, unitivæ, sacramentalísque, cum corpore pariter ac anima unionis: bonum vtpote infinitum cunctis notum faciendo, ut ex eo incomprehensibilia & ingentia commoda reportentur. Mea igitur cura, & elucubratio ad singulare vestræ Celsitudinis confugit patrocinium, exquiritque in vestræ Celsitudinis pietate refugium salutare. Sicut D. Petri & Pauli reliquorúmque Apostolorum doctrina in Constantini benevolentia & pietate permissionem invenit: ipse enim divino cultui verique Dei adorationi & orationi viam hucusque à tot Tyrannis impeditam piissimus patefecit; mentísque in Dei elevationem, & cælestium rerum contemplationem instituit edoceri, quæ profectò ad custodienda Dei mandata, & ad orthodoxæ fidei cognitionem medium est efficacissimum, lúxque pariter micantissima.

Verum enim verò cùm VESTRÆ CELSITUDINIS benevolentia Constantini pietati non sit impar; siquidem Catholicus fidelísque zelus in tanta Celsitudine peculiariter vigens rebus tantummodo Creatori omnium complacentibus, oculísque Dei iucundis, divinique cultus augmento, remanet satisfactus: Virtus quidem non tantùm naturâ, sed hæreditate quoque ab inclytis & numquam satis decantatis VESTRÆ CELSITUDINIS, Progenitoribus acquisita: piissimis & Catholicis horum regnorum Gubernatoribus, qui cum animi pollerent magnitudine, omnem conatum in honorandis clientibus impenderunt, tanquámque Evangelicæ veritatis vigilantissimi Operarij Catholicæ fidei semina ab Apostolis disseminata, sed præ temporis cursu frustrata & iam penitus semimortua in lucem iterum reddidere, & abundantissimos fructus facere laborarunt. Ratione quidem meamme t sententiam nutrientem hanc viam (DOMINE) ingredi ausus sum, quamvis mei ingenij debilitas & tenuitas nihil aliud efficit nisi vestram Celsitudinem impendio obligare. VESTRA tamen CELSITUDO sese libens annuit obligatam, hæc enim obligatio vestræ Celsitudinis condecet magnanimitati. Post crebra, iteratáque sæpius cum Regum Rege colloquia, Invictissimus Rex Alphonsus Henriquez tot triumphos egit, tot palmas reportavit, pro quibus insignem sibi efficit nomenclaturam, hostiúmque spoliis ornatus illustri famæ tuba per totum terrarum ambitum fuit decantatus; Magnanimus item Rex D. Petrus cùm ad Deum mentem assiduò haberet elevatam, & se totum divinarum rerum addiceret contemplationi, mortis inevitabiles leges meruit resolvere, & Parcarum vitare crudelitatem; ex enim mortis tenebris ad lucem diei mirabiliter restitutus, & demortuos cadaveris artus rursus vitali spiritu informando cum Divo Bartholomæo uno ex Apostolico cœtu colloquia meruit commiscere.

Similiter quoque VESTRA CELSITUDO hujus Regis, de quo tot mirabilia enarravimus, nomina præsefert, & eâdem voce Petrus nuncupatur, Regnique ipsius tract at moderamina, quod ipsimet supradicti regali in solio gubernarunt, ipsorúmque inclytus est successor in q uo Christianæ fidei fortitudo firmissimis radicibus glutinatur,

in

in quo Ecclesia vigilantissimum Evangelicæ veritatis invenit divulgatorem, qui Christianum Imperium lanssimè usque ad utrumque polum, & ad terræ terminos propagaret, veri Dei nomen omnibus notum Nationibus faciendo: Paganorum errores abolendo, Ethnicorúmque crassam cæcitatem in misera falsæ idolorum adorationis caligine versantium, nitissimo fidei splendore delendo, cultúmque Idolorum in veram Dei adorationem: Theatrum scandali & injuriæ ipsi Deo factæ, in Altissimi solium & habitaculum: Gentilium ignorantiam, in veram Sapientiam convertendo; ut quidquid venerationis illic hucusque amiserat Omnipotens, VESTRA CELSITUDINE regnante duplicato fœnore videat compensatum. Siquidem verò vestra Celsitudo in hoc meo labore me dignatur beatitudine, talíque & tam amplissimo protectore meum opus remanet felicissimum, mei muneris erit, assiduas mei sacrificij & holocausti Deo facere oblationes, vestræ Celsitudini longitudinem dierum ita prolongatam, tótque Fortunæ favoribus prosperatam, enixissimis precibus flagitando, ut vestram Celsitudinem totus terrarum ambitus & universæ mundi nationes unum Regem, unum Dominum fateantur; sub cujus dexteræ potentia, & fortitudine in cuncto terrarum orbe sub unius tantùm pastoris jugo Deo Optimo Maximo, cultus, honor, adoratio, & gloria tribuatur.

Divina Omnipotentia regiam & magnificam VESTRÆ CELSITUDINIS personam tandiu apud vivos patiatur demorari, quandiu clientibus omnibus, populóque & universis Lusitaniæ, convenit dominationibus: Vestræque Celsitudini multiplicata coniugalis thori pignora & successionem laxo suæ beneficentiæ sinu liberaliter largiatur. Quemadmodum enim cælum astris distinctum pulchrius atque ornatius est: ita coniugium si dulces habeat liberos, ditatum remanet & beatum; faxíntque Superi, ut tam ampla successio continuetur, ut in ea Lusitani nominis decus, in infinita sæcula ter feliciter æternetur. In cœnobio dicato Deiparæ à Remediis Carmelitarum Discalceatorum.

SERENISSIME DOMINE.

Vestræ Altitudinis.

Humilis Orator.

E Capellanorum Vestræ Altitudinis Minor.

Fr. ANTONIVS A SPIRITV SANCTO
Carmelita Excalceatus, Episcopus Cogensis.

ã 4

CENSURA D. F. DIDACI A SANCTO THOMA
Vicarij Regalis Hospitij Sanctissimi Sacramenti.

De mandato nostri Diffinitoris Generalis accuratè, & summa voluptate legi librum, qui inscribitur: *Directorium Mysticum, Auth R. P. F. Antonio à Spiritu Sancto Lusitano Carmelita Discalceato. Tomus Sextus.* Non semel, sed iterum atque iterum revolueram proprij Authoris præcedentes Tomos: attamen illos curiositate, hunc sane obedientia. Invenio in omnibus eundem stilum, methodum, dispositionem, iudicium, genium, & ingenium, comprehensionémque nostrorum temporum, veterúmque Authorum: Argumentum Sapientiæ superexcellentis:
a Ep. 20 quia, ut dixit Seneca *a*: Maximum hoc est Officium Sapientiæ, & indicium ut ipse, sibique par sibi, idem sit. Præsagium futurorum proventuum hujus Tomi; scio enim (sit Deus quod non mentior) ex doctrina præcedentium Tomorum plures animas ex statu miserabili concubinatorum se transtulisse in statum conjugij legitimi: ex statu peccatorum se transtulisse in statum gratiæ. Majori ratione ex doctrina hujus sexti Tomi Religiosæ animæ se reponent in perfectionis statum, hic enim viæ facilimæ ad prædictum statum reperiuntur.

b Lib. 1. tom. 7. De hoc Sexto Tomo audeo dicere, quod Claud. *b* de mundi creationis die sexto.

In meritis primus, postremus in ordine toto
Factus homo, ut se se rebus præstare creatis
Nosset.——

Hic Tomus postremus in ordine, primus in meritis; sextus, sed
Reliquis se se præstare creatis.

Noscamus. Quia Author semper sui similis, semper primus: & in singulis fine secundo primus. In sexto creationis die fuit innocentiæ status: in hoc sexto
c Tr. 4. diff. 4. n. 435. Tomo *c* via aperitur ut animæ privilegia status innocentiæ adipiscantur: In sexto die posuit Deus Adam, & Evam in Paradiso: in hoc sexto Tomo *d* via aperitur ut
d Tr. cit. animæ etiam in hac vita Paradisum Spiritualem possideant. In sexto creationis die fuit conjugium ex omni parte beatum, cui Pater Parochus, dexteralis Angelus,
e Tr. 4. disp. 4. sess. 1. Divinitas pronuba, flammeum Flamen, Dos Verbum: in hoc sexto Tomo *e* via docetur & aperitur, ut Pater, Filius, & Spiritus Sanctus, simile conjugium cum animabus celebrent. In sexto die creationis habuerunt primi parentes felicitatem hujus vitæ, hic aperitur via, ut homines in hac vita felicitatem consequantur. *tr. cit.*

In sexto die exivit de latere Adæ innocens sponsa in sexta ætate, altero sexto die exivit de latere Christi Sanguis, & Aqua, Eucharistiæ scilicet Sacramentum, Aqua, quæ lavat animas, Sanguis qui animas impinguat. In hoc sexto
f Tr. vlt. Tomo *f* via ostenditur, quæ efficit animam humanam unum cum corpore Christi glorificato, lavando maculas & virtutum apicem communicando.

g De arte Poet. Vt unus liber prodiret in lucem requirebat Horatius *g* novem annos, in quibus à sententia judicis, ab amicorum consiliis, ab objurgatione Patrum codex limaretur:

——*Si quid tamen olim*
Scripseris, in Metij descendat judicis aures,
Et Patris, & nostras: nonumque prematur in annum.

Existimabat Poëta in mente Patris ad liberos intellectuales gignendos tot annos requiri, quot menses in utero matris ad liberos naturales.

Nonumque prematur in annum.

Paulo magis quam novem annis hic Author edit in lucem sex Tomos, imprimit sex Libros, gignit sex liberos intellectuales inter tumultus occupationum Archimandritæ Viennensis, Olissiponensis, Conciliarij Definitoris, & Definitoris Generalis. Quæro: Tot Tumi, Tot Filij, Tot Libri, Tot Liberi, sunt Liberi supernaturales? an præter naturales? De hoc præsenti libro affirmo esse supernaturalem, quippe qui viribus omnibus unionem intimam & supernaturalem cum

Deo,

Deo, cum Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento explicat: de cæteris Tomis dicam quod de Sancto Isidoro Archiepiscopo Hispalensi dicit Ecclesia, de nostro Authore posset dici. Qui Deo student, nihil non proclive sentiunt, nihil frustra conantur, nihil non ex voto consequuntur.

b Apoc. 10.n.10. Hunc librum legi & (dicam cum Joanne *b*) devoravi illum; fuit in ore meo tanquam mel dulce, & amaricatus est venter meus. Fuit tanquam mel dulce, quia legere tanta Mysteria gustu pascit, & oblectat etiam insipientes: quia stulti & tardi corde erant discipuli in Emaus pergentes, & tamen dicebant: Nonne *i* Luc.24 cor nostrum ardens erat *i*. Amaricatus est venter, quia amor proprius ut remora impedit, ne Favorum, Gratiarum, & Donorum in libro scriptorum suave mel consequar. Attamen in isto Directorio solatium invenio; quia si sum in via Purgativa, animare me possum ad subeundam illuminativam & unitivam; ad eas enim hîc via est recta, ac directa, ac Directorium. Quare meretur ut caracteribus aureis imprimatur, de illóque dicatur, quod dictum est de Æn. Virg.

Laudetur, placeat, vigeat, relegatur, ametur.

Sub Censura in hoc Hospitio regali Sanctissimi Sacramenti Carmelitarum Discalceatorum hujus Civitatis Ulisiponensis 17. Iul. anno 1672.

Fr. Didacus a S. Thoma,

Vicarius.

CENSURA P.Fr. FRANCISCI A SANCTA MARIA olim Theologiæ primarij Lectoris, nunc Rectoris nostri Collegij Carmelitarum Discalceatorum Conimbricensis.

Librum, cui titulus *Directorium mysticum à R.P. Fr. Antonio à Spiritu sancto*, olim Theologiæ moralis ptimario Lectore totius nostræ Congregationis Hispanæ, Diffinitore generali; & nunc nostri Conventus Ulisiponensis dignissimo Præsule feliciter elaboratum ex decreto Nostri Diffinitoris generalis attente & summa voluptate perlegi, in quo nihil quoad absolutissimam in hac re Theologica nostri instituti propria scriptionem efficere possit, desiderare potuerim. Et, ut verum fatear, non sine animi stupore & applausu in admirationem rapi me videor, dum hujus Authoris inter tot Ordinis functiones versantis considero & mecum expendo nobile & fœcundum ingenium, infatigabiléque studium quo (post tanta moralia quæ edidit doctissima volumina) tam artificiose, compendiose, ac ordinate ea nunc tradidit Mysticæ Theologiæ, quæ in aliis sparsim, & confuse habentur, potissimam vim hujus operis laudem esse censeam, summam claritatem: adeo namque sese feliciter explicat, stylum adeo facilem, non tumentem adhibet, adeo egregia methodo, eleganti ordine, res ipsas minus ordinis, patientes disponit, ut nemo unquam veriùs sua scripta in lucem edidisse mentem dici potuerit, & si fas est, dicam quod sanissimam doctrinam eructando sicut Lux in tenebris lucet, lucem loquitur. Splendorem igitur emittat hoc præclarissimum astrum, ut omnibus lucem proferat mentibus, corda inflammet. Sic censeo, sic oro, in hoc nostro Collegio Conimbricensi Excalceatorum Carmelitarum die 9. Februarij anno 1672.

Fr. Franciscus a Sancta Maria
Rector Collegij.

CENSURA

CENSURA P. Fr. ELIÆ A S. IOSEPH, Theologiæ primarij Lectoris Carmelitarum Excalceatorum.

X commissione nostri Diffinitoris Generalis Fratrum Excalceatorum Beatissimæ Virginis Mariæ de monte Carmelo Congregationis Hispanæ Librum hunc,qui,*Directorium Mysticum* inscribitur *à P. Fr. Antonio à Spiritu Sancto*, olim Theologiæ moralis primario Lectore & totius Congregationis Diffinitore generali; & nunc nostri Cœnobij Ulisiponensis Præfecto dignissimo attentè perlegi, nihilque in eo reperi Fidei catholicæ, aut bonis moribus repugnans, immò credo librum hunc Doctis ac divinæ contemplationi deditis fore gratum, atque perutilem; ac proinde typis mandandum: in quorum fidem subscripsi in hoc nostro Collegio Conimbricensi die duodecima Februarij Anni Domini 1671.

Fr. Elias a Sancto Joseph.

Lector.

E mandato Excellentissimi Domini D. Petri de Lancastro Ducis de Aueiro, in causis Fidei pro Lusitaniæ regnis Inquisitoris Supremi, ac Generalis, accuratè legi librum habentem pro titulo: *Directorium Mysticum Autore R.P. M. Fr. Antonio à Spiritu Sancto*, Lusitano, familiæ Carmelitanæ Discalceatorum Diffinitore Generali, sui Conventus Vlisiponensis Præsule, Episcopóque Cogense electo: suorum operum Tomus sextus. Nihil in eo Catholicis Dogmatibus dissonum, integritatíve morum (quantum intelligere potui) alienum inveni. Laudes potius quam censuram iudico postulare; & sicut reliqua eiusdem Autoris Scripta, cum quibus non modicam continet paritatem, ut in maximam Christianæ Religionis utilitatem, Typis excudatur, dignum arbitror. Ulisipone in Conventu S. Francisci die 13. Decembris 1672.

P. Emmanvel a S. Jacobo.

Istas as informaciones podese imprimer este Livro, cujo titulo es *Directorium Mysticum Autore R. Fr. Antonio de Spiritu Sancto*, Bispo de Angola, menos ô que vay risiado à impresso tornara para se conferir: è se dar licencia para correr esemella nuestro Carrera. Lisbona 7. de Fevrero 1673.

Pedro de M.^{ca} M.^{la} De Maysti.
Hieron. del Primat. Sousa.

Bernal. Correa de la Cerda.

FR. Didacus à Conceptione Vicarius Generalis Ordinis Fratrum Discalceatorum Beatæ Mariæ de Monte Carmeli primitivæ Observantiæ. De consensu nostri Diffinitoris liber cujus titulus est: DIRECTORIVM MYSTICVM A PATRE FRATE ANTONIO AB SPIRITV SANCTO, Priore nostri Conventus Civitatis Ulisiponensis accuratè compositus, & à gravioribus, doctisque viris nostri Ordinis (quibus ipsum videndum & examinandum commisimus) recognitus & approbatus typis mandetur, & in lucem prodeat, obtenta facultate supremi Senatus tenore præsentium licentiam concedimus. Datum in hoc nostro Conventu Sancti Patris nostri Alberti Ville de Ocanna, die decima quinta mensis Augusti, Anni millesimi, sexcentesimi, septuagesimi septimi.

Fr. DIDACVS A CONCEPTIONE,
Vicarius Generalis.

Fr. NICOLAVS A SANCTO CLEM.
Diffinitor, Secretarius.

CONSENTEMENT du Procureur du Roy.

IE Consens pour le Roy, qu'il soit permis à sieur GVILLAVME BARBIER d'imprimer un livre intitulé: OPERA THEOLOGICA ET REGVLARIA A SPIRITV SANCTO. Et que les defences ordinaires luy soient accordées pour cinq années. A Lyon le 5. Mars 1675.

VAGINAY.

PERMISSION.

SOit fait suivant les Conclusions du Procureur du Roy, les an & jour cy-dessus.

DE SEVE.

PROLO

PROLOGUS
ad Lectorem.

Liquibus, LECTOR BENEVOLE, singulare videbitur quod post tot Moralia conscripta calamum ad Mysticam Theologiam convertam; sed necessarium fuit obedire mandato totius nostri Capituli generalis celebrati anno Domini 1670. quod suo speciali decreto mihi praecepit ut hoc *Directorium mysticum* inscriberem ut Scholasticis nostris in Collegiis Theologicis à deputato magistro dictaretur & quamvis opus humeris meis impar iudicaverim, obedientia fretus, quamvis invitus, suscepi & feliciter consummavi quantum patitur tenuitas ingenij mei. Illud divido in quatuor tractatus: in primo de ipsa Theologia mystica breviter disputo; nihil tamen quod ad exactam materiae notitiam, necessarium fuerit omittam: in secundo de via purgativa: in tertio de via illuminativa: in quarto de via unitiva luculenter tractabo, in eis loquar non tam experientia aliquali triginta & octo annorum spatio comparata, quàm ex sacrae Scripturae & sanctorum Patrum authoritatibus, praecipuè D. Thomae & Seraphicae matris nostrae Sanctae Theresiae Theologiae mysticae magistrae insignis. Alios praecipuos Doctores referam, ut sunt D. Dyonisius Areopagita, S. Bonaventura, S. Bernardus, Vgo & Ricardus à S. Victore, Dyonisius Cartusianus, Tauletus, Gersonus noster Venerabilis pater, Fr. Joannes à Cruce & noster Joannes à Jesu Maria, noster Thomas à Jesu, noster Philippus à Sanctissima Trinitate, P. Fr. Thomas à Valgornera, Planes & alij quorum sententiis totum hoc mysticum Directorium elucidabitur. Dicitur autem hoc opus Directorium; quia praecipue ad nostros Scolasticos instruendos dirigitur. Quòd si alij extranei hoc Directorio etiam dirigi voluerint, credo non à via perfectionis deviaturos, immo ad eam feliciter perventuros: haec enim est via & directio certa ad summam perfectionem christianam. Licet autem sola via unitiva quasi proprie nomen Theologiae mysticae obtineat, toti tamen huic Operi Directorij mystici nomen praefigitur. Tum quia reliquae viae ad hanc praecipue ordinantur; tum quia saepissime Theologiae mysticae suavitas aliis viis & si non perenniter, transeunter tamen admiscetur: solet enim Deus Optimus Maximus incipientes aliquando tirones nec adhuc purgatos caelestium rerum contemplatione ac dulcedine abundantius perfundere; ut sic ad arduam Crucis viam celeriùs percurrendam animentur. Materia est difficilis & obscura: in ea cogor alta edocere, sed doctis & indoctis scribo, capient aliquid singuli, maxime experti quibus principaliter offero. Quòd si passim nostrorum Doctorum authoritatibus doctrinam traditam in hoc opere confirmo; hoc ideo facio, quia Nostrates mysticam hanc doctrinam ex proprio instituto profitentur, cum primarius nostrae regulae spiritus circa contemplationem ac Theologiam mysticam versetur, ut dicitur in nostra regula, *maneant singuli in cellulis suis die ac nocte in lege Domini meditantes & in orationibus vigilantes.* Faxit Deus ut id quod intendimus, in hoc opere consequamur. Vale.

INDEX

INDEX

Tractatuum, Disputationum, Sectionum, & Paragraphorum quæ in hoc Tomo continentur.

TRACTATUS PRIMUS. De Theologia Mystica.

DISPUTATIO PRIMA.

De essentia, objecto, & partibus Theologiæ Mysticæ. p. 1

SECT. I. *Vid sit Theologia mystica?* ibid.

II. *Quodnam sit objectum Theologiæ mysticæ?* 4

III. *Vtrum in exercitio Theologiæ mysticæ anima contemplativa tantum patiatur.* 5

IV. *Vtrum in exercitio Theologiæ mysticæ possit esse amor absque prævia cognitione.* 7

V. *Vtrum in exercitio Theologiæ mysticæ possit voluntas plus amare quam intellectus intelligere.* 8

VI. *Quid significent aliqua phrases & termini quibus utuntur Theologi mystici.* 10

§. I. *Quid significet illud dictum, ingredi divinam caliginem, vel ascendere ad superessentialem divinarum tenebrarum radium.* ibid.

§. II. *Quid significet illud dictum Doctorum mysticorum in contemplatione silentium & otium tenere.* 11

Directorium Mysticum.

III. *Quid velint Mystici dicere, quando dicunt quod anima in statu unionis intimæ annihilatur & liquescit.* ibid.

§. IV. *Quomodo sint intelligendæ illæ phrases in statu intimæ unionis: Deus osculatur & amplectitur animam & sponsalia & matrimonium init cum illa.* 12

§. V. *Quomodo sit intelligenda illa phrasis: Anima transformatur in Deum.* 13

§. VI. *Quid intelligant Mystici nomine maculæ.* ibid.

§. VII. *Quid velint dicere Mystici quando dicunt quod anima in intima unione cum Deo fruitur Deo, seu Verbo sponso ipsius.* ibid.

§. VIII. *Vtrum in exercitio Theologiæ mysticæ omnes animæ potentiæ sint Deo unitæ & æqualiter.* 14

§. IX. *Vtrum eisdem mediis anima collocetur in exercitio Theologiæ mysticæ.* ibid.

§. X. *Vtrum unio fruitiva quæ in supremo gradu Theologiæ mysticæ contingit, possit aliquando sine ecstasi contingere.* 15

§. XI. *Vtrum anima pertingens ad*

c̃ hanc

hanc unionem fruitivam possit illam ita cognoscere ut de illa non possit ullo modo dubitare. ibid.

§. XII *Vtrum in hoc sublimi Theologia mystica gradu quoad unionem Dei fruitivam pertingit, anima reddatur certa quod sit in statu gratiæ & in numero electorum.* ibid.

SECT. VII. *De partibus Theologiæ mysticæ.* pag. 16.

TRACTATUS II.

De via purgativa animæ contemplativæ propria incipientium. 19

DISPUTATIO I.

De purgatione activæ partis cognoscitivæ. *ibid.*

SECT. I. *De statu humanæ naturæ corruptæ & per Christi gratiam reparatæ.* ibid.

II. *De multiplici imperfectione incipientium.* 21

III. *De peccatorum & imperfectionum purgatione.* 24

IV. *De vitiorum purgatione.* pagina 25

V. *De passionum moderatione.* pag. 28

VI. *De passione moderatione.* 29

VII. *De passionum desiderij, seu concupiscentia.* 30

VIII. *De passione gaudij, seu delectationis.* 31

IX. *De passione odij.* 32

X. *De passione fugæ & abominationis.* ibid.

XI. *De passione tristitiæ & doloris.* pag. 33

XII. *De passione spei.* 34

XIII. *De passione desperationis.* 35

XIV. *De passione audaciæ.* ibid.

XV. *De passione timoris.* 36

XVI. *De passione iræ.* 37

DISPUTATIO II.

De purgatione activa sensuum externorum. 38

SECT. I. *De potentia visiva & de mortificatione illius.* ibid.

II. *De potentia auditiva & de illius mortificatione.* 39

III. *De potentia odorativa & de illius mortificatione.* ibid.

IV. *De potentia gustus & de illius mortificatione.* 40

V. *De potentia tactus & de illius mortificatione.* ibid.

DISPUTATIO III.

De mortificatione sensuum internorum 40

SECT. I. *De mortificatione sensus communis phantasia, seu imaginativa, seu æstimativa.* ibid.

II. *Quomodo purganda sit memoria tam naturalibus, quàm supernaturalibus notitiis distinctis.* 43

III. *Quomodo purgandus sit intellectus ab ignorantia, vel siccitate.* 45

IV. *De purgatione propria voluntatis.* 46

DISPUTATIO IV.

De purgatione passiva partis sensitivæ. 47

SECT. I. *In quo formaliter consistat purgatio passiva partis sensitivæ.* ibid.

II. *De causis purgationis passivæ partis sensitivæ.* 48

III. *De necessitate purgationis passivæ partis sensitivæ.* 49

IV. *De tædio, ariditate & desolatione quæ reperitur in purgatione passiva.* 51

V. *De signis demonstrantibus purgationem*

tionem passivam. 52
VI. *De effectibus purgationis passivæ partis sensitivæ.* 53
VII. *Quomodo se gerere debeant incipientes tempore purgationis passivæ.* 54

DISPUTATIO V.

De diversis mediis quibus perficitur purgatio passiva partis sensitivæ. 55

SECT. I. *Purgatio passiva partis sensitivæ perficitur aliquando tentatione contra castitatem.* ibid.
II. *Purgatio passiva partis sensitivæ perficitur aliquando manifesta Dæmonum tentatione.* 56
III. *Purgatio passiva partis sensitivæ perficitur aliquando iactura bonorum fortunæ.* 57

DISPUTATIO VI.

De purgatione passiva partis intellectivæ. 58

SECT. I. *Quid sit purgatio passiva partis intellectivæ.* ibid.
II. *De causis purgationis passivæ in parte intellectiva.* 59
III. *De motivis ob quos Deus inducit purgationem passivam partis intellectivæ.* 60
IV. *De effectibus purgationis passivæ partis intellectivæ.* 61
V. *De signis demonstrantibus purgationem passivam partis intellectivæ.* 63
VI. *Quomodo se gerere debeant qui purgatione passiva partis intellectivæ exercentur.* 64

DISPUTATIO VII.

De variis mediis quibus perficitur purgatio passiva partis intellectivæ. 65

SECT. I. *Purgatio passiva partis intellectivæ perficitur aliquando tentatione contra fidem atque tentatione desperationis,* ibid.
II. *Purgatio passiva partis intellectivæ perficitur aliquando totali subtractione consolationis.* 66
III. *Purgatio passiva partis intellectivæ perficitur pluribus aliis mediis.* 67
IV. *De tentationibus occasione purgationis passivæ exurgentibus & earum mediis.* 68

DISPUTATIO VIII.

De medio quo debeat fieri purgatio activa in parte sensitiva quod est oratio præsertim mentalis. 69

SECT. I. *Quid sit oratio & quotuplex.* ibid.
II. *De præparatione ad orationem mentalem.* 71
III. *De lectione in ordine ad orationem mentalem.* 72
IV. *De gratiarum actione & oblatione.* 73
V. *De petitione.* ibid.
VI. *De meditatione.* 74
VII. *Meditatio est primus gradus ad ascendendum ad vitam contemplativam tam secundum doctrinam Apostolorum & Sanctorum Patrum & gravium Doctorum, quàm secundum bonam Philosophiam.* 75
VIII. *Quomodo debeat exerceri meditatio figurarum absque detrimento salutis & cum utilitate meditantis.* 77
IX. *Ex discursu imaginario nos debemus transferre ad ponderationem rei meditatæ.* 78

Index Tractatuum, Disputationum, &c.

X. *Aliquando debet homo transire à ponderatione quieta rei meditatæ ad puritatem intellectivam contemplationis.* 79
XI. *Mysteria humanitatis Christi sunt principalis materia circa quam debet exerceri materia meditationis.* ibid.
XII. *Meditatio debet ordinari ad mortificationem passionum & ad imitationem virtutum Christi domini.* 80
XIII. *Lux quæ deservit meditationi naturali, ut perfecta sit, debet illustrari à supernaturali luce.* 82
XIV. *In meditatione multoties aperiendum est ostium intellectus luci divinæ ad ponderationem rei meditatæ.* 83
XV. *Quomodo debeat conformari intellectus rationi per fidem ut lux divina possit illustrare meditationem.* ibid.
XVI. *Authores mystici eam proprietate vocant operationem passivam qua movetur ab illuminatione activa & ab influentia divina.* 84
XVII. *De exercitio practico trium graduum quibus fructuosa meditatio debet ad Deum ascendere.* 85
XVIII. *Meditatio ut sit recta & conformis naturæ & vocationi Dei, debemus obedire patri spirituali, docto & experto.* ibid.

TRACTATUS III.

De via illuminativa animæ contemplativæ propria proficientium. pag. 87

DISPUTATIO I.

De illuminatione activa partis cognoscitivæ per contemplationem. *ibid.*

SECT. I. *De proficientibus in via spirituali.* ibid.
II. *Quid sit contemplatio in communi.* ibid.
III. *Quanam dispositiones in subjecto requirantur ad vitam contemplativam.* 88
IV. *De proprietatibus & effectibus contemplationis.* 90
V. *Contemplatio dividitur in eam quæ est Philosophorum gentilium.* 91
VI. *Dividitur contemplatio fidelium in acquisitam & infusam.* 92
VII. *Quid sit contemplatio acquisita.* ibid.
VIII. *Quomodo contemplatio acquisita & infusa ab invicem differant.* 93
IX. *De contemplatione acquisita mediante lumine fidei.* 94
X. *Contemplatio acquisita dividitur in eam quæ est per affirmationem, & in eam quæ est per negationem.* 95
XI. *Dividitur contemplatio acquisita in eam quæ est per ascensum, & in eam quæ est per descensum.* 97
XII. *Contemplatio acquisita dividitur per tres motus, circularem, rectum & obliquum.* 98

DISPUTATIO II.

De illuminatione activa partis affectivæ per virtutum acquisitionem. *pag* 99

SECT. I. *Virtutes sunt necessaria ad acquirendam contemplationem.* ibid.
II. *Quid sit virtus.* ibid.
III. *De virtutum proprietatibus.* 101
IV. *De distinctione virtutum.* 101
V. *De virtutibus Theologicis.* 102
VI. *De prudentia & partibus ejus.* 104
VII. *De justitia & partibus ejus.* 105
VIII. *De fortitudine & partibus ejus.* 106
IX. *De temperantia & partibus ejus.* 107
X. *De subjecto virtutum.* 108
XI. *Non potest una virtus perfectè acquiri sine aliis.* 109
XII. *Simpliciter est necessaria charitas*

tas ad acquirendas & conservandas virtutes. 110
XIII. *De multiplici medio ac modo acquirendi.* 111
XIV. *In statu viæ illuminativæ virtutes sunt in gradu superiori.* 112
XV. *Certis indiciis virtutes acquisitæ demonstrantur.* 113
XVI. *De devotionis exercitio quatenus conducit ad contemplationem.* 114
XVII. *Instructiones Directorum spiritualium sunt utiles ad ducendum animam ad contemplationem, si sint necessariæ, secus si sint superfluæ.* 115

DISPUTATIO III.

De illuminatione passiva tam partis cognoscitivæ, quàm affectivæ in contemplatione supernaturali & infusa. p. 117

SECT. I. *Quid sit contemplatio supernaturalis & infusa.* ibid.
II. *De quatuor causis contemplationis infusæ.* 118
III. *De proprietatibus & effectibus contemplationis.* 119
IV. *Debent omnes ad contemplationem supernaturalem aspirare.* 120
V. *De mediis quibus ad contemplationem supernaturalem pervenitur.* 121
VI. *Supernaturalis gratia contemplationis aliquando conceditur imperfectis; aliquando denegatur perfectis.* 122
VII. *Quid faciet anima quando ab ea gratia contemplationis subtrahitur.* 123
VIII. *Contemplatio supernaturalis ordinario miscetur imaginationi, licet aliquando aliter contingat.* 124
IX. *Aliquando in viris perfectis datur pura contemplatio sine concursu imaginationis.* 126
X. *Datur aliquando contemplatio perfectior in caligine divina.* 127
XI. *Contemplatio supernaturalis aliquando cum censuum alienatione contingit.* 128
XII. *Contemplatio supernaturalis aliquando ad claram Dei visionem pertingit.* 129

DISPUTATIO IV.

De principio formali elicitivo & medio contemplationis supernaturalis. pag. 130

SECT. I. *Principium formale elicitivum contemplationis supernaturalis, aliquando est donum scientiæ.* ibid.
II. *Principium formale elicitivum contemplationis supernaturalis, aliquando est donum sapientiæ.* 131
III. *Principium formale elicitivum contemplationis supernaturalis, aliquando est donum intellectus.* 132
IV. *Principium formale elicitivum contemplationis supernaturalis, aliquando est altius donis Spiritus sancti.* 133
V. *Principium formale elicitivum contemplationis, aliquando est lumen gloriæ.* 135
VI. *Multiplex est medium in quo contemplatio naturalis perficitur.* 136

DISPUTATIO V.

De divinis visionibus, revelationibus & locutionibus, &c. pag. 137

SECT. I. *De visione corporali rerum cælestium.* ibid.
II. *De visione imaginaria.* 140
III. *De visione intellectuali.* 141
IV. *De revelationibus supernaturalibus.* 143
V. *De divinis locutionibus.* 144
VI. *De divinis tactibus.* 146
VII. *Quomodo se gerere debeat anima in apprehensionibus supernaturalibus.* 147
VIII. *Quando apprehensiones supernaturales*

naturales distinguantur vera à falsis. 148
IX. *Proponuntur alia signa ad distinguendas revelationes & visiones veras à falsis.* 150
X. *Prosequuntur signa ad distinguendas veras visiones & revelationes à falsis.* 153
XI. *Prosequuntur signa ad distinguendas veras revelationes & visiones à falsis.* 156
XII. *Quid debeat facere persona quæ habet revelationes.* 159
XIII. *Quomodo se debeat habere confessor, seu persona quæ habet revelationes vel visiones, vel alios favores spiritua-les.* 160
XIV. *Quomodo distinguendi sint raptus veri à falsis.* ibid.

TRACTATUS IV.

De via unitiva animæ contemplativæ propriæ perfectorum. 164

DISPUTATIO I.

De intima unione animæ contemplativæ cum Deo *ibid.*

SECT. I. *Atur actualis unio animæ contemplativæ cum Deo quæ est fruitiva.* ibid.
II. *Quid sit actualis unio fruitiva animæ contemplativæ cum Deo.* 165
III. *Hæc unio animæ cum Deo declaratur similitudinibus & exemplis.* 169
IV. *Hæc actualis fruitiva unio animæ contemplativæ cum Deo dividitur in ebriam & sobriam.* 170
V. *In hac actuali fruitiva unione animæ contemplativa cum Deo consistit hujus vitæ felicitas & inchoata beatitudo.* 172
VI. *Debent omnes & maximè Deo specialiter unitæ animæ ad actualem fruitivam unionem cum Deo aspirare & attendere.* 173
VII. *Quæ necessaria sint tam prævia quam simultanea dispositiones ad prædictam unionem animæ cum Deo.* 174
VIII. *Quomodo se habeat intellectus in ordine ad intimam animæ unionem cum Deo.* 176
IX. *De oratione unionis.* 178
X. *De oratione recollectionis.* 180
XI. *De oratione quietis.* 181
XII. *De oratione raptus.* 184
XIII. *De oratione impulsus.* 187

DISPUTATIO II.

De effectibus intimæ ac præsertim fruitivæ animæ unionis cum Deo. 188

SECT. I. *De effectibus unionis fruitivæ.* ibid.
II. *De effectibus orationis unionis activa.* 189
III. *De effectibus orationis impulsus.* 190
IV. *De effectibus orationis Raptus.* pag. 191.
V. *De effectibus orationis fruitivæ.* 191

DISPUTATIO III

De intima unione animæ contemplativæ cum Deo secundùm partem affectivam in exercitio virtutum heroicarum. 193

SECT. I. *De exercitio fidei heroïca.* ibid.
II. *De exercitio Spei heroïca.* 194
III. *De exercitio charitatis heroïca erga Deum & erga homines.* ibid.
IV. *De exercitio Religionis heroïca.* 196
V. *De exercitio Resignationis heroïca, seu conformitatis omnimodæ cum divina voluntate.* 197

VI. De

VI. *De exercitio humilitatis hæroica.* 198

VII. *De exercitio hæroïca obedientiæ.* 199

VIII. *De exercitio observantia regularis hæroïca.* 200

IX. *De exercitio puræ intentionis hæroïca.* ibid.

X. *De hæroïco mundi contemptu & hæroïca vitæ austeritate.* 201

XI. *De exercitio hæroïca castitatis.* 202

XII. *De exercitio paupertatis hæroïcæ.* 204

XIII. *De exercitio hæroïco modestiæ.* 205

XIV. *De exercitio hæroïco silentij.* 206

X V. *De exercitio patientia hæroïca.* 207

XVI. *De exercitio hæroïcæ mansuetudinis.* 208

XVII. *De exercitio prudentia hæroïca.* 209

XVIII. *De exercitio iustitia hæroïca.* 210

XIX. *De exercitio misericordia hæroïca.* [illegible]

XX. *De exercitio simplicitatis hæroïca.* 212

DISPUTATIO IV.

De speciali unione animæ cum Deo tam secundùm partem cognoscitivam, quàm secundùm partem affectivam in Matrimonio spirituali. *p.* 213

SECT. I. *In statu unionis intima Deus unit sponsalia cum anima.* ibid.

II. *De altissimo gradu orationis qua anima unitur Deo in matrimonio spirituali.* 215

III. *De gradibus quibus anima ascendit ad matrimonium spirituale, explicatur.* 220

IV. *Vtrùm unio actualis aliquando concurrat cum unione habituali in matrimonio spirituali.* 223

V. *Vtrùm in statu perfectissimo matrimonij spiritualis unio per intellectum & per affectum continua & minime interrupta regulariter Contemplativis concedatur.* 226

VI. *An hæc unio de facto sit concessa aliquibus privilegiatis.* 227

VII. *Vtrùm anima in istâ unione actuali habeat aliqua privilegia.* 228

VIII. *An anima perfectorum contemplativorum vel unitorum sint exempta ab imaginibus, vel etiam à passionibus perturbantibus intellectum in cognitione, vel voluntatem in amore.* 230

IX. *An contemplativi, unione contemplationis decorati carere possint peccatis venialibus.* 231

X. *An anima contemplativi uniti in ipsa contemplatione discurrat.* 232

XI. *Non sunt iudicandi mali spiritus effectus supernaturales quos novi contemplativi habent in oratione ex eo solum quoniam perfecte in omnibus non operantur.* 233

XII. *An anima dum est in consummatione contemplationis libere, an necessario operetur, nempe intelligendo & volendo quod Deus vult.* 234

XIII. *Vtrùm anima hujusmodi contemplativorum unitorum ita uniantur Deo, ut sint exempti ab omnibus virtutum actibus exercendis & ab obedientia mandatorum Dei & Ecclesia.* 236

XIV. *An otium sanctum contemplationis perturbetur, ex occasione vita activa insistendo saluti proximorum & ex recitatione orationum vocalium.* 237

DISPUTATIO V.

De sanctissimo Eucharistiæ Sacramento quatenus est medium quo celebratur matrimonium spirituale. *p.*238

SECT. I. *De unione reali, immediata, fruitiva & ecstatica; quâ mediante celebratur matrimonium spirituale inter purissimas animas & Christum Dominum in Eucharistia Sacramento.* ibid.

II. *De unione Corporis Christo cum carne dignè eum suscipientis.* 244

FINIS.

DIRECTORIUM MYSTICUM, TRACTATUS PRIMUS DE THEOLOGIA MYSTICA.

DISPUTATIO UNICA.

De essentia, objecto, & partibus Theologiæ Mysticæ.

SECTIO PRIMA.

Quid sit Theologia Mystica?

SUMMARIUM.

1 *Ponuntur plures Theologiæ Mysticæ definitiones.*
2 *Quid sit Theologia Mystica, sumpta pro habitu, declaratur.*
3 *Quid sit sumpta pro actu formaliter?*
4 *Ponitur vera Theologiæ mysticæ definitio.*
5 *Quid sit Theologia mystica sumpta adæquatè.*
6 *Theologia mystica principium habet in amore unitivo.*
7 *Donum sapientiæ producit actum contemplationis simul cum Dei auxilio: & quomodo?*
8 *Charitas perfectior est fide, & dono Sapientiæ.*
9 *In quo consistat essentialiter Theologia mystica, explicatur.*
10 *Qui actus concurrant ad Theologiam mysticam, explicatur.*
11 *Theologia mystica est scientia de Deo.*
12 *Ponitur quædam objectio in contrarium.*
13 *Ponitur illius solutio, & illius explicatio.*
14 *Theologia mystica dicitur sapientia, & cur?*
15 *Theologia mystica in supremo gradu multum ad visionem beatificam accedit.*

MULTÆ solent Theologiæ mysticæ definitiones afferri. 1
S. Dionysius *cap.7. de Divinis nominibus*, eam definit: Est dignissima Dei cognitio, per unionem, quæ est supra mentem, quæ est veræ cognitionis effectiva. Gerson. *Alphabet.* 65. sic eam definit: Est experimentalis cognitio de Deo, per amoris unitivi complexum, vel est sapida notitia de Deo, dum ei supremus apex affectivæ potentiæ realiter per amorem unitur. Et hanc amplectitur N. Thom. à Jesu *de contemplation. lib.* 4. *cap.* 11. Aliter eam definit idem Gers. *Alphabet.* 86. ubi ait: est conjunctio sive unio experimentalis, & gratuita mentis cum Deo. Cartusian. verò *in Commentariis D. Dionys. quæst.* 3. eam definit: est ardentissima Divinæ Caliginis intuitio. N. verò Joannes à Jesu *in schola orationis tract.* 12. *num.* 2. eam definit: est quædam altissima notitia,

vel cognitio experimentalis Dei, per quandam certam, & supremam actionem voluntatis cum Deo consecuta. Thomas vero à Valgornera *in quæst. proœmiali Theologiæ Mysticæ, art. 1. vers. his non obstantibus.* Eam definit. Est contemplatio perfectissima, & altissima Dei, & fruitivus, ac suavissimus amor ipsius intimè possessi. N. tandem Philippus à Trinitate *in discurs. proœmiali art. 1. vers. ex his*, eam definit. Est quædam Dei notitia per unionem voluntatis Deo adhærentis elicita, vel lumine cælitùs immisso producta. Hæ sunt præcipuæ definitiones, quas inveni apud auctores, ut autem ego quid in hac re intelligam, à qua tota hæc materia dependet, apetiam. Suppono nos posse loqui de Theologia Mystica, vel sumpta pro habitu, vel pro actu. His suppositis.

2 Dico 1. si Theologia Mystica sumatur pro habitu, non est propriè scientia prout scientia est habitus acquisitus, aut etiam infusus informis; sicut nec charitas, sed realiter idem est, ac præstantissimum donum Spiritûs Sancti, quod sapientia nuncupatur, sumendo sapientiam, non prout est donum gratiæ gratis datæ, sed prout est donum gratiæ gratum facientis supernaturale infusum, Charitati inseparabiliter unitum. Ita Fr. Philip. à Trinit. *discurs. proœmiali art. 1. vers. multa solent.* Hinc fit quod sicut donum sapientiæ realiter, ac subiectivè est in intellectu, quamvis quantū ad suum extrinsecum complementum, quod est ferventissimus amor in voluntate ponatur, ita & Mystica Theologia.

3 Dico 2. si Theologia Mystica sumatur pro actu, consistit pro formali essentialiter, & principaliter in actu intellectûs, & verè dicitur cognitio, & contemplatio, visio, intuitio, interiórque Dei locutio altissimi. Unde illi propriè convenit ultima definitio, quæ ponit Theologiam Mysticam in cognitione, & notitia intellectûs, per unionem voluntatis Deo adhærentis elicitā, vel lumine cœlitùs emisso producta. Ratio est;
4 quia Theologia Mystica apud omnes est scientia de Deo; sed scientia essentialiter consistit in contemplatione sui objecti, & non in actu voluntatis: ergo in actu intellectûs debet principaliter, & pro formali, & essentialiter consistere Theologia Mystica, & non in actu voluntatis. Confirmatur, quia principalis actus Theologiæ Mysticæ, regulariter elicitur à dono Sapientiæ, vel ab alio superiore lumine cælitùs emisso, ut infrà dicemus; sed tam hoc lumen, quàm hoc donum sapientiæ est in intellectu, utpotè illius elevatio: ergo & actus principalis illius qui est Theologia Mystica actualis.

Dixi essentialiter, principaliter, & 5
pro formali, nam si Theologia Mystica sumatur adæquatè, tunc est quædam Dei cognitio, connotans unionem animæ cum Deo felicissimam. Unde, non est sola præcisa intellectûs cognitio, seu contemplatio Dei altissima, sed est quædam Dei cognitio, quæ unionem, sive amplexum Dei comitatur, & quæ ex illo oritur, & quamvis principaliter, & pro formali consistat in hac Dei cognitione, principium tamen habet, & causam in amore unitivo, & perceptione Dei experimentali, ex quā veluti à fon- 6
te, ubi divina suavitas gustatur, & æterna felicitas prælibatur sapidissima, ac divinissima Dei oritur contemplatio, quæ Mystica Theologia appellatur. Ita Fr. Thom. à Jesu *de contemplatione divinâ lib. 4. cap. 11. vers. in quibus Dionysij.* Leander *in Luce mirabilium de Theologia Mystica in fine n. 7.* Fr. Philip. à Trinitate *discurs. proœmiali art. 1. verb. Theologia Mystica.* Valgorner. *q. proœmiali art. 1. n. 6.* quidquid in contrarium dicant Fr. Joan. à Jesu, *in schola orationis tract. 11. n. 4.* & novissimè Olleme *in thesauris Dei, tract. unic. n. 66.* & alij.

Pro cujus tamen maiori dilucidatione, sciendum est, quòd cùm quis est in gratia Dei inter alia bona spiritualia, possidet donum sapientiæ, quod est in intellectu. Hoc autem donum sapien- 7
tiæ simul cum intellectu, & cum speciali auxilio, quando Deo placet, producit quemdam actum nobilissimum intellectûs, qui dicitur contemplatio, qui actus non est cognitio ordinaria Dei, sed extraordinaria, & adeò efficax, ut terminetur in affectu, producendo quoddam divinum incendium in voluntate, ut notavit D. Thomas 1. *part. quæst. 43. art. 1.* ubi loquendo de missione invisibili Filij Dei, dicit quòd illa missio non fit in quacunque cognitione intellectûs, sed solùm in cognitione quæ terminatur in affectu amoris. Voluntas igitur cum hac notitia bonitatis, & aliarum perfectionum divinarum à charitate inflammata producit quemdam actum ardentissimum amoris, qui actus superior est omni actu intellectûs, siquidem procedit à 8
charitate quæ perfectior est fide, &

dunu

dono Sapientiæ, quæ sunt in intellectu: quando ergo voluntas ita est inflammata, Deus eam ad se attrahit, cum quadam dulcedine ineffabili, & eam amplexatur, & deosculatur cum quodam cælestiali amore, & divina dulcedine. Post hanc autem Dei cum anima realem vnionem, & experimentalem dulcedinem, & gustum divinum format intellectus quamdam notitiam de Deo clariorem, & sublimiorem, quàm illa, quam anteà habebat; in hac igitur notitia intellectus consistit principaliter Theologia Mystica.

9 Dixi principaliter, nam ad Theologiam mysticam, tria concurrunt, scilicet experimentalis illa Dei gustatio, quæ est actus voluntatis; nam vt ait
10 D Thom. 1. 2. *q. art.* 1. Fruitio est actus voluntatis, concurrit etiam contemplatio, quæ præcedit hanc notitiam experimentalem & tandem illa contemplatio quæ sequitur illam Dei notitiam experimentalem: non igitur in illa notitia experimentali, formaliter consistit Theologia mystica, nam licet illa notitia experimentalis sit perfectior, & sublimior omni actu intellectus, siquidem procedit à charitate, quæ magis elevat voluntatem, quàm fides, vel donum Sapientiæ, vel alia dona Spiritus Sancti elevant intellectum, attamen non in illo actu potest formaliter consistere
11 Theologia mystica, quæ est scientia de Deo, sed necessariò debet consistere formaliter in illa contemplatione quæ consequitur ad illam Dei fruitionem, & amplexum, supponit tamen illud vt connotatum essentiale. A quo autem principio iste vltimus contemplationis actus effectivè procedat, infrà dicemus, sæpe enim ab altiori principio quàm sit donum Sapientiæ procedit.

12 Dices, etiam in voluntate invenitur notitia experimentalis rei amatæ, vt notavit D. Thom. 2. 2. *q.* 172. *art.* 4. *ad* 2. vbi docet amorem esse notitiam, cujus rei ea ratio esse potest, quia, vt ait S. Bonaventura. *stim. atern. dist.* 1. experientia idem est, quod notitia: ergo illa cognitio, quæ Theologia mystica dicitur, non in illo actu intellectus, sed in illo experimentali actu amoris ponenda
13 est. Respondeo concedendo in voluntate reperiri notitiam experimentalem. Concedo etiam amorem esse notitiam experimentalem, imò hæc cognitio experimentalis valde excellit Dei cognitionem, quæ sine amore, & sapore invenitur; adeò enim nobilis, & pulchra est illa cognitio experimentalis, vt de ea meritò scripserit Guilhelm. Parisiens. *apud Gersonem cap.* 8. *de ment. contempl.* quòd inter omnia Dei opera nullum plus notificat, & cognoscere facit illum, suámque bonitatem, quàm ista delectatio, quæ cum complacentia spirituali recipitur in anima, cùm ipse Deus eam secretè visitat, & ex hac intima, & fruitiva animæ vnione cum Deo sequitur transformatio, sive liquefactio, ecstasis, sive defectio totalis potentiarum, & ad hanc sequitur absorptio omnimoda in Deum, & hac ratione D. Thom. & SS. Patres vocant illam cognitionem experimentalem contemplationem, ecstasim, raptum, liquefactionem, transformationem, vnionem, exultationem, iubilum, rapi in divinam caliginem; gustare Deum, amplecti sponsum; osculari eum; gignere de Deo, & parere Verbum; introduci in divina cellaria, inebriari torrente voluptatis, currere in odorem unguentorum suorum, audire vocem ejus, intrare in cubiculum, in pace in idipsum dormire, & requiescere, non tamen in ea cognitione experimentali, pro formali consistit Theologia mystica, vt diximus, sed eam vt connotatum essentiale præsupponit, & ab ea tanquam à radice, vel causa, & fonte procedi, vt manet explicatum.

Dico 3. Theologia mystica meritò 14
dicitur sapientia. Tum quia sapientia dicitur quasi sapida scientia, & Theologia mystica est sapida notitia de Deo. Tum quia nomen Sapientiæ convenit notitiæ primam simpliciter, & universalissimam causam attingenti; Theologia verò mystica contemplatur Deum, primam simpliciter, & altissimam causam; tum quia vt plurimum donum Sapientiæ est principium elicitivum actus contemplationis, in quo essentialiter constituitur Theologia mystica. Dixi vt plurimum, nam perfectissimus actus, qui est supremus Theologiæ mysticæ gradus elicitur ab altiori principio quàm sit donum Sapientiæ.

Dico 4. Contemplatio Theologiæ 15
mysticæ in supremo gradu multum ad divinam visionem accedit. Nam sicut ad visionem beatificam prærequiritur, vt Deus illabatur in intellectum lumine gloriæ dispositum, ac elevatum, vt sic ipsum intueatur immediatè præsentem; & voluntas ei per amorem

fruitivum suaviter adhæreat, sic ad contemplationem Theologiæ Mysticæ prærequiritur vt Deus intimè in animam illabatur, & uniatur intellectus, vel media specie vel immediatè se ipso sicut in visione beata, sicut asserunt aliqui, vt sic intellectus ipsum intueatur immediatè præsentem in caligine, & voluntas ei per amorem inchoativè fruitivum aliqualiter adhæreat.

SECTIO II.

Quodnam sit objectum Theologiæ Mysticæ.

SVMMARIVM.

16 *Duplex est objectum alicujus scientiæ, vel potentiæ, materiale, vel formale.*
17 *Quid sit objectum materiale?*
18 *Quid objectum formale?*
19 *Objectum formale, aliud est adæquatum, & aliud inadæquatum.*
20 *In objecto formali invenitur ratio formalis, seu objectum formale, quod est ratio formalis sub qua.*
21 *Quid sit objectum formale quod, in Theologia Mystica?*
22 *Quid sit ratio formalis sub qua.*
23 *Quid in ea sit objectum inadæquatum materiale.*
24 *Quid sit objectum adæquatum?*
25 *Theologia Mystica non respicit Deum sub eadem ratione, ac Theologia scholastica.*
26 *Experientia sumitur per sensum, sed aliter de re præsenti, & aliter de re absenti.*
27 *Experientia est magistra intelligentiæ.*
28 *Qui sint effectus experientiæ?*
29 *In corporalibus, priùs videtur, & posteà gustatur.*
30 *In spiritualibus, priùs gustatur, & posteà videtur.*
31 *Anima gustat per voluntatem amando.*
32 *Amor notitia est.*
33 *Amor non potest non videre quem amat.*

16 PRo explicatione hujus sectionis notandum est cum D. Thom. 1. *p. q.* 1. *articul.* 3. & 22. *quæst.* 1. *art.* 1. duplex esse objectum cujuslibet scientiæ, vel potentiæ; unum materiale, formale aliud. Objectum materiale, est 17
illud circa quod versatur talis scientia.
Objectum verò formale, est ratio illa 18
per quam objectum formale attingitur;
exempli gratia. In potentia visiva objectum formale, est color, seu visibile; objectum verò materiale, est omne
illud in quo invenitur ratio coloris, seu
visibilis. Rursus objectum formale ex 19
D.Thom. 2.2. *q.* 50. *art.* 5. est duplex; unum adæquatum, seu totale, & est illud quod comprehendit omnia, quæ in tali scientia tractantur; aliud inadæquatum, & est illud, quod solum comprehendit aliquam partem objecti adæquati, non tamen totum objectum. In ob- 20
jecto formali duo reperiuntur, primum est ratio formalis, quæ est res ipsa, quæ per se consideratur à scientia; dicitur etiam ratio formalis sub qua, sive in esse scibilis: vel objectum formale, quod & est illud sub quo potentia, vel habitus attingit suum objectum, quod, his suppositis.

Dico 1. Objectum formale quod, seu 21
ratio formalis, quæ Theologiæ Mysticæ est divinitas; quia Theologia Mystica est scientia de Deo Objectum formale, seu ratio formalis sub qua, divinitatem contemplamur, est lumen supernatura- 22
le, sive sit donum Sapientiæ, sive aliud
eminentius. Objectum verò materiale 23
inadæquatum Theologiæ Mysticæ, comprehendit tam Deum quàm creaturas, si seorsim sumantur. Objectum 24
autem adæquatum est omne illud, quod sub divina & secreta revelatione cadit, ac supernaturali contemplatione attingitur: Deus tamen est objectum principale, ac primarium, cùm ei Divinitas principaliter, ac per essentiam conveniat, creaturis autem participativè, & minus principaliter, quia hæc scientia tantùm eas considerat in ordine ad Deum, vel tanquam media quibus ad Deum ascendit & tanquam effectus ipsius Dei.

Dico 2. Theologia Mystica, non 25
respicit Deum vt objectum sub eadem ratione, qua Theologia Scholastica, & sub ratione purè speculativa, sed sub
ratione affectiva, & experimentali. Ex- 26
perientia autem de re sumitur per sensum, sed aliter de re præsenti, & aliter de absenti; de absente per visum, odoratum, & auditum; de præsente verò per tactum, & gustum, sed per tactum de extrinseca præsente, per gustum

verò

verò de intrinseca. Deus autem intra nos est, iuxta illud. Ierem. 14. *Tu in no-*
27 *bis es Domine*. Et ideò experientia divinæ bonitatis dicitur gustatio, iuxta illud Psal. 33. *Gustate, & videte*. Vnde Vgo dicit, non facit perfectum cognitio veritatis, nisi & habitus virtutis in experientia subsequatur. Magistra enim intelligentiæ est experientia, quia jam non audiendo solùm, sed gustando, & faciendo didicit.

28 Dico 3. Effectus experientiæ, est duplex, unus est certitudo intellectus, alius securitas effectus. Quantum ad
29 primum dicit Psalmista: & videte in corporalibus namque priùs videtur, &
30 posteà gustatur, sed in rebus spiritualibus priùs gustatur, posteà autem videtur, quia nullus agnoscit qui non gustat, & ideò prius dixit: *Gustate, posteà videte*. Exemplo hoc confirmatur: nam si omnes homines dicant mihi; mel esse dulce, de hoc non habeo notitiam experimentalem, sed tantùm fidem, vel scientiam, aut opinionem, si gustus meus attingit mel, vel attingitur ab illo, tunc habeo notitiam experimentalem illius: sic ergo est de gustu interiori, nam si ego audio quod dulcis est dominus, propter hoc non habeo notitiam experimentalem, nisi gustus spiritualis attingatur à dulcedine divina,
31 ita vt dicat cum sponsa: Fructus ejus dulcis gutturi meo, ubi loquitur de gustu experimentali, & ita notitia experimentalis perfectissima est: gustat autem anima per voluntatem amando, & fruendo, quando per exercitium Theologiæ Mysticæ Deus fit ipsi realiter præsens, ac intimè unitus. Vnde dixit August.
32 *lib. 7. confessionum cap. 10.* Amor ipse notitia est. Et in alio loco ait: Amor vehemens non potest non videre quem amat, quia amor oculus est, & amare videre est. Quod verum est non tantùm in sensu causali, quatenus amor movet amantem, vt perfectam rei amator noti-
33 tiam acquirat, sed etiam in sensu formali, quatenùs invenitur in voluntate notitia experimentalis rei amatæ, vt docet D. Th. 2.2. *q. 171. art. 4. ad 2.* & nos suprà tetigimus.

SECTIO III.

Vtrùm in exercitio Theologiæ Mysticæ anima contemplativa tantùm patiatur.

SVMMARIVM.

34 *Anima in exercitio Theologiæ Mysticæ patitur.*
35 *Recipere est quoddam pati.*
36 *Actus Theologiæ Mysticæ procedit à principio formali elicitivo supernaturali.*
37 *Anima in exercitio Theologiæ Mysticæ, non solùm patitur, sed verè, por intellectum; & voluntatem operatur.*
38 *Anima in exercitio Theologiæ Mysticæ, verè intelligit, & diligit.*
39 *Actus vitalis debet esse à principio se movente.*
40 *De ratione visionis est quod sit actus vitalis.*
41 *De ratione actionis est esse ab aliquo.*
42 *Ponitur quadam objectio, & solvitur.*
43 *Ponitur alia objectio, & solvitur.*
44 *Deus non potest per seipsum producere qualitatem supernaturalem, quæ est terminus actionis vitalis.*
45 *Potest producere qualitatem, quæ est principium visionis vitalis, qualis est habitus.*
46 *Ponitur discrimen utriusque.*
47 *Cur dicatur anima contemplativa pati divina in exercitio Theologiæ Mysticæ?*

PRo explicatione hujus sectionis notandum est certum esse animam in 34
exercitio Theologiæ Mysticæ pati, quia recipit dona supernaturalia, & virtutes supernaturales. Et recipere est quoddam pati in doctrina D. Thom. *opuscul. 9. q. 38. & 1. p. q. 50. art. 2. & q. 75. art. 2.* Quod confirmatur ex illo Pauli. 35
Qui Spiritu Dei aguntur, hi sunt filij Dei. Probatur etiam ratione. Nam actus Theologiæ Mysticæ procedit à principio formali elicitivo supernaturali; sed hoc non potest non esse divinitùs infusum in anima, quod passionem 36
importat: ergo anima in exercitio Theologiæ Mysticæ verè patitur. Difficultas igitur est, vtrùm anima in tali

exercitio tantummodò patiatur, ita vt nihil omninò tunc operetur?

37 Dico 1. Anima in exercitio Theologiæ mysticæ, non solùm patitur, sed verè etiam per intellectum, & voluntatem operatur. Et relictis pluribus Sacræ Scripturæ, & Patrum authoritaribus, quibus hoc probari poterat, probatur ratione. Quia in exercitio Theologiæ Mysticæ duplex invenitur actio vitalis, una ex parte intellectus essentialiter requisita, quæ est contemplatio, sive intuitio Dei; altera ex parte voluntatis, quæ est dilectio suavissima, & fruitiva Dei, sed tales actiones non possunt procedere nisi à principio intrinsecè vitali: ergo anima eliciendo tales actiones non solùm ab intrinseco patitur, sed verè intrinsecè tanquam principium vitale per intellectum, & voluntatem operatur.

38 Confirmatur, quia anima contemplativa in exercitio Theologiæ Mysticæ, verè intelligit, & diligit, sed anima dum intelligit, & diligit, verè operatur: ergo in exercitio Theologiæ Mysticæ, non solùm recipit, sed verè operatur. Maior est certa; minor verò probatur; quia tam intellectio, quàm dilectio producit terminum vitalem, scilicet, intellectio producit verbum mentis, quod est similitudo expressa rei intellectæ, per dilectionem verò voluntas producit amorem qui est impulsus, tam ab objecto, quàm ab ipsa voluntate procedens, ratione cujus, objectum amatum est in voluntate, quo impulsu voluntas completè inclinatur in bonum amatum; atqui non potest intelligi vera productio termini, absque operatione propiè dicta: ergo in exercitio Theologiæ Mysticæ, anima non solùm patitur, sed etiam activè per intellectum, & voluntatem operatur.

39 Confirmatur 2. quia operatio, & actus vitalis debet esse à principio se movente; sed operatio quæ purè recipitur in aliquo, aut ei unitur, non est à principio se movente, sed tantùm moto, vtpotè recipiente tantùm: ergo non est actio vitalis, neque visio respectu talis intellectus, cui communicatur, quia de ratione visionis est quod sit actio vitalis, hoc enim est genus ejus. Confirmatur 3.
40 quia de ratione generali actionis, est esse ab aliquo: ergo implicat quod dicatur anima operari per aliquam actionem, si illa non egrediatur à se, sed tantùm recipiatur.

Dices aliquos Sanctos Patres dicere, 41
operationes supernaturales, quale est exercitium Theologiæ Mysticæ esse ab intrinseco: ergo anima in hoc exercitio solùm patitur, & non operatur.
Respondetur operationes supernatura- 42
les esse ab extrinseco mediatè, concedo, immediatè nego. Hoc est esse mediatè ab extrinseco, quatenùs principium intrinsecum non potest illas elicere, nisi prius perficiatur, & roboretur per aliquod extrinsecum, & hoc sensu sunt intelligendi Sancti Patres.

Dices. Contemplatio supernaturalis 43
non est de genere actionum, sed de genere qualitatis, quia non distinguitur realiter à verbo producto, quod verè est qualitas, & aliàs nullam secum affert actionem: ergo anima merè passivè se habet recipiendo illam. Respondetur negando antecedens. Ad probationem, respondetur negando intellectionem non distingui realiter à verbo producto; & dato quod ab illo non distingueretur, adhuc necessariò debebat à principio vitali procedere, sicut necessariò procedit ab illo verbum. Non 44
enim potest Deus quamcunque qualitatem supernaturalem immediatè per seipsum producere, qualis est illa quæ est terminus actionis vitalis; potest tamen illam producere, quæ est principium actionis vitalis, qualis est Habitus virtutis.

Et ratio distinctionis est, nam quali- 45
tas supernaturalis quæ est principium actionis vitalis, qua parte est supernaturalis, non potest acquiri viribus naturæ, sed debet diuinitùs infundi, ex parte verò qua est principium actionis vitalis requiritur, & sufficit quod recipiatur in potentia vitali, & simul cum 46
ea influat per modum totalis virtutis proximæ. Ad eam actionem supernaturalem, quæ à potentia vitali, tanquam à virtute radicali suam habet vitabilitatem; qualitas verò quæ est terminus actionis vitalis vt talis, necessariò petit procedere à potentia vitali. Et quamvis Deus possit immediatè producere in intellectu creato aliquid quod repræsentet verbum illud, tamen sic productum non erit verbum, sed solùm species, & similitudo formalis, & idem dicendum est de inclinatione quæ est terminus volitionis.

Vnde anima contemplativa ideò di- 47
citur pati divina in exercitio Theologiæ Mysticæ; tum quia recipit principium

pium talis exercitij sive vt donum Sapientiæ, sive aliud altius; tum quia ad id à Deo aliquandò impellitur specialiter; tum quia quamvis anima sic à Deo applicata, & elevata per principium supernaturale, verè operetur per intellectum contemplando, & per voluntatem amando, hujusmodi tamen operationes ita sunt suaves, & pacificæ, quòd anima potiùs dicatur recipere quàm agere, verè tamen agit, licèt tali suavitate, & dulcedine, ac si prorsùs nihil ageret, sed ab alio prædictos actus tantummodò reciperet, vt rectè cum N.V.P. Ioanne à Iesu Maria notavit Fr. Philip. à Trinitate *in discursu proœmiali art.* 3. Adverte tamen hæc deberi intelligi, quandiu potentiæ tam corporeæ, quàm spirituales non suspenduntur; vel ex propria debilitate, vel ex nimia suavitate recepta, nam tunc nullum habent actum, sed jam tunc non sunt in exercitio Theologiæ Mysticæ; vt benè notavit Fr. Philip. à Trinitate *suprà*.

SECTIO IV.

Vtrùm in exercitio Theologiæ Mysticæ possit esse amor absque prævia cognitione?

SVMMARIVM.

48 *In exercitio Theologia mystica non potest dari actus Amoris in voluntate, quin præcedat aliqua cognitio in intellectu.*

49 *Probatur ratione.*

50 *Ponitur quædam confirmatio.*

51 *Cognitio quæ debet præcedere volitionem, debet esse actualis, formalis, vel virtualis.*

52 *In ecstasi datur actus intellectûs.*

53 *Ecstasis formaliter est in intellectu, & solùm causaliter in voluntate.*

54 *In mentis excessu non cessat intellectus ab operatione.*

55 *In raptu invenitur altissima contemplatio.*

56 *Nec de potentia Dei absoluta potest dari actus voluntatis, absque prævia intellectûs cognitione.*

57 *In divinis amor notionalis, necessariò, & essentialiter supponit cognitionem notionalem.*

58 *Voluntas essentialiter supponit intellectum.*

59 *Ad libertatem requiritur indifferentia ex parte objecti.*

60 *Non potest dari meritum sine cognitione.*

61 *Voluntas per se circa nullum objectum necessitatur in via.*

62 *Ponitur quædam objectio.*

63 *Ponitur illius solutio.*

DIco 1. in exercitio Theologiæ Mysticæ, non potest dari actus amoris in voluntate, quin præcedat aliqua cognitio in intellectu. Ita D. August. 10. *de Trinit.* D. Thom. 1.2.*q.* 27. *art.* 15. N. M. S. Theresia *in vita sua cap.* 10. Fr. Philip. à Trinitate *in discursu proœmiali art.* 4. Fr. Thom. à Iesu. *lib.* 5. *cap.* 13. Fr. Ioannes à Iesu Maria *in schola orationis tract.* 12. *num.* 12. Valgorner. *in quæstione proœmiali art.* 4. contra nonnullos aliquos antiquiores, qui contrarium minùs doctè asseruerant. 48

Ratio fundamentalis est, quia voluntas dicitur appetitus rationalis; sed appetitus iuxta Aristotel. 6. *Ethicor. cap.* 2. nihil prosequitur, vel fugit, nisi quod in cognitione fuerit. Vndè appetitus sensitivus sequitur formam apprehensam per sensum; intellectivus formam apprehensam per intellectum: ergo sine prævia cognitione intellectûs non potest dari actus voluntatis. Confirmatur, quia objectum voluntatis est bonum apprehensum per intellectum: ergo sine cognitione boni non potest dari actus volnntatis. Vndè licèt ignotum possit sciri, non tamen amari; vndè certum duxit illud proloquium Philosophorum: Nihil volitum, quin præcognitum. 49 50

Dico 2. Cognitio quæ debet præcedere volitionem, non sufficit quòd sit habitualis, sed necessariò requiritur actualis, sive formalis, sive virtualis. Ratio est, quia si sufficeret habitualis, sequeretur quòd etiam in dormientibus esset actus libertatis, quia in illis est cognitio habitualis; sed hoc est falsum: ergo hæc cognitio intellectûs debet esse actualis, sive formalis, sive virtualis, & non sufficit habitualis. 51

Hinc fit etiam in raptibus, vel ecstasibus dari actum contemplationis intellectûs, imò ecstasis, & raptus formaliter non est nisi in intellectu, & solùm causaliter in voluntate, quatenùs aliquandò ex vehementia amoris mens extra se fertur, non tamen in hoc mentis recessu intellectus cessat ab operatione, sed abstra- 52

abſtrahitur à conſideratione objecto-
rum ſibi connaturalium, vt in objecta
altiora, & divina, & quæ pertinent ad
Deum amatum feratur. Quapropter hic
amor ſolet appellari fervens per ſimili-
tudinem ad fervorem aquæ, quæ ebul-
liendo extrà egreditur: vndè, in raptu
ex parte intellectûs invenitur altiſſima
contemplatio, & ex parte voluntatis
ſumma delectatio. Et hac ratione Pau-
lus dixit ſe raptum fuiſſe vſque ad ter-
tium cœlum, ratione ſcilicet contem-
plationis, & in paradiſum ratione ſum-
55 mæ delectationis. Hinc etiam ſponſa
dixit *Cant.* 5. Ego dormio, & cor meum
vigilat: dormiebat præ delectationis
ſuavitate ecſtaſis, & raptûs; & cor, hoc
eſt, intellectus vigilabat per contem-
plationem ſummam. Vnde etiam, Da-
vid dixit: *In meditatione mea exar-
deſcit ignis*, & *Pſalm.* 77. ait Ibi Ben-
iamin adoleſcentulus in mentis ex-
ceſſu, hoc eſt, vt ait Auguſtinus, in
ſumma mentis contemplatione: non
ergo dari poteſt actus amoris, ſine præ-
vio actu intellectûs.

56 Dico 3. Nec de potentia Dei abſo-
luta poteſt dari actus voluntatis, abſque
prævia cognitione intellectûs. Ita D.
Anſelmus *in Menelo. cap.* 48. Valgor-
ner. *in quæſt. proœmiali art.* 4. Et ratio
57 eſt, quia in Divinis amor notionalis,
neceſſariò, & eſſentialiter ſupponit
cognitionem notionalem, imò amor no-
tionalis cognitionem eſſentialem: ergo
inter utrumque eſt neceſſaria connexio
58 etiam in creatis. Confirmatur, quia
ideò voluntas dicitur appetitus rationa-
lis, quia voluntas eſſentialiter ſuppo-
nit intellectum: ergo etiam actus vo-
luntatis neceſſariò debet præſupponere
actum intellectûs.

Confirmatur ſecundò, quia ſi volun-
59 tas de potentia Dei abſoluta, poſſet
velle objectum incognitum talis actûs,
vel eſſet liber & meritorius, vel neceſ-
ſarius, ſed neuter poteſt eſſe in via:
ergo nullo modo, etiam de potentia Dei
abſoluta poteſt dari actus intellectûs, ſi-
60 ne cognitione intellectûs. Minor quo-
ad primam partem patet, quia ad liber-
tatem, & meritum requiritur indifferen-
tia ex parte objecti; ſed hæc indiffe-
rentia non poteſt intelligi ſine præpoſi-
tione ex parte intellectûs, neque meri-
tum, aut demeritum dari poteſt ſine
cognitione: ergo. Quoad ſecundam
verò partem, quòd non poſſet talis actus
eſſe neceſſarius ſaltem quoad exerci-
tium; etiam liquet, quia voluntas per
ſe loquendo, circa nullum objectum
neceſſitatur in via quoad exercitium.
Tum quia quidquid voluntas vult, vel 61
eſt finis, vel eſt ad ea quæ ſunt ad finem;
ſed ad quamcunque volitionem iſtarum
ſupponitur motio metaphorica finis,
quæ conſiſtit in hoc, vt finis cognitus
excitet voluntatem ad amorem ſui, &
volitionem mediorum: ergo.

Dices. D. Dioniſium *in epiſtola ad* 62
Timotheum aſſerere: Timothee amice,
circa Myſticas viſiones forti contritione
ſensûs derelinque, & intellectûs ope-
rationes, & omnia ſenſibilia, & intel-
ligibilia, & ſicut eſt poſſibile ignotè
conſurge ad ejus vnionem, quæ eſt ſu-
per omnem ſubſtantiam, & cognitio-
nem. Reſpondetur Dioniſium ſolùm vel- 63
le excludere ab anima, quam dirigit ad
Dei vnionem ſenſitivam, & intellectua-
lem Dei cognitionem, quæ eſt per po-
ſitionem, & affirmationem earum per-
fectionum, quæ reperiuntur in creatu-
ris, ac proindè diſtinctam, & particu-
larem, non tamen vult excludere cogni-
tionem ipſius, quæ eſt per negationem,
& remotionem earundem perfectio-
num, ac proindè confuſam, & gene-
ralem, & hanc cognitionem appellavit
Dioniſius ignorantiam; & idem dixit
Deus M. N. S. Thereſiæ in quadam re-
velatione, vt ipſa ait *in lib. vitæ ſuæ
cap.* 19. Nam cùm illa ſcire vellet, quid
in illa vnione operaretur intellectus.
Reſpondit illi Dominus; cùm intel-
lectus non poſſet comprehendere quod
intelligit, eſt non intelligere, intelli-
gendo taliter, namquè nimia claritate
offuſcatur intellectus, vt in altiſſima Dei
cognitione videatur Deum potiùs igno-
rare, quàm cognoſcere, cùm tamen verè
cognoſcat.

SECTIO V.

Vtrùm in exercitio Theologiæ Myſticæ poſſit voluntas plus amare, quàm intellectus intelligere.

SVMMARIVM.

64 *Intellectus, & voluntas in exercitio Theologiæ Myſticæ ſimul concomitanter operantur.*

65 *In exercitio Theologiæ Myſticæ, poteſt voluntas*

voluntas plus amare, quàm intellectus intelligere.
66 *Probatur ratione.*
67 *Homo potest diligere quidquid est in Deo dilectione finitâ.*
68 *Quando Deus illabitur in voluntatem, quamvis cognitio Dei debilis sit, voluntas majorem notitiam illius acquirit, quàm speculativè noverat intellectus.*
69 *Intellectus non penetrat omnia quæ sunt in Deo.*
70 *Cognitio ut sit perfecta, requiritur ut videat quidquid est in objecto.*
71 *Ponitur quædam objectio.*
72 *Ponitur illius solutio.*
73 *Voluntas solùm requirit præviam cognitionem objecti, ut conditionem sine quâ non.*

64 PRo explicatione hujus sectionis notandum est quòd intellectus, & voluntas simul concomitanter operantur in exercitio Theologiæ Mysticæ; eo ipso, námque quòd intellectus incipit, sequitur voluntas. An autem hæ duæ potentiæ pari cursu procedant, & æquæ inter se operentur in operis discursu, dubitant Doctores. Aliud aliqui affirmant, quos suppresso nomine refert Fr. Philip. à Trinit. *in discursu proœmiali art.* 5.

65 Dico tamen in exercitio Theologiæ Mysticæ, potest voluntas plus amare, quàm intellectus cognoscere. Ita D.Th. 1.2.*q.* 27.*art.* 2. *ad* 2. & ibi omnes Thomistæ. Fr. Philip. à Trinit. *suprà.* Fr. Thom. à Iesu *de divina contemplatione lib.*5.*cap.*13. Valgornet *in quæstione proœmiali art.* 5.
66 Ratio fundamentalis est, quia potest quis perfectè amari, quin perfectè cognoscatur: ergo potest plus voluntas diligere, quàm intellectus intelligere. Antecedens patet; nam ad perfectam cognitionem alicujus rei, requiritur, quòd homo cognoscat sigillatim quidquid est in re, sicut partes, virtutes, & proprietates. Ad perfectionem verò amoris, sufficit quòd res provt est in se, apprehendatur, & ametur; sed Deus non potest perfectè cognosci sigillatim, quidquid est in re in hac vita ab intellectu creato; benè tamen amare: ergo optimè potest voluntas plus Deum diligere, quàm intellectus cognoscere.

Minor quoad primam partem patet, quia cognitio quam habemus in hac vita de Deo, est confusa & merè speculativa, & non intuitiva: ergo nunquam potest esse perfecta, sed semper est valdè obscura & imperfecta. Quoad secundam verò partem etiam liquet, quia licèt bonitas infinita Dei non possit diligi ab homine dilectione infinita, potest tamen homo diligere quidquid est in Deo, dilectione finita, nam ad hoc 67
vt quis diligat totum quod est in Deo, non est necesse quòd ejus dilectio adæquet infinitatem Dei, sed sufficit, quòd quantum est in se, & in suo posse, diligat totum illud, quòd est in Deo, iuxta illud *Deuteron*: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo: ergo actus dilectionis intentior esse potest erga Deum, quàm cognitio intellectus,

Confirmatur, quia quando Deus il- 68
labitur in voluntatem, quamvis cognitio Dei debilis sit, tunc voluntas Deo adhærens per notitiam experimentalem, & vnitivi amoris amplexum, majorem notitiam acquirit, quàm speculativè noverat intellectus: ergo actus amoris intentior esse potest erga Deum, quàm actus cognitionis. Confirmatur secundò, nam ex eo quòd amor transformat amantem in amatum, facit amantem intrare ad interiora amati, & è contra; ita vt nihil amati, amanti remaneat non unitum; sed intellectus solùm contemplatur Deum in caligine, 69
seu confusione, & non penetrat omnia quæ sunt in Deo: ergo actus voluntatis, intensior esse potest, quàm actus intellectus. Confirmatur 3. Quia vt appetitus appetat totum quod est in subjecto, sufficit, vt illud in confuso videat: inde enim latentia cupimus, licèt latentia in se non videamus expressè; sed cognitio vt sit perfecta, requiritur quòd distin- 70
ctè videat quidquid est in subjecto: ergo intensior potest esse amor circa objectum ab intellectu propositum, quàm cognitio, siquidem cognitio solùm potest videre objectum imperfectè, & in confuso, & voluntas perfectè amare quidquid etiam in confuso est in subjecto.

Dices. Tanta est voluntatis ab intel- 71
lectu dependentia in esse, quàm in operari; sed non potest voluntas aliquid absolutè velle, nisi præcedat cognitio intellectus: ergo nec potest voluntas aliquid velle, quin eam cognoscat intellectus. Confirmatur, quia sicut se habet simpliciter ad simpliciter, sic se habet

habet magis ad magis: ergo ſicut operari ſimpliciter voluntatis, ſequitur ad operari ſimpliciter intellectus; ſic magis operari voluntatis in amando ad magis operari intellectus in cognoſcendo.

72 Reſpondetur ad argumentum negando majorem, quoad modum operandi; deinde conceditur minor, & negatur conſequentia. Nam licèt voluntas vt amet, neceſſariò requirat, vt bonum amabile ſibi proponatur ab intellectu, poteſt tamen illud bonum ab intellectu propoſitum voluntas plus amare, quàm intellectus intelligere, nam intellectus vt intelligat, debet penetrare, & diſtinctè cognoſcere per partes, & proprietates objectum, voluntas verò poteſt illud etiam in confuſo amare.

Deinde ad confirmationem negatur quod ſicut ſe habet ſimpliciter ad ſimpliciter, ſic magis ad magis, quando dependentia ſolùm eſt tanquàm à conditione ſine qua non, non verò eſſentialis. Nam licèt voluntas non poſſit ſimpliciter amare aliquid abſque eo, quod ab

73 intellectu illi proponatur; poteſt tamen voluntas tale objectum amare, pluſquam intellectus intelligere. Ratio eſt, quia voluntas ſolùm requirit præviam cognitionem objecti, vt conditio ſine qua non; ad ejus operationem, poſita tamen tali conditione, poteſt excedere in amando ex intima conjunctione Dei per intimum illapſum, ac ejus vivifico tactu, & per notitiam experimentalem, ſe ipſa acquirere, quàm ſuavis eſt dominus. Nam ſuppoſita in intellectu cognitione confuſa eorum, quæ in tali vnione voluntas deguſtat, ex illa propria ſibi notitia poteſt in ferventiſſimum ſummi illius boni præcepti amorem excitari, & Deo ſpecialiter movente in amorem illius amplius aſcendi, quàm fuerit intellectus, ejus cognitione perfuſus, & ab illo torrente voluptatis Dei inebriari, iuxta illud *Pſalm.* 35. inebriabuntur ab vbertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos, quia apud te eſt fons vitæ. Et ſicut qui tenet os ſuum ad fontem vini inebriatur, ſic qui tenet os ſuum, id eſt deſiderium, ad fontem vitæ, & dulcedinis, inebriatur; vt ait Paul. 1. *ad Corinth.* 11. Alius autem ebrius eſt, & ſic inebriantur, quia apud te eſt fons vitæ.

SECTIO VI.

Quid ſignificent aliqua phraſes, & termini, quibus vtuntur Theologi Myſtici?

§. I.

Quid ſignificet ingredi divinam Caliginem, vel aſcendere ad ſupereſſentialem divinarum tenebrarum radicem.

SVMMARIVM.

74 *Quid ſignificet ingredi Divinam caliginem?*

75 *Exceſſus charitatis Dei ſuper vires intellectus, cauſat in eo caliginem.*

76 *Aliqua ſunt inviſibilia, propter excedentiam.*

77 *Deus dicitur inviſibilis, propter exceſſum lucis.*

RESpondeo hæc nihil aliud ſignificare, quàm accedere contemplationis cauſa ad illam lucem inviſibilem, quam Deus inhabitat, quæ propter excellentiam, & exceſſum claritatis ſuæ ſupra vires intellectus creati cauſat in 74
eo caliginem, ſive etiam tenebras per quandam ejus offuſcationem. Pro cujus 75
explicatione, notandum eſt, quòd aliquid eſt inviſibile dupliciter, vno modo propter ſe, ſicut opacum; alio modo propter excedentiam ejus ſicut ſol ab oculo noctuæ. Deus ergo dicitur ha- 76
bitare caliginem Exodi, quando Moïſes acceſſit ad caliginem, in qua erat Deus, non quia in ſe non ſit lucidum, nam vt ait Ioannes 1. Et tenebræ in eo non ſunt vllæ, & tenebræ 77
cum non comprehenderunt, ſed propter exceſſum lucis, quo offuſcando intellectum noſtrum caliginem, & tenebras in eo producit, ſicut ſol in oculo noctuæ.

§. II.

§. II.

Quid significet illud dictum: Doctorum Mysticorum in contemplatione silentium, & otium servare.

SUMMARIUM.

78 *Quid significet silentium, & otium in contemplatione?*
79 *Intellectus semper operatur etiam in ipsa quiete contemplationis.*
80 *Locutio, & auditio non possunt fieri sine actu.*
81 *Charitas actibus, & non habitibus augetur.*
82 *Ponitur quædam objectio, & solvitur.*

78 Respondeo, hoc sacrum silentium, & otium contemplationis non importare suspensionem intellectûs, quasi nihil omnino tunc operetur, vt aliqui attribuunt Taulero, sed excludere actus incitatos intellectus, quibus circa plurima turbatur, & includit tantùm actus suavissimos, quibus potiùs anima Deum loquentem auscultatur, quàm ei loquatur, & quibus potiùs in ipso possesso quiescit, quàm ad eum inquirendum
79 laboret, revera tamen intellectus semper operatur etiam in ipsa quiete, quia contemplari, operari est. Quorum omnium ratio est, quia animæ contemplativorum in ipsa contemplatione cum Deo loquuntur, & à Deo etiam audiunt; loquutio autem, & auditio non possunt
80 fieri sine actu. Tum quia ex tali cessatione, & suspensione actuum intellectus, & voluntatis, anima omnino esset otiosa; & non mereretur, nec ex ea haberet aliquam vtilitatem, nam charitas actibus augetur, & non habitibus,
81 vel cessatione ab actibus charitatis, vt notat D. Thom. 2. 2. *quæst.* 180. *art.* 6. *cap.* 3. Quando ergo Mystici dicunt in contemplatione dari otium, & silentium, sunt intelligendi, quantùm ad multiplicitatem, operositatem, & tædium actuum intellectus, vt suprà diximus, & quòd actus voluntatis non sunt cum amaritudine, & conatu in resistendo, sed omnes esse actus suavissimos, vt suprà diximus, iuxta illud Matthei, *Intra in gaudium Domini tui.*
82 Dices, Actus istos in anima præcedere locutionem Dei, & manere interim ex dulcedine à Deo immissa, & relicta ex præcedentibus actibus suspensam, donec Deus loquatur remanente anima in quodam silentio: ergo anima in hoc silentio non operatur. Respondetur negando antecedens, nam vel illud quod relinquitur in illa suspensione est actus primus sive sit habitus, sive lumen, aut aliquid simile, vel est actus secundus: si esset actus primus, sequeretur, quòd contemplatio esset diuturna, & duraret per totam vitam; si actus secundus non potest intelligi nisi quòd sit actus intellectûs, vel voluntatis, & illa dulcedo relicta non pertinet ad contemplationem formaliter, siquidem non tendit in Deum, sed in quoddam sensibile, vel intelligibile sub ratione sensibilis, quod potest sensum demulcere, & non meretur talis dulcedo nomen contemplationis, vel antecedenter, vel consequenter, dimanat námque ab illa secundùm quod superiores vires reddundant in inferiores.

§. III.

Quid velint Mystici dicere, quando dicunt, quòd anima in statu vnionis intimæ annihilatur, & liquescit.

SUMMARIUM.

83 *Quid per annihilationem in statu vnionis intelligatur, explicatur.*
84 *Quid intelligatur per liquescere in statu vnionis.*
85 *In quo consistat conformitas cum voluntate Dei.*

Respondeo non intelligi, quod anima sic destruatur, vt nihil ejus remaneat, quomodò Philosophi annihilationem intelligunt, sed solùm intelligitur quòd tunc anima seipsam despicit, sic sui obliviscitur, & omnium rerum creatarum, vt nullam earum memoriam, affectum, & cognitionem apud se retineat solo contenta Deo cui se totaliter tradidit. Liquescit verò quando justus per devotionem taliter liquescit, quòd omnem duritiam indevotionis, & obstinationis dimittit & in diversas virtutum imagines, spiritus ipsam flectit, nam sicut rosa posita in alembico liquescit, & resolvitur in fumum, qui tandem in 83 84

aquam hominibus medicinalem diſtillatur, ſic homo miſeriarum alienarum ardore compunctus per compaſſionem reſolvitur, & in aquam refrigerativam, & linetivam beneficiorum mutatur, in quantùm aliis benefacit, & ſubvenit, vel ſaltem piis compaſſionis lacrymis ir-
85 rigat. Fit etiam animæ liquefactio per omnimodam ejus conformitatem ad voluntatem Dei, quæ conſiſtit in eo, quòd ejus voluntas penitùs transfundatur in voluntatem Dei, quomodò ferrum igneum, & candens igni ſimillimum fit priſtina, propriáque forma exuta.

§. IV.

Quomodò ſint intelligendæ illæ phraſes in ſtatu intimæ unionis: Deus oſculatur, & amplectitur animam, & ſponſalia, & matrimonium ſpirituale iniit cùm illa.

SVMMARIVM.

86 *Quid ſignificetur per oſculum Dei ad animam?*
87 *Quid ſignificetur per amplexum Dei ad animam?*
88 *Quid ſignificetur per ſponſalia, & matrimonium inter Deum, & animam.*
89 *Illapſus divinus non fit intellectui viatorum eâdem perfectione, ac fit intellectui beatorum.*
90 *In quo differat deſponſatio animæ cum Deo à matrimonio cum illo, declaratur.*
91 *Ponitur alia differentia.*
92 *Ponitur aliud diſcrimen.*

86 RESpondeo per oſculum ſignificari ſummam quandam ſuavitatem animæ à Deo infuſam in divini Spiritus communicatione, per oſculum enim materiale ex quo fit iſta derivatio ſpiritûs; ſeu halitûs ſe ſuaviter oſculantium
87 mutuò communicatur. Per amplexum autem ſignificatur quidam tactus ſubſtantialis animæ à Deo factus, qui ſapit æternæ vitæ delicias; ſponſalia verò, & matrimonium tunc dicuntur quando
88 Deus qui in eſſentia animæ reſidet ineffabili modo menti purgatæ illabitur, & ſe manifeſtat elevando quodam divino lumine intellectum, vt eum exiſtentem, ſibique præſentem agnoſcat, & voluntatem effectivè tangendo ut Deum intimè conjunctum, ac animam deoſculantem, & amplexantem ardentiſſimè amet, ac amoris mutuo amplexu ei copuletur, ac in illum omninò transformata, & abſorpta eo dulciſſimè, & ſuaviſſimè perfruatur, hîc autem illapſus divinus non fit intellectui viatorum 89
eadem perfuſione, ac fit intellectui beatorum per intuitivam Dei viſionem, ſed tantùm per realem Dei præſentiam, & unionem, non ſolùm cum voluntate, ut aliqui volunt, ſed etiam cum intellectu, ut dicemus infrà *tract. 4. diſt. 1. ſect. 1. verb. dices in fine.*

Hæc igitur feliciſſima unio in qua 90
Deus deguſtatur, duplici gradu gaudet; alter vocatur ſponſatio ſpiritualis, alter verò matrimonium ſpirituale. Differt autem ſponſatio à matrimonio in majori, vel arctiori unione. Nam in ſponſalitio tantùm eſt unio inchoata; in matrimonio verò eſt vnio perfecta, & firma, ut ait Valgorner. *quæſtione proœmiali art. 9. n. 1.* In ſponſalitio non continuo gaudet anima divina Dei præſentia, ſed poteſt ab eo ſeparari, imò ſæpè ſeparatur, ſecus in matrimonio ſpirituali. Nam in illo ſemper Deus præſens eſt animæ, licèt non ſemper clarè ab illa videatur; vt quando duo ſunt in quadam domo ſi clauderetur feneſtra, quamvis unus non apertè videat alterum, quem anteà media luce videbat, apertè tamen intelligit ibi eſſe præſentem; ſic ergo contingit in anima, quæ eſt conjuncta Deo per matrimonium ſpirituale,

Datur etiam alia differentia. Quia in 91
ſponſatione anima ex ſumma delectatione hujus unionis nihil omninò ſentit, quia tunc omnes potentiæ conſumptæ, ac abſorptæ manent, in matrimonio verò aliter ſolet contingere; quia tunc Deus potentias anteà abſorptas, & ligatas ſolvit, & permittit, ut anima percipiat, atque intelligat aliquid de ineffabilibus bonis quibus fruitur. Datur & aliud diſcrimen; quia 92
in ſponſatione communicantur animæ omnia dona & gratiæ, mediis, potentiis, & ſenſibus; in matrimonio verò, cùm matrimonium in centro animæ contingat, ibi immediatè Deus ſe manifeſtat quadam intellectuali, ac nobiliſſima viſione, ut notavit. N. M. S. Thereſia *manſione 7. c. 2.* ſed de his vide, quæ infrà dicemus *tract. 4. d. 3. ſect. 1. & 2.*

§. V.

§. V.

Quomodò sit intelligenda illa phrasis : Anima transformatur in Deum.

SVMMARIVM.

93 *Quomodò anima transformetur in Deum, explicatur.*
94 *Amor est transformatio affectus in rem amatam.*
95 *Amicus est alter ipse.*
96 *Qui adhæret Deo, unus spiritus est.*

93 Respondeo quòd hæc phrasis non debet intelligi de transformatione propriæ naturæ in divinam, hoc enim est impossibile; sed per remotionem propriæ naturæ in perfecta participatione divinæ naturæ per eximium donum gratiæ sanctificantis; nam sicut qui superinduit novam formam, verè dicitur transformatus in illam, sic justi, & contemplativi, quia induunt gratiam, charitatem, & dona supernaturalia, quæ quidem omnes sunt participationes divinæ naturæ, ideò dicuntur transformati in Deum. Tum quia cum in hac altissima contemplatione maximo exardescant amore Dei, ideò dicuntur in Deum transformati; nam amor nihil aliud est, quàm transforma-
94 tio affectus in rem amatam, & per amorem amans fit unum cùm amato, & ideò Philosophus 9. *Ethicorum* dixit quòd *Amicus est alter ipse.* Et Paulus 1. *ad Corinth.* 6. ait: *Qui adhæret Deo, unus*
95 *spiritus est.* Dicitur autem hæc unitas spiritus, non tantùm, quia efficit eam vel afficit ei spiritum hominis Spiritus sanctus, sed quia ipse est Spiritus Sanctus Deus Charitas, cùm per eum qui
96 est amor Patris, & Filij, & unitas, & suavitas, & bonum, & osculum, & amplexus, & quidquid communè potest esse amborum in summa illa unitate veritatis, & veritate unitatis; hoc idem homini suo modo fit ad Deum, quòd cùm substantiali unitate Filio est ad Patrem, vel Patri ad Filium, cum modo ineffabili, inexcogitabilique fieri mereretur homo Dei non Deus, sed tamen quòd Deus est ex natura, homo ex gratiâ.

§. VI.

Quid intelligant Mystici nomine maculæ.

SVMMARIVM.

97 *Quid per maculam Mystici intelligant.*
98 *Intellectivæ, & sensitivæ operationes per se impediunt se invicem.*
99 *Intellectus puritas quodammodò sensibilibus operationibus coinquinatur.*

Respondeo quòd non solùm intelligunt maculam peccati, sed quemcúnque defectum, vel superabundantis cogitationis, vel etiam nescientiæ. Ita D. Thom. 1. 2. *quæst.* 86. *art.* & *q.* 89. *art.* 1. & 2. 2. *quæst.* 87. *art.* 4. Cujus dicti rationem affert D. Thom. *quæst.* 13. *de veritate art.* 4. dicens, Per se impediunt se invicem intellectivæ, & sensitivæ operationes, tùm per hoc, quòd in utriusque operationibus oportet intentionem esse, tum etiam quia intellectus quodammodò sensibilibus operationibus admiscetur, cùm à phantasmatibus accipiat, & ità in sensibilibus operationibus quodammodò intellectûs puritas inquinatur: cùm ergo anima in illa unione divina, divino fruatur intuitu, & cogitationibus rerum terrenarum ab hac unione distrahatur, ideò tales cogitationes maculæ, & offendicula à Mysticis reputantur. 97 98

§. VII.

Quid velint dicere Mystici, quando dicunt quòd anima in intima vnione cùm Deo, fruitur Deo, seu verbo sponso suo.

SVMMARIVM.

100 *In quo consistat fruitio, explicatur.*
101 *Non potest nostra voluntas quiescere, nisi in ultimo fine, qui est Deus.*
102 *In hac vita non potest dari fruitio perfecta.*
103 *Soli beati perfectè fruuntur,*
104 *Fruitio justorum in Dei unione non potest explicari.*

Respondeo quòd fruitio in duobus 100
consistit, scilicèt in visione intel-
lectûs,

lectûs, & in delectatione affectûs. Vnde dicit Augustinus. Fruimur cognitis; in quibus voluntas delectata quiescit, non potest autem nostra voluntas quiescere,
101 nisi in ultimo fine, qui est Deus: unde in hac vita non potest dari fruitio perfecta, quia non potest dari fruitio perfecta, nisi detur etiam perfecta delecta-
102 tio. Hæc autem esse non potest ante consecutionem finis, & ideò justus homo non perfectè fruitur, sed soli beati qui consecuti sunt finem verè & per-
103 fectè. Licèt tamen fruitio justorum in illa Dei unione non sit perfecta, est adeò excessiva ut explicari non possit. Vnde dixit Bernardus *Serm.85. in Cantica*, si
104 quis curiosus quærat à me, quid sit verbo frui, quærat potiùs expertum à quo id quærat. Non potest igitur verbis exprimi quid sit Deo frui, solùm judicatur confusè, quòd est in eo suaviter in hac intima unione possesso mirabiliter delectari.

§. VIII.

Vtrùm in exercitio Theologiæ Mysticæ omnes animæ potentiæ sint Deo unitæ, & æqualiter.

SVMMARIVM.

105 *Aliquando in hoc exercitio Theologiæ Mysticæ, omnes potentiæ animæ sunt Deo unitæ.*
106 *Aliquando solus intellectus, & voluntas sunt Deo unitæ solutis aliis.*
107 *Quando dicantur omnes potentiæ Deo unitæ.*
108 *Non est semper æqualis unio intellectus, & voluntatis cum Deo.*

105 Respondeo quòd aliquando in hoc exercitiò, omnes potentiæ animæ sunt Deo unitæ, aliquando verò solus intellectus, & voluntas, solutis aliis,
106 quod sic declaratur. Ex intimo Dei illapsu in intellectum & voluntatem tanto splendore divinæ lucis perfunditur intellectus, & tanto fervore divini amoris in Deum suprà, & extra se rapitur voluntas, ut tunc omnes potentiæ partis sensitivæ suspendantur, cùm tamen intellectus, & voluntas suas nobilissimas, & suavissimas habeant operationes contemplationis, & dilectionis, & in hoc sensu dicuntur potentiæ Deo unitæ, eo quòd non habeant operationes dictam unionem impedientes, non
enim possunt immediatè Deo uniri, ut 107
intellectus, & voluntas, sed transacta unione suo modo participant aliquid supernæ dulcedinis, ac fruitionis, quasi micas cœlestis illius convivij, & tunc dicitur unio totalis, quæ est quædam participatio æternæ gloriæ.

Contingit autem aliquando, quòd non sit tantæ lucis splendor, nec tantus fervor divini amoris, ut sic fortiter intellectum, & voluntatem Deo uniant, quòd simul aliæ suspendantur potentiæ, vel quòd perdurante intellectûs, & voluntatis unione, alia potentia, puta, imaginatio, vel memoria solvatur, &
tunc non ita quieta manet anima, nec 108
æqualis est semper unio intellectûs, & voluntatis; potest enim Deus inæqualiter illabi in has potentias, aliquando in intellectum per clariorem lucis splendorem, aliquando magis in voluntatem per ardentiorem divini amoris fervorem, & inde procedit inæqualis unio.

§. IX.

Vtrùm iisdem mediis anima collocetur in exercitio Theologiæ Mysticæ.

SVMMARIVM.

109 *Ex diversis mediis anima collocatur in exercitio Theologiæ Mysticæ.*
110 *Aliquando ad illam pertingit ex consideratione creaturarum.*
111 *Aliquando ad illam pertingit per charitatem, & fidem.*
112 *Aliquando absque suo conatu repente per raptum ad Mysticæ Theologiæ intuitum elevatur immensa pietate Dei.*

Respondeo quòd diversis mediis in 109
illo collocatur. Nam interdum ad illud pertingit ex creaturarum considc-
ratione, quidquid enim perfectionis 110
divisim, & imperfectè in illis est eminentissimè, & cùm excellentia pœnitus infinita reperitur in Deo illarum creatore. Interdum ad illud pertingit per anagogicam illustrationem, & pure intelligibiles formas per supernaturalia, &
divina charismata, per sapientiam uni- 111
tivam, per charitatem flammigeram, & fidem rationibus credendorum, purificatæque,

112 eataque mentis intelligentia decoratam. Interdum absque suo conatu repente ad Mysticæ Theologiæ intuitum raptum, & exstasim elevatur immensa Dei pietate, per prævenientem gratiam ipsam affectivæ partis apicem, ac intellectivæ potentiæ verticem immediatè tangente, illuminante, & inflammante, ut imbecillis creatura confestim deficiat à se ipsa, ac super se mirabiliter in Deum transferatur.

§. X.

Vtrùm unio fruitiva quæ in supremo gradu Theologiæ Mysticæ contingit, possit aliquando sine exstasi contingere.

SVMMARIVM.

113 *Vnio fruitiva, quæ contingit in supremo gradu Theologiæ Mysticæ de lege ordinaria, non potest fieri sine raptu.*

114 *Pars superior vehementer Deo intenta, & attenta, trahit ad se partem inferiorem.*

115 *Quando anima est in supremo gradu unionis cum Deo, fit in cælo silentium quasi media hora.*

113 Respondeo non posse de lege ordinaria. Et ratio est, quia anima percipiens Deum intimè illapsum divino conatu, ac suavissimo amplexu, præ amoris ac dulcedinis magnitudine, & intentione, sic ei per intellectum, ac voluntatem adhæret, quòd non possit naturaliter loquendo potentias inferiores non suspendere, & à propiis actibus abstrahere, pars enim superior tam
114 vehementer Deo intenta, & attenta ad se trahit inferiorem, nam cùm ejus virtus, sit finita, quo magis uni attendit, eo minus aliis attendit, & dum uni sic vehementer attendit, nulli potest alteri
115 per alias potentias attendere. Vnde quando anima est in hoc statu, fit in cœlo silentium, quasi hora dimidia, ut optimè ait Ricardus de S. Victore, de gradibus violentiæ charitatis.

§. XI.

Vtrùm anima pertingens ad hanc unionem fruitivam, possit illam ita cognoscere, ut de illa non possit ullo modo dubitare.

SVMMARIVM.

116 *Anima pertingens ad hanc unionem fruitivam, ita eam cognoscit, ut non possit de ea dubitare.*

117 *Deus hanc certitudinem realiter animæ sic unitæ communicat.*

Respondeo affirmativè. Nam in hujusmodi unione Deus interno tactu, 116
& amplexu percipitur, & quodammodò palpatur ab anima, & immensos divinæ gratiæ thesauros communicat; quæ omnia manifestè videt anima maximè 117
Deo tunc realis suæ præsentiæ certitudinem communicante.

§. XII.

Vtrùm in hoc sublimi Theologiæ Mysticæ gradu, quoad unionem fruitivam Dei pertingit anima, reddatur certa quòd sit in statu gratiæ, & in numero electorum.

SVMMARIVM.

118 *Quod anima sit in gratia, & de numero beatorum, requirit Dei revelationem.*

119 *Status unionis fruitivæ exigit quod Deus revelet animæ, quod sit in statu gratiæ, & de numero beatorum.*

120 *Probatur ratione.*

121 *Transacta animæ fruitiva unione, talis notitia recedit ab anima.*

122 *In hac vita semper Deus timorem sociat amori.*

123 *Ponitur quædam objectio, & solvitur.*

Respondeo hæc non posse sciri sine 118
divina revelatione, iste tamen status exigit, ut Deus eidem animæ revelet evidenter, quod sit in statu gratiæ,

&

& in numero electorum. Ita Laurentius. Iustinianus tractat de casto connubio Verbi, & animæ *cap.* 22. & alij quos
119 refert & sequitur Fr. Philip. à Trinit. *in discursu proœmiali art.* 8. Ratio est, quia si inter amicos, reperitur, vt quis alteri manifestet eum in numero suorum electorum computari, quantò magis Deus verus animæ sanctæ amicus. Tum quia absque clara prædictorum notitia vix concipi potest, tam deli-
120 tiosus, ac gloriosus animæ sanctæ, qualis infrà describetur in hoc sublimi gradu Theologiæ Mysticæ, status. Licèt tamen hæc vera sint, sæpe tamen contingit, quod transacto tam sublimi Theologiæ Mysticæ exercitio, talis notitia
121 recedat ab anima, dum aliquando ejus dilectissimus sponsus latet; tum ad fidelitatis ejus experimentum; tum ad meritorum augmentum; tum quia vult, vt iuxta Apostoli instructionem, cum timore, & tremore salutem suam operetur,
122 in hoc enim mortalis vitæ exilio, semper Deus timorem sociat amori, ut sic anima amore mota, ad Deum ferventer accedat, & sancto timore perterrita, re-
123 cedat à malo; nam licet in hoc sublimi statu, dum amor est actu perfectissimus, timorem penitus excludat, iuxta illud Apostoli: *Charitas foras mittit timorem*, remisso tamen amoris tam perfecti actu, solet aliquando redire timor, ut homo securiùs salutem suam operetur.

SECTIO VII.

De partibus Theologiæ Mysticæ.

SVMMARIVM.

124 *Theologia Mystica in triplicem gradum dividitur.*
125 *Declaratur primus gradus.*
126 *Declaratur secundus gradus.*
127 *Declaratur tertius gradus.*
128 *Hi tres gradus correspondent tribus viis purgativa, illuminativa, & unitiva.*
129 *His tribus gradibus correspondent diversa exercitia proportionata.*
130 *Si aliquis proficientium, vel perfectorum fortè inciderit in grave peccatum, non debet relinquere sua exercitia, sed deplorato peccato redire ad sua exercitia.*
131 *Hæ tres viæ, licet sint tres, re ipsa sunt una, & cur?*
132 *In omnibus his tribus viis illas habentes semper proficiunt.*
133 *In omnibus his viis purgantur imperfectiones.*
134 *Etiam in via purgativa & illuminativa illas habentes attendunt ad Dei unionem.*
135 *Aliquando permittenda sunt incipientibus, & proficientibus, exercitia perfectorum per breve tempus, & quando.*
136 *Perfecti aliquando solent facere maximas pœnitentias, & mortificationes.*
137 *Magistri spirituales debent attendere, ut sui discipuli non plus temporis insumant in via purgativa, & illuminativa, quàm opus sit.*
138 *Dari potest casus, quod aliquis qui est in via purgativa, habeat maiorem charitatem, quàm ille, qui jam est in via illuminativa.*
139 *Dari potest casus quòd unus transeat ab statu gravissimi peccatoris ad statum vitæ unitivæ immediatè, absque eo quod transeat per viam purgativam vel illuminativam.*
140 *Hic casus non accidit absque miraculo.*

Dico primò: Theologia Mystica in triplicem gradum dividitur, iuxta tres gradus charitatis, quos ponit D. Thom. 1. 2. *quæst*, 24. *art.* 9 Et vocantur incipiens, proficiens, & perfectus. Nam in primo incumbit homini studium principale ad recedendum à peccaro, & resistendum concupiscentiis ejus, quæ in contrarium charitatis movent, & hoc pertinet ad incipientes in qnibus charitas est nutrienda, & fovenda ne corrumpatur. In isto gradu jam purgantur purgatione passiva partis sensitivæ, & mens dicitur intrare aliqualiter divinam caliginem, & aliqualiter conquiescunt per amorem, & contemplationem. 124 125

Secundus gradus est illorum, qui principaliter intendunt, ut in bono proficiant, & in eis gratia per augmentum roboretur, qui gradus est propius proficientium. Iste gradus perfectior est primo, quia non solum plura in divina caligine videntur Mysteria, sed quia, perfectius, & perfectiori modo videntur: nam in primo gradu non ita clarè, & distinctè, 126

distinctè, sed tantùm transitoriè videntur, sed in hoc secundo clarius, & distinctius, & pœnè habitualiter inspiciuntur, & mens per affectum Deo firmiter, ac suavissimè adhæret.

127 Tertius gradus est illorum qui Deo inhærent, & Deo fruuntur, & est perfectorum, qui cupiunt dissolvi, & esse cum Christo. In isto gradu mens totaliter transformatur per unionem affectivam, & experimentalem fruitivam, & realem, quantum præsens status hujus vitæ patitur; ita ut ex parte Dei oporteat concipere ipsius Dei in animam illapsum, sivè deosculationem, & amplexum unitivum. Ex parte verò animæ, unionem amoris, & perceptionem fruitivam, & suavissimam ipsius Dei. Ad hanc igitur osculationem sive amplexum, & animæ fruitivam unionem resultat in intellectu, altissima, & perfectissima de Deo cognitio, in qua, ut suprà diximus, formaliter consistit principaliter Theologia Mystica. Nec ex eo quòd hæc Mystica Theologia hos tres gradus habeat, ideò triplex ponenda est illius definitio, sed illa quam suprà posuimus, sufficit & convenit omni statui, secundùm proportionem principaliter statui perfecto minus principaliter aliis, ut suprà diximus.

128 Dico secundò. Hi tres gradus Theologiæ Mysticæ correspondent tribus viis, quæ dicuntur purgativa, illuminativa, & unitiva. Purgativa est incipientium, quorum studium est purgare animam malis habitibus, & appetitibus inordinatis vitæ transactæ. Illuminativa est proficientium, quorum studium principale est consequi virtutes cum amore, & Dei cognitione. Vnitiva est perfectorum, quorum principale studium est Deo vacari, & cum eo uniri.

129 Dico tertiò. His tribus gradibus correspondent exercitia diversa proportionata principali studio cujuscunque; nam incipientibus conveniunt exercitia apta ad purgandam animam, ut est pœnitentia, oratio cum meditatione novitiorum hominis, & de malitia peccati, procurando concipere divinum timorem. Gradui proficientium conveniunt exercitia apta ad illustrandam animam, ut sunt meditationes vitæ Christi, & exercitium virtutum, quæ nos reddunt similes Christo. Gradui perfectorum, conveniunt exercitia contemplationis, & amoris Dei, usus orationum jaculatarum, vel aspirationum cordis, quæ omnes res sunt unitivæ.

Dico quartò Si aliquis proficientium, 130 vel perfectorum, in aliquod peccatum grave fortè inciderit, non ob id debet relinquere sua exercitia, redeundo iterum ad statum incipientium, sed debet per aliquot dies suum peccatum deplorare, & de eo agere pœnitentiam, iuxta Consilium sui Magistri Spiritualis, & iterùm redire ad cursum suorum exercitiorum, quæ antea habebat. Ratio est, quia qui hoc modo cadit, frequentius majori fervore surgit, quàm anteà habebat; & quamvis peccaverit, non ob id perdidit Habitus acquisitos virtutum, nec uno, aut paucis peccatis acquisivit habitum peccandi, ad quem exstirpandū sit necessaria via purgativa. Quod confirmari potest exemplo Sancti Petri, & Sancti Thomæ Apostoli, qui non ex eo quòd peccarunt, reliquerunt exercitium proficientium, vel perfectorum. Tum quia tales lapsus sunt proficientibus, vel etiam perfectis occasio meliùs proficiendi, quæ sunt valdè notanda.

Dico quintò. Hæ tres viæ, licèt sint 131 tres, re ipsa sunt una, siquidem omnes ordinantur ad unum finem. Nam sicut charitas in incipientibus, proficientibus, & perfectis est eadem, licèt illam habentes diversa habeant exercitia, sic se habent hæ tres viæ purgativa, illuminativa, & unitiva in hominibus contemplativis. Et sicut homo est idem, licèt in infantia utatur lacte, in adolescentia, vel juventute alio cibo, sic Mystici se habent in hac Theologia Mystica. Nam alius est cibus incipientium, alius proficientium, alius perfectorum. Nam primi purgant peccata, habitus malos expellunt. Secundi acquirunt virtutes. Tertij Deo uniuntur per amorem.

Dico sextò. Licet in omnibus his tri- 132 bus gradibus, illos habentes semper proficiant, hæc tamen nomina eis accommodantur, iuxta exercitia quæ unusquisque habet, cum hoc tamen stat, quod in omnibus his tribus statibus purgantur imperfectiones, quamvis purgatio sit propria viæ purgativæ, & etiam in via purgativa, & illuminativa incipientes, & proficientes aliquo modo attendunt unioni Dei, quamvis hæc 133 unio sit propria viæ unitivæ & perfectorum. Et ratio est, quia hi omnes amant Deum super omnia, siquidem sunt in charitate, quæ eos inclinat ad hanc

unionem, & omnes etiam perfecti habent aliquam imperfectionem à qua debent ſemper purgari, quin deſinant eſſe perſonæ perfectæ charitatis.

135 Dico Septimò. Aliquando permittenda ſunt incipientibus, & proficientibus exercitia perfectorum per aliquod breve tempus, ut in die Natalis Domini, & Spiritus Sancti, qui dies ſunt dedicati amori Dei, qui eſt exercitium proprium perfectorum. Et ratio eſt, quia in his, & ſimilibus diebus convenit, quod incipientes omittant propria exercitia, & exercitiis perfectorum accommodentur, ſeipſos conformando cum
136 Sanctæ Eccleſiæ Spiritu, quæ tunc temporis tota Dei amore inflammatur. Et viceverſa dicendum eſt de perfectis, nam hi etiam ſolent aliquando facere maximas pœnitentias, & mortificationes, & ſua deplorant peccata, quaſi ea nunquam deploraſſent, quæ ſunt propria incipientium, quæ omnia debet prudens confeſſor attendere, & diſponere juxta cujuſcunque capacitatem.

137 Dico Octavò. Magiſtri Spirituales, debent maximè attendere, ut ejus diſcipuli non plus temporis in via purgativa, & illuminativa inſumant, quàm opus ſit, nec debent eos accedere, ſed iuxta profectum uniuſcujuſque illos facere tranſire de via purgativa ad illuminativam, & ab hac ad viam unitivam. Vnde poſtquam aliquis per aliquot menſes ſua peccata deploraverit, ſi jam ab habitibus malis videatur purgatus, & in virtutibus appareat radicatus, debet ei conſulere, ut tranſeat ad viam vnitivam, dummodò non omnino omittat duas vias antecedentes, ſed in eis magis perficiatur.

138 Dico Nonò. Dari poteſt caſus, quòd quidam incipiens, & qui adhuc eſt in via purgativa, habeat majorem charitatem, quàm ille qui jam eſt in via illuminativa. Et ratio eſt, quia poteſt accidere, quòd aliquis religioſus, qui ab infantia habitum ſuſcepit, abſque multitudine peccatorum, ſe viæ illuminativæ tradiderit, & in ea tibiè procedat. Alius verò qui poſtquam multa peccata commiſit tactus dolore cordis intrinſecus habitum ſuſcepit, & nimio fervore, & Dei amore ſuſcepit viam purgativam; ſed in hoc ratione nimiæ contritionis, eſt major amor Dei, quàm eſt in alio, qui tibiè procedit: ergo aliquando unus incipiens poteſt majorem charitatem habere, quàm aliquis proficiens, ſi tibiè, & cum multis venialibus procedit. Dicetur tamen iſtum eſſe in via purgativa, alterum verò in illuminativa, quia iſte adhuc habet habitus malos peccatorum, non verò alter, & licet habeat virtutes, & illarum habitus infuſos, non tamen habitus acquiſitos, ut habet ille qui iam eſt in via illuminativa.

Dico decimò. Bene poteſt dari caſus, quod unus tranſeat ab ſtatu graviſſimi peccatoris, ad ſtatum viæ unitivæ immediatè, abſque eo quòd tranſeat per viam purgativam, & illuminativam. Ita D. Thom. 1. 2. *quæſt.* 123. *art.* 1. Adverte tamen, quòd hic caſus non accidit abſque miraculo, ut ſucceſſit D. Paulo, & aliis ſanctis. Hi tamen ſancti, quos Deus per ſpeciale miraculum de ſtatu peccatoris ad ſtatum viæ unitivæ immediatè transfert, in ipſa via unitiva, exercent actus viæ purgativæ, & illuminativæ, ad acquirendas virtutes, & deſtruendos habitus vitioſos, ut accidit in D. Paul. qui de ſe ait: *Caſtigo corpus meum.* 139

TRACTA

TRACTATUS II.

DE VIA PURGATIVA ANIMÆ CONTEMPLATIVÆ PROPRIA INCIPIENTIUM.

AD perfectam animæ purgationem plura requiruntur. Primò, purgare partem cognoscitivam, tum à peccatorum maculis, & vitiorum dispositionibus. Secundò à passionum motibus. Tertiò requiritur, ut etiam à pluribus licitis, quæ ipsam inutiliter occupare possunt, evacuetur. Quare priùs in hoc Tractatu agemus de purgatione peccatorum; secundò de vitiorum eradicatione; tertiò de passionum motibus: Pòsteà de purgatione activa sensuum, tam externorum, quàm internorum: Et tandem agemus de medio quo id debeat fieri, quod est oratio, præsertim mentalis. Sit igitur,

DISPUTATIO PRIMA.

De purgatione activa partis cognoscitivæ.

SECTIO PRIMA.

De statu humanæ naturæ corruptæ, & per gratiam Christi recupatatam.

SVMMARIVM.

1 *Condidit Deus hominem in gratia; & justitia originali.*
2 *Peccavit Adam peccato superbiæ.*
3 *Per peccatum originale, omnes potentiæ animæ remanserunt proprio ordine destitutæ.*
4 *Quomodo hæc vulnera per mortem Christi fuerint recuperata?*
5 *In regeneratione baptismi, non in omnibus fuere perfectè hæc vulnera recuperata; sed solùm in illis qui viam crucis ingressi sunt.*
6 *Qui viam Crucis non ingrediuntur, partem cognoscitivam ut plurimum corruptam habent.*
7 *Rari sunt etiam ex baptisatis, qui diversis vitiorum generibus non inficiantur.*
8 *Vitiorum habitus contrarius est naturæ rationali.*
9 *Peccator, auxiliis divinæ gratiæ potest, si velit, bonum operari, quantumvis perversus.*
10 *Licet magna pars peccatorum pereat; multi Dei gratia adjuvante lumen veritatis respiciunt.*
11 *In his justificatis charitas statim conatur producere suos effectus.*
12 *Ponitur primus effectus charitatis in justificatis.*
13 *Ponitur secundus effectus Charitatis. Ponitur tertius effectus charitatis.*
14 *Charitas in incipientibus nutritur, in profitientibus roboratur; in perfectis perficitur.*

DIco 1. Condidit Deus hominem 1
in gratia, & justitia originali, cum

omnibus virtutibus, & donis superna-
turalibus, & omnibus habitibus natura-
libus integris, & perfectis. Nam, ut
dicitur *Ecclesiastic.7.* Fecit illum rectum,
hoc est, taliter ordinatum, ut inferio-
ra, superioribus subderentur, & supe-
riora ab inferioribus non impedirentur.
2 Peccavit Adam peccato superbiæ, qua-
tenùs appetivit quoddam bonum spiri-
tuale supra suam naturam, ut notavit
D. Thom. 2.2. *quæst.* 163. & D. August.
3 *in* 1. *de Civitat. Dei cap.*8. Per istud pec-
catum omnes potentiæ animæ remanse-
runt proprio ordine destitutæ. Nam ratio
in qua est prudentiæ in ordine ad ve-
rum, cùm suum ordinem amiserit, re-
mansit plena ignorantia. Voluntas in
qua est justitia in ordine ad bonum re-
mansit plena malitia. Irascibilis, in qua
est fortitudo in ordine ad arduum, re-
mansit infirma: concupiscibilis, in qua est
temperantia in ordine ad delectabile
moderatum ratione, remansit plena
concupiscentia.
4 Dico 2. Quamvis Christus per suam
mortem pretiosissimam, hæc omnia vul-
nera reparaverit, hoc tamen fit secun-
dum ordinem sapientiæ divinæ congruo
tempore; oportet enim quod ad im-
mortalitatem gloriæ, quæ in Christo
inchoata est, & per Christum nobis
acquisita, perveniamus conformari
prius passionibus ejus. Vnde oportet
quod ad tempus ejus possibilitas, in no-
stris corporibus remaneat ad impassibi-
litatem gloriæ promerendam conformi-
ter Christo. Vnde licet in justificatio-
ne, quæ acquiritur in regeneratione
baptismatis, per infusionem gratiæ san-
ctificantis, ac virtutum supernatura-
lium, prædicta quatuor vulnera aliqua-
liter reparentur; non tamen perfectè in
omnibus, etiam vt patitur status præ-
5 sentis vitæ, sed tantùm in illis, qui
viam crucis ingredientes ad statum per-
fectionis, ingiter adspirantes pravas
vitæ corruptæ inclinationes assidua mor-
tificatione, ac virtutum exercitio, pur-
gant densas mentis tenebras, perpetua
rerum æternarum contemplatione illu-
minant, & connaturalem voluntatis ma-
litiam deponentes, per intimum chari-
tatis effectum Deo summo bono, ac
ultimo fini indeclinabiliter uniuntur.
6 Hinc fit, quod alij qui hanc viam
crucis non ingrediuntur, partem cogno-
scitivam, vt plurimum corruptam ha-
bent, ut dicitur *Genes. 6.* Videns Deus,
quod cuncta cogitatio cordis intenta es-
set ad malum, pœnituit eum quod ho-
minem fecisset in terra. Nam cum ho-
mines solum Deum quærere deberent,
& creatoris, redemptoris, & benefa-
ctoris sui continua beneficia contem-
plari, de solis creaturis cogitant, alij
námque de solis divitiis comparandis
tractant, alij de corporis delitiis, alij de
voluptatibus carnis, alij de falsis hono-
ribus, alij de solis dignitatibus compa-
randis, alij quomodo propinquis, &
carnaliter parentibus complaceant, alij
de rebus Inutilibus, & curiosis: vnde 7
admodum rari sunt etiam ex illis, qui
consepulti sunt cum Christo per baptis-
ma, qui diversis vitiorum generibus
non inficiantur. Nam licet vitiorum
habitus naturæ rationali bonum hone-
stum respicienti contrarius sit, sic eam 8
deprimit, & subjugatur Diabolo, etiam
mundo, & carne instigantibus, ut vix
ad virtutis exercitium surgere possit.
Nam, ut ait Apostolus in persona pec-
catoris loquens: Non quod volo, facio
bonum, sed quod nolo, operor malum,
non quod absolutè peccator auxiliis di-
vinæ gratiæ, non possit si velit bonum
operari quantumvis perversus, sed quia
vitia justo Dei iudicio taliter hominem 9
afficiunt, ut meritò peccator, peccati
captivus, & absolutè servus nuncupe-
tur, cùm nulla major servitus sit, quàm
servitus peccati, ut ait Augustinus
libro 19. *de civitate Dei capitulo* 15.
& D. Thom. 2. 2. *quæstione* 183. *arti-
cul.* 4.
Dico 3. Licet major pars peccatorum 10
qui suis sceleribus computruerunt in sæ-
culo, pereant; aliqui tamen exemplo bo-
ni latronis, Mariæ Magdalenæ, Divi
Pauli, & aliorum insignium peccatorum,
lumen veritatis recipiunt, & se à pec-
catorum tenebris sedulò Dei gratiâ ad-
juvante denudant. Hi autem cum jam
in tenebris lumen veritatis adspiciant,
Dei gratia sanctificante, ornantur, hæc 11
autem cum secum afferat simul omnes
virtutes inter eas, charitas in eis, qui
eam possident, suos statim conatur pro-
ducere effectus.
Dico 4. Primus effectus charitatis in 12
hominibus justificatis est, ut homo à
peccatis discedat, & ideo mens chari-
tatem habens, circa hoc maximè oc-
cupatur, ut à peccatis præteritis emen-
detur, & à futuris præcaveat, & quan-
tum ad hunc effectum dicitur charitas
incipiens. Secundus effectus est ut 13
homo in bono proficiat, & quantum ad
hoc

14 hoc dicitur charitas proficiens. Tertius effectus est ut homo ad hoc principaliter intendat, ut Deo inhæreat, & hoc ad perfectam charitatem pertinet. Vnde sicut in motu corporali videmus quod primum est recessus à termino, & secundum est appropinquatio ad alium terminum; & tertium quies in termino, ita in hoc motu Spirituali. Primum est recedere à vitiis, & peccatis quod pertinet ad incipientes; secundum virtutes acquirere, quod pertinet ad proficientes; tertium Deo frui, & in eo per amorem quiescere; quod pertinet ad perfectos. Vnde dici potest, quod charitas in incipientibus nutritur, in proficientibus roboratur, in perfectis perficitur, ut ex Augustino ait D.Thom. 2.2. *quæst.* 24. *art.* 9.

SECTIO II.

De multiplici imperfectione incipientium.

SVMMARIVM.

16 *Variæ sunt incipientium imperfectiones.*

17 *Quæ magis torquent, sunt peccata venialia.*

18 *Venialia maximè charitatis perfectionem, & intimam cum Deo unionem impediunt.*

19 *Licet venialia non tollant gratiam, & charitatem, impediunt ne homo cum Deo uniatur.*

20 *Qui desiderat ascendere ad Dei unionem, & contemplationem, debet vitare venialia.*

21 *Rarus est vir sæcularis, qui ad unionem Dei ascendere possit.*

22 *Non solum venialia debet vitare, qui desiderat ascendere ad divinam unionem, sed etiam omnes imperfectiones.*

23 *Hæ imperfectiones reducuntur ad capita peccatorum mortalium.*

24 *Aliqui ex devotionis sensu, quem Deus eis communicat, sumunt occasionem superbiendi.*

25 *Incipientes, plures patiuntur defectus avaritiæ spiritualis, qui ibi enumerantur.*

26 *Incipientes, plures luxuriæ defectus patiuntur, qui ibi enumerantur.*

27 *Istis motus sensualitatis in incipientibus proveniunt, aliquando ex familiaritate cum personis spiritualibus.*

28 *Aliquando eò deveniunt dementiæ, ut calorem inhonestum excitatum à Diabolo, existiment esse ignem Spiritus Sancti.*

29 *Hæc frequens locutio, & familiaritas est initium libidinis.*

30 *Incipientes, plures habent iræ imperfectiones, quæ ibi enumerantur.*

31 *Incipientes quomodo deficiant in gula.*

32 *Defectus gulæ Spiritualis enumerantur.*

33 *Incipientes, plures habent defectus invidiæ.*

34 *Numerantur hi defectus invidiæ.*

35 *Incipientes plures habent defectus acediæ, quæ ibi enumerantur.*

DIco 1. Cum septies in die cadat 16 iustus, ut ait Sapiens, non est credibile quàm variæ sint incipientium imperfectiones. Quæ magis torquent, sunt 17 peccata venialia, nam licet iusti in gratia perseverent, non est credibile, quantùm peccata venialia Charitatis perfectionem; ac intimam cum Deo unio- 18 nem impediant. Hinc *in Canticis Canticorum* dixit Spiritus Sanctus: Capite nobis vulpes parvulas, quæ demoliuntur vineas. Hæc vinea in qua per gratiam, & charitatem Deus inhabitat, iuxta illud *Canticor.* Vinea mea coram est, morsibus vulpium parvularum demolitur, nam licet venialia, & si plura non tollant gratiam, vel charitatem, eam perturbant, infrigescunt, & impediunt, ne homo cum Deo uniatur. Vnde 19 qui desiderant ascendere ad contemplationis viam, & ad Dei unionem, primum quod debent facere, est venialia vitare, nam hæ sunt quæ magis retardant hominem à divina unione, iuxta illud *Psalmist.* Iniquitas Calcanei mei 20 circundabit me, hoc est peccatum veniale, est murus, & ante murale, quod me circundit, & impedit, ne ad veram cum Deo unionem ascendam, debet igitur homo, qui veram contemplationem & cum Deo unionem desiderat, qualis est vir religiosus, sæculares enim 21 cum mundi illecebris circundentur, rarus est qui expeditus ad hanc unionem ascendere possit. Religiosus igitur, qui à sæculo abstractus est, & Deo dicatus, debet ante omnia hæc venialia vitare.

22 Dico 2. Non solùm venialia debet vitare, qui desiderat accedere ad divinum osculum, & Dei unionem, sed etiam omnes imperfectiones. Has autem reduxit noster Venerabilis Pater Ioannes à Cruce, ad capita peccatorum
23 mortalium. Et quidem quantùm ad superbiam ex devotionis sensu, quem Deus eis benignè communicat, ut à terrenis voluptatibus segregatos, ad cœlestes delitias fortiter, & suaviter alliciat, superbiendi sumunt occasionem, hanc prosperitatem suis meritis attri-
24 buentes. Vnde alios facilè despiciunt, quos externa devotione carere conspiciunt, eóque deveniunt superbiæ, vt asperrima virtutis exercitia subeant, ut appareant coram hominibus, & ut in virtute aliis eminentes videantur: ex quo sequitur, quòd Confessarios quærant sui fastus approbatores, & adulatores. Vnde hîc, illuc divagantur, donec tales inveniant, & summo studio deviant eos quos suis erroribus contrarios viam humilitatis docere conspiciunt.

25 Dico 3. Quantum ad avaritiam Spiritualem, multi incipientium plurimos patiuntur defectus, vix enim de Spiritu divinitùs concepto contenti sunt, & nisi favores cœlestes plena manu recipiant tanquam à Deo derelicti gemunt, sic apparentibus quibusdam inhærent devotionibus, ut ab illis dimoveri non possint, sic imaginibus Sanctorum crucibus, & reliquiis adhærẽt, ut semper ingentem illorum copiam habeant: unde devotionis accidentibus, & non ejus substantiæ addicuntur, quapropter his inhærentes, nunquam ad perfectionis culmen ascendunt, ut fecerunt Sancti Patres, qui non curiosa, & pretiosa, sed pia, & modesta pietatis insignia habentes ad cœlestia faciliùs evolarunt.

26 Dico 4. Quantum ad luxuriam, etiam incipientes suos patiuntur defectus, nam sæpe Deo permittente ad majus meritorum incrementum, motus carnis patiuntur, vel suggestione Dæmonis, vel naturæ corruptæ incentivo, immo sæpe contigit, quod in ipso devotionis, & pietatis exercitio, & ipso Sacramentorum usu, motus aliqui sensualitatis in corpus redundent, maximè in natura debili, ex naturali quippe connexione partis superioris, & inferioris provenit, ut dum pars superior spiritualibus fruitur delitiis, pars inferior circa propria objecta sensualia frequenter excitetur, ex sympathia námque utriusque provenit, ut una in alterius delectatione, & pœna communicet modo sibi proprio, & connaturali, donec una totaliter alteri subordinetur. Vnde cum in principio vitæ Spiritualis, pars inferior non perfectè dominetur à superiore, sed tantùm ab illa regatur, incipientes prædictos motus sensuales, ad præsentiam delectationum spiritualium patiuntur, donec pars inferior perfectè à superiore totaliter dominetur.

Isti motus sensualitatis proveniunt 27
etiam incipientibus ex familiaritate nimia cum personis spiritualibus, etiamsi à principio sit sancta, nam ex nimia familiaritate, incipit unus appetere alterius præsentiam corporalem, sicque spiritualis devotio paulatim convertitur in Corporalem, & Carnalem. Vnde quidam liquidè dixit, quod hæc familiaritas incipit à *Credo in Deum*, & terminatur in *Carnis resurrectionem*, & quod peius est, quod existimant hanc alterius memoriam, & desiderium ex maxima charitate procedere. Sentiunt etiam in oratione mentali quandam vivam repræsentationem personæ alterius, & ad conspectum illius imaginis habent calorem quendam excitatum à Diabolo,
& affirmant esse ignem charitatis, à Spi- 28
ritu Sancto transmissum, volentem conjungere spiritum unius spiritui alterius vinculo charitatis, cùm tamen sit ignis libidinosi amoris: unde judicant posse proliziùs simul loqui, atque in hoc tempus non perdere, sed lucrari, & quærunt modos, & cautelas mirabiles; ut simul frequenter alloquantur, allegantes id sibi maximè prodesse, cùm tamen hæc frequens locutio sit libidinis incentivum, cui jam ratio, & voluntas succumbit, sed de hoc vide D. Thom. *in expositione secunda ad Corinth. cap.* 12.
Nostrum Philippum à Trinit. *tract.* 1. *de* 29
via purgativa art. 4. Valgorner. *q.* 2. *d.* 1. *art.* 6. *n.* 7.

Dico 5. Quantum ad viam, multas etiam incipientes habent imperfectiones, quidam enim prælibato rerum spi-
ritualium gustu, dum se in cæcitatem, 30
& ariditatem reductos adspiciunt præ angustia Spiritus fastidientes, occasione qualibet oblata, in subitos viæ motus prorumpunt, & non solum aliis, sed sibi ipsis graves, & quasi intolerabiles efficiuntur, maximè si ex naturali complexione flava bili abundent, contra omnes inquieto, & indiscreto zelo facile

facilè irascuntur, & quasi essent regula virtutis, quoscunque delinquentes indebitè reprehendunt; imò cùm se parum in via perfectionis provectos inspiciunt; etiam contra seipsos inordinata fervent irâ. Vnde de his dixit Psalmist. *Psal.36.* Desine ab irâ, & derelinque furorem: noli æmulari ut maligneris. Convenit igitur his seipsos quamvis imperfectos humiliter tolerare à Deo remedium instantè postulantes pro viribus suæ perfectioni studentes.

31 Dico 6. Quantum ad gulam, incipientes deficiunt; quando spiritualibus delitiis in principio inescati, ut mundi deliciarum non recordentur, non puritati Spiritus, & veræ devotioni, sed tantum sensibili suo gustui incumbunt. Vnde sibi magis quàm Deo placere student; imò aliquando sine Consilio indiscretas pœnitentias suscipiunt, & relicta voluntatis mortificatione, corpus opprimunt, & viribus temerè exhaustis omnino succumbunt, & ad prosequendam virtutis semitam, penitus inepti efficiuntur. His utilius foret si sensibilibus delitiis sobriè tunc utentes ad veram Spiritus puritatem adspirarent, quæ in perfecta directoris obedientia, & in totali ad divinam voluntatem conformitate consistit, & sic potius illis delitiis cum in differentia, & gratiarum actione sobriè uterentur, quàm immoderatò sensualitatis appetitu, & damnabili proprietate fruerentur.

32 Aliqui, ut sentiant has sensualitates, & dulcedines amoris superioris, voluntatem ad suas inclinationes flectere student, unde coactè consentiens superior, verius ipsorum voluntatem sequitur, quàm ipsi præceptum obedientiæ exequantur, & sic meritò ipsis dicitur per Prophetam. In die jejunij vestri invenitur voluntas vestra, quapropter maxima meritorum parte spoliantur. Alij dictis gustibus inebriati, propriam non vident miseriam, cùm Deo minus reverenter conversantur, faciliter ad Sacram Eucharistiam sine directoris consilio accedunt suarum imperfectionum obliti, & eodem imperfecto procedendi modo, se circa orationem exhibent, in qua solum gustum sensibilem totis viribus assiduè procurant: quod si eis Deo sic disponente deficit angustia, & mœrore in ea cæcitate afficiuntur, quasi debita essent devotione privati, cùm tamen humiliter hæc deberent sustinere, & se dignos æterna damnatione ob peccata sua confiteri. Vnde Sanctæ Crucis asperitatem, nec ultimis labiis volunt degustare, quod maximum affert vitæ Spirituali nocumentum, cum perfectio in imitatione Christi consistat, unde non verè perfectus est, qui non potest dicere cum Apostolo. Mundus mihi crucifixus est, & ego mundo.

Dico 7. Quantum ad invidiam, incipientes multos habent defectus, & 33
primo cùm non sint Charitate perfecti, maximè dolent quòd alij eis superiores sint in via Spirituali, & dum eos laudari conspiciunt, invidiâ torquentur, livore tabescunt, ac sæpe verbis, & gestibus contradicunt, dolentes maximè, quòd simili modo ab aliis non exaltentur, & illis non præferantur; cùm in omni perfectione singulares velint apparere. Hæc invidia multum est dam- 34
nabilis; & contraria Charitati; quæ non quærit, quæ sua sunt, sed quæ aliorum. Et licet æmulatio in virtute sit tanta; ut ait Apostolus: Æmulamini Charismata meliora: hæc non tristatur, ut invidia, sed gaudet de aliorum virtutibus, quas tamen imitari, vel etiam superari desiderat, non ad captandas laudes humanas, sed ad habendam majorem cum Deo Charitatis unionem. Vnde N.M.S. Theresia solebat dicere, se libenter visuram alios in cœlo beatiores in gloria, non tamen in amore Dei ferventiores.

Dico 8. Quantum ad acediam plures habent incipientes imperfectiones. 35
Solent enim in rebus Spiritualibus tædium, & nauseam pati de omnibus ex proprio gustu, vel ut ex prima regula judicant quæ ipsis multum arrident, tanquam Deo gratissima amplectuntur, quæ ipsis displicent tanquam Deo displicentia, semper abhorrent. Ex quo apparet quantum veræ mortificationi, quam docet Apostolus, contradicunt, dicens: Mihi vivere Christus est; & mori lucrum. Hi sunt ordinarij defectus incipientium, quos nisi purgatione activa correxerint, vix aliquantulum in via perfectionis procedent.

SECTIO

SECTIO III.

De peccatorum, & imperfectionum purgatione.

SVMMARIVM.

36 *Deus priùs dilexit nos, cùm illius inimici essemus.*
37 *Variis modis, vocat Deus homines.*
38 *In his vocatis timor ordinariè praecedit, quo virtutis iter aggrediuntur.*
39 *Hic timor Domini est initium Sapientiae.*
40 *Qui ad semitam perfectionis à Deo vocatur, statim debet à corde suo peccata, & imperfectiones evacuare.*
41 *Vt incipientes peccata mortalia evitent, debent gravitatem peccati mortalis cognoscere.*
42 *In quo consistat gravitas peccati mortalis.*
43 *Peccata mortalia, & venialia distinguuntur essentialiter per ordinem ad objecta.*
44 *Imperfectio opponitur summae perfectioni divinae unionis.*
45 *Peccata purgantur per Sacramenta Poenitentiae.*
46 *Peccata mortalia sunt materia necessaria, circa quam versatur poenitentia, venialia verò sufficiens.*
47 *Materia proxima poenitentiae, est Confessio, dolor, & satisfactio.*
48 *Verba absolutionis sunt forma.*
49 *Peccata etiam purgantur virtute poenitentiae, & quomodò?*

36 Dico 1. In hoc maximè relucet Dei
misericordia, quòd cùm inimici
essemus, & tot miseriis implicati, ipse
37 priùs dilexit nos, vocando nos diversis
vocationibus: alios enim per se vocat;
alios per Angelos, alios per pastores,
alios per miracula, alios per flagella,
alios per prospera, alios per adversa.
In his vocatis timor ordinariè praecedit,
quo recenter justificati, propriae perditionis timidi, & aeternorum cruciatuum
tenebris attoniti, virtutis iter arduum
38 aggrediuntur, obedientes Apostolo
praecipienti, ut *cum timore, & tremore
salutem nostram operemur.* Hic timor
39 Domini est initium Sapientiae, qui postmodùm adveniente perfecta charitate
recedit perfecta, quippe Charitas foras
mittit timorem.

Dico 2. Quisquis ad perfectionis se- 40
mitam à Deo vocatur, statim à principio peccata, & imperfectiones, è corde suo debet evacuare, nam peccata
mortalia tollunt gratiam, mortem inferunt, charitatem excludunt, venialia,
& imperfectiones Charitatis fervorem
minuunt. Vnde qui ad perfectionem
pervenire desiderat, necesse est, ut non
solum peccata, sed etiam imperfectiones evacuet, ut autem incipientes faciliùs peccata, & imperfectiones excludant, debent gravitatem peccati morta- 41
lis cognoscere, haec autem formaliter
sumitur ex aversione à Deo, ut ait D.
Thom. 2. 2. *quaest.* 162. *art.* 6. Hinc fit,
quòd gravitas peccati ex parte Dei est
infinita, licet ex parte boni quod corrumpitur, quantitas peccati finita sit. 42
Circunstantiae etiam aggravant peccatum, & gravitas peccatorum in proximum, est per se ex majori nocumento. Ita D. Thom. 2. 2. *quaest.* 34.
art. 4.

Dico 3. Sicut peccata mortalia ex 43
parte aversionis à Deo sunt aequalia; ex
parte verò conversionis, distinguuntur
essentialiter per objecta magis, aut minus difformia, sic peccata venialia distinguuntur per ordinem ad objecta graviora, vel leviora. Imperfectio verò,
sive confundatur cum peccato veniali,
& sumatur positivè pro actu defectuoso,
quoad substantiam, sive distinguatur
à peccato veniali, & sumatur privativè
pro modali defectu actus debiti, putà 44
pro carentia justae intentionis, vel alterius circunstantiae concomitantis, opponitur summae perfectioni unionis
cum Deo, ad quam hujusmodi incipientes adspirant, unde etiam vitanda
est.

Dico 4. Peccata purgantur per sa- 45
cramentum poenitentiae, sunt autem
peccata materia remota circa quam versatur Sacramentum poenitentiae. Mortalia sunt materia necessaria; venialia
sufficiens. Materia proxima est confes- 46
sio, dolor, & satisfactio; forma sunt
verba absolutionis. Quomodò autem 47
hoc sacramentum sit conficiendum, &
quae peccata in eo debeant confiteri, vt
peccator recipiat gratiam Sacramenta- 48
lem, & de necessitate, & utilitate hujus
Sacramenti, & de distinctione, & gravitate peccatorum, vide quae latè dixi
in

in nostro Directorio Confessariorum *tract... d... per totam*. Vbi etiam invenies quomodo peccata etiam purgentur per virtutem pœnitentiæ, quæ omnia libenter prætermitto, ne eadem repetamus.

SECTIO IV.

De vitiorum purgatione.

SVMMARIVM.

50 *Vitium est animæ prava dispositio.*
51 *Per actus pravos acquiritur paulatim habitus vitiosus.*
52 *Vitium opponitur virtuti contrariè.*
53 *Vitium quod est contra naturalia, est propriè, & directè contrarium virtuti acquisitæ.*
54 *Virtuti infusæ opponitur contrariè contrarietate indirectâ.*
55 *Ponitur quadam objectio & solvitur.*
56 *Major est contrarietas indirecta inter virtutem per se infusam, & vitium contra supernaturalia, quàm inter eandem virtutem, & vitium contra naturalia.*
57 *Sufficit, quod vitium, quomodocunque contrarietur virtuti tam infusæ, quàm acquisitæ, ut quilibet illud procuret eradicare.*
58 *Vitium est intrinsecè malum.*
59 *Vitium in esse vitij secundum quid, peius est ipso peccato.*
60 *Sunt multæ species vitij, & plures quàm virtutis.*
61 *Fidei opponitur infidelitas.*
62 *Spei opponitur desperatio, & præsumptio.*
63 *Charitati directè opponitur odium Dei, alia verò plurima reductivè, quæ ibi enumerantur; indirectè verò ei opponuntur cuncta vitia.*
64 *Prudentiæ opponitur generaliter imprudentia.*
65 *Numerantur vitia sub imprudentia contenta.*
66 *Iustitiæ generaliter opponitur injustitia.*
67 *Numerantur vitia sub injustitia contenta.*
68 *Quæ vitia opponantur religioni, enumerantur.*
69 *Numerantur vitia opposita pietati.*
70 *Numerantur vitia opposita observantiæ.*
71 *Obedientiæ opponitur inobedientia.*
72 *Gratitudini opponitur ingratitudo.*
73 *Quæ vitia opponantur veritati?*
74 *Quæ opponantur amicitiæ?*
75 *Quæ opponantur liberalitati?*
76 *Quæ opponantur fortitudini?*
77 *Quæ vitia opponantur magnanimitati?*
78 *Quæ opponantur patientiæ?*
79 *Quæ vitia opponantur temperantiæ, tam in genere, quàm in specie?*
80 *Qui ad perfectionem ascendere desiderant, omnia vitia debent eradicare.*
81 *Non sunt omnia vitia simul aggredienda, sed singula seorsim.*
82 *Quid ad hoc faciendum sit.*
83 *Quando cognoscet homo vitia esse eradicata?*
84 *Proponuntur ad id necessaria signa.*

Dico 1. Sicut virtus est animæ optima dispositio, quæ bonum facit 50
ipsam habentem, & opus ejus perfectum reddit, quæ ex bonis operibus relicta ad bene operandum, sic inclinat, ut bene operari sit ei quodammodo connaturale; sic vitium est animæ prava dispositio ex peccato relicta, & ad peccandum sic inclinans, ut male operari sit quodammodo ei connaturale, & bene operari, contra naturam esse videatur: & sicut per actus virtutis acquiritur paulatim habitus virtutis, qui radicatus in anima ad similes inclinat actus, sic per actus pravos, & peccaminosos ac- 51
quiritur paulatim habitus vitiis, qui radicatus in anima, ad similes in specie inclinat actus, iis quibus fuit acquisitus, quamvis in modo sint dissimiles, nam in principio cum aliquo horrore homo peccata committit, utpote rationi contraria, postea verò ex mala consuetudine etiam hunc horrorem naturæ amittit, immò delectatione committit, quod antea difficile ac horridum apparebat.

Dico 2. Vitium opponitur virtuti con- 52
trariè. Ita D. Thom. 1.2. *quæst.* 71. *art.* 1. & 1. Et ratio est, quia appositio contraria est, inter ea quæ, sub eodem genere maxime distant, & ab eodem subjecto se mutuò expellunt; sed hæ conditiones conveniunt virtuti, & vitio, quæ sub genere dispositionis contenta maximè differunt, & ab eodem subjecto se mutuò excludunt, iuxta enim subjecti dispositionem, vel vitium, excludit virtutem, vel virtus vitium, ut

fatentur omnes, & experientia docet: ergo vitium opponitur virtuti contrariæ.

53 Dico 3. Vitium quod est contra naturalia, est propriè, & directè contrarium virtuti acquisitæ. Virtuti verò infusæ opponitur contrariè contrarietate impropria, & indirecta. Ita D. Thom.
54 *in 4. dist. 14. quæst. 2. art. 2. ad 4.* Ratio est, quia illi tantùm habitus propriè, ac directè contrariantur, attenta ipsorum natura, qui habent objecta formalia propriè, ac directè contraria; sed objectum formale vitij contra naturalia, & objectum formale virtutis, per se infusæ non sunt propriè, ac directè contraria, quamvis materialiter contrarientur: ergo vitium contra naturalia non contrariatur propriè, ac directè virtuti infusæ. Minor patet, nam vitium contra naturalia, tendit ad objectum sub motivo pure naturali, virtus verò infusa, tendit ad suum objectum sub motivo supernaturali, sed objectum naturale, & supernaturale, non propriè, ac directè contrariantur, cum sint in diverso ordine, & in eodem subjecto sunt incompatibilia: ergo vitium contra naturalia, non contrariatur propriè, ac directè virtuti infusæ.

Quod autem contrarietur illi impropriè, & indirectè etiam liquet, quia ad hoc sufficit, quod unum extremum sit per modum prosecutionis, & alterum per modum fugæ, respectu ejusdem objecti materialis, & insuper quod mutuò se ab eodem subjecto expellant per actus oppositos formaliter; sed vitium contra naturalia, & virtus per se infusa, sic se habent, ut unum sit per modum prosecutionis, & aliud per modum fugæ, respectu ejusdem objecti materialis, ut ex se patet. Nam temperantia per se infusa, prosequitur moderatam cibi sumptionem, quam intemperantiæ vitium refugit, & insuper se mutuò indirectè ab eodem subjecto expellunt per actus aliquo modo oppositos; nam virtus infusa tollitur indirectè per actum vitij contra naturalia, per hoc quod excluditur gratia sanctificans, si sit peccatum mortale, vel per hoc quod subjectum disponitur ad actum vitij similis contra supernaturalia, & simpliciter per infusionem gratiæ sanctificantis, ac virtutum supernaturalium, debilitati remanent habitus vitiosi, & sunt in via corruptionis: ergo vitium contra naturalia, opponitur virtuti per se infusæ contrariè contrarietate impropria, & indirecta.

Dices. Vitium contra supernaturalia contrariatur propriè virtuti infusæ: ergo corruit tota doctrina. Patet antecedens, quia sunt in eodem genere gratiæ, & circa idem objectum formale. Respondetur negando antecedens; ad probationem, respondetur, non sufficere, quod sub eodem genere maximè distent, & quod sint circa idem objectum formale, sed ultra requiri, quod ab eodem subjecto saltem materiali, se expellant, manifestum est autem, non posse virtutem infusam, quæ à solo Deo in suo fieri, & conservari dependet, corrumpi effectivè, vel formaliter proximè ab ulla creatura, nec ab ea expelli, nec etiam virtus per se infusa formaliter, aut etiam per se effectivè vitium contra supernaturalia expellit, ut patet in plurimis Sanctis, verbi gratia, in Maria Egyptiaca, quæ post conversionem habebat gratiam copiosam cum virtutibus infusis in intenso gradu, & tamen in principio sentiebat vehementissimam intemperantiæ inclinationem, ab habitu intemperantiæ procedentem, sed contraria, contrarietate propria, & directa, non possunt simul esse in eodem subjecto in gradibus intensis: ergo. 55

Adverte tamen, quod major est contrarietas impropria, & indirecta inter virtutem per se infusam, & vitium contra supernaturalia, quam inter eandem virtutem, & vitium contra naturalia: Nam licèt in hoc conveniat vitium contra naturalia, & vitium contra supernaturalia in ordine ad virtutem per se infusam, quod neutrum illam expellat, nec ab illa expellatur propriè, & directè ab eodem subjecto; in hoc tamen differunt, quod vitium contra supernaturalia, maximè distat à virtute per se infusa sub eodem genere, cum sint de eodem objecto formali, vitium autem contra naturalia non ita distat ab eadem virtute, cum sint tantum de eodem objecto materiali. 56

Sufficit tamen, quòd vitium contrarietur quomodocúmque virtuti tam infusæ, quàm acquisitæ, & quod ad ejus destructionem, & expulsionem cooperetur, suppositis etiam, tot tantisque damnis ejus, tum positivis, tum privativis jam relatis, & postmodum referendis, ad hoc ut quilibet fidelis totis viribus procuret quodcumque vitium eradicare, 57

eradicare, sed ad hoc præcipuè debet attendere, qui viam perfectionis ingressus purè desiderat vivere, ac Deo summè dilecto in omnibus placere.

58 Dico 4. Vitium est intrinsecè malum. Ratio est, quia vitium de cujus ratione est inclinare ad actum dissonum rationi, aliud importat consideratum præcisè, quoad substantiam, & entitatem vitij, & aliud attentum in esse vitij moralis, seu sub statu, & munere habitus vitiosi, nam primo modo dicit inclinationem ad objectum dissonum, quantum est ex se difficile mobile, & in hoc essentia ejusdem sita est; secundo verò modo importat eandem inclinationem, non vtcumquè, sed per modum propensionis practicæ, & expeditæ, de facilique reducibilis ad actum, & insuper importat, ut ita fortiter, ratione dictæ propensionis adhæreat suo objecto, ut quasi dominetur voluntati, sibique eam subjiciat in ordine ad illius prosecutionem; hic enim est proprius status, & complementum vitij, sub quo habituale munus vitij moralis exercet, sed secundùm omnes has rationes, est intrinsecè malum: ergo vitium est intrinsecè malum. Quoad secundam verò partem etiam liquet. Nam ista propensio practica, & expedita ad actum vitiosum importat actualem relationem disconvenientiæ ad naturam rationalem hominis: ergo vitium, tam secundùm illud, quod importat in sua entitate, quàm in suo complemento, vel proprietate est intrinsecè malum.

59 Dico 5. Vitium secundùm quid, peius est in esse morali, quàm ipsum peccatum. Ita D. Thom. 1. 2. *quæst.* 71. *art.* 3. Ratio est, quia habitus vitiosus, seu vitium est causa actus vitiosi, sive peccati. Deinde, quia vitium est causa plurium numero peccatorum; tum quia vitium, denominat vitiosum, non autem peccatum, licet sit actus vitiosus: ergo secundùm quid peius est in esse morali vitium, quàm ipsum peccatum. Dixi secundùm quid, nam absolute peius est peccatum, quam vitium, nam habitus non dicitur malus, nisi propter malitiam actus, ad quem inclinat: ergo potior est malitia actus, quam habitus, nam propter quod unumquodque tale, sed de his vide nostrum cursum Salmanticensem. *quæst.* 72. *tract.* 13. *dub. unic. per totum.*

Directorium mysticum.

Dico 6. Sicut sunt multæ species vir- 60
tutis, sic sunt multæ species vitij oppo-
siti, imò plures sunt species vitij, quàm
virtutis. Nam cum virtus consistat in
medio ejusdem virtutis, plura sunt ex-
trema vitiosa per excessum, & per de-
fectum, quia tamen prolixum esset om-
nes has enumerare, ideo solùm princi-
pales enumerabimus Fidei ergo op- 61
ponitur infidelitas: sub hac continen-
tur propriè, vel reductivè multa vitia:
propriè continetur hæresis, apostasia
& blasphemia; reductive vero conti-
netur cæcitas mentis, hebetudo sensus,
quæ dono intellectus opponuntur. Spei 62
opponuntur desperatio, & præsumptio;
charitati primò, & directe opponitur
odium Dei, & proximi; reductivè verò 63
opponuntur acedia, invidia, discordia,
contentio, schisma, bellum, rixa, &
seditio, scandalum, stultitia: remotè
verò, & indirectè cuncta vitia chari-
tati opponuntur, quatenus per cuncta
peccata mortalia, charitas expellitur si-
mul cum gratia sanctificante.

Prudentiæ opponitur imprudentia, 64
sub qua continetur præcipitatio, sive
temeritas, inconsideratio, & inconstan- 65
tia, negligentia, prudentia, carnis astu-
tia continens dolum, & fraudem. Iusti- 66
tiæ opponitur generaliter injustitia, sub
qua continentur acceptio personarum
contra justitiam distributivam, & con-
tra commutativam, homicidium, mu-
tilatio, furtum, rapina, contumelia, de- 67
tractio, susurratio, derisio, maledictio,
fraus & vsura. Religioni opponitur su- 68
perstitio, idololatria, tentatio Dei, per-
jurium, sacrilegium, simonia. Pietati 69
opponitur impietas in parentes. Obser-
vantiæ opponitur irreverentia. Obe- 70
dientiæ, inobedientia; gratitudini in-
gratitudo, veritati mendacium, simula- 71
tio, hypocrisis, iactantia, ironia; Ami- 72
citiæ opponitur asperitas locutionis; li- 73
tigium, adulatio; liberalitati opponitur 74
avaritia, & prodigalitas. 75

Fortitudini opponitur timor, inimi- 76
ditas timori contraria, & audacia, mag-
nanimitati opponitur per excessum præ-
sumptio, ambitio, inanis gloria; per
defectum verò opponitur pusillanimi-
tas. Patientiæ opponitur impatientia; 77
Perseverantiæ opponitur mollities, & 78
pertinacia; temperantiæ generaliter op-
ponitur intemperantia, sed specialiter;
Verecundiæ opponitur inverecundia;
Hónestati, inhonestas; Abstinentiæ 79
opponitur gula; sobrietati, ebrietas;

Castitati opponitur luxuria, videlicèt simplex fornicatio, stuprum, raptus, adulterium, incestus, sacrilegium, & vitium contra naturam; Continentiæ, opponitur incontinentia; Clementiæ, seu mansuetudini, opponitur iracundia, crudelitas, sævitia, vel feritas; Humilitati opponitur superbia; studiositati opponitur curiositas; Modestiæ immodestia.

80 Dico 7. Qui ad perfectionem attingere desiderat, omnia prædicta vitia pro viribus debet eradicare. Et ratio est, quia cùm status perfectionis, in virtutum acquisitarum possessione consistat, & vitia virtutibus contraria, virtutum acquisitionem impediant, necessarium est quòd, qui ad perfectionem attingere desiderat, priùs debet vitia expellere, virtutes acquirere; paulatim námque vitia debilitata virtutibus locum sedent.

81 Dico 8. Licèt omnia vitia debeant eradicari, non tamen omnia simul aggredienda sunt, sed singula seorsim, & incipiendum ab illis, quæ magis radicata videntur, ac magis animæ dominantur, his námque quasi ducibus superatis, reliqua facilè vincuntur, & superantur. Vt autem hæc faciliùs vincat, debet in principio tentationibus resistere, hoc enim facilius est, quàm semel admissis

82 tentationibus velle resistere. Debet posteà contrariis virtutum actibus impugnare vitia, sicque faciliùs, ac breviùs victoriam obtinebit.

83 Tunc autem cognoscet homo vitia esse eradicata, quando sentit pacem interiorem, nam finis cujusque belli pax est, maximè hujus belli spiritualis. Secundum autem signum eradicationis vitiorum est exercitium facile, ac delectabile virtutum oppositarum; cùm enim virtus, & vitium contraria sint, ubi probatur esse virtus ex facili, & de-

84 lectabili, ipsius exercitio, ex consequenti demonstratur iam, ibi non esse vitium contrarium, contraria siquidem ab eodem subjecto se mutuò expellunt. Non tamen ob id miles Christi à pugnando contra vitia, cessare debet, nec gloriari quasi victor, quia pœnè extincta resurgere valent, natura námque corrupta, pabulum ministrat vitiis, sed debet id observare ad suam consolationem, & ut fortiùs contra vitia in Dei gratia confidens dimicet.

SECTIO V.

De passionum moderatione.

SVMMARIVM.

85 *Passiones non sunt eradicandæ, sed moderandæ, & cur?*

86 *Ponitur passionis definitio, prout ad præsens attinet.*

87 *Quid sit appetitus sensitivus declaratur.*

88 *Quot sint passiones appetitus sensitivi? exponitur.*

89 *Appetitus diverso modo tendit in bonum, ac in malum, & quomodo?*

90 *Appetitus movetur ad bonum adipiscendum per actum desidery.*

91 *Movetur ad malum vitandum per actum fugæ, seu abominationis.*

92 *Passiones concupiscibiles, circa quæ objecta versentur.*

93 *Circa quæ versentur passiones irascibiles exponitur.*

94 *Quomodo sint passiones moderandæ? declaratur.*

Dico 1. cùm passiones animæ ad bonum, & ad malum morale, se indifferenter habeant (nam si sint immoderatæ, sunt radices vitiorum, & peccatorum; si moderatæ, sunt adjumenta virtutum) ideò passiones non sunt eradicandæ ut vitia, nec evacuandæ adinstar peccatorum, sed moderandæ iuxta dictamen rationis. 85

Dico 2. Passio, prout ad præsens attinet, est motus appetitus sensitivi, ad imaginationem boni, vel mali, cum aliqua corporis immutatione, quo scilicèt fertur ad bonum, & fugit à malo; illa autem immutatio propriè dicitur inferre passionem, ita ut ab ea subjectum patiatur, quando mutatur ad aliquid cum objectione alterius. Vnde cùm actus appetitus sensitivi, faciant transmutationem in corpore, dicuntur passiones. Vnde, quando voluntati tribuuntur nomina passionum, verbi gratia, odium, ira, amor, non passionem significant, sed simplicem actum, seu affectum voluntatis. 86

Dico 3. Appetitus sensitivus est quædam animæ facultas corpori unita, quæ est in parte inferiori hominis, hoc est, in 87

in parte sensitiva, & habet pro objecto bonum, vel malum sensibile, quod illi imaginatio proponit cum æstimatione convenientiæ, vel disconvenientiæ, & dividitur in concupiscibilem, & irascibilem. Objectum concupiscibilis est bonum vel malum sensibile, quod est delectabile, vel dolorosum; idem autem bonum, vel malum, secundùm quod habet rationem ardui, vel difficilis, est objectum irascibilis. Passiones concupiscibilis nascuntur in iecore, ubi residet appetitus concupiscibilis, perficiuntur tamen in corde, quod omnibus passionibus urgetur.

88 Dico 4. Passiones appetitus sensitivi, sunt undecim, sex pertinent ad concupiscibilem, quinque ad irascibilem. Ad concupiscibilem pertinent, Amor, odium, desiderium, fuga, gaudium, & tristitia. Ad irascibilem pertinent spes, & desperatio, timor, audacia, & ira. Hæ passiones sunt voluntariæ, quatenùs à voluntate imperantur, vel quia ab illa non prohibentur. Vnde quæ conformantur regulæ rationis, dicuntur bonæ, quæ verò non conformantur, dicuntur malæ. Si passiones antecedunt judicium rationis, obnubilant illam, & sic diminuunt bonitatem, vel malitiam actus: si subsequuntur, addunt moralitatem tanquam operatio electa, & volita à voluntate.

89 Dico 5. Appetitus diverso modo tendit in bonum, ac in malum, in bonum quidem ut adipiscendum; in malum verò ut fugiendum. Vndè circa bonum excitatur amor, qui est complacentia boni; Circa malum verò, excitatur

90 odium, quod est displicentia mali. Movetur autem appetitus ad bonum adipiscendum per actum desiderij, & movetur ad malum vitandum, per actum fugæ, seu abominationis. Dum autem habetur bonum circa illum iam possessum, appetitus se habet ut quiescens, & fruens per actum gaudij, vel delecta-

91 tionis. E contra verò dum malum habetur, quod vitari non potuit, de illo manet appetitus inquietus per actum tristitiæ.

92 Dico 6. Prædictæ sex passiones concupiscibilis, tres versantur circa bonum, & tres circa malum. Circa bonum sunt amor, desiderium, & gaudium. Circa malum sunt odium, fuga, & tristitia. Deinde sequuntur passiones irascibilis, quæ respiciunt bonum, vel ma-

93 lum, sub ratione ardui. Nam primò est spes consequendi bonum arduum, vel desperatio de illo obtinendo. Deinde audacia contra malum arduum, & timor de illo. Denique est ira, quæ non habet contrarium, quod possit habere rationem passionis. Et si ordinem passionum omnium secundum viam generationis scire volumus; primò occurrunt amor, & odium; secundò desiderium, & fuga; tertiò spes, & desperatio; quartò timor, & audacia; quintò ira; sextò & ultimò audacia, & tristitia, quæ consequuntur ad omnes passiones, ita tamen quod amor, est prior odio, & desiderium, fuga, & spes desperatione, timor, audacia, & gaudium, quam tristitia.

Dico 7. Moderatio passionum fieri potest duplici via quantum ad modum, ut de immoderata, seu nimia, fiat moderata: puta, si quis amet immoderatè aliquid licitum ut parentes, si excessum tullat amoris; licitè, & moderatè amet tale ubjectum. Secundo, quantum ad objectum, ut scilicet de objecto illicito, transeat ad licitum, ut accidit in Maria Magdalena, quæ prius amabat mundum, & vanitates eius, & postea amavit Christum mente, & corde. Idem quoad vtrumque posset in singulis passionibus demonstrari. 94

SECTIO VI.

De passione amoris.

SVMMARIVM.

95 *Amor sensitivus est prima omnium passionum origo.*

96 *In quo consistat amor sensitivus, exponitur.*

97 *Quomodo dividatur?*

98 *Quæ sint illius causæ?*

99 *Qui sint illius effectus?*

100 *Passio amoris sensitivi, moderatur mediante virtute temperantiæ.*

Dico 1. Amor sensitivus est prima omnium passionum, & aliarum origo. Nam qui odit aliquod malum, qui refugit illud absens, & tristatur de illo præsenti, ideo hæc omnia facit, quia diligit seu amat bonum, cui tale malum contrariatur, & tandem in amore fundantur omnes passiones irascibilis, nam speratur bonum quod amatur, timetur 95

malum quod amato contrariatur, & contra ipsum insurgit audacia, & ira.

96 Dico 2. Amor sensitivus est affectio, quâ appetitus alicui objecto adhæret propter ejus bonitatem unione quadam. Differt autem amor, ut est passio appetitus sensitivi à dilectione, & charitate, quia dilectio est amor cum libero judicio, & electione, & sic pertinet ad voluntatem; charitas autem addit supra hoc æstimationem quandam, & pretium rei amatæ, quia pretiosa sunt chara; Amor autem passio est sensibilis affectus, appetitus.

97 Dico 3. Amor dividitur in amorem concupiscentiæ, & amicitiæ. Differunt autem in hoc, quod amor concupiscentiæ magis fertur in bonum quod alicui vult, quàm in illum cui vult. Amor verò amicitiæ magis inclinatur in illum cui bonum vult, quàm in bonum quod illi vult. Hi autem duo amores miscentur, quando amicitia est utilis, & delectabilis. Et inde est quod amicitia utilis, & delectabilis in quantum trahitur ad amorem concupiscentiæ, deficit à ratione veræ amicitiæ.

98 Dico 4. Causæ amoris sunt primò, bonum cognitum, quia incognita amare non possumus. Potest tamen amor aliquando includere cognitionem propter dispositionem subjecti, quia, ut appetitus appetat totum quod est in objecto, sufficit illud in confuso videre, inde enim etiam latentia cupimus, licet latentia non videamus in se expresse, cognitio autem solum est perfecta quando est distincta, & expressa. Amor verò perfectus est etiam circa absentia, & latentia, atque adeo circa confusè cognita, & sic potest esse imperfecta cognitio, & perfectus amor; similitudo etiam est causa amoris, quia omne animal diligit sibi simile.

99 Dico 5. Plures sunt effectus amoris, boni, vel mali moraliter juxta conditionem ipsius amoris, scilicet ecstasis, unio, mutua inhæsio, zelus, qui omnes in possessione boni præsentis invalescunt. Ecstasis est vis amoris, quâ ponitur amans extra se. Vnio est effectus amoris, quo tendit ad realem assecutionem, & amplexum amati. Mutua inhæsio est intima perscrutatio, quâ amans ingreditur in amatum perscrutans sigillatim omnia. Zelus est motus animæ per modum doloris, & tristitiæ contra id, quod impedit quietam, & adæquatam fruitionem: ad hos quatuor effectus amoris reducuntur alij, qui dicuntur liquefactio, seu vulneratio, fruitio, langor, & fervor.

Dico 6. Passio ista moderatur mediante virtute temperantiæ. Nam temperantia retrahit ab his quæ contra rationem appetitum alliciunt. Ad virtutem autem temperantiæ pertinent ut partes integrales, verecundia, honestas; Vt partes verò subjectivæ, abstinentia, sobrietas, castitas, patientia; Vt partes verò potentiales, continentia, humilitas, mansuetudo, clementia, modestia. Omnes autem istæ virtutes plurimum valent ad moderandas omnes passiones appetitus concupiscibilis, vt docet D. Thom. 2.2.q.141. art. 2. & alij communiter. 100

SECTIO VII.

De passione desiderij, seu concupiscentiæ.

SVMMARIVM.

101 *Quid sit passio desiderij exponitur.*

102 *Nomen concupiscentiæ melius declarat hanc hominis passionem, & cur?*

103 *Quomodo hæc passio moderetur?*

Dico 1. Desiderium est motus appetitus ad bonum absens adipiscendum, & per hoc differt ab amore, & gaudio. Nam amor est simplex in bono complacentia, abstrahens ab absentia, & præsentia objecti; Gaudium verò est quies in bono præsenti. Hæc passio, quæ in homine dicitur desiderium, in brutis dicitur concupiscentia, & est quædam amoris extensio ad bonum quod arridet; quod si boni desiderati possessio differatur, solet desiderium invalescere usque ad ardorem, qui fervor appellatur, & ei succedit langor gravis, scilicet mœstitia, quæ non rarò solet hominem perimere, unde vulgò dicitur, quod desideria dilata crescunt. 101

Dico 2. Nomen concupiscentiæ melius declarat hanc hominis passionem, quàm nomen desiderij, quia desiderium potest competere non solum ad appetitum sensitivum, sed etiam ad voluntatem, 102

luntatem, nam desiderium solum importat simplicem motum in rem desideratam, qui potest esse in voluntate: hæc igitur concupiscentia est in appetitu sensitivo, & dividitur in naturalem, & non naturalem, illa communis est hominibus & brutis; ista sola propria est hominibus. Et ratio est, quia dupliciter potest aliquid esse delectabile appetitui; uno modo, quia est conveniens naturæ animalis, sicut cibus, & potus, & hæc concupiscentia delectabilis dicitur animalis; alio modo aliquid dicitur delectabile, quia est conveniens animali secundùm apprehensionem, & hæc concupiscentia dicitur non naturalis, & solet magis dici cupiditas. Prima est omnibus animalibus communis, & necessaria, & dicitur irrationalis. Secunda dicitur esse cum ratione, & quia natura semper ad aliquid finitum, & certum tendit, concupiscentia naturalis non potest esse infinita in actu, licet secundum successionem in potentia dici possit infinita, quia verò ratio in infinitum potest procedere, concupiscentia cum ratione prorsus est infinita.

103 Dico 3. Hæc passio potest esse immoderata ex parte boni concupiscibilis, vel ex modo concupiscendi, si sit immoderata, quia fertur in illicitum, moderatur mutando objectum, temporalia scilicet bona in æterna, falsa in vera, si sit immoderata, quia fertur in licitum, sed indebito modo concupiscentia retineatur, & modus moderetur; si sit circa venerea, moderatur castitate, vigiliis, abstinentia, & oratione: caro enim quæ semper concupiscit adversus spiritum, animam, & mentem, nisi eam per virtutem castitatis ratio coërceret, eam pœnitùs combureret.

SECTIO VIII.

De passione gaudij, seu delectationis.

SVMMARIVM.

104 *Quid sit passio delectationis exponitur.*

105 *Omne quod concupiscimus secundum naturam, possumus concupiscere cum delectatione rationis, sed non è contra.*

106 *Tam delectatio, quàm gaudium simul reperitur in appetitu sensitivo, & intellectivo.*

107 *Quomodo hæc passio sit moderanda?*

104 Dico 1. Delectatio est motus in appetitu animali; non quidem tendente in bonum absens, sed quiescenti in bono præsenti, consequens ad apprehensionem sensus, sicut autem inter concupiscentias, quædam dicuntur naturales, quædam verò non naturales, & consequentes rationem; sic etiam inter delectationes quædam dicuntur naturales, & irrationales, quædam autem non naturales, quæ sunt cum ratione. Vnde illa delectatio quæ fit cum ratione, dicitur gaudium, non verò quæ fit naturaliter, & propterea gaudium non est in brutis, sed solum delectatio.

105 Dico 2. Omne quod concupiscimus secundùm naturam, possumus concupiscere cum delectatione rationis, sed non è converso. Vnde de omnibus de quibus est delectatio, potest esse gaudium in habentibus rationem, quamvis non semper de omnibus non sit gaudium, sæpe enim aliquis sentit aliquam delectationem secundum corpus, de qua tamen non gaudet secundum rationem.
106 Adverte tamen quod delectatio, & gaudium simul requiruntur, & in appetitu sensitivo, & intellectivo, cum hac tamen differentia, quod delectatio appetitus sensitivi, est cum corporis transmutatione; delectatio autem voluntatis, nihil aliud est, quam simplex intuitus voluntatis.

107 Dico 3. Hujusmodi passio moderanda est, delectationes illicitas omnino vitando, licitas verò moderatè eis utendo; præcipuam in Domino suam constituens delectationem, quod quisque efficiet, si consideret, quam breves sunt mundi delectationes, quæ statim ut fumus evanescunt. Quod si aliquando necessarium sit aliquam licitam sumere delectationem, id debet fieri ad vitæ sustentationem, ea intentione, ut tota ad Deum dirigatur cum gratiarum actione, & cum aliqua semper mortificatione, ut viri Spirituales solent, nec voluntas tota carnalibus vacet delectationibus, quod si delectatio sit venerea, ad hoc maximè iuvat continentia, verecundia, iejunium, & corporis asperitates.

SECTIO

SECTIO. IX.

De passione odij.

SVMMARIVM.

108 *Odium contrariatur amori.*
109 *In quo consistat odium declaratur.*
110 *Quid sit objectum odij exponitur.*
111 *Vnde nascatur odium ostenditur.*
112 *Quomodo passio odij moderetur.*

108 Dico 1. Odium contrariatur amori, unde contraria est ejus natura, naturæ amoris. Vnde sicut amor consistit in quadam convenientia amantis ad am.tum, ita odium consistit in quadam
109 dissonantia. Est igitur odium motus appetitus concupiscibilis dissonantis
110 malo. Objectum igitur odij est malum verum vel apparens, sensibile, cognitum in tota sua latitudine, prout comprehendit inhonestum, inutile, ac insuave. Nam sicut amor est consonantia quædam appetitus ad id quod apprehenditur ut conveniens, ita odium est dissonantia quædam appetitus, ad id quod apprehenditur ut repugnans, & nocivum; sicut autem omne conveniens in quantum hujusmodi habet rationem boni, ita omne repugnans in quantum hujusmodi habet rationem mali: ergo sicut bonum est objectum amoris, sic malum est objectum odij.

111 Dico 2. Quamvis odium contrarietur amori, ut dictum est; odium tamen nascitur ex amore, quo quis seipsum, vel aliquid aliud amat. Et ratio est, quia in quolibet prius debemus considerare, quid ei conveniat, quàm quid ei repugnet, per hoc enim aliquid est repugnans alteri, quia est corruptivum, & impeditivum ejus, quod est conveniens: ergo necesse est, quod amor sit prior odio, & quod nihil odio habeatur, nisi quod contrariatur convenienti quod amatur: ergo omne odium nascitur ex amore.

112 Dico 3. Passio ista moderatur contrario suo, nempe amore, hac distinctione, quod malum absolutè, ut peccatum, Dæmones infernum, odio semper habendi sunt; cætera verò non absolutè odio habenda, sed prout conducunt ad peccatum, & induunt rationem mali, & hoc modo præcipimur odio habere animam, quatenus refertur ad illicita; nam qui sic odio habet animam suam, vere amat illam, ut dicit S. August. Si male amaveris, tunc odisti, si bene oderis, tunc amasti; felices qui oderunt perseruendo, ne perdant amando.

SECTIO X.

De passione fugæ, & abominationis.

SVMMARIVM.

113 *Ex odio mali consurgit fuga illius.*
114 *Quid sit passio fugæ exponitur.*
115 *Quæ mala debemus fugere? Quæ verò non?*

Dico 1. Ex odio mali consurgit fuga ipsius, quæ passio est quidam recessus à malo dissono, sive motus retentionis, quo appetitus animalis ab illo tanquam à nocivo recedit in homine, propter rationem cui conjungitur, vocatur abominatio. Hic motus appetitus animalis, opponitur desiderio, seu concupiscentiæ, sicut odium opponitur amori, nam sicut amor, quia respicit bonum per modum conversionis, excitat in appetitu animalis desiderium, aut concupiscentiam, tanquam motum, quo ad bonum conveniens accedit, ut illud adipiscatur; sic odium quia respicit malum per modum aversionis, excitat in eodem appetitu fugam, aut abominationem tanquam motum, quo à malo disconvenienti recedit, ut illud evitet. 113 114

Dico 2. Sicut solùm verum malum, quod est peccatum, vitium, & alia his annexa, debemus odio habere simpliciter, sic etiam hoc solùm malum debemus simpliciter fugere; alia verò mala pœnæ, quæ simpliciter mala non sunt, imo plerumque bona non semper debemus fugere, sed sæpe debemus amplecti. Amatores sui, & filij hujus sæculi refugiunt omnia, quæ repugnant amori proprio, quales sunt labores, afflictiones, opprobria, &c. & sequuntur quæ eidem amori proprio congruunt, etiamsi peccatis admisceantur, quales sunt voluptates carnis, honores mundi, dignitates 115

dignitates sæculi, & similia, sed discipuli Christi veri imitatores Crucis, fugiunt tantum à facie peccati, tanquam à facie colubri, & pericula peccati devitant.

SECTIO XI.

De passione tristitiæ, & doloris.

SUMMARIUM.

116 *Sicut delectatio se habet in bono, ita tristitia, & dolor in malo.*

117 *Quid sit passio tristitiæ, & doloris?*

118 *Quomodo dividatur dolor, qui est proprius hominis.*

119 *Ponuntur causæ doloris, & tristitiæ.*

120 *Qui sint effectus tristitiæ declaratur.*

101 *Quomodo passio tristitiæ moderetur exponitur.*

122 *Quid faciendum, si tristitia sit immoderata ex parte objecti, quia apprehenditur ut malum, quod revera est bonum?*

116 Dico 1. Sicut delectatio, & gaudium se habent in bono, ita dolor, & tristitia in malo: delectamur enim in bono convenienti nobis conjuncto, do-
117 lemus de disconvenienti illato: si autem malum est disconveniens sensui, dicitur dolor, si sit disconveniens voluntati, vocatur tristitia, sicut dicitur delectatio respectu sensus, & gaudium respectu voluntatis. Est autem tristitia, seu dolor, quidam motus, quo appetitus affligitur, perturbatur, & inquietatur de malo præsenti, vero, & apparenti.

118 Dico 2. Dolor, qui est proprius hominis dividitur in misericordiam, invidiam, acediam, angustiam, pœnitentiam, nemesim, zelum. Misericordia, est dolor de malo alieno, reputato ut proprio. Invidia, est tristitia de bono alieno, reputato ut malo proprio. Angustia, est aggravatio animi, quæ nullum relinquit effugium. Acedia, est quando aggravatio ista venit, usque ad membra exteriora, & ponit in eis, quasi stuporem, aut torporem, præter-

tim vocem impediendo. Pœnitentia, est dolor de malo proprio. Nemesis, est tristitia de bono temporali alieno, reputando aliquem illo indignum. Zelus, est tristitia de excellentia aliena, dum deest zelanti.

Dico 3. Causæ doloris, & tristitiæ sunt diversæ: prima est malum conjunctum, quod est objectum ipsius; secunda est bonum amissum, quod apprehenditur ut malum præsens; tertia est amor boni, cujus amissione tristatur, nullus enim tristatur amissione ejus quod non amat; quarta est major potestas, cui resisti non potest, dum mali corruptivi conjunctionem facit. 119

Dico 4. Primus effectus tristitiæ, est aggravatio, seu pondus animæ, quatenus constringit, & premit cor, sicut gaudium delectat. Secundus effectus est debilitare omnem operationem, nam cum actiones oriantur ex voluntate, & appetitu, si ex malo adjuncto est inconvenienter dispositus, non possunt convenienter oriri operationes. Unde ista passio est maximè nociva, & aliquando interimit, ut dicitur Ecclesiast. 38. *Ex tristitia festinat mors.* 120

Dico 5. Omnia remedia tristitiæ reducuntur ad unam rationem formalem, scilicet ad aliquam delectationem, aut ex parte animæ, aut ex parte corporis, delectatio enim contrariatur tristitiæ, & unum contrarium illud expellit: iuvat autem maximè in remedium tristitiæ contemplatio veritatis, & futuræ beatitudinis, quæ per labores acquiritur, & conformatio ad divinam voluntatem, cui hoc placet. Secundo iuvat contra tristitiam compassio amicorum, quatenus homo sentit ab eis amari. Tertiò lenitur tristitia per corporalia remedia, scilicet fletum, & gemitum, minuitur etiam per innocentiam patientis, quia cum nocens patitur, dolet non solum de pœna, sed etiam de culpa, innocens autem solum de pœna minuitur etiam per patientiam. 121

Dico 6. Si tristitia fuerit inordinata ex parte objecti, quia scilicet apprehenditur ut malum, quod revera est bonum, scilicet, quia quis removetur ab occasione peccandi, vel de commisso corrigitur peccato, tum qui tristatur, oret, & convertat tristitiam suam ad peccata, considerans id sibi potius licere, quàm contrarium: si fuerit immoderata solum quoad modum, quia nimium tristatur in morte parentum, 122

debet qui tristatur modum illum defectuosum moderare, vel motivis supernaturalibus, vel motivis naturalibus, si supernaturalia non fuerint; aliqui etiam in lacrymis inveniunt consolationem tristitiæ, & in gemitibus, ut ait Augustin. *lib. 4. suarum confessionum. capitulo 7.*

SECTIO XII.

De passione spei.

SUMMARIUM.

123 *Prima passio appetitus irascibilis, est spes.*

124 *Ponitur definitio spei, prout est passio appetitus irascibilis.*

125 *Hæc passio, non solum in homine, sed etiam in brutis reperitur, diverso tamen modo.*

126 *Quod objectum habeat passio spei, declaratur.*

127 *Quomodo debeat hæc passio moderari?*

123 HActenùs diximus de passionibus appetitus concupiscibilis, restat nunc dicendum de aliis passionibus appetitus irascibilis, quæ datæ sunt in auxilium præcedentium, cùm enim præcedentes respiciant bonum, ut adipiscendum, vel malum ut fugiendum, & aliquando detur ad id difficultas; quia bonum, vel malum est arduum, ideo natura, ejusque auctor Deus providerunt appetitum irascibilem, concupiscibili annexum, qui suis motibus prædictam difficultatem, in adeptione boni, & fuga mali superet: inter autem passiones irrascibilis, prima dicitur spes.

114 Dico igitur 1. Spes provt est animæ passio, est motus appetitivæ virtutis, consequens apprehensionem boni futuri ardui possibilis adipisci, scilicet extensio appetitus in hujusmodi objectum.

115 Hæc spei passio non solum in homine, sed etiam in brutis reperitur, ut experientia constat, nam si canis videat leporem nimis distantem, non movetur ad ipsam, quasi non sperans se eam posse adipisci. Diverso tamen modo reperitur in homine, ac in brutis, nam iste motus in brutis excitatur ex quodam instinctu naturali per directionem intellectus, auctoris naturæ; in homine autem fit proprio discursu per directionem intellectus.

Dico 2. Hæc passio spei habet pro objecto bonum futurum, arduum, possibile adipisci, & per hoc distinguitur à timore, à gaudio, à desiderio, & desperatione; nam timor est de malo, gaudium de bono præsenti, & non futuro, desiderium respicit bonum futurum absolutè, non verò bonum futurum arduum; per hoc autem quod bonum illud futurum arduum sit adipiscibile, distinguitur spes à desperatione, non enim aliquis sperat id quod omnino adipisci non potest. Causa spei est experientia, quia per experientiam acquirit homo facultatem aliquid difficile faciendi, & ex hoc sequitur spes, nemo enim facere metuit, quod se bene didicisse confidit. 116

Dico 3. Passio spei potest esse immoderata, tum ex parte objecti, tum ex parte medij, tum ex parte modi. Est immoderata ex parte objecti, dum homines tantum bona caduca, honores, &c. sperant. Est immoderata ex parte medij, dum spem suam ponunt in terrenis principibus, in filiis hominum, in quibus non est salus. Est immoderata ex parte modi, quando absque consilio, & prudentia, quis iudicans omnia sibi esse possibilia, speret de bono rei successu, quando foret desperandum. Hæc autem omnia moderantur, si homo solam suam spem in Deo ponat, iuxta illud: bonum est confidere in Domino, quàm confidere in homine. Dominus mihi adjutor, non timebo quid faciat mihi homo. Valet etiam ad moderandam passionem spei, virtus humilitatis; nam cùm spes tendat in bonum arduum, & difficile, ne immoderatè tendat in excelsa, requiritur virtus, quæ refrenet animum, hæc autem est humilitas, & quia etiam potest spes deficere desperando ob arduitatem boni adipiscendi, moderatur virtute magnanimitatis, quâ firmatur animus contra desperationem, & impellit ipsum ad persecutionem magnorum, secundùm rationem rectam. 127

SECTIO

SECTIO XIII.

De passione desperationis.

SVMMARIVM.

128 *Quid sit passio desperationis?*
129 *Quomodo desperatio contrarietur spei, declaratur.*
130 *Hæc passio potest esse immoderata quoad obiectum, & quoad medium.*
131 *Quomodo hæc passio desperationis sit moderanda?*

128 Dico 1. Desperatio est fuga, seu recessus appetitus irascibilis à bono, quod judicatur impossibile adipisci; difficultas enim ipsa consequendi tale bonum, habet quandam rationem mali, seu disconvenientis. Unde non contrariatur spei, quia versatur circa terminum contrarium, verbi gratia, spes circa bonum, & desperatio circa ma-
129 lum, sicut amor, & odium, sed quia versantur circa idem bonum contrariis viis, scilicet, spes accedendo, & desperatio recedendo, eo quod bonum arduum habet conditiones fundantes diversos modos; si enim respiciatur pro parte boni, allicit: si vero respiciatur pro parte ardui, retrahit, & si sit excellens difficultas, ita retrahit, quod repellit, & facit sucumbere, & vinci, & sic est desperatio. Desperatio non importat solum spei privationem, sed importat metum positivum, scilicet quemdam recessum à re desiderata propter æstimatam impossibilitatem adipiscendi.

130 Dico 2. Hæc passio potest esse immoderata, vel quoad objectum, vel quoad medium. Quoad objectum, est immoderata, quando quis desperat se adepturum aliquod bonum tantùm apparens, & non verum, id est, honor mundi, delectatio carnis, & ex hac desperatione tristatur. Est immoderata quoad medium, quando quis videns propriam pusillanimitatem desperat de virtutum adeptione, & de cœlestis gloriæ consecutione, cùm hujusmodi non propriis viribus, sed divinæ gratiæ auxiliis debeant acquiri.

131 Dico 3. Ad moderandam istam passionem, valet magnanimitas, quæ firmat animam contra desperationem, & compellit ipsam ad magnorum prosecutionem, secundum rationem rectam. Ad hoc etiam deservit, si desperatio est consequendi aliquod bonum caducum, erigere mentem ad bona vera, & indignum judicare de rebus humanis adeo inferioribus, habere desperationem. Si verò desperatio sit tantum quoad medium, debet homo convertere se ad Deum, & à Deo auxilium gratiæ sperare, dicens cum Davide: *In te Domine Speravi, non confundar in æternum.*

SECTIO XIV.

De passione audaciæ.

SVMMARIVM.

132 *Ponitur definitio passionis audaciæ.*
133 *A quibus causetur audacia explicatur.*
134 *Declarantur varij effectus audaciæ.*
135 *Quomodo sit moderanda passio audaciæ?*

Dico 1. Audacia est motus appetitus irascibilis in malum arduum imminens prosequentis; nomine verò mali ipsamet arduitas bono conjuncta intelligitur. Audacia contrariatur timori, consequitur verò ad spem. Audacia habet idem objectum, quod timor, sed sub contraria ratione, & tendentia, nam timor respicit malum, ut ei succumbens, aut ab eo fugiens; audacia verò ut sperans, & sustinens, sive aggrediendo, sive tolerando: dicitur autem audacia esse circa malum, non quia prosequatur illud amando ut bonum in se, sed tanquam victoriæ materiam. 132

Dico 2. Audacia causatur ex his, quæ provocant spem, & erigunt illam; & ex his, quæ excludunt timorem, qui contrariatur audaciæ; erigitur autem spes per existimationem possibilitatis adipiscendi; excluditur autem timor per exclusionem terribilium, quæ nos circunstant: Unde per se non causatur audacia ex defectu, sed ex abundantia, nisi per accidens, in quantum ex ignorantia quæ est quidam defectus, 133

excluditur cognitio periculorum, & timorum.

Dico 3. Si audacia oriatur ex sensitiva apprehensione possibilitatis aliquid adipiscendi, cùm talis audacia non habeat providentiam in futurum, sed subjectum motum ex præsentibus, facilè movetur ad aggressionem, quia non videt omne periculum, postea tamen periculis insurgentibus dejicitur; è contra verò audacia quæ oritur ex ratione, & discursu, nam hæc cum prævideat pericula, nec ducatur ex solis præsentibus, postea non dejicitur, etiamsi adsint pericula, sed perseverat, siquidem ducitur motivo virtutis, quæ est constans, & perseverans.

135 Dico 4. Audacia moderatur virtutibus, quibus moderatur spes, siquidem in illis casibus in quibus non convenit sperare, nec etiam est bonum habere audaciam, & cum necessarium est moderare spem, moderanda est etiam audacia, consideratio etiam vanitatis bonorum hujus vitæ, maxime reprimit inordinatam audaciam ad vana aggrediendа; moderatur etiam hæc passio contraria passione timoris, bonum est etiam occupare audaciam circa res sanctas, & utiles, exemplo Sanctorum martyrum, & confessorum, qui fuerunt maximè ad virtutes audaces, & non ad res vanas hujus sæculi adipiscendas.

SECTIO XV.

De passione timoris.

SUMMARIUM.

136 *Ponitur passionis timoris definitio, & explicatur.*
137 *Assignantur sex species timoris.*
138 *Declarantur causa timoris.*
139 *Proponuntur effectus timoris.*
140 *Quomodo passio timoris, sit moderanda?*

136 Dico 1. Timor est motus appetitus irascibilis, recedentis à malo futuro, arduo, cui resisti vix potest. Differt à tristitia, quia hæc est de malo, iam conjuncto, & præsenti, & ab ira, quia hæc est de malo, ut vindicando, & repellendo, non ut incumbente, & vincente, sicut timor. Objectum formale timoris, est malum futurum cum aliqua arduitate. Materiale est omne illud, quod participat rationem mali terribilis, id est cui, de facili non potest resisti. Est etiam objectum timoris ipsa persona potens inferre malum, hanc enim respicit ut causam, à qua malum inferri potest, & circa malum est fuga à tali malo, circa verò personam potentem infligere malum, est reverentia; & pro ista parte, timor respicit bonum, scilicet illam potestatem, quæ potest nocumentum inferre, & per hunc modum timetur Deus ab homine in quantum potest infligere pœnam vel spiritualem, vel corporalem. Unde etiam in hoc metu reverentiali erga Deum respicitur bonum divinum, seu potestas Dei, non absolutè, sed cum aliqua connotatione ad malum scilicet, non quatenus potest bene facere, sed ut potest lædere saltem de absoluta potentia.

Dico 2. Sex assignantur à Damascen. 137
lib. 2. de fide cap. 15. Species timoris, scilicet, Segnities, Erubescentia, Uerecundia, Admiratio, Stupor, Agonia. Segnities, est cum aliquis operari refugit propter timorem excedentis laboris. Erubescentia, cum turpitudo timetur in actu committendo Uerecundia, cum est turpitudo in actu iam facto. Admiratio, cum quis considerat aliquod magnum malum, cujus exitum considerare non sufficit. Stupor, cum aliquod malum inconsuetum nostræ considerationi offertur. Agonia, cum quis considerat malum imminens improvisum, cui scilicet provideri non potest, sicut timentur futura infortunia.

Dico 3. Duplex est causa timoris, 138
alia intrinseca, alia extrinseca. Intrinseca est amor, cum enim aliquid amamus, timemus non adipisci, vel adeptum amittere; causa timoris extrinseca, est virtus, vel robur alicujus potentis inferre malum, cui resisti non valet. Hinc fit tantum esse aliquem magis subjectum timori, quanto minorem potentiam habuerit ad resistendum. Unde habentes malam conscientiam sunt maximè timidi, siquidem eis deficit fortitudo gratiæ, & amicitiæ Dei, ut dicitur Sapientiæ 17. Semper præsumit sæva perturbata conscientia, & ideo ad timorem maxime disponit defectus propriæ virtutis, seu ipsa resistendi imbecilitas.

Dico 4. Effectus timoris sunt qua- 139
tuor,

tuor, primus est contractio, nam sicut in morientibus, natura propter virtutis debilitatem ad interiora se recipit, sic in timentibus calor naturalis cum Spiritibus ad interiora contrahitur, ut sic contractus fortior evadat ad resistendum. Secundus est tremor corporis, pallor, stridor dentium, ex contractione námque caloris, & spirituum ad interiora, sequitur debilitas in membris externis. Tertiùs est impedire operationem ex parte membrorum quæ debilitantur ex prædicta contractione caloris, & spirituum, sicut etiam ex parte animæ, si timor fuerit immoderatus, nam si fuerit moderatus, potius operationem iuvat, & hominem attentius conciliari, & operari facit, & proptera Apostol. *ad Philip.* 2. ait: Cum metu, & tremore vestram salutem operamini.

140 Dico 5. Hæc passio aliquando est immoderata ex parte objecti, aliquando ex parte modi. Ex parte objecti, est immoderata in amatoribus hujus sæculi, qui solum mundana timent mala, cum tamen hæc vix timeri debeant. Est immoderata ex parte modi, quando mala visibilia, quæ possunt aliàs licitè timeri, ut mors, morbus, & similia plus nimio timentur. Qui sentit in se immoderationem timoris ex parte objecti, debet à visibilibus, ad invisibilia mentem erigere, ut despectis his minoribus malis, timeat majora, scilicet amissionem gratiæ, & gloriæ. Qui vero sentit in se immoderationem timoris ex parte modi, debet modum corrigere, conformando se Dei voluntati, & considerando divinum favorem. Unde Christus suos instruens discipulos, docuit, non timenda esse hujusmodi mala, nec eos qui ea possunt inferre, quia cum occiderint corpus, non habent potestatem in animam, & solum affirmat Deum esse timendum, qui cum occiderit corpus, potest animam mittere in gehennam. Unde sanctus est timor Sanctorum, quia timent æternam damnationem, timent offendere Deum summè dilectum, timent ab eo separari; quod si aliquando hæc inferiura mala timent, quæ licitè timeri possunt, ut mors, infirmitas, moderatè timent, sub conditione fragilitatis humanæ.

SECTIO XVI.

De passione Iræ.

SUMMARIUM.

141 *Ponitur iræ definitio, & declaratur.*
142 *Ponitur ratio motiva iræ.*
143 *Tres species iræ ponit Damascen. quæ explicantur.*
144 *Proponuntur effectus passionis iræ.*
145 *Quomodo sit moderanda passio iræ, exponitur.*

Dico 1. Ira est motus appetitus irascibilis, ad vindictam. Objectum iræ est compositum ex bono, & malo ex parte objecti cui, id est personæ cui vult inferre vindictam, est malum; ex parte vero objecti quod est bonum, scilicet vindicta, quam appetit iratus, si in homine consideretur natura generica, naturalior est ei concupiscentia, quàm ira; si verò consideretur natura specifica, sic naturalior est ira, quia appetit vindictam, quæ magis accedit ad quamdam rationem justi, & satisfactivi, & de hoc magis iudicatur per rationem, & discursum. Odium est grauius quàm ira. Ira quandoque crescit in odium, & trabem facit de festuca. Differt autem ira ab odio, quia odium appetit malum alteri, quatenos illi malum est præcisè, ira vero appetit idem malum alteri, sed sub ratione vindictæ. 141

Dico 2. Ratio motiva iræ, est parvipensio, seu modus aliquis contemptus, seu injuriæ tangentis excellentiam, vel propriam, vel amicorum seu eorum qui ad nos pertinent, & sic parvipensio non solum est circa honorem, aut famam, sed etiam circa quodcumque bonum, in quo quis vult excellere, & quiescere, & non ab alio dejici, minorari, & parvipendi, qua ratione etiam ad bruta animalia extenditur parvipensio, ut quando vulnerantur, aut cibus, vel aliquid simile eis adimitur, quia in hoc minorantur à bono quod appetunt, & hoc est parvipendi. 142

Dico 3. Tres quasi species iræ proponit Damascenus *lib.* 2. *de fide cap.* 16. scilicet, Fel, maniam, & furorem. Et ratio est, quia tria concurrunt ad iram, scilicet, concitatio motus irascentis, 143

tristitia ex læsione, & injuria illata, vindicta desiderata per iram. Quando prævalet cogitatio motus, dicitur fellea, quia fel cito concitatur ex cholera, & tales irati vocantur acuti. Quando dominatur tristitia ex injuria illata, vocatur Mania, quia diu manet in memoria, & tales dicuntur amari. Quando prævalet desiderium vindictæ, dicitur furor, quia non quiescit nisi puniat, & tales dicuntur difficiles; hæ tamen differentiæ dicuntur accidentales, sumptæ ex diversa dispositione subjecti ad irascendum, non ex diversis motivis objecti formalis.

144 Dico 4. Primus effectus iræ, est delectatio, quia cum quærat repulsam nocumenti illati per vindictam, maximè in tali repulsa delectatur. Secundò causat in corde furorem ex calore conceptio, ac fellis evaporatione. Tertiò cum maximè circa cor, corporalem faciat perturbationem inter omnes animæ passiones, maxime judicium rationis impedit. Quartò tandem ira facit quod lingua se prepediat, quod facies ignescat, & quod exasperentur oculi, immo potest esse tanta perturbatio iræ, quod omnino impediatur lingua ab vsu loquendi.

145 Dico 5. Primum remedinm ad moderandam iram est mortificatio propria æstimationis. Nam cum filij hujus sæculi præcipuè irascantur ex parvipensione propriæ excellentiæ, si patienter ferant injurias ad imitationem Christi, qui cum malediceretur, nō maledicebat, facile hujusmodi passionem cohibebunt: Secundum remedium est, non loqui, nec efficere quod animus tempore iræ proponit Tertium est mansuetudo, juxta illud *Psal.* 36. Mansueti hæreditabunt terram. Per mansuetos autem significantur iusti, qui possident cor suum in puritate, nam cum per iram homines extra se extrahantur, & mansuetudo temperet iram, ideo justi vocantur mansueti. Quartum est minuere æstimationem injuriæ illatæ, consideratione experientiæ, quæ nobis ostendit, quod transacto calore iræ, illud quod reputabatur injuria, re vera talis non erat, vel non tanta, sicut tempore iræ apparebat. Quiutum, considerare damna, quæ ex vindicta sequuntur tum animæ, tum corpori. Sextum, resistere primo iræ motui, ut ait Paulus *ad Roman* 12. Septimum, consideranda sunt exempla Sanctorum, præcipuè Christi, & hoc modo facillimè hæc passio cohibetur,

DISPVTATIO II.

De purgatione activa sensuum externorum.

SECTIO I.

De potentia visiva, & mortificatione ejus.

SVMMARIVM.

146 *Visus est primus, & perniciosissimus sensuum externorum.*
147 *Non est negligenda oculorum mortificatio.*
148 *Quid debeat facere qui studet oculorum mortificationi.*

DIco 1. Visus est primus, & perfectissimus sensuum externorum, sed perniciosissimus, nisi per mortificationem custodiatur. Unde dixit Jeremias *Trenor.* 3. Oculus meus deprædatus est animam meam; quia sufficit una visio incircunspecta ad deprædanda cuncta bona, ut accidit Evæ quæ, ut vidit bonitatem ligni, statim concupivit fructum illius. Idem accidit fortissimo Samsoni, qui videns Dalilam eam adamavit. Quid dicam de visione David, qui ex uno solo conspectu Bersabee, in tot peccata ruit. Quid de Salomonis luxuria, eo quod vidit mulieres alienigenas? 146
Non ergo negligenda est oculorum mortificatio, si per illicitum visum concupiscentia oritur, per quam integritas mentis violatur, necesse est ut semper servus Dei visum reprimat, ne per concupiscentiam, & per immunditiam cordis Deum offendat. 147

Dico 2. Qui verè studet oculorum mortificationi, debet consilium Spiritus Sancti sequi. *Ecclesiast.* 6. ubi dicitur: ne respicias mulierem multivolam, ne forte incidas in laqueos illius. Debent etiam comedias, choreas, & alia hujusmodi lasciva devitare, & libros lascivos, vel amorem profanum, sapientes non legere. Denique si perfectè quis voluerit 148

voluerit oculos mortificare, debet tantum necessaria, & vtilia ad spiritualem profectum respicere, rejectis vanibus, & inutilibus, ac necessariis. Avertat oculos suos, ne videant vanitatem, & ne secundùm visionem oculorum judicet, ut ait. *Isai.* 11.

SECTIO II.

De potentia auditiva, & de illius mortificatione.

SVMMARIVM.

149 *Auditus nimis periculosus est, nisi mortificatione reprimatur.*

150 *Iustus, ut justitiam servet, debet aures custodire.*

111 *Quid debeat facere, qui desiderat mortificare auditum.*

149 Dico 1. Auditus etiam periculosus est, nisi mortificatione reprimatur, nam si visus Evæ fuit initium peccati originalis, auditus Adæ fuit ejus progressus; quia audisti, ait Dominus, vocem vxoris tuæ, & comedisti de ligno ex quo præceperam tibi ne comederes, maledicta terra in opere tuo.
150 Quare justus, ut justitiam servet, & iniquus non fiat, aures debet custodire, ne iniquos, & mendaces sermones audiat, malus enim, ut ait Sapiens, obedit linguæ iniquæ, *Proverbior.* 17. Et fallax obtemperat labiis mendacibus, debet igitur qui suum desiderat mortificare
151 auditum, conversationem, & eloquia fœminarum inutilia in primis devitare; debet nugas, scurrilitates, narrationes ridiculas rejicere, custodiendæ sunt aures à rumoribus sæcularibus, à detractionibus, & auditum aperire fidei, nam per auditum fidei datur Spiritus Sanctus, ut ait D. Thom. explicans illud Apostoli *ad Galatas.* 3. Hoc solum volo vobis dicere, ex operibus legis spiritum accepistis, an ex auditu fidei?

SECTIO III.

De potentia odorativa, & illius mortificatione.

SVMMARIVM.

152 *Odoratus potest esse periculosus, si non debitè mortificetur.*

153 *Viros spirituales dedecet fragrantia odorum præ se ferre.*

154 *Iustis debet sufficere bonus odor virtutum.*

155 *Quomodo hic sensus debet mortificari?*

Dico 1. Odoratus potest esse periculosus, si non debitè mortificetur, 152
unde viros spirituales dedecet fragrantiam odorum præ se ferre, quæ & alios 153
solet scandalisare, & ipsos aliquando allicere ad mores effeminatos, & lascivos.
Iustis debet sufficere bonus odor virtutum, iuxta illud Apostol. 1. *ad Corinth.* 2. 154
Christi bonus odor sumus Deo in omni loco. Et bene dicit Apostolus, nam in justo redolent aromata spiritualia virtutum, nardus humilitatis; unguentum benignitatis, & devotionis; thus patientiæ & devotæ orationis; Libanus continentiæ, & castæ conversationis; balsamus divinæ Gratiæ, & totius sanctificationis. Debet igitur qui mortificationem odoratus procurat, quorumcumque odorum fragrantiam à se, & à suis vestibus, & à domo sua pœnitus excludere, & solum odores procurare ad res sacras, ad templa, & ecclesias, ut faciebat sponsa *Cant.* 1. Quæ solum tunc faciebat spirare nardum suum odorem, cum esset rex in accubitu suo, ut illa dixit. Dum esset rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorem suam. non dicit in accubitu meo, sed suo, quia solum in Ecclesia Dei sunt à viris spiritualibus aromata consumenda.

SECTIO

SECTIO IV.

De potentia gustus, & illius mortificationis.

SUMMARIUM.

156 *Gustus non mortificatus est maximè periculosus.*
157 *Quæ observanda circa gustus mortificationem?*
158 *Vir spiritualis debet accedere ad mensam, sicut ad crucem.*
159 *Debet accedere ad crucem, sicut ad mensam.*

156 DIco 1. Gustus non mortificatus est maximè periculosus. Gustus Pomi Adamum prævaricatorem faciens totum genus humanum vitiavit: gustus vini Noe, ejus verenda detexit. Gustus Lot, duarum filiarum stupratorem effecit: ab Esau ius primogeniture præripuit. Gustus Israëlitas in deserto magna ex parte repentina morte sustulit. Gustus filios Heli sacerdotis, Ophni, & Phinees gladio Philistinorum confodit. Gustus populi Israël peregrinanris per desertum eos fecit idololatrare. Gustus eos fecit mœchari, & spurcitias facere: Sederunt manducare, & surrexerunt ludere, & propterea de eis ait Dominus: Saturavi eos, & mœchati sunt; in domo meretricis luxuriabuntur.

157 Dico 2. Tria circa mortificationem gustus observanda sunt; primum ne delicata quærantur alimenta, sed communia; Secundum ne etiam communia usque ad saturitatem sumantur; Tertium ut debito modo, & cum gratiarum
158 actione ad necessitatẽ & non ad delectationem accipiantur. Unde vir spiritualis accedat ad mensam sicut ad crucem; & ad crucem sicut ad mensam, gratias agat Deo, quod hujusmodi naturæ necessitati voluerit ad levamen laboris, delectationem misceri, dum cibos sumit, divi-
159 nam miretur providentiam, quæ hæc in individuo præparavit ipsi alimenta semperque gustus mortificationi studeat, vel lautiora demittendo, vel aliquid appetitui subtrahendo, vel etiam interdum absynthium, aut quid simile cibis admiscendo, quo fiant insipida, & gustui ingrata.

SECTIO V.

De potentia tactus, & de illius mortificatione.

SUMMARIUM.

160 *Tactus omnium sensuum judicatur periculosissimus.*
161 *Vir spiritualis debet hunc sensum mortificare.*
162 *Debet vir spiritualis uti silentio, & pœnitentiis.*
163 *Sancti multum curarunt de mortificando hoc sensu.*

DIco 1. Tactus omnium sensuum 160
judicatur periculosissimus. Nam cum iste sensus per totum divagetur corpus, per quemcumque contactum alterius sexus conturbat, & incitat hominem ad lasciviam. Debet igitur vir 161
Spiritualis hunc sensum mortificare, vel subtrahendo, quæ ipsum delicatè possunt commovere, ut contractionem non solum aliorum sed sui ipsius non necessariam, vestes molles, ac subtiles rejicere. Secundo ipsum sensum morti- 162
ficare oppositione vestium asperarum, ciliciis ferreis, catenis, disciplinis, & aliis variis modis, ut faciunt viri religiosi, de quibus plura dicere possemus, tam Sanctorum authoritate, & exem-
plis, sed in re tam manifesta, non est 163
cur immoremur, cum ad alia, quæ ad nostrum assumptum magis necessaria sunt, properari debeamus.

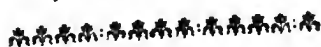

DISPUTATIO III.

De mortificatione sensuum internorum.

SECTIO. I.

De mortificatione sensus communis Phantasiæ, seu imaginativæ, & cogitativæ, & æstimativæ.

SUMMARIUM.

164 *Sensus communis in qua parte hominis resideat explicatur.*

165 *Sensus*

165 *Sensus externi, omnes suas species intentionales referunt ad sensum communem, & quod sit officium illius?*
166 *Imaginatio, sive phantasia in qua parte capitis sit collocata, & quod illius munus.*
167 *Phantasia est perfectior sensu communi, & quod sit illius officium.*
168 *Phantasia succedit astimativa, qua in homine dicitur cogitativa?*
169 *Quod sit officium astimativa?*
170 *In quo loco sit memoria?*
171 *Quod sit officium memoria?*
172 *Homo sciens malum, debet ab eo fugere.*
173 *Qui perfectionem desiderat, solum res bonas mundi debet admittere.*
174 *Phantasia est prima qua in oratione bellum homini movet.*
175 *Vir spiritualis totis viribus vanas plantasias debet ab oculis cordis amovere.*
176 *Non est possibile carere vanis cogitationibus.*
177 *Potest homo vanas cogitationes si velit respuere.*
178 *Vir spiritualis, si velit ad contemplationem ascendere, debet vanas cogitationes rejicere.*

164 Dico 1. Vltra quinque sensus ex-
ternos, de quibus diximus præce-
denti disputatione constat homo qua-
tuor sensibus internis, qui necessarij
illi sunt omnino ad rectam intellectio-
nem, videlicet sensus communis in
anteriori parte capitis ad frontem resi-
dens, ad quem omnes sensus externi
tanquam ad commune receptaculum,
omnes suas species intentionales refe-
165 runt, iisque facile propter humidita-
tem receptis circa diversitatem objecto-
rum judicant discernentes inter colores,
166 sonos, odores; sapores, atque qualita-
tes tangibiles. Huic succedit imagina-
tio, sive phantasia in medio capitis, aut
cerebri parte sita, quæ paulo siccior, ma-
167 gis impressas retinet species, cumque
sit perfectior sensu communi, simul
species sensatas componit, & ex mente
verbi gratia, & auro format mentem au-
168 reum. Huic succedit æstimativa, quæ
in homine dicitur cogitativa per con-
junctionem ad intellectum, à quo ali-
169 qualem discursum participat. Hæc po-
tentia apprehendit insensata ex sensatis,
& est collocata in interna parte cere-
bri, & ex phantasmatibus aliquas in-
tentiones colligit, sicut in ove, vel agno
ex phantasmate lupi colligit intentio-
nem inimicitiæ, & ex phantasmate ca-
nis intentionem amicitiæ. Tandem in 170
posteriori parte capitis est memoria ad
hujusmodi conservandi intentiones,
quæ in homine dicitur reminiscentia,
quia in aliis animalibus solo instinctu 171
naturæ, vel data solum occasione præ-
teritorum recordatur, & in homine
propria industria, & artificio recor-
datur.

Dico 2. Cum homo per sensum com- 172
munem, sentiat omnia illa quæ sunt
præsentia sensibus externis, ut supra di-
ximus, debet ab illis si mala sunt, sicut
à nocivis retrocedere, & abire, sicut
Salmo sentiens aquam amaram retroce-
dit ad dulcem, & sicut bos, qui sentiens
cadaver alterius bovis de novo mortui,
& occisi, horrendè mugit, & fugit:
qui enim sensum discretionis ita turba-
tum habent, ut inter bonum, & malum,
& inter utile, & inutile discernere nes-
ciant, sed unum pro alio recipiunt, si-
miles sunt porcis, qui non sentiunt fœ-
torem stercoris, & Asinis, qui non
sentiunt laborem onerum, & de his di-
xit Spiritus Sanctus *Proverbior.* 23. Ver-
beraverunt me, & non dolui, traxerunt
me, & non sensui: qui ergo ad per- 173
fectionem tendere desiderat, ita debet
res mundi sentire, ut solum bona ad-
mittat, mala vero omnino respuat.

Dico 3. Cum phantasia, seu ima-
ginativa per peccatum Adæ omnino 174
manserit debilitata, est prima, quæ in
quiete orationis bellum homini spiri-
tuali movet, & taliter illum persequi-
tur, ut etiam viri Sancti ornando quan-
doque evagationem mentis patiantur,
iuxta illud *Psal.* 30. Cor meum dereli-
quit me, sæpe enim hujusmodi præsen-
tium cogitationum tumultus, quotidie
etiam invicti patiuntur. Unde homo
spiritualis totis viribus phantasias cogi-
tationum, vel quaslibet imagines re-
rum corporalium ab oculis cordium
amovere debet, nam, ut ait *Iob.* 17. Co 175
gitationes meæ dissipatæ sunt torquen-
tes cor meum; quia ut explicat D.
Thom. *in expositione horum verborum*,
istæ imaginationes à suavi considera-
tione veritatis erant deductæ in cogitatio-
nes corporales imaginativæ, quæ sem-
per vigilat. Debet igitur homo in prin-
cipio orationis observare illud dictum
Bernardi *lib. de amore Dei Cap.* 1. Charæ

folicitudines, anxietates, labores, pœnæ expectate me hîc cum Asino Corpore, donec ego, ratio scilicet eum intelligentia usque illuc, properantes, postquam adoraverimus revertamur ad vos, alludens Sanctus historiæ Abrahæ, quando obtulit filium, ut sacrificaret illum Domino in monte, qui fuit figura contemplationis.

176 Dico 4. Cum æstimativa, sive cogitativa ex plantasmatibus intentiones colligat, non est in nostra potestate malarum, aut inanium cogitationum impugnatione carere, istæ enim cogitationes oriuntur, tum ex humani cordis imbecilitate, tum ex nostra concupiscentia; quæ enim concupiscimus, ardenter amamus. Unde Laurentius Iustinianus dixit. Vis nosse ubi thesaurisas? attende quid amas. Vis nosse quid amas? attende quid cogitas. Oriuntur etiam ex suggestione Dæmonis qui, quos potest pravis, & impudicis cogitationibus vulnerare, & quos non potest adeo ferire saltem variis, & inutilibus

177 cogitationibus fœdat. Licet igitur homo his vanis, & inutilibus cogitationibus non possit carere, potest tamen cum divino gratiæ adjutorio eas constanti animo respuere, & earum numerum quotidie magis, ac magis attenuare.

178 Unde vir Spiritualis, si velit ad orationem attendere, debet inanes cogitationes totis viribus rejicere, & licet non possit eas penitus amputare, quia semper caro concupiscit adversus Spiritum, debet tamen eas quantum ei possibile fuerit rejicere, postulando à Domino, ut ipse eum in hoc bello adjuvet, & cor suum rebelle ei subjiciat.

SECTIO II.

Quomodo purganda sit memoria tam naturalibus, quàm etiam supernaturalibus notitiis distinctis.

SVMMARIVM.

179 *Qui ad perfectionem adspirat, debet purgare memoriam malis apprehensionibus.*

180 *Vir spiritualis debet notitias malorum actuum à memoria delere.*

181 *Debet purgare memoriam à notitiis rerum indifferentium.*

182 *Intus existens prohibet extraneum.*

183 *Incipientes non debent privare memoriam notitiis naturalibus moraliter bonis.*

184 *Vir Spiritualis debet purgare memoriam à naturali notitia parentum, & delitiarum, & divitiarum.*

185 *Vir spiritualis debet purgare memoriam naturali notitia honorum, & dignitatum, & sæcularium negotiorum.*

186 *Quid si ex officio, vel pietate religiosus in negotiis temporalibus occupetur vel ex obedientia.*

187 *Quid quando status personæ ad id non obligat?*

188 *Multæ proveniunt animæ utilitates ex purgatione memoriæ quæ ibi narrantur.*

189 *Memoria debet purgari notitiis supernaturalibus distinctis.*

190 *Vir spiritualis non debet ad distinctas imagines, & notitias, quæ ei occurrunt attendere, sed mentem statim in Deum elevare.*

191 *Quas notitias supernaturales debeat anima in memoria conservare declaratur.*

192 *Quas debeat respuere?*

193 *Supernaturales notitiæ rerum creatarum, multa damna possunt causare animæ curiosæ, & incautæ, quæ ibi numerantur.*

194 *Ordinariè hæ notitiæ supernaturales rerum creatarum, dant occasionem animæ cadendi in præsumptionem, & vanitatem.*

195 *Diabolus mediantibus his notitiis supernaturalibus, potest magnum malum animæ causare.*

196 *Potest anima taliter memoria harum rerum supernaturalium creatarum adhærere, ut ponat impedimentum divinæ unioni.*

197 *Directa anima talibus notitiis non condignè judicat de Deo secundum ejus eminentiam.*

Dico 1. Qui ad perfectionem adspirat, debet purgare memoriam; primo omnibus apprehensionibus, & notitiis naturalibus moraliter malis, ut ait Apostol. *Petr. epist. 1. cap. 2.* Deponentes omnem malitiam, & dolum, & simulationes, & invidias, & omnes detractiones. 179

180 detractiones. Unde vir spiritualis non solum à malis actibus se purgare debet, sed etiam eorum notitias è memoria pœnitus delere, ut sic nunquam eorum recordetur, nisi forte ut errata prioris
181 vitæ defleat. Secundo debet memoriam purgare à notitiis rerum ex sua specie ad bonum, & malum indifferentium, sive ex concursu alicujus circunstantiæ reddantur in individuo malæ, sive non; nam quantò memoria prædictis notitiis inutilibus occupatur, eò
182 minus potest acquirere, & conservare alias ad salutem necessarias, nam intus existens, prohibet extraneum; non debent tamen incipientes memoriam
183 privare notitiis naturalibus moraliter bonis, sed potius eas debent in memoria conservare ad excludendas notitias malas, vel inutiles, & indifferentes quousque Dominus eos altiùs elevet, & in divinam caliginem introducat.

184 Tertiò debet vir spiritualis purgare memoriam à naturali notitia parentum, & aliorum affinium, ut sic ab inordinato illorum affectu liberetur appetitus. Quarto debet purgare notitia naturali memoriam voluptatum, & deliciarum, sola enim via crucis ad perfectionem, & divinam unionem adducit. Quinto debet memoriam purgare notitia divitiarum, & commoditatum ex eis consequentium, nam ut dicitur *Sapient.* 7. infinitus thesaurus est hominibus, quo qui usi sunt, participes facti sunt amicitiæ Dei. Vir ergo Spiritualis solum necessariis ad vitam, debet esse contentus, ut ait Apostol. Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti sumus, & qui regnum Dei quærit, hæc omnia adjiciuntur ei, ut dixit Christus *Math.* 6. Quærite primo regnum Dei, & justitiam ejus, & hæc omnia adjicientur vobis.

185 Sexto debet purgare memoriam naturali notitia honorum & dignitatum, ut etiam eorum affectu purgetur appetitus. Septimo eam debet purgare naturali notitia sæcularium negotiorum, quibus potest appetitus implicari; quia ut ait Apostol. Nemo militans Deo, implicat se negotiis sæcularibus, hoc est negotiis temporalibus, ut explicat D. Thom. *ibi*, ubi nota non omnia negotia temporalia Apostolum prohibere,
186 sed illa quibus se miles Christi implicat, nam quando ex officio, vel pietate religiosus implicatur in aliquibus occupationibus, & negotiis temporalibus non se implicat, sed implicatur à necessitate, & pietate, & hæc regulariter non distrahunt hominem à Deo, sed multoties magis hominem attrahunt ad Deum, ut accidit D. Petro, qui quærens victum arte piscatoria, sæpè sæpiùs ei fuit obvius Christus in ipsa piscatione, & Apostol. Paul. de labore manuum suarum victum quærebat, quod ergo nos docet Apostolus, est ut à temporalibus negotiis abstineamus, quando pietas, vel necessitas, vel officium, non ad id obligat, ut ait Paul. 1. *ad Corinth.* 9. 187
qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet, hoc est, qui ex proprio statu contendit adipisci contemplationem, ab omnibus se abstinet, ut accidit viris eremiticis, & contemplativis, & quibus aliàs de necessariis ad vitam providetur.

Dico 2. Multæ proveniunt animæ 188
utilitates ex prædicta memoriæ purgatione. Prima, quia anima summa fruitur tranquillitate, & intima spiritus pace, juxta illud *Psal.* 116. Pax multa diligentibus legem tuam, & non est illis scandalum, quia scilicet ab exterioribus non perturbantur, quin Deo fruantur. Secunda, quia anima mediante hujusmodi pugatione fruitur puritate conscientiæ, quæ per inordinatas rerum creatarum notitias, & per indebitum ad eas affectum, ex earum notitiis provenientem fœdatur, & maculatur, juxta illud *Paul.* 2. *ad Corinth.* 1. gloria nostra hæc est, testimonium conscientiæ nostræ. Tertia est, quod per hanc purgationem activam memoriæ, ex naturalibus notitiis rerum creatarum se liberat homo, periculo, & occasione multarum Dæmonis suggestionum, tentationum, ac internorum motuum, quibus plures, & varias potest incurrere impuritates conscientiæ. Quarta, quia anima mediante hac purgatione animæ redditur apta & disposita, ut immediatè doceatur à Spiritu Sancto, qui se aufert à cogitationibus, quæ sunt sine intellectu, & munda replevit Apostolorum corda, & certè non potest Deus hoc memoriæ vacuum pati, sed statim ipsam se ipso replebit; nam si Deus in ordine naturæ non patitur vacuum, nec etiam illud patietur in ordine gratiæ, sed cum viderit memoriam notitiis creaturarum vacuam, divinis illam notitiis implebit.

Dico 3. Cum anima secundum omnes

189 omnes suas potentias Deo uniatur per virtutes Theologicas, videlicet per fidem secundùm intellectum, per spem secundùm memoriam, & per charitatem secundùm voluntatem, sicut per gratiam sanctificantem unitur ei per suam substantiam, certum est, quòd memoria non potest aptius, & melius disponi ad divinam unionem per exercitium spei, quàm ipsam purgando etiam notitiis supernaturalibus distinctis. Et ratio est, quia quanto magis anima Deo seipsam servabit, integram privando memoriam notitiis omnium aliarum rerum, quæ non sunt Deus in seipso, vel Deus humanitus, cujus præsentia, seu recordatio plurimum prodest, cum sit via, veritas, vita, lux, & auctor bonorum omnium, tanto magis ipsammet memoriam in Deo constituet, & quo magis vacuam aliis habebit, eo confidentius sperare poterit, quod Deus ipsam sua divinitate replebit.

190 Debet igitur anima, quæ in totali, & pura spe Divina vivere, & acquiescere desiderat, quoties distinctæ aliæ notitiæ, vel imagines occurrunt, non eis attendere, sed statim mentem in Deum elevans eas excludere, non amplius in earum consideratione immorando, quam fortè proprij officij necessitas, vel alia iusta causa charitatis, obedientiæ, & similium requiret, & tunc adhuc advertere debet, ne gaudium, & affectum, quem soli Deo servare debet in eis collocet; nam aliàs posset inde damnum aliquod, vel impedimentum animæ ad divinam unionem provenire. Unde sicut sacras imagines ita respicimus; ut non in earum curiosa speculatione sistamus, sed tantum illis tanquam motivis utimur, ut sanctos ibi repræsentatos, & inde ad Deum, velut ad terminum nostræ devotionis elevemur, sic prædictas debemus respicere notitias, etiam supernaturales, quæ vivæ sunt imagines, ut in eis non sistamus, sed statim ac occurrunt illis, ut motivis utentes, ac relictis ad Deum contemplandum in divina caligine properemus.

191 Pro quo sciendum est has notitias supernaturales posse esse vel in sensibus externis, vel internis, hæ autem apprehensiones supernaturales, tam in sensibus externis, quàm internis præcipuæ sunt quatuor, scilicet, visio, tum corporea, tum imaginaria, tum intellectualis; revelatio, tum ut est declaratio alicujus mysterij supernaturalis in ordine ad fidem, tum ut est manifestatio alicujus divinæ veritatis: Locutio, tum ut importat verba successiva, tum ut importat verba formalia, tum ut importat verba substantialia; & tactus internus animæ. Quando ergo Deus supernaturaliter communicat animæ generalem quandam, & confusam sui notitiam, quæ est manifestatio divinæ veritatis in caligine, qualis ambulantibus per fidem, & in ænigmate potest communicari, vel quando Deus animæ loquitur verbis substantialibus, vel quando per intimum illapsum in reali præsentia, sic eam in intimo sui tangit, ut ipsa Deo præsente quodammodo fruatur, debet anima notitias inde procedentes in memoriæ Sacrario conservare, quia in vitis consistit unio divina ad quam tendit, & quæ pro hoc statu mortalis vitæ haberi potest.

Quantum autem ad omnes alias supernaturales notitias quomodocunque communicentur, sive per visiones, sive per revelationes, sive per locutiones, quantumcunque certa foret anima, eas à Deo procedere, debet eis memoriam purgare modo dicto, ne inde quidquam detrimenti ipsi proveniat, nam licet bonæ sint, nonvult Deus, ut anima eis adhæreat tanquam proprietaria, sed quod illis receptis, statim illis relictis ad divinam unionem tendat; quæ non in distincta aliqua notitia, sed in caliginosa Dei contemplatione, seu notitia ipsius generali, & confusa consistit pro hoc statu viatorum. Concludo igitur dicendo, quod quando notitiæ supernaturales sunt alicujus veritatis divinæ, sive perfectionis increatæ, debent in memoria conservari; quando verò sunt rerum creatarum, si advertat anima se fructum aliquem ex earum recordatione percipere, poterit earum recordari, non ut eis adhæreat, sed ut mediantibus illis renovet, & accendat amorem Dei in se, ac majorem ejus notitiam acquirat, quod si nullum ex earum recordatione fructum percipiat, non curet earum recordari, immo procuret non recordari, & eis totaliter memoriam purgare. 192

Dico 4. Supernaturales notitiæ rerum creatarum, multa damna possunt causare animæ curiosæ, & incautæ; & in primis qui dictis notitiis firmiter adhæret, super ipsas reflectendo, sæpius in suis judiciis decipietur. Vnde aliquando 193

quando judicabit, quod à Deo procedant, cùm solum procedant ab imaginatione: aliquando judicabit quod procedant à Dæmone, cum procedant à Deo, & aliquando circa proximum judicabit esse moraliter malum, quod est bonum, & è contra iuxta illud *Isaia*.5. Ponentes tenebras in lucem, & lucem in tenebras; amarum in dulce, & dulce in amarum. Debet igitur anima, si nolit in suis judiciis decipi, non velle discutere; quidnam sit illud, quod experitur supernaturaliter in ipsa; quænam erit talis, aut talis visio; talis, aut talis revelatio; talis, aut talis locutio; talis, aut talis notitia, sed non curando de illis, omnia suo directori referat, qui eam suadebit ad purgandam memoriam à talibus notitiis supernaturalibus, & simul instruet, qualiter circa ipsas se debeat habere, cum tali nuditate spiritualí, & purgatione, cum hæc omnia non ita possint animæ prodesse in ordine ad divinam unionem, quantum proderit minimus actus vitæ fidei, vel firmæ spei.

194 Secundo. Hujusmodi notitiæ supernaturales ordinarij dant occasionem animæ cadendi in aliquam præsumptionem, & vanitatem, si de illis curet, aut plurimum æstimet. Unde qui illis nimis adhæret, irascitur si videt alios suum reprobare spiritum, & dum audit alios maiores habere Dei favores tristatur; quæ omnia nascuntur ex occulta superbia. Tertiò potest Diabolus mediantibus his notitiis supernaturalibus magnum malum animæ causare; trans-
195 formando se in Angelum lucis, falsum pro vero, malum pro bono, sub occulto, & efficaci dolo proponens. Potest etiam augere appetitum harum rerum spiritualium, & sic eam in vitium gulæ spiritualis inducere, & potest animam taliter in hanc sensibilem delectationem inclinare, ut non attendat ad verum Dei amorem, ut plus illas apprehensiones æstimet, quam virtutes theologales Fidei, Spei, & Charitatis.

196 Quarto potest anima taliter in memoria retinere aliquam speciem harum rerum supernaturalium creatarum, & ei taliter adhærere, ut ponat impedimentum divinæ unioni, ad quam
197 aspirat, tum quia per illam occupatur, tum quia per ejus possessionem amittit spei perfectionem. Quinto denique regulata, & directa anima talibus notitiis non condignè judicat de Deo secundùm ejus eminentiam, sed admodum defectuosè iuxta limitatam conditionem talium notitiarum, & quamvis non expresse judicet, Deum esse aliquid eorum, quæ concipit, æstimare, tamen has notitias sibique in eis complacere facit, quod anima non sic Deum æstimet, nec tam altè de ipso capit, quantum fides docet, ut ait *Isai.* 64. & *Paul.* 1. *ad Corinth.* 2. Quod nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus diligentibus se.

SECTIO III.

Quomodo purgandus sit intellectus ab ignorantia, vel cæcitate?

SUMMARIUM.

198 *Intellectus mortificari potest tum in inquisitione veritatis, tum in proprio judicio circa res agendas.*
199 *Et si omnes scientias naturales addiscere sit licitum, laudabilius est sacris vacare.*
200 *Nemo debet proprio iudicio sic inniti, ut nolit aliorum stare judiciis.*
201 *Maximè cavendum est à proprio judicio circa res agendas, quando nostrum interest.*
202 *Maxime timenda est tenacitas proprij iudicij in viris spiritualibus.*
203 *Tenaces judicij sunt unitatis divisores, & pacis inimici.*
204 *Mortificanda est curiositas intellectus, & proprium judicium, & cur?*

Dico 1. Intellectus mortificari potest, tum in inquisitione veritatis; tum in proprio judicio circa res agendas. Quantum ad primum, illud docet Paulus *ad Roman.* 12. Non oportet plus sapere, quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem. Et licet hoc principaliter de rebus fidei intelligatur, in quibus soli divinæ revelationi fidentes, debemus intellectum captivare in obsequium fidei, & non curiosius inquirere, quæ supra nos sunt; ad alia tamen etiam se extendit, in quibus addiscendis, sicut possumus per negligentiam deficere, sic etiam per curio- 198

sitatem excedere. Unde opus est virtute studiositatis, quæ defectum, & excessum hujusmodi moderatur: Et quidem si ad scientias respiciamus, etsi naturales omnes, & honestas adjicere sit licitum, laudabilius est sacris vacare; si vero modum adjiciendi respiciamus, non debemus velle scire, ut præcisè sciamus, quia damnabilis est curiositas, nec ut sciamur, quia superba est vanitas, sed debemus velle scire, tum, ut ædificemur quod est humilitas, tum ut ædificemus quod est charitas.

200 Dico 2. In proprio judicio circa res agendas, nemo debet proprio sic inniti judicio, ut nolit aliorum stare judiciis. Nam ut dicitur *Proverb.* 3. Habe fiduciam in Domino, ex toto corde tuo, & ne innitaris providentiæ tuæ; maximè vero cavendum est à proprio judicio circa res agendas, quando nostrum interest; tunc enim in ferendo judicio, facilè decipimur, nemo enim potest
201 esse judex in propria causa. Est etiam maximè timenda tenacitas proprij judicij in viris spiritualibus, hæc autem
202 illorum est, qui zelum Dei habent, sed non secundùm scientiam, sequentes errorem suum, & obstinati in eo, ita ut
203 nullis velint consiliis acquiescere. Hi sunt unitatis divisores, inimici pacis, charitatis expertes, vanitate tumentes, placentes sibi, & magni in oculis suis ignorantes Dei justitiam, & suam volentes constituere. Et quæ major superbia, quàm ut unus homo, toti congregationi iudicium suum præferat, tanquam ipse solus habeat Spiritum Dei? Idololatriæ scelus est non acquiescere, & quasi peccatum hariolandi repug-
204 nare. Mortificanda est ergo curiositas intellectus, ac proprium judicium, illa quidem, ne novis doctrinis assentiatur in præjudicium fidei, ne majorum decreta discutiat irreverenter, ne leges stabilitas ad examen revocet: istud autem, ne in aliorum factis se intromittat, ne directionem superiorum condemnet, & ne seipsum aliis præferat in detrimentum humilitatis, quæ se subjicit omnibus, & in omnibus propter Deum.

SECTIO IV.

De purgatione propriæ voluntatis.

SUMMARIUM.

205 *In quo consistat propria voluntas, demonstratur.*
206 *Propria voluntas purganda est, & quomodo.*
207 *Abnegatio propria voluntatis, necessaria est tum ad salutem, tum ad perfectionem.*
208 *Vt simus veri Christi imitatores, abneganda est propria voluntas in omnibus.*
209 *Mortificanda est voluntas quoad amorem proprium.*
210 *Amor proprius est initium totius mali.*
211 *Impossibile est, quod sit pax, ubi est amor proprius.*
212 *Solus amor Dei potest amorem proprium superare.*
213 *Quomodo sit mortificandus amor proprius?*

Dico 1. Voluntas propria dicitur, 205
quæ ita nostra est, ut in eo quod volumus, non sit Deo, proximisque communis; ut si ego volo dormire, tempore quo Deus vult, quod orem, vel vigilare tempore, quo Prælatus præcipit quod dormiam, nam si ego contrarium facio, illius, quod Deus, vel Prælatus vult, dicitur fieri ex propria voluntate; hæc autem propria voluntas purganda est; abnegando homo seipsum, ut ait Dominus *Matth.* 16. Si 206
quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me; hæc autem salubris abnegatio propriæ voluntatis necessaria est, ut ait D.Thom. *in eodem loco* tum ad sa- 207
lutem, tum ad perfectionem; ad salutem, quatenus homo in Deo finem suæ intentionis ponit, nihilque admittit, quod contrarium divinæ dilectioni existimet; ad perfectionem verò petinet, quatenus homo propter intentionem amoris Dei, etiam ea abjiciat, quibus licitè uti potest, ut per hoc liberius Deo vacet. Unde ut simus veri Christi imi- 208
tatores, abneganda est propria voluntas

tas in omnibus, ita ut nihil propter nos ipsos, aut propter nostram voluntatem explendam, aut capiamus, aut faciamus, ut fecit Christus, ut ipse ait. *Ioan.6.* Descendi de cælo, non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem ejus, qui misit me Patris. Unde omnia opera taliter à nobis facienda sunt, ut simus parati ea relinquere, aut pro aliis commutare, cum Dominus per suum instinctum, vel vocem Prælati, sic faciendum esse præscripserit, iuxta illud David. *Psalm* 55. paratum cor meum, paratum cor meum Deus, & illud *Paul.* Domine quid me vis facere, ut etiam notavit Div. Bernard. *in sermone de conversione Pauli.*

109 Dico 2. Mortificanda est etiam voluntas, quoad proprium amorem; amor enim proprius, est contrarius Dei amori, & initium totius mali, & ejus finis est perditio, & propterea Christus Dominus *Ioan.* 12. dicit: Qui amat animam suam (hoc scilicet amore proprio) perdet eam, & qui odit animam suam in

110 hoc mundo (Sancto scilicet, & perfecto odio talem amorem destruente) in vitam æternam custodit eam. Unde cum amor proprius sit ita perniciosus, debet omnino mortificari, & ad regulam rationis, ac divini amoris reformari præsertim ab iis, quos instruimus in præsenti, ut affectum suum perfectissimè purgent in ordine ad divinam unionem, ubi pax, & vera tranquillitas possidetur; impossibile námque est, quod ubi viget amor proprius, ibi pax animæ reperia-

111 tur, ut notavit Ricard. à S. Victore. *tract. 1. de exterminatione cap.* 19. Et licet ardua sit amoris proprij mortificatio, cum sit amor connaturalis, & non acquisitus; & sic firmiter inhæreat, ut vix eradicari possit eum sit intimus, & sic lateat, ut vix aliquando appareat, & cum sit taliter universalis, ut penè omnibus etiam vitis perfectis dominetur, & etiam in bonis operibus reperiatur; mortificandus tamen est, si non penitus eradicandus, aliàs de salute desperatum est: nam, ut ait Augustinus *Serm.* 47. *cap.* 2. Amor sui fuit prima hominis perditio, si enim se non amaret, & Deum sibi præponeret, Deo esse semper subditus vellet, & non converteretur ad negligendam voluntatem illius, & faciendam voluntatem suam.

112 Dico 3. Amor proprius mortificandus est, dirigendo nos, & omnia nostra frequenter in Deum, solus enim amor Dei, potest amorem proprium superare, subjicere, ac mortificare. Unde si divinus amor in nobis creverit, nos suaviter Deo subordinabit; & efficiet 113
in nobis, quod fieri Deus desiderat. Ad hanc amoris proprij mortificationem, plurimum etiam conducit, si contraria exerceamus opera iis quæ dictare solet amor proprius; si fugiamus honores cum quærendos esse inspirat; si dimittamus pecunias dum colligendas suadet; si vitemus delicias, dum ad sectandas impellit, sed præcipuè cooperatur proprij Corporis afflictio, in quo principaliter fovendo, talis amor versatur. Unde Divus Hieronimus refert, quod S. Hilari. Abbas, corpori suo recalcitranti, & delicias meditanti, dicebat: Ego, Aselle, faciam ne non calcitres, nec te hordeo alam, sed paleis, fame te conficiam, & siti, gravi onerabo pondere, per æstus indagabo, & frigora, ut victum potius, quam lasciviam cogites.

DISPUTATIO IV.

De purgatione passiva partis sensitivæ.

SECTIO I.

In quo consistat formaliter purgatio passiva partis sensitivæ.

SUMMARIUM.

114 *Quid sit purgatio passiva partis sensitiva declaratur,*
115 *Incipientium via ordinariè à gratia sensibili sumit initium.*
116 *In purgatione passiva partis sensitiva incipientes repente gratia sensibili privantur.*
117 *Sic privati gratia sensibili credunt se ad summam miseriam devenisse.*
118 *Credunt hæc ex aliquo peccato commisso provenisse.*
119 *In hac privatione gratia sensibilis formaliter consistit purgatio passiva partis sensitiva.*

Dico 1. Purgatio passiva partis sensitivæ est sterilitas orta ex subtractio- 114
ne

ne gratiæ ſenſibilis, quæ fit Dei judicio. Dicitur ſterilitas, quia eſt quædam ariditas, deſolatio, tædium totius rei ſpiritualis, tum quia quidquid meditanti offertur, decipit quidquid cogitare diſponit in diſcuſſum præ ariditate ſpiritus derelinquit, nihil ſapit, nihil delectat, nihil reperitur quod poſcat affectum, quia potius ubique tenebræ denſiſſimæ palpantur, ubique ſterilitas ſentitur, fiunt quoque intus frigoris tonitrua, coruſcationes, & immiſſiones per Angelos malos, ut avertant à ſua ſtabilitate animam, faciuntque illam ab oratione ceſſare. Denique cor ſicut lac coagulatum eſt, factum eſt ſicut terra ſine aqua, ut ait D. Bernard. *Serm. 55. in Cantica.*

215 Dicitur orta ex ſubtractione gratiæ ſenſibilis, quia incipientium via, ordinariè à gratia ſenſibili ſumit initium. Nam Deus optimus maximus ſe nutrici confirmans, incipientem adhuc tenellum, ſuavi lacte devotionis, ſivè ſenſibilis gratiæ paſcit affluentia, ut ſuo tempore ſolidiori, & magis ſubſtantiali cibo, ad vitæ ſpiritualis augmentum perducat, quomodo ſe geſſiſſe docet Paulus 1. *ad Corinth.* 3. dicens; tanquam parvulis in Chriſto, lac vobis potum dedi, non eſcam, nondum enim poteratis, ſed nec, nunc quidem poteſtis, adhuc enim carnales eſtis, dum igitur incipientes ſic ſuaviter paſ-
216 cuntur gratiæ deliciis, & hauriunt ad libitum aquas de fontibus ſalvatoris, ex improviſo, gratia ſenſibili privantur; lacrymæ devotionis, quibus antea abundantius irrigabantur, areſcunt, nullum in ſpiritualibus exercitiis pietatis ſenſum percipiunt, nihil in oratione mentali proficiunt; gratiæ fontes exſiccatæ videntur; cœlum apparet æneum, undique tentationes occurrunt, ſenſus omnes perturbantur, affectus ſenſibilis langueſcit, ubique labores, & errores.

217 Dum igitur ſe inexperti tyrones, tam improviſa ſtatus mutatione à ſumma felicitate, ut credunt ad ſummam miſeriam deveniſſe conſpiciunt, miris torquentur modis, conſcientiam diligentius examinant, ut tam ſubitæ paupertatis, ac ſpiritualis inopiæ cauſam inveniant, credunt hæc ex commiſſa de novo gravi culpa provenire, eúmque in oratione, & aliis ſpiritualibus operi-
218 bus, ſe videant penitus inſipidos & diſtractos inſtar pueri recenter ablactati, lactis dulcedine, ſive gratiæ ſenſibilis ſuavitate privati, craſſiori cibo deguſtando, aptum non habentes mentis palatum intimis affliguntur, & gemunt præcordiis, & anxio cordis affectu deperditas quærunt mentis delicias, & ſponſam imitati circumeunt civitatem, quærentes ubique quem diligit eorum anima, & in his formaliter conſiſtit 219
purgatio paſſiva partis ſenſitivæ.

SECTIO II.

De cauſis purgationis paſſivæ partis ſenſitivæ.

SVMMARIVM.

220 *Quæ ſit cauſa materialis purgationis paſſivæ partis ſenſitivæ declaratur.*
221 *Quæ ſit illius cauſa formalis.*
222 *Quæ ſit illius cauſa efficiens declaratur.*
223 *Quæ ſit ejus cauſa finalis.*

Dico 1. Cauſa materialis purgationis paſſivæ, partis ſenſitivæ, eſt 220
pars ſenſitiva hominis, in qua exercetur talis purgatio, tam quantum ad affectum, quantum ad cognitionem; in ipſa quippe parte ſenſitiva, eſt portio affectiva, quæ in duplici viget appetitu concupiſcibili, & iraſcibili, & utriuſque actibus, ſeu paſſionibus ad bonum ſenſibile ſibi commenſuratum propendit; eſt etiam portio cognoſcitiva, quæ in ſenſibus tam externis, quam internis reſidet, quorum actibus objecta ſenſibilia comprehendit, in utraque hac portione partis ſenſitivæ, tanquam in materia, ſeu ſubjecto, fit hæc purgatio ſenſitiva.

Dico 2. Cauſa formalis eſt ſubſtra- 221
ctio gratiæ ſenſibilis, iuſtis motivis à Deo facta; ex qua ſubſtractione, graves, & variæ admodum anguſtiæ, deſolationes, & continuæ in ſenſu, tam affectivo, quàm cognoſcitivo, procedunt ariditates. Unde preſſus doloribus, & miſeriis quaſi in obſcura nocte horroribu labeſcit, in quibus purgatio paſſiva partis ſenſitivæ conſiſtit, cum enim prius continuis gratiæ ſenſibilis favoribus procederet, nunc ſibi quodammodo relictus, quamvis majoribus internæ

internæ gratiæ ad patientiam fulcitur auxiliis, amaritudinem experitur, ubi fruebatur dulcedine, spinas reperit, ubi colligebat rosas; dolores patitur, ubi delicias percipiebat: Unde nec cælestibus, nec terrenis potitur gaudiis, sed sedere sibi videtur in tenebris, & umbra mortis; maximè cum nullum in exercitio virtutum saporem recipiat, sed se tepidum, & quasi à Deo derelictum intueatur.

222 Dico 3. Causa efficiens, sive effectiva, est Deus ipse bonus, & misericors, quamvis tunc incipienti austerus, & plurimum iratus appareat, cum enim in suo electo, cœptum perfectionis opus consummare velit, ipsumque ad intimam sui unionem disponere, & ad singularem amicitiam parare breviter intendat, aliunde gratiæ sensibilis affluentiam prius necessariam, sed iam inutilem, ac potius ob imperfectionem abutentis, noxiam advertat illam, misericorditer subtrahit, ut incipientem ab apparentia devotionis ad substantiam ipsius à cortice perfectionis ad medullam ipsius, feliciter perducat, ut fecit Divo Petro, quem prius duxit ad montem, ad videndam gloriam Transfigurationis, & postea permisit, ut cibaret eum Satanas, & Patri nostro Eliæ prius dedit panem, & aquam per Angelum sub iunipero, & postea illum fecit ambulare in fortitudine cibi illius, usque ad montem Dei Oreb, & filiis Israël prius dedit Manna, & postea eos quadraginta annos duxit per desertum; ubi nota, quòd ad delicias secutæ sunt ariditates, & labores, ut memoria prioris dulcedinis, quam experti fuerant, non diffidentes desperarent, sed ad dominum, quem tam amabilem senserant, redirent.

223 Dico 4. Causa finalis purgationis passivæ in parte sensitiva, est ut hæc pars inferior apte purificata conformetur parti superiori, cui subordinatur, ut sic utique bene disposita, simulque consentiens ad intimam Dei concurrat unionem; quamvis enim præcipue in parte superiori, videlicet intellectiva, hæc unio divina perficiatur, propter quod ejus purgatio dispositiva major, & efficacior esse debet, pars tamen inferior, nisi proportionatâ etiam purgatione disponatur, quæ parti superiori subjecta perfectius obediat inordinatis suis motibus, & variis tumultibus, cum secretorum divinorum participatione, ac Dei communicatione facile posset avertere, & in multis perturbare; hic est finis à Deo intentus, cui plurima deserviunt motiva inferius exprimenda.

SECTIO III.

De necessitate purgationis passivæ partis sensitivæ.

SUMMARIUM.

225 *Primum motivum purgationis passivæ partis sensitivæ, est ut pars inferior subordinetur parti superiori.*

225 *Secundum motivum est ne Angelus Satanæ se transformet in Angelum lucis in communicatione gratiæ sensibilis.*

226 *Tertium motivum est, quia incipientibus incertum est, unde proveniant communicationes, & delectationes sensibiles, an à bono, vel à malo principio?*

227 *Quartum motivum est, quia licet hæ communicationes sint à Deo, non ideo pluris æstimandæ sunt, quia sæpe ejus inimicis conceduntur.*

228 *Optandum est, quod ab his sensus à Domino purificentur.*

229 *Quintum motivum est, quia licet solis iustis concederentur, sunt imperfecta, & propria incipientium.*

230 *Sextum motivum est, quia, licet sint à Deo, prabent occasionem superbiæ.*

231 *Septimum motivum est, quia ad hujusmodi communicationes sensitivas, multæ sequuntur impuritates, ex defectu purgationis partis sensitivæ.*

Dico 1. Primum & principale motivum inter ea, quæ suadent necessitatem purgationis passivæ in parte sensitiva, est, ut pars sensitiva inferior subordinetur intellectuali, ut superiori, & ad intimam cum Deo unionem, cum eo concurrat; nam licet appetitus sensitivus natus sit obedire rationi, ut ait D. Thom. 2. 2. q. 158. art. 8. hoc intelligitur, ut ait *ibi* idem D. Thom. nisi aliud obstet, constat autem quòd pars sensitiva objectis, intensius occupata, & velut absorpta potius rebellis, quàm fidelis efficitur parti superiori, & potius 224

189 potius ejus spiritualibus exercitiis obstat, quam cooperetur. Unde necessarium est, quod Deus incipientes purgatione partis sensitivæ purificet, gratiam sensibilem devotionis, visionum, revelationum, divinarúmque aliarum impressionum subtrahendo, quando iam ex communicatione talis gratiæ in studio virtutum firmatos intuetur, ita ut nullum remaneat periculum, quod respiciant, retrorsum, & ad sæculi voluptates revertantur.

225 Dico 2. Secundum motivum est, quia Angelus Satanæ, se transformans in Angelum lucis, in communicatione gratiæ sensibilis, potest, Deo permittente, permisceri, & incautos, vel elatos incipientes in errorem, & ruinam adducere, ut notavit S. Laurent. Iustinian. *lib. de disciplina monastica cap.* 8. Et ratio id suadet, quia potest Diabolus facere, quod aliquæ formæ imaginariæ repræsententur imaginationi, quibus homo subducatur; potest etiam facere, quod appetitus sensitivus concitetur ad aliquam passionem adeo vehementer, ut illi, qui à passione detinetur, videatur bonum, id ad quod per passionem inclinatur, cum tamen sit in se malum, & per hunc modum, interius Diabolus inducit ad peccandum, & mediante hac purgatione passiva, liberatur homo, ne decipiatur à Satana.

226 Dico 3. Tertium motivum est, quia incipientibus incertum est, an hujusmodi communicationes, & dulcedines sensibiles à naturali dispositione, Diabolo cooperante, procedant, vel à naturali alacritate? Et moveri se putant spirituali consolatione; cum tamen sæpè ab inimico, vel proprio corde moveantur; sæpè enim in delectatione se immiscit inimicus, & ea quæ sunt secundum passionem, facit judicare secundum rationem, & multoties falsa loquitur: non ergo debet homo sequi sui cordis cogitationem, & hoc non solum in statu peccati, sed etiam in ipsa gratia; prudenter quid agendum sit, est attendendum, ut ait Salomon: Cum Sapientia bibe vinum; vino gratiam significans. Unde cum aliqui dicunt, Christum sibi apparuisse, & eos amplexasse, & deosculasse tali consolatione, ut non solum interius spiritualiter, sed etiam exterius, caro congruo sibi oblectamento, sensus sensibiliter, carnaliter consolata fuerit, omnino rejiciendi sunt; hoc enim falsum, & seductorium, & blasphemum est, nam Spiritus Sancti visitatio, sicut contra omnia vitia reprimenda, & detestanda infunditur, ita & singulariter contra carnales illecebras opponitur, ut rectè notavit cum D.Bernard. N. Fr. Philip. à Trinitat. *p.* 1. *tract.* 3. *discurs.* 1. *art.* 3. Valgorner. *q.* 24. *d.* 8. *art.* 4. *n.* 3

Dico 4. Quartum motivum est, quia licet concedamus hujusmodi communicationes gratiæ sensibilis esse veras, & à Deo procedere, non à Dæmone, vel à propria imaginatione, non ita tamen æstimandæ sunt cum impiis aliquando, & imperfectis communes sint, ut ait David *Psal.* 80. Inimici Domini mentiti sunt ei; & tamen statim ait: Cibavit eos ex adipe frumenti, & de petra male saturavit eos. Sæpè enim Deus etiam peccatoribus has consolationes sensibiles communicat. Unde potius optandum, quod ab his sensus à Domino purificentur, ut animus ad divinas communicationes, solis iustis, & perfectis, proprias valeat pervenire, ut notavit Ricard. *in Psalm.* 80. 227 228

Dico 5. Quintum motivum est, quia licet admittamus prædictas communicationes à solo Deo, & solis iustis amicis concedi, sunt tamen imperfectæ, & incipientibus propriæ. Unde conveniens est, ut animus eis purgetur, ut ad majores, & perfectiores communicationes gratiæ adspiret; affectuosa enim dilectio, interdum plus afficit minus diligentem, & minus perfectiorem; interdum enim imperfectus aliquis, & carnalis ad Deum afficitur, non eò quod valde diligat, sed quia dulcedinem gratiæ degustat, sed non agnoscitur in bonis amicus, sed in nocte tentationum, & laborum, & in præceptis declarat quisque quantum diligat; dulcis enim in Deum affectus, multoties potius ab humanitate procedit, quàm à gratia: ita ut quis magis aliquando accedat ad illud, quod magis sapit, quàm quod expedit, & hoc affectu errabant discipuli, qui carnaliter Deum diligentes, ejus præsentia carere nolebant. Unde à Christo non diligere arguebantur, quia quod delectabat magis, quam quod expediebat, amplectebantur, ut optimè notavit Ricard. *sermon.* 33. *in Cantica.* 229

Dico 6. Sextum motivum est, quia tales sensitivæ communicationes, etsi veræ, & à Deo procedentes sint; ex imperfectione 230

imperfectione tamen incipientium, & suggestione Dæmonum præbent occasionem superbiæ, sæpè enim homines ex bono superbiunt, ait D. Thom. *super Iob. cap.* 40. Sicut faciebat ille qui dicebat *Luc.* 18. Non sum sicut cæteri hominum. Unde Diabolus videns illos per talem superbiam dispositos, eorum sensibus phantasticum lumen, Deo ita permittente, infundit, ut illo elati, ad novitates, & revelationes anhelent, quas etiam ei sæpè Diabolus in imaginatione ponit aliquando veras, & frequentius falsas, & hæc nimis avidè ab inexpertis acceptantur, & tanquam divina stolidè venerantur, ac in talibus intimo cordis gaudio delectantur, quo fit, quod ab inani gloria depasti, paulatim vinolento pabulo divini amoris affectum inficiunt, & tandem incidunt in gravia superbiæ peccata.

231 Dico 7. Septimum motivum est, quia ad hujusmodi communicationes sensitivas ex defectu purgationis sensitivæ partis, multæ sequuntur impuritates, ob rationes adductas, & periculum est, ne incipientes nondum in virtute firmati, consensum eis præbeant, & carne consument, quod spiritu inceperunt, ut notavit D. Bonaventura *profess.* 7. *cap.* 18. Octavum motivum est, quia plerumque communicationes sensitivæ, nimium gustatæ, plurimum nocent saluti, caput, & cor debilitant, viresque penitus exhauriunt. Unde incipientes sic debilitati reducuntur inepti spiritualibus exercitiis, & ab studio devotionis, propriis infirmitatibus pressi coguntur recedere. Vnde in ipso statim principio, corpus quod corrumpitur, aggravat animam, & stare necessitatur in via perfectionis, dum currere deberet; ita prudenter instruit incipientes, quomodo in hac gratiæ sensibilis affluentia se gerere debeant. D. Bonavent. *professione septima religionis capitulo secundo.*

SECTIO IV.

De tædio, ariditate, & desolatione quæ reperitur in purgatione passiva.

SVMMARIVM.

232 *Tadium contrarium est devotioni substantiali.*
233 *Ponitur definitio tadij.*
234 *Effectus hujus tadij in anima numerantur.*
235 *Homo hoc tadio affectus, non debet relinquere tempus consuetum orationis.*
236 *Quid sit ariditas, explicatur.*
237 *Qua sit radix hujus ariditatis, & sterilitatis?*
238 *Ponuntur alia causa, & radices hujus ariditatis.*
239 *Quid sit desolatio in oratione, explicatur.*
240 *Homo positus in hac desolatione debet insistere orationi.*

Dico 1. Tædium, substantiali devotioni contrarium est. Definitur: 232
Horror quidam orationis, & tristitia, ac languor animi, in omnibus quæ pertinent ad cultum, & obsequium Dei. Pro quo sciendum est, quòd homo tempore hujus tædij, & tristitiæ, solet 233
somno in oratione opprimi; illustrationibus cælestibus, quæ antea animam delectabant, omnino privari, & ingressa est post illas atra caligo; tempus modicum orationis, hoc tædio laboranti 234
longum videtur, ita vehemens est languor, ut etiam verum, & efficax desiderium salutis excludat, rapitur in hoc statu animus ad terrena, cælestia verò quæ prius suspirabat, exhorret; & si aliquando in illa desiderio fertur, illud infimum, dejectum, & planè invalidum reperitur: omnia tunc sordent, omnia nauseam provocant, & homo sibi onerosus, aliis molestus, & ad universa virtutis opera tam interiora, quàm exteriora ineptus efficitur.

Dico 2. Quando homo sic à Deo 235
rejicitur, & in tanta angustia relinquitur, ut eum nec orare, nec laborare libeat, debet non relinquere tempus consuetum orationis, sed se debet loco

orationis constituere; & ibi saltem oratorij parietes observare, & abjectis ineptis cogitationibus, simpliciter Deum respicere, & si millies divertatur, millies oculos ad Deum elevet, id unum evitet, ut locum suum, & sanctum orationis exercitium utcumque non omittat, sed si divertatur aliquando, legat aliquem librum meditationum; omissionem autem orationis pro aliquo pio opere, quod tunc omissionem suppleat, aut pro spirituali colloquio cum magistro spirituali non approbo, nisi cum tanta esset afflictio, & tam vehemens tentatio, ut quis in aliquod periculum se casurum, probabiliter timeat.

236 Dico 3. Ariditas est quidam defectus, seu sterilitas, seu siccitas consolationis gratiæ sensibilis. Radix autem hujus ariditatis, sterilitatis, vel siccitatis, in eo consistit, quòd Deus volens animam ab statu imperfecto ad perfectum adducere, suas communicationes transfert à sensu ad spiritum, & de sensitivis mutat in purè spirituales,
237 & cum hæ communicationes potius sint substantiales, quàm delectabiles, nequaquam ad sensum res sic spirituales valent redundare. Unde sensus remanet omnino vacuus, & siccus, quamvis tunc spiritus pascatur, & reficiatur interius. Unde cum gustum, & saporem sensus non recipiat, imo potius ariditatem fastidium patitur propter subitam communicationum mutationem.

238 Dico 4. Radices hujus ariditatis, aliquando proveniunt, tum ex inordinatis affectibus, & inanibus desideriis, tum ex negligenti cordis, & mentisque custodia, tum ex otio, & scurrilitate, tum ex nimiis, & immoderatis occupationibus; tum ex defectu mareriæ; tum ex defectu resignationis; & quia non propter Deum, sed propter nos ipsos, suavitatem optamus; remedia autem contra hujusmodi radices, sunt contra primum, fortitudo, qua fortiter contra inordinatos affectus pugnandum est. Contra secundum, solicitudo, qua omnia distrahentia à Deo repellamus. Contra tertium, labor, quo nugas, & similia levitatem redolentia abjiciamus. Contra quartum moderatio, qua labores moderentur, ut cor in Deum tendat. Contra quintum meditatio, quæ abundè materiam ministret. Contra sextum conformitas cum divina voluntate, qua ariditatem, plusquam suavitatem optemus, si iis ergo remediis, quilibet ariditates amputaverit, ipsa ariditas exarescet, & aptior ad Dei visitationes efficietur.

Dico 5. Desolatio, est ægritudo sensualis partis hominis ad cælestia adspirantis, quæ ex rebus spiritualibus, gaudium, & lætitiam non percipit; sæpè namque appetitus contradictionem sentit, & devotione privatur, & tunc homo desolatione torquetur. Quando igitur homo se positum sentit in hac desolatione, debet insistere orationi, sicut infirmus, qui fastidium sentit, seipsum manducare cogit desiderio salutis, necessitate convictus: sic ergo talis homo debet orationi intendere, si non ea dulcedine, qua antea fruebatur, ad minus necessitate compulsus. 239 240

SECTIO V.

De signis demonstrantibus purgationem passivam.

SUMMARIUM.

241 *Incipientes ariditate, quæ datur in purgatione passiva partis sensitivæ, nimium cruciantur, eo quod nesciunt unde talis ariditas proveniat.*

242 *Plura dantur signa, quando procedunt ex purgatione passiva.*

243 *Primum signum est si incipientes nullam inveniant consolationem, nec in objectis divinis, nec creatis.*

244 *Secundum signum est, si in illa ariditate incipientes memoriam Dei conservent.*

245 *Tertium signum est, si non possint meditari, nec discursus formare, ut antea quantumcumque nitantur.*

246 *Quod hæc ariditas, & suspensio non possit provenire ab aliqua indispositione naturali, ostenditur.*

247 *Quando hæc purgatio passiva est dispositio ad divinam unionem, quanto magis anima viam purgativam ingreditur, eo magis operatio sensitiva deficit.*

248 *Quando Deus vult elevare animam ad divinam unionem, eam ab omni discursu suspendit.*

Dico 1. Cum incipientes studiosi devotionis, repentè se videant consueta 241

consueta devotione sensibili privatos, nesciunt qua via id evenerit, an ex aliquo occulto peccato, & cum alias nesciant, an odio digni sint, vel timore, intimè cruciantur, & cum alias hæc ariditas possit etiam provenire, tum ab imperfectionibus, tum à tepiditate spiritus, tum à prædicta purgatione passiva, necesse est ad illorum consolationem in-
242 fallibilia assignare signa, ex quibus magistri spirituales colligant talem ariditatem provenire ex prædicta purgatione passiva.

243 Dico 2. Primum signum est quod incipientes nullam consolationem inveniant; sive in objectis divinis, sive creatis. Et ratio est, quia cum Deus ob rationes adductas, eos in nocte obscura constituat, ut partem sensitivam, tam cognoscitivam, quam affectivam purget, & omnino purificet, non permittit quod in ulla re sensibili; sive sancta, sive mala, vel indifferenti delectentur, ex quo manifestè colligitur, quod hæc ariditas non procedit ex peccatis, vel imperfectionibus de novo commissis; alioquin appetitus sensibilis ad prædicta peccata sensibilia penderet, & inclinaretur; cum ergo siccitas sit universalis, signum est quod provenit à Deo, & non ab aliquo objecto sensibili, malo quod appetat homo.

244 Dico 3. Secundum signum est, quod incipientes in illa nocte, & ariditate constituti ordinariam quamvis afflictivam Dei memoriam conservent. Et ratio est, quia si hæc ariditas ex humore melancolico, vel aliqua indispositione naturali proveniret, cælestia potius quàm terrena è memoria excluderet; tepiditatis enim proprium est parum divina curare, & potius eorum nauseam, & fastidium ingerere: ergo cum hæc ariditas purgativa maximam afferat in divino obsequio solicitudinem, & addat dolorem, si in tali obsequio aliquis defectus, & remissio percipiatur, inde est quod hujusmodi nox, & ariditas non ex tepiditate, vel defectu naturali oritur, sed ex divina dispositione.

245 Dico 4. Tertium signum est, quod incipientes prius meditationibus, ac piis discursibus assueti iam non possunt meditari, nec discursus formare, quantumcunque nitantur. Et ratio est, quia cum Deus se eis amplius per sensus nolit communicari, sed per simplicitatem contemplationis, ad quam sensus tam externi, quam interni pertingere non possunt, propterea imaginatio, sive phantasia non habet unde incipiat, aut prosequatur suam operationem. Quod 246
autem hæc suspensio non possit provenire ab aliqua indispositione naturali, vel humore melancolico, etiam liquet, quia si à tali indispositione proveniret, non posset diu perseverare, sed evacuato, vel temperato tali humore, anima ad pristinum statum meditationis rediret, sed contrarium accidit in hac passiva purgatione, quando est dispositio ad purgationem passivam partis sensitivæ, & ad divinam unionem: ergo non 247
potest hæc suspensio à tali indispositione naturali provenire.

Confirmatur, quia quando hæc purgatio est dispositio ad divinam unionem, quantò magis anima viam purgativam ingreditur, eò magis operatio sensitiva deficit: ergo non à dispositione naturali, & corporali, sed à divina dispositione provenit. Nam cum Deus animam ad divinam unionem elevare vult, eam ab omni discursu suspendit, quod tamen non facit cum illis, qui media utraque purgatione passiva, ad divinam unionem adducendi non sunt, nam hi cum unioni divinæ disponendi non sint, sed tantum purgentur ad exercitium humilitatis, & ad reformationem appetitus, nec purgatio passiva partis sensitivæ, sicut nec suspensio potentiarum est continua, sed intercalata. Quinam autem sint perfectè purgandi in ordine ad divinam unionem; quinam verò imperfectè, scit ipse Dominus, qui sua dona distribuit ut vult, & uni dat quinque talenta, alij verò duo; alij verò unum, unicuique secundum propositum suæ voluntatis. 248

SECTIO VI.

De effectibus purgationis passivæ partis sensitivæ.

SUMMARIUM.

249 *Spes recipiendi fructum è laboribus, illos dulces efficit.*

250 *Effectus purgationis passivæ partis sensitivæ, alij sunt privativi, alij positivi.*

 251 *Qui*

251 *Qui sint effectus privativi explicatur.*
252 *Qui sint effectus positivi exponitur.*

249 Dico 1. Cum spes recipiendi fructus laborum, ipsos labores faciat dulces, aut saltem tolerabiles, ideò operæ pretium duxi effectus hujus purgationis recensere, ut incipientes consolentur, & sciant, quod licet tempore purgationis fleant mittentes semina sua, tempore tamen suæ illuminationis venientes, venient cum exultatione portantes manipulos suos, & tandem in statu unionis inebriabuntur ab ubertate
250 domus Dei. Fructus igitur purgationis passivæ partis sensitivæ, sunt quidam
251 privativi, quidam verò positivi. Privativi sunt illi omnes defectus, & imperfectiones partis sensitivæ superiùs recensitæ, ut vitia capitalia, luxuriæ, invidiæ, iræ, &c. vanæ imaginationes, & illusiones, imperfectiones, & pericula cadendi, quæ omnia removentur ab anima in ordine ad divinam unionem, per hanc purgationem.

252 Dico 2. Fructus positivi, & per se primò intenti sunt. Primus est, ut pars sensitiva, media purgatione passiva, parti intellectuali debitè subjiciatur, & uterque perfectè in ordine ad divinam unionem disponatur. Secundus est robur animæ, ablactando eam à gratia sensibili, ad currendam fortiter perfectionis viam. Tertius est notitia, tam sui, quàm Dei, quæ tanquam maximum Dei beneficium, exoptandum est, ut faciebat Augustinus dicendo: *Noverim te, & noverim me.* Quartus est summa humilitas, quæ inde exurgit, ut dicitur *Psal.*38. In persona istorum obmutui, & humiliatus sum, & silui à bonis, & dolor meus renovatus est. Quintus, est paupertas spiritualis. Sextus, est perseverantia & patientia in laboribus, & conformitas cum divina voluntate. Septimus est ordinaria Dei præsentia. Octavus, est pax, & tranquillitas animæ. Nonus est frequens virtutum Theologicarum exercitium. Mitto alios fructus, quos referre, esset onerosum, sed de his vide nostrum Philip. à Trinit. *de. tract.* 3. *de Theologia Mystica, art.*1. *discur.*6.

SECTIO VII.

Quomodò se gerere debeant incipientes, tempore purgationis passivæ?

SUMMARIUM.

253 *Valde timendum est ne incipientes, tempore purgationis passiva retrocedant.*
254 *Incipientes, quando advertertint se non posse meditari, non debent in hoc insistere.*
255 *Debet in generali, & confusa notitia de Deo, & in amore affectivo illius quiescere.*
256. *Quid si eis, hac generalis, & confusa notitia de Deo deficiat.*
257 *Incipientes destituti gratia sensibili, debent insistere piis orationibus, & mortificationibus, & humiliter orare.*

Dico 1. Cum incipientes tempore purgationis passivæ, se videant in terra deserta, invia, & inaquosa, plurimum timendum est, ne hujus viæ periculis deterriti, difficultatibus oppressi, tenebris obvoluti, & horrore exanimati, sistant, aut etiam retrocedant, nisi directoris experti consilio firmentur, & ad ulteriùs procedendum animentur; unde aliqua generalia documenta tradenda sunt, ut eorum directores instruantur, ad illos dirigendos. 253

Dico 2. Quando incipientes se gratiæ sensibilis affluentia destitutos advertent, experti quod non possunt, sicut antea in piis meditationibus detineri, non debent conari contra cursum fluvij, nec in vanum mentem, prædicto meditandi exercitio intendere, quia multum patientur, & nihil proficient; anima quippe tunc quietem, non discursum appetit, & si applicatur discursui, quietem ac pacem amittet, & discursum frustra requiret, quia iam venit finis discurrendi. Unde debet in sacro illo otio, & tranquilla pace in notitia generali, & confusa, quam habet de Deo, & in amore affectivo quiescere, qui est terminus discursus, & initium contemplationis, cum hac tamen advertentia, quod si ei defecerit hæc notitia gene- 254 255

ralis,

256 ralis, & confusa de Deo, ut incipientibus multoties accidit, debet redire ad pristinum meditationis exercitium, maximè circa vitam, & passionem Christi.

257 Dico 3. Incipientes destituti gratia sensibili, debent attendere Voci Domini clamantis; Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. Unde non debent recedere à piis orationis, & mortificationis exercitiis, sed Christum Crucifixum intueri, & humiliter orare, & patienter perseverare in oratione; & considerare, quod labores, & tentationes, sive interius, sive exterius pro Deo tolerati, plurimum afferunt meriti, & fructus multos suo tempore producunt, & pro peccatis abundè satisfaciunt: potest etiam aliquando aliquas proferre orationes jaculatorias, dicendo. Domine salva nos, vel auge dolorem, sed auge patientiam, & tandem jube quod vis, & da quod jubes.

DISPUTATIO V.

De diversis mediis, quibus proficitur purgatio passiva partis sensitivæ.

SECTIO I.

Purgatio passiva partis sensitivæ perficitur aliquando tentatione contra castitatem.

SUMMARIUM.

258 *Aliqui ex Dei gratia non sunt experti tentationes contra castitatem.*

259 *Incipientes, immo plures sancti, hac tentatione purgati sunt.*

260 *Deus electos suos, multoties hac tentatione purgat.*

261 *Primum remedium contra hanc tentationem, est oratio, & contemplatio.*

262 *Secundum remedium est studium scripturarum.*

263 *Tertium remedium est occupare animam bonis cogitationibus.*

264 *Quartum remedium est occupatio alicujus exercitij corporalis.*

265 *Quintum remedium est fugere aspectum, & colloquia mulierum.*

Dico 1. Quamvis aliqui ex speciali 258
Dei gratia, non sint experti hu-
jusmodi carnis tentationes contra casti-
tatem, frequentius tamen incipientes
illis cruciantur, immo plures sanctitate
celebres, hac tentatione purgati, &
probati sunt, ut Apostolus Paulus de
se ipso fatetur 2. *ad Corinth.* 12. Et ne 259
magnitudo revelationum extollat me,
datus est mihi stimulus carnis meæ An-
gelus Satanæ, qui me colaphizet. Nam
sicut medicus temporalis, minorem sæ-
pè movet morbum infirmo, ut illum à
maiori morbo curet, ita medicus divi-
nus, ad curandos graves animæ morbos
permittit, plurimos electos suos hac ve- 260
hementi tentatione purgari; ut accidit
D. Hieronimo, qui cum esset in
solitudine, ei sæpè videbatur in cho-
ræas fœminarum Romanarum ver-
sari.

Dico 2. Primum remedium contra 261
hanc tentationem, est oratio, & con-
templatio, ut patet ex illo *Isai.* 48. Lau-
de mea infrænabo te, ne intereas: est
enim quoddam frænum, animam ab in-
teritu peccati retrahens laus divina Se- 262
cundum remedium, est studium Scriptu-
rarum, ut ait Hieronimus ad Rusticum
monachum: Ama scripturarum studia,
& carnis vitia non amabis. Tertium 263
remedium est, quibuscunque bonis co-
gitationibus animam occupare. Unde
Apostolus *ad Philippenses* 4. ait: Fra-
tres, quæcunque sunt sancta, si qua
virtus, si qua laus disciplinæ, hæc co-
gitate. Quartum remedium est ut ho- 264
mo in aliquo exercitio corporali occu-
petur, dicitur enim *Ecclesiast.* 33. Mul-
tam malitiam docuit ociositas. Quintum 265
remedium est fugere aspectum, & col-
loquium mulierum. Unde dicitur *Ec-
clesiast.* 9. propter speciem mulieris, mul-
ti perierunt, & *ibidem*, ne respicias mu-
lierem multivolam, ne forte incidas in
laqueos illius.

SECTIO

SECTIO II.

Purgatio passiva partis sensitivæ, perficitur aliquando manifesta Dæmonum, & hominum persecutione.

SVMMARIVM.

266 *Deus ad purgandos electos suos aliquando utitur Dæmonum tentatione.*

267 *Hæc purgatio passiva est incipientibus nimis amara.*

268 *Purgatio passiva partis sensitivæ perficitur aliquando persecutione hominum.*

269 *Hujusmodi tentationes, humilitate, & patientia iustorum superari debent.*

266 Dico 1. Mirabilis Deus in Sanctis suis, aliquando ad purgandos, & exercendos electos suos, etiam Dæmonum utitur malitia, qui Deo ita permittente; & disponente, taliter torquent incipientes, ut nisi internæ gratiæ firmarentur auxiliis, facilè à virtutis persecutione, & perfectionis via deterrerentur; sed bonus Deus, qui in sua dispositione non fallitur ex Dæmonum malitia, & infideles servos suos sævitia, suum deducit intentum, nam & medio illo servos suos purificat, & contra Dæmonum persecutiones etiam apertas, victores reddit, & triumphatores, ut accidit S.Hilarioni, S.Antonio, S. M. N. Theresiæ, qui plures Dæmonum molestias passi sunt, ut legitur in eorum vitis.

267 Dico 2. Hæc purgatio passiva, est incipientibus nimis amara, sed efficacissima. Unde Directores debent discipulos suos hortari, ut se diuinæ dispositioni totaliter submittant, & credant quòd hujusmodi persecutio, non in malum ipsorum, sed in bonum spirituale permittitur, nam si Christus, & tentari à Dæmone, & per membra ejus crucifigi voluit, hoc ideò fecit, ut ejus servi in simili persecutione animentur & jejuniis, ciliciis, & orationibus hujusmodi Dæmonis persecutiones devincant, implorando auxilium sanctorum, & contra eos cruci & aqua lustrali utendo, ut faciebat S. M. N. Theresia.

Dico 3. Purgatio passiva partis sensitivæ, perficitur aliquando persecutione hominum, vel data opera, vel præter intentionem; in communi enim consortio sæpè sibi homines dant occasionem, patientiam, cæteràsque virtutes exercendi. Et quòd mali persequantur justos, non est opus probatione, & patet ex illo ad Galatas: *Qui secundùm carnem natus fuerat, persequebatur eum, qui secundum spiritum.* Quod autem justi etiam persequantur præter intentionem iustos, etiam liquet ex historiis multorum sanctorum, qui à viris sanctis persecutionem passi suut, qui ex zelo contra eos invehebantur, ut accidit S. M. N. Theresiæ in principio suæ conversionis. Quod autem justi persequantur malos, ut eos ad salutem perducant, etiam liquet, vt patet ex illo Psalm. 100. *Detrahentem secreto proximo suo hunc persequebar.* 268

Dico 4. Omnes hujusmodi persecutiones, sive dictis compleantur, vel factis iusti humilitate, patientia, & mansuetudine superabunt, & in hoc purgationis exercitio possidebunt animas suas, immò gaudebunt in illis, & Deum benedicent, si de manu Dei misericordis, non ut flagella, sed ut imperfectionum purgamenta, dilectionis divinæ signa, & privilegia susceperint credentes, quod hæc casu non accidunt, sed suavi dispositione Dei, non in ruinam, sed in salutarem correptionem, & sciant, quod purgatione finitâ erubescent impij persequentes, & deducentur in Infernum, nisi corrigantur, & muta fient labia dolosa, quæ loquuntur adversus justum iniquitatem in superbia, & in abusione, & simul exclamabunt cum Propheta: *Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ, quam abscondisti timentibus te! abscondes eos in abscondito faciei tuæ, à conturbatione hominum proteges eos in tabernaculo tuo à contradictione linguarum.* 269

SECTIO

SECTIO III.

Purgatio passiva partis sensitivæ perficitur rerum sensibilium iacturâ, privatione bonorum corporis, & carentiâ bonorum animæ.

SVMMARIVM.

170 *Purgatio passiva partis sensitivæ, perficitur aliquandò iacturâ bonorum fortunæ.*

171 *Hæc iactura bonorum, licet sit amara, si patienter suscipitur, dulcescit.*

172 *Purgatio passiva, perficitur aliquandò privatione bonorum corporis.*

173 *Purgatio passiva partis sensitivæ, aliquando perficitur carentiâ bonorum animæ, ut per substractionem gratiæ sensibilis.*

170 DIco 1. Purgatio passiva partis sensitivæ, perficitur aliquandò iacturâ bonorum fortunæ, ut sunt divitiæ, filij, consanguinei, affines, honores, & dignitates; cùm enim affectus humanus naturæ corruptæ, potiùs ad visibilia, quàm ad invisibilia connaturaliter tendat, inde est quòd Deus ab inordinato harum rerum affectu, dilectos suos abstrahat, ut ad se ipsum eos alliciat, ut fecit Abrahæ, ei præcipiendo, ut aggrederetur de domo sua, & de domo patris sui, & Iob cum filiis, divitiis, dignitatibus, &
171 honoribus privando. Licèt tamen hæc purgatio per iacturam omnium bonorum sensibilium, amara sit, si tamen patienter de manu Domini suscipiatur, dulcescet; & qui eam sic suscipit, infallibiliter cum Sanctissimo Iob, dicit: *Nudus egressus sum de utero matris meæ, & nudus revertar illuc: Dominus dedit, Dominus abstulit, sit nomen Domini benedictum.* Dum enim homo his sensibilibus rebus adhæret, non perfectè Deum quærit; difficile enim est, cælum divitem ingredi, ut dixit Dominus per Mathæum: *Dives, difficile intrabit regnum cælorum.* E contra verò, homo ab his rebus sensibilibus exutus, facilè Deo per amorem adhærebit, ut dixit Christus illo adolescenti apud Math. 15. *Si vis, perfectus esse, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus.* In quibus verbis, vt vides, in abstractione omnium rerum sensibilium, posuit Dominus perfectionem.

Dico 2. Purgatio passiva partis sensitivæ, perficitur etiam privatione bonorum corporis, sæpè enim Deus electos suos affligit infirmitatibus, ut accidit Iob, & S. M. N. Theresiæ, quæ purgatio licet sit amarissima, maximè tamen retrahit hominem ab harum rerum sensibilium amore, quo enim hæc bona sunt homini magis intrinseca, plus illorum iactura hominem ad Deum attrahit, si hæc patienter, propter Deum sustineat. Undè videmus plures sanctos harum rerum iactura purgatos, ut Tobiam cæcitate, Iobum ulcere pessimo, alios etiam sanctos, specialiter virgines, purgavit Deus per frontis deformitatem, alios per atrabilis adventitium humorem, quo gravem tristitiam patiantur, & maximis scrupulis agitantur, de quibus, vitæ sanctorum plenæ sunt; quæ omnia maximè perficiunt ad purgationem iustorum. 172

Dico 3. Purgatio passiva partis sensitivæ, aliquandò perficitur carentia bonorum animæ, ut per substactionem gratiæ sensibilis, vel alicujus solatij, vel suavitatis spiritualis, cui incipientes inordinatè adhærent, vel quia non puritatem Spiritus, sed tantùm sensibilem aliquam consolationem quærunt, vel quia plus rebus aliàs sanctis, plus nimio addicuntur, & ideò Christus dixit discipulis: *Si ego non abiero, Paraclitus non veniet ad vos*; quia scilicet nimis affecti erant ad ejus humanitatem. Vndè necessarium erat eos purgare ab hoc affectu ad recipiendam gratiam inuisibilem Spiritus Sancti, ut explicant Sancti Patres, & Doctores. 173

DISPUTATIO VI.

De purgatione passiva partis intellectivæ.

SECTIO I.

Quid sit purgatio passiva partis intellectivæ.

SUMMARIUM.

274 *In quo consistat purgatio passiva partis intellectivæ, declaratur.*

275 *Hæc purgatio passiva partis intellectivæ, terribilior est quam purgatio passiva partis sensitivæ.*

276 *Per purgationem passivam partis intellectivæ disponitur pars superior animæ, ut Deo uniatur.*

277 *In purgatione passiva partis intellectivæ, intellectus tenebris obvolvitur, & voluntas angustiis confunditur.*

278 *Hæc purgatio passiva partis intellectivæ dicitur non tenebrosa, & horrida.*

279 *In hac purgatione passiva partis intellectivæ, taliter anima annihilatur, ut vix explicari possit.*

274 Dico 1. Purgatio passiva partis intellectivæ, consistit formaliter in luce clarissima contemplationis, quæ intima cordis arcana, & centrum animæ penetrans omnes ejus defectus, quantumcumque latentes, & minimos ei manifestat, mirabiliter animam cruciando, & intellectum tenebris obvolvendo, & voluntatem quadam abjectione, & desperatione ad extremas angustias reducendo. Quorum ratio est; quia cum intellectus, media illa luce in meditatione suorum defectuum detineatur, & ad divina, & cælestia non possit elevari, tenebris obvolvitur, & in tenebrosa suarum miseriarum caligine absorbetur. Voluntas verò extremè angustiatur, quia detectis tot, tantisque miseriis propriis, non potest non horrere se ipsam, velut causam ipsarum. Unde ex una parte abjectè de se ipsa sentit; ex alia verò, de divina bonitate quodammodò desperat, cùm eam tot modis se offendisse supponit.

Dico 2. Hæc purgatio passiva partis 275
intellectivæ, terribilior est quàm purgatio passiva partis sensitivæ. Et ratio est, quia purgatio passiva partis sensitivæ, formaliter consistit in subtractione gratiæ sensibilis, purgatio verò passiva partis intellectivæ consistit in radio divinæ lucis, qui intima cordis penetrat arcana, & minimos etiam defectus detegit, sed hæc clara cognitio propriarum miseriarum, magis cruciat animam, quàm subtractio gratiæ sensibilis, siquidem ex illa cognitione propriorum defectuum, exurgit sui ipsius odium, & cordis angustia inexplicabilis; subtractio verò gratiæ sensibilis, licet afferat aliquam afflictionem, non tamen affert odium sui ipsius, sed potius amorem, cum ex carentia consolationis divinæ affligatur: ergo. Confirmatur, quia per purgationem passivam partis sensitivæ disponitur pars inferior, ut superiori subordinetur; per purgationem verò passivam partis intellectivæ, disponitur pars superiori animæ, ut Deo per cognitionem, & affectum uniatur, sed infinitè maior est distantia inter Deum, & creaturam, quàm 276
inter partem inferiorem, & superiorem ejusdem animæ: ergo multò horribilior debet esse purgatio, quæ disponit partem superiorem animæ ad illam unionem, quàm purgatio quæ disponit partem inferiorem, ut obediat superiori. Patet consequentia, quia quantò magis subjectum est improportionatum bono, quod debet recipere, tantò maior requiritur dispositio, qua proportionatum reddatur.

Dico 3. Si in purgatione passiva 277
partis sensitivæ portio cognoscitiva replebatur obscuritatibus, & portio affectiva exsiccabatur ariditatibus, ut supra diximus in purgatione passiva partis intellectivæ, intellectus tenebris obvolvitur, & voluntas angustiis confunditur; & si illa prima purgatio noctis obscuræ, nomen obtinet; hæc posterior noctis omninò tenebrosæ, & horridæ meritò nuncupabitur. Et ratio 278
horum omnium est; quia in hac purgatione passiva partis intellectivæ, taliter anima

anima annihilatur, ut vix etiam ab expertis explicari possit, quantæ sint hujus noctis angustiæ, quantus horror, & quàm intima spiritus afflicti tribulatio. Undè anima in hac angustia posita, dicit cum Prophet. Psal. 17. *Circumdederunt me dolores mortis, & torrentes iniquitatis conturbaverunt me... Dolores inferni circundederunt me, præoccupaverunt me laquei mortis.* Et Psalm. 68. *Veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me. Defecerunt oculi mei, dum spero in Deum meum.* Et Psalm. 87. *Repleta est malis anima mea, & vita mea inferno appropinquavit; posuerunt me in lacu inferiori, in tenebris, & in umbra mortis.* Contemplans namque anima divina illa luce suam impuritatem, & aliunde judicans se à Deo derelictam, credit se factam Deo horribilem, & se in profundum malorum devenisse, quod peius, & infelicius inferni doloribus æstimat, ob nimium amorem Dei, quem habet, ut fusius infra declarabitur.

SECTIO II.

De causis purgationis passivæ in parte intellectiva,

SUMMARIUM.

280 *Quatuor dantur causæ purgationis passivæ in parte intellectiva.*

281 *Causa materialis est pars superior animæ, quæ ibi declaratur.*

282 *Causa formalis est lux clarissima contemplationis, prout ibi exponitur.*

283 *Causa efficiens est Deus benignus, & misericors, prout ibi demonstratur.*

284 *Causa finalis est unio intima cum Deo, ad quam hæc purgatio passiva præparat, ut ibi indicatur.*

280 Dico 1. Quatuor sunt causæ purgationis passivæ partis intellectivæ, sicut diximus, dari quatuor causas purgationis passivæ partis sensitivæ. Duæ harum causarum sunt intrinsecæ, aliæ duæ extrinsecæ: Intrinsecæ, sunt materialis, & formalis; extrinsecæ, sunt efficiens, & finalis. Causa 281 materialis est pars superior animæ, scilicet anima considerata cum suis propriis potentiis secundùm se sumptis, absque indigentia organi corporei. Propriæ autem potentiæ animæ rationalis, sunt intellectus, memoria intellectiva, & voluntas. Memoria autem intellectiva, non distinguitur realiter ab intellectu, licèt in parte sensitiva memoria realiter distinguatur à phantasia, seu imaginativa: nam quæ in inferioribus sunt divisa, ob eorum limitationem; in superioribus sunt unita, ob illorum eminentiam. Intellectus habet pro objecto verum, abstrahendo à præterito, præsenti, & futuro. Voluntas respicit bonum, ut sic universaliter, & non sub diversa ratione, sicut illud respicit appetitus sensitivus, qui proptereà dividitur in concupiscibilem, & irascibilem. Concupiscibilis respicit bonum simpliciter; irascibilis, bonum arduum. Anima ergo secundùm has potentias purè Spirituales, est subjectum, in quo purgatio passiva partis intellectivæ exercetur modo statim explicando, & proptereà dicitur causa materialis illius.

282 Dico 2. Causa formalis est lux clarissima contemplationis, quæ intima cordis arcana, & centrum animæ penetrans, omnes ejus defectus, quantumcumque latentes, & minimos manifestat, & adjunctis circumstantiis maximè personæ offendentis, & offensæ, mirabiliter animam cruciat, intellectum tenebris obvolvendo, & voluntatem quadam objectione, & desperatione ad extremas angustias reducendo. Nam intellectus illa luce perfusus, non potest non proprios defectus considerare, & nullo modo potest ad alia quæ recreare possent, se divertere. Voluntas vero detectis tot, tantisque defectibus propriis non potest non horrere seipsam, velut causam, & radicem illarum; unde anima angustiata, & nimis afflicta gemit, & clamat, quia multiplicata sunt peccata ejus supra numerum stellarum, & cum tunc etiam compleatur purgatio passiva partis sensitivæ antea inchoatæ, undequaque se videt anima afflictam, siquidem ex una parte se videt destitutam gratia sensibili; ex alia verò se videt præ multitudine iniquitatis suæ adeò gravatam, ut

ut non audeat adspicere cælum existimans, se divinam justitiam nimium habere iratam, ac per consequens undequaque angustiatur, & ad ultimum desperationis detruditur.

283 Dico 3. Causa efficiens, est Deus benignus, & misericors, qui purgando suorum electorum animas, ad sui dispo-nit unionem. Et licèt hæc purgatio passiva terribilissima sit, in illa ostendit Deus maximum circa suos electos amorem; siquidem eam subsequitur unio cum Deo per affectum copiosa gratia, & multorum secretorum revelatio; quapropter patienter toleranda est ab eis scientes, quòd brevis hæc amaritudo, & momentaneum tribulationis supra modum in sublimitate, æternum glo-

284 riæ pondus operatur in eis. Causa tandem finalis est unio intima cum Deo, ad quam hæc purgatio passiva partis intellectivæ præparat, & disponit animam, nam anima plena defectibus, non est proportionata puritati divinæ. Unde debet ab omnibus imperfectionibus prius purgari, ut proportionata ei valeat conjungi; proportionatur autem per proprium despectum, & humilitatem in conspectu tot miseriarum, se ipsam usque ad infimum taliter deprimendo, quòd nisi à Deo in mediis illis tenebris, clara, & delectabili luce aliquando irradiaretur, omnino desperaret; sed Deus non eam omnino in hac totali anihilatione sui ipsius relinquit, sed eam sæpè intus visitat cælesti luce, cui anima inhærere cupiens, solum illi attendit, non quærens quæ sua sunt utpote vera charitate ordinata, sed Deum eam diligentem.

SECTIO III.

De motivis ob quæ Deus inducit purgationem passivam partis intellectivæ.

SUMMARIUM.

285 *Primum motivum quem Deus habet in hac purgatione, est, defectus remanentes ex purgatione partis sensitivæ per hanc purgationem tollere.*

286 *Secundum motivum est, ut anima ab omnibus rebus creatis, sive terrenis, sive cælestibus separetur.*

287 *Tertium motivum est humilitas vera.*

288 *Quartum motivum est ut speciales Dei filij Christo conformentur.*

289 *Quintum motivum est meritum copiosum inde resultans.*

290 *Sextum motivum est spes præmij vitæ æternæ.*

291 *Septimum motivum est collectio, sive aggregatio plurium bonorum inde proveniens quæ ibi declaratur.*

Dico 1. Primum motivum quod Deus habet ad hanc purgationem, est, ut imperfectiones, & defectus tam actuales, quam habituales in anima remanentes ex purgatione passiva partis sensitivæ, per hanc purgationem tollantur. Pro quo sciendum est, purgationem passivam partis sensitivæ, non purgare omnes defectus, sed solùm magis apparentes, & sensibiles, & qui sensu percipiebantur: at per hanc purgationem passivam partis intellectivæ purgantur defectus magis latentes. Hujusmodi autem defectus habituales ex parte intellectus sunt distractio, evagatio à Deo ad creaturas; ex parte vero affectus, innatus amor proprius, & nimia ad gustus spirituales adhæsio, Actuales autem defectus ex parte intellectus sunt decipi frequenter in visionibus, & revelationibus, & locutionibus, & prophetiis, & vera judicare falsa, & falsa vera. Ex parte vero affectus sunt præsumptio, superbia, arrogantia, & audacia procedentes ex abusu divinarum consolationum, quæ ex propria natura potius inclinant ad humilitatem, amorem, & timorem Dei filialem, qui defectus eò sunt peiores, quàm minus agnoscuntur, & quasi actus spirituales, & recti judicantur, sed intellectus divina luce perfusus in hac purgatione, prædictos defectus advertit, & de illis rectè judicat. 285

Dico 2. Secundum motivum est, ut anima ab omnibus creatis, sive terrenis, sive cælestibus separetur, & intra seipsam cum Deo colligatur; cum enim in nulla re consolationem inveniat, naturali instinctu intra seipsam colligit, ut minus ab externis perturbetur, solique Deo vacet. Tertium motivum est humilitas, non falsa illa, quæ in desperationem inducit, sed vera, quæ proprios defectus videns, & de 286 287

de propria virtute diffidens in sola bo-
288 nitate divina confidit. Quartum est, ut
speciales Dei Filij Christo conformen-
tur, quos enim sic præscivit, prædesti-
navit conformes fieri imagini filij sui.
Christus autem ob aliorum peccatorum,
amaram hanc purgationem passus est
in sua passione, tum quando à Patre
in cruce fuit derelictus, tum, cum in
horto summam tristitiam habuit, quan-
do dixit: *Tristis est anima mea usque ad*
289 *mortem*. Quintum est meritum copio-
sum, quod ex tribulatione, & volunta-
ria purgationis bujus tolerantia consur-
290 git. Sextum motivum, est spes præ-
mij vitæ æternæ, quod dictam purgatio-
nem consequitur, ut docet D. Bernard.
Serm. de Cant. Zacharia.

291 Dico 3. Septimum tandem motivum
est collectio, sive aggregatio plurium
bonorum, quæ Deus media purgatione
passiva præter dicta causat in anima,
nam afflictio, ut notavit *Henriq. Gerson*,
§. 42. iram extinguit, gratiam conci-
liat, hominem ex terresti cælestem ef-
ficit hominem, ducit ad meliorem vi-
tam, servat à gravi ruina, præstat ho-
mini ut se agnoscat, ut intra seipsum
se contineat ut proximis fidem accom-
modet, conservat animam in humilita-
te, docet patientiam, tuetur castimo-
niam æternæ beatitudinis, affert coro-
nam afflicto, peccanti affert sarcinam,
minuit pœnas purgatorij, pellit tenta-
tiones, profligat vitia, spiritum reno-
vat, veram confert fiduciam, mundam
conscientiam, atque animum stabilem,
& excelsum, animam Sapientiâ imbuit,
redditque hominem exercitatum. Af-
flictio, via est arcta, quæ ad ipsas usque
cæli portas fortiter pertingit, quæ si vera
sunt de omni afflictione patienter tole-
rata, multò magis vera sunt de afflictio-
ne, quam operatur purgatio passiva par-
tis intellectivæ, siquidem est ultima
dispositio animæ ad divinam unionem,
& ideo N. V. P. Fr. Ioannes à Cruce,
pro laboribus postulabat pati, & con-
temni pro Domino & S. M. N. There-
sia postulabat pati, aut mori, quia uter-
que ad felicem illam Dei unionem ad-
spirabat.

SECTIO IV.

De effectibus purgationis passivæ partis intellectivæ.

SUMMARIUM.

292 *Primus effectus purgationis passivæ partis intellectivæ, est clara sui cognitio cum humilitate, & maxima sui afflictione.*

293 *Secundus effectus est omnimoda defectuum evacuatio, & perfecta virtutum acquisitio.*

294 *Tertius effectus est continua Dei memoria, & præsentia.*

295 *Quartus effectus, est arduus quidam amor Dei.*

296 *Quintus effectus est colligere animam, & quietam reddere in se ipsam, & ipsam fortificare.*

297 *Non potest anima in hac quiete interius à Diabolo turbari.*

Dico 1. Primus effectus hujus pur- 292
gationis passivæ, est clara sui cog-
nitio, cum humilitate, & maxima af-
flictione. Cujus ratio est, quia lux con-
templationis infusæ, quæ est principium
hujus purgationis ex divina dispositio-
ne omnes imperfectiones manifestat,
ut patet in luce materiali, quæ cum ra-
dio solis intensius aëri communicatur,
minimos aëris atomos demonstrat, qui
cum luce ordinaria erant impercepti-
biles; & ex hac cognitione sequitur,
quòd anima videns in se tot defectus
humilietur, & confundatur: quòd au-
tem hoc fiat afflictione, etiam liquet,
nam sicut naturale est homini appetere
propriam perfectionem, sic proprium
est ei dolere de propria imperfectione,
tum quia hæc lux, quæ est radix hu-
jus purgationis, est improportionata
naturæ corruptæ, & se habet sicut lux
intensa respectu visus debilis, quæ pro-
pter excessum affligit potentiam, do-
nec roboretur, & ei proportionetur.
Tum quia lux illa se habet, sicut ignis
purgatorij, nam sicut ignis purgatorij
purificat animas quandiu in eis reperit
impuritates, sic hæc lux animas impu-
ras purgat, tunc affligendo, quæ po-
steà purgatas, purgabit recreando.

Dico 2. Secundus effectus, est om- 293

nimoda defectuum evacuatio, & perfecta virtutum acquisitio. Cujus ratio est, quia hæc purgatio ordinatur ad divinam nnionem: ergo debet à subjecto removere omne contrarium illi, & introducere dispositiones necessarias ad hanc unionem; sed quilibet defectus in anima est contrarius huic unioni, & omnes virtutes sunt necessariæ ad illam: ergo & debet excludere defectus, & introducere virtutes, sicut ignis, qui ut suam formam in ligno introducat, priùs expellit ab illo humiditatem, & frigiditatem contrarias igni, & introducit siccitatem, & alias dispositiones necessarias, & posteà ei communicat formam ignis, ubi nota, quòd sicut lignum, cum ei hæ dispositiones introducuntur ad ignem gemit, & lacrimatur, & exficcatur, sic anima cum est in hac purgatione gemit, & conturbatur, sed postcà, sicut lignum dispositum igne illuminatur, incenditur, & igni simile redditur: sic homo igne hujus purgationis, veluti deificatur, & Deo per affectum unitur.

294 Dico 3. Tertius effectus est continua Dei memoria, & præsentia. Cujus ratio est, quia Deus per hanc purgationem animam cognitione, & affectu rerum creatarum evacuat: ergo necesse est, ut illam sui cognitione, & amore divino repleat; nam sicut in ordine naturali non datur vacuum, ita nec in ordine gratiæ. Tum quia cum hæc clarissima lux propriam miseriam continuò animæ ostendat, necesse est quod continuò ad Deum attendat; nam miseria humana, divinam reclamat misericordiam. Hæc tamen Dei cognitio est nimis obscura, & sæpè imperceptibilis, & quando percipitur, est in aliqua generalitate confusa; distincta namque Dei cognitio, & particularis contemplatio divinarum perfectionum pro statu unionis reservatur.

295 Dico 4. Quartus effectus est ardens quidam amor Dei, & multò maior illo, quo in purgatione partis sensitivæ vigebat. Cujus ratio est, quia eo ipso quòd anima luce hac divina illustratur de omnibus rebus, juxta proprium earum meritum rectè judicat, & cætera præter Deum despicit; in quibus manifestam advertit vanitatem, cum Ecclesiastico dicente: *Vanitas vanitatum, & omnia vanitas*; seipsam odio, & horrore prosequitur, cum se tot miseriis, & impuritatibus plenam intuea-tur, & sic totam se in Deo diligendo colligit, & ipsum tota virtute simul unita fortiter, sed non suaviter amat, sicut lignum quod, postquam flamma ignis ob suam crassitatem, & impuritatem fuit obscuratum, & ejus activitate quodammodò afflictum, ut ex ejus resistentis crepitu, & quibusdam humoris expressis lacrymis percipitur, tandem siccitate, calore, & raritate dispositum, totum ardet, & in ignem transformatur: sic anima illa claritate divina disposita, tota in Dei amore ardet, & inflammatur.

Dico 5. Quintus tandem effectus est colligere animam in se, se ipsa, ipsam fortificare, & quietam reddere. 296
Cujus ratio est, quia cùm anima illa, divina claritate videat omnium rerum vanitatem, se, intra se ipsam colligit, & in sui consideratione se ipsam occupat, & cùm ita sit interius occupata in summa serenitate, quieta existit. Quòd autem hæc purgatio intellectiva fortificet animam, etiam liquet ex eo, quia in mediis illis tenebris, minimis etiam imperfectionibus resistit, & in tali deliberatione est, quòd potiùs millies moreretur, quàm Deum offenderet. Unde non solum à Deo roboratur, ut patientes angustias hujus purgationis tolleret, sed etiam ut in amore Dei, contra Dæmonum insultus, & tentationes perseveret; quod autem hac purgatione maximè quieta existat, patet tum quia per illam eradicantur vitia, & passiones inordinatæ refrænantur, quæ sola possunt animam in se ipsa turbare.

Dico 6. Non potest anima in hac 297
quiete interius à Diabolo turbari, siquidem Dæmon non potest ad intima conscientiæ secreta, in qua anima collecta, & recondita est in hac obscura nocte penetrare, nec quòd Deus ibi operatur, valet videre, siquidem ejus cognitio in materiali sensitivæ partis operatione sistit. Undè solùm quando communicatio spiritualis est adeò vehemens, ut redundet in sensum propter naturalem partis intellectivæ cum sensitiva communicationem, vel ex conjecturis, eo quòd videat potentias in illa quiete, & silentio, potest Diabolus colligere animam in suo contro quiescere, & tunc horrores; & timores in parte inferiori suscitat, ut eam turbet, & à centro sui ad exteriora deducat: hæc autem turbatio Dæmonum, lieet

licet sit extrinseca, multum molestat animam, ut patet ex illo dicto sponsæ Canticor. 6. *Anima mea conturbavit me propter quadrigas Aminadab.* Deus autem hanc perturbationem ei permittit ad majorem illius meritum, & ut purgationem perficiat, & ideò tunc anima magis intra se ipsam reconditur, ut ibi secura, & quieta existat, & ibi ei uberiùs Divina Sapientia à Deo communicetur, iuxta illud, *Dum medium silentium tenerent omnia, & nox in suo cursu medium iter perageret, omnipotens sermo tuus Domine à regalibus sedibus venit.*

SECTIO V.

De signis demonstrantibus purgationem passivam partis intellectivæ.

SUMMARIUM.

198 *Hæc purgatio partis intellectivæ, vel potest sumi ex parte Dei, vel ex parte animæ.*

199 *Si sumatur ex parte Dei, importat activam lucis supernaturalis infusionem.*

300 *Si sumatur ex parte animæ, importat passionem horroris afflictivi & angustiarum.*

301 *Hæc purgatio tam activa ex parte Dei, quam passiva ex parte animæ vel est pura, vel pœnalis.*

302 *Purgatio pura non est pœna, sed tantum dispositio ad unionem divinam.*

303 *Dicitur pœnalis quando causatur primario à Deo in pœnam peccatorum.*

304 *Primum signum purgationis intellectivæ puræ declaratur.*

305 *Ponitur secundum signum purgationis intellectivæ puræ.*

306 *Ponitur tertium signum purgationis puræ.*

198 PRo maiori intelligentia hujus sectionis, notandum est hanc purgationem partis intellectivæ, dupliciter sumi posse, vel activè ex parte Dei purgantis animam, vel passivè ex parte animæ purgatæ: si sumatur activè for-
199 maliter, importat activam lucis supernaturalis infusionem, quæ proprios animæ manifestat defectus, horrorem afflictivum, & emundationem causat, & sic horror, afflictio, & emundatio, non sunt formaliter ipsa purgatio, sed effectus illius; si vero sumatur passivè ex parte animæ purgatæ, purgatio huiusmodi formaliter importat passionem hujus horroris afflictivi, & angustiarum: hæc autem purgatio tam activa, quam passiva, vel est pura, vel pœna- 300
lis: dicitur pura, quando non est pœna peccatorum, sed tantum dispositio ad unionem divinam. Dicitur vero pœ- 301
nalis, quando à Deo primario causatur in pœnam peccatorum, quamvis eundem purificandi habeat effectum. Non 302
est autem dubium, quod omnes effectus purgationis intellectivæ, supra enumerati sint signa demonstrativa illius, si purgatio sumatur in sua generalitate, prout abstrahit à pura, & pœnali, sed in præsenti ad maiorem 303
animæ consolationem, signa demonstrativa, & infallibilia purgationis puræ apponentur, ut sciens se purè in bonum, & non in pœnam exerceri, non tantum patienter, sed etiam gloriosè in sua purgatione usque in finem perseveret.

Dico igitur 1. Primum signum pur- 304
gationis intellectivæ puræ, & simplicis, est quod anima ex una parte non sit conscia alicujus culpæ denuo à se commissæ, vel alicujus imperfectionis, & ex alia se videat in horrore, & tenebris, & umbra mortis consepultam, absque ulla consolatione ex illis, quas antea participabat. Cujus ratio est, quia quamvis nullus certitudine physica sciat, an odio, vel amore dignus sit, potest tamen quis certitudine morali ex prædicto principio colligere talem afflictionem, non ei dari in pœnam peccatorum, nam cum videat se contra Deum non deliquisse, & alias videat affligi, potest suaderi, quod hæc purgatio potius sit pura, non in supplicium peccatorum, denuo commissorum, sed ad salutem.

Dico 2. Secundum signum est, quod 305
anima diutius à plenè deliberatis peccatis, etiam minimis abstineat, & nullam habeat ad exteriora propensionem, sed tantum continuam cum lacrymis, & amaritudine suarum miseriarum intuitivam cognitionem, & ardens perfectionis desiderium. Ratio est, quia ex primo concluditur, quod talis anima nullum

nullum peccatum denuo commisit, quo divina gratia fuerit privata, nam ex D. Thom. moraliter est impossibile, quod qui divina privatus est gratia, & charitate, diutius absque novo peccato persistat. Ex secundo autem concluditur, quod hæc purgatio est viri Sancti, & perfecti, & non peccatoris.

306 Dico 3. Tertium signum est continua Dei contemplatio, & summa ejusdem dilectio. Et ratio est, quia cùm anima in mediis illis horroribus, conservet Dei amorem, & cognitionem, quamvis vix perceptibilem propter confusionem intellectus, & ariditatem voluntatis: signum tamen evidens est, non cruciari ob aliquem affectum inordinatum ad creaturas, sed ut disponatur ad divinam unionem. Unde dicitur in Psal. 38. *Obmutui, & humiliatus sum, & dolor meus renovatus est. Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardescet ignis.* Hæc sunt certa, & infallibilia hujus purgationis indicia, quæ qui in se fuerit expertus, considere, & sperare debet, quòd peracta purgatione Deus faciet tenebras in lucem, & aspera in directa, & vias planas.

SECTIO VI.

Quomodò se gerere debeant, qui purgatione passiva partis intellectivæ exercentur.

SVMMARIVM.

307 *Ponitur primum documentum pro purgatione passiva partis intellectivæ.*
308 *Ponitur secundum documentum.*
309 *Ponitur tertium documentum.*
310 *Magna constantia debet homo tenebras hujus terribilissimæ noctis tolerare.*

307 Dico 1. Documenta circa modum procedendi, in purgatione passiva partis sensitivæ, etiam pro purgatione passiva partis intellectivæ, valdè sunt utilia, & multo magis necessaria. Primum documentum pro hac purgatione est supposita conformitate voluntatis nostræ cum divina, ipsum Deum humiliter, & cum fiducia filiali, de paterno ejus auxilio impetrando, & perseveranter invocare, Sanctos adhibendo pro nobis apud Deum intercessores, & eos præsertim, quos scimus, in hujusmodi purgationis angustiis desudasse; nec cessandum est, quamvis preces nostræ videantur exosæ Deo, & ipse tunc appareat iudex implacabilis, puniens peccata, sed debet quisque dicere cum Psalmist. *O Domine libera animam meam, misericors Dominus, & iustus, & Deus noster miseretur nobis*; vel cum eodem Psalmist. 22. *Nam etsi ambulavero in medio umbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es: Virga tua & baculus tuus, ipsa me consolata sunt*; Vel dicat cum Iob. 17. *Pone me iuxta te, & cujusvis manus pugnet contra me.*

Dico 2. Secundum documentum 308
est, ut qui in hujusmodi purgatione exercetur, sibi persuadeat honestum, & gloriosum esse in hac mortali vita, tentationibus, & angustiis affligi; immò esse signum distinctivum filiorum Dei ad æternam beatitudinem electorum, à reprobis filiis Dæmonum, ut ait D. Paul. 2. Corint. 4. *In omnibus tribulationem patimur, sed non angustiamur; opperiamur, sed non confundimur, semper mortificationem Iesus Christi in corpore nostro circumferentes, ut & vita Iesus manifestetur in corporibus nostris.* Hinc est quòd D. Bernard. Iudæos irridet *Sermon. 1. Paschatis*, eo quòd illudentes dicebant Christo: *Si filius Dei est, descendat nunc de cruce, & credimus ei.* Nam potius debebant contrariam consequentiam inferre. Si filius Dei est, non descendet de cruce; nam scriptum est: *Dominus regnabit à ligno.* In nullo enim magis Christus ostendit esse filium Dei, quam patienter crucem, & angustias illius tolerando. Unde & à Centurione, & aliis, ut talis agnitus fuit, qui propterea percutientes pectora sua, propter sacrilegium execrandum, in ejus divinam personam commissum recesserunt, dicentes: *Vere filius Dei erat iste*, quia Crux & passiones sunt signa constitutiva filiorum Dei, & à filiis perditionis omnino distinctiva.

Dico 3. Tertium documentum est 309
adhuc magis efficax, non quidem secundùm se, sed tantùm supposito more concupiscentiæ, quo, Deo propter retributionem deservimus, antequam perfectè per hanc purgationem ab imperfectionibus

perfectionibus purificati, ad divinum obsequium, ex puro amore amicitiæ, sive ex solo motivo placendi divinæ maiestati sublevemur; hoc autem documentum est considerare, quàm arcta est via, quæ ducit ad cælum, quàm angusta est, & quàm pauci ambulant per eam, cùm sit tribulationibus, & angustiis horrida, spinis, & scopulis infensa, & penitùs invia, & inaquosa. Undè qui propriæ vacat utilitati, & suæ saluationi, non tristetur, sed potiùs gaudeat, cùm se in hujus purgationis processu constitutum videt, & dicat cum Iob: *Post tenebras spero lucem.* Et non miretur videns se in tali tribulatione constitutum; nam si oportuit Christum pati, & ita intrare in gloriam suam. Quid mirum; quòd alij cælum per tribulos,
310 & spinas ingrediantur. Magna igitur constantia debet homo tenebras hujus horribilis noctis tolerare, ut fecit Christus, cujus imagini voluit nos Deus fieri similes, & si ille in gloriam suam per passionem intravit, necesse est, quod illi, qui ei debent per omnia assimilari, per vim cælum ingrediantur; ideò namque Math. 11. dicitur: *à tempore Ioannis Baptistæ regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.* Alia remedia plura dantur ad solatium, & instructionem eorum, qui rigori hujus purgationis subjiciuntur. Sed hæc in communi dixisse sufficiat in particulari, siquidem tradentur documenta sigillatim toto discursu sequenti, dum diversa ponuntur media, quibus hæc purgatio passiva partis intellectivæ perficitur.

DISPVTATIO VII.

De variis mediis, quibus perficitur purgatio passiva partis intellectivæ.

SECTIO I.

Purgatio passiva partis intellectivæ, perficitur aliquandò tentatione contra fidem, & timore reprobationis atque tentatione desperationis.

SVMMARIVM.

311 *Purgatio passiva partis intellectivæ* Directorum mysticum. *percipitur aliquandò tentatione causata à Diabolo contra fidem.*

312 *Quid facere debeat, qui hac infidelitatis tentatione se viderit fatigatum.*

313 *Diabolus nimiùm torquet animas positas in hac purgatione metu reprobationis.*

314 *Anima in hac tentatione posita, debet à Directore consolari & ad spem salutis æternæ erigi variis mediis, quæ ibi referuntur.*

DIco 1. Cùm fides sit lumen supernaturale divinitùs infusum, quo creatus intellectus roboratus, veritates à Deo revelatas attingit, & sit basis, & fundamentum Spiritualis ædificij, indè est, quòd Diabolus totis viribus conatur, quòd fides iam concepta destruatur, & maximè suam malitiam in hac materia exercet circa eos, qui violenta hac purgatione pressi, ambulant in tenebris, & umbra mortis; eis proponendo, quòd dogmata christiana sunt falsa, ipsos miserrimos esse, cùm nec in hac vita voluptatibus illius potiantur, sed potius tot tribulationes, & angustias sustinuerint, & in futurum nullo præmio potituri sint; & quamvis Diabolus prævideat fideles, veros Dei famulos huic tentationi non consensuros; urget tamen, si non ut vincat, saltem ut inquietet, & ab exercitio virtutum eos detereat. 311

Dico 2. Qui hac tentatione infidelitatis se videt exagitatum, debet primò à patre luminum, fidei lumen implorare, dicendo cum Apostolis: *Auge nobis fidem.* Deindè debet sumere scutum fidei, in quo possit tela nequissimi ignea extinguere, Diabolum irridendo, & ei dicendo, quomodo mihi suggeris, ut non credam, quod tumet ipse credis, & contremiscis evidentia signorum convictus. Deinde debet actus fidei multiplicare circa materiam, in qua tentatur, & omnibus contrariis suggestionibus respondere, magis credo Deo veritates fidei revelanti, quàm vobis mentientibus, & pro hac Catholicæ fidei veritate, sanguinem, & vitam fundam, ut tot Martyres fecerunt, ut tot Doctores; & viri Sancti prædicaverunt, & tot œcumenica Concilia confirmarunt. 312

Dico 3. Cùm rari sint, qui amore puro amicitiæ Dei deserviant, & plures sint, qui deserviunt amore concupiscen- 313

I tiæ,

tiæ, indè eſt quòd nimis torquet animas fideles metu reprobationis, & damnationis, quam tentationem Deus ſæpè in hac purgatione permittit, ut tanquam aurum in fornace tribulationis, probet eos, & ad hanc tribulationem, maximè cooperatur clariſſima contemplatio, per lucem infuſam, omnes ſimul imperfectiones proprias ipſis manifeſtantem: non enim poſſunt ſe tam miſeros intuendo, niſi horrorem de ſe ipſis concipere, & inſuper judicare, quòd oculis divinæ maieſtatis, multò purioribus maiori ſunt in horrore, & odio, & propterea ſe velut reprobos arbitrantur, & in deſperationem devolvuntur, quod omnem alium doloris, & afflictionis ſenſum ſupereminet.

314 Dico 4. Qui hujuſmodi tentatione, in hac purgatione diutiùs exercentur, omni compaſſione digni ſunt, & verè ambulant in tenebris, & umbra mortis, & anima in hac anguſtia poſita, debet à Directore conſolari, & ad ſpem ſalutis æternæ rationibus erigi, & licèt ſe damnationem mereri propriis peccatis aſſerat, debet ei reſpondere, quòd quandiu vivimus eſt locus veniæ; & animæ ſic afflictæ, debet Director plura exempla afferre, eorum, qui de perditione erepti ad magnam Sanctitatem devenerunt: proponat ei Saulum, Bonum Latronem, & Mariam Magdalenam, quæ cum eſſet in civitate peccatrix, facta fuit Apoſtola diſcipulorum; proponat ei quòd Deus non vult mortem peccatoris, ſed ut magis convertatur. Et quòd præcipuum prædeſtinationis ſignum eſt, pati afflictiones, quia quos Deus amat, caſtigat; & quos Deus non punit bis in idipſum, & cum ipſum in hac vita pro peccatis ſemel afflixerit, parcet in alia.

SECTIO II.

Purgatio paſſiva partis intellectivæ perficitur aliquando totali ſubſtractione conſolationis.

SUMMARIUM.

315 *Aliquandò Deus ſuos ſervos nullo pabulo conſolationis recreat, ſed continua purgatione exercet.*

316 *In hac deſolatione non invenitur, niſi tædium, circa omnia bona, & anxietas,*

317 *Quid debeat facere anima tali purgatione vexata.*

Dicò 1. Aliquandò Deus aliquos ſervos ſuos continua purgatione exercet, & nullo pabulo conſolationum recreat, ſed ſemper in continuis tenebris ex parte intellectus, & in aſſiduis ariditatibus, & anguſtiis ex parte voluntatis vivunt, & quamvis ſint in gratia, ita manet latens in centro animæ, ut nec minimæ ſcintillæ prodeant ab ipſa. Hinc in virtutum actibus anguſtia, in orando tenebræ, in meditando faſtidium circa omnia bona, tædium, & anxietas, & ita aggravantur, ut poſſint meritò dicere cum Pſalmiſt. *Poſuit me in obſcuris, ſicut mortuos ſæculi.* Vel cum Iob. 3. *Circundedit me Deus tenebris.* Et Pſal. 21. *Clamabo per diem, & non exaudies, concluſit vias meas lapidibus quadris.* Hoc modo purgavit Deus N. M. S. Thereſiam per duo & viginti annos, in quibus graviſſimis morbis, & veris tentationibus vexata conſtantiſſimè meruit in caſtris Chriſtianæ pœnitentiæ, nullo refecta pabulo, earum conſolationum, quibus ſolet etiam in terris ſanctibus abundare, ut dicitur in lectionibus officij illius. 315 316

Dico 2. Anima tali purgatione vexata, primò debet ſe conformare divinæ voluntati, nullam humanam conſolationem admittendo, præter eam, quam illi obedientia præſcripſerit, & hanc maiori parcitate, quàm potuerit. Secundò in mediis his anguſtiis debet ſe erigere contra naturæ recentis impetum, cum contrariæ virtutis heroicis actibus. Tertiò debet ſanctos in auxilium ſuum implorare, ut apud Deum intercedant, & inter eos, maximè Angelum ſuum cuſtodem, cujus munus eſt, animam ſibi commiſſam cuſtodire, dirigere, protegere, ac Deum in ipſam iratum placare, & præcipuè debet multoties dicere ad Dominum Ieſum. *Domine ſalva nos, perimus*; ipſum enim habemus advocatum apud patrem, & ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris, debet etiam præcipuè invocare Virginem Sanctiſſimam Mariam in auxilium ſuum; ipſa enim eſt vera mater miſericordiæ. 317

SECTIO

SECTIO III.

Purgatio passiva partis intellectivæ perficitur pluribus aliis mediis.

SUMMARIUM.

318 *In hac purgatione aliquandò permittit Deus, ut Diabolus excitet spiritum blasphemiæ.*
319 *Anima in hoc statu, quid facere debeat, ostenditur.*
320 *Purgatio hæc aliquandò perficitur timore deceptionis in præteritis favoribus.*
321 *Quid facere debeat qui sic purgatur.*
322 *Purgatio aliquandò perficitur desperatione remedij.*
323 *Quid hi facere debeant?*
324 *Hæc purgatio aliquandò perficitur participatione Divinæ passionis.*
325 *Quid sic purgati facere debeant?*

318 Dico 1. In hac purgatione aliquandò permittit Deus, ut Diabolus excitet Spiritum blasphemiæ, qui singulis eorum conceptionibus immixtus, ad horribiles contra Deum, & Sanctos blasphemias quasi compellit interius in mente, & exterius ad eos voce pronunciandum, quidquid Sanctum tunc vident, quidquid pium audiunt, quidquid devotum legunt, illo blasphemiæ spiritu, in deteriorem partem detorquent, & sic illis videntur computari, de quibus dicitur: *posuerunt in cælum os suum*; vix concipi potest, quales angustiæ in eorum anima generentur, horrent se ipsos; & inter reprobos reputant, cum se tam indignè de Deo, & sanctis ejus cogitare advertunt.

319 Dico 2. Anima in hoc statu posita patientiâ, & humilitate indiget, sibique persuadere debet, quòd servi fideles Domini, in paucis vexati, in multis benè disponentur, quoniam Deus tentavit eos, & invenit illos dignos se, tanquam aurum in fornace probavit illos, & in tempore erit respectus illorum, credere etiam debent, quòd hæc tentatio non est in illorum ruinam, sed in meritum, cùm alias videant se paratos millies, potius mori, quàm minimum quid contra Deum cogitare, vel dicere.

Directorium Mysticum.

Dico 3. Purgatio hæc aliquando perficitur timore deceptionis in præteritis Dei favoribus, nam cùm qui purgantur, videant se tot miseriis plenos, credunt præcedentes Dei favores, fuisse Dæmonum illusiones, quas Deus permisit in pœnam peccatorum latentium, & hoc modo fuit vexata N. M. S. Theresia, ut in vita ipsius legitur. 320 Qui tamen sic purgantur, debent habere magnam fiduciam, quòd nemo perit nisi volens, nemo decipitur à Dæmone nisi consentiens, & quòd si fuerint humiles ac Domino fidentes, ipsæ Dæmonum illusiones proderunt occasionaliter ad salutem; omnia quippe cooperantur in bonum, hi qui secundùm propositum vocati sunt Sancti, consulant Directorem, & ejus consiliis acquiescant. 321

Dico 4. Perficitur aliquandò hæc purgatio desperatione remedij, quod est gravissimum animæ tormentum, cùm diuturnum, & perpetuum credatur, & simile damnatorum miseriæ. Unde qui sic purgantur, credunt nullum suis malis fore remedium, & credunt se in hanc ariditatem, & obscuritatem tenebrosam suis demeritis devenisse, his autem patientiæ opus est, nam vel tempestas cessabit, vel cum tempestate pleni, meritorum divitiis ad portum æternitatis pervenient. 322 323

Dico 5. Perficitur aliquandò hujusmodi purgatio participatione dominicæ passionis, ut accidit N. S. Mariæ Magdalenæ de Pazzis, quæ sæpius in anno patiebatur omnes dolores Sacratissimæ Passionis, tam in anima, quàm in corpore, & idem accidit D. Francisco, cum stigmata in ejus corpore, fuerunt impressa. His autem animo opus est certi, quod post tempora passionis gloriam spiritualis refectionis consequentur. Alij purgantur à Deo favoribus, post commissas aliquas imperfectiones, quæ purgatio solùm est proportionata animabus generosis, & eas maximè torquet, cùm se videant loco supplicij pro imperfectionibus, favoribus à Deo locupletari. His tantum opus est conteri de imperfectionibus, ac vitam emendare. 324 325

SECTIO IV.

De tentationibus occasione purgationis passivæ exurgentibus, & de earum remediis.

SVMMARIVM.

326 *In purgatione passiva, freqaens est tentatio cessandi à bonis operibus.*
327 *Quid debeant sic tentati facere?*
328 *Datur in hac purgatione etiam tentatio retrocedendi à vi perfectionis.*
329 *Ponitur remedium contra hanc tentationem.*
330 *Aliqui in hac purgatione tentantur actibus impatientia & murmurationis contra Deum.*
331 *Qui hac tentatione premuntur, quid facere debeant, exponitur.*
332 *Aliquandò tentantur positi in hac purgatione, tentatione quòd Deus non sit iustus.*
333 *Ponitur remedium contra hanc tentationem.*
334 *Diabolus aliquandò persuadet positos in hac purgatione Deum non habere providentiam de rebus humanis.*
335 *Qaid facere debeant hac tentatione vexati?*
336 *Ponuntur modi, quibus resistendum est his omnibus tentationibus?*

326 DIco 1. In purgatione passiva partis intellectivæ, valdè frequens est tentatio cessandi à bonis operibus. Hæc autem tentatio, non tota simul, sed paulatim illabitur; nam cùm incipientes videant exhaustam affluentiam gratiæ sensibilis, corde deficiunt, & fiunt pusillanimes; cui pusillanimitati si non resistunt, statim sequitur languor benè operandi, ut accidit in illis qui volunt levare saxum magnum, qui cùm non possint, affliguntur, & incidunt in quandam tristitiam, & diffidentiam: sic isti videntes difficultatem benè operandi, quidam horror terret eos, & dicunt inter se, bona est victoria, sed dura pugna. Ex hac autem difficultate
benè operandi, sequitur in eis, si similiter non resistant, fastidium bonorum
operum. Isti autem pusillanimes, debent dicere cum Apostolo ad Philip. 4.
Omnia possum in eo; qui me confortat. 327
Deus namque præcipit Isai. *Dicite pusillanimis, confortamini, & nolite timere. Deus ipse veniet, & salvabit vos.* Debent etiam orare, & cum Propheta regio expectare eum, qui salvum facit à pusillanimitate Spiritus, & tempestate.
Dico 2. Alia datur tentatio in hac 328
purgatione retrocedendi, scilicet à via perfectionis: hoc autem accidit quandò quis relicto internæ contemplationis exercitio de mentis recessu ad practicæ vitæ tumultus, & ad occupationes reddit inutiles. In hujusmodi tentationis tempestate, plurimi fluctuant, & pauci navigant; sæpè enim vir Spiritualis, eo quòd ei deficiant consolationes gratiæ sensibilis, se occupationibus inutilibus involvit, relictâ oratione mentali, ut accidit N. M. S. Theresiæ in principio suæ vocationis: Sæpe autem id faciunt quadam falsa humilitate, nam cùm in se videant plures imperfectiones, retrahunt se ab oratione, dicentes se indignos esse tali orationis exercitio, imitantes Petrum, quando
Christo dixit: *Exi à me Domine, quia* 329
peccator sum. Remedium autem contra hujusmodi tentationem, est in suo manere recessu, in oratione perseverare, & recordare illius Apostoli sententiæ dicentis: *Nemo militans Deo, implicat se negotiis sacularibus.*
Dico 3. Alia tentatio incipientium 330
est, quando in hac purgatione exercentur aliqui non ita Divinæ voluntati conformes ut in actus impatientiæ prorumpant, & contra eũ murmurent. Hæc tentatio impatientiæ aliquandò tam valida est, quòd quasi insanit homo, & palpitat ex vehementi mœrore, quia in oratione non reperit solatium. Undè dicunt cum Iob: *Clamo ad te, & non exaudis me; sto & non respicis me: mutatus es mihi in crudelem, & in duritia manus tuæ adversaris mihi.* Et Habac: *Vsquequò Domine clamabo, & non exaudies.* Hæc autem tentatio non meliùs superatur, quàm patienter tolerando, & humiliter expectando, donec Deus benignitatem vultus sui ostendat. Qui autem premuntur tentatione murmurationis contra Deum, debent maximè attendere, ne succumbentes murmurent

contra

331 contra Deum, filios Israël imitantes, qui contra Moysen, & Deum murmurabant, & timeant, ne vel puniantur à Domino, vel saltem ab illo reprehendantur, ut successit Job, cui Dominus dixit: *Quis est iste involvens sententias sermonibus imperitis.* Possunt tamen qui hac purgatione diutiùs affliguntur, querimonias filiales dicere ad Deum, sed priùs per aliquod tempus sileant cum Sancto Job, ut sic incipientiæ, & murmurationis motus evitent, & cautiùs, ac humiliùs cum Deo se gerant.

332 Dico 4. Cùm homo in purgatione passiva non advertat in se peccata, propter quæ judicet, se iram Dei promereri, & videat aliundè, se tot, tantisque tentationibus afflictum, subrepit tentatio, quòd Deus non sit iustus, quandoquidem innocentem æque puniat, ac impium. Hæc tentatio Sanctos etiam vexavit Prophetas, qui de rectissima Dei Iustitia nullatenùs dubitabant. Nam Ierem. *cap.* 12. supponens Dei iustitiam, sic Deo conqueritur. *Iustus quidem tu es, si disputem tecum; verumtamen iusta loquar de te, quare via impiorum prosperatur, bene est omnibus qui prævaricantur, & iniquè agunt.* Et Job cap. 9. ait: *Vnum est quod locutus sum, & impium, & innocentem ipse consumit.* Et David Psal. 72. ait: *Zelavi super iniquos, pacem peccatorum videns.* Hæ autem querimoniæ horum prophetarum, solum procedebant ex admiratione, eo quòd non poterant investigare divinæ providentiæ myste-

333 rium. Convenientissimum autem remedium, contra hanc tentationem est considerare, quòd minimum peccatum contra Deum, nulla secundùm se pœna sufficienti possit expiari, cùm sit malum superioris, & injuria facta Deo; quod maximè verum est, si fuerit peccatum mortale: sæpè autem Deus malos, & iniquos non vult in hac vita punire, & eis reservat punitionem pro futura vita; iustos verò in hac vita affligit, ut propriis purgati defectibus, in alia vita pro bonis operibus statim coronentur.

334 Dico 5. Diabolus aliquandò eis qui purgatione passiva torquentur, suadet Deum non habere providentiam de rebus humanis; nam si de illis talem providentiam haberet, non permitteret innocentes tam acriter, & tandiu vexari. Hinc dixit incipiens in corde suo, *non est Deus.* Aliqui etiam sæviente malorum tempestate Deum velut dormientem considerant, ut dixit Psalm. Psal. 43. *Exurge, quare obdormis Domine exurge, & ne repellas in finem.* Procuret ergo qui in statu purgationis 335 exercetur, patienter has tentationes ferre, & sibi persuadere, quòd non in destructionem, sed in ædificationem; non in perditionem, sed in propriam perfectionem, hæ, & similes tentationes inducuntur, & speret post tenebras quietem, & post purgativas dispositiones divinam illustrationem, ac unionem fixam, & aliquando indissolubilem.

Dico 6. Modus resistendi tentatio- 336 nibus est duplex, Primus declinando jacula tentationis. Secundus retorquendo jacula in tentatorem. Primus modus resistendi exercetur quando tentatus advertens tentationem, illam despicit, & se ad alia divertit. Secundus procedit, quando facit actus contrarios tentationi. Uterque modus occurrendi tentationibus, est bonus; semper tamen adhibenda est humilis recognitio; & conformatio omnimoda cum divina voluntate. Vnde Taulerus 11. instit. ait: *Si impatientia te moveri censeas, in adversis resiste, quantum potes; & sustine.* Et Bernard Serm. 15. in Psalm. *Qui habitat*, ait, *omne gaudium existimemus; cum in tentationes varias inciderimus, fratres mei*; per multas namque tribulationes, oportet nos intrare in regnum Dei, ut & Christus fecit, nonne oportuit Christum pati; & ita intrare in gloriam suam.

DISPVTATIO VIII.

De medio quo debeat fieri purgatio activa in parte sensitiva, quod est oratio præsertim mentalis.

SECTIO I.

Quid sit oratio, & quotuplex.

SVMMARIVM.

337 *Variis modis sumitur oratio.*
338 *Pro unoquoque modo ponitur sua definitio?*

339 *Oratio secundùm omnes suas partes, an pertineat ad intellectum? declaratur.*
340 *Oratio est actus religionis.*
341 *Oratio si cum debitis circunstantiis, quæ ibi explicantur fiat, est actus supernaturalis.*
342 *Oratio est necessaria pro adultis, necessitate medij, tam ex natura Dei, quam ex Dei ordinatione.*
343 *Oratio quæ est actus religionis, cadit sub præcepto.*
344 *Quando obliget hoc præceptum, ostenditur.*
345 *Ponitur divisio orationis in mentalem, & vocalem, & explicatur.*
346 *Vtraque oratio essentialiter consistit in petitione.*
347 *Oratio mentis, alia est naturalis, & ordinaria, & alia supernaturalis.*
348 *Ad orationem mentalem ordinariam, requiritur auxilium divinæ gratiæ.*
349 *Est actus supernaturalis, sed posito divino auxilio potest acquiri proprio studio.*
350 *Oratio mentalis ordinariæ quas partes habeat, exponitur.*

337 DIco 1. Quatuor modis sumitur oratio à D. Thom. *in dist.* 11. *q. art.* 1. *in Corpor.* Secundùm quatuor conditiones quæ habentur in oratione. Primò, oratio est bona cogitatio, qua homo excitat suam voluntatem ad opus bonum cujuscumque virtutis intra se, & in hac consideratione definitur: Est elevatio mentis in Deum. Secundò sumitur oratio pro operibus intellectus practici, quibus se movet homo ad petendum à Deo quidquid licitum, honestum, & conveniens est ad obsequium Dei, & in hoc sensu definitur à D. August. *lib. de verbis Domini.* Est petitio quædam descendentium à Deo. Ita etiam Damascen. *lib. de fide cap.* 14.
338 Et D. Basil. eam definit. Oratio, est boni cujuspiam petitio. Tertio sumitur pro operibus intellectus practici, quibus excitatur voluntas ad amandum Deum, & in hoc sensu, oratio est sancta cogitatio, qua excitamur ad amandum, & in hoc sensu oratio perfectior, & elevatior est, quia idem est quod contemplatio. Unde in hoc sensu definitur à Laurentio Iustiniano. Oratio est additamentum gratiæ, & amoris incentivum; & ab Augustino, Oratio est purus affectus mentis in Deum directus. Quartò sumitur oratio pro quocumque bono desiderio, & pro quocumque bono opere, & in hoc sensu definitur à S. August. Est assensio animæ de terrestribus ad cælestia, inquisitio supernorum, invisibilium desiderium, & à D. Thom. 2. 2. *quæst.* 33. Est desiderij coram Deo explicatio, ut aliquid impetremus.

Dico 2. Ad orationem necessariò requiruntur tres actus. Primus est humilis cognitio indigentiæ, quam quis habet illius rei, quam vult à Deo postulare, & potentiæ ad illam concedendam. Secundus est desiderium, quo vult, quòd Deus rem illam sibi, vel aliis concedat. Tertius est actus quo quis practicè Deo manifestat, hoc suum desiderium cum prædicta humili recognitione, ut inde moveatur Deus ad concedendum beneficium. Secundùm duos actus primos, certum est orationem pertinere ad intellectum; in hoc conveniunt DD. cum D. Thom. 2. 2. *quæst.* 83. An autem oratio sumpta pro tertio actu; in quo pro formali ipsa consistit, pertineat ad intellectum, vel ad voluntatem, quæstio est speculativa, & variant DD. nam N. Philip. à Trinit. *tract.* 1. *discurs.* 3. *art.* 1. Valgorner. *q.* 2. *disp.* 5. *art.* 1. *num.* 6. dicunt pertinere ad intellectum; alij probabiliùs dicunt pertinere ad voluntatem, ita Soar. Pal. Tancredi quos ego ipse retuli & secutus fui in *nostro Directorio confessorum p.* 3. *tract.* 3. *disp.* 9. *sect.* 1. *num.* 12. Sed quia hoc parum interest ad rem præsentem, & magis pertinet ad speculationem; Vide quæ *ibi* dixi, utraque enim sententia probabilissima est. 339

Dico 3. Oratio est actus religionis, ita D. Thom. 2. 2. *quæst.* 83. *art.* 3. & cum Soar. Les. Caeta. & aliis communiter. Tancredi *de religione tract.* 3. *lib.* 1. *quæst.* 2. *num.* 8. Ratio est, quia ad religionem pertinet reverentiam, & honorem exhibere; sed per orationem exhibetur reverentia, & honor Deo in quantum se homo Deo subjicit, & profitetur orando se illo indigere; siquidem homo non orat ut Deo manifestetur, quod prius erat incognitum, nec ut novam habeat voluntatem: ergo oratio est actus elicitus à religione. 340

Dico 4. Si cum debitis circunstantiis fiat, scilicèt si fundetur in fide firma, & spe certa, & divina providentia, 341

tia, est actus supernaturalis, ita cum D. Hilario Tancredi *suprà q.* 3. Ratio est, quia de fide est ad talem orationem, necessarium esse auxilium gratiæ supernaturalis: ergo. Maior sumitur ex D. Paul. ad Romanos 8. *Ipse spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus.* Adverte tamen, quòd licèt homo non sit in gratia habituali, non peccat orando, ut cum communi sententia docet Tancredi *suprà n.* 13.

341 Dico 5. Oratio est necessaria adultis necessitate medij, tam ex natura Dei, quàm ex ordinatione divina, ex natura rei attendendo ad nostram necessitatem, & excellentiam bonorum spiritualium, quæ à solo Deo dantur. Et ratio est, quia ex natura rei, necessarium est, quod in his, in quibus indigemus, recurramus ad eos qui possunt dare; sed solus Deus potest dare salutem æternam, & bona spiritualia: ergo necesse est, quòd quandiu indigemus, illis recurramus ad Deum: ergo. Quòd autem oratio sit necessaria necessitate medij, ex ordinatione divina, etiam patet, quia Deus suâ providentiâ ordinavit orationem, tanquam medium ad obtinenda bona, præsertim spiritualia, ut patet ex illo Luc. 18. *Oportet semper orare.* Et Math. 26. *Orate, ne intretis in tentationem.* Et Iacobi. 5. *Orate pro invicem, ut salvemini*; vbi communiter SS. Patres necessitatem orationis ad salutem reducunt.

343 Dico 6. Oratio, quæ est actus religionis, cadit sub præcepto divino naturali. Ita D. Thom. 2. 2. *quæst.* 83. *art.* 3. & cum Soar. Navar. & aliis communiter, Tancredi. *suprà q.* 2. Ratio est, quia media necessaria ad salutem, sunt nobis iure divino naturali præcepta, ut est commune axioma; sed oratio est ad salutem necessaria, ut *supra* diximus:

344 ergo. Quando autem obliget hoc præceptum. Respondeo tum saltem urgere, quando indigens ob necessitatem propriam, divino auxilio, ut in vincenda aliqua tentatione, vel in necessitate gravi proximi, ut si aliquos videam, ad duellum ire, & aliter succurrere non possim, quod tamen rarò accidit. Ita cum Les. D. Thom. Navar. & aliis, Tancredi *suprà q.* 4. *n.* 15. Adverte tamen, quòd in his, & aliis casibus excusatur homo ob inadvertentiam. Ita cum Soar. Tancredi *suprà n.* 18.

345 Dico 7. Oratio dividitur ex parte actus in mentalem, & vocalem. Mentalis, interno mentis actu perficitur. Vocalis externa voce exprimitur. Vtraque consistit essentialiter in petitione. Oratio mentalis, alia est naturalis, & 346 ordinaria, alia verò supernaturalis, & extraordinaria. De supernaturali, & extraordinaria secundum diversos ejus gradus, tanquam propria proficientium, & perfectorum agetur. *tract.* 3. & 4. *hujus operis*, cùm sit perfectè illuminativa, & unitiva mentis cum Deo. Unde 347 solùm restat hîc agere de naturali, & ordinaria. Adverte tamen me hanc 348 orationem vocare naturalem, non quia ad eam non requiratur auxilium divinæ gratiæ, neque quia ipsa in se non sit actus supernaturalis, sed quia supposito divino auxilio, potest desiderari, & acquiri proprio studio, & communiter exerceri; cùm tamen illam quam dicimus supernaturalem, debeat superna- 349 turaliter infundi, & gratuitò infunditur ei, cui Deus voluit misericorditer communicari; quamvis enim anima ad eam recipiendam se disponat, ad ejus tamen infusionem activè non concurrit.

Dico 8. Oratio mentalis ordinaria, 350 sex habet partes, id est, sex actus ad illam, vel præcipuè, vel simultaneè concurrentes, videlicèt Præparatio; Lectio; Meditatio; gratiarum actio; Oblatio; & petitio, ad quàm velut ad essentiam orationis, cæteri actus præmittuntur. Licèt autem Deus statim à principio donum orationis, & contemplationis, imò & divinæ unionis, interdùm speciali privilegio concedat aliquibus; tunc tamen eos via ducit extraordinaria, hic autem ordinariam, & tritam demonstrabimus.

SECTIO II.

De præparatione ad orationem mentalem.

SVMMARIVM.

351 *Duplex est præparatio ad orationem mentalem, alia proxima, alia remota.*

352 *In quo consistat præparatio remota, explicatur.*

353 *In*

353 *In quo consistat præparatio proxima ad orationem mentalem, explicatur.*

351 DIcò 1. Duplex est præparatio ad orationem mentalem; alia remo-
352 ta, proxima altera. Remota consistit primò in fuga distractionum, nam si homo non fugiat distractiones, sine dubio tempore orationis animæ ipsis assuetæ facilè occurrent, & eam ad usitatam sui considerationem sensim allicient. Undè Div. Bernard. chorum intrans externis occupationibus præcipiebat, ut ipsum ante chorum redeuntem expectarent. Secundò, consistit in exercitio continuato præsentiæ Dei; nam oratio mentalis, est mentis ad Deum elevatio; sed non potest anima facilè elevari ad Deum, nisi repetitis frequenter actibus, talem acquirat facilitatem, ac consuetudinem: ergo cum hæc multiplicatio actuum consistat in continuato exercitio præsentiæ Dei, necessariò est continuata præsentia Dei, & ideò sponsa dicebat: *Ego dormio, & cor meum vigilat*; quia etiam tempore somni, in Deo cogitabat. Tertiò consistit in puritate vitæ, & munditia cordis. Ratio est, quia ut ait Scriptura: *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt*; solùm enim qui mundo sunt corde, Deum videre possunt, tum quia Deus qui est summa puritas, totum illis se communicat, qui puritate vitæ sunt dispositi. Et ideò Joseph. Corpus Christi in Syndone munda involvit, quia Deus solum mundis corde in hac vita communicatur. Unde Paulus ad Hæbreos ait: *Accedamus cum vero corde in fidei plenitudine*; id est cum vero intellectu sine errore, & culpa.

353 Dico 2. Præparatio proxima consistit in consideratione divinæ Majestatis, & in propria vilitate. Undè debet homo se disponere cum affectibus reverentiæ, & amoris, circa divinam majestatem, & cum affectibus humilitatis apud se ipsum, & hoc affectu debet incipere suam orationem, ut fecit Publicanus, cujus oratio tantum Deo placuit. Debet igitur homo accedens ad orationem, considerare quid sit Deus? & quid sit ipse? & dicere cum Apostolo: *Gratia Dei sum, quid sum*? & sæpè repetere, Domine quis sum ego? & quis tu? Tu vere bonus, ego malus; ego impius, tu Sanctus; tu justus, & ego injustus, tu lux, & ego cæcus; tu vita, & ego mortuus; tu summa veritas, & ego universa vanitas. Heu, quid igitur creator dicam? audi, ô creator, creatura sum, opus manuum tuarum Domine ne despicias. En ad te clamo, en ad te suspiro, parce mihi Domine, nihil enim sunt dies mei, parce mihi, colloquenti tibi. Facta hac sui ipsius humili confessione, doleat de culpis, quas fortè commisit, & suppliciter Dei veniam postulet, & confidenter accedat, postulans divinum auxilium, ut in hac devota actione possit inculpabiliter perseverare ad Dei gloriam, & sui utilitatem, ut in ea mentem, & affectum dirigat; mentem ad cognoscendum Deum; affectum autem ad amandum ipsum super omnia, & non ut aliquam delectationem præcipiat.

SECTIO III.

De lectione in ordine ad orationem mentalem.

SUMMARIUM.

354 *Secunda pars orationis mentalis est lectio.*

355 *Liber legendus, talis debet esse, ut præbeat materiam meditationis ex parte intellectus, & quod moveat voluntatem.*

356 *Lectio debet esse attenta, & lenta, & debet lector eligere puncta efficacia ad meditationem, & ad movendam voluntatem.*

357 *Dum quis orationem mentalem privatè facit, debet lectionem iterare, si patiatur difficultatem in meditando.*

DIco 1. Secunda pars orationis men- 354
talis ponitur lectio. Primum igitur quòd circa hanc orationis partem occurrit, observandus est delectus alicujus libri pij, qui materiam meditationis ex parte intellectus, & motum devotionis ex parte voluntatis præbeat.
Multi autem sunt hujusmodi libri, qui 355
materiam pro singulis diebus manè, & vespere afferunt, quales sunt libri S. Petri de Alcantara, & V. P. Ludovici Granatensis. Alij sunt libri, qui licèt non afferant materiam meditationis, ita dispositam, facilè tamen mentem colligent,

gent, ut lib. N. M. S. Theresiæ, N. V. P. Joannis à Cruce, & super omnes Sacra Biblia; est enim verbum Dei, & sermo ipsius verus, & efficax.

356 Dico 2. Lectio ut mentem colligat, debet esse attenta, & ut imprimatur memoriæ, debet esse lenta; debet etiam lector seligere puncta efficaciora ad meditationem, & ad movendam voluntatem. Aliquandò bonum erit lectionem iterare, dum quis orationem mentalem privatim facit, & difficultatem in me-

357 ditando patitur. Eo tamen ipso quod aliquid invenit, in quo mens colligitur, & affectus excitatur, ibi debet sistere, & non plura argumenta mente, & cogitatione pro oratione præparare; anima enim, quæ multum secum loquitur, parum Deo attendit, ut cum V. P. N. Joanne à Jesu Maria notavit Fr. Philip. à Trinit. *de Theologia mystica p. 1. tract. 1. discurs. 3. art. 3.*

SECTIO IV.

De gratiarum actione, & oblatione.

SVMMARIVM.

358 *Gratiarum actio est primus actus partis affectivæ in oratione mentali, ex meditatione emanans.*

357 *In quo consistat formaliter gratiarum actio, exponitur.*

360 *Quid si ex meditatione non nascatur statim affectus dandi gratias Deo?*

361 *In quo consistat oblatio, quæ est pars orationis mentalis.*

358 Dico 1. Gratiarum actio est primus in oratione mentali affectivæ partis actus ex ipsa meditatione connaturaliter ante quoscumque alios emanans. Consistit autem gratiarum actio, primò, in affectibus gratitudinis erga Deum benefactorem summum propter recepta ab eo, tot, tantaque beneficia in ipsa meditatione formaliter, aut virtualiter perpensa. Secundo, in illiciendis actibus amoris, & laudis erga ipsum Dominum, intuitu beneficiorum ipsius; Et ratio est, quia ex eo quod homo meditatus est in morte, & passione Christi, statim consurgit affectus ei dandi gratias pro tanto beneficio. Et idem accidit quando considerat sua peccata, & proprias miserias, & videt quod pro eis passus sit Christus. Et idem quando considerat pœnas Inferni, & rigorem diei judicij, à quo sperat liberari ob merita Christi. Advertere tamen debet vir contemplativus, quòd si ex meditatione non statim nascatur 360 affectus dandi gratias Deo, ut connaturaliter accidit, sed videat animam affectam ad alios actus, puta oblationis sui ipsius, aut petitionis, debet ductum Spiritus Sancti libenter sequi, quia melius est aliquandò in alios virtutum actus, motione divina prorumpere, quàm in istos violenter initi.

Dico 2. Oblatio, quæ est pars mentalis orationis, in his consistit præcipue; primò ut meditans se totum Omnipotenti Deo consecret; secundò, ut cor suum ad amandum Deum, & os ad ipsum laudandum offerat; Tertiò, ut decernat propter Deum excellentes actus virtutum exercere, præsertim earum, quas Deus magis placituras, sibique magis necessarias judicaverit, tum operando, tum patiendo; & insuper statuere firmiter, ad maiorem cordis puritatem, passiones moderari, tentationes superare, & appetitum mortificare. Plurimum tamen advertendum est, ne hæc solum ore tenus fiant, sed quòd ab intimo cordis procedant, ne fortè dicatur offerenti, quòd Deum labiis honorat, cor autem ejus longe est à Deo. Signum autem veræ oblationis est, si quis postmodum oblatis occasionibus propter Deum, virtutem promissam exerceat; quomodò enim potest credi, quòd verè mori propter Deum desiderat, qui nec minimum verbum propter ipsum ferre potest; qui enim parva, aut facilia non agit propter Deum, difficile est, ut magna, & difficilia agat, & patiatur. 361

SECTIO V.

De petitione.

SVMMARIVM.

362 *In quo consistat petitio, quæ est pars orationis mentalis?*

363 *Conditiones bonæ, & legitimæ petitionis proponuntur.*

364 *Qui observatis conditionibus bonæ petitionis postulat, absque dubio impetrabit.*

365 *Quæ bona debeant peti in petitione à Deo.*

362 DIco 1. Petitio quæ est ultima pars orationis mentalis generaliter sumpta, ut dicitur elevatio mentis in Deum, consistit primo in eo, quòd orans postulet totum bonum homini conveniens. Secundò quòd postulet victoriam tentationum, & vitiorum, quæ magis incitant. Tertiò in postulanda virtute quæ pro tunc sibi magis necessaria est. Quartò in eo, quod postulet proximis, quæ illis magis convenientia, & necessaria sunt. Quintò, quod postulet hæc cum magna fide, propter Jesum Christum Dominum nostrum. Ratio harum rerum est, quia, qui alloquuturus est aliquem Principem, quantò magis divinam majestatem, debet se se anteà præparare, & considerare quæ sit persona, cum qua tractaro vult, & quis sit ipso, qui ei alloqui desiderat, & ad hoc deservit præparatio. Deindè debet secum cogitare, quanam de re acturus sit, & ad hunc finem adhibetur lectio, quæ orationis materiam suppeditat. Necesse quoque est, ut ipsa materia, de qua agendum est, ante serio ponderetur, & ad hoc deservit meditatio, quæ hanc materiam excutit. Deinde sequitur affectus applicatio, quæ ex meditatione oritur, & ad hoc deservit gratiarum actio Deindè necesse est, quòd anima grata suo benefactori, reciproco beneficio studeat correspondere, & ad hoc confert oblatio, in qua homo se totum ex hoc gratitudinis affectu offert, & virtutum opera propter Dominum Jesum facere proponit: sed quia suppotita Catholica veritate, non potest homo sine auxilio Dei, debitum hoc persolvere; ratio ipsa postulat, ut ultima orationis pars, sit ea, qua ad ipsum per petitionem recurrimus, illius opem ad hoc debitum persolvendum postulamus, ad peccati opera deponenda, ad virtutes comparandas; & denique ad omne id quod vel necessarium, vel conveniens est, quoad finem vitæ perveniatur, acquirendum.

363 Dico 2. Conditiones bonæ, & legitimæ petitionis, sunt ut cum fide, seu fiducia piè, perseveranter, & de pertinentibus ad salutem fiat. Primam conditionem indicat S. Jacobus in *sua epist. cap.* 1. dicens: *Si quis autem vestrum indiget sapientiâ, postulet à Deo: postulet autem in fide nihil hæsitans, qui enim hæsitat, similis est fluctui maris, qui à vento movetur, & circumfertur.* Secunda se ipsa est evidens, nisi enim petitio sit pia, Deo non placebit; unde suum non consequetur effectum, propterea idem S. Jacob. *cap. 4. suæ epist.* ait: *Petistis, & non accepistis, eo quòd male petatis.* Tertia docetur à Christo Luc. 11. ubi: *amicus, qui ab alio tres panes postulavit, propter importunam perseverantiam obtinuit.* Quarta etiam est certa, ut ait *D. August.* nam quando petitur aliquid alienum à salute, non petitur nomine salvatoris; qui petit igitur his conditionibus, absque dubio impetrabit, iuxta fidelem Christi promissionem, *petite, & accipietis.*

An autem possit orans petere bona 364
temporalia. Respondeo quod bona supernaturalia, quibus beatificamur, & quibus beatitudinem meremur, absolutè petenda sunt, tam sibi, quam aliis, iuxta illud: *Quærite, igitur, primum regnum Dei.* Temporalia verò solùm sub conditione saltem tacita, si sint profutura ad beatitudinem æternam, ut rectè cum August. docet D. Thom. 2. 2. *q.* 83. *art.* 6. & patet ex oratione Dominica, in qua inter alia, jubet petere panem quoti-
dianum. Debet autem quilibet orare pro 365
se ipso, & pro aliis viatoribus, tempore necessitatis, imò & pro inimicis. Generaliter autem orandum est pro Ecclesiæ necessitatibus, pro dilatatione fidei, pro conversione peccatorum, pro rege, & pro animabus Purgatorij, & aliis communibus necessitatibus, de quibus vide latè Tancredi *suprà*, N.P. Philip. à sanctissima Trinitate *p.* 1. *Theologia mystica tract.* 1. *discurs.* 3. *art.* 7. *per totum*, & alios.

SECTIO VI.

De meditatione.

SUMMARIUM.

366 *Quid sit meditatio? explicatur.*

367 *Necessaria est meditatio homini volenti contemplari.*

368 *Causa devotionis ex parte nostra est meditatio.*

369 *Finis*

369 *Finis meditationis unus est intrinsecus, & alius extrinsecus.*
370 *Quid sit finis intrinsecus exponitur.*
371 *Quid sit finis intrinsecus declaratur.*
372 *Meditatio non debet esse multa.*

PRo hujus sectionis explicatione, notandum est, quòd licèt meditatio statim subsequatur lectioni, quia tamen plures involvit difficultates, ideò ad hunc locum illam reservamus, ut expeditiùs resolvantur.

366 Dico igitur 1. Meditatio est mentalis discursus, quo intellectus circa materiam aliquam piam, de una consideratione in aliam transit, nam cum humanus intellectus non statim attingat veritatem, inde est quòd paulatim ex principiis naturaliter, aut facilè notis, multas deducit conclusiones, ac plures invenit veritates, quas postea contemplatur; contemplatio siquidem est ter-
367 minus meditationis. Hinc fit necessariam esse homini volenti contemplari meditationem. Et ratio est, quia ut ait
368 D. Thom. 2. 2. *quæst.* 82. *art.* 3. Causa devotionis ex parte nostra, est meditatio, seu contemplatio: nam cùm devotio sit actus voluntatis, & omnis actus voluntatis ex aliqua consideratione procedat, eo quòd bonum intellectum, est objectum voluntatis, sequitur quòd voluntas oritur ex intelligentia, & ideò necesse est, quòd meditatio sit devotionis causa; in quantum scilicet homo per meditationem concipit, quod se tradat divino obsequio, juxta illud Psalm. 18. *Meditatio cordis mei in conspectu suo semper.* Et juxta illud Psal. 72. *Mihi adhærere Deo, bonum est; & po-*
369 *nere in Domino spem meam.* Et hæc consideratio excitat dilectionem, quæ est proxima devotionis causa.

370 Dico 2. Finis meditationis unus est intrinsecus, alius extrinsecus: primus est contemplatio, ut ait D. August. de scala Paradisi. *Lectio inquirit, meditatio invenit, oratio postulat, contemplatio degustat. Quærite legendo, invenietis meditando. Oratio postulat, contemplatio degustat,* juxta illud; *Quærite, & invenietis, pulsate, & aperietur vobis.*
371 Secundus finis est operatio voluntatis, ex meditatione quippe concipitur amor, juxta illud in meditatione mea exar-
372 descet ignis, divini scilicèt amoris. Debet autem hìc adverti, quod meditatio *Directorium Mysticum.* non debet esse multa, nam ut ait August. *Absit ab oratione multa loqutio, sed non desit multa precatio; negotium namque hoc, plus gemitibus, quàm sermonibus agitur:* licèt autem meditatio non debeat esse superflua, sic non debet esse diminuta, sed debet quis meditatione insistere, donec veritas inventa, moveat affectum.

SECTIO VII.

Meditatio est primus gradus ad ascendendum ad vitam contemplativam, tam secundùm doctrinam Apostolorum, quàm Sanctorum Patrum; & gravium Doctorum, quàm secundùm bonam Philosophiam.

SVMMARIVM.

373 *Primus gradus vitæ contemplativæ, est meditatio imaginaria.*
374 *Probatur authoritate Sanctorum Patrum, & gravium doctorum.*
375 *Probatur multiplici ratione.*
376 *Vt quis ascendat ad contemplationem, prius debet in meditatione rerum corporalium exerceri.*
377 *Contrarium est omni bonæ Philosophia, velle ascendere ad divinam contemplationem sine meditatione.*
378 *Probatur authoritate SS. Patrum.*
379 *Probatur ratione.*
380 *Confirmatur à simili.*
381 *Incipientes non debent sistere in meditatione, sed debent aspirare ad contemplationem supernaturalem.*

DIco Primò. Primus gradus vitæ contemplativæ, est meditatio ima- 373
ginaria, ita D. Dionis. cap. 1. §. has, ubi ait: *Nunc autem sicut nobis est possibile, propriis quidem ad divina signis utimur,* 374
& ex ipsis rursus ad simplicem, & unitam intelligibilium miraculorum veritatem proportionaliter extendimur. Et fatetur Dionisius hanc doctrinam à Sanctis Apostolis accepisse, præcipuè à D. Paulo, & idem affirmant S. Timoth. S. Titus, S. Policarp. qui ad S. Dionisium,

ut organum Apostolorum concurrebant. Idem etiam multis in locis affirmat N. M. S. Theres. à Deo edocta, præcipuè in sua vita cap. 11. & cap. 12. vbi loquens de meditatione alicujus mysterij passionis Christi, quod incipientes debent considerare si-volunt, ordinatè ascendere ad contemplationem, concludit. *I este es el modo de oration, en que han de comesar todos.* Idem affirmat D. Thom. 2.2. *quæst.* 82. *art.* 3. S.Gregor. *lib.* 22. *moralium.* S.Augustin. *tom.* 10. *Serm.* 112. *de tempore.* Vgo de S. Victor. *de laude orationis.* Et ex modernis, Valgorner. *de Theologia mystica, disp.* 6. *art.* 2. *n.* 1. Planes *in concordantia mystica lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 1. contra nonnullos falsos magistros spiritus
375 hujus temporis. Ratio fundamentalis est, quia ordo præscriptus à natura, est ut ab imperfectioribus, ad perfectiora ascendamus; sed res purè spirituales, sunt res perfectiores corporalibus: ergo ut rectè ascendamus ad cognitionem rerum spiritualium, prius debet natura esse assuefacta in meditationibus rerum corporalium, & sensibilium.

Confirmatur, quia illa contemplatio est melior incipientibus, quæ est magis clara, & notoria, & magis manifesta; sed meditatio rerum sensibilium, & per species sensibiles est incipientibus magis clara, nota, & manifesta: ergo meditatio rerum sensibilium est melior incipientibus. Confirmatur. 2. quia tantò res magis amantur, quantò magis cognoscuntur, & repræsentantur præsentes: ergo pro hoc statu, meditatio rerum corporalium, & per species sensibiles in principio vitæ spiritualis, est magis conformis, & connaturalis. Antecedens patet, quia ideò magis amamus res temporales, quam spirituales, quia videmus res temporales, non verò spirituales. Tum quia res spirituales considerantur absentes;
376 temporales vero præsentes. Confirmatur tandem, quia nemo repentè fit summus: ergo ut qui ascendat ad contemplationem, prius debet in meditatione rerum corporalium exerceri; ordo enim naturalis postulat, ut ab imperfectioribus, ad perfectiora ascendamus. Hinc fit, quòd dicit Propheta: Et in meditatione mea exardescet ignis, quia sine meditatione ordinariè non ascenditur ignis contemplationis, bene tamen posita meditatione.

Dico 2. Contrarium est omni bonæ 377
Philosophiæ, velle ascendere ad divinam contemplationem, sine meditatione. Ita Valgornera *suprà art.* 3. Planes *suprà cap.* 1. sumitúrque ex N. M. S. Theresia ex eius vita cap. 1. ubi loquens S. Mater de statu imperfecto incipientium, ait: *Estalle muy bien al alma, que* 378
el Señor no la ha subido de aqui, no procurar subir alla; y notesse esto mucho, que no le aprovechara mas que de perder. Ratio autem est, quia omnia agentia 379
naturalia operantur cum maiori vi, & efficacia cum rebus, quæ sibi sunt magis connaturales, & cum quibus habent maiorem similitudinem; sed meditatio corporalium, & per species corporales, & sensibiles, maiorem connaturalitatem, & similitudinem habet cum viris incipientibus, & qui sunt in via purgativa, quam cum contemplatione simplici; ergo incipientes facilius ascendent ad contemplationem per meditationem, quam sine illa. Maior patet in animalibus, nam ut habetur Ecclesiastiei. 13. *Omne animal diligit sibi simile.* Et quantò magis sunt similia, magis amantur, & ignis maiori vi imprimit suam virtutem in stupa, quàm in ligno, quia stupa est ei magis similis, & connaturalis propter maiorem siccitatem, & raritatem. Minor verò etiam liquet, quia objectum nostri intellectus pro hoc statu, est ens concretum, ut ait D. Thom. multis in locis: ergo meditatio imaginaria, & per species sensibiles, magis connaturalis, & similis est incipientibus pro hoc statu, quam intellectualis contemplatio.

Confirmatur, quia sicut illuminatio 380
Angelorum superiorum non potest percipi ab Angelis inferioribus, nisi transeat per mediam Hierarchiam, ita ut intellectus ascendat ad lucem puræ intelligentiæ, quæ est purissima, & universalissima, & quæ Deum intuetur absque alio medio quàm lumine fidei; necesse est, ut transeat per lucem imaginationis, & rationis, & quod se exerceat in meditatione, & speculatione rerum divinarum per imagines, antequam simpliciter, & abstractè, eas contempletur; à parte enim sensibili transcenditur ad intellectualem. Hanc necessitatem agnoscens Propheta Regius, dixit: *Beati qui scrutantur testimonia ejus, in toto corde exquirunt eum,* & alibi: *Da mihi intellectum, & scrutabor legem tuam, ut custodiam illam in toto corde*

corde meo; lex tua meditatio mea est. Unde Vgo de S. Victore ait, orationem esse non posse perfectam, nisi meditatio præcedat, aut comitetur: ergo secundùm bonam Philosophiam, & rationem, meditatio imaginaria in incipientibus, debet præcedere contemplationem.

381 Dico 3. Incipientes non debent sistere in meditatione, sed debent aspirare ad contemplationem supernaturalem. Ratio est, quia omnis homo debet aspirare ad bonum honestum, utile, & delectabile; sed contemplatio supernaturalis hanc triplicem rationem boni habet: ergo omnis homo tenetur ad illam aspirare. Maior est certa, minor vero probatur; quia contemplatio ex parte objecti, habet Deum pro objecto: ex parte principij habet Spiritum Sanctum per sua dona influentem; ergo est bonum honestum. Quòd autem sit utile, etiam liquet; siquidem conducit ut anima plura acquirat merita, quibus gloriam consequatur. Quòd autem sit delectabile, etiam liquet, quia nihil dulcius est, quam motio Spiritus Sancti, à qua oritur contemplatio; nihil delectabilius ejus objecto, quod est Deus summum bonum; nihil delectabilius ejus fine, cum in intima unione animæ cum Deo consistat: ergo omnes debent aspirare ad illam.

SECTIO VIII.

Quomodò debeat exerceri meditatio figurarum, absque detrimento salutis, & cum utilitate meditantis.

SVMMARIVM.

382 *Meditatio imaginaria debet exerceri cum mediocritate, suavitate, & moderatione.*

383 *Probatur authoritate Sanctorum Patrum.*

384 *Omnis virtus, quæ utitur organis corporeis, sine circunspectione, & modo, illa infirmat.*

385 *Meditatio debet sumi cum discretione.*

386 *Si desit ordo in rebus, deficiet honestas in opere.*

387 *Vt meditatio imaginaria debitè exerceatur, aliqua circunstantia debent in exercitio illius observari.*

388 *Referuntur circunstantiæ, quæ in illa debent observari.*

Dico primò. Meditatio imaginaria debet exerceri, cum mediocritate, suavitate, & moderatione. In hoc conveniunt Doctores, præcipuè N. M. S. Theresia in lib. Mansionum cap. unic. in fine, ubi ait. *Ya en otra parte os tengo avizado, como no ha de ir à força de braços el començarse a recoger, sino con suavidad, para que podais estar mas continuamente.* Idem docet S. Bonaventura *de Proces. relig. proces.* 7. *cap.* 3. *in fine.* Gers. *de meditat. consid.* 7. & 8. Valgorn. *quæst.* 2. *de mystica Theologia, disp.* 6. *art.* 5. Planes *de concordia mystica lib.* 5. *cap.* 4. Ratio est, quia omnis virtus quæ utitur organis corporeis, sine circunspectione, & modo infirmat illa, si est cum operatione continua, ut ait D. Thom. *de veritate quæst.* 24. *art.* 10. ergo licet meditatio figurarum sit utilis ad contemplationem, sit fiat sine discretione, erit saluti nociva: nam sicut vinum licet sit bonum ad salutem, si immoderatè sumatur, nocet; ita licet meditatio sit bona ad contemplationem, si immoderatè sumatur causabit phrenesim, & delirium, ut sæpè pluribus successit. 382 383 384

Dico 2. Meditatio debet sumi cum discretione. Nam discretio quæ ad prudentiam pertinet, est genitrix, & custos, & moderatrix virtutum, ut ait D. Thom. *in tertio dist.* 33. *quæst.* 2. *art.* 5. Hinc Paulus ad Corinth. 14. dixit: *Omnia honestè, & secundum ordinem fiant in vobis*; si enim desit ordo in rebus, deficiet honestas in opere. Hinc fit, quòd ut meditatio imaginaria debitè exerceatur, aliquæ circunstantiæ debeant in exercitio illius observari. Prima, quod actus non sint nimis frequentes, nec prolongati; quia assiduus labor debilitat naturam; & hoc intelligendum est, non solum de actibus apprehensionis, sed etiam de affectiuis cum violentia, præsertim appetitus sensitivi. Unde meditatio imaginaria, solum debet sumi ut gradus ad ascendendum ad contemplationem simplicem boni ultimi universalis, quod est Deus, ut infrà dicemus. Secunda circunstantia est quod isti actus exerceantur cum desiderio, 385 386 387 388

rio, iuxta illud Prophetæ. *Desiderium cordis mei audiet auris tua.* Tertia circunstantia est, quod fiant cum devotione; devotio namque non exercitatur viribus corporalibus, sed humilitate, & suavitate, & hoc debet homo observare in actibus activis, ne noceant saluti.

SECTIO IX.

Ex discursu imaginario nos debemus transferre ad ponderationem rei meditatæ.

SVMMARIVM.

389 *In repræsentatione humana, & invenitur repræsentatio rerum per imagines, & ponderatio rei repræsentata.*

390 *Ponderatio rei repræsentatæ est principale, & perfectivum cognitionis.*

391 *Ponitur discrimen, quod datur inter rationem speculativam, & practicam.*

392 *Duplex datur ponderatio.*

393 *Vna pertinet ad contemplationem, quæ ibi explicatur.*

394 *Secunda ponderatio fit circa meditationem, quæ etiam explicatur.*

395 *Licet ponderatio circa meditationem sit perfectiva cognitionis, non debet anima sistere in illa.*

396 *Debet anima ordinare suum affectum, & desiderium ad Deum.*

389 DIco Primò. In repræsentatione humana, duo inveniuntur, & repræsentatio rerum per imagines, & judicium, & ponderatio rei repræsentatæ, & hoc est principale, & perfecti-
390 vum cognitionis. Hoc tamen est discrimen inter rationem speculativam, & practicam; quòd ratio speculativa, est solum apprehensiva rerum; ratio vero practica, non solùm est apprehensiva,
391 sed etiam causativa. Unde ad rationem speculativam, solum pertinet inquirere rationes quæ debent deservire meditationi: ad practicam verò perficere cognitionem cum judicio, & ponderare ad movendam voluntatem. Ut igitur meditatio moveat voluntatem; quando est finis ad quem oratio ordinatur, est necessarium, quod discursus inquisitionis cesset, & quietem quandam habeat, & cessando ratio speculativa communicet animæ substantiam speculationis, & hoc fit quando cessat discursus, & intellectus est in quiete, & in uniformitate notitiæ acquisitæ per discursum, ut fiat practicum judicium, & ponderatio.

Dico 2. Duplex datur ponderatio: 392
una quæ pertinet ad contemplationem, & hæc exercetur circa ea quæ proponuntur per fidem, & ad istam ponderationem se habet intellectus veluti passivè, quia ad illam recipit donum sapientiæ; quo dono illustratus intelle- 393
ctus, penetrat veritates per fidem propositas in quodam simplicissimo actu, & secundo etiam simplicissimo actu format iudicium, & ponderationem illarum, & de hac ponderatione, *sect. sequenti* dicemus. Alia est ponderatio, quæ fit 394
circa meditationem, & ista fit circa res repræsentatas in imaginibus sensibilibus, & virtute luminis naturalis, & in ista ponderatione se habet intellectus activè, & hæc est veluti quædam ruminatio, nam ut ait Auctor imperfecti, *homil.41. in Matth.* Cum audimus verbum, necesse est ipsum meditari in ore sensus, & quasi quibusdam dentibus, id est, quasi tractatibus mollere, & videre quid est hoc quod dicit, aut unde dicit, aut propter quam rem dicit, nam quemadmodum qualemcumque cibum nisi masticaverimus dentibus, non sentimus saporem ejus; ita & verbum quod audimus, nisi masticaverimus ipsum tractantes, in nobis non possumus intelligere virtutem verbi illius; hoc fit mediante prædicta ponderatione.

Dico 3. Quamvis ista ponderatio 395
circa meditationem sit perfectiva cognitionis, non debet anima sistere in illa, nam si sisteret in illa, sequeretur quòd solùm secum loqueretur, & non cum Deo, ut notavit D. Thom. *1. part. quæst.* 107. *art.* 1. *in corpore.* Soar. *tom.* 1. *de religione lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 6. Sed debet anima ordinare suum desiderium, & conceptum ad Deum, & in quadam quiete offerre illi suum affectum, & desiderium, & in hoc sensu dixit S. Bernard. *de scal. claustrali cap.* 7. 396
Quod ut meditatio sit fructuosa, debet eam comitari devotio orationis. Unde sancti isti non vocant meditationem, orationem, si sumatur meditatio secundùm se,

se, & prout ponderatio rei meditatæ, sed quando post hujusmodi ponderationem, anima desit secum loqui, & loquitur cum Deo, & operatur actus intellectus, & voluntatis, & ideo N. M. S. Theresia in vita sua cap. 13. num. 1. ait: *No se canse en andar a buscar siempre esto, sino estesse alli con Christo nuestro Señor, quieto o entendimiento, occupele se puder en que mire, que lle mira, y lle acompanhe, y pida, humillesse, y regalesse con el.*

SECTIO X.

Aliquando debet homo transire à ponderatione quieta rei meditatæ ad puritatem intellectivam contemplationis.

SUMMARIUM.

397 *Proficientes debent transire à ponderatione quieta ad puritatem intellectivam.*
398 *Ad hoc requiritur, ut cesset nostra operatio activa.*
399 *Duplex datur quies, quæ ibi explicatur.*
400 *Postquam homo quievit in ponderatione rei meditatæ, debet aliquantulum vacare mente Deo, & quiescere in simplici contemplatione divinitatis.*

397 Dico 1. Postquam anima fecit iudicium, & ponderationem de rebus meditatis, & actus intellectus, & voluntatis direxit ad Deum modo sectione antecedenti dicto, debet disponi, ut lux divina imprimat melius iudicium; & sicut incipientes transeunt à discursu ad ponderationem quietam, ita proficientes debent transire à ponderatione quieta ad puritatem intellectivam: ad hoc autem requiritur, ut cesset nostra operatio activa, & quies-
398 cat. Est autem duplex quies, una in ponderatione rei meditatæ, altera in contemplatione simplici divinitatis. Prima est incipientium, & fit cessando ab
399 exterioribus, & passionibus. Secunda est proficientium, & fit cessando à ponderatione rei meditatæ.
400 Dico 2. Postquam homo quievit in ponderatione rei meditatæ, debet aliquantulum vacare mente Deo, & quiescere in simplici contemplatione divinitatis; nam ut actus operationis activæ illustretur, debet denudari à repræsentationibus rerum sensibilium, & materialium, & cessare ab activis operationibus, præsentando se Deo in sola simplici cognitione, & universali ipsius, & tunc forsan illuminabitur luce extraordinaria supernaturali, iuxta illud: *Et in lumine tuo videbimus lumen.* Qui locus non solum intelligitur de lumine creato, scilicet de Christi humanitate, sed etiam de lumine divino, quo Deus lucet; & de lumine gratiæ, quo illuminat intellectum, & ejus operationes; & de donis supernaturalibus, quibus illuminantur operationes creaturæ rationalis, tam intellectus, quàm voluntatis.

SECTIO XI.

Mysteria humanitatis Christi, sunt principalis materia circa quam debet versari meditatio.

SUMMARIUM.

401 *Materia circa quam exercitanda est nostra meditatio, sunt mysteria humanitatis Christi.*
402 *Probatur multiplici Sanctorum Patrum authoritate.*
403 *Probatur ratione.*
404 *Confirmatur primo, & secundo.*
405 *Confirmatur tertio.*
406 *Confirmatur quarto.*

Dico 1. Materia circa quam conve- 401
nientius exercitanda est nostra
meditatio, sunt mysteria humanitatis
Christi: Ita D. Thom. 2. 2. *quæst.* 83.
art. 3. D. Bonaventura *de mystica Theologia cap.* 3. D. Dionys. *de divinis nominibus* cap. 4. § *omnibus*. Laurentius Iustinianus *de perfect. monastic. cap.* 8. N. M.
S. Theresia *in libro mansionum cap.* 7. 402
vbi ait: *La humanidad de Christo nuestro Señor nos ha de haser en la meditacion siempre compania, por que el mismo Señor dize que es camino, y luz, y que no puede nadie ir al Padre, sino por el.* Ratio
autem sumitur ex verbis N. M. S. The- 403
resiæ, nam noster intellectus indiget
manuductione,

manuductione, & adjutorio sensibili, quo ducatur ad Dei cognitionem, ut voluntas Deum amet super omnia, sed hæc manuductio nulla potest dari melior, quàm humanitas Christi Domini, tam ad cognitionem, quàm ad amorem: ergo mysteria humanitatis Christi, debent esse materia circa quam exerceatur nostra meditatio.

404 Confirmatur primò, quia licet ea quæ sunt divinitatis, sint secundum se maximè excitantia dilectionem, & devotionem, quia Deus est super omnia diligendus, tamen ex debilitate mentis humanæ est, quod sicut ad cognitionem divinorum, indiget homo manuductione, ita ad dilectionem per aliqua sensibilia nobis nota debemus adduci; sed ad hoc præcipuum est humanitas Christi, secundùm illud, quod canit Ecclesia, ut dum visibiliter Deum cognoscimus, per hunc in invisibilium amorem rapiamur: ergo ea quæ pertinent ad Christi humanitatem, à nobis adhibenda sunt, per modum cujusdam manuductionis, ad excitandam devotionem, & divinitatis amorem. Confirmatur secundò, quia quantò magis aliquid appropinquat principio, in quolibet genere, tantò magis participat effectum illius principij, ut notavit D. Dionis. *cap. 4. de Celesti Hierarchia*; sed Christus est principium gratiæ, secundùm divinitatem authoritativè, & secundùm humanitatem instrumentaliter, ut patet ex illo Joan. 1. *Gratia, & veritas per Iesum Christum facta est:* ergo qui magis accedit ad primum principium nostræ salutis, quæ est passio Christi per meditationem, recipit majorem fructum, majorem perfectionem, & majorem abundantiam bonorum spiritualium.

405 Confirmatur 2. Quia Christus in Cruce fuit exemplum omnis virtutis: ergo nullius rei meditatio potest esse magis proficua hominibus, quam meditatio mysteriorum passionis Christi. Consequentia est D. Gregorij qui ait. *Si passio Christi ad memoriam revocetur, nihil à Deo durum est, quod æquanimiter non toleretur.* Isaias enim dicit cap. 40. *Errent, & non laborabunt; ambulabunt, & non deficient.* Et Paulus ad Hæbreos ait. *Recogitate Iesum, qui talem sustinuit à peccatoribus, adversus semetipsum contradictionem, ut ne fatigemini amicis vestris deficientes.* Antecedens vero probatur. Quia in Cruce est obedientia ad Deum. Philippens. 2. *Humiliavit semetipsum factus obediens.* Est pietas erga parentes. Ioan. 19. *Mulier, ecce filius tuus.* Est charitas erga proximos. Luc. 23. *Pater dimitte illis.* Est patientia, & humilitas in adversis. Psalm. 38. *Obmutui, & humiliatus sum.* Est finalis perseverantia, siquidem usque ad mortem perseveravit. Luc. 23. *Pater in manus tuas commendo Spiritum meum.* Ergo nulla meditatio salubrior potest dari hominibus, quàm recogitatio mysteriorum passionis Christi.

Confirmatur 3. Quia Christus ideò 406 pro nobis passus est, ut nos redimeret, & excitaret ad suum amorem: ergo magna erit nota ingratitudinis oblivisci illorum, quæ pro nobis passus est. Antecedens patet ex illo Apostoli ad Ephes. *Tradidit semetipsum pro nobis oblationem, & hostiam Deo in odorem suavitatis*, & ex illo Ioan. 2. *Ipse est propitiatio pro peccatis nostris.* Consequentia verò liquet, quia non potest dari maior ingratitudo, quam oblivisci illorum, quæ Christus pro nobis passus est. Unde Christus positus in Cruce per Isaiam dixit: *O vos omnes qui transitis per viam, attendite, & videte, si est dolor meus.* Vbi nota, quòd solùm provocat ad considerationem suorum dolorum, transeuntes per viam. Et quia magis hos vocat, quàm alios; quia isti solùm transeunter videbant, non verò considerabant, & meditabantur suos dolores; si enim considerarent, dicerent cum Centurione, qui ex adverso stabat videns, quia sic clamans expirasset: *Verè filius Dei erat iste, & glorificarent Deum, ut fecit omnis turba eorum, qui aderant ad spectaculum istud, percutientes pectora sua*, ut ait Luc. 23.

SECTIO XII.

Meditatio debet ordinari ad mortificationem passionum & ad imitationem virtutum Christi Domini.

SUMMARIUM.

407 *Cùm quis incipit tractare de oratione, debet simul tractare de mortificatione passionum.*

408 *Probatur primo ratione.*

409 *Probatur*

409 *Probatur authoritate nostra Matris Sancta Theresia.*
310 *Probatur alia ratione.*
411 *Quamdiu homo non pervenit ad perfectionem in vita activa, patitur difficultatem in actibus virtutum moralium.*
412 *Ille qui tractat de reformatione suarum passionum, debet attendere ad vitam, & exempla Christi.*
413 *Debet se habere ut pictor, qui volens picturam imitari, attendit ad prototypum.*

407 Dico 1. Eo ipso quod quis incipit tractare de oratione, debet simul tractare de mortificatione passionum, ut ædificium spirituale habeat fixum fundamentum, & ad mensuram profectus, quem habuerit in mortificatione passionum, ita erit profectus in oratio-
408 ne, & vita spirituali. Et ratio est, quia oratio mentalis est quædam visio spiritualis perfectissimorum, & divinorum mysteriorum: ergo sicut ad bene videndum res corporales requiritur quod oculi corporales sint puri, & lucidi; sic ad videndum oculis animæ res divinas, necesse est habere animam puris-
409 simam. Unde N. M. S. Theresia, loquens de bono exitu nostræ meditationis, in libro suarum mansionum cap. 13. ait: *Aun que en el interior se aguarde tiempo, para del todo, y mortificarse en lo exte-*
410 *rior, ha de ser con brevedad.* Et ratio est, quia virtus, quã mortificationẽ dicimus, applicans cæteras virtutes suis actibus, impedit actus contrariorum vitiorum, & radicans in anima habitus continuatione actuum, virtutum, purificat animam à vitiis, & ideò D. Thom. 2. 2. *q.* 180. *art.* 2. *in corpore*, dixit, quòd quamvis virtutes morales non pertineant ad essentiam vitæ contemplativæ, cohibere tamẽ debent passiones, & illarum vehementiam, ut non afferant animam ad res sensibiles, & eam retrahant à rebus intellectualibus, & cum hoc impediant actum contemplationis, in quo consistit vita contemplativa.

411 Quorum omnium ratio est, quia quandiu homo non pervenit ad perfectionem in vita activa, patitur difficultatem in actibus virtutum moralium, ac per consequens retrahitur ab studio contemplationis: è contra verò quando iam vita activa perfecta est, operationes virtutum moralium in promptu habet, & eis non impeditus liberè contemplationi vacat: ergo ne retrahatur ab studio contemplationis oportet quod tota solicitudine ad virtutes morales intendat; iuxta enim mensuram, quo magis, vel minus perfectus fuerit in vita activa circa plura, vel pauciora occupatus, poterit magis, vel minus attendere vitæ contemplativæ.

Dico 2. Regula quam debet habere 412
ille qui tractat de reformatione suarum passionum est attendere ad vitam & exempla, quæ Dei filius nobis exhibuit in sua sacrata humanitate, qui enim meditatur illud, quod dicit Christus Ioan. 11. *Exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis.* Et illud 1. Petri. 2. *Christus passus est pro nobis vobis relinquens exemplum ut sequamini vestigia eius*; non potest non currere ad perfectionem virtutum, iuxta illud Pauli: *Per patientiam curramus ad propositum nobis certamen aspicientes in authorem fidei, & consummatorem Iesum, qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem, confusione contempta*, Nam sicut ille, quod incepit, perfecit, & sicut ille propter propositum sibi gaudium sustinuit crucem, mortemque contempsit; ita & nos propter gaudium æternum, quod speramus, immo & propter gaudium placendi Deo, quem unicè amamus ad bona opera præstanda, & ad labores & pressuras sustinenda festinabimus.

Debet igitur ille qui vult ascendere 413
ad perfectionem pictorem imitari, qui quando vult aliquam picturam imitari, primum quod efficit, est illius prototypum attentè aspicere, facturam, colores, & modum illius contemplari, ut postea illius figuram perfectè depingat. Sic ille qui ad perfectionem aspirat, debet Christum aspicere, & illius virtutes in anima sua imprimere, ita ut in interiori, & exteriori, eundem prototypum Christi repræsentet, cum eadem pulchritudine, & odore; ita ut possit dicere cum Apostolo Christi: *Bonus odor sumus.* Et quamvis hæc perfectio pertineat ad proficientes, vel perfectos, cum minori perfectione, pertinet etiam ad incipientes, nam ut ait D. Dionis. de Ecclesiastica hierarchia cap. 3. *incipientes debent instaurari à suis imperfectionibus, ut fiant participantes virtutum Christi, quas in ejus humanitate contemplati sint, cum quo participabunt scientiam perfectivam illorum, qui sunt illustrati, & perfecti.*

SECTIO. XIII.

Lux quæ deservit meditationi naturali, ut perfecta sit, debet illustrari supernaturalibus.

SVMMARIVM.

414 *Vt meditatio sit perfecta, debet illustrari à luce supernaturali.*
415 *Licet in meditatione, potentiæ exerceant suas operationes, aliquando tamen debent cessare ab illis, & dare locum Deo.*
416 *Probatur ratione.*
417 *Ponitur quædam confirmatio.*
418 *Confirmatur secundo ratione, & sanctorum Patrum authoritate.*

414 DIco 1. Ut meditatio sit perfecta, debet habere causam supernaturalem, & illustrari ab ipsa quod insinuavit Paul. 2. Corint. 3. *Non sumus sufficientes cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra à Deo est.* Quod explicans D. Thom. ait: In quolibet processu operis, primo est ascensus, qui fit cogitando, deinde collatio per verbum, & postmodum impletio per opus; Unde fit, ut sic nec cogitare quis à se habeat sed à Deo. Et ratio est, quia effectus proprius, & immediatus nostræ meditationis, oportet quod proportionetur suæ causæ: ergo si meditatio exerceatur solo lumine naturali, solum efficiet effectus naturales, quia effectus proportionatur suæ causæ, ut ait D. Thom. 1.2. q. 63. *art.* 3. ergo ut meditatio sit perfecta, debet habere causam supernaturalem, & illustrari ab ipsa.

415 Dico 2. Licet necessarium sit quod in meditatione, præsertim incipientium potentiæ exerceant suas operationes activas, debent tamen cessare ab illis, & dare locum Deo, ut ipse operetur. Loquuturus est homo Deo, sed auditurus etiam est, quid loquatur illi Deus. Ratio

416 autem est. Quia licet verum sit, quod quando ratio naturalis illustratur lumine fidei, possit se extendere in suis meditationibus adveritates supernaturales, impedit tamen aliam illustrationem ejusdem fidei in sua puritate, & donorum infusorum, quæ ipsam comitantur. Nam ratio naturalis (etiam quando exercitatur in mysteriis fidei) quærit super naturalia per objecta sensibilia, mediante luce naturali; sed intellectus harum rerum similitudinibus occupatur, & veluti obnubilatur & pro tunc impedit ne recipiat formam supernaturalem puram, & simplicem illuminationis divinæ: ergo ut illuminationem divinam recipiat, quod fit mediante dono intellectus, necesse est ut cesset ab operationibus, activis, & audiat quid loquatur ei Deus.

Confirmatur, quia nihil prodest homini 417 videre per meditationem quæ agenda sunt, nisi auxilio divino, & Dei gratia ad ea obtinenda convalescat, sed dum occupatur operatione activa, non potest recipere Dei illuminationem, siquidem illa operatio est obstaculum divinæ illuminationi, ut ait D. Gregor. *homil.* 17. *in Ezechielem.* Et est veluti quædam obnubliatio intellectus, ut ait D. Thom. *de veritate q.* 12. *art.* 12. *in corpore*: ergo ut homo hanc divinam illuminationem recipiat, necesse est ut intellectus cesset à sua operatione, & auscultetur quid loquatur ei Deus. Confirmatur 2. quia 418 ut ait *Iacob.* 1. Omne datum optimum & omne donum perfectum desursum est, descendens à Patre luminum, sine quo nihil possumus facere, sed ipse in nobis facit opera, non tamen omnino sine nobis; cooperatores enim Dei sumus, sicut dicit Apostol. *ad Corinth.* 5. Ergo ut homo hoc lumen recipiat, debet disponi; sed hoc fit cessando ab operatione activa, spectando ut ei loquatur Deus: ergo ut homo recipiat hanc Dei illuminationem, debet cessare à sua operatione, & expectare radium divinæ lucis, & pluris æstimare id quod Deus ei loquitur, quando anima quiescit à sua operatione activa, quam omne illud, quod sua operatione acquisivit; nam allocutio divina, meditationem humanam perficit, & consummat, ut docet N. M. S. Theresia super cantica in principio, ubi ait: *La oracion donde andan juntos Marta, y Maria es admirable*, hoc est, quando homo in oratione operatur meditando ut Martha, & spectat illuminationem divinam cessando ab operatione, ut faciebat Maria, sedens secus pedes Domini, tunc oratio est optima, & perfecta, quod etiam ante docuerat D. Dionisius cap. 1. de Ecclesiastica hierarchia, ubi ait: *bona naturalia perficiuntur per supernaturalia.*

SECTIO XIV.

In meditatione multoties aperiendum est ostium intellectus luci divinæ ad veram ponderationem rei meditatæ.

SVMMARIVM.

419 *Illis qui in meditatione naturali se exercent, non est facta ulla promissio, quod à Deo illuminentur.*
420 *Si aliquis fecerit quod in se est, ex misericordia Dei auxiliabitur, & illuminabitur.*
421 *Intellectus in meditatione naturali, habet duo impedimenta, quæ impediunt divinam illustrationem.*
422 *Explicantur prædicta impedimenta.*
423 *Ab his impedimentis, debebat intellectus denudari, ut illustretur lumine divino.*
424 *Secundum Dionisium, qui ad statum contemplationis supernaturalis pervenire desiderat, debet cessare ab operatione activa, & recolligere mentem ab exterioribus.*

419 Dico 1. Licet illis qui in meditatione naturali se exercent, nulla à Deo facta sit promissio, quod à Deo illuminentur, ut possint aperire ostium luci divinæ, ex misericordia tamen Dei præsumendum est quod si aliquis faciet quod in se est ex viribus naturæ auxi-
420 liabitur, & à Deo illuminabitur ad aperiendum ostium luci divinæ, nam ut ait D.Thom. loquens de puero pervenienté ad usum rationis, si convertatur ad bonum honestum, misericorditer illuminabitur, id enim maximè decet bonitati divinæ, ut ait D. Anselm. in Monolegio: si igitur homo se disponat aoferendo impedimenta, quæ impediunt divinam illuminationem, absque dubio à Deo illustrabitur.
421 Dico 2. Intellectus in meditatione naturali habet duo impedimenta, quæ impediunt illustrationem divinam. Primum est forma, & repræsentatio rerum naturalium, & sensibiliom. Se-
422 cundum est operatio activa intellectus: ab his ergo duobus debet intellectos denudari, ut illustretur lumine divino, quia ista solum sunt dispositiones remo-
413 tæ ad illustrationem. Unde D.Gregor. *lib.*13. *moralium cap.* 13. loquendo de anima contemplativa, dicit: anima perfecta compuncta omnes imaginationes corporeas insolenter sibi obviantes discutiat, & cordis oculum figere in ipso radio incircunscriptæ lucis intendat: has quippe figurarum corporalium species ad se intus ex infirmitate corporis traxit, sed perfectè compuncta, hoc summopere invigilet, ne cum veritatem quærit, eam imaginatio circunscriptæ visionis illudat, cunctasque sibi obviantes imagines respuat, ut perfectè illustretur.

Et Dionisius Cartusianos de fonte luminis *cap.*9. dicit: ille qui ad statum contemplationis supernaturalis pervenire desiderat, abstineat mentem suam ab exterioribus, & sensibilibos eam tecolligat, ejus dispersiones, & evagationes abijciendo, & cesset ab operatione activa, quæ sont impedimenta contemplationis, & tunc Deus sublimis, qui sapientiæ dux est, & princeps totios illuminationis, videns diligentiam hominis fidelem, ac pium ejus conatum, manum applicabit, ac porriget adjutricem mentem per donum sapientiæ illustrando, prout Isai. ait: *Requiem dabit ei Dominus, & replebit splendoribus animam tuam.* Et idem ait N.M.S. Theresia in libro Mensionum *cap.*1. *in medio*, ubi ait: *No esta la coza en pençar mucho, sino en amar mucho.* 424

SECTIO XV.

Quomodo debeat conformari intellectus rationi per fidem ut lux divina possit illustrare meditationem.

SVMMARIVM.

425 *Post meditationem sensibilem figurarum, debemus nos conjungere Deo per fidem.*
426 *Quando coniungatur homo Deo per fidem, declaratur.*
437 *Ostenditur hæc virtus ratione.*
428 *Confirmatur primo.*
429 *Confirmatur secundo.*

Dico primo. Post meditationem sensibilem figurarum debemus nos coniungi Deo per fidem, tunc autem conjungimur Deo per fidem, quando intellectus per lumen fidei cognoscit ineffabilem Deitatem, & cessat ab omnibus operationibus activis naturalibus, nam tunc verè disponitur ad divinam illuminationem, quia non habet formas naturales, 425 426

& cessat ab operatione activa naturali. Ita S. Dionis. *de divinis nominibus cap.* 4.

427 D.Thom. & alij. Ratio autem est. Quia mens nostra duo habet ad intelligibilia cognoscenda. Primò habet virtutem naturalem per quam intelligere potest intelligibilia sibi proportionata. Secundo habet quandam unitionem ad res divinas per gratiam, quæ excedit naturam mentis nostræ, per quam unitionem conjunguntur homines per fidem ad ea quæ sunt super virtutem naturalem mentis nostræ: ergo ut intelligamus divina secundum hanc unitionem, non debemus trahere divina ad ea quæ sunt secundum nos, sed accommodare nos supra nus in Deum, abstrahendo nos ab omni activa operatione naturali, expectando in illa quiete, divinam illuminationem.

418 Confirmatur. Quia in homine est duplex principium movens unum interius, quod est ratio, & aliud exterius, quod est Deus; sed omne quod movetur, debet proportionari motori, ut ab eo moveatur: ergo ut intellectus moveatur à Deo, debet ei proportionari, sed ei non proportionatur nisi per fidem supernaturalem: ergo ut homo moveatur à Deo illa motione divina, debet disponi, & ei proportionari per fidem cessando ab omni alia activa operatione

429 naturali. Confirmatur secundo, quia sicut homo per naturalem inclinationem ordinatur ad finem naturalem, ita per virtutes supernaturales ordinatur ad finem supernaturalem; sed fides quæ ordinat intellectum, est fundamentum totius vitæ spiritualis, per quam homo cognoscit Deum esse summum bonum, sapientissimum, Omnipotentem, æternum, incomprehensibilem: ergo quando ita cognoscit Deum per fidem, & unitur ipsi, & cessat ab operationibus activis naturalibus, tunc vere disponitur ad divinas illuminationes.

Si tamen quæras, quomodo Deus illuminet intellectum. Respondeo illum illuminare, vel illum confortando, ut possit melius penetrare, & ponderare veritates deductas ex meditatione naturali; vel illustrando species intelligibiles harum veritatum, quas deduxit ex repræsentationibus phantasiæ, ut clarius ei repræsententur, & hoc modo sicut antea anima erat mota à sua propria cognitione, postea fit mota ab operatione Dei. Ita N.P. Josephus à Jesu Maria *lib.* 1. *de ascensu animæ ad Deum cap.* 5.

SECTIO XVI.

Authores mystici cum proprietate vocant operationem passivam, quæ movetur ab illuminatione activa, & ab influentia Divina.

SUMMARIUM.

430 *Cum proprietate loquuntur authores mystici, quando dicunt operationes animæ motas à Deo, esse operationes passivas.*

431 *Probatur ratione.*

432 *Confirmatur.*

433 *Intellectus illustratus luce divina, concurrit ad intellectionem illustratam, ut causa principalis.*

434 *Intellectus licet respectu lucis dicatur pati, quando illustratur; non concurrit tamen ad suos actus, ut pure motus.*

435 *Lux illa tantum se habet ut conditio ad operationem intellectus, & non ut tota ratio operandi.*

Dico 1. Cum proprietate loquuntur Doctores mystici, quando dicunt operationes animæ motas à Deo, 430
esse operationes passivas. Et ratio est, 431
quia ut aliquis dicatur pati, sufficit quod recipiat illud ad quod erat in potentia; sed noster intellectus est in potentia ad recipiendum illuminationem divinam: ergo quando eam recipit, dicitur pati, & illius receptio, dicitur passio. Confirmatur, quia nomen passionis, pro qualibet receptione accipitur, ut ait Philosophus 3. *de anima.* Unde intellige- 432
re, est quoddam pati, & in cognitione naturali, intellectus passibilis patitur ex lumine intellectus agentis, & intellectus respectu luminis gloriæ, dicitur pati, quia movetur: ergo quando noster intellectus luce divina illustratur, cum proprietate dicitur pati, quia à Deo movetur. Ita D.Thom. 2.2. *q.* 171. *art.* 2. *ad* 1. & cum eo Doctores mystici communiter.

Dico 2. Intellectus illustratus à luce 433
divina, quando actu concurrit ad intellectionem illam illustratam, non concurrit instrumentaliter, sed concurrit

ut

ut causa principalis. Ratio est, quia ad rationem instrumenti, non sufficit quod aliquid per elevationem, & virtutem superadditam operetur, sed ultra requiritur, ut instrumentum operetur, ut pure motum ab alio, ita ut tota ratio operandi sit motio, non vero motio se habeat ut conditio requisita. Secundo
434 requiritur, quod actus, seu effectus procedens ab instrumento, non assimiletur ipsi, sed agenti principali, cui deservit, sicut serra non producit serram, sed scamnum simile ideæ artificis, sed intellectus quamvis in oratione illuminetur à Deo, & respectu lucis dicatur
435 pati; non concurrit tamen ad suos actus ut pure motus ab alio; & lux illa tantum ad illius operationem, se habet ut conditio, & non ut tota ratio operandi, & actus, seu effectus productus assimilatur ipsi, siquidem est vera intellectio: ergo licet homo recipiendo divina, puta, gratiam, & claritatem, & dona supernaturalia se habeat passivè in ordine ad illa, & verè dicatur pati; tamen potentiæ respectu suorum actuum, non se habent ut instrumentum, sed ut causæ principales, sicut intellectus respectu luminis gloriæ in visione beatifica.

SECTIO XVII.

De exercitio practico trium graduum, quibus fructuosa meditatio debet ad Deum ascendere.

SUMMARIUM.

436 *In oratione dantur tres gradus per quos ascendimus ad Deum.*

437 *In unoquoque gradu perficitur animæ operatio, & magis appropinquat Deo.*

438 *Explicantur prædicti gradus.*

439 *Formatur discursus practicus circa prædictos gradus.*

436 Dico 1. D. Dionisius *cap 1. & 5. de cælesti hierarchia*, ponit pro fundamento nostræ orationis, qua mediante ascendimus ad Deum, tres gradus, & in unoquoque perfectionatur animæ operatio, & magis appropinquat Deo. Primus, per discursum imaginarium figurarum. Secundus, per ponderationem rei figuratæ. Tertius, quando in quiete sine operatione activa attendit Deo, & passivè se habet ad illuminationem, & influentiam divinam, & eosdem gradus ponit D. Thom. *in 3. dist. 55. q. 1. art. 2. q. 3. & 22. q. 180. art. 4.* D. Bonaventura *itinere 3. dist. 1.* & D. Bernard. *lib. 2. cap. 2.* 437 438

Formemus modo discursum practicum. Primus gradus est meditatio per similitudines. Est igitur hæc meditatio, cum unum aliquod invenimus, ex quo aliud, vel convenientiam, vel proportionem cum eo habens, cognoscimus, ut cum ex similitudine regis terreni regnum Christi æternum, & quomodo cum sequi debemus, perscrutamur post dicursum figurarum. Sequitur secundus gradus, qui est ponderatio rei meditatæ, quando scilicet, rem quam ad meditationem adducimus, ponderamus; & trutina considerationis expandimus, ut si materia meditationis, fuit passio Christi, quando relinquendo similitudines imaginarias, convertimur ad similitudines intellectuales abstractas à materia sensibili, & ponderamus majestatem Christi Domini, ejus naturam, bonitatem, & amorem, quem ostendit in nostra redemptione. 439

Tertius gradus est, quando iam voluntatem sentimus excitatam, & relinquimus hos duos modos, quibus nobis ipsis loquebamur, & convertimur ad Deum, ut ipse loquatur nobis, iuxta illud *Propheta*: Audiam quod loquatur Dominus meus mediis sanctis inspirationibus, quibus illuminatur anima à Deo, convertens meditationem in contemplationem, qui est finis ad quem omnis meditatio intendit.

SECTIO XVIII.

Meditatio ut sit recta, & conformis naturæ, & vocationi Dei, debemus obedire Patri spirituali, docto, & experto.

SUMMARIUM.

440 *Gratia Dei non excludit ob nostram imbecillitatem virorum spiritualium*

ritualium regulas, & actionum ordinem.

441 *Primus magister, quem habere debemus, est Christus dominus.*

441 *In secundo loco sunt Doctores.*

443 *Pater spiritualis non solum debet habere scientiam, sed etiam experientiam divinorum.*

444 *Debent Magistri spirituales invigilare ad cognoscendam complexionem filiorum spiritualium.*

445 *Viri spirituales non solum in fuga mali, sed etiam in exercitatione debent obedire magistris.*

440 Dico 1. Licet gratia Dei, quæ artifex est sanctitatis, ab humanis regulis, & ab intentione ordinis non dependeat, eo tamen ipso, quod hominis imbecillitati se accommodat, virorum spiritualium regulas, & actionum
441 ordinem non excludit. Primus igitur Magister spiritualis, quem habere debemus, est Christus, juxta illud Psalm. 84. Audiam quid loquatur in me Dominus Deus. Et Matth. 2. Magister vester unus est Christus. In secundo loco sunt Doctores, juxta illud. Invenerunt me vigiles, qui custodiunt civitatem, vigiles autem sunt Doctores, qui civitatem, id est, sanctam Ecclesiam, & animam sanctam custodiunt, & ab insidiis spiritualium hostium defendunt.
442 Eandem doctrinam tenent omnes sancti Patres, ut sunt B. Vincentius Ferreira, *tract. de vita spirituali*. D. Thom. *in cantic*. 3. Bernard. *Sermon. 77. in cantica.* N. M. S. Theresia in vita sua cap. 13. ubi ait: *Hamister arizo el que comieça, para mirar en loque aprovecha mas, para esto es necessario maestro.*

443 Dico 2. Pater spiritualis non solum debet habere scientiam, sed experientiam divinorum, nam si non habuerit experientiam, ei succedet illud quod ait Christus Matth. 15. *Si Cæcus cæcum ducat, ambo in foveam cadent.* Unde D. Laurent. Iustinian. ait. *Eligatur ille, qui discretione sit providus experientia probatus* & D. Paul. ad Galat. 6 ait: *Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, hujusmodi instruite in spiritu lenitatis.* Et N. M. S. Theresia in vita sua cap. 34. Loquens de necessitate magistri spiritualis ait: *Si no tiene experiencia, o mucha humildad en entender que no lo entiende, ganara poco, y dara a ganar menos a quien trata.* Et cap. 13. ejusdem vitæ suæ ait *Si el maestro no fuere experimentado, mucho puede errar, y traer una alma sin entenderla, ni dexarla a si misma entender.* Et ibi: *Se he tepado almas acurraladas, y affligidas por no tener experiencia quien las ensenhava, que hazian me lastima.* Idem ait D. Thom *super cap. 6. ad Galat.* & alij communiter Doctores.

Dico 3. Debent magistri spirituales 443
invigilare ad cognoscendam complexionem filiorum Spiritualium. Ita Gerson. *in Theolog. mystica industria* 2. N. M. S. Theres. in vita sua. cap. 13. ubi ait: *Ha menester avizo el que comieça para mirar en lo que aprovecha mas.* Ratio autem est, quia animæ sequuntur corpus secundum inclinationẽ, sed ad has operationes vel illas, maximè juvat inclinatio naturalis, sicut è contra, inclinatio dissonans tantum obest, ut vix libertas animi, vix disciplinatio, vix conatus assuefactionis sufficiat minuere: ergo primum, quod magistri spirituales debent attendere in animabus quas dirigunt, & illarum naturales inclinationes attendere; aliqui enim sunt naturæ adeo inquietæ, & variæ, ut ostium contemplationis velle non possint, sed molestissimè ferunt, alij vero naturæ adeo tranquillioris, ut ad contemplationem sint aptissimi, & primi ad actionem, secundi ad contemplationem mittendi sunt.

Dico 4. Viri spirituales, non solum in fuga mali, sed etiam in exercitatione debent obedire magistris. Unde 444
sine consilio magistri non debent ascendere à meditatione ad contemplationem; sed omnia hæc debent ductu spirituali fieri; magister vero spiritualia, non debet velle dirigere animas, secundum suam inclinationem; siquidem ipsi non sunt artifices principales hujus operis, sed Deus qui sibi hoc officium reservat, sed debet se accommodare operi, quod Deus in his animabus operatur, ducendo eas per viam, per quam à Deo vocantur per inspirationes divinas, debet etiam suis discipulis spatium orationis metiri, ieiunia, & vigilias moderari, & flagella temperari, nihil eo nesciente, & multo minus contradicente, aut prohibente exerceant, ne Diabolus illis, aut minus sapientibus, aut proprio amore obcæcatis illudat.

TRACTATUS

TRACTATUS III.

DE VIA ILLUMINATIVA ANIMÆ CONTEMPLATIVÆ, PROPRIA PROFICIENTIUM.

DISPUTATIO I.

De illuminatione activa partis cognoſcitivæ per contemplationem.

SECTIO I.

De proficientibus in via ſpirituali.

SVMMARIVM.

1 *Lux naturalis aliquando participat divinæ lucis ſplendores.*

2 *Qui ad vitam illuminativam volunt aſcendere, debent abſtrahere intellectum à figuris, & ſimilitudinibus ſenſibilibus.*

3 *Figuræ, & ſimilitudines ſenſibiles, ſunt quæ impediunt divinam illuminationem?*

1 DIco 1. Vſque nunc de rebus pertinentibus ad viam purgativam, & ad incipientes in vita contemplativa, & in ſtatu meditationis locuti ſumus: nunc agendum nobis eſt, de rebus pertinentibus ad viam illuminativam de ſtatu, ſcilicet eorum, qui proficiunt in ſtatu contemplationis; nam licet in primo tractatu aliqua attigerimus de contemplatione, id tranſeunter fuit, & quatenus neceſſarium fuit, ut meditatio fuiſſet proficua, & ut lux naturalis, in qua incipientes exercitantur, participaſſent lucis divinæ ſplendores, quæ illam illuſtraſſent; ita etiam de incipientibus docet D. Dioniſ. de cæleſti Hierarchia cap. 3. circa finem, ubi ait: *Oportet itaque* (ut æſtimo) *purgandus quidem purus perfici omnino, & omni liberari diſſimilitudinis confuſione.*

Dico 2. Qui ad vitam illuminativam 2
volunt aſcendere, debent ſe reducere
ad Deum, abſtrahendo intellectum à
figuris, & ſimilitudinibus ſenſibilibus.
Ita docet D. Dioniſ. loco cit. ubi ait:
Oportet illuminandos repleri divino lumine ad contemplativam habitudinem, &
virtutem caſtiſſimis oculis reducendos, hoc 3
eſt, oculis puris à figuris, & ſimilitudinibus ſenſibilibus. Hæc enim ſunt quæ impediunt divinam illuminationem, ut explicat D. Thom. in Dioniſium *de divinis nominibus cap.* 1. *lect.* 1. *in finem.*

SECTIO II.

Quid ſit contemplatio in communi.

SVMMARIVM.

4 *Contemplatio eſt ſimplex intuitus veritatis.*

5 *Declaratur hæc definitio.*

6 *Hæc definitio convenit contemplationi generaliter ſumptæ.*

7 *Quamvis unico actu vita contemplativa perficiatur, variis tamen animi operibus homines ad eam aſcendunt.*

DIco 1. Contemplatio eſt ſimplex 4
intuitus veritatis. Ita D. Thom. 2. 2.
quæſt. 170. *art.* 3. Dicitur intuitus, &
non

non additur intellectualis, quia satis ex se constat contemplationem veritatis non esse materialem oculorum intuitum; veritas namque objectum est intellectus, & non oculorum. Dicitur quod ille intuitus sit simplex ad differentiam aliorum actuum intellectus, qui si sunt intuitus simplices, non sunt intuitus veritatis in se ipsa perfectæ, ut contingit in prima mentis operatione, in qua non est perfecta veritas, quasi in cognoscente: si vero sunt intuitus veritatis, non sunt simplices intuitus, ut contingit tam in secunda, quam in tertia mentis operatiune, scilicet, in compositione, divisione, & intellectione, in quibus est meditatio; prædictæ namque operationes non sunt simplices actus veritatis perfectæ, & cognitæ, & sic per hanc definitionem adæquatè sumptam, perfectissimè declaratur, & ab omnibus aliis actibus intellectus di-
6 stinguitur. Convenit autem hæc definitio contemplationi generaliter sumptæ, scilicet tam Christianorum, quam Philosophorum, tam acquisitæ quàm infusæ; tam naturali, quàm supernaturali, de quibus omnibus *infra* sigillatim dicemus.

7 Dico 2. Quamvis unico actu vita contemplativa perficiatur, variis tamen animi operibus, ad eam homines ascendunt, ut auditione, lectione, oratione, meditatione, consideratione, agitatione supposita differentia, quæ inter hominem, & Angelum invenitur, quod Augelus simplici apprehensione veritatem intuetur; homo autem quodam processu ex multis pertingit ad intuitum simplicis veritatis, ex quo principio concluditur, quod vita contemplativa, unum quidem actum habet, in quo formaliter perficitur, scilicet contemplationem veritatis, à quo habet unitatem, habet tamen multos actus, quibus pervenit ad hunc actum finalem, quorum quidam pertinent ad acceptationem principiorum, ex quibus procedit ad contemplationem veritatis. Alij autem pertinent ad deductionem principiorum in veritatem eius, cujus cognitio inquiritur. Ultimus autem contemplativus actus est ipsa contemplatio veritatis, & quamvis vita contemplativa propriè consistat in contemplatione Dei, ad eam tamen movet charitas, in quantum aliquis ex charitate ad Dei contemplationem excitatur.

SECTIO III.

Quænam dispositiones in subjecto requirantur ad vitam contemplativam.

SUMMARIUM.

8 *Aliquæ dispositiones requiruntur in subjecto ad vitam contemplativam.*

9 *Prima dispositio est cognitio saltem confusa, & generalis ipsius: secunda est animus fortis.*

10 *Tertia dispositio est, quod qui ad vitam contemplativam aggreditur, iam appetitum mortificaverit, & tam partem cognoscitivam omni notitia inutili, quam partem affectivam, omni deordinato purgaverit affectu.*

11 *Quarta dispositio est quod vir contemplativus, virtutes morales acquisierit, & se earum exercitio semper occupet.*

12 *Quinta dispositio, est continua mortificatio, & austeritas vitæ.*

13 *Sexta dispositio est silentium.*

14 *Ad facile contemplationem acquirendam, requiritur ut qui ad eam aspirat, studio comparandæ præsentiæ Dei sedulo vacet.*

Dico 1. Aliquæ dispositiones requiruntur in subjecto ad vitam contemplativam. Prima est cognitio saltem confusa, & generalis ipsius. Ita D. Thom. 2.2. q.18. *art.* 3. Et ratio est, quia nihil volitum, quin præcognitum: ergo ut quis libenter aggrediatur contemplationem, debet agnoscere contemplationis naturam, ejus propietates, & effectus mirabiles, ut media ad ejus proportionata possit assumere. Tum quia cognita ejus excellentia, utilitate, & necessitate, difficultates in ejus assecutione passim occurrentes, fortiter superabit; natura namque nostra corrupta, & ad bonum sensibile suo pondere declinans, virtutis austeritate deterretur, & vitæ contemplativæ difficultates horret, nisi multiplicatis ratiuuibus convincatur. 8

Dico 2. Secunda dispositio est animus fortis. Ita D.Thom. 2.2. *quæst.* 180. *art.* 7.

art.7. ad 1. Et ratio est, quia cum hæc vita sit admodum secura, & per eam breviter ad perfectionem accedatur, in ea multæ Dæmonum tentationes occurrunt, multa pericula formidantur, multi labores tolerantur, siquidem Dæmones incipientes ad ea de terrore non desistunt, & ideò Iob dixit. *Quod militia est vita hominis super terram.* Hanc dispositionem experta est N.M.S. Theresia; sæpe namque in *suis libris* repetit necessarium esse animum fortem, ei qui vitam contemplativam exercet; plus enim laborat Diabolus, ut similem ab incepta vita deterreat, aut decipiat, & plus gaudet de ejus ruina, quam si mille alias decipiendo perdat, siquidem quando unus talis miserè cadit, alij timore correpti viam virtutis, & contemplationis derelinquunt, quasi periculosam, & noxiam.

10 Dico 3. Tertia dispositio est, quod qui ad vitam contemplativam aggreditur, iam appetitum mortificaverit, & tam partem cognoscitivam omni notitia inutili, quam partem affectivam omni deordinato purgaverit affectu. Ita D.Thom. 2. 2. *quæst.* 180. *articul.* 2. Et ratio est, quia ut homo per contemplationem Deo suaviter adhæreat, oportet quod prius in vita purgativa præcesserit totalis exclusio cujuscumque notitiæ, quæ non est Dei, vel ad Deum ordinata, & insuper requiritur quod facta fuerit omnimoda peccatorum evacuatio, completa vitiorum eradicatio, & perfecta passionum moderatio per rigorosam appetitus mortificationem, quæ semper debet perdurare, ut statim dicemus.

11 Dico 4. Quarta dispositio est, quod vir contemplativus, virtutes morales acquisierit, & se earum exercitio semper occupet. Ita D. Thom. 2.2. *q.* 180. *art.* 2. Et ratio est, quia virtutes morales, licet essentialiter non pertineant ad vitam contemplativam, cum finis vitæ contemplativæ, tantum sit consideratio veritatis, ad quam consideratio nem virtutes morales parvam potestatem habent, pertinent tamen dispositivè ad vitam contemplativam, quatenus virtutes morales impediunt vehementiam passionum, & sedant exteriorum occupationum tumultus, qui perturbant, & impediunt actus contemplationis, in quo essentialiter consistit vita contemplativa. Adverte autem quòd ad hanc dispositionem, non sufficiunt virtutes per se infusæ, quia licet in se perfectiores sint acquisitis, non tamen habent æqualem ad moderandas passiones efficaciam, nam acquisitæ per proprios actus, quibus fuerunt per continuationem acquisitæ, appetitum circa passiones melius refrenant.

Dico 5. Quinta dispositio est continua mortificatio, & austeritas vitæ, tam in victu, quam in vestitu. Unde contemplatio, & mortificatio, quasi duæ sunt sorores dilectissimæ, se mutuo comitantes; experientia enim constat, quòd nullus verè est contemplativus, qui rigidam non colat mortificationem, nec ullus rigidam colit mortificationem, qui se contemplationi exercendæ dispositum non censeat. Cujus ratio est, quia pars superior, non est sui perfectè compos, ac divinis mysteriis contemplandis libera, nisi partem inferiorem sibi perfectè subjectam habeat; sed hoc non fit nisi media mortificatione appetituum, & passionum: ergo hæc mortificatio optima dispositio est ad contemplationem. 12

Dico 6. Sexta dispositio est silentium, & recessus. Et ratio est, quia difficile potest anima se ipsam interius colligere, si se turbis hominum miscens negotiis sæcularibus implicet; sed ad contemplationem internam collectio mentis necessariò requiritur, ut sic ab omnibus aliis libera soli Deo contemplando vacet: ergo silentium, & recessus ab hominibus est optima dispositio ad contemplationem. Hinc Christus ad nostrum exemplum, quoties volebat contemplationi vacare, recedebat in cacumina montium, & turbas dimittebat, & sæpe à discipulis recedebat, ut fecit in horto Getsemani, quod non ex necessitate, sed ad exemplum nostrum faciebat. 13

Dico 7. Suppositis his dispositionibus, ad facilè, ac breviter acquirendam contemplationem, opus est, ut qui ad eam aspirat, studio comparandæ præsentiæ Dei, sedulo vacet quibusdam adhibitis exterioribus signis, quæ ad hujusmodi considerationem in die sæpius habendam excitent, aliquando etiam iaculatoriis orationibus Dominum præsentem mentaliter salutet, & amplectatur. Hæc enim præsentia Dei, teste experientia, taliter hominem colligit, ut noverim multos religiosos in nostra religione, qui mediante illa facillimè ad intimam 14

intimam contemplationem, & Dei unionem ascenderint.

SECTIO IV.

De propietatibus, & effectibus contemplationis.

SVMMARIVM.

15 *Prima proprietas contemplationis est quod sit diuturna, tam ex parte objecti, quam subjecti simpliciter loquendo.*
16 *Secunda proprietas est quod causet homini maximam delectationem.*
17 *Primus effectus contemplationis est pax, & tranquillitas animæ.*
18 *Secundus effectus est contemptus temporalium.*
19 *Tertius effectus est desiderium æternorum.*
20 *Quartus effectus est tolerantia laborum.*
21 *Quintus est libertas Spiritus.*
22 *Sextus est mira suavitas, qua viri contemplativi fruuntur.*
23 *Septimus effectus est amor Dei.*
24 *Octavus est beatitudo inchoata.*

15 Dico 1. Prima proprietas contemplationis, est quòd sit diuturna, tam ex parte objecti, quam ex parte subjecti simpliciter loquendò. Ex parte objecti, quia versatur circa incommutabilia; objectum enim contemplationis, sunt virtutes divinæ: ex parte verò subjecti, quia convenit homini secundum actionem incorruptibilem, partis animæ secundùm intellectum. Unde post hanc mortalem vitam perseverat; imò perficitur, ut ait Gregorius homil. 14. *Verum quidem est, quod contemplatio in suo summo non potest diu durare pro hoc statu mortalis vitæ, quia præsentis vitæ necessitates, mentem inquietant, & ab intimo sui recessu ad exteriora recusant.* Undè ad summum potest durare per horam in suo perfecto actu, ut notavit D. Dionis. *cap. 3. de cælesti hierarchia*, bene tamen quoad alios actus.

16 Dico 2. Secunda proprietas contemplationis est, quòd causet homini maximam delectationem. Ita D. Thom. 2. 2. *q. 180. art. 7.* Ratio est, quia delectatio spiritualis, summè excedit omnem delectationem carnalem; sed contemplatio Dei, maximam affert homini delectationem spiritualem, tum ex parte sui, tum ex parte objecti, tum ratione actus dilectionis Dei, eam comitantis: ergo contemplatio maximam affert homini delectationem. Maior est certa, minor probatur, quia contemplatio ratione sui est operatio conveniens homini secundum propriam ipsius naturam rationalem; sed operatio naturalis valde est delectabilis: ergo. Ex parte vero objecti, etiam constat, quia objectum contemplationis est Deus. Ex parte verò actus dilectionis contemplationem comitantis, etiam liquet, quia dilectio magnam diligenti suavitatem affert, præcipuè, si est dilectio Dei, iuxta illud: *O quàm suavis es Domine diligentibus te:* ergo delectatio maxima est proprietas contemplationis.

17 Dico 3. Plures habet contemplatio effectus. Primus est pax, & tranquillitas animæ. Ita D. Thom. 2. 2. *quæst. 180. art. 2. ad 2.* iuxta illud Psalm. 149. *Qui posuit fines tuos pacem.* 18 Secundus effectus contemplationis est contemptus temporalium, qui enim contemplationis suavitate fruitur, mentem ab omnibus temporalibus bonis, tanquam inferioribus, & indignis avertit. 19 Tertius contemplationis effectus est desiderium æternorum, ut habetur Ecclesiast. 14. *Qui edunt me, adhuc sitient.* 20 Quartus effectus est mira laborum, & omnium afflictionum hujus vitæ tolerantia; qui enim per contemplationem novit hæc omnia brevi fore transitura, & generosi, ac fortis esse animi hæc patienter tolerare, vix eorum cursu movetur, sed hunc effectum principaliter habet contemplatio Christiana, quæ non solùm præcipit hæc breviter transitura, sed etiam novit esse media ad æternam beatitudinem consequendam: ergo. 21 Quintus effectus est libertas spiritus, cùm enim per contemplationem homo super omnia temporalia sublimetur, ab earum captivitate liberatur. 22 Sextus effectus est mira suavitas, qua viri contemplativi perfruuntur. 23 Septimus effectus est amor Dei inxta conditionem contemplationis ipsius. 24 Octavus est beatitudo quæ inchoatur in hac vita, & complebitur in patria.

SECTIO

SECTIO. V.

Contemplatio dividitur in eam quæ est Catholicorum & in eam quæ est Philosophorum gentilium.

SVMMARIVM.

25 *In quo differat contemplatio fidelium à contemplatione gentilium explicatur.*
26 *In quo conveniant hæ duæ contemplationes, exponitur.*
27 *Hæ duæ contemplationes conveniunt etiam in medio contemplationis.*
28 *Differunt hæ contemplationes tum in fine, tum in aliis annexis in principio physice movente.*
29 *Differunt etiam in pluribus aliis, quæ ibi explicantur.*

25 DIco 1. Contemplatio fidelium in hoc differt à contemplatione gentilium, quia contemplatio Philosophorum est propter perfectionem contemplantis, & ideò sistit in intellectu, & finis eorum est cognitio intellectus. Contemplatio vero Catholicorum est propter Dei amorem, ideirco non habet pro ultimo fine cognitionem intellectus, sed transit ad affectum per amorem. Unde licet vita contemplativa essentialiter in operatione intellectus consistat quæ est Dei contemplatio; principium tamen habet in affectu, quatenus aliquis ex charitate Dei ad contemplationem excitatur, ut ait D.Thom. 2.2.q.180.*art.*7. D.Gregor.*homil.*14.*in Ezequiel.* Ordinatur verò ad dilectionem Dei, nam ideò quis Deum contemplatur, ut maiorem ipsius Dei contemplati concipiat amorem: habet etiam concomitantem dilectionem, quia unusquisque delectatur, cùm adeptus fuerit, id quod amat.

26 Conveniunt igitur hæ duæ species contemplationis ex parte objecti, quia tam Philosophus, quàm fidelis in sua contemplatione Deum speculatur, non tamen æqualiter; nam fideles Deum præcipue, ut objectum principale contemplantur, ac deinde ad ejus opera, effectus, ac promissa contemplāda descendunt, gentiles autem ad omnia generaliter contemplanda, se totos occupabant, & solum aliqui sapientiores in Dei contemplatione versabantur, ut fuit Socrates, Plato, Aristoteles, & Pitagoras, cæteri verò solùm veritates creatas contemplabantur, & Deum ipsum ignorabant, iuxta illud Sapient. 13. *Vani autem sunt omnes homines, in quibus non subest scientia Dei, & de his quæ videntur bona non potuerunt intelligere eum, qui est, neque operibus attendentes agnoverunt, qui esset artifex.*

Conveninnt etiam aliqualiter in medio contemplationis, quia tam fideles, quam Philosophi ex consideratione creaturarum ad Dei contemplationem pervenerunt, iuxta illud: *Cæli enarrant gloriam Dei, & opera manuum ejus annuntiant firmamentum*; sed in hoc differunt quòd Philosophi ex solis creaturis cognitionem Dei colligebant, & cum solo lumine rationis ducti, procederent cum errore, aliquas veritates inveniebant. Fideles autem non tantùm ex creaturis, sed etiam ex sacris literis per Dei revelationem ipsas, & alias multas colligunt veritates simpliciter supernaturales, quales sunt mysterium Sanctissimæ Trinitatis, Incarnationis, & alias veritates Catholicæ fidei. 27

Differunt etiam tum in principio, tum in fine, tum in aliis annexis. In principio physicè movente, qoia contemplatio fidelium, incipit à vero, puróque bonitatis divinæ amore, ad quem augendum, & conservandum etiam terminatur. Contemplatio verò Philosophorum incipiebat à superbia, nec eis revelavit Deus mysteria gratiæ. In fine verò differunt, quia contemplatio Philosophorum habebat pro fine vanam curiositatem, unde tantum fuit Speculativa. Contemplatio verò fidelium non appetitur propter se ipsam tantùm, sed propter charitatis, & cæterarum virtutum exercitium, & augmentum. Unde simul est speculativa, & practica; essentialiter quidem, & formaliter speculativa; virtualiter vero practica, quasi dirigens ad opera virtutū. 28

Differunt etiam in pluribus aliis, 29 nam contemplatio fidelium habet mirabiles effectus supra explicatos, quos non habet contemplatio gentilium. Deinde contemplatio fidelium supponit altissimam fidei divinæ cognitionem, & in ea fundatur; supponit etiam spem æternæ beatitudinis. Unde hæc contemplatio manet in æternum, est enim visionis Dei participatio, sicut fides est participatio luminis gloriæ;

gloriæ, propterea est beatitudo hic inchoata, in cælis perficienda. Deinde Philosophi in sola contemplatione authoris naturæ versabantur, contemplantes solum in eo perfectiones, quæ in creaturis relucebant; Catholici vero, non solum eas perfectiones creatas in Deo contemplantur, sed etiam alias divinas perfectiones; ut Deum esse auctorem gratiæ, ejus sapientiam, misericordiam, iustitiam, omnipotentiam, cæterásque ejus perfectiones. Dimissa igitur vana Philosophorum contemplatione, accedamus ad amplius explicandam veram, & piam fidelium contemplationem, quæ et am multiplex est, & multis modis solet exerceri.

SECTIO VI.

Dividitur contemplatio fidelium, in acquisitam & infusam.

SVMMARIVM.

30 *Contemplatio fidelium dividitur in acquisitam, & infusam.*

31 *Acquisita est naturalis, infusa est supernaturalis.*

32 *Acquisita est quæ industria, & exercitatione propria cum operatione gratiæ acquiritur.*

33 *Infusa est quæ sola gratia, sive inspiratione divina promanat.*

34 *Ponitur ratio hujus divisionis, & explicatur.*

35 *In contemplatione infusa, mens humana angelico modo se habet.*

30 Dico 1. Contemplatio fidelium, quæ
fidem præsupponit, dividitur in
duas species, scilicet in acquisitam, &
31 infusam; illa est naturalis, ista superna-
turalis: sicut enim virtus est genus ad
virtutem acquisitam, & infusam, ita &
contemplatio Christiana, non immeri-
tò in acquisitam, & infusam distribui-
32 tur. Acquisitam eam nuncupamus, quam
industria, & exercitatione propria, non
tamen sine divina operatione, & gra-
33 tia acquirimus. Infusam vero, quæ ex
sola gratia, sive inspiratione divina pro-
manat, & quam Deus in nobis, sine
nobis operatur, ut ex Augustino docet
D. Thom. 12. q. 14. art. 4. & 6.
34 Ratio autem hujus divisioonis est,
quia licet contemplatio acquisita sup-
ponat fidem, ut illius fundamentum, &
alias virtutes supernaturales, quia ta-
men ratio humana, etiam virtutibus
Theologicis informata, humano modo
movetur, nempe per discursum, ac pro-
pria industria innixa, quamvis omnino
supernaturaliter, & in ordine ad finem
supernaturalem moveatur; tamen quan-
tum ad nostrum attinet propositum,
non dicitur contemplatio supernatura-
lis, & infusa, quia non sufficit ea motio
rationis virtutibus infusis adhuc ad-
juncta, ad hoc ut *suprà* modum huma-
num, & divino modo quis dicatur ope-
rari, nisi desuper adsit instinctus, &
motio Spiritus Sancti, ut accidit in con-
templatione infusa, quam Spiritus San-
ctus divino, & supernaturali modo in
nobis operatur ab aliquo ex septem do-
nis Spiritus Sancti, vel ab aliqua gra-
tia gratis data profluentem. Operatio
enim Spiritus Sancti quæ mediis donis
contingit, ita est divina, & superna-
turalis, ut humana ratio etiam gratia,
& charitate prædita, ad eam pertinge-
re non valeat; modos enim operandi
donorum diversus est à modo operan-
di, etiam virtutum supernaturalium,
virtutes enim infusæ modo humano,
operantur, dona verò supra modum
humanum, ut ait D. Thom. 3. *sent.*
dist. 34. *quæst.* 1. *art.* 2. Undè in hac 35
contemplatione infusa, mens humana
angelico modo se habet, veritatem con-
spiciens simplici apprehensione, & in-
tuitu sine rationis discursu; cùm enim
ipsa creatrix sapientia, cujus potestas
est infinita, veritatem docet, nulla est in
addiscendo mora, nec opus est rationis
discursu.

SECTIO VII.

Quid sit contemplatio acquisita.

SVMMARIVM.

36 *Ponitur definitio contemplationis acquisitæ.*

37 *Explicatur prædicta definitio.*

38 *Actus contemplationis acquisitæ, & Christianæ, ut plurimum est actus elicitus à virtute fidei, vel deductus ex principiis.*

39 Sæpe

39 *Sæpe contemplatio non versatur circa fidei veritatem in se revelatam, sed potius ex revelatione deducta.*

40 *Contemplatio acquisita, quandoque transit in contemplationem infusam.*

36 DIco 1. Contemplatio acquisita est
sincera, & affectuosa cognitio summæ Deitatis, atque effectuum ejus no-
37 strâ industriâ comparata. Dicitur cogni-
tio summæ veritatis, quia in hoc con-
venit cum contemplatione gentilium;
dicitur; & effectuum ejus, quia secun-
dario circa omnia versatur prout à Deo
omnium rerum fonte profluunt, vel qua-
tenus ex eis surgimus ad contemplan-
das tanquam in enigmate perfectiones
increatas. Dicitur affectuosa, quia con-
templatio Christiana habet suam cau-
sam in voluntate, scilicet amorem Dei,
quo ad contemplandam Dei essentiam,
& bonitatem, cæteraque attributa as-
cendimur, & quamvis essentia contem-
plationis ab intellectu, tanquam à pro-
prio fonte dimanet, tamen effectum in
voluntate reponit amorem Deitatis:
nam quò Deum perfectius cognoscimus,
perfectius amamus. Dicitur nostrâ in-
dustriâ comparata, quia continuis me-
ditationibus acquiritur, ac iisdem con-
servatur. Ita S. Basilius homil.3. in ver-
ba illa Moisis, *attende tibi.* Vbi exa-
ctam sui ipsius meditationem exi-
miam Dei contemplationem generare
ait.

38 Dico 2. Actus contemplationis ac-
quisitæ, & Christianæ ut plurimum, est
actus elicitus à virtute fidei, vel dedu-
ctus ex principiis fidei. Ita D.Augustin.
in libro meditationum cap.27. ubi ait:
*Transeat, & transcendat omne quod crea-
tum est, currat, & ascendat velociter &
pertranseat, & in eum qui creavit omnia,*
39 *quantum potest oculos fidei dirigat.* Sæpe
tamen contemplatio non versatur circa
fidei veritatem in se revelatam, sed po-
tius ex revelatione deductam, & tunc di-
citur ascensus Theologicus, qui quamvis
non sit de fide, habet tamen in se certi-
40 tudinem non parvam. Adverte tamen,
quòd sicut meditatio transit in contem-
plationem acquisitam, ita contemplatio
acquisita, quandoque transit in contem-
plationem infusam.

SECTIO VIII.

Quomodo contemplatio acquisita, & infusa, ab invicem differant.

SVMMARIVM.

41 *Contemplatio acquisita, & infusa conveniunt primo in objecto.*

42 *Conveniunt secundo in causa, & effectibus.*

43 *Conveniunt etiam passim in medio.*

44 *Differunt etiam plurimum in objecto, & medio.*

45 *Differunt ex parte principii, & quomodo?*

46 *Differunt ex parte luminis, & quomodo?*

47 *Differunt in medio tendendi in Deum.*

48 *Differunt ex parte specierum intelligibilium.*

49 *Differunt in subiecto, quia subiectum acquisita dicitur agens; & infusa dicitur divina patiens.*

50 *Differunt, quia acquisita non est tam simplex intuitus divinæ veritatis, quam infusa.*

51 *Differunt, quia contemplatio infusa tam in modo cognoscendi, penetrandi, quam in effectibus lucis, amoris, & suavitatis, est plenior, & eminentior.*

52 *Differunt, quia in contemplatione infusa post raptum, non dubitat anima, quod rapta fuerit à Deo.*

DIco 1. Contemplatio acquisita, 41
& infusa conveniunt primo in ob-
jecto, utriusque enim objectum est Deus
ipse, & omnia quæ ad ejus perfectiorem
cognitionem ordinantur. Conveniunt 42
etiam in causa, & in effectibus, utraque
enim à Dei amore promanans, tanquam
causa ad ipsum perfectius amandum,
quasi aureo circulo facto revertitur.
Conveniunt etiam partim in medio, 43
quia tam contemplatio acquisita, quam
infusa, tum in creaturis, tum in sa-
cris literis, prædictas veritates intue-
tur. Sed in objecto, & in me- 44
dio etiam plurimum differunt, quia
contemplatio infusa, præter has vir-

tutes

tutes in creaturis relucentes plures alias attingit.

45 Dico 2. Hæ duæ contemplationes differunt primo ex parte principij, nam contemplatio acquisita, naturam ipsam pro principio immediato, & Deum, ut auctorem naturæ, pro principio proximo cognoscit. Contemplatio autem infusa, Deum, & auctorem gratiæ pro suo immediato principio cognoscit; continetur enim in ordine gratiæ, prima vero in entitate sua est naturalis, quamvis ad ejus exercitium, auxilia divinæ gratiæ actualis requirantur, nam ad bona quæcumque ardua, etiam ordinis naturalis, propter nostræ naturæ corruptæ debilitatem, auxilium divinæ gratiæ requiritur; secunda verò est in sua entitate supernaturalis, propterea dicitur infusa, nec ad illam causa secunda concurrit, nisi prius elevata lumine supernaturali, ut statim dicemus.

46 Dico 3. Differunt ex parte luminis, nam acquisita dimanat ex naturali lumine rationis, licet ad ejus perfectionem lumen fidei cooperetur. Infusa verò procedit à lumine supernaturali, puta intellectus, vel sapientiæ, quæ sunt dona Spiritus Sancti, vel ex alio excellen-

47 tiori. Differunt tertiò ex parte specierum intelligibilium; nam acquisita species, in quibus objectum suum contemplatur, habet omnino naturales, tam in entitate, quam in modo, propria scilicet industria à phantasmatibus abstractas, & connaturali usu ad contemplandum applicatas. Contemplatio vero infusa, habet species saltem in modo, & quantum

48 ad usum supernaturales. Differunt quartò in modo tendendi in Deum, quia infusa, sapientiæ, vel intellectus dono magis expedit, promptius, & suavius procedit, quam acquisita, quæ ab habitu fidei, vel ab alia virtute morali, seu Theologica dimanat, quapropter contemplatio naturalis, potius speculatio, quam contemplatio nominatur.

49 Dico 4. Differunt quinto, quia subjectum acquisitæ, verè dicitur agens, quatenus per proprios actus, & cum omnimoda electione, ac perfecto dominio veritates inventas considerat. Subjectum vero infusæ, potius dicitur divina patiens, non quia non agat, nam contemplari, est vitaliter agere, sed quia tam suaviter, & pacificè agit, ut potius actus recipere, quàm elicere videatur.

50 Differunt sextò, quia acquisita non est tam simplex intuitus divinæ veritatis, quam infusæ, nam in acquisita imaginatio per conversionem ad phantasma simul operans operationem intellectus contemplantis, non sæpe distrahit, & inquietat; in contemplatione vero infusa manet anima sic elevata, & à sensibilibus abstracta, quod quieta, & quodammodò absorpta parte inferiori soli Deo intimè unita, immobiliter adhæreat, ut optimè explicat D. Dionisius *de cælesti hierarchia cap. 1.*

Dico 5. Differunt septimò, quod 51
etsi duæ species eosdem affectus producant, & easdem veritates divinas cognoscant; contemplatio tamen infusa, tam in modo cognoscendi, & penetrandi divina, quam in effectibus lucis, amoris, & suavitatis, est plenior, & eminentior, quam sit acquisita. Cujus ratio est, quia contemplatio infusa procedit à dono Sapientiæ, vel intellectus: ergo procedit fortius, & suavius, & cum maiori luce, amore, & suavitate, quam acquisita, quæ tantum procedit à lumine naturali, adiuto lumine fidei. Diffe- 52
runt octavò, quia quando Deus per contemplationem infusam illabitur animæ extra se raptæ, quando redit ad se ipsam, nullatenus dubitare potest, quod fuerit à Deo. Ita N. M. S. Theresia *cap. 18. vitæ suæ.*

SECTIO IX.

De contemplatione acquisita, mediante lumine fidei.

SUMMARIUM.

53 *Ad contemplationem debemus ascendere sine discursu, mediante lumine fidei.*

54 *Primus effectus fidei in nobis est purificare corda.*

55 *Ut intellectus per fidem perfectè repræsentet Deum, debet habere qualitates speculi.*

56 *Quæ sint qualitates speculi, explicantur.*

57 *Intellectus illustratus lumine fidei, debet simplici intuitu Deum contemplari, non extra, sed in anima sua.*

58 *Debemus Deum contemplari in conceptu universali, & non per partes.*

59 *Noster*

59 *Noster intellectus habet capacitatem & potentiam passivam, respectu omnis entis intelligibilis, sub quocumquemodo finito.*

60 *Idem dicendum est de voluntate respectu boni universalis.*

53 Dico 1. Ad contemplationem debemus ascendere sine discursu, & sine aliqua ratione naturali, sed lumine fidei. Ita D.Dionis. *in Epistol. ad Timoth.* Ratio verò est, quia contemplatio est simplex intuitus veritatis, ut supra diximus; sed non possumus habere simplicem intuitum veritatis, nisi denudemur ab omnibus operibus sensuum externorum, & ab omnibus similitudinibus intellectualibus, & ab omni re creata: ergo ut possimus ascendere ad contemplationem, ab omnibus his debemus denudari, & solùm inniti in lumine divinarum tenebrarum, quod est lumen fidei, & ideò D.Thom. 2.2. *q.16. art.1. ad 1.* dicit fidem esse necessariam tanquam principium spiritualis vitæ, & fundamentum illius, & habitus, quo inchoatur vita æterna.

54 Dico secundò. Primus effectus fidei in nobis est purificare corda, ut patet ex illo Actor. 15. *Fides purificans corda eorum.* Impuritas autem hominum consistit in eo, quod rebus vilioribus immiscentur. Nam cum homo dignior sit rebus omnibus temporalibus, ideò impurus redditur, ex eo quod temporalibus se subijciat per amorem; ab hac autem impuritate purificatur per contrarium motum, dum scilicet tendit in id quod est supra se; scilicet Deum, in quo quidem motu, primum principium est fides, ut ait Paulus ad Hebr. 11. *Accedentem enim Deum oportet credere,* hæc autem fides si perficiatur per charitatem formatam, perfectam purificationem causat.

55 Dico 3. Vt intellectus per fidem perfectè repræsentet Deum, debet habere qualitates speculi; qualitates autem spe-
56 culi sunt tres. Prima quod sit terminatum. Secunda quòd sit stabile, & quietum. Tertia quòd sit tersum. Primam qualitatem observat intellectus per attentionem ad Deum, per quam determinatur, sicut per plumbum, speculum, & non finit vagare intellectum quò vult; sed per attentionem in lumine fidei ea mediante proportionatur cum Deo, & fit ordinis divini, ut probat D. Thom. 1.*p.q.*12.*art.* 5. Secundam qualitatem habet, reprimendo operationes activas, & motivum Dei expectando. Tertiam qualitatem habet quando nullam habet maculam, nam si intellectus habet macnlam, non potest Deum repræsentare, ut dixit Christus: *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.*

Dico 4. Facta hac purgatione, & dispositione, intellectus illustratus lumine fidei simplici intuitu debet Deum contemplari, non extra se, sed in anima sua. Nam, ut ait Apostol. *Vos sumus templum Dei, & Deus tanquam in sede est in anima iusti.* Debemus autem Deum contemplari, non per partes, & 57
particulares rationes attributorum, sed in communi, & in conceptu universali; non enim noster intellectus satiatur in cognitione unius attributi, sed desiderat Deum videre secundùm se totum; habet enim noster intellectus capacitatem & potentiam passivam, respectu omnis entis intelligibilis sub 58
quocumque modo finito. Undè licet cognoscat Deum finito modo, desiderat cognoscere eum secundùm se totum, & idem dicendum est de voluntate, quæ extenditur ad bonum universale, sicut intellectus ad ens universale: quodlibet autem bonum creatum est quoddam particulare bonum, solus autem Deus est bonum universale, sicut est 59
ens universale, unde ipse solus implet intellectum, & voluntatem, & sufficienter movet ut objectum utriusque potentiæ. 60

SECTIO X.

Contemplatio acquisita dividitur in eam, quæ est per affirmationem, & in eam quæ est per negationem.

SVMMARIVM.

61 *Contemplatio acquisita dividitur in eam quæ est per affirmationem, & in eam quæ est per negationem.*

62 *Quid sit contemplatio per affirmationem explicatur.*

63 *Quid sit contemplatio per negationem exponitur.*

64 *Aliqui*

64 *Aliqui Sancti contemplantur Deum coniungendo affirmationem negationi.*
65 *Alij contemplantur Deum per excellentiam, per excessum, per eminentiam.*
66 *Hic modus est quasi medius inter utrumque iam dictum.*
67 *Ratio horum omnium proponitur.*
68 *Perfectiones aliæ sunt simpliciter simplices, aliæ secundum quid.*
69 *Perfectiones simpliciter simplices formaliter attribuuntur Deo.*
70 *Perfectiones secundum quid attribuuntur Deo tantum eminenter.*

61 DIco 1. Contemplatio acquisita, dividitur in eam, quæ est per affirmationem, & in eam quæ est per negationem. Contemplatio per affirmationem est, quando ex esse creatu-
62 ræ ascendimus ad esse Dei, tanquam ab effectu ad causam, & quando ex vita creaturæ affirmamus Deum vivere, ex intelligere creaturæ affirmamus Deum esse intelligentem, unde ex perfectionibus creaturarum ascendimus ad
63 perfectionem Dei. Contemplatio per negationem, est quando negamus Deo ea quæ videmus, & intelligimus, scilicet eo modo quo in creaturis intelligimus, & hoc modo negamus de Deo substantiam, Sapientiam, cæteraque omnia, eo inquam modo quo in creaturis ea esse intelligimus, & pro hoc statu concipimus. Ita D. Dionis. *cap.* 1. *Theologia mystica.* D. Thom. 2.2. *quæst.* 8. *art.* 7. *& in* 3. *distinctione* 35. *quæst.* 2. *art.* 2. *quæstiuncula* 2. Boëtius *lib. de Trinit.* & alij Sancti Patres, & Doctores mystici.

64 Dico 2. Alio modo contemplantur aliqui Sancti Deum, coniungendo affirmationem negationi. Ita de Deo loquitur S. August. lib. 5. de Trinit. cap. 1. ubi ait: *Intelligamus Deum si possumus, quantum possumus, sine quantitate magnum, sine intelligentia creatorem, sine situ præsentem, sine loco ubique; totum sine tempore, sempiternum sine ulla mutatione sui, mutabilia omnia facientem.*

65 Alij verò assignant tertium modum contemplandi Deum per excellentiam, per excessum, per eminentiam, aut quid simile, & hic modus est quasi medium inter utrumque iam dictum, &
66 de utroque participans, ut cum dicitur Deus non est quid sensibile, sed super sensibile; nec imaginabile, sed super imaginabile; nec intelligibile, sed super intelligibile; nec existens hoc, vel hoc, sed super omne ens, & tunc veritatis aspectus fertur in mentis caliginem, & altius elevatur; & profundius aggreditur, pro eo quod excedit se, & omne creatum. Ita Bonaventura *lib. de parvo bono p.* 3. N. Philip. à Trinitate *p.* 2. *de via illuminativa tract.* 1. *art.* 3.

Ratio autem horum omnium est, quia 67
quidquid perfectionis est in effectu, debet præexistere in sua causa efficienti, vel eodem modo, si sit causa univoca, vel superiori modo si sit causa æquivoca; sed Deus est prima causa effectiva rerum omnium: ergo perfectiones omnium rerum in eo eminenter continentur. Confirmatur, quia Deus est per se subsistens; sed esse per se subsistens habet omnem rationem essendi: ergo Deus continet perfectiones omnium. Adverte tamen perfectiones, alias esse simpliciter simplices, & alias secundum quid. Perfectiones simpliciter simplices, quæ scilicet nullam includant in suo conceptu formali imperfectionem, ut sunt iustitia, misericordia, &c. formaliter attribuuntur Deo. Perfectio- 68
nes vero secundùm quid, ut sunt omnes specificæ rationes creaturarum, attribuuntur Deo tantùm emi- 69
nenter.

Unde Deus simpliciter, & in sensu 70
formali, dicitur sapiens, iustus, misericors; non tamen dicitur in sensu formali, leo, petra, & similia, sed tantum virtualiter, & per quandam proprietatem, & potius de eo simpliciter, & in sensu formali, tales debent negari propositiones. Imò loquendo etiam de perfectionibus simpliciter simplicibus, cum non possint concipi in sua puritate, sed prout sunt creaturis plurimis imperfectionibus involutæ; quapropter non univocè, sed analogicè de Deo prædicantur: inde est quòd melius tales propositiones de Deo negamus, & solum illas cum excellentia de Deo affirmamus, ut si dicamus supersapiens, supersubstantialis, superintelligibilis, &c. ne putemus esse in Deo, ut in creaturis.

SECTIO II.

Dividitur contemplatio acquisita, in eam, quæ est per ascensum, & in eam quæ est per descensum.

SVMMARIVM.

71 *Quid sit contemplatio per ascensum explicatur.*
72 *Quid sit contemplatio per descensum exponitur.*
73 *Contemplatio per ascensum, est per se, & principaliter per modum ultimi finis intenta.*
74 *Contemplatio per descensum, est minus principalis.*
75 *Per creaturas ascendimus ad Deum per sex gradus, qui ibi explicantur.*
76 *Quid facere debet contemplator, postquam ex creata ratione ad Dei contemplationem ascendit.*

71 Dico 1. Contemplatio per ascensum fit quando quibusdam quasi gradibus à cognitione creaturarum; ad creatoris cognitionem ascendimus, iuxta illud Paul. ad Roman. *Invisibilia Dei per ea quæ facta sunt; intellecta conspiciuntur.* Contemplatio per descensum, ex creatoris Dei contemplatione, per quandam redundantiam ad contemplandas creaturas; tanquam ad objectum secundarium contemplationis descendimus. Utriusque
72 contemplationis fundamentum est, quia sicut causa relucet in propriis effectibus, tanquam in vestigio suo, sic effectus relucet in propria causa tanquam in exemplari, & principio; undè & cognitio effectuum ad contemplationem causæ, & vice versa cognitio causæ ad contemplationem
73 effectuum manuducit. Est autem contemplatio per ascensum principaliter, & per se intenta per modum ultimi finis, ut ait Augustin. lib. 1. de
74 Trinit. cap 8. ubi ait: *Contemplatio Dei promittitur nobis, ut actionum omnium finis.* Contemplatio verò per descensum, est minus principalis.

Dico 2. Per creaturas ascendimus ad Dei contemplationem per sex gradus. In 1. gradu ponitur perceptio sensibilium. In secundo gradu ponitur progressus à sensibilibus ad intelligibilia. In tertio ponitur dijudicatio sensibilium secundum intelligibilia. In quarto ponitur absoluta contemplatio intelligibilium, in quæ per sensibilia pervenitur. In quinto ponitur contemplatio intelligibilium, quæ per sensibilia inveniri non possunt, sed per rationem capi possunt. In sexto ponitur consideratio intelligibilium, quæ ratio, nec invenire, nec capere potest, quæ scilicet pertinent ad sublimem contemplationem divinæ veritatis, in qua finaliter contemplatio finitur. Ita ex Ricard. de S. Victor. D. Thom. 2. 2. *quæst.* 180. *art.* 4. *in tertio argumento.* 75

Dico 3. Postquam quis ex creaturarum cognitione ad Dei contemplationem ascendit, debet in caliginem ignorantiæ intrare, & credere quod Deus non est id quod in ascensu novit; sed est super illud omne; eique sic cognito per affectum intimè, ac suaviter adhærere. Ita D. Bonaventura *in itin.* 3. *dist.* 4. *art.* 4. Non tamen per hoc intelligitur, quod in hoc sublimis contemplationis statu; nulla penitùs de Deo habeatur notitia, ut ipsa videntur indicare verba, sed tantùm sequitur quod non habeatur distincta Dei notitia quantùm ad quid est; nam quantum ad quia est, sive ad ejus existentiam, habetur perfectissima. Nam qui sic ad Deum per creaturas ascendit, debet omnes cognitas in creaturis rationes, ac perfectiones à Dei conceptu removere, prout scilicet in creaturis limitatæ, ac imperfectionibus admixtæ videntur, & iudicare, quod Deus est quid perfectissimum super omnia intellecta aliquo modo illis simile; sed tamen per infinitum; per excellens, & in hoc confuso conceptu Deum contemplari debet, ut optimè declarat Dionisius Carthusianus in paraphrasi cap. 1. de mystica Theologia. 76

Directorium Mysticum. N SECTIO

SECTIO XII.

Contemplatio acquisita, dividitur per tres motus, circularem, rectum, & obliquum.

SUMMARIUM.

77 *Motus in præsenti, sumitur illo modo, quo omnis operatio motus dicitur.*

78 *Intelligere, est quidam motus.*

79 *Tribus modis movetur anima in Deum.*

80 *Explicatur primus motus, quo movetur anima in Deum, & vocatur rectus.*

81 *Explicatur secundus motus qui dicitur obliquus.*

82 *Explicatur tertius motus, qui dicitur circularis.*

83 *Cur primus motus dicatur rectus, explicatur.*

84 *Cur secundus motus dicatur obliquus, explicatur; ubi etiam dicitur, cur tertius motus dicatur circularis?*

77 PRo hujus sectionis intelligentia, notandum est, quod motus in præsenti non sumitur pro transitu de uno ad aliud, sed illo modo, quo omnis operatio motus dicitur. Unde intelligere, est quidam motus, nam cum per sensibilia ad cognitionem intelligibilium deveniamus, & operationes sensibiles sine motu non fiant, indè est,
78 quòd etiam operationes intelligibiles, etiam motus vocamus, & secundùm similitudinem diversorum motuum, earum differentiam assignamus. His suppositis.

79 Dico 1. Tribus modis movetur ani-
80 ma in Deum; primo ascendendo ab imperfecto ad perfectum, & hic motus vocatur rectus, nam per eum rectè ascendit anima suo modo à creaturis ad
81 creatorem. Secundus est quando anima ex Dei contemplatione, ad contemplandos effectus, aut ad alia ejus opera, in ordine ad creaturas divertitur, & iterùm ad ipsum Deum contemplandum reddit, & hic dicitur obliquus. Tertius est quando anima dimissa 82
sua ratione cum sola fide tendit ad Deum non limitatè, ut in creaturis, sed illimitatè, & in sua incomprehensibilitate, & quando relinquendo species creatas quiescit in illa infinita bonitate, tanquam in centro, & ibi præ admiratione, & amore deficit, & defluit à se ipsa, & dulciter absorbetur, obdormit, & quiescit in super dilectissimo Deo, & creatore suo, & hic motus dicitur circularis.

Dico 2. Primus motus dicitur re- 83
ctus, quia est proprium animæ rationalis, dum est in corpore tendere ad Deum mediante cognitione sensibilium, & creaturarum, & discursu rationis, & hic motus reperitur in contemplatione per ascensum superius descripta. Et hic motus est proprius incipientium, & eorum qui sunt in via purgativa, ut ait D. Dionis. *cap. 3. §. oportet de cælesti hierarchia.* Secundus mo- 84
tus dicitur obliquus, quia cum intellectus attenderet ad suum proprium objectum, quod est essentia universalis Dei, in qua habebat totum sui complementum, reflectitur ad considerandà alia objecta particularia, & limitata, sive sint divina attributa, sive res creatæ, & postea iterum redit ad simplicem actum contemplationis divinæ bonitatis, & hic motus est proprius illorum qui sunt in via illuminativa, & contemplationis, quibus proprium est attendere ad Deum ut abstractum à rebus particularibus in illo conceptu universali summæ Deitatis. Tertius motus dicitur circularis, qui est figura perfecta sine fine, nec principio, quia per eum intellectus remotus à creaturis, in sola fide essentiam Dei contemplatur. Et hic motus invenitur præsertim in contemplatione supernaturali, quæ in statu unionis intimæ conceditur. Ita Dionisius *de divinis nominibus cap. 7. §. Hanc*, ut *suprà*, & *ibi* D. Thom. *Lectione 1.*

TRACTATUS

DISPUTATIO II.

De illuminatione activa partis affectivæ, per virtutum acquisitionem.

SECTIO I.

Virtutes sunt necessariæ ad acquirendam contemplationem.

SVMMARIVM.

85 *Virtutes morales sunt necessariæ hominibus ad acquirendam contemplationem.*

86 *Probatur multiplici ratione.*

87 *Contemplatio impeditur per vehementiam passionum, & exteriores tumultus.*

88 *Virtutes impediunt vehementiam passionum, & exteriores tumultus.*

85 Dico 1. Virtutes morales sunt necessariæ hominibus ad acquirendam contemplationem. Ita D. Thom.
86 2. 2. *quæst.* 18. *art.* 1. Ratio est, quia, ut diximus *disput.* 1. *hujus tract. sect.* 3. virtutes morales, & earum exercitium sunt dispositio ad acquirendam contemplationem: ergo sunt omnino necessariæ ad acquirendam contemplationem; patet consequentia, quia nulla res acquiri potest deficiente sua necessaria
87 dispositione in subjecto. Confirmatur 1. Quia actus contemplationis impeditur per vehementiam passionum, & exteriores tumultus, abstrahendo animam ab intelligibilibus ad sensibilia; sed virtutes hæc omnia impediunt, & cohibent: ergo virtutes sunt necessariæ ad disponendum homines ad contemplationem.

88 Confirmatur secundo, quia virtus est habitus operativus disponens potentiam ad actus excedentes virtutem ipsius potentiæ, vel per se difficiles; sed potentiæ hominis sunt improportionatæ, tum ad actus supernaturales, qualis est contemplatio supernaturalis; tum ad actus difficiles, qualis est contemplatio naturalis: ergo virtutes morales sunt necessariæ dispositiones ad contemplationem.

Directorium Mysticum.

SECTIO II.

Quid sit virtus.

SVMMARIVM.

89 *Ponitur definitio virtutis, & declaratur.*

90 *Virtute nullus male utitur formaliter.*

91 *Bene potest quis male uti virtutibus intellectualibus materialiter excepta prudentia.*

92 *Non potest quis male uti spe, & charitate, & aliis virtutibus moralibus, etiam materialiter, & cur?*

93 *Virtus alia est infusa, alia acquisita, & quid utraque importet?*

Dico 1. Omissis aliquibus definitionibus virtutis, quæ ab aliquibus circunferuntur, virtus sic communiter à Theologis definitur: est bona qualitas, seu habitus mentis, qua rectè vivitur, qua nullus malè utitur quam Deus in nobis sine nobis operatur. Ita Magister *in* 2. *distinctione* 27. & cum D. Thom. 1. 2. *quæst.* 55. *art.* 4. alii communiter: Qualitas, seu habitus ponitur loco generis, cætera loco differentiæ, quia virtus per illa simul sumpta distinguitur ab omnibus aliis qualitatibus, & habitibus. Nam per hoc quod dicitur bona, distinguitur à pravis qualitatibus; per hoc quod dicitur mentis, distinguitur à qualitatibus corporeis; per hoc quod dicitur, qua rectè vivitur, distinguitur ab habitibus vitiosis, qui ad malè vivendum inclinant; per hoc quod dicitur, qua nullus male utitur, distinguitur ab habitibus, qui quandoque se habent ad malum, quandoque ad bonum, qualis est opinio, quæ se habet ad verum, & falsum. 89

Adverte tamen, quòd licèt nullus possit male uti virtute formaliter, potest tamen uti malè materialiter virtutibus intellectualibus, excepta prudentia. Et ratio est, quia hæ virtutes intellectuales perficiunt tantum intellectum in ordine ad verum, & non in ordine 90

ad bonum sub ratione boni: ergo potest quis male uti virtutibus intellectualibus, excepta prudentia, utendo intelligentia, sapientia, scientia, & arte, immo & fide propter vanam gloriam. Unde in hoc casu actus virtutum intellectualium; sunt physicè boni, per hoc quòd verum attingant, & moraliter
92 mali propter pravam intentionem. Dixi excepta prudentia; quia prudentia determinat bonum usum actus. Et idem dicendum est de virtutibus moralibus; & de charitate, & spe; nam hæ virtutes habent pro objecto bonum sub ratione boni honesti, & non solum respiciunt actum ex se bonum, sed bonum usum. Unde non possunt elicere actum ex aliquo capite moraliter malum, cum idem actus non possit esse simul bonus, & malus moraliter.

93 Dico 2. Virtus alia est infusa, alia acquisita; virtutem infusam Deus operatur in nobis sine nobis operantibus, non autem sine nobis cooperantibus; virtutem autem acquisitam, propriis actibus, ac industria nostra nobis acquirimus, quod sic declaratur. Nam licet Deus, tam præviè, quam simultaneè concurrat ad acquisitionem virtutis, nobiscum tamen concurrit, & ita Deus non operatur in nobis sine nobis virtutem acquisitam, sed eam operatur, ut prima, & universalis causa; nos autem operamur ut causa proxima. At virtutem infusam Deus in nobis sine nobis operatur. Nam licèt auxilio divino nos ad ejus infusionem disponamus, propter quod dicimur cooperari ad hujusmodi infusionem, non tamen ad illam efficienter concurrimus, nam simul cum gratia sanctificante, cunctæ virtutes infusæ, tanquam ejus proprietates immediatè à solo Deo producuntur.

SECTIO III.

De virtutum proprietatibus

SUMMARIUM.

94 *Virtus habet quatuor proprietates, scilicet est honesta, utilis, delectabilis, & pulchra.*

95 *Declaratur prima proprietas virtutis, quod sit honesta.*

96 *Declaratur secunda proprietas, quod sit utilis.*

97 *Declaratur tertia proprietas, quod sit delectabilis.*

98 *Declaratur quarta proprietas, quod sit pulchra.*

Dico 1. Virtus aliqua habet proprietates, scilicet honestam utilitatem, delectationem, & pulchritudinem. Ratio est, quia virtus est maximum bonum, ut ait S. Augustinus *lib. 2. de libero arbitrio cap. 19.* ubi ait; virtutes quibus rectè vivitur, magna bona sunt; sed bonum dividitur in honestum, utile, & delectabile, & pulchrum: ergo has omnes proprietates virtus habet. Patet consequentia discurrendo per omnes, & in primis, quod sit honesta; patet, quia virtus est consentanea legi divinæ, est conformis naturæ rationali in se ipsa appetibilis, & Deo grata; sed illud quod est consentaneum legi divinæ conforme naturæ rationali in se appetibile, & Deo gratum, 95 non potest non esse honestum: ergo virtus est bonum honestum. 94

Quod autem sit utilis probatur, quia 96 bonum utile est illud quod conducit ad consecutionem finis intenti; finis autem quem homo intendit principaliter, est placere Deo, & minus principaliter æterna gloria; sed hic finis sine virtutibus adipisci non potest, nam, ut ait Apostolus: sine fide, quæ una virtutum est, impossibile est placere Deo, & sine virtutibus gloria non potest adipisci, ut ait Psalmista Psal. 23. *Quis ascendet in montem Domini, innocens manibus, & mundo Corde; qui non accepit in vano animam suam, nec juravit in dolo proximo suo*: ergo virtus est utilis.

Quod autem sit delectabilis probatur; 97 tum quia instinctus naturæ rationalis in operibus moraliter bonis, sibique proportionatis, maximè delectatur; tum quia credere quòd in exercitio virtutum Deo placemus, est maximè delectabile, sed hoc est de fide: ergo. Tum quia id testificatur testimoniũ conscientiæ recti facti, quod Apostolus dicit iuge convivium. Quòd autem virtus 98 sit pulchra, etiam liquet, quia virtus, ut diximus, est bona, honesta, utilis, & delectabilis: ergo est pulcherrima. Unde in Canticis Canticorum ait sponsus sponsæ virtutibus ornatæ: *Pulchra es amica mea, suavis, & decora,*

pulchra

pulchra ut Ierusalem: ergo virtus maximè pulchra est.

SECTIO IV.

De distinctione virtutum.

SVMMARIVM.

99 *Virtus generaliter sumpta dividitur in Theologicam, intellectualem, & moralem.*

100 *Theologica subdividitur in fidem, spem, & charitatem.*

101 *Intellectualis subdividitur in eam quæ versatur circa universalia, & in eam quæ versatur circa particularia.*

102 *Virtus quæ versatur circa universalia, subdividitur in intellectum, sapientiam, & scientiam.*

103 *Sapientia alia est infusa; alia acquisita.*

104 *Scientia alia abstrahit ab omni materia sensibili, non tamen intelligibili, ut Geometrica, & Arithmetica; alia abstrahit ab omni materia etiam intelligibili, ut Metaphysica, & Dialectica.*

105 *Virtus intellectualis quæ versatur circa particularia, subdividitur in prudentiam, & artem.*

106 *Numerantur partes subiectivæ prudentiæ.*

107 *Numerantur partes potentiales prudentiæ.*

108 *Virtus moralis dividitur in iustitiam, fortitudinem, & temperantiam.*

109 *Iustitia subdividitur in generalem, & particularem.*

110 *Generalis subdividitur in legalem & epicheam.*

111 *Particularis in distributivam & commutativam.*

112 *Numerantur partes potentiales iustitiæ.*

113 *Numerantur partes potentiales fortitudinis.*

114 *Numerantur partes subiectivæ, & potentiales temperantiæ.*

115 *Virtus moralis dividitur in acquisitam, & infusam.*

99 Dico 1. Virtus generaliter sumpta dividitur in Theologicam, intellectualem; & moralem. Theologica 100
sic dicta, quia Deum immediatè attendit, subdividitur in fidem, spem, &
charitatem. Intellectualis sic dicta, 101
quia residet in intellectu; dividitur in
eam quæ versatur circa universalia, &
in eam quæ versatur circa particularia.
Virtus quæ versatur circa universalia, 102
subdividitur in intellectum, sapientiam,
& scientiam; sub intellectu continetur
intelligentia, quæ est de primis principiis speculativis, & synderisis, quæ est
de primis principiis practicis. Sapientia 103
quæ est habitus inclinans ad cognitionem rei per altissimas causas, alia est
infusa, alia acquisita. Scientia, quæ 104
est habitus inclinans ad cognitionem
rei per suas causas, alia abstrahit ab
omni materia sensibili, non tamen intelligibili, qualis est tam Arithmetica,
quàm Geometria. Alia abstrahit ab omni materia etiam intelligibili, qualis est
Metaphysica, & Dialectica.

Dico 2. Virtus intellectualis, quæ 105
versatur circa particularia, subdividitur in prudentiam, & artem. Prudentia quæ dicitur recta ratio agibilium,
habet partes subjectivas, & potentiales.
Partes subjectivæ sunt Monastica, Politica, Regnativa, Æconomica, Militaris: 106
Regnativa triplex est, Monarchica, Aristocratica, Democratica. Partes
potentiales prudentiæ sunt Ebulia, Synozis, Gnome ars, quæ dicitur recta 107
ratio factibilium. Quæ iterum dividitur in liberalem, & servilem; liberales habet species continentes in hoc
versu exametro. Lingua, Tropus,
Ratio, Numerus, Tonus, Angulus,
Astra. Artis verò servilis species continentur in hoc versu pentametro. Rus,
Nemus, Arma, Rates, vulnera, Lana,
Faber. Et de his satis, quia vix ad nostrum attinent institutum. Hic enim
tantum agimus de virtutibus quæ faciunt hominem habentem illas, simpliciter bonum; & opus ejus absolutè perfectum, qualis est tam virtus Theologica, quam moralis.

Dico 3. Virtus moralis sic dicta, quia 108
versatur circa mores, dividitur in justitiam, fortitudinem, & temperantiam.
Iustitia subdividitur in generalem, & 109
particularem tanquam in partes subjectivas. Generalis subdividitur in legalem, & epycheam Particularis in di- 110
stributivam, & commutativam. Partes
potentiales iustitiæ sunt Religio, Pœni- 111
tentia, Pietas, Humilitas ad alterum,

observantia, gratitudo, Vindicatio, Veritas, Amicitia, Liberalitas, Magnificentia ad alterum. Sub observantia generali continentur observantia specialis, Dulia, Hyperdulia, obedientia.

112 Fortitudo non habet partes subjectivas, sed tantum potentiales, quæ sunt Mag-
113 nanimitas, Magnificentia, Patientia, Perseverantia. Temperantia habet tam partes subjectivas, quam potentiales.
114 Subjectivæ sunt Abstinentia, sobrietas, Castitas, Pudicitia. Castitas alia est communis, scilicet coniugalis, & vidualis, alia est specialis, scili cet Virginitas. Partes potentiales, sunt continentia, Mansuetudo, Clementia, Humilitas.

115 Dico 4. Virtus moralis dividitur in acquisitam, & infusam. Est autem differentia inter virtutes morales acquisitas, & infusas. Nam virtutes acquisitæ non statim à principio, sed successivè acquiruntur; cum enim non requirantur ad simpliciter, sed ad facilè operandum, possunt ex vi principiorum naturalium, mediis actibus acquiri. Infusæ tamen cùm sint tota virtus agendi proxima, debent statim à principio iustificationis infundi. Unde virtutes morales infusæ à solo Deo possunt produci tanquam à causa principali, & ita non possunt actibus nostris acquiri, ut virtutes acquisitæ, ut diximus *sect.* 2.

SECTIO. V.

De virtutibus Theologicis.

SVMMARIVM.

116 *Virtus Theologica dividitur in fidem, spem, & Charitatem.*
117 *Ponitur fidei definitio, & ejus explicatio.*
118 *Fides est necessaria ad salutem.*
119 *Quæ dona correspondeant virtuti fidei.*
120 *Dono intellectus, quæ beatitudo correspondeat.*
121 *Ponitur spei definitio, & explicatur.*
122 *Quid sit objectum spei exponitur.*
123 *Quod donum correspondeat spei demonstratur.*
124 *Quæ beatitudo dono correspondenti spei pertineat, exponitur.*
125 *Ponitur charitatis definitio, & exponitur.*
126 *Virtus Charitatis est omnium perfectissima.*
127 *Quod sit objectum charitatis.*
128 *Quod sit subjectum charitatis.*
128 *Quod donum correspondeat charitati.*
130 *Quæ beatitudo illi correspondeat.*

DIco 1. Virtus Theologica sic dicta, quia Deum immediatè attingit, dividitur in fidem, spem, & charitatem. Ratio est, quia Deus solùm potest attingi immediatè sub ratione primi veri, & summi boni. Sub ratione primi veri attingitur per fidem, qua credimus quæcumque ab ipso revelata sunt, primariò quidem de ipso, secundariò de aliis sub ratione primi boni dupliciter attingitur, vel summi boni nostri, scilicet à nobis consequibilis, per auxilia divinæ gratiæ, & sic attingitur per spem, vel summi boni in se ipso, quod est summè diligibile, & sic attingitur per charitatem, quæ ipsum primario respicit; proximum autem secundario, quatenùs in ipso bonitas divina relucet. 116

Dico 2. Fides definitur ab Apostolo *ad Hebræos* 11. Quòd sit sperandarum substantia rerum argumentum non apparentium. Seu est habitus supernaturalis, quo illustratus intellectus creatus assentitur iis quæ divinitus revelata sunt, ita ut ratio talibus assentiendi, sit sola divina revelatio obscura nobis authenticè per Ecclesiæ propositionem ineffabilem intimata. Et quia hujusmodi revelatio obscura non causat evidentiam rei revelatæ in se ipsa, inde est quòd intellectus per eam non convincitur. Unde necessaria simpliciter est ad credendum pia affectio erga Deum revelantem, & res revelatas, quæ ex habitu charitatis vel ex auxilio divinæ gratiæ procedit. 117

Dico 3. Fides est necessaria ad salutem; sine fide enim, ut ait Apostolus ad Hebræos 10. *Impossibile est placere Deo.* Quando est coniuncta gratiæ, & charitati, dicitur fides viva, & formata, quando est à prædictis separata, dicitur fides mortua, & informis, charitas namque est forma illius. Dicitur autem fides fundamentum spiritualis ædificij, quia oportet credere, antequam quis moveatur ad sperandum, & diligendum. Objectum fidei est veritas obscurè 118

obscurè à Deo revelata; prima quidem veritas, objectum principale; alia vero quæcumque objectum minus principale. Subjectum quod, illius, est intellectualis creatura. Subjectum quo est intellectus; duplex est actus illius; interior, qui est ascensus intellectus Deo revelanti, tanquam primæ veritati in dicendo præstitus, & exterior qui dicitur confessio fidei.

119 Dico 4. Virtuti fidei correspondent duo dona Spiritus Sancti; donum scilicet intellectus, & donum scientiæ. Primum reddit intellectum facile mobilem à Spiritu Sancto ad assentiendum firmiter secundum regulas superiores, primis veritatibus Divinitatis, quæ sunt quasi prima principia credendorum. Donum scientiæ reddit intellectum facile mobilem à Spiritu Sancto, ad assentiendum aliis credendis per causas inferiores, quasi conclusionibus. Secundum, quod invisibilia Dei, per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur, & creditu digna iudicantur. Dono intellectus correspondet sexta beatitudo:

120 *Beati mundo Corde, quoniam ipsi Deum videbunt.* Dono scientiæ correspondet tertia beatitudo: *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur.* Ex fructibus autem Spiritus Sancti correspondet dono intellectus, ille quem Apostolus vocat fidem, consistens in speciali quadam certitudine de revelatis à Deo per hoc donum acquisita, quæ perficit ascensum virtutis Fidei.

121 Dico 5. Spes secunda virtus Theologica, est habitus supernaturalis, quo voluntas firmata tendit in Deum, ut in summum bonum suum, seu objectum suæ beatitudinis, arduum quidem, sed tamen possibile consequi per auxilia divinæ gratiæ. Firmitas spei, fundatur tam in divina promissione, quam in efficacibus auxiliis Divinæ gratiæ. Spes gratiæ sanctificanti, & charitati coniuncta, dicitur viva, & perfecta; separata vero ab eis, dicitur mortua, & informis, & imperfecta; quia ut dictum

122 est, charitas est forma, & perfectio cunctarum virtutum. Objectum spei, est bonum divinum, ut objectum beatitudinis, quatenus arduum, & futurum. Subjectum quod spei est creatura rationalis: subjectum quo est voluntas, quæ tale bonum respicit, quasi centrum suæ quietis, quæ solo adepto satiari potest. Actus spei est divinum bonum ex prædictis auxiliis sperare.

Dico 6. Virtuti spei correspondet 123
donum timoris, quod simul cum spe subjectatur in voluntate, & sic voluntatem disponit, & modificat, quod non transeat ad præsumptionem, dum ad effectum spei conatur. Timor qui est donum Spiritus Sancti est timor filialis, sive castus, & reverentialis, & nullo modo servilis. Dicitur in principio initialis, deinde perfectus. Huic dono correspondet prima beatitudo: Beati 124
pauperes Spiritu, quoniam ipsorum est regnum Cælorum. Et ex fructibus Spiritus Sancti correspondet modestia, continentia, & castitas.

Dico 7. Charitas tertia virtus Theo- 125
logica, est habitus supernaturalis inclinans ad amandum amore amicitiæ Deum super omnia, propter se ipsum, & proximum propter ipsum Deum. Dixi amore amicitiæ, nam aliquid dupliciter potest amari, vel amore amicitiæ, vel concupiscentiæ; tunc amatur amore amicitiæ, quando amatur propter se ipsum, & est mutuus amor, sicut est inter creaturam rationalem, & Deum, iuxta illud Proverb. 8. *Ego diligentes me, diligo.* Tunc autem amatur amore concupiscentiæ, quando amatur non propter se ipsum, sed propter amantem, ita ut amans potius illo amore quærat potius bonum suum, quàm bonum amati.

Dico 8. Hæc virtus inter omnes 126
alias, tam theologicas, quam morales, est perfectissima, ut ait Apostolus: *Trium autem horum major est charitas.* Ob- 127
jectum Charitatis est bonum divinum, vel in se ipso consideratum, vel ut ab aliis participatum, ut in se ipso consideratum, est objectum primarium; ut autem à creatura capaci fruitionis Dei, participatum, est objectum secundarium. Unde idem est objectum, & ultimus finis in charitate, quæ proinde ex sua ratione habet omnes virtutes dirigere, quia dum eas dirigit in ultimum earum finem, dirigit in suum ipsius objectum. Sub objecto primario charitatis comprehenditur totum quod est formaliter Deus, sive sit absolutum, sive relativum. Sub objecto materiali comprehenduntur omnia quæ sunt aliquid Dei, & sunt beatitudinis æternæ, ut est proximus, qui vel iam fruitur tali beatitudine, vel potest illa frui, & etiam ipsemet, qui charitate fruitur, quamvis propria dilectio deficiat à ratione amicitiæ tendentis in alterum.

Dico

128 Dico 9. Subjectum Charitatis est voluntas, etsi sit una ob indivisibilitatem objecti formalis; dividitur secundum ejus statum in incipientem, proficientem, & perfectam. Incipiens habetur in via purgativa; proficiens in via illuminativa; & perfecta in unitiva.

129 Virtuti Charitatis correspondet donum Sapientiæ, cujus est iudicare de rebus divinis per altissimas causas, per quòd differt à dono scientiæ, quod judicat de rebus per causas inferiores. Hoc autem judicium Sapientiæ est sine discursu ex quadam unione, & connaturalitate ad Deum per Charitatem, ac ex gustu, & sapore inde profecto; nam judicium quod fit cum discursu de rebus divinis, pertinet ad Theologiam Scholasticam, quæ est virtus intellectualis.

130 Hujus doni actus, est contemplari, & attendere rebus divinis, & conspiciendis, & consulendis, ipsi correspondet septima beatitudo: Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. Ex fructibus Spiritus Sancti quinque virtuti Charitatis assignantur: scilicet Charitas pro actu dilectionis, gaudium, pax, bonitas, benignitas.

SECTIO VI.

De prudentia, & ejus partibus.

SVMMARIVM.

131 *Prudentia licet subjectetur in intellectu, pertinet etiam ad virtutes morales.*
132 *Ponitur ejus definitio, & explicatur.*
133 *Ponitur ejus divisio, & explicatur.*
134 *Quæ sint partes subjectivæ prudentiæ, exponuntur.*
135 *Explicantur partes potentiales prudentiæ?*
136 *Quod donum correspondeat virtuti prudentiæ?*

131 Dico 1. Licèt prudentia subjectetur in intellectu, & hac ratione sit virtus intellectualis, pertinet tamen etiam ad virtutes morales, & annumeratur inter ipsas, ut ait D. Thom. 2. 2. quæst. 47. art. 4. *Est enim directrix, & moderatrix aliarum virtutum moralium.* Definitur autem prudentia: Est recta ratio agibilium; sumitur autem hic agibile pro intelligibili; prudentia enim versatur circa operationes, quæ dependent ab electione, seu libero arbitrio. Unde objectum ejus sunt operationes humanæ, per quod distinguitur ab arte, quæ est recta ratio factibilium. Recta autem ratio in hac definitione importata, non se tenet ex parte objecti, quasi recta ratio. Objectum agibilium sit prudentia, sed se tenet ex parte potentiæ, & dicit habitum operativum inclinantem ipsam potentiam, ad rectam electionem agibilium, secundum regulas morum, quæ sunt leges creaturæ rationali impositæ, vel per dictamen rationis, vel per positionem aliquam & hæ leges sunt velut idæa, ad quam intendit prudentia, ad rectam electionem in agibilibus. 132

Dico 2. Prudentia dividitur in partes integrales subjectivas, & potentiales. Ita D. Thom. 2. 2. *quæst.* 48. *art. unic.* Partes integrales sunt octo: nempe, Memoria, Intelligentia, Docilitas, Solertia, Ratio, Providentia, Circunspectio, & Cautio. Hæ enim omnes conducunt maximè ad prudentiam; ille namque prudenter operabitur, qui præteritorum memoriam retinet, & præsentium cognitione, & intelligentia pollet; & doctiorum doctrinam, & eruditionem suscipit, & veritatem sollicitè inquirit; Circunstantias agendorum; reique statum, & quæ inde evenire possunt, attendit; mediaque ad finem consequendum disponit; ac tandem præcavet, & removet, quæ illius consecutioni obstare possunt. Ex his solicita tantum cognitio status rei agendæ, & illius circunstantiarum est actus à prudentia elicitus; reliqua vero ad adquirendam prudentiam, vel acquisitæ perfectum usum pertinent. 133

Dico 3. Partes subjectivæ sunt Monastica, & Politica. Prudentia monastica, seu particularis, singulis modum agendorum præscribit, non solum quatenus privatæ personæ sunt, sed quatenus sunt communitatis partes, & membra. Politica vero seu gubernativa, bonum commune respicit; hæcque subdividitur in œconomicam, hoc est familiæ bonum spectantem, & in legislatricem, qua leges in commune bonum conduntur; & in civilem, qua recta administratio civitatis, & legum obsecreatio procuratur; in militarem, 134

qua

qua milites disponuntur, ut strennè, & fortiter munus suum obeant. Porro prudentia particularis, quæque propriissimè prudentia nuncupatur, utpote quæ bonum habentis spectat, est species infima, propter indivisibilem rationem formalem sui objecti, quod est agibile in ordine ad finem humanæ vitæ; sub prudentia vero civili continentur, Monarchia, id est, cum unus præest toti communitati. Aristocratica, cum pauci, & optimi rem publicam gubernant. Et Democratica cum iure publica imperium est populare.

135 Dico 4. Partes potentiales prudentiæ, sunt Eubulia quæ versatur in consultatione rerum agendarum. Synesis, quæ profert rectum judicium de rebus in consilium adductis secundum leges communes, & ordinarias. Goneme, quæ importat quandam perspicacitatem iudicij ex naturali ratione in proferendo judicium, præter verba legis, ob circunstantias occurrentes ex benigna legislatoris voluntatis interpretatione, & est directiva Epikeiæ. Deinum tam prudentia, quam omnes ejus partes, tam subjectivæ, quam potentiales, subjectantur in intellectu practico, quia cuncti earum actus sunt actus intellectus practici circa media, nempe Consilium, judicium practicum, & imperium: certum est autem, quod virtutes resident in eadem potentia in qua eliciuntur proprij earum actus.

136 Dico 5. Virtuti prudentiæ correspondet donum consilij, quod se extendit non solum ad actum consilij, sed etiam ad actum judicij, & imperij; denominatur tamen à consilio, ubi in mente consiliata, porius apparet motio Spiritus Sancti, quam in judicio, & imperio, quibus mens videtur seipsam, & alios movere, non autem moveri. Huic dono correspondet quinta beatitudo: *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur.* Non assignat Apostolus inter duodecim fructus aliquem pro dono consilij, vel pro virtute prudentiæ; cujus ratio est, quia fructus importat rationem ultimi; non est autem ultimum in intellectu practico, sed in operatione alterius potentiæ directæ per cognitionem practicam, quæ operatio dabitur, ut fructus charitati, misericordiæ, vel alteri virtuti, à qua eliciatur, non autem prudentiæ, vel dono consilij.

SECTIO VII.

De justitia, & ejus partibus.

SUMMARIUM.

137 *Iustitia sumitur hic pro secunda virtute inter morales.*
138 *Ponitur ejus definitio, & declaratur.*
139 *Quæ sint partes integrales justitiæ?*
140 *Quæ sint illius partes subjectivæ?*
141 *Quæ sint illius partes potentiales?*
142 *Declarantur partes potentiales iustitiæ.*
143 *Virtuti iustitiæ quod donum correspondeat?*
144 *Quæ beatitudo illi correspondeat?*

Dico 1. Relictis variis acceptionibus iustitiæ. Iustitia proprie, & strictè, sumitur pro determinata virtute, quæ numeratur secundo loco inter Cardinales, & est de numero moralium, & definitur. Est constans, & perpetua voluntas ius suum unicuique tribuens. Objectum ejus, est ius, seu iustum, subjectum est voluntas. Hæc virtus est specialiter ad alterum, & ejus actus est ponere æqualitatem, ad quam requiritur medium rei, & non tantum medium rationis, sicut in aliis virtutibus. 137 138

Dico 2. Partes integrales iustitiæ sunt facere bonum debitum alteri, & declinare à malo contrario, ac ei nocivo; sine his enim non potest esse perfectum opus iustitiæ, utrumque autem dicit actum positivum: nam facere bonum est v.g. restituere alienum; declinare vero à malo, est nolle furari. Partes subjectivæ iustitiæ, sunt commutativa, distributiva, & legalis. Commutativa est partis ad partem, & reperitur in venditionibus, & inter homines particulares. Distributiva, est totius ad partes; & invenitur in distributione bonorum communium, ac dignitatum reipublicæ ad ipsos cives. Legalis, est partium ad suum totum, maximè in observantia legum, 139 140

secundum literam præcisè, in quo distinguitur ab Epikea, quæ est species iustitiæ legalis, & respicit observan-
141 tiam legum, secundùm intentionem legislatoris.

Dico 3. Partes potentiales iustitiæ, sunt religio, pœnitentia, pietas, observantia, gratitudo vindicativa, veritas, amicitia, & liberalitas. Religio est virtus, quæ tribuit debitum cultum Deo, cujus actus sunt devotio, oratio, adoratio, Sacrificium, oblatio, votum, juramentum, adjuratio divini nominis, ejusque per laudem assumptio. Pœnitentia est virtus offerens Deo debitam satisfactionem, & dolorem pro peccatis, deficiunt tamen hæ duæ virtutes à ratione perfectæ justitiæ, quia non reddunt Deo debitum honorem, & satisfactionem. Pietas est virtus, qua quis cultum exhibet parentibus, & patriæ, & consanguineis. Observantia, virtus sub pietate contenta, per quam personis in dignitate constitutis, cultus, & honor exhibetur: dividitur autem hæc virtus observantiæ in obedientiam erga superiores, in urbanitate erga ministros, & duliam erga Sanctos.

142 Dico 4. Gratitudo est virtus per quam benefactoribus pro beneficiis gratiam exhibemus. Vindicativa est virtus per quam in unoquoque perficitur naturalis inclinatio repellendi nociva. Amicitia provt hic sumitur, est virtus quæ procurat, ut conversatio nostra cum proximis sit grata, qualis debet esse spectata conditione personarum, cum quibus agimus, & nostra. Liberalitas est virtus, qua bene utimur omnibus his exterioribus bonis, quæ nobis ad nostram sustentationem concessa sunt. Ad hanc virtutem reducitur magnificentia. Aliquæ ex prædictis virtutibus deficiunt à ratione perfectæ iustitiæ ex defectu æqualitatis, quam ponere non possunt, ut pietas quæ parentibus, & magistris æquale reddere non potest; & idem est de dulia respectu Sanctorum.

143 Dico 5. Virtuti justitiæ, ratione religionis annexæ correspondet donum pietatis, secundum quod Deo ut patri cultum, & debitum officium exhibeamus ex instinctu Spiritus Sancti. Huic dono correspondet secunda beatitudo: *Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram*, quamvis iuxta propriam ipsius rationem, ei respondeat, tam quarta, quàm quinta beatitudo, quarta quippe dicitur: *Beati qui esuriunt, & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur.* Quinta vero dicitur: *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur:* iustitia autem, quam sitiunt, habet connexionem cum dono pietatis, & opera misericordiæ pertinent ad pietatem.

SECTIO VIII.

De fortitudine, & partibus ejus.

SVMMARIVM.

145 *Ponitur definitio fortitudinis, provo est virtus.*
146 *Explicantur actus fortitudinis.*
147 *Quæ sint partes integrales fortitudinis?*
148 *Quæ sint illius partes potentiales?*
149 *Quod donum correspondeat virtuti fortitudinis, declaratur.*
150 *Quæ beatitudo illi correspondeat?*

Dico 1. Fortitudo provt est virtus moralis, definitur à D. Thom. 2.2. *quæst.* 123. *art.* 1. Est virtus existens 145
in irascibili, coërcetiva timoris, & audaciæ moderativa instantibus periculis. Dicitur autem coërcetiva timoris & audaciæ moderativa, quia munus fortitudinis, pruvt est virtus moralis, est coërcere timorem, & non omnino tollere, & moderari audaciam, ne declinet in temeritatem; unde utraque passionem reducit ad medium, ne in subeundis periculis mortis sit vel nimia timiditas, vel temeritas; pericula autem quæ sunt materia circa quam hujus virtutis, debent esse maxima, ex aliqua impugnatione occurrentia. Hinc 146
fit duplicem esse actum fortitudinis, scilicet aggredi, & sustinere; principalius autem est sustinere, quia qui sustinet, sentit iam eminentia pericula, qui vero aggreditur, habet ea ut futura: maius autem fortitudinis opus est, non moveri à præsentibus malis, quam à futuris, tam enim bonum, quam malum præsens plus movet.

Dico 2. Partes integrales fortitudi- 147
nis, sunt magnanimitas ad secure aggrediendum; & magnificentia ad perficiendum inchoata patientia, ne decidat animus ex tristitia mali præsentis; perseverantia, ne fatigetur ex diuturnitate

diuturnitate illius. Partes subjectivas, non illas habet fortitudo, quia objectum ejus est indivisum, scilicet pericula mortis ex honesto fine, vel aggredienda, vel sustinenda. Partes potentiales fortitudinis, sunt quatuor, scilicet magnanimitas, magnificentia, patientia, & perseverantia. Magnanimitas inclinat ad opera magna, & heroica in omni genere virtutum: hic continentur fiducia, quæ dicit spem consequendi illam, & securitas animi ex ablatione timoris. Magnificentia est virtus magnorum operum. Patientia est voluntaria, & diuturna perpessio rerum arduarum, & difficilium: sub ea continetur longanimitas ad sustinendas tristitias, & afflictiones. Perseverantia est habitus firmans voluntatem in bono contra passiones irascibilis: sub ea continetur constantia, quæ superat omnia impedimenta exteriora.

148

149 Dico 3. Virtuti fortitudinis correspondet donum Spiritus Sancti ejusdem nominis, per quod donum fortitudinis altero modo roboratur, & movetur animus contra pericula, simulque conceditur fiducia, & magna securitas triumphandi de inimicis Dei per tolerantiam passionum. Huic dono correspondet

150 quarta beatitudo: *Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur.* Ex fructibus autem enumeratis ab Apostolo correspondet tam virtuti, quam dono fortitudinis, patientia, & longanimitas: patientia quidem, quæ est actualis tolerantia malorum, qua quis possidet animam suam; longanimitas autem, qua suffertur expectatio diurna bonorum.

SECTIO IX.

De temperantia, & partibus ejus.

SVMMARIVM.

151 *Ponitur definitio temperantiæ, prout est virtus moralis. & exponitur.*

152 *Proponuntur partes integrales temperantiæ.*

153 *Explicantur partes subjectivæ temperantiæ.*

154 *Declarantur partes potentiales temperantiæ.*

155 *Quod donum correspondeat temperantiæ?*

156 *Quæ beatitudo illi correspondeat?*

Dico 1. Temperantia strictè sumpta, quo sensu est virtus moralis, est virtus quæ occupatur in moderandis voluptatibus corporis circa cibos, potus, & Venerem. Ita Aristotel. 3. *Ethicor. cap.* 10. S. Thom. 2. 2. *quæst.* 141. *articul.* 4. Partes integrales temperantiæ sunt verecundia, & honestas. Verecundia facit vitare turpia ex timore opprobrij, & confusionis. Vnde primario timet vituperationem, secundario tantum culpam, propter quod deficit à ratione virtutis; adjungitur ei erubescentia, quæ præcisè oritur ex timore vituperij, cum verecundia in turpibus quæ agit, ut vitet conspectus publicos inhonestos, sic intrinseca est temperantia, ut videatur cum actu ipsius identificari; nam in spiritualibus idem est honestum, ac pulchrum: pulchrum autem opponitur turpi, quod cum maximè reperiatur in actu intemperantiæ, pulchrum, & honestum maxime relucet in contrario actu temperantiæ. 151 152

Dico 2. Partes subjectivæ temperantiæ sunt abstinentia, sobrietas, castitas, seu pudicitia, quibus opponuntur, gula, ebrietas, luxuria, seu impudicitia. Abstinentia consistit in moderanda voluptate ciborum. Sobrietas in potus moderatione. Castitas seu pudicitia in frenanda concupiscentia, ne Venerem appetat, nisi ubi, & quando recta ratio dictat. Appellatur autem pudicitia, quia usus venereorum etiam licitos, & quodcunque illorum signum, ut visus, amplexus, &c. pudorem, & verecundiam gignit, ut rectè explicat Augustinus *lib.* 14. *de Civitate Dei cap.* 17. *&* 28. D. Thom. 2. 2. *quæst.* 151. *art.* 4. Philosophus *lib.* 3. *Ethicor. cap.* 12. 153

Dico 3. Partes potentiales temperantiæ sunt continentia, mansuetudo, clementia, modestia; sub modestia in genere continentur humilitas, studiositas, eutrapelia, modestia morum, modestia cultus, &c. Continētia licet perfecta virtus non sit, aliquo tamen modo est virtus, quæ ratio firmatur contra passiones, ne ab eis abducatur. Mansuetudo est 154

est virtus iræ moderatrix. Clementia est virtus moderatrix pœnæ; in vindicta quantum ratio communis boni permittit. Modestia genericè sumpta, est exteriorum, & interiorum actionum hominum moderatrix. Humilitas est virtus qua firmatur animus ne inordinatè extollatur. Studiositas est virtus moderatrix affectus circa studium, impellendo scilicet eum ad sciendum quæ oportet scire, & ad nesciendum quæ non oportet scire. Eutrapelia est virtus, quæ iocis, & ludis modum rationis ponit. Modestia est virtus ponens moderationem in motibus externis corporis. Huic vicina est parcitas, quæ externarum rerum usum ad corpus pertinentium, uti sunt vestes, ornatus, & similia, moderatur.

155 Dico 4. Virtuti temperantiæ correspondet donum timoris quo quis refrenatur à delectationibus carnis, juxta illud Psalm Confige timore tuo carnes meas. Ita D. Th. 2. 2. *quæst.* 141. *art.* 1. *ad* 3. Donum timoris principaliter respicit Deum, cujus offensam vitat, & secundum hoc correspondet virtuti spei; secundario autem potest respicere quæcumque aliquis fugit ad vitandam Dei offensam; maximè autem homo indiget timore divino, ad fugiendum ea, quæ maxime alliciunt, circa quæ est temperantia, & ideo temperantiæ etiam

156 correspondet donum timoris. Huic autem dono ut conjuncto virtuti temperantiæ respondet hæc beatitudo: *Beati mites, quia ipsi possidebunt terram*; & ex fructibus correspondent castitas, & continentia.

SECTIO. X.

De subjecto virtutum.

SVMMARIVM.

157 *Quodnam sit subjectum, quod, virtutum, explicatur.*

158 *Omnes virtutes tam acquisita, quam infusæ intellectuales subjectantur in intellectu.*

159 *Prudentia cum suis partibus subjectatur in intellectu practico.*

160 *Fides subjectatur in intellectu speculativo.*

161 *Iustitia cum suis partibus residet in voluntate.*

162 *Fortitudo, & temperantia cum suis partibus subjectantur in appetitu sensitivo, & quomodo?*

Dico 1. Subjectum quod virtutum, 157 est substantia intellectus, vel per connaturalem identificationem earum cum ipsa, vel per communicationem, veluti ingenitam, vel per acquisitionem, aut infusionem. Primo modo est Deus, in quo sunt virtutes tam intellectuales, quam affectivæ, quæ in suo conceptu formali non dicunt, vel supponunt imperfectionem, non per modum habitus, nec per modum actus, distinctæ, sive à Deo, sive ad invicem, sed per modum actus purissimi, ut dicunt communiter Theologi cum D. Thom. 1. *p. q.* 15. Secundo modo est Angelus, in quo ab initio suæ creationis sunt inditæ virtutes, tam intellectuales, quam affectivæ ejus naturæ, convenientes tanquam perfectiones naturales per modum habitus, realiter super additæ potentiis, & ab illis distinctæ. Tertio modo est homo, qui cum in peccato sit conceptus, oritur virtutibus spoliatus, & debet illas suis actibus acquirere, vel Deus eas illi simul cum gratia in iustificatione infundit; in quo maxime differt ab Angelo, cui hæc in creatione fuerunt inditæ, quod quidem patet ex difficultate, quam homo patitur in exercitio bonorum operum in diversis materiis; quæ difficultas tollitur per exercitium actuum virtutum, & per acquisitionem habituum virtutum, non tamen per habitus virtutum infusarum, nam cum eis non opponantur immediatè vitia; sed tantum virtutibus acquisitis, non possunt tolli habitus vitiorum per habitus infusos. Unde solum auferuntur per habitus acquisitos, qui acquiruntur exercitio actuum, ut bene notat noster Philip. à Trinit. *p.* 2. *tract.* 2. *discurs.* 3. *art.* 1.

Dico 2. Omnes virtutes tam acqui- 158 sitæ, quam infusæ, quæ dicuntur intellectuales subjectantur in intellectu, ubi complete suum eliciunt actum. Unde 159 ex quatuor virtutibus cardinalibus, Prudentia cum suis partibus subjectatur in intellectu practico. Fides autem ex 160 Theologicis subjectatur in intellectu speculativo. Et ratio est, quia actus prudentiæ est dirigere virtutes morales ad finem; actus verò fidei est assentiri veritatibus à Deo revelatis; constat autem

quod

quod primum pertinet ad intellectum practicum cognoscentem, quis sit ordo, & proportio mediorum ad finem. Et secundum pertinet ad intellectum speculativum apprehendentem hujusmodi veritates. Aliter dicendum est de aliis virtutibus moralibus, nam iustitia cum suis partibus residet in voluntate in qua perficitur actus ejus. Undè definitur quòd sit constans, & perpetua voluntas tribuens unicuique quod suum est: fortitudo verò, & temperantia cum suis partibus subjectatur in appetitu sensitivo. Fortitudo quidem in parte irascibili; temperantia verò in parte concupiscibili, ut *suis locis* diximus.

SECTIO II.

Non potest una virtus perfectè sine aliis acquiri.

SVMMARIVM.

163 *Virtus moralis acquisita, potest sumi vel in statu perfecto, vel imperfecto.*

164 *Quid sit virtus in statu imperfecto?*

165 *Quid sit virtus moralis perfecta, exponitur.*

166 *Virtus perfecta, vel potest sumi ut opponitur virtuti imperfectæ, vel provt dicit virtutem in summo gradu intentionis, vel provt dicit virtutem in gradu heroïco.*

167 *Virtutes morales quæ perficiunt hominem secundùm communem statum, una non potest esse in statu perfecto sine aliis.*

168 *Virtutes morales quæ perficiunt hominem secundum communem statum, una potest esse in statu imperfecto, sine aliis.*

169 *Virtutes morales acquisitæ, quæ perficiunt hominem secundum aliquem statum eminentem, non sunt semper actu cum aliis in esse perfecto; sed tantum in potentia.*

170 *Maximè necessarium est ei qui ad perfectum virtutis statum desiderat ascendere, nullam occasionem exercendi virtutem prætermittere.*

PRo hujus sectionis intelligentia, notandum est, quòd virtus moralis acquisita, potest accipi vel perfecta, vel imperfecta. Virtus imperfecta est quædam inclinatio in nobis existens ad aliquod de genere bonorum faciendum, sive talis inclinatio sit nobis à natura, sive ex assuetudine; si talis inclinatio sit à natura, non habet essentiam, nec modum virtutis etiam imperfectæ formaliter loquendo, quia de ratione virtutis est, quod reguletur, & dirigatur per prudentiam, & sic solùm materialiter potest dici virtus, si sit ex assuetudine. Vel illa inclinatio est habitus, vel tantum dispositio: si sit habitus, est quidem essentialiter virtus, sed imperfecta quoad modum & statum; si autem sit tantùm dispositio, sic est virtus imperfecta, ut solum materialiter, & apparenter, non autem formaliter, & essentialiter sit virtus. Virtus moralis perfecta est habitus inclinans in bonum opus bene agendum, id est ad faciliter, prompte, delectabiliter, & firmiter agendum, quantum est ex inclinatione ipsius virtutis, nam potest fieri, quod ex vertibilitate liberi arbitrij non semper sortiatur effectum, quia virtus subditur quantum ad usum libero arbitrio, & non è contra; liberum verò arbitrium, potest deficere ab inclinatione virtutis, donec firmetur in gratia. 163 164 165

Secundò suppono quòd virtus perfecta sumitur tribus modis. 1. ut opponitur virtuti imperfectæ, quæ solum materialiter, ac apparenter, & non formaliter, & essentialiter est virtus. Secundo provt dicit virtutem in summo gradu intentionis, & sic opponitur virtuti imperfectæ, quæ quidem formaliter, & essentialiter est virtus, sed remissa seu parum in subjecto radicata. Tertio provt dicit virtutem in gradu heroïco, quæ tunc talis dicitur, quando solet elicere actus eminentissimos, quod non habet virtus intensa, licet sit eadem substantialiter cum virtute in gradu heroïco, & in eodem gradu intentionis; nam virtus heroïca id habet ex maioribus auxiliis divinæ gratiæ, vel ex speciali concursu donorum Spiritus Sancti; quod tamen non habet virtus intensa, sed solum importat maiorem in subjecto radicationem, & potest minus excellentes actus 166

 elicere,

elicere, vt constat experientia. His suppositis.

167 Dico 1. Virtus morales quæ perficiunt hominem secundùm communem statum, ita sunt ad invicem connexæ, ut una non possit esse in statu perfecto sine aliis. Ita communiter Theologi cum D. Thom. *quæst. 1. de virtutibus art. 2. & 12. & quæst. 61. art. 1.* Ratio est, quia nulla virtus moralis potest esse perfecta sine prudentia perfecta; sed non potest dari perfecta prudentia absque omnibus virtutibus moralibus quæ perficiunt hominem secundum communem statum: ergo non potest dari una virtus moralis perfecta sine aliis.

168 Dico 2. Virtutes morales quæ perficiunt hominem secundum communem statum, non sunt adeo connexæ, ut una non possit esse in statu imperfecto sine aliis, sed de facto id sæpe accidit. Ita D. Thom. 12. *quæst. 65. art. 1.* Ratio est, tum quia, diversa sunt objecta, & subjecta virtutum, tum quia potest quis exercere actus unius virtutis, absque eo quod exerceat actus aliarum, & hoc ordinariè contingit; cum enim materiæ virtutum sint diversæ, non semper simul concurrunt; sed sæpe separàtim occurrunt. Undè cum virtutes per actus proprios acquirantur, sequitur quod una virtus moralis possit esse in statu imperfecto sine aliis.

169 Dico 3. Virtutes morales acquisitæ, quæ perficiunt hominem secundum aliquem statum eminentem, & quarum materiæ non occurrunt communiter cuilibet exercendæ, non sunt semper actu cum aliis in esse perfecto considerátis connexæ, sed solùm in potentia proxima. Ita D. Thom. 12. *quæst. 65. art. 1. ad 1.* Ratio est, quia exercitium circa materias harum virtutum, non occurrit communiter unicuique: ergo optime potest aliquis habere virtutes morales acquisitas, sine hoc, quod habitus harum virtutum habeat actu, sed tantùm in potentia proxima, ut si quis per exercitium adeptus sit liberalitatem circa mediocres donationes, si superveniat ei abundantia pecuniarum, modo exercitio acquireret magnificentiæ habitum.

170 Ex his manifestè apparet, quam necessarium est ei, qui ad perfectum virtutis statum; pertingere optat nullam occasionem exercendi virtutem prætermittere, propter mutuam redundantiam materiæ unius in alium, ne defectus, quem circa unam committit, redundet in cæteris.

SECTIO XII.

Simpliciter est necessaria Charitas ad acquirendas. & conservandas virtutes.

SUMMARIUM.

171 *Virtutes Theologicæ priores possunt esse in homine sine posterioribus, non tamen è contra.*

172 *Virtutes morales infusæ non possunt esse sine charitate.*

173 *Christus non potest esse sine virtutibus moralibus infusis.*

174 *In statu naturæ lapsæ non possunt virtutes morales acquisitæ denuo acquiri, & conservari in esse perfecto sine charitate, bene tamen quoad essentiam.*

175 *Virtutes acquisitæ in esse perfecto sine charitate non merentur nomen virtutis.*

176 *Homine profitenti virtutem, necessarium nimium est conservare gratiam, & charitatem.*

Dico 1. Virtutes Theologicæ priores possunt esse in homine sine posterioribus; non tamen è contrà. Unde potest esse in homine fides sine spe, & charitate, & fides, & spes sine charitate, non tamen potest esse spes sine fide, & charitas sine fide & spe: casu tamen quod fides, & spes sint sine charitate, non habent tunc perfectam rationem virtutis. Ita D. Th. 1.2.q.61.art.4.& alij communiter Theologi. 171

Dico 2. Virtutes morales infusæ non possunt esse sine charitate. Et ratio est, quia virtutes morales infusæ, non possunt esse sine prudentia infusa, sed prudentia infusa non potest esse sine charitate, ergo nec aliæ virtutes morales infusæ. Minor patet, quia non potest dari perfecta prudentia infusa sine perfecta rectitudine appetitus circa finem: sed sola charitas rectificat appetitum circa finem ultimum supernaturalem ad quem ordinantur omnes virtutes morales infusæ: ergo virtutes morales infusæ non possunt 172

possunt esse sine charitate. Minor etiam liquet, quia licet spes aliquo modo rectificet appetitum circa finem ultimum supernaturalem, non tamen illum perfectè rectificat. Tum quia non rectificat circa ipsum in se consideratum, sed tantùm circa ipsum, ut consequendum, & ut est terminus imperfecti amoris. Tum quia adhuc non rectificat illud hoc imperfecto modo, nisi ut est formata charitate, quia spes sine charitate est mortua. Undè sic non movet ad ultimum finem per actus meritorios, quibus tantùm potest haberi finis ultimus.

173 Dico 3. Charitas non potest esse sine virtutibus moralibus infusis. Ita D. Thom. *quæst. 4. de virtutibus, art. 2. & quæst. 12. quæst. 65. art. 3.* Ratio est, quia Deus in unoquoque ordine, sive gratiæ ad quæcumque dat inclinationem, dat etiam formas aliquas, quæ sunt principia operationum, & motuum ad quæ res inclinatur; sed Deus per charitatem dat inclinationem ad operationes supernaturales virtutum: ergo eum charitate infunduntur habituales formæ impeditæ producentes actus supernaturales virtutum, ad quos charitas inclinat; sed hæ habituales formæ sunt virtutes morales infusæ: ergo charitas non potest esse sine virtutibus moralibus attenta rerum natura.

174 Dico 4. In statu naturæ lapsæ, non possunt virtutes morales acquisitæ de novo acquiri, vel conservari in esse perfecto sine charitate, bene tamen quoad essentiam. Primum probatur, quia peccatum quo charitas excluditur, corrumpit perfectionem prudentiæ; sed sine perfecta prudentia non possunt dari perfectæ virtutes: ergo. Quoad secundum verò etiam liquet, quia experientia videmus peccatores faciliter sæpe elicere actus virtutum; sed hoc indicat in ipsis adhuc esse habitus virtutum acquisitarum secundùm essentiam, quamvis in brevi peribunt, nisi ad statum gratiæ citò redeant, quia unum peccatum trahit aliud Ergo.

175 Dico 5. Hæ virtutes acquisitæ sine charitate non merentur nomen virtutis, sed sunt virtutes falsæ; utpote charitate orbatæ. Ita D. August. exponens illud Apostoli ad Romanos 14. *Omne quod non est ex fide, peccatum est.* Et ratio est, quia licèt tales habitus habeant essentiam virtutis, non tamen habent statum, & perfectionem illius etiam ordinis naturalis, quia non conjunguntur charitati, à qua elevantur, ut respiciant finem supernaturalem, & habentem, faciant simpliciter perfectum. Adverte tamen charitatem posse esse sine virtutibus acquisitis, ut videmus in parvulis justificatis, & aliquandò in adultis, qui statim per justificationem non acquirunt virtutes acquisitas, sed eas posteà per actus acquirunt.

Ex dictis colligitur, quàm sit necessarium homini virtutem profitenti, gratiam, & charitatem conservare, & quam nocivum, & periculosum sit illis manere privatum; & quamvis nullum aliud esset damnum, & periculum, quam virtutum perfectione sic hominibus connaturali carere, magnum adhuc foret judicandum; quid enim magis est hominibus disconveniens, quàm connaturali hac virtutum perfectione privari. 176

SECTIO XIII.

De multiplici medio, ac modo acquirendi virtutes.

SUMMARIUM.

177 *Primum medium ad acquirendam virtutem, est ejus cognitio.*

178 *Secundum medium est magna ipsius æstimatio, seu operatio.*

179 *Tertium medium est postulatio ipsius à Domino.*

180 *Quartum medium est diffidentia sui, & confidentia in Deo.*

181 *Quintum medium est velle in omnibus Christum imitari.*

182 *Sextum medium est exacta mandatorum Dei custodia, & legum observantia.*

183 *Debet etiam dari ingens desiderium acquirendo virtutem, & operis executio.*

Dico 1. Primum medium ad acquidam virtutem, est ejus cognitio, nunquam enim voluntas fertur in incognitum, immò nec ferri potest, ut docent Philosophi, & experientia testatur. Est autem necessaria hæc cognitio 177

tio, quia sæpè vitia, virtutes se esse, mentiuntur; nam sæpe sub parcimoniæ nomine tenacia se palliat, & effrenata ira Spiritualis zeli virtus æstimatur. Unde necesse est, ut rector animarum virtutes, ac vitia vigilanti cura discernat, ut bene notavit D. Gregor. 2. *p. pastoralis*
178 *cap.* 9. Secundum medium, est magna ipsius æstimatio, seu appretiatio; certum quippe est, quod etsi aliquid sit in se optimum, illud tamen non libenter amplectimur, nisi pro meritis æstimemus, ac magno in pretio habeamus.
179 Dico 2. Tertium medium ad acquirendam virtutem est postulatio ipsius; cum enim propria industria, ac diligentia, sine divinis auxiliis virtutem acquirere non valeamus, & aliunde omne datum optimum, & omne donum perfectum desursum sit, descendens à Patre luminum, debemus à Deo virtutem postulare, juxta consilium Spiritus Sancti Iacob. 1. *Si quis vestrum indiget sapientia, postulet à Deo, qui dat omnibus affluenter; postulet autem in fide*
180 *nihil hæsitans.* Quartum medium est diffidentia sui, & confidentia in Deo; iuxta illud Psal. 117. *Bonum est confidere in Domino, quam confidere in homine.*
181 Dico 3. Quintum medium ad acquirendam virtutem est velle Christum in omnibus imitari, in quo virtutes omnes mirabiliter elucent, ut docet
182 Bernard. *Serm.* 22. *in cantica.* Sextum medium est exacta mandatorum Dei custodia, & in viris religiosis observantia rigida. Cujus ratio est, quia tam regula divina, quam regula religionis, est de actibus virtutum, & illa cunctis est Christianis debitæ operationis mensura; ista vero viris est religiosis convenienter operandi norma. Unde facillimè in illius exacta custodia, & in istius rigida observantia, virtutes acquiruntur.
183 Dico 4. Postquam vir Deo consecratus ex adductis motivis, ingens acquirendæ virtutis desiderium concipit, debet se statim accingere operi, quia, ut vulgò dicitur: nihil volenti difficile. Debet deindè desiderium hujusmodi, quoad virtutis acquisitionem impellitur, fovere, ac augere ex consideratione fructus percipiendi, seu fruitionis possidendæ per adeptionem virtutum, quæ superat omnem mentis cogitationem. Insuper debet semper habere præ oculis id quod facit, & agere quod agit, id est, frequenter acquirendæ virtutis intentionem renovare, ut sic occurrentibus passim occasionibus exercendæ virtutis, tam actus internos ipsius, quam externos eliciat, nec ullam exercitij tam sancti prætermittat occasionem; sic enim breviter ac facile virtus acquiritur. Denique debet quotidie virtutis alicujus, quam specialiter tunc exercere decrevit determinatos numero actus elicere, singulisque diebus suam examinans conscientiam, considerabit inter alia, an in hac fuerit parte fidelis.

SECTIO. XIV.

In statu viæ illuminativæ, virtutes sunt in gradu superiori.

SUMMARIUM.

184 *In via purgativa virtus incipit apparere.*
185 *In via unitiva cernuntur virtutes in gradu heroïco.*
186 *In via illuminativa sunt virtutes in gradu superiori.*
187 *Probatur ratione.*
188 *In gradu via illuminativa. Quomodo debeat virtus potentias illustrare?*
189 *Virtutes morales dividuntur in politicas, purgatorias, & purgati animi, & quid hac divisio virtutum significet.*

Dico 1. Licet virtutis exercitium sit 184
omnino necessarium, in toto vitæ spiritualis, & perfectionis decursu; diversimodè tamen datur in via purgativa, illuminativa, & unitiva: nam in via purgativa virtus tunc exurgens de novo incipit per peccatorum evacuationem, per vitiorum eradicationem, per passionum moderationem, ac per appetitus mortificationem, aliqualiter apparere. In via unitiva cernuntur 185
virtutes in gradu heroïco, & sic potentias perficiunt, ut iam ab omnibus externis liberæ, ac in se ipsis collectæ, Deo suaviter adhæreant, ac in ipso quodammodò transformatæ, quadam inchoata beatitudine perfruantur. Restat 186
nunc

nunc demonstrandum, quod virtus in statu viæ illuminativæ, sit in gradu superiori, qui sit medius inter infirmum viæ purgativæ, ac viæ unitivæ, quod quidem sic ostenditur.

187 Quia in hoc statu viæ illuminativæ, tres animæ potentiæ intellectus, scilicet voluntas, & memoria superiori quodam modo se habent, quam se habuerint in via purgativa, sed inferiori eo, quo se habebunt in statu viæ unitivæ: ergo necesse est quod omnes virtutes morales inter se connexæ, aliter se habeant in hoc statu viæ illuminativæ, quam in primo, & ultimo, sed in primo firmant potentias, ne decidant in peccata passiones, & appetitus, & in ultimo ut Deo adhæreant, & illo fruantur:

188 ergo in hoc gradu viæ illuminativæ taliter debent potentias illustrare, ut cordi tranquilitatem, ac menti profundam pacem contemplationi necessariam relinquant; sed hoc non habent nisi sint in gradu superiori, quàm sunt in via purgativa: ergo in statu viæ illuminativæ virtutes sunt in statu superiori.

189 Unde D. Thom. 1. 2. *quæst. 61. art. 5.* explicans hunc triplicem statum virtutum correspondentem triplici viæ perfectionis, eas dividit in politicas, purgativas, & purgati animi virtutes politicas vocat virtutes, quæ sunt necessariæ ad vitia comprimenda, & passiones moderandas, iuxta exigentiam societatis humanæ, qualiter reperiuntur in via purgativa: purgatorias vero vocat virtutes exemplares: & divinas, hoc est in divinam similitudinem tendentes. Virtutes verò purgati animi appellat virtutes assequentium divinam similitudinem, quas quidem virtutes dicimus esse beatorum, vel aliquorum in hac vita perfectissimorum, qui scilicet ad statum viæ unitivæ pervenerunt,

---

SECTIO XV.

Certis indiciis virtutes acquisitæ demonstrantur.

SVMMARIVM.

109 *Ponitur primum indicium virtutis acquisitæ, & explicatur.*
Directorium mysticum.

191 *Ponitur secundum indicium illius, & exponitur.*

192 *Ponitur tertium indicium, & demonstratur.*

193 *Ponitur quartum indicium & declaratur.*

194 *Quid facere debeat, qui in se ipso talia acquisita virtutis indicia apprehendit.*

Dico 1. Primum indicium, ac penitus evidens acquisitæ virtutis in gradu perfecto, secundum quem in hoc statu viæ illuminativæ requiritur, est si quis videat se facile, prompte, uniformiter, constanter, ac delectabiliter circa ejus materiam operari, cum tamen prius difficulter, lente, difformiter, inconstanter ac mœste circa eam operaretur. Et ratio est, quia virtus est habitus mentis; sed habitus ex propria natura habet quod inclinet cum suavitate, constantia, & promptitudine, & uniformitate. Subjectum cui inhæret ad objectum illorum actuum, quorum frequentatione genitus fuit: ergo cum quis in seipso talem inclinationem, facilitatem, promptitudinem, & uniformitatem, & delectationem in operibus virtutum, expertus fuerit, indicium evidens est, se virtutes ex auxiliis divinæ gratiæ acquisivisse, & se eas in gradu perfecto possidere. Ita D. Bernard. Epist. 72. ad Ranald. ubi ait: *absque dubio virtutem habet, qui non se difficilem, & morosum ad ejus opera, sed agile, ac expeditum advertit.* 190

Dico 2. Secundum indicium acquisitæ virtutis est carere præcedentium vitiorum impugnatione, & importuni passionum molestia. Ratio est, quia eadem virtus & reprimit actus vitij contrarij, & elicit actus oppositos, quibus paulatim perficitur: ergo qui se iam sentit carere vitiorum impugnatione, & passionum molesta importunitate, quibus antea premebatur, debet concludere se divino beneficio, virtutes acquisivisse, ac Deo benefactori gratias impendere. Permittit tamen aliquando Deus, quod in viris sanctissimis inordinatos materialiter passionum motus videamus, quos in ipsis relinquit: vel ad exercitium humilitatis, vel ad augmentum meriti, & tunc videntes eos excusare debemus, aut iusto pietatis motivo, aut surreptione, aut passionis concitatæ violentia. 191

Dico 3. Tertium iudicium acquisitæ virtutis est exacta mandatorum Dei custodia, & in viris religiosis, rigida suarum legum observantia, cùm enim Dei mandata sint de virtutum actibus, & religiosæ leges sint de meliorum bono, & illorum custodia præsupponat præcessisse multos virtutum actus, necessariò sequitur quod mediis illis actibus adsint in anima virtutis acquisitæ in gradu perfecto, quæ sint principium aliorum actuum similium observantiæ.

193 Quartum tandem indictum acquisitæ virtutis est maximum in seipso experiri desiderium proficiendi in virtute, nam virtus gustata, & possessa desiderium sui gustantibus accendit, & quo magis gustatur, magis accendit desiderium, cui inditio debet adjungi desiderium imitandi Christum, imitatio quippe Christi Domini in perfectissimatum virtutum exercitio consistit.

194 Dico 4. Qui talia acquisitæ virtutis indicia apprehenderit, in seipso gratias primo Deo benefactori referat, cujus auxiliis virtutem acquisivit. Deinde coram Domino totis visceribus humilietur, qui negligenti, ac inutili servo tantum contulit beneficium. Denique nihil de se ipso præsumat, ne desidiosus efficiatur, quasi totum fecerit, immò credat se vix incepisse, & multò sollicitior attendat acquisitam virtutem conservare, ac augere, & in via perfectionis ultra procedere, cùm in ea non progredi, sit regredi.

SECTIO XVI.

De devotionis exercitio, quatenùs conducit ad contemplationem.

SUMMARIUM.

195 *Ponitur devotionis definitio, & declaratur.*

196 *Actus devotionis, habet pro objecto cultum Dei.*

197 *Devotio est primus actus religionis.*

198 *Contemplatio, & meditatio est causa devotionis.*

199 *Causa principalis, & intrinseca devotionis, est Deus.*

DIco 1. Devotio est actus voluntatis promptæ, & paratæ ad faciendum quæcumque ad Dei servitium, & famulatum expectant. 195 Sumitur autem in hac definitione promptitudo ex parte subjecti ad agendum, sed ex parte subjecti in ordine ad aliquod objectum cui afficitur, & destinat se, & hæc promptitudo consistit in affectu, & amore, quo quis in exercitio afficitur ad cultum, & obsequium divinum, etiamsi non cogitet, neque habeat promptitudinem colendi; hoc enim pertinet ad actum reflexum; non quo quis est devotus, sed quo quis vult esse devotus, & promptus. Hic autem affectus non dicitur devotio, quatenus est ad aliquem particularem actum cultus, verbi gratiâ orandi, vel sacrificandi, sed ut est affectus ad omnem cultum Dei, & ut meliùs explicetur, nihil est aliud, quam affectus deliberatus circa obsequium divinum, quia quandiu quis in neutram partem deliberat, nondum habet promptam voluntatem ad aliquid præstandum; postquam vero decrevit, & deliberavit, redditur voluntas prompta ad faciendum aliquid, & ita devotio consistit in promptitudine, quæ sit actus deliberatus, & vocatur promptitudo deliberationis: promptitudo verò ad agendum, est promptitudo habitus, vel dispositionis potentiæ, ut facilè, & expeditè agat.

Dico 2. Actus devotionis habet pro 196 objecto cultum Dei, sed sicut ad justum cultum offerimus Deo diversas materias, ut per orationem offerimus, & subjicimus intellectum Deo; per adorationem, corpus; per sacrificium externa bona, sic per devotionem offerimus voluntatem, quæ quia est primum quod offertur in obsequium alicujus, ideo ponitur à D. Thom. 2. 2. *quæst.* 82. *art.* 2. Primus cultus religionis, igitur, actus qui habet pro materia oblata in ordine ad cultum, & obsequium Dei, voluntatem propriam, dicitur devotio, quasi applicatio quædam voluntatis ad obsequium, in quo differt ab amore D. Thom. 2. 2. *quæst.* 82. *articulo* 2. *ad* 1. qui amor tradit, & applicat voluntatem alteri per modum unionis, & affectus; devotio autem per

per modum oblationis ad obsequium, quasi redigendo voluntatem ad servitium alterius.

198 Dico 3. Contemplatio, & meditatio est causa devotionis. Ita D. Thom. 2. 2. *quæst.* 82. *art.* 3. & probatur ex *Psal.* 38. In meditatione mea exardescet ignis. Nam meditatio est causa ignis spiritualis; sed ignis spiritualis causat devotionem: ergo meditatio, & contemplatio est causa devotionis. Confirmatur, quia causa extrinseca principa-
199 lis devotionis, est Deus; sed per meditationem concipit homo quod se tradat obsequio Dei, & hæc consideratio excitat dilectionem, quæ est devotionis causa: ergo meditatio, & contemplatio est causa devotionis. Sed de his vide fusiùs N. P. Fr. Ioannem à Cruce *sub fin. lib.* 3. *ascensus montis Carmeli.* N. Philippum à Sanctiss. Trinit. *part.* 1. *tract.* 1. *discurs.* 4. *per totum.*

SECTIO. XVII.

Instructiones Directorum spiritualium, sunt utiles ad ducendam animam ad contemplationem, si sint necessariæ, secùs si sint superfluæ.

SUMMARIUM.

200 *Director quid facere debeat postquam secreta cordis sui discipuli cognovit.*

201 *Debet Director curare, ut ejus discipuli prius in via activa exerceantur, quam ad contemplationis fastigium ascendant.*

202 *Maximè debet attendere personas cum quibus conversatur ejus discipulus.*

203 *Tentationes quas solent habere incipientes, viam perfectionis in communi viventes.*

204 *Directores ab omni specie lucri, & avaritiæ debent carere.*

205 *Nimia familiaritas inter directorem, & ejus discipulum, præsertim si fuerit fœmina, est vitanda, & cur.*

206 *Instructiones superiorum sunt utiles quando sunt necessariæ, secus si sint superfluæ, & cur?*

207 *Omnis excessus vitandus est in consultatione Directoris spiritualis.*

Dico 1. Ubi Director ab anima eruenda secreta cordis acceperit, ad ejus informationem procedere debet, & in primis debet insistere, ut vitia curentur, & extirpentur; deindè virtutes planteutur in anima sui discipuli: iuxta illud Ieremiæ: *Posuite, ut evelles, & dissipes, & plantes, propterea præter exactam confessionem peccatorum, quam generalem oportet, si invalidæ aliæ fuerunt, vel de consilio in assumptione alicujus status, vel mutationis vitæ ad perfectionem tendendo omnes quoque inclinationes.* Debet director spiritus agnoscere, dirigere quoque debet discipulum, ut exerceatur in Schola mortificationis, & exercitationibus vitæ activæ, & ubi hæc omnia, quæ ad vitam purgativam intercesserint, ad contemplationem excitet, in ferventibus desideriis, & orationibus, instruendo, donec post illuminationes has perveniat ad unitivam, in qua est summus contemplationis gradus. 200

Dico 2. Qui alios in via Dei instruunt ad profectum spiritualem, notent cum Caëtan. 2. 2. *quæst.* 182. *art.* 1. & diligenter efficiant, ut prius in via activa exerceri faciant, quos edocent, seu instruunt, quam contemplationis fastigium suadeant; oportet siquidem prius passiones domare habitibus mansuetudinis, patientiæ, liberalitatis, & humilitatis, &c. sedare, quàm ad contemplativam ascendat, & ob defectum hujus, multi non ambulantes, sed saltantes in via Dei, postquam multum temporis, vitæ suæ contemplationi dederunt, vacui virtutibus inveniuntur impatientes iracundi, si in hujusmodi tangantur, & propterea tales nec activam, nec contemplativam, neque ex utroque compositum habuerunt, sed super arenam fabricarunt; & utinam non sit frequens defectus iste. Hæc Caëtanus; à tectis enim, & non à fundamentis caperunt ædificare, & propterea non potuerunt consummare. Unde vigilent confessarij, nec omni vento assuetæ visionis, & hujusmodi moveantur, nisi viderint suum discipulum mortificatum, & passionibus sedatis per viam purgativam incidisse, & virtutibus ornatum, & non per saltum ad contemplationis montem evenisse. Instruendorum quoque voluntatem 201

Directorium Mysticum. P 2 frangere

frangere curet, & ut sententiæ cedant propriæ, & nihil sine obedientia agant in his quæ tam præcepta, quàm concilia, & perfectionem iuxta regulas traditas à sanctis spectat.

202 Dico 3. Director maximè attendere debet, cum quibus convivit ejus discipulus, maximè si fuerit mulier, ex convictu namque, & conversatione sodalium, malæ, vel bonæ formæ virtutum vel vitiorum mentibus humanis imprimuntur, ut ait *Senec.* & D. Hieronim. dicebat *opuscul. ad Rusticum monachum.* Si es in Monasterio claustralis, ad hoc tendit oratio, ut doceant te, non tuo arbitrio dimittendum, sed vivere debere in monasterio sub una disciplina patris, consortióque multorum, ut ab alio discas humilitatem, ab alio patientiam, non facias quod vis, comedas quod iuberis, subiiciaris cui non vis, lapsus ad stratum venias, ambulánsque dormites, & nondum expleto somno surgere compellaris. Propositum monasterij timeas, ut Dominum diligas ut patrem, credas tibi salutare quidquid ille præceperit, ne de maiorum sententia dubites; cujus officij est obedire, & implere quæ iusta sunt, dicente Moise: *Audi Israël, & tace, tantis negotiis occupatus, nullis vacabis cogitationibus, & dum ab uno transis ad aliud, opusque succedit operi, illud solum mente tenebis, quod agere compelleris.* Huc usque Hieronimus.

203 Dico 4. Subtilis, grandisque tentatio in communi viventes vexare solet, ut in cœnobio privatam, vel eremiticam vitam eligere velint, ut communitatem bene ordinatam fugiant. Fateor optimum esse consilium viris iam perfectis, maximè orationi deditis aliquando ad hanc eremiticam vitam confugere, ut fit in nostra religione; illis tamen, qui parum sunt in virtutibus radicati, maximè periculosa est hæc vita eremitica. Et ratio est, quia ut dixit cum Aristotel. 1. *polit.* D. Thom. 2. 2. *quæst.* 189. *art.* 1. ille qui aliis non communicat, est bestia, aut Deus, id est divinus vir. Non vult D. Thom. vitam eremiticam reprehendere, cum maxime sit laudabilis, sed docere quod vita solitaria debitè assumatur; nam cum hæc vita præemineat sociali, si absque præcedenti exercitio assumatur, periculosissima est, ut ait Sapiens: *Væ soli, quia non habet sublevantem se, nisi per divinam gratiam suppleatur, sicut factum fuit cum B. Antonio, & Benedicto.* Hæc Divus Thomas.

Dico 5. Directores ab omni specie mala avaritiæ, & lucri, cavere debent, 204 ut intelligat instruendus eos imitari Apostolorum, qui dicebat: *Nolo vestra, sed vos.* Multò periculosius est si director vitæ spiritualis, ita rei familiaris, & personæ curam susciperet, ut à matre, vel patre seiungeret etiam sub specie orationis vel aptioris, & quietioris vitæ ad contemplationem, &c. Etiamsi mulier instruenda pudicitiæ, & omnium virtutum choro vallata sit, fugienda semper est, nam, ut ait Ambrosius 1. *Officiorum fæminam, quam bene videris conversantem mente dilige, non corporali accessu frequentes, nemo miles cum uxore pergit ad bellum; & alibi fæminarum cum clericis nullo pacto coniuncta, permittitur conversatio, ianua Diaboli, vita iniquitatis. Scorpionis percutio, novumque genus est fæmina; cum proximat ignem, ascendit: nam quamvis verum principium videatur esse parum frequens, tamen familiaritas domesticum est periculum, delectabile detrimentum, & malum occultum bono colore depictum.* Unde dicebat Augustinus. *Fæmina quò* 205 *sanctiores sunt, eò magis alliciunt & sub pretextu blandi sermonis, immiscet se visus impiissima libidinis, crede mihi, Episcopus sum, Episcopum loquor, non mentior cedros libani, hoc est, contemplationis altissima, homines, & magnos prælatos, sub hac specie corruisse reperi.* Hæc Augustinus.

Hinc fit, quòd licet instructiones 206 superiorum, vel confessorum, vel directorum spiritualium sint utiles, quando sunt necessariæ, sæpius tamen sunt superfluæ, & quamvis maius appareat periculum illas contemnere tempore necessitatis; est tamen aliquale periculum illas quærere, dum non urget necessitas. Sunt enim aliquæ personæ pietati consecratæ, quæ prætextu devotionis, præsertim mulieres, plus nimio suos directores frequentant, mille proponunt ineptias, ac dubia inutilia, quibus Directores complacere volentes, & sibi nocent, & illis, quam melius foret, si Directores illas tantum de rebus ad salutem necessariis, iuxta cujusque statum instruerent, & alia superflua, ac inutilia, dimittentes praxim potiùs virtutum, quàm speculationem suaderent. Ex hoc etiam maiora solent mala contingere, nam ex nimia familiaritate, quæ in similibus conferentiis

conferentiis contrahitur, patitur ex una parte contemptus, nam vulgò dicitur: nimia familiaritas, parit contemptum; ex alia verò parte sensualis affectus reviviscit, & utrumque est maximum malum, & perfectionis impedimentum.

107 Concludamus igitur, & quasi certam proponamus doctrinam, quod sicut necessarium est in dubiis conscientiæ Directorem spiritualem consulere, ne supervenientibus animæ dubiis in medio sistat itinere, & non progrediendo regrediatur, vel etiam ne decipiatur à Dæmone, & pereat ejus insidiis, ubi se tutam arbitrabatur; sic etiam necessarium est in tali consultatione, propter adductas rationes, superfluitatem, & excessum vitare, ne devotio diminuatur, & transeat in affectum cordis.

DISPUTATIO III.

De illuminatione passiva, tam partis cognoscitivæ, quàm affectivæ in contemplatione supernaturali, & infusa.

SECTIO I.

Quid sit contemplatio supernaturalis, & infusa?

SUMMARIUM.

208 *Cur contemplatio supernaturalis dicatur infusa, exponitur.*
209 *Ponitur definitio contemplationis supernaturalis infusæ, & explicatur.*
210 *Quid requiratur ut contemplatio dicatur supernaturalis, exponitur.*
211 *Lux supernaturalis contemplationis non nisi perfectè purgatis, ac mundis mentibus communicatur.*

208 PRo hujus sectionis intelligentia, notandum est quod contemplatio supernaturalis, non dicitur infusa, eo quod actus ipse contemplationis à Deo immediatè infundatur; hoc enim est impossibile, nam cùm actus contemplationis sit actus vitalis, debet procedere à principio intrinseco vitali, nempe ab intellectu contemplantis, sed dicitur infusa, quia principium proximum illius scilicet donum intellectus, vel sapientiæ à Deo immediatè infunditur, vel quia ipse contemplationis actus, ita suavis & delicatus est, quod intellectus agere se non præcipiat. Unde potius divina patiens, quàm agens dicatur, & actum contemplationis per infusionem recipere, non autem elicere credatur. His suppositis.

Dico 1. Contemplatio supernaturalis, & infusa est prompta, & clara cognitio summæ Deitatis, vel ejus effectuum ab intellectu, vel sapientiæ dono proveniens. Hæc descriptio convenit omni contemplationi supernaturali, sive infimæ, sive mediæ, sive supremæ, ut infrà declarabitur. Dicitur clara cognitio à dono intellectus, vel sapientiæ dimanans, ut contemplationem acquisitam excludamus, quæ prætcrquam ab habitu prædictorum donorum, non dimanat, non ita promptè, & clara ad divinorum intuitionem assurgit, nam illa meditatione permissa, ad veritatis aspectum, non sine labore conscendit; hæc verò quasi in ictu oculi omnia creata transcendens, supra divinitatis mentem, à Deo ipso rapitur. Quomodò autem hæc infusa contemplatio procedat à dono intellectus, quomodo à dono sapientiæ, vel ab alio altiori principio, vel à scientia infusa; & differentiam quæ datur inter hæc dona, infrà fusiùs dicemus. 209

Dico 2. Ut contemplatio dicatur supernaturalis, non sufficit ut per viam fidei supernaturalis procedat, ut procedit contemplatio acquisita, nam fides solum concurrit ad talem actum remotè, & extrinsecè ex parte objecti, & non ut principium proximum intrinsecum elicitiuum, ut patet in ascensu Theologico, qui per habitum Theologicum immediatè procedens, & mediatè per habitum fidei assentientis principiis fidei, non est ab ipsis supernaturalis, sed est ab illo naturalis, quia à principio proximo elicitivo, modificatur, & ad ordinem naturalem deprimitur; nos autem loquimur de contemplatione intrinsecè, & quoad substantiam actus supernaturalis, & non tantum ex parte objecti, quæ ut talis sit, requiritur quod procedat immediatè à principio elicitivo supernaturali, hoc autem 210

principium in contemplatione infusa est aliquod donum Spiritus Sancti, vel aliqua scientia infusa, vel aliud lumen superius, ut *infrà* dicemus.

211 Dico 3. Hæc lux contemplationis supernaturalis non nisi perfectè purgatis, ac mundis mentibus communicatur. Ita D. Gregor. *lib.* 14. *moralium.* Dionisius Cartusianus *de fonte lucis cap.* 8. Nam cum Deus sit essentialiter sapientia infinita, & lux splendidissima non nisi perfectè purgatis, ac mundatis mentibus communicatur; quando tamen videt animam prædicto modo purgatam humilitate, patientia, cæterísque virtutibus informatam, veritatísque avidam, & fonti sapientiæ inhiantem, ac de se perillustrari affectantem, mox vultum suum super eam illuminat, sapientiæ radio eam clarificat, seipsum ei præ solito clariùs gloriosiúsque ostendens, atque increata, & occulta sapientia, ita ut ea quæ fidei sunt, rationésque credendorum, & nexum, ac ordinem credibilium subtiliter speculetur, ita ut lætabunda, ac grata mente decantet cum Psalmista 15. *Benedicam Dominum qui tribuit mihi intellectum.*

SECTIO II.

De quatuor causis contemplationis infusæ.

SVMMARIVM.

212 *Quid sit subjectum quod, seu causa materialis contemplationis infusæ, explicatur.*

213 *Quod sit illius subjectum quo demonstratur.*

214 *Quid sit illius causa formalis, exponitur.*

215 *Quæ sit ejus causa efficiens, ostenditur.*

216 *Quæ sit ejus causa finalis, declaratur.*

PRo hujus sectionis intelligentia notandum est, quod cum cuilibet enti, quatuor causæ assignentur, scilicet materialis, formalis, efficiens, & finalis; necesse est ut hujusmodi causas contemplationi infusæ assignemus. His suppositis.

Dico 1. Causa materialis, seu subjectum quod contemplationis infusæ, est natura intellectualis, sive sit divina Angelica, vel humana. Subjectum quo est potentia qua contemplatur, quæ est intellectus, qui dicitur oculus mentis, non secundum sua naturalia tantum, sed ut illustratus donis Spiritus Sancti, & ad ordinem gratiæ per hujusmodi dona sublimatus; quamvis autem contemplatio procedat ab intellectu, & in eo reperiatur, utpote actio immanens, cujus est idem subjectum quo elicitivum, & subjectum quo receptivum: attamen si verè supernaturalis est, in ipsam influit voluntatem; est enim virtualiter transiens in aliam potentiam ejusdem suppositi. Ita D. Thom. 2. 2. *quæst.* 180. *art.* 1. Et ratio est, quia nascitur ex charitate, & Dei amore, & ad idem terminatur; unde mirabilis est in contemplatione circulus; amor námque Dei ad ejus contemplationem excitat, quæ contemplatio maiorem parit amorem erga ipsum Deum, cujus pulchritudinem, ac bonitatem in contemplatione videt. 212

Dico 2. Causa formalis contemplationis est simplex intuitus divinæ veritatis, ut diximus *sect. præced.* per hoc enim constituitur contemplatio in suo esse formali, & constitutivo; ad eam tamen requiritur lux supernaturalis ex parte potentiæ contemplativæ, & manifestatio ex parte objecti, cùm enim contemplatio, sit actio supernaturalis, non potest nisi à principio supernaturali elici, nec objectum attingere, nisi debitè propositum, ac manifestatum. Causa efficiens contemplationis infusæ, est Spiritus Sanctus cum suis donis, & intellectus creatus talibus dotibus illustratus. Et ratio est, quia ad omnes actiones supernaturales cujuscumque creaturæ concurrunt Deus, & ipsa creatura: Deus ut causa proxima per virtutem supernaturalem creaturæ communicatam, quæ est totalis virtus agendi proxima, creatura verò solum concurrit radicaliter vitaliter, concurrit tamen ut vera causa principalis, & non ut instrumentum, quia licet intellectus concurrat ad aliam actionem, ut motus à dono illo supernaturali, per modum cujusdam motionis transeuntis, & non per modum habitus; concurrit tamen ab intrinseco, siquidem concurrit actione vitali, quæ necessariò procedit 214 215

à

à principio intrinseco vitæ, non solum ut moto, sed etiam ut elevato ad actionem contentam intra latitudinem sui objecti; nam Deus etiam ut intelligibilis, contemplatione supernaturali continetur intra latitudinem objecti extensivi nostri intellectus.

216 Dico 3. Causa finalis contemplationis infusæ est finis ad quem ordinatur, vel proximè, ac immediatè, sive ab intrinseco, & remotè, ac mediatè; sive ab extrinseco. Finis proximus, & immediatus, & intrinsecus contemplationis infusæ est objectum, scilicet Deus ipse cum suis effectibus supernaturali lumine, & modo supernaturali cognitus. Finis remotus, & mediatus, & extrinsecus contemplationis infusæ, est intima arcana, & felicissima animæ contemplativæ cum Deo per amorem fruitivum unio, hæc enim mirabilis creaturæ rationalis unio cum Deo per amorem fruitivum, ac transformativum, est totius vitæ spiritualis intentus, ac præfixus à Deo finis, cujus delitiæ sunt esse cum filiis hominum.

SECTIO III.

De proprietatibus, & effectibus contemplationis supernaturalis, & infusæ.

SUMMARIUM.

217 *Declaratur prima proprietas contemplationis.*
218 *Secunda proprietas illius exponitur.*
219 *Tertia illius proprietas declaratur.*
220 *Contemplationem sæpissimè delectatio consequitur.*
221 *Effectus contemplationis supernaturalis enumerantur.*

217 Dico 1. Sanctus Gregorius super Ezechielem homil. 14. Proprietates divinæ contemplationis refert dicens. *Vita contemplativa amabilis valde dulcedo est, quæ super semetipsam animam rapit, cælestia aperit, spiritualia mentis oculis patefaciens.* Harum igitur prima est, quæ per semetipsam animam rapit, ut significet non quamcunque elevationem mentis in Deum, esse contemplationem supernaturalem, sed illam tantum, in qua anima illustrationibus donorum Spiritus Sancti prætacta, non humano, sed divino potius modo rapitur ad divina, rapitur inquam, non raptu violento, & ecstatico, sed quando media Spiritus Sancti motione ad æternorum contemplationem suavissimè trahitur, ita ut elevatio non tam activa, quam passiva, non tamen excludens arbitrij nostri libertatem omnino videatur.

Dico 2. Secunda proprietas contemplationis supernaturalis est suspensio, quæ nihil aliud est, quam quædam à rebus terrenis ad Deum, & quæ Dei sunt, quasi violenta elevatio, de qua loquutus fuit Iob. quandò dixit: *Suspendium elegit anima mea, & mortem omnia ossa mea*, quasi diceret, optavi mortem omnium inordinatarum affectionum, ac animæ passionum, & earum omnium oblitus, ac si essem mortuus, elegi suspensionem à rebus quibuscunque creatis, ut animus sic elevatus divina posset commodius intueri, ita explicat D. Gregorius hunc locum Iob. 8. Moralium cap. 3. dicens: *Suspendium elegit ut ossa moriantur, quia dum mentis intentio ad altum se sublevat, omnem in se fortitudinem vitæ exterioris necat.* Hæc autem suspensio, quamvis aliàs dulcissima videatur; non incongruè violenta dici potest, non absolutè, sed inspecto homine post peccatum lapso, cui velut connaturale est rebus visibilibus ac terrenis tenacissimè adhærere. 218

Dico 3. Tertia proprietas contemplationis supernaturalis est cælestia aperire, quia ille spiritus ejusdem excitatur, magnificas ianuas cœli aperit, magnitudinem, multitudinémque divitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei ostendit mentibus contemplativis, ac ingressis illis profundissima suæ gloriæ arcana revelat, ut fecit S. Ioanni Evangelist. Apocalip. 4. cui apertum fuit ostium in cælo, & vox quædam tanquam tuba dixit: *Ascende huc, & ostendam quæ oportet fieri:* post hæc, qui cum pareret vocanti statim ait: *fui in spiritu*, hoc est, in illum locum ingressus, unde aperire cælum, divina penetrare, est proprius effectus doni intellectus; est enim veluti clavis aurea, quæ corticem sensibilium aperiens thesauros, & divitias Dei omnipotentis intus latentes manifestat, ac usque ad ipsum Deum, 219

Deum, purè, ac nudè conspiciendum pertingit.

120 Dico 4. Contemplationem sæpissimè delectatio consequitur, nam cum contemplatio supernaturalis sæpissimè, & ut in plurimum à sapientiæ dono promanat, quæ miram dulcedinem causat, necesse est, ut voluptas maxima ex contemplatione procedat, quare merito D. Gregor. *homil.* 14. *in Ezechielem* ut suprà contemplationem, non tam delectabilem, quam ipsam delectationem, & dulcedinem, inquit, *Contemplativa vita, amabilis valde dulcedo est, nam eum sit summa Deitatis intuitus, & conversatio mentis cum Deo, non potest non conjunctam habere dulcedinem valde amabilem*; dicitur enim sapientiæ 8. *Quod hæc divina Sapientia, tam dulcis, & suavis est, quod non habeat amaritudinem conversatio illius, nec tædium convictus illius, sed lætitiam, & gaudium.*

121 Dico 5. Effectus supernaturalis contemplationis præcipui sunt, admiratio, delectatio mentis, nova illustratio, ardentissima, ecstatica, & anagogica dilectio, id est sursum ducens ac rapiens ad divina, aliquando etiam provenit ex contemplatione inæstimabilis quædam iucunditas, quæ iubilatio dicitur ad omnes virtutum functiones, mira animi agilitas, ac promptitudo, ac demum alij multi, de quibus *tertia parte hujus operis* specialiter, ac sigillatim opportuniùs agemus, & nunc brevitatis causâ omittimus.

SECTIO IV.

Debent omnes ad contemplationem supernaturalem aspirare.

SVMMARIVM.

222 *Bonum dividitur in honestum, utile, & delectabile.*

223 *Quid unumquodque illius importet?*

224 *Contemplatio supernaturalis habet hanc triplicem rationem boni.*

225 *Contemplatio tam ex parte principij, objecti, & finis, quam ex parte subjecti, & sui ipsius est honestissima.*

226 *Contemplatio est bonum omnium utilius.*

227 *Nihil est delectabilius actu contemplationis.*

228 *Ponitur quædam objectio, & solvitur.*

229 *Omnes præcipuè qui ex obligatione status ad illam obligantur, debent aspirare ad contemplationem.*

PRo hujus sectionis intelligentia, notandum est, bonum dividi in honestum, utile, & delectabile. Bonum 222 honestum dicitur, quod propter seipsum desideratur. Utile quod non habet in se quatenus tale aliquid ratione cujus desideretur, sed desideratur propter aliud, sicut sumptio medicinæ amaræ. Bonum delectabile, est illud quod 223 ut tale, nullam habet aliam rationem appetibilis, nisi delectationis, cum aliquando sit & noxium, & inhonestum. His suppositis.

Dico 1. Contemplatio supernatu- 224 ralis habet hanc triplicem rationem boni; est enim plurimum honesta, utilis, & delectabilis: ergo omnes fideles debent ad illam aspirare tanquam ad optimam partem juxta illud dictum Christi: *Maria meliorem partem elegit.* Antecedens patet, quia contemplatio, tam ex parte principij, objecti, & finis, quam ex parte subjecti, & sui ipsius, est honestissima: ergo maximè ab omnibus appetenda est. Probatur discurrendo 225 per omnes partes antecedentis, quia contemplatio habet pro principio Spiritum Sanctum, pro objecto Deum, pro fine habet cum Deo intimam unionem fruitivam; pro subjecto habet intellectum hominis, elevatum Spiritus Sancti donis; ipsa in se est actus perfectissimus; sed nullum potest esse principium honestius, nec aliud potest esse objectum honestius quam Deus, nec honestior finis quam illa intima unio animæ cum Deo; nec honestius subjectum quam intellectus: ergo contemplatio ex omni parte, est bonum summè honestum.

Quod autem sit bonum omnium uti- 226 lius, etiam liquet, quia homo per contemplationem plurima acquirit merita, quibus ad æternæ gloriæ beatitudinem conducitur. Tum quia merita vitæ contemplativæ, maiora sunt, quam vitæ activæ, & ideo Martha postulabat à Domino ut mitteret Mariam, quæ eam adjuvaret.

adjuvaret. Tum quia maiorem utilitatem affert Ecclesiæ Dei. Tum quia viri contemplativi plus illam adjuvant suis orationibus, quam Prædicatores sua prædicatione. Tum quia fulgent in Ecclesia sua laudabili vita, & maiori copia
227 miraculorum: ergo. Quod autem nihil sit delectabilius actu contemplationis, etiam liquet. Tum quia illius principium, & objectum est Deus; ejus finis est unio cum Deo, ejus subjectum est intellectus illustratus, & ipsa secundùm se etiam est dulcissima, cum in quadam quiete, & vacatione divina consistat, iuxta illud Psalmi 45. *Vacate, & videte, quoniam ego sum Deus*: ergo omnes debent aspirare ad contemplationem ut meliorem partem.

228 Nec obstat quòd contemplatio supernaturalis sit maximè difficilis, & periculosa, cum sæpe Diabolus se transformet in Angelum lucis, & plurimos decipiat. Respondetur namque quòd non est tam difficilis quod non possit intendi ab hominibus cum plurimos viderimus, maxime contemplativos. Pericula autem etiam plurima sunt in vita activa, ut enumerat Paulus 2. ad Corinth. 1. *Periculis fluminum, periculis ex genere, &c.* Et licet aliqui inveniantur decepti in hac via, plures sunt qui decipiuntur in via activa, sed isti propter suam raritatem, ideo magis noti, & admirabiles sunt cum alias à Dæmone seducti in via activa, multo puriores sint. Debent igitur omnes ad hoc exercitium aspirare, nec debet quisque à sua imperfectione retardari, quin potius consideret, quod Deus imperfectis aliquando sublimem contemplationis gradum misericorditer, ac libenter concedit, ut eos perficiat, & alios ad tam sanctum, tam utile, tamque iucundum contemplationis exercitium excitet, & perducat.

229 Dico 1. Quamvis omnes debeant ad contemplationem supernaturalem aspirare, & media proportionata ad eam comparandam adhibere, maximè hoc debent facere, qui ex proprio instituto ad illam obligantur. Ad directorem tamen vitæ spiritualis pertinet ut eos quos dirigit, pro cujusque capacitate, & aptitudine, vel immediate contemplationis exercitio, vel ad vitæ activæ opera magis, aut minus occupando, mediatè tantùm contemplationi preparet, non enim omnes æque sunt apti ad contemplationem, ut experientia constat.

Directorium Mysticum.

SECTIO V.

De mediis quibus ad contemplationem supernaturalem pervenitur.

SUMMARIUM.

230 *Contemplatio supernaturalis infusa est donum Dei, & gratia particularis, quæ nostro labore comparari non potest.*

231 *Deus iuxta cujusque dispositionem, gratiam contemplationis supernaturalis concedit.*

232 *Facienti quod in se est, Deus non denegat gratiam.*

233 *Opera Dei sunt perfecta.*

234 *Ut homo perveniat ad contemplationem supernaturalem ex parte Dei, requiritur quod Deus animam vocet, & excitet.*

235 *Ex parte animæ requiritur munditia cordis.*

236 *Qui ad contemplationis Divinæ fontem attingere desiderat, debet abstrahere mentem suam ab exterioribus.*

Pro hujus sectionis intelligentia, notandum est contemplationem supernaturalem, & infusam, esse donum Dei, & particularem gratiam, quæ neque industria nostra, neque labore comparari potest. Non enim potuisset Moïses ad montem ascendere, neque ingredi caliginem, ubi vidit, & contemplatus est Deum, nisi Dominus prius cum vocasset, ut dicitur Exodi 24. *Vocavit Moïsem Dominus de media caligine*, licet tamen totum hoc sit beneficium speciale Dei, ipse Dominus benignus, & misericors, iuxta cujusque desiderium, & dispositionem, gratiam contemplationis supernaturalis concedit. Nam sicut facienti quod in se est ex prioribus auxiliis gratiæ, Deus non denegat gratiam, qua ad ulteriorem perfectionis gradum perveniet, quia Dei perfecta sunt opera, incipit enim ut perficiat, nisi mala nostra voluntate impediatur; inde est, quod iuxta pro-

Q priam

priam animæ contemplativæ in exercitiis spiritualibus dispositionem, se Deus magis, aut minus in contemplatione supernaturali communicat. His suppositis.

234 Dico 1. Vt homo perveniat ad contemplationem supernaturalem ex parte Dei, requiritur quod Deus animam vocet, & excitet dicens interius, surge amica mea, & veni; omne namque datum optimum, & donum perfectum maximè contemplationis spiritualis de sursum est, descendens à Patre luminum. Unde quicumque aspiraverit ad hunc statum, certò sibi debet persuadere, quod propria non poterit ad illum industria ascendere, nisi à Domino vocante perveniatur, & ipso roborante adjuvetur, & cooperante producatur; quis enim ascendet in montem Domini, aut quis stabit in loco Sancto ejus, nisi à Domino ipso vocetur interius, juxta illud: *Ego sum via, veritas, & vita, via ardua, via secreta, & multis incognita, quæ ducit ad montem hujus fastigij.*

235 Dico 2. Ex parte animæ requiritur munditia cordis, simplicitas mentis, & parvitas humilitatis. Requiritur munditia cordis, iuxta illud: Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Munditia autem cordis est duplex, alia est depuratio affectus ab inordinatis affectionibus, & hæc fit per virtutes, & dona quæ pertinent ad vim appetitivam. Alia est quæ fit per depurationem à phantasmatibus, & erroribus, ut scilicet ea quæ de Deo proponuntur, non accipiantur per modum phantasmatum, & hanc munditiam facit donum intellectus. Requiritur simplicitas mentis, iuxta illud Sapientiæ; *& cum simplibus sermocinatio ejus.* Requiritur puritas humilitatis, iuxta illud. *Confiteor tibi pater, qui abscondisti hæc à sapientibus, & revelasti ea parvulis.* Et ratio ipsa suadet, quia sicut ad videndum luce solis hæc inferiora materialia requiritur munditia oculorum; sic multo magis requiritur munditia cordis ad videndum Deum: non potest autem stare munditia cordis, quæ requiritur ad videndum Deum cum fictione mentis, nam ut dicitur in Proverbiis: sapientia effugiet fictum, nec cum defectu humilitatis, iuxta illud: *Discite à me quia mitis sum, & humilis corde, & invenietis requiem animabus vestris.* Ad ascendendum igitur ad contemplationem supernaturalem, hæ dispositiones requiruntur ex parte animæ.

Dico 3. Præter prædictas dispositiones qui ad contemplationis divinæ fontem attingere desiderat, debet ab exterioribus abstrahere mentem suam, eam recolligere, ejus dispersiones, & evagationes abijciendo, ferventer exercere studium meditationis, & orationis, convertendo se ad radium supernæ illustrationis, ut ait Dionisius Cartusianus de fonte Lucis cap 9 *Optima etiam erit dispositio, contemplatio naturalis divina gratia comparata auxiliis*; per illam namque mens exteriorum rerum nebulis liberatur, & ad Deum, licet via naturali, plurimum accedit. Unde non mirum, quod tunc Deus qui sapientiæ dux est, & princeps totius illuminationis, videns diligentiam hominis fidelem, ac pium ejus conatum, manum applicabit, ac porriget adjutricem, mentem per donum sapientiæ illustrando, juxta illud Isaiæ. *Requiem dabit tibi Dominus, & replebit splendoribus animam tuam.* 236

SECTIO VI.

Supernaturalis gratia contemplationis aliquando conceditur imperfectis, aliquando denegatur perfectis.

SVMMARIVM.

237 *Gratiam contemplationis, dat Deus cui vult.*

238 *Nunquam eam incipientibus statim à principio concedit, & perfectis eam denegat.*

239 *Ex quadam decentia, & congruitate, Deus potius perfectis, quam imperfectis sua dona communicat.*

240 *Perfectis ordinariè, & imperfectis raro gratiam contemplationis supernaturalis Deus concedit.*

241 *Deus tam perfectis, quam imperfectis donum supernaturalis contemplationis misericorditer concedit.*

242 *Quando eam perfectis denegat, misericorditer ob supremos fines denegat.*

243 *Aliquando hanc gratiam ob maximos fines imperfectis concedit.*

244 *Quomodo*

244 *Quomodo se debeut habere imperfecti si Deus eis gratiam contemplationis supernaturalis concesserit.*

245 *Quomodo se gerere debeant perfecti, si talis gratia eis fuerit denegata.*

237 Dico primo: gratiam contemplatio-
nis supernaturalis, dat Deus cui
vult; nam cum sit donum gratuitum, po-
test Deus eam concedere, quibus vo-
luerit sine injuria aliorum, ut ait Paul. 1.
ad Corinth. 15. *Gratia Dei sum id quod
sum.* Undè nonnunquam imperfectis, &
iocipientibus statim à principio eam
238 concedit; & perfectis eam denegat. Ita
omnes Sancti Patres, ac Doctores mysti-
ci, ex quibus Gregor. homil. 17. in Eze-
chiel. ait, *non enim contemplationis gra-
tia summis datur, & minimis non datur,*
sed sæpe hanc summi, sæpe minimi,
sæpe remoti, aliquando etiam coniugati
recipiunt.
239 Dico 2. Ex quadam decentia, &
congruitate Deus potius perfectis quam
imperfectis sua dona communicat, quam-
vis istis raro, illis verò ordinariè gratiam
contemplationis supernaturalis conce-
dit. Et ratio est, quia secundum viam or-
240 dinariam Deus sua dona magis dispositis
solet concedere; dignus enim est saltem
de congruo, qui plus laboravit maiorem
percipere fructum, quàm ille qui parum,
aut nihil laboravit. Contrarium tamen
aliquando via extraordinaria accidit, ut
inde manifestetur, quod Deus est Do-
minus in distributioue suorum dono-
rum; & quod nullus potest ei dicere,
cur ita facis, ut ipse cuidam de hoc mur-
muranti dixit. *Oculus tuus nequam est,
quia ego bonus sum, nunquid non possum
facere, quod ego volo.*
241 Dico 3. Quando Deus tam perfe-
ctis, quam impetfectis donum superna-
turalis contemplatioois misericorditer
concedit, & quando illud perfectis de-
negat, misericorditer negat; illis namque
242 talis doni concessio, & istis ejus dene-
gatio prodest ad salutem: scit enim Deus,
quid unicuiquè conveniat, & unicuique
concedit, quod ei magis convenire, sal-
tem ad maiorem sui ipsius gloriam, iudi-
cat; concedit autem hanc gratiam ali-
quando imperfectis, ut suam liberalita-
tem hominibus ostendat; tum ut maio-
ribus gratiis postmodùm concedendis
243 dignos efficiat; tum ut in illis repente
fieret, quod alia via longo tempore, non
posset efficere; tum ut malitia hominum
ostendatur, & sua mala correspondentia experiantur, quam verè dicat Domi-
nus: *Perditio tua ex te Israel est, tantum-
modo in me auxilium tuum.* Perfectis au-
tem eam aliquando negat ut appareat
eorum constantia, & ut propriis, ut di-
cunt expensis pro Domino militent, ut
appareat eorum fidelitas, ut eorum co-
rona sit gloriosior, & ut appareat omni-
potentia Dei, qui humanam naturam
corruptam sic roborat, ut nullo pœnæ
solatio sublevata viriliter pugnet, ac
mirabiliter triumphet
Dico 4. Primi debent gratias exhi- 244
bere, & in seipsis subsistere, & non ob id
elevari extra se; sed potius ad Dei amo-
rem animari, qui tam misericos eis præ-
betur. Secundi verò non debent despe-
rare, sed potius patenter sustinere, &
nihil amplius velle, quam quod Deus
de ipsis disposuerit, dicendo: *non mea, sed
tua voluntas fiat; satiabor cum apparue-
ris gloria tua*, nam si perfectam habue- 245
rint suæ voluntatis unionem cum divi-
na, magis Deo placebunt, & plus acqui-
rent meritorum, quam si contemplatio-
ne supernaturali fruerentur, cum in hac
unione sit perfectio charitatis, ad quam
media contemplatione, quilibet aspirare
debet, & hæc unio voluntatis, & desi-
derium Deo placendi, & flagrantia cha-
ritatis sunt perpetua contemplatio, ut ait
Augustinus in Psal. 37. Desiderium
tuum oratio tua est, & fit continuum
desiderium contemplativa oratio; non
enim dicit frustra Apostolus, sine inter-
missione orate; continuum namque de-
siderium est continua oratio, quæ verba
maximæ consolationis debent esse illis,
qui non possunt adhibitis omnibus sibi
possibilibus ad contemplationis super-
naturalis statum pervenire, quamvis ex
instituto suo sint vitæ contemplativæ
adstricti; hæc enim facientes abunde
satisfaciunt.

SECTIO VII.

Quid faciet anima, quando ab ea contemplationis gratia subtrahitur.

SUMMARIUM.

246 *Gratia contemplationis multoties subtrahitur, & multoties iterum conceditur.*

247 *Quid debeat facere anima quando Deus ab ea subtrahitur.*
248 *Referuntur causa ob quas Deus cum anima sibi dilecta sic se gerit.*

246 Dico 1. Gratia contemplationis multoties subtrahitur, accedit, & recedit Deus, nam, ut ait Paulus 1. ad Corinth. 12. *Hæc omnia operatur unus, atque idem spiritus, dividens singulis, prout vult*, spiritus enim ubi vult aspirat, ut ait Ioannes cap. 3. *Accedit Deus, & accedendo nos illustrat: recedit, & recedendo obscuritate, & mœrore nos discrutiat: anima itaque vicissitudinibus istis ascendit usque ad cælos, & descendit usque ad abyssos.* Ascendit usque ad cælum cum luce sapientiæ profunditur, ut divina contempletur; descendit usque ad abyssos cum quasi caligine involvitur, & dono quo gaudebat subito, spoliatur.

247 Totum hoc vi detur in Ezechia: præcisa est velut à texente vita mea, dum adhuc ordiret succidit me; vitam putabat, qua Deum præsentem sibi habeat, sed hæc ut tela præscinditur, & in initio consopitur, cum interna consolatio antequam reficiamur, ablactatur, sed bonum mihi Domine, quia humiliasti me, ut discam iustificationes tuas, ut sciam quia non in sola luce, & fervore, sed etiam in caligine & tempore erit perfectio mea: *Cogitavi enim*, inquit Bernardus, *quia de mane usque ad vesperam finies me*; id est, consummabis me non in solo mane visitationis, aut tantum in vespere tentationis, sed in utroque simul erit perfectio mea; stultus ego qui tantum sperabam usque ad mane. Cum David dicat: *A custodia matutina usque ad noctem speret Israel in Domino.* Anima primò visitatur luce, postea verò obscuritate desolationis obruitur, è contrario aliquando accidit.

248 Dico 2. Causæ ob quas Deus cum anima sibi dilecta sic se gerit subtrahendo ab ea sæpe lucem contemplationis, sunt primò, ut effectus etiam leves castiget, quia amator contemplationis peccata etiam minima fugere debet. Undè Sapientiæ dicitur: *in malevolam animam non intrabit sapientia, neque habitabit in corpore subdito peccatis.* Græca habet: *Neque habitabit in corpore obnoxio peccato*, Quoniam unum peccatum, cui vir spiritualis non reluctaverit, cui sponte subditus fuerit, huic sapientiæ ianuam excludet. Secunda causa ob quam Deus abscondit se, est ut quæratur iuxta illud Psalm. 140. *Quærite faciem ejus semper.* Ita D. Thom. *opuscul.* 61. Tertiò absconditur ne vir spiritualis otiosus sedeat tempore orationis, sed tempore consuetæ orationis, in quo consueverat donum contemplationis experiri communi gratia adjutus, quod in se est faciat, divina mysteria considerans, & ex consideratione in seipsum reflectens, sancta proposita concipiat, affectus virtutum, & amoris eliciat; & horam destinatam orationi utiliter insumat. Tandem aufert Dominus donum lucis suæ, ut postmodum cum illud restituerit dulcius, & præstantius habeatur, ut ait D. Gregor. 9. Moralium *cap.* 11.

SECTIO. VIII.

Contemplatio supernaturalis ordinariè miscetur imaginationi, licet aliquando aliter contingat.

SUMMARIUM.

249 *Infimus, & primus gradus contemplationis supernaturalis qui ordinariè ut in plurimum communicatur, est mixtus imaginationi.*
250 *Quomodo id accidat explicatur.*
251 *Intellectio ordinaria præsentis status, dependet ordinarie ab operatione phantasiæ.*
252 *Probatur ratione.*
253 *Confirmatur.*
254 *Sicut operatio phantasiæ prodest ad intellectionem connaturalem, sic ei plurimum nocet & cur.*

Dico 1. Infimus, & primus gradus contemplationis supernaturalis, 249
qui ordinariè, & ut in plurimum communicatur, est mixtus imaginationi. Non dico quod sit pura imaginatio; quamvis enim imaginatio possit alicui vehementer attendere, ita quod tali attentioni spiritus absorbeatur, ut in illis accidit, qui sic vivam habent imaginationem, ut videre se credant quæ fingit imaginatio: hæc tamen imaginationis

nis attentio, non dicitur contemplatio, siquidem contemplatio præcipue supernaturalis, de qua nunc agimus, est actus simplex intellectus veritatem intuentis. Unde quando dico quod contemplatio supernaturalis ordinariè misceetur imaginationi, solum volo dicere, quod datur actus intellectus speculativi, qui fit simplex veritatis intuitus, qui tamen conuinctam habet imaginationis operationem, quomodo autem id accidat, iam explico.

250 Dico 2. Imaginationis operatio potest tripliciter contemplationi coniungi, & quodammodo admisceri. Primo, ita ut imaginationis operatio se tantum habeat antecedenter. Secundo, ita ut se tantum habeat concomitanter. Tertio ita ut se simul, antecedenter, & concomitanter habeat, imaginationis operatio tunc se tantum habet antecedenter ad contemplationem, quando ex imaginatione oritur contemplatio; sed orta contemplatione cessat imaginatio, per hoc quod mens ab inventa veritate totaliter occupatur, ut si aliquis ex visibilibus quæ noscit, surgit ad invisibilia, quæ non noscit, vel propria industria per contemplationem naturalem, vel infuso lumine per contemplationem supernaturalem, totaliter prædominante intellectu, solum occupetur in contemplatione, tunc cognitio se habet tantum antecedenter, quatenus contemplatio oritur ex illa, & illo cessante remanet. Imaginationis operatio se habet tantum concomitanter ad contemplationem, quando Deus immediatè spiritualia manifestat animæ, quæ dum per intellectum contemplatur, simul per imaginationem circa manifestata suo modo discurrit propter sympathiam harum potentiarum supra explicatam. Tandem imaginationis operatio se habet antecedenter, & concomitanter ad contemplationem, quando ipsa contemplatio ex imaginatione oritur, & durante contemplatione perseverat imaginatio.

251 Vt autem hæc clarius innotescant, sciendum est, quod quævis intellectio saltem ordinaria præsentis status, naturaliter ab operatione phantasiæ dependet; impossibile enim est intellectum secundum præsentis vitæ statum, quo passibili corpori conjunguntur, aliquid intelligere in actu, nisi convertendo se ad phantasmata. Ita D. Thom. 1. *part.*
252 *quæst.* 84. *art.* 7. Et Philosophi omnes cum Aristotele *lib.* 3. *de anima*. Et ratio est, quia potentia cognoscitiva proportionatur cognoscibili; sed proprium objectum intellectus humani, dum est conjunctus corpori, est quidditas, sive natura in materia corporali existens: ergo ut intellectus intelligat suum objectum proprium, necesse est, ut convertat se ad phantasmata, speculando naturam universalem in particulari existentem.

Confirmatur, quia objectum nostri 253
intellectus, non est forma separata à particularibus secundum se subsistens, ut dicebant Platonici, sed est natura in materia corporali existens; sed de ratione hujus naturæ, est quod in aliquo individuo existat, sicut de ratione lapidis, est quod sit in hoc lapide: ergo natura lapidis, vel alterius rei materialis cognosci non potest complerè, & verè à nostro intellectu, nisi secundum quod cognoscitur in particulari existens; sed hoc fit per conversionem ad phantasmata: ergo noster intellectus, non potest connaturaliter, aliquid pro hoc statu cognoscere, nisi per conversionem ad phantasmata. Et hinc fit, quod læsa phantasia impeditur rectus usus intellectus, ut apparet in amentibus, quod tamen non fieret, si ad illum imaginationis actus non requireretur. Fit etiam, quod quoties aliquid intelligimus, formamus interius quoddam corporeum idolum, sive id quod intelligimus sit corporeum, sive spirituale.

Dico 3. Sicut phantasiæ, seu imaginationis operatio, prodest ad intellectionem connaturalem, dum se concomitanter habens illi conformatur, quatenus utraque potentia circa idem operatur, sic plurimum nocet, ac impedit intellectionem, dum imaginatio ad aliud objectum divertitur. Et ratio est, quia anima sic distracta, & quodammodo divisa, non attendit perfectè rei intellectæ, sed partim rei intellectæ, & partim rei imaginatæ: ergo minus attendit utrique, iuxta philosophicum axioma, dicens: Pluribus intentus, minor est ad singula sensus. Vnde viri contemplativi, miram in contemplando suavitatem experiuntur, dum imaginatio perfectè subordinata cooperatur intellectui, & vice versa magnam patiuntur inquietudinem, dum intellectus divina contemplatur & imaginatio materialibus attendens hinc, inde discurrit. 254

Et ex dictis manifestè constat, quomodo contemplatio etiam supernaturalis ordinariè miscetur imaginationi.

SECTIO IX.

Aliquando in viris perfectis datur pura contemplatio sine concursu imaginationis.

SVMMARIVM.

255 *Multæ possunt dari contemplationes in hac vita sine conversione ad phantasmata.*

256 *Probatur authoritate sanctorum Patrum.*

257 *Quomodo dari possit talis contemplatio sine conversione ad phantasmata, explicatur.*

258 *Pura contemplatio tunc est, quando sine imaginationis interventu, aut saltem sine perceptibili illius interventu contemplamur.*

255 Dico 1. Licet connaturalis modus contemplandi intellectus humani, in hac vita, sit mixtus cum imaginatione, & per conversionem ad phantasmata, ut supra diximus, multæ tamen dari possunt contemplationes extraordinariæ in hac vita, sine concursu imaginationis, nec conversione ad phantasmata. Ita D. Thom. 3. *part. q.* 11. *art.* 2. D. August. *lib.* 11. super Genes. *cap.*6. S. Bonaventura 5. *itineris æternitatis dist.* 4. S. Bernard. *in cantica serm.* 52. Vgo de S. Victore *lib.* 2. *de*
256 *anima cap.* 10. Dionisius Cartusianus *in commentariis Theologiæ mysticæ art.* 2. Quomodo autem dari possit talis contemplatio sine conversione ad phantasmata, est tota dubitatio, nam cum species intelligibiles, quibus ad contemplandum intellectus uti debet, sint à phantasmatibus per intellectum agentem abstractæ, videtur, quod ex naturali sympathia, quoties intellectus dictas species speculatur, toties imaginatio sua speculatur phantasmata. His tamen non obstantibus.

257 Dico 2. Multis modis dari potest pura contemplatio absque consortio imaginationis. Primus est per infusionem alicujus extraordinarij luminis, quo ad puram intelligentiam elevetur homo, & contempletur ad instar Angeli. Ita Dionis. Cartus. *Cælestis hierarchia art.* 5. *quæst.*6. hoc enim sublimi lumine, mens supra modum suum ordinarium intelligendi per conversionem ad phantasmata sublimatur. Secundus est per coordinationem plurium specierum intelligibilium Angelorum artificio factam, quibus simul unitis clarè repræsentetur divina veritas, quæ in phantasmatibus non apparebat; & hæc novitas repræsentationis claræ mentem sic allicit, & facit attentam, ut imaginationis operatio suspendatur. Ita S. Bernard. *Sermon.* 14. *in Cantica.*

Tertius modus est adhuc sublimior per infusionem tam novi luminis ex parte potentiæ, quam speciei perfectissimæ repræsentantis objectum, quibus totaliter anima colligitur intra se, ut sic puræ contemplationi vacet, suspensa omni alia cognitione interna imaginationis. Ita Dionis. Cartus. *de vita inclus. cap.* 19. Quartus & supremus est quando Deus immediate se ipso seclusa omni specie unitur intellectui virtute luminis supernaturalis, quo disponitur intellectus, tum ad receptionem ipsius Dei per modum speciei intelligibilis; tum ad eliciendum actum cognitionis perfectissimæ ipsius Dei, & tunc certum est, quod imaginatio non concurrit ad hujusmodi cognitionem, quamvis fieri possit, ut illa transacta circa illam operetur, & illius repræsentativum phantasma producat. An autem istud lumen, sit lumen gloriæ, vel illius participatio infra dicemus.

Dico 3. Sicut simplex intelligentia tunc dicitur quando absque rationis discursu contemplamur, sic pura intelligentia sive contemplatio est, quando sine imaginationis interventu aut saltem sine perceptibili illius interventu contemplamur. Ita D. Bonaventura 3. *itiner. dist.*4. *art.*4. Vbi ait: Contemplator es, si in te est uniformis fictio intelligentiæ puræ, & conformis affectio volitivæ potentiæ per omnia in nullo impeditæ, in uno fontali principio cælestium gaudiorum, quod est Deus trinus, & unus, sed tam perfecta contemplatio rara, & brevis est, & ad summum durat per dimidiam horam iuxta illud *Apocalypsis* 8. Factum est silentium in cælo, quasi media hora; corpus enim quod corrumpitur aggravat animam, & necessitas corporalis, vel aliquid aliud interrumpit eam, ut notavit D. Gregorius 258

gorius 3. *moralium cap.* 12. & hoc ad augumentum meriti, & ad patientiæ, humilitatis, & resignationis exercitium.

SECTIO X.

Datur aliquando contemplatio perfectior in caligine divina.

SVMMARIVM.

259 *Quid sit caligo divina explicatur.*

260 *Quanto maior est caligo, tanto perfectius anima Deum cognoscit indistinctè, & eminenter.*

261 *Ratio ob quam lumen divinitus communicatum, causat tenebras, explicatur.*

262 *Quomodo se habeat anima sedens in hac divina caligine explicatur.*

259 Dico 1. Caligo divina, est inaccessibile lumen, in quo habitare Deus dicitur, invisibilis quidem existens propter excedentem claritatem, & inaccessibilis propter excessus substantialis luminis effusionis. Et ratio est, quia cum Deus sit lux clarissima, & intellectus nostri facultatem excedens, quo se magis communicat, ipsum nimia propinquitate offuscat, nisi desuper roboretur, ut intueri possit quidditativè, quod in via raro contingit: nam sicut qui in solem defigit oculum, ex nimia ejus luce improportionata potentia pœnitus offuscata, tenebras, & caliginem patitur, & hoc est illi lucem eam conspicere, cernere se non posse eam in sua virtute, & puritate oculis irreverberatis conspicere. Sic qui Deum intimè præsentem contemplatur, supereminentè ipsius luce offuscatur, & tenebras, & caliginem ex nimio splendore ipsius patitur, & in hac caligine videt quod ipse est esse purum, simplicissimum, incircunscriptum, bonitas infinita, veritas increata, unitas summa, superbeatissima vita, sapientia prorsus immensa.

260 Dico 2. Quanto maior est caligo, tanto perfectius anima Deum cognoscit, non quidem aliquid distinctè percipiens, sed indistinctè, & eminenter Deum sibi præsentem, infinitè perfectum cognoscens. Et ratio est, quia hæc divina caligo, non importat privationem luminis, sed importat superexcedens lumen ex parte Dei: ergo quo maior fuerit caligo, maior erit lux ex parte Dei: ergo maior erit illius cognitio non distinctè, & sigillatim, sed in confuso, & coniunctim in quadam eminentia. Nam sicut quo clarior est lux solis, eo magis in confuso videt oculus per eam offuscatus ejusdem solis perfectionem, quamvis distinctè, & particulariter, nihil in eo possit intueri ex sua debilitate, & imperfectione; sic contingit in præsenti contemplatione caliginis, & ideo illam D. Dionisius vocat radium tenebrarum.

Dico 3. Ratio ob quam hoc lumen divinitus communicatum, causat tenebras; sumitur tum ex defectu nostri intellectus, tum ex aliquali indispositione animæ, quæ semper ex societate corporis gravatur, & nunquam ei in via perfectè dominatur. Unde sicut lux materialis, quo maior, eo maiores causat tenebras in oculo debili, & indisposito. Sic lux ista spiritualis, & divina, quo maior, eo maiores causat tenebras in nostro debili intellectu, & anima aliqualiter indisposita. Tum ex parte præsentis status quo peregrinamur à Deo; requiritur enim quod in fide ambulantes tantum videamus in speculo per ænigmata, nisi forte Deus cum aliquo dispensaverit. 261

Dico 4. Anima sedens in hac divina caligine, & immediatè coram ignota divinitatis gloriosa præsentia, licet mentis nostræ tenebræ, lumen ipsum comprehendere non valeant, habet ibi quandam otiosam occupationem, scilicet amorosam anhelationem, ad nudam, & gloriosam dilecti sui faciem videndum. Unde & habet ibi quoddam amorosum tædium de ipsa caligine, quatenus cognoscit illam provenire ex debilitate propriæ potentiæ; siquidem in Deo tenebræ non sunt ullæ, ut dicitur 1. Joannis 1. Ardet igitur in ea desiderium videndi nudam dilecti sui faciem, in plenitudine amoris, cum quadam firmissima spe eum videndi. Hæc tamen spes non turbat internam pacem, quia resignationi, ac perfectæ conformitati ad voluntatem Dei subiacet, ut exprimit Dionisius Carthusianus de fonte lucis 262

lucis art. 17. *Hanc internam pacem animæ magnæ spiritus dulcedo comitatur, quam Sacra Scriptura nunc gustum, nunc ebrietatem vocat*, ut quando ait Prophet. *Gustate, & videte*. Et in alio loco. *Visitasti terram, & inebriasti eam*.

SECTIO XI.

Contemplatio supernaturalis, aliquando cum sensuum alienatione contingit.

SVMMARIVM.

263 *Contemplatio supernaturalis aliquando cum sensuum alienatione contingit.*

264 *Omnes causæ raptus explicantur.*

265 *Sensuum alienatio potius debilitati naturæ, quam alteri causæ tribui debet.*

266 *Nobilitas, contemplationis supernaturalis desumenda est iuxta nobilitatem objecti & perfectionem infusi luminis.*

267 *Raptus importat quandam violentiam hominis quoad modum tendendi ad finem, qui est Deus.*

268 *In raptu supernaturali in plurimum invenitur libertas.*

269 *Ponitur quædam objectio, & solvitur.*

263 Dico 1. Contemplatio supernaturalis aliquando contingit cum sensuum alienatione. Et ratio est, quia anima supra se ipsam aliquando rapitur, & intima suavitate ita absorbetur, quod sæpius ignoret, & nesciat omnino quid, ubi, & quomodo Deus in ea mirabiliter operetur. Unde hæc contemplatio, dicitur modi nescia, in hoc conveniunt Doctores Mystici cum D. Thom. 1. 2. *quæst.* 29. *art.* 3. Vbi ait quod ecstasim pati dicitur, cum aliquis extra se ponitur, quod quidem contingit, vel secundum vim apprehensivam, ut quando quis ponitur extra connaturalem apprehensionem rationis, & sensus; vel secundum vim appetitivam, ut quando appetitus alicujus in alterum fertur, existens quodammodo extra se ipsum.

Dico 2. Prima causa raptus cum 264
sensuum alienatione in contemplatione, est magnitudo admirationis, qua anima humana supra seipsam ducitur, dum divinis splendoribus irradiata, & in pulchritudine rerum tunc apparentium, præ admiratione suspensa, supra se rapitur. Secunda causa est magnitudo devotionis, seu amoris, quo anima taliter æstuat, donec tandem ferveat, ac impellentibus desideriis extra se rapitur: sicut aqua, quæ calore ignis paulatim calescit, postea fervet, & tandem supra suum naturalem locum elevatur. Tertia causa est magnitudo iucunditatis, quæ præcipitur in contemplatione; sic enim anima ex Divinæ pulchritudinis aliquali visione, & inchoata fruitione, repletur iucunditate, & affluit deliciis, ut supra se rapta dilecto suo innitatur, iuxta illud Canticor. 8. *Quæ est ista quæ ascendit de deserto delictis affluens innixa supra dilectum suum*, quia non propriis viribus in hunc ascensum, sed Dei virtute illius sustollitur, qui dilectum suum deducit in nube Dei, & tota nocte in illuminatione ignis.

Dico 3. Sensuum alienatio, seu 265
raptus ex prædicta triplici causa proveniens potius aliquando debilitati naturæ, quam objecti attribui debet, videmus enim in naturalibus, quod aliqui ex ignorantia mirantur, de eo quod alij scientes despiciunt, amant quod alij non curant: Sic accidit in præsenti, quod incipientes rerum divinarum ignari, dum divina gustare incipiunt, ad minimam visionem, seu revelationem extra se rapiuntur, cum viri perfecti multa maiora videntes, non moveantur totius mundi affectibus, quia ut dicitur, ab assuetis non fit passio. Unde maiores sunt in viris perfectis raptus, quam in incipientibus, quamvis aliquando etiam in eis ex nobilitate objecti manifestati reperiantur, ut si eis manifestetur Mysterium Sanctissimæ Trinitatis, vel aliqua veritas divina, nunquam prius ostensa; nam tunc ex nobilitate objecti raptum, & Ecstasim patiuntur; non enim Deus æqualiter se omnibus communicat, & suas perfectiones manifestat, sed ordinariè dum incipientes vult speciali favore prosequi, primo corporales Sanctorum Angelorum, & Sacratissimæ humanitatis suæ visiones, & locutiones communicat: deinde visiones imaginarias subli-

miores

miores largitur, sed proficientibus intellectoales sublimissimas.

166 Dico 4. Nobilitas contemplationis supernaturalis, desumenda est, non ex eo, quod animæ raptum causet, sed iuxta nobilitatem objecti, & perfectionem infusi luminis, cum expressione specierum repræsentatione debet attendi. Species autem vel sunt intentionales in sensibus externis, vel imaginariæ in sensibus internis, vel intelligibiles in intellectu. Rursus ex istis, quædam sunt à phantasmatibus abstractæ, & connaturaliter ordinatæ; quædam, licet naturaliter abstractæ, sunt tamen ad perfectius repræsentandum divinitus ordinatæ; quædam sunt supernaturaliter, aut præternaturaliter infusæ; & tandem aliæ sunt ipsummet realiter objectum, ut in propria visione Angelica, & beatifica contingit, ut infra dicetur, & iuxta prædictam specierum graduationem, est maior eorum nobilitas, & perfectior repræsentatio.

167 Dico 5. Raptus importat quandam violentiam hominis, non quoad finem ad quem rapitur, qui est Deus, cum homo ad Deum ut authorem naturæ contemplandum naturaliter tendat, & ut authorem gratiæ nullam ad id habeat positivam repognantiam. Unde homo non propriè dicitur rapi, quantum ad finem ad quem tendit, sed tantum quantum ad modum quo tendit ad illum finem, quia à suo modo connaturali Deum contemplandi abstrahitur, qui est ut per sensibilia intelligat veritatem, iuxta illud ad Romanos 1. *invisibilia Dei per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur*, etiamsi elevetur ad ea, ad quæ naturaliter ordinatur.

168 An autem in raptu inveniatur libertas sufficiens ad meritum. Multi negant excepto aliquo rarissimo casu, quos lata manu refert & sequitur N. Fr. Thom. à Jesu. *lib. 6. de contemplatione divina cap. 6.* Ego tamen existimo, quod ut plurimum in raptu supernaturali, de quo nunc loquimur, est sufficiens libertas ad meritum. Ita N. Philip. à Sanctiss. Trinit. *de Theologia Mystica part. 2. tractatus tertio, articulo quarto*, vbi alios pluries refert. Et ratio est, quia Deus suis amicis taliter in hac vita suos favores communicat, ut simul in eis fruantur, & mereantur; non enim credendum est, quod tantam gratiam in raptu eis communicet, ut sit eis inutilis ad meritum; unde aliqui Sancti Patres, qui pro contraria sententia allegantur, debent intelligi de raptu, qui contingit in somno, non tamen de raptu perfecto, qualis accidit viris perfectis.

Dices in raptu reperitur violentia libero contraria: ergo non est in eo meritum. Antecedens probatur, tum quia ligatis sensibus iudicium non est liberum, tum quia vehemens intentio, & attentio ad rem visam impedit reflexionem, super ipsum actum libertati, & merito necessarium: ergo in raptu non est meritum. Respondetur negando antecedens; ad probationem, respondetur concedendo quod ligatis sensibus iudicium non est liberum, quantum ad ea quæ per sensus recipiuntur; manet tamen liberum, quantum ad ea, quæ divinitùs ostenduntur animæ; nam anima supra seipsam rapta, verè ac perfectè iudicat circa ea quæ sibi manifestantur. Ad secundam probationem respondetur, quod nunquam est tanta attentio in raptu ad rem visam, quod amorosè per actus suavissimos tali communicationi non consentiat & quodammodo supra se ipsum reflectatur; sed de his vide latiùs N. Philip. à Trinitate *suprà*. 169

SECTIO XII.

Contemplatio supernaturalis aliquando ad claram Dei visionem pertingit.

SVMMARIVM.

170 *Multi existimant non posse in hac vita dari contemplationem, quæ clare Deum videat.*

171 *Dari potest in hac vita per modum transitus, sed raro quiditativa Dei visio, & de facto aliquibus concessa fuit.*

171 *Probatur authoritate Sanctorum Patrum.*

172. *Probatur ex sacra scriptura.*

173 *Probatur ratione.*

274 *Respondetur argumentis in contrarium.*

270 DIco 1. Licet multi Doctores existiment in hac vita, nullo modo posse dari contemplationem, quæ Deum clarè, & intuitivè videat, ut patet ex illo Exod. 33. *Non videbit me homo, & vivet,* & ex illo. *Faciem meam videre non poteris.* Et ex illo Joan. *Deum nemo vidit unquam,* quod etiam ratione videtur comprobari, cum fides, & spes, quæ sunt dispositiones viæ, simul esse non possint cum visio-
271 ne clara divinæ essentiæ. Ego tamen existimo dari posse in hac vita per modum transitus, quidditativam Dei visionem, & de facto ita se Deus communicavit Moïsi, & Beatissimæ Virgini Mariæ, & Divo Paulo Apostolo. Immo & aliquibus magnis Sanctis, sed
272 hoc quam raro. Ita D. Thom. 1. *part. quæst.* 12. *articul.* 11. & in aliis pluribus locis D. Ambrosius *lib.* 1. *examer. cap.* 2. Basilius *homil.* 1. *examer.* Anselm. & venerabilis Bed. *ad cap.* 12. 2. *ad Corinth.* D. August. *super Genesim. cap.* 17. & cum aliis. N. Philip. à Trinit. *part.* 2. *tract.* 3. *de Theolog. mystica articulo* 5. Valgorner. *q.* 3. *disp.* 3. *art.* 10. *n.* 11.

273 Probatur autem primo ex Sacra Scriptura Numeror. 12. ubi dicitur: Si quis fuerit inter vos propheta Domini, in visione apparebo ei, vel per somnium, loquar ad illum: at non talis servus meus Moïses, qui in omni domo mea fidelissimus est; ore enim ad os loquar ei, & palam, & non per ænigmata, & figuras. De Divo vero Paulo ipse ait 1. ad Corinth. 2. *Fuisse raptum ad paradisum, & ibi audisse arcana verba, quæ non licet homini loqui.*

274 Ratio vero est, quia sicut Deus aliquid supernaturaliter in rebus corporeis, miraculosè operatur, ita etiam & supernaturaliter & præter communem ordinem, mentes aliquorum, in hac carne viventium, sed non sensibus carnis utentium, usque ad visionem suæ essentiæ elevavit, ut dicit Augustin. 12. *super Genesim & in lib. de videndo Deum* de Moïse, qui fuit Magister Iudæorum, & de Paulo, qui fuit magister gentium, quæ congruentia multum suadet, supposita authoritate Sacræ Scripturæ. Cum enim Moïses, & Paulus fuerint electi, unus in Doctorem Iudæorum; alter in doctorem gentium debuere perfectè scire mysteria fidei, quæ docebant, ac proinde debuere ea clare videre in divina essentia: ergo dari potest in hac vita quidditativa Dei visio per modum transeuntis; siquidem de facto concessa fuit Moïsi, & D. Paulo, quod etiam de Beata Virgine Maria expresse docetur à Caet. 3. *part. quæstione* 27.

Ad argumenta in contrarium, respondetur, quod licet de lege Dei ordinaria ad claram Dei visionem, mors debeat sequi; potest tamen divinitus fieri, quod non sequatur, ut accidit in Moïse, D. Paulo, & B. Virgine, & in magno nostro Patriarcha Elia, qui per modum transeuntis viderunt essentiam divinam, non tamen per modum permanentis, nam id proprium est solum beatorum. Unde hoc modo debent explicari prædicta loca Scripturæ. Ad ultimum vero respondetur fidem, & spem posse stare cum visione divinæ essentiæ per modum transeuntis, non tamen per modum permanentis. 275

DISPUTATIO IV.

De principio formali elicitivo, ac medio contemplationis supernaturalis.

SECTIO I.

Principium formale elicitivum contemplationis supernaturalis, aliquando est donum scientiæ.

SUMMARIUM.

276 *Quando contemplatio supernaturalis ex rebus humanis, & creatis elevatur ad contemplandas res divinas donum scientiæ, est principium formale elicitivum illius.*

277 *Quid respiciat donum scientiæ, explicatur.*

278 *Per hoc donum scientiæ, videt homo, quam verum sit quidquid non est Deus.*

279 *Qui dono scientiæ illustratus contemplatur*

platur, creaturas rectè judicat, quanto decipiantur illi, qui se indebitè ad creaturarum pulchritudinem convertentur.

186 DIco 1. Quando contemplatio supernaturalis ex rebus humanis, & creatis elevatur ad contemplandas res divinas, quæ sunt primarium, & principale ipsius objectum, donum scientiæ, est principium formale elicitiuum illius. Ratio autem est, qnia hoc donum scientiæ datur intellectui, ut similitudinibns proportionatis res fidei per creaturas percipiat, nec in illis inhærens ad ipsum Deum contemplandum, & quasi ex hujusmodi involucris transcendat investigando, ut ait N. Thom. à Iesu *de divina oratione lib.* 1. §. 3. *vers. donum scientiæ*, D. Thom. 2. 2. *quæst.* 9. *articulo* 2. N. Philip. à Trinitate *part.* 2. *tract.* 3. *art.* 1. Ergo quando contemplatio supernaturalis ex rebus humanis elevatur ad coutemplandas res divinas, talis contemplatio procedit, elicitur à donu scientiæ.

277 Ad maiorem autem dictorum confirmationem sciendum est ex eodem D. Thom. suprà, quod donum scientiæ, primo, & principaliter respicit speculationem. Secnndario vero se extendit ad operationem, secundum quod per scientiam credibilium, & earum qnæ ad credibilia consequuntnr, dirigimur in agendis. Unde sequitur, quod adinstar fidei, per se primo, & principaliter ordinatur ad contemplationem rerum creatarum, per respectum ad Deum, primam veritatem, & primarium contemplationis supernaturalis objectum, & ex consequenti tantum ordinatur ad operationem rectam per respectum ad Deum ultimum finem; & sic adinstar fidei divinæ, est per se speculativa, & extensivè practica; dicitur enim ad Galat. 3. *Quod fides per dilectionem operatur*: illi ergo soli donum scientiæ habent, qui ex infusione gratiæ rectum iudicium habent circa credenda, & agenda, eo quod in nullo devient à rectitudine iustitiæ, & hæc est scientia sanctorum, de qua dicitur Sapientiæ 10. *Iustum deduxit Dominus per vias rectas, & dedit illi scientiam sanctorum.*

278 Per hoc autem quod quis dono scientiæ illustratus debitè creaturas contemplatur, eas ad Deum ultimum finem ordinat, & eis quasi quibusdam gradibus ad ipsius Dei contemplationem ascendit, in eis videt, quam vanum sit quidquid non est Deus, videt manifeste, quod quamvis creaturæ, quatenus à Deo procedentes sint, in seipsis substantialiter bonæ, & quod eos qui eis sobriè utuntur, ad Deum authorem illarum efficaciter deducent; factæ sunt tamen in odium, & muscipulam pedibus incipientium, ut dicitur Sapientiæ. 14. *Quia illis abutentes occasionaliter avertunt à Deo.* Unde qui sic illnstratus contemplatur creaturas, rectè judicat quantum desipiant illi, qui se indebitè ad creaturarum pulchritudinem convertendo à Deo summo bono avertuntur, in 279
quo solum est vera felicitas: quod si ipse contemplator, aliquando illarum pulchritudine fuit deceptus, præteritos luget defectus, & propterea D. Augustinus *lib.* 1. *de sermone Domini in monte cap.* 9. ait: *Quod scientia convenit lugentibus, qui didicerunt, quibus malis vincti sunt, quæ quasi bona petierunt.* Unde dono scientiæ respondet primo luctus de præteritis erratis, & consequenter consolatio, dum homo per rectum iudicium scientiæ creaturas ordinat in bonum divinum, & ideo in hac beatitudine ponitur luctus pro merito, & consolatio consequens pro præmio; quæ quidem inchoatur in hac vita, perficitur autem in futura.

SECTIO II.

Principium formale elicitivum contemplationis supernaturalis, aliquando est donum Sapientiæ.

SVMMARIVM.

180 *Quando homo res divinas vel humanas, & creatas per altissimam causam, Deum scilicet, earum conditorem, contemplatur, & de eis judicium facit, principium formale elicitivum talis contemplationis est donum sapientiæ.*

181 *Donum sapientiæ fidem perficit, & elevat, & modo possibili huic vitæ clarificat.*

182 *In quo differat contemplatio procedens à dono sapientiæ ab illa quæ procedit à dono intellectus, declaratur.*

180 DIco 1. Quando homo res divinas contemplatur, vel res humanas, & creatas, per altissimam causam Deum, scilicet earum conditorem, & provisorem, & certum de eis iudicium facit; principium formale elicitivum talis contemplationis, est donum sapientiæ. Ita cum D. Thom. & D. Bonavent. N. P. Philip. à Trinit. *part. 1. tract. 3. de Mystica Theologia discurs. 3. art. 2. & alij.* Ratio est, quia ad donum sapientiæ per se pertinet circa res divinas versari, quamvis aliquando ex amplitudine ad res creatas se defendat de eis iudicando per primam, & altissimam causam, scilicet Deum: ergo principium formale elicitivum talis contemplationis, est donum sapientiæ. Patet consequentia; quia sapientia, quæ est primum Spiritus Sancti donum, confert intellectui cognitionem altissimam, & simplicissimam Dei, & rerum divinarum, & cælestium, ac earum, quibus ad omnem sanctitatem promovemur: ergo hæc maior claritas in cognitione, nascitur e. ipsa sapientia, quæ fidem perficit, & elevat & modo possibili huic vitæ cla-
181 rificat. Unde sicut, si in cubiculo ubi erat parva lucerna, fax accendatur, omnia quæ in illo existunt illuminat; ita si in anima iusta fidei luce illustrata, sapientia accendatur, res fidei multo clarius manifestantur.

182 Dico 2. Differt contemplatio à dono sapientiæ procedens ab illa quæ à dono intellectus procedit, quòd contemplatio dono sapientiæ coniuncta habet saporosam delectationem, quam ex se non habet contemplatio doni intellectus. Ita D. Bonaventura *tom. 1. de donis Spiritus Sancti cap. 5.* Et ratio est, quia intellectus est cognitio speculativa, & quasi per visum; sapientia vero est cognitio experimentalis, & practica, & quasi per gustum, primarium enim, & principale objectum sapientiæ est Deus sub ratione qua verum; excitativum tamen voluntatis, ad ejus saporosam delectationem; & ideò actus sapientiæ est contemplari Deum, non quocunque modo, sed cum delectatione, ac cum quadam suavitate experimentali in affectu. Unde requirit summam cordis pacem, & mentis tranquillitatem. Unde dixit August. *lib. 1. de sermon. Domini in monte cap. 4.* Quod donum Sapientiæ congruit pacificis, in quibus iam ordinata sunt omnia; nullúsque motus adversus rationem rebellis est, sed cuncta obtemperant spiritui hominis, & ipse obtemperat Deo, cum quo unitus est per charitatem.

SECTIO III.

Principium formale elicitivum contemplationis supernaturalis, aliquando est donum intellectus.

SUMMARIUM.

283 *Lumen naturale nostri intellectus, indiget lumine supernaturali ad cognoscenda ea, quæ per lumen naturale cognoscere non valet.*

284 *Hoc lumen supernaturale homini datum, vocatur donum intellectus.*

285 *Hoc lumen attingit prima principia supernaturalia per modum habitus principiorum.*

286 *Quomodo habitus supernaturalis intellectus concurrat ad eliciendum iudicium rectum de rebus fidei.*

287 *Donum intellectus habet tres gradus operationis.*

288 *Explicatur primus, & secundus, & tertius gradus.*

289 *Quæ dona his gradibus correspondeant, exponitur.*

DIco 1. Cum lumen naturale nostri intellectus, sit finitæ virtutis, 283
indiget supernaturali lumine ad cognoscenda quædam, quæ per lumen naturale cognoscere non valet, & hoc lumen supernaturale homini datum, vocatur donum intellectus; hoc autem 284
lumen doni intellectus, adinstar habitus principiorum, attingit prima principia supernaturalia, id est, puras veritates fidei sive increatas, & divinas; sive

sive creatas. Deinde sicut habitus naturalis intellectus, penetrando prima principia concurrit ad eliciendas ex illis conclusiones; sic habitus supernaturalis intellectus penetrando prima principia supernaturalia, seu puras ve-
285 ritates fidei concurrit ad elicienda circa illas iudicia recta, circa divinas quidem per donum sapientiæ; circa creatas vero per donum scientiæ, quæ iudicia sunt veluti conclusiones virtuales; contemplatio namque non est formaliter discursiva, sed tantum virtualiter. Est tamen differentia in hoc quod ex concursu habitus naturalis intellectus ad eliciendas ex principiis ipsius conclusiones naturaliter acquiritur ex tali deductione tam sapientia quam scientia naturalis; hic autem ex concursu doni intellectus, non acquiruntur dona sapientiæ, & scientiæ, cum hæc naturaliter non acquirantur: infunduntur tamen cum gratia, ita ut prius natura intelligatur infusum donum intellectus, & postea donum sapientiæ, & scientiæ, cum operatio doni intellectus, sit prior operatione doni sapientiæ, & scientiæ.

286 Dico 2. Donum intellectus, quod solis & omnibus gratiam habentibus conceditur, habet tres gradus operationis; infimum, medium, & supremum. Infimus gradus, est quo mens irradiatione, seu virtute doni intellectus veritates creatas in se ipsis penetrat, & ex ipsis assurgit ad contemplandas veri-
287 tates divinas. Hæc irradiatio doni intellectus, recipitur primo in imaginatione per intellectum applicata, quæ dicitur infima regio, seu infimum cælum animæ contemplativæ, & est propria incipientium, non quod in via illuminativa, & etiam unitiva aliquando non inveniatur; sed quia ut plurimum non inveniatur perfectior irradiatio in via purgativa. Medius gradus est quo mens irradiatione, ac virtute Domini, intellectus interius collecta, tam divinas, quam creatas veritates in seipsa contemplatur, absque prævio imaginationis concursu, quamvis in hoc gradu concomitanter imaginatio se habeat per conversionem ad phantasmata; mens quippe interius collecta, tam creatas, quam divinas veritates in se ipsa reperit, tum in propria ipsius substantia, aliqualiter in suis speciebus relucentes, in quibus tam creata, quam divina habent esse non quidem naturale, sed intentionale: hæc irradiatio doni intellectus immediate recipitur in ipsa intellectuali potentia in qua subjectatur, & est media regio animæ contemplativæ, & est propria proficientium, quamvis aliquando etiam illis, qui in via purgativa, & unitiva exercentur, concedatur.

Supremus gradus, est, quo mens supra seipsam elevata, tam divinas, quam 288
creatas veritates, eminenti quodam modo contemplatur, absque ullo penitus concursu, & consortio imaginationis: ibi namque mens divinam caliginem ingressa, ac Deo intime clapso per amorem fruitivum unita, velut in seipso Deum aliqualiter, & in ipso omnes creaturas relucentes intuetur, & hæc cognitio est nobilissima, quæ citra intuitivam Dei visionem, mortalibus communicari potest. Hæc autem irradiatio doni intellectus, non solum immediatè in ipsa intellectuali potentia recipitur, sed intelligentia, seu apice mentis. Unde est 289
propria perfectorum; in aliis namque viis, raro, & extraordinariè tantum reperitur; ex supradictis autem gradibus, infimus convenit dono scientiæ; medius doni sapientiæ; supremus dono intellectus, quamvis aliquando etiam illorum radij permisceantur.

SECTIO IV.

Principium formale, & elicitivum contemplationis supernaturalis, aliquando est altius donis Spiritus Sancti.

SUMMARIUM.

290 *Gratiæ gratis datæ, non sunt quid perfectius donis Spiritus Sancti.*
291 *Dicuntur gratiæ gratis datæ altiores, donis Spiritus Sancti, quia rarius, & extraordinariè conceduntur, & quia ordinantur ad bonum commune Ecclesiæ.*
292 *Hoc altius principium contemplationis est multiplex.*
293 *Primum est sapientia, prout pertinet ad gratias gratis datas.*
294 *In quo differat hæc gratia à dono sapientiæ, exponitur.*

R 3 295 Secun

295 *Secundum principium est fides prout est gratia gratis data.*

296 *Tertium principium est lumen prophetiæ.*

297 *Quartum principium est habitus scientiæ inditæ, seu infusa.*

290 PRo explicatione hujus sectionis notandum est primo, quod quando dicimus dari principium formale elicitivum contemplationis altius, donis Spiritus Sancti, non est intelligendum, quod gratiæ gratis datæ, de quibus in hac sectione disputatur, sint aliquid altius, & perfectius donis Spiritus Sancti, nam gratia gratis data non est dignior gratia gratum faciente, quia una quæque virtus, tanto excellentior est, quanto ad altius bonum ordinatur: semper autem finis excellentior est illis quæ sunt ad finem; gratia autem gratum faciens, ordinat hominem immediate ad conjunctionem ultimi finis; gratiæ autem gratis datæ ordinant hominem ad quædam præparatoria finis ultimi, sicut per prophetiam, & miracula, & alia huiusmodi homines inducuntur, ad hoc ut ultimo fini coninngantur: dicuntur tamen gratiæ gratis datæ altiores, & digniores, quam dona
291 Spiritus Sancti, quia ordinantur ad bonum commune Ecclesiæ, & quia rarius, & extraordinariè conceduntur; nam dona Spiritus Sancti, quamvis supernaturalia, sunt tamen iustis ordinaria: dicuntur etiam altiores, quia clarius sunt in manifestando, & efficacius in penetrando. His suppositis.

292 Dico 1. Hoc altius principium contemplationis supernaturalis, est multiplex. Primum est sapientia, prout per-
293 tinet ad gratias gratis datas. Differt autem hæc gratia à dono sapientiæ, in eo quod donum sapientiæ importat quandam rectitudinem iudicij circa divina, & conspicienda, & consulenda,
294 quantum necessarium est ad salutem, & hoc nulli existenti in gratia sanctificante deficit, quia si natura non deficit in necessariis, multo minus gratia. Sapientia autem prout est gratia gratis data importat sapientiam in altiori gradu, tam ad contemplationem divinorum, in quantum illam habentes, altiora mysteria cognoscunt, & aliis manifestare possunt, tum quoad directionem humanorum actuum, secundum regulas divinas, in quantum possunt, secundum eas non solum scipsos, sed alios ordinare, & iste gradus sapientiæ non est communis omnibus habentibus gratiam gratum facientem, sed magis pertinet ad gratias gratis datas, quas Spiritus Sanctus distribuit prout vult, iuxta illud ad Corinth 12. Aliis datur per Spiritum sermo sapientiæ.

Secundum principium est fides, prout 295
fides est gratia gratis data, per illam namque magna cum certitudine & excellentiori quam ordinaria rebus fidei adhæremus, qua certitudine purificata mens non tam credere ea quæ sunt fidei videtur, quam ea videre, ac claris oculis intueri, & est cognitio media inter obscuram virtutis fidei cognitionem, & claram Dei visionem, ut ait D. Thom. 1. 2. *quæst.* 98. *art.* 3. *ad* 2.
Tertium principium, est lumen pro- 296
phetiæ, quod inest animæ Prophetæ per modum cujusdam passionis, vel impressionis transeuntis, & hoc significatur Exod. 13. *Cùmque transibit gloria mea, ponam te in foramine petræ.* Et 3. Reg. 19. vbi dicitur ad Eliam. *Egredere & sta in monte coram Domino, & ecce Dominus transit.* Ex quo infertur; quod hi duo sanctissimi Prophetæ, tunc si non viderunt divinam essentiam, saltem habuerunt eminentissimam eius cognitionem. Ad hoc principium reducitur sublimis illa cognitio S. Stephani protomartyris, quæ *cap.* 7. *Actuum* dicitur, vidisse cælos apertos, &c. Reducitur etiam lumen illud, quod Deus communicavit primo parenti ad sui contemplationem in statu innocentiæ. Reducitur utilissima quædam contemplatio divinorum, quæ in aliquibus viris Sanctis fuit. Talem de se ipsa refert N. M. S. Theresia *mention.* 7. *cap.* 1. Talem de Sancto Benedicto refert S. Gregorius Magnus *lib.* 2. *dialogor. cap.* 35. Talem refert de se ipso S. Hieronim. *in regul. monachor. cap.* 26. ubi ait: *adhuc vivens in corpore, sæpe Angelorum choris interfui, testis est ipsa Trinitas, quam tenebam, nescio quo intuitu.*

Quartum tandem principium est ha- 297
bitus scientiæ inditæ seu infusæ, qui est lumen clarissimum, ac perfectissimum, quod compatitur in viatore, cum fide, ex cujus irradiatione, perfectissima resultat contemplatio Raris conceditur, certum est fuisse in Christo, & pie creditur fuisse in Beata Virgine; per hanc scientiam cognovit Christus, ut docet D. Thom. 3. *part. quæst.* 11. *art.* 1. Omnia illa quæ per revelationem divi-
nam

nam hominibus innotescunt, sive pertineant ad donum prophetiæ, sive ad quodcumque donum Spiritus Sancti; omnia enim ista abundantius, & plenius cæteris cognovit anima Christi. Hic habitus scientiæ infusæ, nunquam fuit otiosus in Christo, nunc enim istud, nunc illud objectum successive diversis actibus considerabat, secundum quod diversis speciebus ad hoc infusis utebatur. Hic habitus supernaturalis, est multo perfectior omni alio actu scientifico, ut dicit D. Thom. *quæst. cit. art. 4.*

SECTIO V.

Principium formale elicitivum contemplationis supernaturalis aliquando est lumen gloriæ.

SUMMARIUM.

298 *Aliquando contemplatio supernaturalis, etiam in hac vita pertingit ad claram Dei visionem per modum transitus.*

299 *Hæc clara Dei visio, non potest esse sine lumine gloriæ participato per modum transitus.*

300 *Quid sit hoc lumen hic in via exponitur.*

301 *Hoc lumen gloriæ, sive hic, sive in patria dimanat à gratia, sicut proprietas illius.*

302 *Hoc lumen gloriæ requiritur ex parte intellectus, ad hoc ut eum perficiat intrinsecè ad claram visionem.*

303 *Habitus luminis gloriæ est perfectior cæteris habitibus operativis, etiam supernaturalibus.*

304 *Contemplatio supernaturalis eminentissima, sive clara Dei visio, non solum est possibilis intellectui elevato per lumen gloriæ, sed etiam ei sic elevato est connaturalis.*

298 Dico 1. Aliquando contemplatio supernaturalis, etiam in hac vita pertingit ad claram, & quidditativam Dei visionem per modum transeuntis. Ita concessum fuit Beatissimæ Virgini Mariæ, Moisi, & Parenti nostro Eliæ, & D. Paulo, ut *suprà* diximus. Hæc autem clara, & quidditativa Dei visio etiam per modum transeuntis esse non potest absque lumine gloriæ participato, per modum cujusdam virtutis per modum transeuntis. Hoc autem lumen hic 299
in via est quoddam auxilium actuale per modum dispositionis cito transeuntis; in Patria vero est habitus superna- 300
turalis in intellectu Beatorum permanens, distinctus ab ipsa visione, & intellectu, qua intellectus creatus roboratur, & elevatur ad Deum clarè, & quiddita- 301
tivè videndum.

Dico 2. Hoc lumen gloriæ, sive sit per modum habitus ut in beatis, sive per modum dispositionis transeuntis, ut hic in via, dimanat à gratia, sicut proprietas illius, hoc est infunditur à Deo intellectui animæ, sive de potentia obedientiali ipsius educitur ad exigentiam gratiæ, quæ est in substantia animæ, sicut dimanant, sive infunduntur alii habitus supernaturales, juxta capacitatem, & exigentiam subjecti, in quo est gratia propter statum quem habet viæ, vel termini ex divina dispositione. Et ratio est, quia cum essentia animæ per habitum gratiæ sanctificantis, sit perfecta, hæc connaturaliter exigit, ut potentiæ, quibus anima operatur, purificentur virtutibus supernaturalibus, ut eliciant operationes supernaturales conformes ipsi esse supernaturali animæ per gratiam, & hoc est virtutes super- 302
naturales emanare à gratia.

Dico 3. Hoc lumen gloriæ requiritur ex parte intellectus ad hoc ut eum intrinsecè perficiat ad claram Dei visionem, ad quam concurrit activè per modum totalis virtutis proximæ radicalem virtutē intellectus complentis; hæc antē virtus radicalis intellectus ad Dei visionem, non est ejus potentia obedientialis activa; nec intellectus videndo Deum, se habet merè passivè, sed est ejus nativa virtus. Unde principium formale quo adæquatum visionis beatificæ, constituitur ex intellectu beato, sicut virtute radicali, & ex lumine gloriæ, sicut tota virtute proxima, ex quo sequitur, quod nec de potentia Dei absoluta fieri potest, ut intellectus creatus non elevatus lumine gloriæ, Deum clarè, ac quidditativè videat. Unde ut sic videat Deum indispensabiliter, requirit aliquid intrinsecè receptum ordinis supernaturalis, vel per modum habitus permanentis, vel per modum dispositionis transeuntis,

transeuntis, quod totum vocatur lumen gloriæ, quia manifestat Deum gloriosum.

303 Dico 4. Habitus luminis gloriæ, est perfectior cæteris habitibus operativis etiam supernaturalibus, siquidem ordinatur ad perfectiorem actum, scilicet ad beatitudinem formalem, & habitus specificatur ab actu. Undè perfectior est charitate; est tamen imperfectior habitu gratiæ sanctificantis, siquidem lumen gloriæ, est proprietas gratiæ sanctificantis, & omnis proprietas imperfectior est essentia, cuius est proprietas. Tum quia gratia est perfectissima participatio divinæ essentiæ formalissimè consideratæ; lumen vero gloriæ est participatio divini intellectus; sed divina essentia virtualiter est perfectior divino intellectu, siquidem omnis essentia perfectior est sua proprietate, ut diximus: ergo gratia sanctificans perfectior est lumine gloriæ.

304 Dico 5. Contemplatio supernaturalis eminentissima, sive clara Dei visio, non solum est possibilis intellectui elevato per lumen gloriæ, sed etiam ei sic elevato est connaturalis, siquidem ut sic elevato est ei proportionata, & summè delectabilis, cum in illa beatitudo formalis essentialiter consistat. Unde ita satiat appetitum, ut nihil ultra desiderandum remaneat, iuxta illud Prophetæ: Satiabor cum apparuerit gloria tua.

SECTIO VI.

Multiplex est medium in quo contemplatio supernaturalis perficitur.

SUMMARIUM.

305 *Explicatur sensus quæstionis.*

306 *Medium contemplationis supernaturalis ordinariæ, sunt species tam intentionales, quam intelligibiles in potentiis præexistentes.*

307 *Quando contemplatio supernaturalis est magis elevata, si species præexistentes coordinatæ sufficiunt ad repræsentandum animæ quod Deus vult, non novas infundit, sed præexistentes coordinat.*

308 *Quando contemplatio supernaturalis pertingit ad divinam caliginem tunc Deus animæ novas species infundit.*

309 *Ponitur quædam objectio, & solvitur.*

310 *Contemplatio supernaturalis summa, & perfectissima non habet medium in quo realiter distinctum ab objecto, sed objectum in seipso attingit.*

PRo hujus sectionis intelligentia, notandum est, nos in præsenti loqui de medio tenente se ex parte objecti, sive sit medium ab objecto distinctum, ut ordinariè contingit, sive sit ipsummet objectum, quod in se ipso videtur, ut aliquando contingit, ut dum Angelus seipsum cognoscit, & non loquimur de medio tenente se ex parte potentiæ, quia de isto dictum est sectionibus antecedentibus. His suppositis. 305

306 Dico 1. Medium contemplationis supernaturalis ordinariæ, sunt species tam intentionales, quam intelligibiles in potentiis præexistentes, vel tunc de novo acquisitæ. Nam ut dictum est ad talem contemplationem concurrit per se tam intellectus, quam imaginatio; intellectui autem deserviunt species intelligibiles; & imaginationi deserviunt species intentionales, & ambæ sunt formales objectorum repræsentationes, de quibus in præsenti nihil speciale dicendum occurrit.

307 Dico 2. Quando contemplatio supernaturalis est magis elevata, si per species iam præexistentes repræsentari potest objectum, quod Deus animæ desiderat manifestare, non novas infundit species, sed præexistentes supernaturaliter coordinat. Et ratio est, quia Deus solùm immutat naturam, quantum conducit ad finem ab ipso intentum, sed ad talem contemplationem sufficit prædicta coordinatio ex speciebus iam præhabitis: ergo infusio novarum specierum superflua est, & non necessaria, ut videmus sæpe in dormientibus, qui ex speciebus montis, & auri montem aureum contemplantur.

308 Dico 3. Quando contemplatio supernaturalis est magis elevata, ut quando pertingit ad divinam caliginem, tunc Deus animæ novas infundit species, quæ formaliter repræsentent objecta, quæ alias per species naturaliter acquisitas repræsentari non possunt. Et hoc accidit præcipuè,

præcipuè, cum principium contemplationis est scientia infusa, seu indicta. Hæ autem species sunt naturales quoad substantiam, sunt enim ejusdem rationis, ac illæ quæ animabus separatis in instanti separationis infunduntur, quas constat esse naturales, non enim necesse est, quod sint ejusdem rationis cum habitu, qui utitur illis, ut patet in fide, quæ est habitus supernaturalis, species autem, quibus utitur, sunt naturales, sunt tamen hæ species infusæ supernaturales quoad modum, quia anima corpori mortali unita non solet recipere suas species per infusionem, sed eas à phantasmatibus abstrahit. Unde quod eas sic recipiat est supernaturale ipsi consideratæ in statu unionis, non autem absolutè, cum ei conveniat in statu separationis.

309 Nec obstat, si dicas habitus infusos esse supernaturales quoad substantiam: ergo etiam species infusæ. Respondetur namque dari diversam rationem. Nam habitus dantur ut elevent potentiam ad ordinem supernaturalem, & sunt tota virtus agendi proxima, ac per consequens debent esse supernaturales; species autem tenent se ex parte objectorum ipsa repræsentantes, & nihil virtutis superaddunt potentiæ, sed solummodo sunt complementum eius extrinsecum, & licet sint ordinis naturalis, possunt repræsentare objecta supernaturalia, ut constat in speciebus, quæ fidei deserviunt, & licet per se infusæ non tollit quod sint ordinis naturalis, ut patet in speciebus Angelicis, quamvis etiam possint dici melius præternaturales, quia hoc modo significatur, quod sint naturales quoad substantiam, & quoad modum supernaturales.

310 Dico 4. Contemplatio supernaturalis summa, & perfectissima non habet medium in quo realiter distinctum ab objecto, sed objectum in se ipso attingit, ita ut habeat rationem simul & speciei, & termini cognitionis. Ratio est, quia non potest dari nec species impressa, nec expressa divinæ essentiæ: ergo si in hac vita divina essentia quidditativè videtur, ut *sectione præcedenti* diximus sæpe accidisse; & posse accidere, ipsamet divina essentia debet per se attingi, ita ut habeat rationem speciei impressæ, & expressæ. Antecedens probatur, quia species impressa, & expressa alicujus objecti, debet esse ejusdem speciei, & immaterialitatis cum objecto in esse intelligibili, & repræsentativo; sed non potest dari species creata, sive impressa, sive expressa, quæ sit ejusdem speciei, & immaterialitatis cum divina essentia: ergo non est possibilis species impressa, sive expressa divinæ essentiæ: ergo si contemplatio in hac vita pertingit ad contemplandam in seipsam divinam essentiam, ipsa divina essentia & habet rationem speciei impressæ, & expressæ, ad hoc enim sufficit, quod intellectus creatus per lumen gloriæ disponatur, ad receptionem divinæ essentiæ per modum speciei intelligibilis, & elevetur ad ordinem supernaturalem, & divinum, in quo est Deus.

DISPUTATIO V.

De divinis visionibus, revelationibus, & locutionibus, &c.

SECTIO I.

De visione corporali rerum cælestium.

SUMMARIUM.

311 *Ad tres species reducuntur visiones scilicet corporalis, imaginaria & intellectualis.*

312 *Quid sit visio corporalis explicatur.*

313 *Quid sit visio imaginaria?*

314 *Quid sit visio intellectualis?*

315 *Visio corporea est infima, imaginaria est media, intellectualis est suprema.*

316 *Per visionem corpoream plures apparitiones Sanctorum, & Angelorum, & Beatæ Virginis, & Christi communicantur.*

317 *Quomodo anima purgatæ videant has apparitiones?*

318 *Hæc visio corporea aliquando fit per species intentiores, absque eo quod persona repræsentata adsit ei cui apparet, & quomodo?*

319 *Fit etiam aliquando per immutationem sensuum nostrorum.*

320 *Fit aliquando per realem persona apparentis personam, vel in corpore proprio, vel assumpto, & quomodo?*

321 *Apparitio Christi & Beatæ Virginis raro fit realiter, sed fit vel per corpus assumptum vel per species intentionales.*

322 *Apparitio visibilis cum sit omnium infima, est magis exposita illusioni Diaboli, nisi forte ei inungatur visio intellectualis.*

323 *Hæ visiones non spectant ad veram sanctitatem.*

324 *Hujusmodi visiones non sunt appetendæ, neque postulandæ, sed si acciderint humiliter fugiendæ, & cur?*

325 *Quid debeat facere ille cui hæ apparitiones ipso eas non desiderante nec postulante accidunt?*

311 DIco 1. Ad tres species, visiones
communiter reducuntur à D.
Thom. 1. *part. quæst.* 93. *art.* 6. *ad* 4.
& 1. 2. *quæst.* 174. *art.* 1. *ad* 3. nempe
corporalem, imaginariam, & intel-
312 lectualem. Corporalis est quando exte-
riori sensu aliquid videtur, & hæc fre-
quentius accidit in via purgativa in-
313 cipientibus. Imaginaria est quando
per formas imaginarias aliquid repræ-
sentatur. Et hæc frequentius accidit in
314 via illuminativa proficientibus. Intel-
lectualis, est quando per species, & ra-
dios intellectuales aliquid repræsenta-
tur, & hoc accidit frequentius in via
unitiva, nam licet omnes hæ visiones,
aliquando contingant incipientibus, &
etiam proficientibus, & perfectis, ordi-
nariè tamen fiunt modo dicto, ut sic
perfectio visionis perfectiori viæ, &
315 statui personæ congruat. Certum est
enim quod visio corporea est infima; vi-
sio imaginaria, est media; visio in-
tellectualis est suprema; imaginatio
namque est magis immaterialis visu cor-
poreo, & intellectus est penitus imma-
terialis, & idem proportione servata,
dicendum est de eorum visionibus, non
solum quoad modum visionis, sed etiam
quoad ejus objecta, nam per visionem
corpoream, materialia tantum commu-
nicantur; per imaginariam communi-
cantur quædam magis elevata à materia,
simul cum materialibus, & per intel-
lectualem communicantur pure spiritua-
lia, & etiam materialia, quia visio su-
perior potest quidquid inferior, &
aliquid amplius ob suam perfectio-
nem.

Dico 2. Per visionem corpoream 316
sæpe sæpius quidam splendores divini,
& plures apparitiones; tum Sanctorum.
tum Angelorum, tum Beatæ Virginis,
& ipsius Christi communicantur, mul-
toties etiam videntur animæ purgatorij,
immò & animæ damnatæ in inferno
existentes. Has autem apparitionis vi-
dent animæ purgatæ, non solum oculis
intellectualibus, verum etiam oculis
corporeis; sæpe enim divini splendores
instar fulgoris repentè animam pene- 317
trant, ipsamque de divinis mysteriis
illuminant, & mira replent dulcedine,
ita ut sæpe ipsum corpus ex animæ re-
dundantia decoretur, ac radietur. De
visione autem Sanctorum, Angelorum,
Beatæ Virginis, & Christi, constat ex
historiis Sanctorum, quibus sæpe sæ-
pius similes visiones factæ sunt, ut pa-
tet ex tota vita N. M S. Theresiæ, quæ
sæpe D. Josephum, Christum, & Bea-
tam Virginem, & Sanctos Angelos vi-
dit quod etiam accidit aliis Sanctis. De
animabus verò Purgatorij constat ex hi-
storiis Ecclesiasticis, ut patet ex insigni
illa apparitione S. Nicolai Tolentina-
tis, & ex alia S. Gregorij Papæ, &
aliorum. De animabus vero damnatis
constat ex anima illius divitis, quæ ro-
gabat Abraham, ut mitteret Lazarum ad
suos fratres, ne & ipsi venirent in eun-
dem locum.

Dico 3. Hæc visio corporea aliquan- 318
do fit per solas species intentionales im-
missas absque eo quòd persona apparens
adstet ei cum apparet, tunc miraculosè
suppletur distantia. Fit etiam aliquando 319
per immutationem sensuum nostro-
rum, ita scilicet ut Angelus apparens
nullum corpus assumat, sed solum ocu-
lum videntis immutet, & similitudi-
nem aliquam inferat ei, quam videri
vult, & hac ratione fieri solent appari-
tiones in Eucharistia, quando in ho-
stia videtur parvulus, vel caro, & idem
dicendum est de apparitionibus, quæ
accidunt in carne V. P. N. Joannis à
Cruce, & in digito S. M. N. There-
siæ. Fit etiam aliquando per realem
personæ apparrentis præsentiam vel
in corpore proprio, vel in corpore 320
assumpto, quando persona apparens
est humana, & corpus adhuc non
est gloriosum, quod si sit persona
Angelica, vel divina, tunc firmatur
corpus ex aëre condensato, quod vel
naturaliter à Deo, vel ab Angelo mo-
tum, vel miraculosè ab anima reparata
facit

facit eadem exterius in hac visione, quod verum corpus efficeret. Si vero iam corpus apparentis sit gloriosum tunc, ut appareat realiter, debet è cælo descendere, nam idem corpus iuxta doctrinam D. Thomæ, non potest esse circumscriptivè in duplici loco, debet etiam claritatem nimiam moderari, ut sic oculis corporeis videri possit ab eo
321 cui apparet. Hinc fit apparitionem Christi, & Beatæ Virginis raro fieri realiter, sed vel per corpus assumptum ex aëre, vel per species intentionales supplente illo distantiam, ut accidit Beato Stephano, quando dixit: *Ecce video Cælos apertos, & Iesum stantem à dextris virtutis Dei*, ne dicamus ipsum toties cælum corporaliter deseruisse, quoties legitur variis Sanctis corporaliter apparuisse.

322 Dico 4. Apparitio visibilis cum sit omnium infima, est magis exposita illusioni Diaboli, nisi forte huic visioni corporali visio intellectualis adjungatur, ut in apparitione S. Gabrielis Archangeli facta Beatæ Virgini annũtiantis divini Verbi conceptum factum est. Ratio autem est, quia Dæmon virtute naturali potest corpus ex aëre formare,
323 sicut possunt Angeli boni, & se transformare in Angelum lucis; nec hæ apparitiones ad veram Sanctitatem spectant, cum sæpe factæ fuerint in hominibus iniquis, ut Pharaoni, Balaam, Balthasari, Nabucodonosori, & sæpe visiones istæ sunt falsæ, iuxta illud Ezechielis. *Vident mala, & divinant mendacia*, & sæpe ex vehementi apprehensione, & melancholia proveniunt & sunt initia quædam insaniæ, & dato quod sint veræ, non sunt meritoriæ, sed bonus earum usus inspiciendus est, ut quis ex illis aliquid mereatur.

324 Dico 5. Hujusmodi apparitiones non sunt adpetendæ, nec postulandæ, sed si acciderint, humiliter fugiendæ, & rogandus Dominus ne his insuetis rationibus, sed mediis ordinariis solidioribus; si ita suæ maiestati visum fuerit, nostram salutem promoveat. Et ratio est, quia desiderare has apparitiones, est indicium occultæ superbiæ, aut saltem vanæ curiositatis, & sic aditus Dæmoni aperitur. Tum quia illa solum desideranda, & procuranda sunt, quibus Deo placemus, in virtute proficimur, ad perfectionem tendimus, & æternam salutem assequimur; hæc autem sunt amor Dei, & proximi, custodia exacta legis eius, solida virtus, abnegatio nostra, contemptus sæculi, & alia hujus generis, non vero apparitiones, ac revelatiònes, in quibus multum solet esse periculi, & non multum utilitatis, & fugere has apparitiones, non est ponere impedimentum divinis donis, sed solidioribus donis aditum aperire, & ad hæc, & alia animum præparare, humilitas enim est via regia ad dona Dei; ille autem semper humilitatem præparat, qui hæc insueta, & periculosum plena, tanquam indignus refugit; tum quia hæ apparitiones non fiunt à Deo ob nostrum desiderium, sed ex pura bonitate quando, & quibus ille vult.

Dico 6. Si alicui qui tales appari- 325
tiones non appetit, nec petit, sed potius metuit hujusmodi apparitiones acciderint in oratione, tria ab eo observanda sunt: primum Christum, & Beatam Virginem vel alios Sanctos sibi apparentes reverenter, & devotè suscipere, & debito cultu illos venerari. Nam quamvis aliquando esset Diabolus in hac adoratione, nullum est periculum, cum adoratio non ad Diabolum, sed ad imaginem Christi, vel Beatæ Virginis, vel Sanctorum tendat. Debet etiam attendere, qualis sit finis, & utilitas hujus visionis, & apparitionis, & si finis propositus fuerit bonus, & Sanctus illum amplecti: secus si fuerit malus, quod ut melius fiat, debet suo tempore has visiones suo magistro Spiritus referre, vel alio viro prudenti, ut de veritate illius doceatur, quem si non habuerit, debet attendere, quibus sit ista salutatio, & an sit conformis Sacræ Scripturæ, & consona sensui Ecclesiæ; suspecta enim est omnis veritas, quam non confirmat Scriptura. Tandem expendat, an ad charitatem, & omnem virtutem se censeat excitari, quia hoc est proprium divinarum consolationum, si autem hæc habuerit, poterit de divina miseratione sperare, quod ab adversario non falletur.

SECTIO II.

De visione imaginaria.

SUMMARIUM.

316 *Quid sit visio imaginaria explicatur.*
327 *Visio imaginaria, est media inter corporalem, & intellectualem.*
328 *Quomodo contingat visio imaginaria, demonstratur.*
329 *Visio vera imaginaria, facile discernitur ab imaginationis fictione, & quomodo?*
330 *Aliquando accidit visio imaginaria in somniis.*
331 *Visiones factæ vigilantibus veriores sunt, & cur?*
332 *Quid debeat facere director spiritualis cum personis, quæ similes visiones imaginarias, sive in somniis, sive in vigilia habent.*
333 *Quomodo director spiritualis debeat de his visionibus iudicare, exponitur.*

316 Dico 1. Visio imaginaria est cognitio habita per speciem receptam in imaginatione repræsentantem aliquid divinum, & cæleste, non minus quam si corporeis oculis cerneretur. Ita D.
327 Thom. super caput 1. Isaiæ. Est autem imaginaria media inter corporalem, & intellectualem. Unde cum Deus omnia faciat ordinatè iuxta illud Sapientiæ 8. *Disponit omnia suaviter*; Ideo incipit per sensus exteriores, & continuat per interiores, qui sub nomine imaginationis comprehenduntur. Unde primo, sensum corporalem perficit favores supernaturales eis communicando, ut sic magis in bono confirmentur, & propterea visiones corporeas Sanctorum, & revelationes sensibiles eis communicat, qui sensus magis in bono stabiliuntur, & ab appetitu malorum objectorum removentur, & insuper sensus internos, puta imaginationem perficit in bono piis meditationibus, & sanctis contemplationibus, ac supernaturalibus imaginariis visionibus, & sic Deus animam per gradus elevat, & dirigit ad sublimiora, & ad magis spiritualia, & pura, & ad magis interiora, non quod prædictus ordo sit indispensabiliter necessarius, cum, Deus, si velit, illum possit quando sibi placuerit immutare, sed quia sic ordinariè procedit.

Dico 2. Visio imaginaria hoc modo contingit, si sit alicujus objecti prius visi in seipso, ut si quis in vita cognovit S. M. N. Theresiam species ejus acquisita, divinitus excitatur, ad illam repræsentandam in ordine ad effectus supernaturales intentos à Deo, media tali visione, si vero sit visio alicujus Sancti non prius in seipso corporaliter visi, sed visi in aliquo simili, vel per partes, ut si alicubi viderit imaginem alicujus Sancti, & alibi viderit martirium alterius; tunc in imaginatione coordinantur species acquisitæ illius Sancti, & martyrij alterius, quibus divinitus coordinatis, ipse Sanctus Martyr adæquatè repræsentatur, si tamen visio sit alicujus Sancti nunquam visi, vel si debeat esse nimium perfecta, tunc debet species ipsius Sancti in imaginatione divinitus infundi, tum quia nulla præsupponitur alia species in imaginatione repræsentans tale objectum; tum quia non est possibile quod detur species acquisita, quæ tam perfectè, & cum tanta maiestate, & cum tot circunstantiis excellentibus objectum repræsentet, & quæ tam mirabiles causet effectus. 328

Dico 3. Vera visio imaginaria facile discernitur ab imaginationis fictione, siquidem fictio imaginationis ab ipsa imaginatione discurrente fabricatur, & quamvis anima propter potentiæ vivacitatem, credat esse verum, quod finxit, remanet tamen absque ullo pietatis fructu, multo frigidior, quam si prædictam, aut sculpam imaginem exterius intueretur. Unde visio imaginaria procedens à Deo non est hujusmodi, nam accidit animæ vix aliquid cogitanti, subito quippè divinitus objectum potentiæ manifestatur, & adinstar solis, subitis tantum obtutibus videtur, non quia ejus splendor sit nocivus oculo interiori, sed id provenit ex summa majestate, & excellentia, in qua se objectum manifestat, quandiu creatura ferre non potest. Unde si visio fuerat Christi, fere semper anima rapitur in Ecstasim, non valens ob suam infirmitatem tantam ferr. majestatem. 329

Deinde

Deinde cauſat in anima timorem reverentiæ, poſtea tamen in ſuaviſſima, & felici pace relinquit, ut accidit D. Paulo, quando ei in via Chriſtus apparuit. Advertendum tamen eſt, quod hæc viſio imaginaria, non eſt æquè ſemper perfecta, ſed vel non eſt humanitatis Chriſti, ſed Angelorum, vel aliorum Sanctorum, & tunc non cauſat tam vehementes effectus, ſed cum aliqua proportione.

330 Dico 4. Aliquando accidit viſio
imaginaria in ſomniis, ut patet ex illo
Numerorum 12. Si quis fuerit inter vos
331 propheta Domini, in viſione apparebo ei, vel per ſomnium loquar ad illum. Sunt tamen viſiones factæ vigilantibus veriores, eo quod in vigilia eſt ratio magis libera, & in ſomno viſiones ſpirituales, minus diſcerni poſſunt à ſomniis frivolis, & conſuetis. Unde effectus ſecuti ex apparitione imaginaria in ſomniis meritorij eſſe non poſſunt, niſi forte ob præcedens deſiderium. Poterunt autem hujuſmodi viſiones in ſomniis diſcerni à falſis, ſi promoveant animam ad pietatem, & non ad curioſitatem: quæ enim deſurſum eſt ſapientia pudica eſt pacifica; hæc enim divina inſtructio in ſomniis atteſtatur divinam providentiam, vel elevantem hominem ad intelligenda divina myſteria, vel dirigentem hominem circa futura proſequenda, vel vitanda flagellis minando, & bonorũ promiſſione invitando. Unde in ſomniis Pharaoni revelata eſt penuria, & ubertas; Joſeph ſua exaltatio; Gedeoni victoria de hoſtibus; ſponſo virginis Deiparæ Herodis ſævitia.

332 Dico 5. Director qui animarum quæ ſimiles viſiones habent, ſive in vigilia, ſive in ſomnio curam habet, debet imprimis multum timere, & prudenter in earum directione ſe gerere, donec ſucceſſu temporis ſingula notando videat, quem fructum ex huiuſmodi viſionibus percipiat, conſideret quam humilitatem, quem in virtutum exercitio profectum faciant, ſi prudens, & doctus, aut expertus fuerit, & maximè ſi donum diſcretionis ſpiritum habuerit, facile colliget, & cognoſcat, qualis ſit arbor, utrum bona, aut mala, utrum viſiones ſint à Deo, vel à Dæmone, vel ab imaginatione ficta, ſi fuerint à Deo præter alia ſigna, videbit animam veracem; ſi fuerit à Dæmone è contra eandem animam ſuperbam potius virtutis umbram, quam verum ejus exercitium ſequentem, & in ſuis relationibus mendacem; ſi fuerint ab imaginatione propria ficta, videbit animam vanam, curioſam, nec virtutem fundatam, & in dictis ſuis inconſtantem.

Dicto 6. Undequaque viſiones hu- 333
juſmodi procedant, debet director de illis ſic ſobriè iudicare, maximè coram ipſis animabus, quas dirigit, ut ſua iactantia, & inconſideratis laudibus, eas ad illarum deſiderium vanam curioſitatem, & ſuperbiam non inducat, ſi director, ſeu magiſter ſpiritualis ſit novitatum amator, & in audiendis illis nimium affectus, quamvis à Deo procedant multum damni, & ſibi, & animabus quas dirigit afferret, ut in multis experientia docet, qui incipiendo ex veris viſionibus in pœnam curioſitatis ac ſuperbiæ latentis, iuſto Dei iudicio permittente deluſi ſunt à Dæmone ſe in Angelum lucis transfigurante, unde & magiſter, & diſcipulus ſimul erraverunt, iuxta ſententiam Chriſti Domini apud Matth. 5. Cæcus ſi cæco ducatum præſtet, ambo in foveam cadunt.

SECTIO III.

De viſione intellectuali.

SVMMARIVM.

334 *Quid ſit viſio intellectualis declaratur.*

335 *Duobus modis fit viſio intellectualis.*

336. *Explicatur primus modus, quo fit viſio intellectualis.*

337 *Explicatur ſecundus modus viſionis intellectualis.*

338 *Viſio intellectualis multum differt ab ordinaria Dei præſentia quæ in oratione quietis, vel in oratione unionis percipitur.*

339 *Numerantur effectus viſionis intellectualis.*

340 *Viſio intellectualis, etiam poteſt à Dæmone fingi, licet id rarius accidat.*

341 *Quid facere debeat qui habet hujusmodi visionem intellectualem.*

334 Dico 1. Visio intellectualis est manifestissima quædam rerum divinarum aut cælestium ostensio, quæ soli intellectui inspicienda objiciuntur. Ita D. Thom. *super cap. 1. Isai. & quæst. 12. de veritate.* Duobus autem modis fit
335 hæc intellectualis visio. Primo quidem obscurè, & quasi confusè anima nullam imaginem, nullamque faciei, aut staturæ corporis Christi figuram videns
336 cum prope se, vel ad latus dextrum, vel intus in corde esse cognoscit, majori certitudine quam si corporeis oculis illum videret, ibi Dominus instruit, animam loquitur subtiliter, absque verbis sensibilibus imprimens in intima ejus portione cælestem suam doctrinam, ut ait N. M. S. Theresia *cap. 21. vita sua, & 27. & mantione 6. cap. 8. & 10.* Ex hac autem visione resultat in anima maxima reverentia, & ardentissimus amor erga illum magnumque desiderium placendi illi etiam in re quantumcunque minima; hæc autem visio non solet esse brevis, & imaginaria, sed solet durare per multos dies, & menses eum modica interruptione, ut notat N M S. Theresia locis citatis.

337 Secundo apparet Christus Dominus animæ contemplanti per visionem intellectualem clarè, & distinctè, ita ut quasi intuitive videatur, sicut enim datur in visionibus intellectualibus Dei una quidem obscura, quæ habetur per fidem, altera vero penitus clara quæ habetur in patria per lumen gloriæ; tertia vero media quæ habetur per donum Sapientiæ, vel per specialem gratiam alicujus luminis supernaturalis, quæ nec est ita obscura, sicut cognitio fidei, nec ita clara, sicut intuito patriæ, sed satis lucidè, & mirabiliter Deum manifestans, sic in visionibus intellectualibus rerum corporearum distinguenda est triplex visio: una obscura, quam diximus; alia omnino clara, & intuitiva repræsentans rem prout est in se, & alia media, quæ nec in obscuritate prioris manet, nec ad claritatem posterioris pervenit: de ista affirmant aliqui mystici, quod maximam animæ affert utilitatem, & licet subito suspendeat animam, in ea tamen tam clarè Dominus manifestat divina arcana, ut ea in ipsomet Deo videre sibi videatur, in ea cognoscit solum Deum esse summam veritatem, quæ falli, aut fallere non potest, & licet in momento transeat, altè tamen & profunde hujusmodi visio cum re visa manet animæ impressa. Unde tanta succedit ipsi confusio; quod humanam satis mirari non potest malitiam, qua Deum offendimus in ipso manentes,

Dico 2. Hæc visio intellectualis 338 multum differt ab ordinaria Dei præsentia, quæ vel in oratione quietis, vel in oratione unionis præcipitur; quamvis enim hæc Dei præsentia sit magnum ipsius beneficium, non tamen est hæc visio intellectualis. Et ratio est, quia ibi Deus solum per effectus percipitur: hic autem clarè videtur, ibi quædam divinitatis influentiæ manifestantur: hic præter dictas influentias præsentia Sacratissimæ humanitatis demonstratur.

Dico 3. Hæc visio intellectualis, diverso modo contingit in infimo sui gradu, fit per species acquisitas in intellectu præexistentes, divinitus tamen applicatas cum reali aliquando præsentiæ rei visæ: in sublimiori gradu fit per species novas divinitus infusas, & aliquando cum eadem reali præsentia in supremo gradu compossibili cum fide, videtur fieri in ipso Deo, non tamen clare viso: quodcunque tamen sit medium, in quo perficitur hæc visio, medium quo semper est aliquod lumen spirituale quo facile clare, ac suaviter percipit anima, quæ Deus ei manifestat, sive sint cælestia sive terrestria, cui nihil obstat aliquando realis præsentiæ.

Dico 4. Effectus hujus visionis sunt 339 plurimi, ac pretiosi, scilicet quies animæ, mentis illuminatio, gaudium gloriosum, suavitas, puritas, amor, Dei humilitas, inclinatio, seu elevatio Spiritus in Deum, qui omnes effectus aliquando magis, aliquando minus percipiuntur, quandoque singuli æqualiter, quandoque inæqualiter, prout Deus voluerit, & juxta diversam animæ dispositionem.

Dico 5. Quamvis hæc visio intel- 340 lectualis tutior appareat, ac magis ab illusione Dæmonis immunis; potest tamen hujusmodi fictio contingere per hoc quod Dæmon phantasmata coordinando media imaginationis operatione excitat intellectum, ad aliquid considerandum tam distinctè, ut videre dicatur; talis tamen visio ficta à Dæmone non habet effectus, quos habet visio vera;

vera; causat enim ariditatem spiritus, in oratione inclinationem, propriæ æstimationis vanam gloriam, nec diu durat memoria illius, sed statim ut fumus evanescit, & quando quid amplius durat ob animæ complacentiam, est tamen nimis sicca, & sterilis eius memoria, nec habet fructus numeratos charitatis, humilitatis, &c.

341 Dico 6. Qui similem à Deo consequuntur favorem, non turbentur, sed tamen timeant in virtutis exercitio deficere, si debita humilitate in hujus visionis communicatione se habeant, certo, & tute procedent, sive visio fuerit vera à Deo procedens, sive falsa à Dæmone ficta, cumque illam directori pio, prudenti, & docto exposuerit, iuxta consilium ejus ambulent severi, & certi, quod Deus in præmium hujus candidæ fidelitatis eos non permittet errare, non credant se meliores aliis, quibus Deus similes favores non communicat, immo iudicent se peiores illis cum illi absque stipendio tam ferventer, ipsi vero cum tot auxiliis tam tepide serviant Domino.

SECTIO IV.

De revelationibus supernaturalibus.

SUMMARIUM.

342 *Quid sit revelatio declaratur.*

343 *Duplex est revelatio, alia quæ tantum importat revelationem alicujus veritatis occultæ factæ intellectui; secunda importat manifestationem alicujus arcani, vel mysterij.*

344 *Quid importet prima species revelationis exponitur.*

345 *Quomodo se debeat habere anima in hac revelatione.*

346 *Quid importet secunda species revelationis declaratur.*

347 *Circa manifestationem mysteriorum Dei in seipso standum est principiis fidei.*

342 Dico 1. Revelatio est declaratio alicujus veritatis occultæ, sive manifestatio alicujus arcani, seu mysterij. Prima definitio convenit revelationi largè dictæ, quæ solum importat revelationem alicujus veritatis occultæ factam intellectui. Secunda convenit 343 strictè, & propriissimè revelationi, quæ manifestationem alicujus arcani, vel mysterij importat. Utraque autem sivè strictè, sivè large sumatur, si fiat via supernaturali, est revelatio supernaturalis. Utraque etiam potest fieri de rebus spiritualibus, vel corporalibus, & si de spiritualibus potest esse vel de Deo, vel de creaturis, si fiat de Deo, vel potest esse de illo, ut est unius, ac de ejus perfectionibus, velut est trinus, ac de perfectionibus divinarum personarum. Primo modo facta revelatio de Deo, & multo magis de creaturis potest regulari cognitione naturali. Secundo modo facta tantum regulatur cognitione fidei.

Dico 1. Prima species revelationis 344 quæ dicit declarationem, sive notitiam puræ, ac nudæ veritatis, consistit in hoc quod intellectus per infusionem luminis supernaturalis, percipiat, & penetret veritates sibi occultas, sive de Deo, sive de aliis rebus pro aliqua temporis differentia existentibus; ex hac autem notitia, maximam capit anima delectationem, & incomparabiliter maiorem, si sint de Deo, & mira repletur contemplationis suavitate. Ad has autem sublimes, & puras Dei notitias, non pertingit anima ordinariè, donec ad statum intimæ unionis cum Deo pervenerit, siquidem pertinent ad ipsius unionis substantiam, mediis his notitiis; sic Deus suaviter tangit animam, ut eam perfectè purificet, & illuminet, & perficiat. Nec Diabolus potest quid simile fingere realitatem, neque tactus hujusmodi procedentis, à Deo facile discernit à quacumque fictione, seu imitatione Dæmonis, qui vel nimiùm habuerit illius experientiam.

Tales notitiæ & concomitantes ta- 345 ctus intimo procedentes à Deo animam ad ipsum Deum elevantes sæpius ex improviso contingunt secluso quocumque timore; & aliquando cum tanta vehementia. Quod non solum animam, sed & sum corpus concutiunt, non tamen semper cum eadem efficacia debet animo in hac sublimi communicatione notitiarum se humiliter gerere iudicando se illarum indignum, non tamen se habendo mere negativè ad illam; sed disponendo se ad illam per humilitatem, &

& amorem crucis spiritualis per integram resignationem, & per sinceram dilectionem; hæc enim virtutem maxime disponunt ad divinam unionem, iuxta illud Joannis 14. Qui diligit me, diligetur à Patre meo, & ego diligam eum, & manifestabo ei me ipsum. Aliquando hæ notitiæ sunt de creaturis, nunc de istis, nunc de illis iuxta specialem Dei inspirationem. Hæ autem reducuntur ad gratias gratis datas, iuxta illud Apostoli, ad Corinthios 12. Spiritus omnia scrutatur etiam profunda Dei.

346 Dico 3. Secunda species revelationis supernaturalis, quæ dicit manifestationem alicuius arcani vel mysterij duplici via procedit; nam vel est de ipso Deo secundum quod est in se, vel est de Deo in ordine ad creaturas: si est primo modo est multiplex; nam alia est revelatio de unitate Dei, de perfectionibus, & attributis ipsius, de Sanctissima Trinitate, & de proprietatibus Divinarum Personarum, ac de aliis similibus: Si est secundo modo, tunc est revelatio de divinis, de creatis, ac dispositionibus creaturarum, præsertim intellectualium; ibi comprehenduntur promissa & communicationes, vel circa totum Orbem, Regnum, vel Provinciam, civitatem, vel particularem personam; & hæc revelatio contingit non solum locutionibus, sed etiam signis, indiciis, figuris, & aliis similitudinibus.

347 Dico quarto. Circa manifestationem Mysteriorum Dei in se ipso standum est principiis Fidei; si quid enim novum, vel contrarium revelatis manifestetur reiiciendum est, iuxta illud Divi Pauli Apostoli ad Galatas 1. Si Angelus de cœlo Evangelizet vobis præter quam quod evangelizavimus vobis, anathema sit. Si vero de iam revelatis aliqua nova succedat illustratio præsupposito Fidei fundamento tanquam certo, potest quis divino favore cum gratiarum actione frui: si vero manifestatio Mysteriorum Dei sit circa creaturas, tunc debet quisque caute se gerere; nam in hoc potest multiplex illusio, & deceptio Dæmonis inveniri, qui phantasmata alterando, & coordinando, & sensus externos indebitis speciebus impressis illudendo falsas plurium rerum notitias potest indirecte sic in intellectu causare; ut peccata aliorum falso ei detegendo, & alia hujusmodi. Unde bonum est quod qui tales notitias recipit, non multum eis adhæreat; & Director spiritus ei suadeat quod bujusmodi neglectis soli Deo uniatur, in quo solo beatitudo nostra consistit; ut dixit Christus *Ioannis* 17. Patri suo cælesti: Hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum Deum, & qnem misisti Iesum Christum.

SECTIO V.

De divinis locutionibus.

SVMMARIVM.

348 *Triplex est Dei locutio; altera quæ formatur iuribus exterioribus; altera, quæ non aure corporis, sed imaginatione concipitur: altera quæ fit pure spiritualiter in intellectu.*

349 *In intellectuali locutione tria possunt formari verba.*

350 *Prima dicuntur successiva, & quid importent?*

351 *In hac intellectuali locutione ex defectu animæ potest etiam aliquando reperiri deceptio, & quomodo?*

352 *In hac intellectuali locutione dantur alia verba quæ dicuntur formalia & quid importent?*

353 *Alia verba dantur in hac intellectuali locutione, quæ dicuntur substantialia, & quid importent?*

PRo explicatione hujus sectionis notandum est locutionem Dei esse 348 triplicem: alteram quæ vocibus exterioribus formatur: quam aures audiunt & per eam intellectus audientis illustratur, & affectus ascenditur: talis fuit vox quæ in Baptismo Christi intonuit: Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui, & hæc vox formatur in aëre Angelorum ministerio, vel à Sanctis imaginibus vel ab Eucharistiæ Sacramento. Altera datur Dei locutio quæ non aure corporis præcipitur, sed imaginatione concipitur, dum Dominum per seipsum vel per aliquem Angelum format in imaginatione hominis ea verba vel sententias quas vult ab ipso intelligi: hoc autem potest Deus & Angelus facere sine verbis; quæ ipse proferat solum similitudines verborum disponendo

disponendo quæ sunt in imaginatione luminis ad quem loquitur; vel alias novas ei imprimendo: id autem fit aliquando verba interius tam clare audiendo ac si corporeis auribus præciperentur absque eo quod videatur persona loquens: aliquando persona loquens se manifestat dum figura ejus per aliquem Angelum imaginationi imprimitur; ita ut audiens à quo audiat, nullo modo possit dubitare. Altera datur locutio Dei quæ non sonat in aure corporis nec percipitur in imaginatione, sed pure spiritualiter in intellectu mentis: his suppositis.

349 Dico primo: In hac intellectuali locutione tria formari possunt verba; quædam, quæ naturaliter ipse spiritus humanus format; hæc autem dicuntur successiva; quia circa materiam quam actu anima contemplatur cum tanta facilitate, ac distinctione ea format, tamque consequenter varias invenit, & deducit rationes, quas antea nesciebat, ac texit discursus non prævisos, ut non

350 ipsa sola hujusmodi facere videatur; vel ab alia persona secum interius colloquente, respondente ut influente procedere credat; & hoc cum aliquo fundamento; nam tunc anima secum loquitur, seipsam interrogat, sibique respondet; non secus, ac si cum alia persona discurreret, & huic interlocutioni sæpius assistens Spiritus Sanctus adjuvat eam in formandis hujusmodi conceptibus: nam cum intellectus humanus sit collectus, ac unitus veritati, quam contemplatur; & similiter ei sit unitus spiritus divinus, inde est quod intellectus ipse spiritui divino communicans ex prima veritate per lucem à cælesti illo veritatis magistro derivatam multas alias deducit veritates; unde credit animam se cum alio successivis verbis discurrere.

351 Dico 2. Quamvis in hac intellectuali communicatione ac illustratione pure spirituali secundum se non soleat aliqua Dæmonis illusio subrepere, ex defectu tamen ipsius animæ potest aliquando reperiri deceptio: cum enim ipsamet anima sit quæ tales format discursus ac rationes deducit, etsi media luce sibi divinitus communicata; quia tamen non illam plenè possidet, nec illi perfectè subordinatur, sed potius iuxta propriam intellectus sui capacitatem ac illuminationem utitur illa, sæpe contingit quod in rationum deductione, & in discursuum illatione decipiatur & sic ex veris principiis falsas conclusiones colligat: quod si fuerit anima circa hujusmodi nimium affecta facilius iusto Dei judicio in pœnam affectus inordinati, & curiositatis decipietur, credens hæc verba successiva à Deo procedere, cum tamen ab ipsa formentur.

Dico 3. Alia verba dantur in hac intellectuali cognitione quæ dicuntur formalia; hæc sensit anima sibi ab alio proferri, nec de hoc potest dubitare: ista verba formalia differunt à successivis tum quia formalia proferuntur ab alio ipsi animæ: successive vero formantur ab ipsa anima: tum quia verba successiva contingunt animæ collectæ, & circa eandem veritatem, quam in sua collectione contemplatur: verba vero formalia contingunt animæ non collectæ ac minimè cogitanti de re vel materia circa quam proferuntur: hæc verba formalia aliquando sunt admodum expressa, & beneformata; aliquando ut vix percipiantur: quandoque sunt plura; quandoque pauciora; quandoque citò transeunt; quandoque diutius perseverant. Quando à Deo proferuntur, habent in anima magnam efficaciam; siquidem operantur effectum, ad quem inducunt. Potest tamen illis etiam esse illusio Dæmonis cum non appareat an à Deo vel à Diabolo proferantur; Et cum alias non habeant alium effectum præter instructionem animæ, non possunt ab effectibus dignosci; maxime quia, quæ à Dæmone proferuntur, sunt expressiora; unde non statim debet quis exequi, quæ dictis verbis significantur, sed omnia prudenti & docto Directori fideliter exponere, & eius consilio conformari. 352

Dico 4. Alia verba dantur in hac intellectuali locutione, quæ dicuntur substantialia; Dicuntur autem substantialia, quia substantialem effectum in anima causant; conveniunt autem in omnibus cum verbis formalibus; differunt tamen ab eis, quia sunt verè, ac perfectè practica; siquidem operantur quod significant: verba vero formalia tantum sunt speculativa, & solum instruunt ad agendum; Unde omnia verba formalia non sunt substantialia, bene tamen omnia verba substantialia sunt etiam formalia, siquidem idem penitus important quod formalia, & aliquid amplius; quia simul instruunt cum forma- 353

libus, & operantur quod significant; quod non faciunt formalia, ut constat ex illo Psalmi 67. Ecce *dabit voci suæ vocem virtutis*, & ex illo Ecclesiastici 8. *& sermo illius potestate plenus*. Et ex illo Apostoli, *sermo Dei est vivus & efficax:* quod etiam attestatur N. M. S. Theresia, quando ei Christus dixit: *Ego sum, noli timere:* ubi explicat quomodo statim omnis turbatio, quam illa habebat, in suis visionibus evanuit. Hæc verba subito suum producunt effectum, unde audiens debet ea recipere quietus, & quasi passive se habere; nec ullam deceptionem timere, sed dicere cum Samuele: loquere Domine quia audit servus tuus: non enim intellectus, vel Diabolus potest similes effectus substantiales operari in anima, juxta illud Ieremiæ 23. *Numquid non verba mea sunt quasi ignis & quasi malleus conterens petram.* Unde cum hæc verba sint vitæ æternæ, plurimum conducunt ad unionem divinam, maximè quando sunt interiora, unde possunt cum humilitate, & resignatione desiderari, & cum gratiarum actione suscipi: felix ac ter beatus, cui hoc modo loquitur Dominus.

SECTIO VI

De divinis tactibus in anima.

SUMMARIUM.

354 *Tactus vel sumitur activè, vel passivè.*

354 *Quid comportet tactus sumptus activè, quid sumptus passivè?*

356 *Hic tactus contingit in voluntate.*

357 *Quando est altissimus, videtur ipsam animam penetrare.*

358 *Licet fiat in voluntate, ex illo resultat in intellectu quædam notitia Dei.*

359 *Quomodocumque à Deo contingat, est nimis sublimis & elevatus.*

360 *Hanc gratiam concedit Deus cui vult, & quando & quomodo vult.*

361 *Meditatio & contemplatio sunt optimæ dispositiones ad hunc favorem.*

362 *Quomodo se debeat habere anima quando recipit hunc favorem.*

354 Dico primo: Tactus vel sumitur activè, vel passivè; activè importat actionem Dei intime tangentis animam: passive importat hujus actionis effectum, seu terminum, quem semper tactus activè sumptus connotat: Hic 355
tactus contingit in voluntate; non enim 356
substantia animæ potest seipsam sentire; nulla quippe substantia est immediate operativa. Quando tamen est altissimus, 357
videtur ipsam animæ substantiam penetrare; & licet fiat in voluntate, ex illo resultat in intellectu quædam expressa Dei notitia, quæ altissimam Dei importat expressionem, juxta actus eminen- 358
tiam: Aliquando est valde distinctus, aliquando non ita; aliquando citò transit; aliquando diutius perseverat: quo- 359
modocúmque tamen à Deo cõtingat, est nimis sublimis, & elevatus; sed quando ad animæ substantiam penetrare videtur, est adeo elevatus, ut ipsa anima capere non possit unde tantum bonum ipsi proveniat.

Dico 2. Hanc gratiam concedit Deus 360
cui vult, quando, ubi & quomodo vult; unde sæpe accidit quod viris sanctis post longam orationem eam negat, & incipientibus eam concedat; sed Dominus est & de suis donis gratuitis disponit prout vult. Unde non ex industria, vel operatione animæ dependet, nec ex ejus meditatione, vel contemplatio- 361
ne procedit; quamvis hæc omnia sint aptæ dispositiones ad hujusmodi favorem, ad quem anima solum operatur dispositivè, & se habet passivè; ita ut tunc dicatur divina patiens. Unde in il- 362
lius receptione non debet adhibere propriam industriam, ne fructum utriusque impediat; sed tantum debet præbere consensum cum humilitate, & gratiarum actione. Potest tamen hunc tactum cum humilitate, & resignatione desiderare, iudicans se illo indignum: siquidem in hoc tactu, & notitia Dei consistit unio animæ cum Deo: non debet tamen hanc Dei communicationem indebitè procurare; ne ex sua curiositate Dæmoni viam aperiat; potest enim Diabolum simile quid fingere medio sensu, & appetitu corporali; sed quia de hoc tactu iterum infra redibit sermo: ideo nunc ad alia transeo.

SECTIO

SECTIO VII.

Quomodo se debeat anima gerere in communicatione apprehensionum supernaturalium.

SVMMARIVM.

363 *Solæ virtutes Theologicæ sunt in via medium ad intimam unionem cum Deo adjunctis Donis Spiritus Sancti & gratiis gratis datis ad has virtutes attinentibus.*

364 *In patria talem perficiunt unionem visio Dei succedens fidei, possessio, succedens spei, amor fruitivus.*

365 *Vt anima in via hanc unionem acquirat, debet ad Deum attendere mediis prædictis virtutibus.*

366 *Vt quis acquirat divinam unionem, debet in hac vita relinquere notitias distinctas, & claras de Deo; & solum eum quærere in obscuritate fidei.*

367 *Qui ad divinam unionem aspirat, non debet immorari curiosius in visionibus & revelationibus, sed eas humiliter recusare.*

368 *Idem proportione servata dicimus de divinis locutionibus, sive fiant verbis successivis, sive formalibus.*

369 *Sola locutio quæ fit verbis substantialibus, potest desiderari & cur?*

370 *Hæc abnegatio divinarum communicationum nulli potest videri superflua & cur?*

371 *Quid dicendum sit de divinis tactibus explicatur.*

363 PRo huius sectionis intelligentia notandum est quod solæ virtutes Theologicæ Deum attingentes immediate sunt in via proximum medium
364 ad intimam unionem animæ cum Deo adiunctis Donis Spiritus Sancti & gratiis gratis datis ad has virtutes attinentibus: in patria vero talem perficiunt unionem visio Dei succedens fidei, possessio illius summi boni succedens spei, & amor fruitivus perfecte, qui est perfectissimus actus Charitatis. Unde ut
365 anima ad hanc Dei unionem quæ pro statu viæ potest acquiri, secure pertingat; debet mediis prædictis virtutibus ad Deum tendere prætereundo singulas creaturas: quæ si mentem occupatam circa ipsas retineant, impediunt divinam unionem Unde debemus per fidem singulas creaturas transcendere, & ad Deum ipsum penetrare qui lucem inhabitat inaccessibilem, quæ nobis est caligo & nebula: iuxta illud Apostoli 1. ad Corint. 2. *Oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit.* His suppositis.

Dico primo. Vt quis acquirat divinam unionem in hac vita, debet relinquere notitias distinctas, & claras de Deo; & solum eum quærere in obscuritate fidei. Ratio est, quia quidquid puritati fidei in divina contemplatione repugnat, etiam repugnat divinæ unioni: sed puritas fidei contemplatricis consistit in simplici, obscura, & generali contemplatione Dei: ergo si quis distinctas & claras de eo pro hoc statu quæreret notitias in visionibus, & revelationibus præsertim corporeis ac imaginariis, prædictam unionem impediret. Confirmatur, quia prædictæ notitiæ cum non sint adæquatæ Deo, mentem in multa distraherent, quæ proinde non esset unite ad Deum collecta, quod requiritur ad perfectam Dei contemplationem: ergo ut anima Deo uniatur, debet Deum in caligine contemplari, non curando de particularibus ac distinctis aliis notitiis. 366

Dico 2. Qui ad divinam unionem aspirat, non debet immorari curiosius in revelationibus & visionibus; vel erga eas affici: sed eas humiliter recusare. Et ratio est, tum quia puritati fidei repugnant ut diximus; tum quia in eis anima sæpe decipietur; tum quia nullum impedimentum earum operationi præstat earum recusatio; siquidem statim independenter ab industria humana suum causat effectum; & alias omni Dæmonis illusioni præcludit aditum; tum quia licet sint veræ, non semper in eis mens, quam Deus intentat, concipitur; tum quia ita docent Doctores Mystici, præcipue N. M. S. Theresia quæ post mortem apparens venerabili matri Catharinæ à Iesu præcepit ei ut diceret cuidam Prælato nostri Ordinis ne spiritum revelationum in Carmelitis approbaret, ac nutriret; nam licet multæ revelationes sint veræ, multæ etiam 367

sunt falsæ, præsertim inter mulieres, & addit ipsa Sancta. Mater se gloriam acquisiisse non revelationibus, sed virtutibus; ubi etiam alias multas rationes congerit, ut videre est apud N. Philippum à Trinitate *part. 2. tract. 3. art. 7.*

368 Dico 3. Idè proportione servata dicimus de divinis locutionibus, sivè fiant verbis successivis, sivè verbis formalibus; non enim debet anima eas desiderare, nec in eis immorari; cum sit idem errandi periculum circa locutiones, ac circa visiones, & revelationes; & propter easdem rationes unde sola locutio quæ fit verbis substantialibus, potest desiderari; cum nullum ibi sit errandi periculum; non enim possunt à Dæmone

369 fingi, nec repugnant fidei puritati; imo fidem confirmant, dum animam auscultantem Deo coniungunt; & in ejus contemplatione confirmant: cum semper eo sensu capiantur, quo à Deo proferuntur; nam semper operantur quod significant: Unde cum humilitate ac gratiarum actione debet anima sic Deo

370 loquenti suaviter attendere: Nec hæc abnegatio divinarum communicationum alicui potest videri superflua, nam multum aberrant qui volunt instrui via supernaturali; siquidem Deus sufficientem fidelibus instructionem posuit in Ecclesia, & ideo ad Paulum recenter conversum non à seipso supernaturaliter voluit instrui, sed illum misit ad Ananiam ut ab eo instrueretur. Unde inquit ad Ananiam & ibi dicetur tibi quid te oporteat facere: non ergo per revelationes debemus resolutiones nostrorum dubiorum sperare; sed id à Doctoribus, & ab Ecclesia Dei visibili recipere; ut ait Paulus ad *Galatas*, licet Angelus de cælo evangelizet vobis præter quam evangelizavimus vobis, anathema sit.

371 Dico 4. Quantum ad tactus intimos divinitatis quos præcipit anima, iam dictum est, quod partim in illis unio animæ cum Deo consistit: Unde sicut possumus; imo debemus ad divinam unionem iugiter aspirare; sic possumus hujusmodi tactus desiderare, qui per se primo directe, & immediate voluntatem Deo coniungunt; & ex consequenti etiam ipsum intellectum per altissimas divinitatis notitias ex illis dimanantes & concomitantes; nec in illis potest per se aliqua deceptio, vel periculum reperiri; sicut in aliis apprehensionibus supernaturalibus reperitur: sed tantum valet per accidens periculum reperiri, quale reperitur in rebus optimis, ut in exercitio virtutum dum illarum occasione quis in superbiam, aut in aliud inconueniens illabitur.

SECTIO VIII.

Quomodo apprehensiones supernaturales veræ distinguendæ sint à falsis.

SVMMARIVM.

372 *Certum est diabolum sæpe se transformare in Angelum lucis, & multos in his apprehensionibus decipere.*

373 *Non omni spiritui credendum est.*

374 *Director spiritualis debet curare ne animæ quas communicat, in his illustrationibus decipiantur.*

375 *Ponitur primo regula ad discernendas veras apprehensiones à falsis, & exponitur.*

376 *Ponitur secunda regula, & declaratur.*

377 *Ponitur tertia regula, & elucidatur.*

378 *Ponitur quarta regula & illustratur.*

CVm certum sit Diabolum sæpe se 372
transformare in Angelum lucis, & multos in prædictis apprehensionibus decipere, vel ipsos à sua imaginatione decipi, maxime curandum est, ne succedat aliqua deceptio: unde non omni spiritui credendum est; ut fecit Iosue 373
qui cum videret Angelum in campo suo dixit *Iudicum* 5. Noster es an adversariorum. Debet igitur Director spiritua- 374
lis curare, ne animæ quas communicat, in his illustrationibus decipiantur. Prima autem regula universalis quam de- 375
bet attendere ad discernendas veras apprehensiones à falsis, & fictis est attendere ad illarum effectus: nam ut docet Magister veritatis: arbor bona bonos fructus facit, & arbor mala non potest bonos fructus facere: Unde si ad prædictas apprehensiones supernaturales sequatur vitæ sanctitas fundata in exercitio virtutum humilitatis, patientiæ, mortificationis, obedientiæ, amoris Dei,

Dei, & proximi, ac perfectæ resignationis; tunc iudicandæ sunt veræ, & procedentes à bono spiritu: si tamen cum illis coniuncta sit vitæ impuritas, & perversa operatio, iudicandæ sunt falsæ & procedentes à malo spiritu, vel à propria imaginatione.

376 Dico 2. Secunda regula est attendere ad personam cui fit revelatio an sit vir, vel fœmina; nam fœmina cum sit mollis, facile potest ejus imaginatio multis phantasmatibus sigillari Complexio quoque videtis oculo corporeo, vel imaginario rimanda est an sit vehementis imaginationis, vel melancholicus an sit sani capitis? qui capite læsi sunt, similia visa experiri possunt. Moralis quoque status personæ notandus est, an scilicet sit bonis moribus præditus? quibus studiis & officiis delectetur? ex curiositate namque sequuntur illicita, & pacta implicita & explicita cum Dæmone. Considerandum est quibus Præceptoribus imbuatur, & cum quibus personis quantum ad convictum delectetur, si veritatis sit amatrix, an mendaciis delectetur? An dives sit vel pauper? Si sit pauper distinguendum est an sit pauper ex indigentia, an ex voto & statu? Primi enim generis homines avaritia, secundi vero generis superbia infestari solent. Examinanda est etiam persona cui fit revelatio an fide, spe, & charitate cum aliis virtutibus polleat? Simulatio enim in Hæreticis cernetur, & sic examinanda est fides uniuscujusque, & spes, an speret solum in Deo, an in suis virtutibus? Examinanda est charitas tam erga Deum, quam proximum. Examinandum etiam est an persona cui fit revelatio, sit sæcularis vel religiosa? nam licet Deus etiam possit sæcularibus manifestari, siquidem nemo est qui se abscondat à calore ejus, negari non potest quod ad suscipiendas has anagogicas visiones habilior sit cæteris paribus religiosus quam sæcularis. Videndum est etiam an sit tyro in via perfectionis, nam modus regularis Dei est ascendere ab imperfecto ad perfectum; & qui non est exercitatus in via purgativa, non est credendus elevatus esse ad illuminativam; quamvis id etiam aliquando evinire potest; & ex profectu talis personæ in via virtutis colligendum est an divina sapientia ideo aliquando alicui tyroni communicet hos effectus ut eum purificet & sanctificet; unde si ex talibus favoribus sequatur profectus in anima recipientis, bonum signum erit quod sit à Deo.

Dico 3. Tertia regula est attendere ad rem, quæ revelatur an sit in se bona? Nam Dæmon transfiguratus in angelum lucis facit apparere bona quæ in se sunt mala, prævertendo sensus luminis, & inflammando concupiscentiam: Si vero fuerit intellectualis, videndum est an causet in anima profectum, cum bonis affectibus internis? si enim visio est à Deo, causat hos effectus in anima, quos neque imaginatio propria, nec Diabolus possunt causare; causat maximam pacem internam, desiderium placendi Deo, magnam sui confusionem, & humilitatem: ita N. M. S. Theresia *mansione 6. cap. 8.* Si fuerit visio imaginaria, considerandum est an fiat cum magna majestate, & vivacitate? nam visio imaginaria, si est à Deo, habet hanc proprietatem, & ita manet impressa ut vix illa possit oblivisci. Videndum etiam est an anima cum revelationes, & locutiones percipit, simul in se amorem Dei cum intima humilitate ac summa ipsius reverentia experiatur? Si enim hæc in se sentiat, signum est esse à Deo; secus si anima inveniatur arida amore Dei, & propensa ad vanitatem, & sui æstimationem; quamvis etiam aliquando Diabolus falsam inspiret humilitatem; & aliquando lacrymas exprimit sensibilis devotionis; ut postea suos imprimat perniciosos effectus, quæ quidem discerni possunt, si simul moveant voluntatem, ut hujusmodi communicationes internas plurimum æstimet, & ut eis tenaciter adhæreat, & quod anima occupetur in hoc exercitio, quod non est virtutis acquirendæ, sed occasio decidendi ab omni cultu virtutis. 377

Dico 4. Quarta regula est attendere ad personam, quæ revelat: sæpe enim Diabolus se transformat in Angelum lucis; & hoc modo multos decipit; in hoc tamen potest cognosci quod satanas sit; quia bonus Angelus in principio hortatur ad bona, & perseverat in eis; sed malus in principio prætendit bonum, volens explere quod intendit; scilicet, decipere; instigat ad malum: ita D. Thomas *ad 2. Epistolam D. Pauli ad Corinthios cap. 11.* Item bonus Angelus etsi terreat in principio, statim consolatur & confortat; ut fecit B. Virgini dicens: *ne timeas Maria* & 378

& Zachariæ *Lucæ* 1. Malus autem Angelus stupefacit, & desolatam demittit: Advertendum tamen est, quod etiam in visionibus quæ à bono spiritu procedunt, interdum commotiones magnæ & voces terribiles audiuntur, ut patet Ezechielis 1. ubi dicitur. *Et audiebam sonum alarum quasi sonum aquarum multarum.* Et Apocalypsis 1. dicitur. *Audivi post me vocem magnam tanquam tubæ*: sed hoc est ad significandam commotionem; aut alia gravia pericula; quæ in hujusmodi visionibus continentur: sed quia hæc ad consolandum ordinabantur, statim inducitur vox loquentis similis auræ leni ut pavorem præteritum sedaret: ita D. Thomas *in lib. cap.* 4. *lectione* 3. Tandem discutiendum est an hæc dona, & charismata cum cruce & mortificatione sint coniuncta, vel antecedenter, concomitanter, vel subsequenter; nam si cum illis non sint coniuncta, valde sunt suspecta; nam dona dantur ad manifestationem fidei & utilitatem Ecclesiæ: fides autem manifestatur in mortificatione, & patientia christiana; his enim crescit maxime christiana religio.

SECTIO IX.

Ponuntur alia signa ad distinguendas revelationes, & visiones veras à falsis.

SUMMARIUM.

379 *Dæmon potest plura admiranda efficere hominibus quæ revera sunt falsa & vera apparent.*

380 *Quædam facit realiter, quædam præstigiosè.*

381 *Realiter ea facit cum reales effectus producuntur.*

382 *Referuntur quæ potest efficere realiter.*

383 *Deferuntur quæ potest facere apparenter, & præstigiosè.*

384 *Quædam facit apparenter per medij alterationem.*

385 *Quædam facit immutando visum.*

386 *Potest species impressas à sensibus internis ad externos evocare.*

387 *Potest Dæmon multa scire.*

388 *Quomodo cognoscat futura necessaria & determinata, explicatur.*

389 *Non potest investigare futura dependentia à voluntate Dei, & hominis.*

390 *Diabolus antiquitus per oracula loquebatur.*

391 *Quid sint oracula explicatur.*

392 *Referuntur aliqua oracula antiqua.*

393 *Hæc oracula Christi adventu cessarunt.*

394 *Nunc loquitur Diabolus per Pseudoprophetas.*

395 *Quæ communicet Diabolus his Pseudoprophetis.*

396 *Dantur plura signa ad distinguendum veros prophetas à falsis.*

397 *Referuntur hæc signa.*

398 *Ponitur quoddam signum ad distinguendum veras revelationes à falsis.*

399 *Ponitur secundum signum ad distinguendum veras visiones à falsis.*

400 *Ponitur tertium signum ad distinguendas has visiones & revelationes.*

401 *Refertur casus notabilis in confirmationem prædictæ doctrinæ.*

PRo hujus sectionis explicatione 379
suppono posse Dæmonem plura hominibus admiranda efficere, quæ cum revera sint falsa, vera apparent. Hæc au-
tem vel facit Diabolus realiter, vel 380
præstigiosè & apparenter: tunc ea facit realiter, cum revera effectus reales pro-
ducantur: Potest namque Diabolus per 381
suam naturam ingentia corpora velocissime impellere; & humana corpora per aëra evehere; hæc enim inferiora subduntur naturæ angelicæ quantum ad motum localem, ut ait D. Thomas 1. *part. quæst.* 100. *art.* 2. *& quodlibeto* 9.
art. 5. Potest etiam subtrahere corpora 382
à tali situ, & alia eorum loco substituere; sic sublatis virgis veri serpentes apparuere in Ægypto, ut spectatores viderent, vel putarent virgas in serpentes conversas.

Quæ vero non realiter fiunt, sed illu- 383
sione simulantur, præstigiosa dicuntur; hæc autem facit Diabolus cum revera reales effectus producere non potest: nam tunc ad præstigiosas actiones & ludificativas sensuom recurrit; quod facit primo ex quadam agilitate, & dexteritate, ut faciunt circularores: Secundo adhibitis quibusdam rebus naturalibus, ut suffitu, & hujusmodi; ut intrantes domum

domum aliquam videre sibi videantur homines asinina capita habentes & hu-
384 jusmodi. In ludificatione vero sensus quandoque utitur rebus existentibus & eos alterat, colores, vel formas, vel magnitudinem immutando. Tertio obscurat & alterat medium ut objectum non
385 videatur. Quarto percutit oculos acrissia, ut nihil videre possint vel per aliam visus immutationem adferendo ob-
386 jectum, ne emittat species. Quinto imagines, & species impressas sic potest à sensibus interioribus ad exteriores evocare, ut quasi præsentia hæc omnia habeantur: his præstigiis usi sunt passim à Dæmone seducti Apollonius Thianæus, Numa Pomp. Plutarc. *in Summa de Menippo adolescentulo.*

387 Secundo suppono quod licet Dæmones gratiam, & supernaturalia amiserint, multa tamen scire non est dubi-
388 tandum. Sciunt enim certò futura, quæ habent causas necessarias, ut sunt Eclypses & alia hujusmodi. Futura verò quæ habent causas determinatas non necessarias; quia impediri possunt, pronuntiant: sicut Nauti pronunciant de tem-
389 pestate, Medicus de pulsu. Futura tamen quæ dependent ex libera Dei voluntate vel ex hominis libertate investigari non possunt ex vi suæ sagacissimæ mentis: Unde si quædam futura enunciant, id multis modis accidere potest; vel quia celeriter quidquid agitur in orbe ante certum nuncium, potest Dæmon prius annunciare: vel quia potest iubere, perdere, vastare regiones, & alia flagella emittere; & hæc antea annunciare: Unde prædixit Saulem postridiè moriturum; quia factum erat mancipium & peculium Diaboli. Potest alia Dæmon divinare, cum interfit divinis Consiliis, ut cum accepit Dæmon potestatem vexandi & agitandi Job; aut cum se exhibuit in fallendo Acab.

390 Tertio suppono Diabolum antiqui-
391 tus per oracula locutum fuisse: sunt autem oracula responsa Dæmonis quæ ad ipsum consulendum recurrentibus dabantur: Unde iuxta Dodonam Chaonæ civitatem nemus erat Iovi sacrum, ubi quercus loquebatur: fontes & flumina
392 sæpe responsa dabant, ut accidit Pitagoræ cui fluvius dixit: Optimus sit adventus tuus. In statua Iovis loquebatur Dæmon Tertegono mago in Antiochia in capite Orphei; sæpe id accidit in quodam pueto nondum loquente, locutus est sæpe Diabolus pronunciando vastationem cujusdam civitatis futuram; ut refert Delrio *lib. 2. de Magia quæst. 19.* Hæc autem oracula iam 393
Christi adventu cessarunt: Sed aliis utitur Dæmon oraculis quibus plures animas seducit: hi sunt Pseudopropheta- 394
tæ qui inierunt fœdus cum morte, & pactum cum inferno. His autem communicat Dæmon ea omnia, quæ ipse per cognitionem naturalem scire potest; & multa quæ Angelorum ministerio discit: Unde hi Pseudoprophetæ multa prædicunt futura, quæ cognitione naturali cognoscunt, ut faciunt Medici, & Astrologi; multa loquuntur ex Dæmonis revelatione, & multa magia naturali, vel etiam Dæmoniaca operantur: per- 395
mittit enim Deus Diabolo ut sua facultate naturali utatur; sicut & omnibus rebus permittit suas actiones naturales. Concessum est etiam Diabolo aliquando verum dicere, ut mendacium suum rara veritate confirmet: imo sæpe accidit quod per Prophetam Dæmoni Deus ipse loquatur, ut successit in Balaam *Numeror 22.* quia Deus etiam malis utitur ad utilitatem bonorum, ita D. Thomas *quæst. 172. art. 6. ad 1.* his suppositis.

Dico primo. Ad distinguendum ve- 396
ros Prophetas à falsis multa signa dantur. Primum ponitur à D. Paulo 1. *Corint. 12.* quia Pseudoprophetæ ducebantur & Dæmon eos adducebat tanquam captivos & ligatos. Veri autem Prophetæ prophetabant ut decebat, & prudenter, & liberè, & dicendorum, & tacendorum detinebantur, & potestate in honore habebantur. Secun- 397
dum signum insinuatur à D. Paulo & ponitur à D. Chrysostomo: Cum videris quempiam nomen Jesu non appellantem, vel anathematizantem vatem non esse tibi persuadeas: è contra vero eum in nomine Jesu omnia loquentem spiritualem esse intellige. Tertium signum ponit D. Thomas 2. 2. *quæst. 172. art. 6. ad 1.* Verus Propheta semper inspiratur à spiritu veritatis, in quo nihil est falsitatis; & ideo nunquam dicit falsum; Propheta autem falsitatis non semper instruitur à spiritu falsitatis, sed quandoque etiam inspiratur à spiritu veritatis: ipse etiam spiritus falsitatis quandoque enunciat vera, quandoque falsa. Quartum signum ponitur *Deuteron. 18.* illiusque meminit D. Thomas 2. 2. *quæst. 172. art. 5. ad 3.* Si tacita cogitatione responderis quomodo possum

sum intelligere verbum, quod Dominus non est locutus: hoc habebis signum, quod in nomine Domini Propheta ille prædixerit, & non evenerit: hoc Dominus non est locutus, sed per tumorem animi sui Propheta confixit, & idcirco non timebis eum. Quintum signum est ut Prophetæ veri habeant legitimam missionem; falsi seipsos introducant: ita Ieremiæ 23. *non mittebam Prophetas & ipsi currebant.* Sextum signum est quando legitime missi ordinaria curatione à Christo Domino instituta id student ut populum ad virtutes, & bona opera excitent, & eorum utilitati serviant, non propriis commoditatibus: hoc signo deprehensi sunt Pseudoprophetæ in veteri testamento *Ezechiel.* 22.

398 Dico 2. Ad distinguendas veras à falsis visionibus debet Director advertere an contemplativi quibus tales visiones apparent, delectentur phantasmatibus, quæ ipsi formant, & secum adducunt, si enim istis delectantur, credendum est illos videre ea tantum, quæ vel propriis oculis exterius imaginariis per simulacra fabricantur? Unde hi cæci sunt, & incapaces videndi vera; sed vel à se, vel à Dæmone seducuntur. Sic decipit hæreticos Diabolus: ut ait Augustinus *lib. 3. contra Donatum cap.* 14. Qui ad imagines phantasmatorum suorum, cum quibus veluti delectantur, convertit omnia sacramenta, & verba librorum sanctorum: iuxta illud Ezechielis. Et protulisti de vasis gloriæ tuæ, de auro meo, & de argento meo [librorum scilicet sacrorum] ex quibus dedi tibi, & fecisti tibi imagines masculinas & fornicata es in eis. Sic isti visionarij abutentes divinis inspirationibus, & benedictionibus faciunt cum eis, illis inhærentes, & cum illis colludentes, & ex illis producunt fœtus inanis complacentiæ, extollentiæ super alios, qui sunt characteres bestiæ quibus anima his dedita innutritur: videatur B. Henriquez de Suson qui circa hoc plura multa præclara dicit *in suo appendice sublimi q. 9. cap.* 16.

399 Dico 3. Complexio quoque videntis tam oculo corporali, quam imaginario, vel etiam mentali diligentissimè rimanda est. Nempe an ex sua temperie vel ex aliquo accidenti oculi corporalis sit fortis, vel debilis visus, an sit vehementis imaginationis, ut esse solent maxime laborantes melancholia, vel nigra colera; similiter an sani capitis, an cerebro turbato? Videndum etiam est an persona phrenetide laboret, & an sit arreptitia? qui enim capite læsi sunt ex sellularum dispositione, vel alia nativa læsione, vel ab extrinseco alio accidenti similia visa experiri possunt, prout imagines phantasiæ imprimuntur; quod idem epilepticis & phreneticis accidit: idem senio confectis accidere potest. Nec infimum tenet locum inclinatio, ex ea enim possumus cognoscere effectus inde provenientes; ex affectu enim, & inclinatione exercitia metimur: cum enim aliquid amamus, desideramus illud si absit, gaudemus si adest, & tristamur si ab eo impedimur, & odimus quæ nos ab amato impediunt, & irascimur contra ea. Unde si persona cui fiunt hujusmodi visiones affecta sit ad has apprehensiones, regulariter procedunt vel à se ipsa, & à sua affectione, vel à Dæmone; quod ut cognoscatur, debet Director ei præcipere, ut de talibus visionibus non curet; & quod eas despiciat: nam si hoc mandato tristatur, & in Directorem invehitur, signum est tales visiones, vel à se, vel à Dæmone esse confictas: qui enim spiritu Dei aguntur, non tristantur ex tali mandato directoris, sed conformantur; licet aliàs visiones si veræ sunt non propter prohibitionem directoris deficiunt, sed potius augentur; & Christus hac obedientia maxime delectatur; ut accidit S. N. M. Theresiæ *in vita sua cap.* 3. cui cum confessor præciperet ut resisteret visionibus Christi, & signo crucis se muniret, & eas despiceret; Christus eam tales actiones exercentem laudavit; quod etiam cuidam monacho, & S. Gertrudi ut refert Planes in *examine revelationum lib. 3. cap. 6.* §. 5.

Dico 4. Obedientia prælato vel 400
confessori habenti has apprehensiones maxime attendenda est; ille enim qui obedientiam non habet suo prælato, confessori, vel directori, ultra quam quod maximam ostendit superbiam, separatur à gubernio capitis sui, & impedit medium, per quem Deus ei lucem suam communicaturus est; & sic ponit se in manifesto periculo errandi. Unde D. Bernardus *serm. de multiplici utilitate verbi Dei* ait: Tunc cognosces tuam cognitionem esse ex Deo quando prælato placuerit, & ex consilio tuorum fratrum fuerit approbata: & N. M. S. Theresia *Mansione 6. c 9.* ait id maxime necessarium

necessarium est, ut cum confessore summa veritate ambuletis, non solum in confitendis peccatis, sed etiam in referenda oratione; si enim hoc deest, non credo Deum esse qui eas operetur; nam Deus vult, quod illi, qui in suo loco est, magna veritate & claritate loquaris.

401 Hinc fit me maxime dubitasse de spiritu cujusdam monialis, quæ ducta fuit ab spiritu (ut illa dicebat) ad desertum interius; & putabat se solum loca deserta videre; cum alias esset intra suam cellam; & se horribiles animalium visiones videre, ubi etiam aliquibus visionibus cælestibus recreabatur: ipsa vero per quadraginta dies solo pane, & aqua fuit contenta; nunquam tamen officium divinum recitavit, nec missam audivit, & cū ei suus Generalis præciperet cum præcepto formali, ut ab illo deserto exiret, & divinum Officium recitaret, & Missam audiret, & quod ad communitatem veniret, ipsa incepit dicere: dimittite me feræ horribiles; vultis me devorare: ecce ego [putabat enim feras ipsum Generalem, & alios prælatos ibi adstantes] & fugiit, & non obedivit præcepto formali. Et licet aliqui Doctores Complutenses conati fuerint hunc spiritum hujus monialis defendere afferentes illum casum Nabuchodonosoris, qui se tanquā feram pascentem existimabat; & ab omni consortio hominum segregatus erat inter bestias, ego similitudinem nunquā inveni. Nam Nabuchodonosori non fuit impositum præceptū obedientiæ ut impositum fuit huic moniali, nec eam iustificat id quod addebant prædicti Doctores, scilicet, illam non percepisse voces præcepti obedientiæ; nam ob id ego hunc spiritum malum reputavi; nam si spiritus esset à Deo, procul dubio verba præcepti perciperet: Deus enim semper ducit animas per viam à seipso edoctam & via secura est obedientia, ut ait D. Paulus: *obedite præpositis vestris*.

Unde videmus quod cum S. Fr. Gil esset in quodam raptu, & ecstasi absque ullo sensu Summus Pontifex Gregorius IX. ei præcepit in virtute obedientiæ, ut exiret statim à raptu, & ipse verba præcepti in raptu audivit, & statim exivit ab illo; & procidens venit ad Pontificem, ut ex Chronica S. Francisci refert Planes *lib.4. examinis revelationum c.23. §.4.* Si ergo iste raptus hujus monialis esset Dei, ut erat illius S. Gil, procul dubio ad præceptum sui Generalis exiret ab illo, & in ipso raptu perciperet verba præcepti, & obediret suo prælato. Unde iudicavi illam monialem esse seductam; sicut sunt illi qui in obedientia delinquunt suo directori; è contra vero obedientes liberati sunt ab illusionibus, ut accidit D. Genebaldo, ut refert Surius 13. *Ianuary*, & Leander *discursu 1. §.6. n.3.* de alio casu qui accidit S. Eriardo cum quodam discipulo suo, ut videre est apud Leandrum *ibi n.4.* vide etiam Planes *lib.3. examinis revelationum cap.3. §.5.*

SECTIO X.

Prosequuntur signa ad distinguendas veras visiones, & revelationes à falsis.

SUMMARIUM.

402 *Ponitur primum signum & examinatur.*

403 *Ponitur secundum signum ad idem.*

404 *Revelatio ut sit bona, debet habere conditiones quas posuit Apostolus Iacobus; & quæ ista sint, explicatur.*

405 *Ponitur quartum signum ad distinguendas revelationes veras à falsis.*

406 *Revelatio quæ revelat culpas & peccata occulta proximi, est valde suspecta.*

407 *Idem dicendum est de revelatione quæ exhortatur aliquem ad rem singularem cum scandalo & cur?*

408 *Illud quod potest sciri via humana, vel diabolica, non est statim attribuendum divinæ revelationi.*

409 *Revelatio vel visio, quæ movet ad faciendum aliquid, de quo non certo scitur placere Deo; vel de bonitate illius dubitatur, non est bona.*

410 *Persona quæ revelat suas visiones, nisi suo directori, valde suspecta est & ejus revelatio.*

411 *Timor aperiendi eas est signum quod sint Dei.*

412 *Revelatio vel communicatio quæ causat facilitatem ad virtutem & bona opera, est bona.*

Dico primo. Ad distinguendas veras visiones & revelationes à falsis, 402
maxime attendendum est an persona quæ visiones & revelationes habet, desi-

deret illas habere? Tale enim desiderium, ut docet S. Vincencius Ferreira, oritur ex superbia: idem docet N.M.S. Theresia *mansione 6. cap. 9.* Idem docet S. Augustinus, qui cum de hoc desiderio esset tentatus, nunquam ei acquievit; ut ipse fatetur *lib. confession. cap.10. & lib. de vera & falsa religione:* Si ergo Augustinus non est ausus admittere hoc desiderium; quis illud admittet absque superbia? Sed de hoc vide latius N.P. Fr. Joannem à Cruce *in assensu Carmeli cap. 21. & 22.* Uide etiam casum, quem refert Planes *lib. 3. cap.7. §. 8.* de quodam monacho dicto Herone, qui cum esset vir eximiæ abstinentiæ fugiebat ab aliis monachis, & inter eos singularis erat; & dicebat se velle conversari cum Angelis: & ideo fugiebat à conversatione hominum: Ad hunc venit Satanas conversus in Angelum lucis, quem ipse libenter suscepit, & promisit obedientiam: Diabolus vero postquam eum superbia, & vana gloria, & propria æstimatione replevit, eum persuasit devenisse ad magnam sanctitatem, ob quam non posset ab aliquo cædi; & ad id experiendum ei persuasit, ut se injiceret in puteum; quod cum ipse fecisset, extractus fuit semi-vivus ab illo; non tamen voluit credere illam fuisse illusionem Dæmonis, & tandem tertia die mortuus fuit à Dæmone seductus; ut cognoscamus optimam dispositionem ad Dei revelationes non esse illorum desiderium sed maximam humilitatem intensum Dei amorem, & proximi.

403 Dico 2. Præcipuum quod considerandum est in aliqua revelatione ad iudicandum an sit vera vel falsa, est, an contineat aliquid falsitatis? si enim aliquid habuerit quantumvis minimum, non est Dei revelatio, sed Dæmonis; vel à propria imaginatione conficta: ita Planes *lib. 2. cap. 2. §. 3.* S. Vincentius Ferreira *tract. de visu spirituali documento 3. & 4.* Et ratio est, quia in spiritu veritatis non datur locus alicui falsitati etiam minimæ; quamvis spiritui falsitatis aliquando concedantur plures veritates; & ideo Christus iussit Dæmoni facere *Marci 1. & Luc. 4.* Ad cognoscendum autem an revelatio habeat integram veritatem, videndum est an sit conformis sacræ Scripturæ? an contineat aliquid contra fidem? aut bonos mores, & veram Theologiam & traditiones Ecclesiæ, & doctrinam communem sanctorum Patrum; nam si in aliquo his contravenerit talis, revelatio falsa est, & illusio Dæmonis; siquidem veritati contradicit: ita Planes *lib. 3. cap. 10. §. 1.*

Dico 3. Revelatio ut sit bona, debet habere illas conditiones quas posuit D. Jacobus *in sua Epistola cap. 3.* ubi ait. Quæ autem desursum est sapientia: primum quidem pudica est; deinde pacifica, modesta, suadibilis, bonis consentiens, plena misericordia, & fructibus bonis, non iudicans sine simulatione. Dicitur autem pudica, hoc est humilis & cum reverentia: ita Planes *lib. 3. cap. 11. §. 1.* Pacifica, id est, quæ non reparat hominem per superbiam à consortio aliorum fratrum: ita D. Gregorius. Modesta, id est, iusta, quæ tam in interiori quam exteriori observat æquitatem & modum. Suadibilis, id est, obediens patri spirituali. Bonis consentiens, id est, admittens consilia directoris spiritualis. Plena misericordiæ, id est, compassione plena. Et fructibus bonis, id est, plena operibus misericordiæ. Non iudicans, id est, non iudicans male de proximo absque fundamento. Sine simulatione, id est, absque hypocrisi: ita cum Beda & D. Thoma & aliis Planes *lib. 3. cap. 11. §. 1.* 404

Dico 4. Non solum videndum est, an materia revelationum sit bona (ut supra diximus) sed maxime attendendum est an talis revelatio sit necessaria? & an sit de materia gravi? Unde revelationes quæ docent res inutiles; & quæ non sunt ad rem, sunt illusiones: ita Medina, quem refert, & sequitur Planes *lib. 3. cap. 11. §. 2.* Hinc sit quod si revelatio sit de re impertinente, est suspiciosa; videndum ergo est an sit utilis ad animam illam habentis, vel aliorum? ita D. Augustinus *serm. 1. de verbis Domini.* Hinc sit esse illusiones visiones aliquorum qui dicunt se vidisse aliquem sanctum ascendentem per scalam in cælum; & quod eum per manum apprehendit & quod vidit luces exeuntes ex oculis crucifixi; & quod illi B. Virgo apparuit, & ei manu tetigit caput; hæc enim omnia & similia sunt ridicula, licet enim Deus aliquando aliquos favores concedat suis servis ex modo, & fine illorum, iudicandum est an sint veri, vel non & in materia revelationum nullo modo admittendi: ita Planes *suprà §. 2.* Debet etiam adverti an revelatio afferat verba adulationis? spiritus enim Dei non est adulator: sed de hoc vide latius Planes *suprà §. 4.* 405

Dico

Dico 5. Revelatio quæ revelat culpas, & peccata occulta proximi est valde suspiciosa, præcipuè si aliqua vox, sive exterior, sive interior prædicta peccata occulta propalam audiatur; quæ inbeat, ut eam reprehendat, vel admoneat; si inde persona, cui fit revelatio, concipiat despectum illius personæ; de qua facta est revelatio; vel si desideret illius crimina occulta propalare. Nam cum Christus nos doceat correctionem cum charitate spiritus, qui docet despectum proximi, & revelationem illius peccati, non est Dei sed satanæ: quæ omnia veriora sunt si reprehensio debeat fieri alicui prælato, vel sacerdoti, vel personæ, cui debeatur specialis reverentia: ita
407 Planes *lib.* 3. *c.* 11. 5. Idem dicendum est de revelatione quæ exhortatur aliquem ad rem singularem cum scandalo; etiamsi res in se sit bona: ut si persuadeat religioso, ut quotidie in communitate ieiunaret in pane, & aqua; hæc enim revelatio est suspecta valde fraudis, nisi à directore & prælato sit approbata: ita Planes *lib.* 3. *cap.* 12. §. 1. Idem dicendum est de revelatione quæ inducit ad aliquod opus bonum quod est impedimentum alterius melioris: ita Planes *suprà* §. 2.
408 Dico 6. Non est statim attribuendum revelationi divinæ illud quod potest sciri via humana, vel diabolica: ita Gerson *lib.* 1. *de vera & falsa prophetia cap.* 15. Et ratio est, quia cum Diabolus plura possit efficere, & scire quæ *suprà* diximus *n.* 387; & aliàs maxime desideret animas decipere, si non detur aliqua ratio urgens & conformis regulis assignatis; potius credendum est talem revelationem esse à Dæmone quàm à Deo: nam Deus sine causa, & utilitate non solet has revelationes efficere; præcipue si non sit de rebus maxime necessariis.
409 Vide Planes *lib.* 3. *cap.* 14. §. 5. Tandem considerandum est ne homo ex revelatione, vel visione moveatur ad aliquid agendum: maxime si sit res gravis de qua non habeat certitudinem Deo placere; sed potius de bonitate illius dubitet: qui enim sic operatur, exponitur periculo errandi. Unde antequam operetur, debet rei revelatæ circunstantias rimari; & illam viro docto communicare; alias à Diabolo decipietur: ita S. Vincencius Ferreita *in tractatu de vita spirituali*. Planes *lib.* 3. *c.* 15. §. 1.
410 Dico 7. Videndum etiam est an persona quæ habet revelationes, eas revelet pluribus? an solum suo confessori intra sacramentum confessionis: nam si eas divulget, signum est non dari ibi spiritum Dei sed spiritum vanitatis, & vanæ æstimationis: ita cum Murilso Planes *lib.* 3. *cap.* 16. §. 2. Licet enim aliquando conveniat revelationem publicare, quando scilicet id necessarium est ad bonum aliorum, vel Ecclesiæ; id debet fieri ex consilio, & mandato superioris & directoris; & non à proprio spiritu: illa enim voluntas revelandi prædictas illustrationes procedit ex spiritu superbiæ, & vano, & diabolico. Unde è contra timor aperiendi revelationem & communicationes supernaturales est signum quod sint Dei: ita cum D. Gregorio Planes *suprà* §. 2. De hoc possent plura afferri exempla; sufficiat illud S. Francisci qui interrogatus de divinis favoribus respondebat: Secretum meum mihi: & si forte aliquis pater aliquem favorem deprehendebat, illi præcipiebat ut taceret, & idem faciebat N. M. S. Theresia, quæ si librum vitæ suæ scripsit, fuit non ad revelandos favores, sed ad eos confessori communicandos; & fortes talis liber publicatus fuit id permittente Deo ad magnam gloriam suam, & profectum aliorum; quod quidem etiam accidit sanctæ Gertrudi, & aliis: & de hoc habemus in Christo exemplum qui excessum transfigurationis præcepit Apostolis ne cui dicerent donec moreretur. 411
Dico 8. Uidendum etiam est an revelatio vel communicatio causet in anima facilitatem ad virtutem, & bona opera: ut optime notavit cum Firminiano Planes *lib.* 3. *cap.* 17. §. 1. An relinquat in anima desiderium efficax & determinationem patiendi pro Christo? desiderium tolerandi plures labores? propositum dimittendi consolationes & conversationes sæculi? Et ratio est, quia hæc via laborum & patiendi est via regia qua Christus & ejus sancti iter fuere. Ita cum N. M. S. Theresia Planes *lib.* 3. *c.* 18. §. 1. Relinquit etiam Dei spiritus in anima lucem, & pacem, & certitudinem: è contra vero malus spiritus, licet in principio causet etiam aliquam certitudinem, hæc statim perit paulatim; & loco ejus intrat turbatio, & confusio, ut supra diximus. Nam cum Diabolus sit ipsa confusio, non potest alium effectum, nisi sibi similem in anima causare: ita cum Blosin Planes *suprà* §. 1. 412

SECTIO XI.

Prosequuntur signa ad distinguendas veras visiones, & revelationes à falsis.

SVMMARIVM.

413 *Ad distinguendas veras visiones; & revelationes notandum est an post communicationem spiritualem sequatur gustus & suavitas spiritualis?*

414 *Hic gustus spiritualis aliquando redundat in corpus.*

415 *Intellectus & voluntas in his divinis gustibus occupati omnes sensus internos, & externos atrahunt ad se ipsos.*

416 *Sensus per quandam redundantiam lætificantur, & abstrahuntur à rebus terrenis.*

417 *Hanc suavitatem solus exprimere potest qui eam accipit.*

418 *Aliqui dixerunt partem inferiorem per accident, & remote posse pati motus turpes causatos ex hoc gustu spirituali in parte superiori.*

419 *Ponitur sententia, & primus modus explicandi authoris hanc difficultatem.*

420 *Ponitur secundus modus authoris eam intelligendi.*

421 *Ponitur tertius modus authoris explicandi hanc difficultatem.*

422 *Communicatio Dei causat in anima contemplativa contemptum sui.*

423 *Qui ex gustu, quem sentiunt in oratione, gloriantur, & non curant de proprio contemptu, & de pœnitentia, à Diabolo falluntur.*

424 *Communicatio Dei relinquit in anima magnum Dei timorem & tremorem.*

425 *Revelatio, vel communicatio, quæ hunc timorem non relinquit, à malo spiritu procedit.*

413 Dico primo. Ad distinguendas veras Dei communicationes à falsis videndum est an post communicationem spiritualem sequatur gustus & suavitas spiritualis, quam Deus in anima causat? Solet enim Deus post prædictas communicationes spirituales talem gustum spiritualem in anima causare; ut ait D. Bonaventura *Itinerar. 6. dist. 6.* His autem gustus spiritualis ali- 414
quando est adeo eminens ut etiam redundet in corpus: iuxta illud Psalmi 83. *cor meum & caro mea exultaverunt in Deum vivum:* & iuxta illud Psalmi 34. *Omnia ossa mea dicent, Domine quis similis tibi?* Ex hoc enim gustu spiritualis animæ redundat in imaginatione gustus quærendi solas res spirituales, & dimittendi sensuales; & idem accidit in aliis potentiis. Unde intellectus, & voluntas occupati in his deliciis divinis omnes sensus internos, & externos attrahunt ad seipsos ad participationem 415
gustuum illorum supernaturalium; non quia sensus percipiant illam dulcedinem spiritualem; hoc enim impossibile est, cum illius sint incapaces; sed quatenus omnes sensus per quandam redundantiam lætificat, & abstrahit à rebus terrenis; & inclinat ut delectentur 416
exercitiis, & rebus spiritualibus: quam suavitatem solus exprimere potest, qui eam experitur: ut optime notat Planes 417
lib. 2. §. 5. cap. 7. Et constat ex illo loco Apocalypsis 2. *Vincenti dabo manna absconditum, & dabo illi calculum candidum & in calculo nomen nouum scriptum, quod nemo scit nisi qui accipit: Solus enim qui accipit hoc calculum candidum, scit illius suavitatem*; è contra vero ad communicationes, & revelationes diabolicas sequuntur libidinosi & sensuales delectationes in carne: nam cum Diabolus sit spiritus immundus; seminat in carne hanc corruptionem similem sibi.

An autem dari possit, quod cum 418
mens est occupata circa rerum spiritualium contemplationem, & delectationem, simul inferior hominis pars non quidem per se ex vi spiritus, seu affectionis spiritualis, sed mere concomitanter, & per accidens occasione ex delectatione circa res spirituales per accidens, & remote desumpta patiatur motus aliquos turpes, & inhonestos provenientes ex ipsius naturæ, seu partis inferioris debilitate absque ullo consensu voluntatis, immo cum renitentia & displicentia ipsius? Affirmat N. Nicolaus à Jesu Maria *in illucidatione Theologica part 1. cap. 10.* in defensionem doctrinæ N. V. P. Fr. Ioannis à Cruce qui *lib 1. noctis obscuræ cap. 4.* ait: *Muchos vezes acacece que en los mismos exercicios espirituales sin ser en manos dellos se levantan, is sienten en la sensualidad movimient. s no limpios, y à vezes, aun quando*

quando el espiritu esta en mucha oration, o exercitando los Sacramentos de la Penitentia y Eucharistia, los quales sin ser como digo en su mano proceden de una de tres cosas, la primera procede algunos vezes (aunque pocas y en naturales flatos) del gusto que tiene el natural en las cosas espirituales; porque semo gusta el espiritu y sentido con aquella recreacion se mueve cada parte del hombre à deleytarse segun su portion, y propriedad; porque entonses el espiritu se mueve à recreation y gusto de Dios que es la parte superior, y la sensualidad que es la portion inferior se mueve à gusto è deleyte sensible; porque no sabe ella tomar, ni tener otro: y assi acaece que el alma esta en oration con Dios segon el espiritu y per otra parte segu el sentido siente rebeliones y movimientos sensuales passivamente no sin arta desgana suya, &c. Hæc Doctor noster Mysticus: quam proportionem defendit N. Nicolaus à Jesu Maria ex influentia partis superioris in inferiorem ob colligantium virium animæ & corporis in uno esse compositi, quam influentiam approbat D. Thomas *quæst. 16. de veritate art. 10. in corpore*: concludit igitur N. Nicolaus quod per accidens ratione hujus colligantiæ virium superiorum & inferiorum potest aliquando ex debilitate personæ resultare per accidens, & remote & concomitanter in corpore delectatio sensualis ex gaudio & delectatione circa res spirituales: quod etiam probat plurimorum Sanctorum Patrum authoritate.

419 Verum ego multiplici alio faciliori modo explico dictam Doctrinam nostri Doctoris Mystici, dicendo simul posse animam esse cum Deo in oratione, & in aliis spiritualibus exercitiis secundum spiritum; & secundum sensum sentire rebelliones, & motus sensuales; non quidem causatos ex delectatione spirituali; spiritus enim & caro adversantur; & communicatio spiritus sancti est ad reprimendum vitia; & opponitur omni delectationi carnali; sed ex tentatione Diaboli; ut colligitur ex verbis D. Gregorij *lib. 20. moralium c. 8.* ubi ait: Cum ad contemplanda cælestia animus ducitur, objectis actionis illicitæ imaginibus reverberatur: cælum ergo simul, & infernus coarctantur; cum unam, eandemque mentem, & sublevatio contemplationis illuminat; & importunitas tentationis obscurat. Vbi ut vides illam rebellionem sensualem, ad tentationem inferni reducit: videns enim Diabolus hominem totum in Deo occupatum illi proponit objecta turpia, ex quibus oritur illa sensualis & involuntaria libido: Et idem ait D. Bernardus *tractatu de inferiori domo cap. 49.* Cum ad cor meum redire volo, desiderium carnalium turpe, tumultusque vitiorum tentationibus suis cogitationem meam dissipant; & intentionem cordis in oratione perturbant: non ergo illa perturbatio oritur ex delectatione spirituali, sed ex tentatione Dæmonum excitantium objecta prava in oratione quæ animam inquietent & auferant ab oratione.

Vel dicito quod illa rebellio quæ multoties oritur in anima occupata in oratione, & in deliciis spiritualibus, oritur non à tentatione Diaboli semper; sed aliquando à propriæ carnis stimulis, & à propria concupiscentia: cum enim homo adhuc sit vivus ex occasione visionis alicuius rei pulchræ in oratione repræsentatæ, vel alterius rei delectabilis, caro concupiscit adversus spiritum excitando objecta turpia: quæ cōmotio, & excitatio objectorum commovet corpus ad sensualitatem, cum displicentia & renitentia ipsius voluntatis quæ solum volebat delectari in re spirituali, ut dicebat Paulus ad Romanos 7. *Condelector enim legi Dei secundùm interiorem hominem: video autem aliam legem in membris meis repugnātem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati quæ est in membris meis:* Non ergo hæc delectatio carnalis oritur ex gustu spirituali tanquam à causa, sed habet se concomitanter ad illum; spiritus enim opponitur carni, sicut lux opponitur tenebris. Unde sicut ex luce non possunt tenebræ oriri; nee etiam per accidens; ita neque ex gustu spirituali potest oriri etiam per accidens delectatio sensualis: sed sicut ubi apparet lux, tenebræ disparent; & lux in tenebris lucet; & tenebræ eam non comprehenderunt; ita ubi datur delectatio spiritualis, omnis delectatio carnalis extinguitur. 420

Vel dicito, & hæc expositio est magis conformis textui venerabilis Patris nostri Ioannis à Cruce & doctrinæ prædicti Nicolai à Iesu Maria quod posita delectatione spirituali in anima commovetur maxime calor naturalis luminis ratione intensæ contemplationis; & commoto calore naturali luminis liquefit humor 421

humor seminalis & liquefacto illo humore naturaliter excitantur motus carnis præter voluntatem contemplantis, imo ipsa voluntate renitente; sed hoc solum accidit in aliquibus personis ratione debilitatis naturæ. Unde talis commotio carnalis non provenit à delectatione & gustu spirituali etiam per accidens, sed à calore naturali; qui calor non à gustu spirituali, sed à nimia intentione intellectus, & voluntaris fuit excitatus: unde melius dicetur illam delectationem carnalem provenire ex propria concupiscentia, & ex debilitate humana; hæc enim est causa naturalis illius motus inordinati; ut ait Abulensis in Matthæum 4. *quæst.* 68. *ad* 5. his verbis: Calefacto corpore insurgit in homine motus libidinis, etiam sine aliqua imaginatione præcedenti, vel præsenti; & iste motus est prorsus naturalis, nec habet rationem peccati. Et hic est sensus legitimus illius doctrinæ nostri Doctoris mystici; illa enim verba nostri magni Doctoris mystici, *los quales proceden de una de tres cosas la prima del gusto que tiene el natural en las cosas espirituales,* debent intelligi occasionaliter, & non tanquam ex causa etiam remota & per accidens: ideo enim caute N. Doctor mysticus dixit *proceden de una de tres cosas & non de una de tres causas,* quia non procedit illa commotio carnalis à delectatione spirituali tanquam à causa etiam per accidens & remota, sed tanquam ab occasione remotissima; ut latissimè & doctissimè explicat N. Nicolaus à Jesu Maria *loco citato* & in hoc sensu intellectâ illâ propositione nullam in ea reperio contradictionem.

422 Dico 2. Ad cognoscendum an communicatio spiritualis sit Dei; videndum est an causet in anima contemptum sui, & cognitionem propriæ miseriæ: Quando enim Deus alicui communicatur; quo maior est Dei communicatio, magis homo cognoscit suam nihilitatem, & miseriam; & appetit ad nihilum deduci propter Deum. Unde maximas pœnitentias desiderat, & exequitur, ut faciebat Job *cap.* 14. quando dixit. *Auditu auris audivi te, nunc autem oculus meus videt te; idcirco ipse me reprehendo; & ago pœnitentiam in favilla & cinere:* ubi, ut vides, Job videns Deum; & videns se conversus est ad pœnitentiam, & ad cognitionem suæ miseriæ; spiritus enim Dei relinquit hunc amorem pœnitentiæ & proprij contemptus in anima. Unde sicut Moïses exiens ex consortio & loquela Domini non videbat splendores suæ faciei, Exodi 34. *& ignorabat quod cornuta esset facies sua ex consortio sermonis Dei,* & Caldæa legit. *Ignorabat Moïses quod multiplicatus esset splendor gloria vultus sui.* Sic viri sancti & amici Dei, licet ex consortio Dei sint pleni virtutum hæroïcarum; ipsi eas non vident; nec in se cognoscunt, nisi pulverem & favillam; siquidem vident maiorem lucem Dei; in cujus conspectu omnis alia lux est tenebra. Unde illi qui 423
ex gustu, quem sentiunt in oratione, se reputant maxime spirituales; & qui de virtutibus suis gloriantur, & non curant de proprio despectu, & pœnitentia, procul dubio à Diabolo falluntur. Beata enim Virgo Maria quando ab Angelo fuit visitata, & mater Dei appellata, ipsa se servam recognovit dicens: *Ecce ancilla Domini:* bonus enim, & Dei spiritus in se non cognoscit aliquam excellentiam in conspectu Domini; sed se nihil reputat; ut faciebat David *Psalm.* 72. Quia inflammatum est cor meum & renes mei commoti sunt; & ego ad nihilum redactus sum & nescivi.

Dico 3. Aliud signum quod revelatio, vel visio supernaturalis sit Dei, 424
est si relinquat in anima magnum Dei timorem, & tremorem: Et ratio est, quia visitatio vel revelatio quæ tollit hunc timorem, non est conformis illi dicto Pauli ad Philippenses 2. *In timore & tremore salutem vestram operamini:* nec illi dicto David: *Confige timore tuo carnes meas.* Debet igitur bonus spiritus relinquere in anima illum habente hunc timorem & tremorem Dei; hoc enim timore roboratur homo, ne in aliquo etiam minimo delinquat; & causat magnam circunspectionem circa proprias obligationes, ne Deo displiceat: è contra vero revelatio vel visio quæ 425
hunc timorem tollit, & solum relinquit magnam fiduciam, & facilitatem absque circunspectione, non à bono sed à malo spiritu procedit; malus enim spiritus expellit timorem Dei ab anima: ut fuit serpens ad nostram matrem Evam, quando ei dixit: *Nequaquam morte moriemini:* Et postquam ab ea timorem domini expellit, eam in peccatum præcipitavit; & tulit de fructu illius & comedit, deditque viro suo qui comedit. Vides effectum malignæ visionis: Vide ergo effectum visionis Angelicæ in Maria, quæ cum audisset, turbata est: ubi

ut

ut vides aspectus Angelicus turbationem & timorem causavit: unde Angelus dixit ei, *Ne timeas Maria*: In hoc enim differt bona visio à mala: nam visio Dei licet in principio causet timorem, statim illum aufert, & confortat animam ad omne bonum; & relinquit timorem ad culpam: è contra vero malus spiritus, licet aliquando stupefaciat animam, non eam consolatur, nec in ea relinquit timorem peccandi, sed relinquit ariditatem, & audaciam ad peccandum: ut fecit cum Eva; & quotidie id experitur ut *suprà* tetigimus *sect. 8. num.* 378.

SECTIO XII.

Quid debeat facere persona quæ habet revelationes?

SUMMARIUM.

426 *Qui habet à Deo illuminationes, non eas debet multum æstimare.*

417 *Plus debet æstimare infimum gradum charitatis.*

428 *Revelationibus & visionibus nihil meretur.*

429 *Melius est exercere quodcumque opus virtutis, quam gaudere visionibus & revelationibus.*

430 *Persona habens visiones, & revelationes non debet statim illas credere & quando debent eas credere?*

431 *Dum non habet specialem lucem de cælo, non debet de eis curare, & timere ne illudatur.*

432 *Persona habens revelationes debet maxime eas abscondere.*

433 *Debet eos secrete directori suo spirituali revelare.*

426 Dico primo. Qui à Deo revelationibus illuminatur non eas debet multum æstimare; nec de eis curare: sed plus debet æstimare minimum gradum charitatis quam inumerabiles vi-
427 siones & revelationes: ita D. Bonaventura *processu Religionis processu* 7. *cap.* 18. Vincentius Ferreira *tractatu de vita spirituali.* Planes *lib.* 3. *cap.* 23. §. 1. Et ratio est, quia Revelatio aliquando facta est malis hominibus, ut Caiphæ, Balaam, & aliis: secus vero dicendum est de Gratia, & Charitate: nam augmentum illarum solis iustis conceditur; & plus valet minima pars gratiæ habitualis, & charitatis, quam omnes gratiæ gratis datæ. Unde persona habens revelationes non debet eis intumescere existimans se ad culmen perfectionis devenisse cum possint alij esse quibus non sunt factæ similes visiones, & revelationes, qui perfectiores & sanctiores sint.

Dico 2. Debet persona habens re- 428
velationes advertere his revelationibus & visionibus nihil merere: Unde 429
melius est exercere quodcumque opus mortificationis, in quo est meritum, quam talibus gaudere visionibus & revelationibus: ita S. Bonaventura *suprà*, Planes *suprà* §. 2. Debet etiam non sta- 430
tim illas credere si simul cum revelatione non veniat lux Dei; ut accidebat antiquis prophetis; ut cum S. Augustino, S. Gregorio optime declarat Planes *lib.* 2. *examinis revelationum cap.* 2. §. 2. Quod si desit ista lux prophetica, debet 431
timere, ne illudatur à Diabolo; & interim de talibus revelationibus non curare; non illas contemnendo, sed humilitate ut minus utiles reijciendo: ut fecit D. Petrus *Luca* 4. dicendo Christo: Exi à me Domine, quia peccator sum: & indignus talium revelationum quas in hac vita nec desidero, nec volo; sed eas à me demitto & rogo, ne illas mihi concedas, sed tantum teipsum.

Dico 3. Persona habens prædictas revelationes debet eas maxime abscondere, iuxta illud consilium S. Raphaëlis ad Tobiam 12. *Sacramentum regis abscondere bonum est*: Et Isaïas 24. dicebat: *Secretum meum mihi, secretum meum mihi.* Et ratio est, quia publicare absque causa revelationes & generat vanam gloriam, & turbationem in populo; & in viris doctis suspicionem. Debet ergo vir prudens suas revelationes solo suo directori manifestare: sicut enim est tempus tacendi, ita & loquendi: & id est, quod voluit dicere Raphaël ad Tobiam: Opera autem Dei revelari & confiteri honorificum est: Cum tota igi- 433
tur humilitate ad honorem & gloriam Dei & non ex alio motivo debet persona à Deo illuminata iuncta patri suo spirituali cum omni claritate, & veritate; vel si ille desit, viro docto revelare; ut ipse iudicet an in tali visione bene procedat: ita docet N. M. S. Theresia *Mansione* 6. *cap.* 1. & 9. Planes *lib.* 3. *cap.* 23. §. 6.

SECTIO

SECTIO XIII.

Quomodo se debeat habere confessor cum persona quæ habet revelationes & visiones vel alios favores supernaturales.

SVMMARIVM.

434 *Confessor inueniens in aliqua persona has communicationes debet primum ad Deum recurrere & ab eo lucem postulare.*

435 *Ad recipiendam hanc lucem debet se præparare purificando animam & tradendo se orationi mentali.*

436 *Etiamsi videat in tali persona aliquam imperfectionem, non debet statim eam de malo spiritu iudicare.*

437 *Non debet statim revelationes approbare, sed personæ eas habenti persuadere, ut de eis non curet.*

438 *Si revelatio est Dei, hoc maxime iuvat ad proficiendum.*

439 *Debet persuadere habenti tales revelationes, virtutem non consistere in illis, sed in bonis operibus.*

440 *Non debet personæ habenti tales revelationes, & visiones eis approbare.*

441 *Debet eam ex levi causa reprehendere & durum se ei ostendere.*

442 *Debet in hoc uti prudentia, ne sit causa desperationis.*

443 *Non debet statim approbare, vel condemnare revelationes; sed iudicium suspendere, & res attente considerare.*

444 *Debet director summum habere secretum.*

445 *Quando debeat prædictas revelationes publicare.*

434 Dico primo. Director spiritualis, si aliqua persona ad eum accedat cum visionibus, revelationibus, vel aliis Dei favoribus, debet statim ad Deum recurrere & ab eo lucem enixe postulare; & gratiam discretionis spirituum, & donum consilij petere: ut talem personam possit docere in via salutis. Absque enim Dei speciali luce nihil in hac re proficiet. Ad recipiendam autem hanc lucem divinam debet se præparare purificando animam à culpis, & imper- 435
fectionibus, & dando se orationi mentali: ita & bene Planes *lib. 3. cap. 23. §. 1.* Secundo non debet personam, quæ ad eum accedit, accipere cum mœrore; sed eam libenter audire; & percipere ea quæ ei dicit, & spiritum illius penetrare: nam si tales personas cum voluntate bona non recipiunt, præbent illis occasionem tacendi veritatem. De- 436
inde non ex eo quod in talibus personis videant aliquam imperfectionem; non statim debent eas de malo spiritu condemnare: ut advertit N. M. S. Theresia *Mansione 6. cap. 1.* Planes *suprà §. 1.*

Dico 2. Confessor postquam hæc 437
omnia fecit, non statim in principio debet personæ ad eum accedentis revelationes approbare; sed potius debet ei dicere, quod de talibus visionibus, & revelationibus non curet. Nam si reve- 438
latio vel communicatio est Dei, hoc maxime iuvat ad proficiendum; & spiritus probatus magis crescit, ut ait N. M. S. Theresia *Mansione 6. cap. ultimo.* Et licet confessor possit in hoc errare, persona tamen obediens semper bene agit; & Deus hac obedientia maxime delectatur: ut fecit cum N. M. S. Theresia, & notat Planes *suprà §. 3.* Debet 439
etiam persuadere his personis quod virtus non consistit in habendo revelationes, & visiones; sed in bonis operibus, & augmento gratiæ, & charitatis; & quod plures fuere viri sanctissimi qui tales communicationes non habuerunt & quod habentibus illas remanet magna obligatio ex his favoribus receptis meliorandi vitam, & magis proficiendi in virtutibus: ita cum N.M.S. Theresia Planes *suprà §. 4.*

Dico 3. Director spiritualis quando 440
ad eum accedit persona habens similes Dei favores, non debet ei ostendere se eam propter hoc æstimare; vel ut sanctum reputare: imo eam ex parva causa, & occasione reprehendat, & humiliet, probando eam per verba aspera; ita ut non concipiat haberi ut san- 441
ctam; sed potius credat directorem illam parui pendere; & ut peccatricem tractare; & dubitare de suo spiritu. Ita Planes *suprà §. 5.* Et ex defectu hujus documenti aliquæ animæ quæ prospere inceperunt, finem malum habuerunt: ut cum Gerson, Marilto & aliis *ibi* probat Planes

Planes *suprà* §.5. Debet autem in hoc confessor prudentia procedere, ne nimiam afflictionem tali personæ causet; & ne eam ducat in desperationem, vel perdendi amorem, & opinionem de suo directore, iuxta illud Pauli ad Thessalonicenses 5. *Spiritum nolite extinguere, prophetias nolite spernere: omnia autem probate; quod bonum est tenete.*

Dico 4. Director non statim debet approbare, vel condemnare hujusmodi favores; sed suum debet suspendere iudicium, & audire, & videre res, & illas examinare, & considerare: ita Valentia 1.2. *quæst.* 1. *disp.* 1. *punct.* 1. Debet etiam director summum habere secretum, & non revelare aliis has Dei visiones, & communicationes, ita Rodriguez *tom.* 3. *quæstionum Regularium quæst.* 33. *art.* 10. Planes *suprà* §.1. Unde ut aliqua revelatio populo publicetur, debet prius ab ordinario esse approbata; qui eam approbare debet ex consilio doctorum; aliter autem revelationes populo revelare est magna imprudentia; ut advertit Planes *suprà*, etiamsi nomen personæ reticeatur; hoc enim ad nihil aliud deservit nisi ad causandum vanitatem, & vanam gloriam in persona habente tales Dei revelationes. Sed de his vide latius Planes *loco citato.*

SECTIO. XIII

Quomodo discernendi sint raptus veri à falsis.

SUMMARIUM.

446 *Præter communes regulas pro revelationibus pro distinguendis veris raptibus à falsis aliqua signa dantur.*

447 *In raptu falso nulla arcana divina videt anima, sed solum manet alienata.*

448 *Per raptum vero ducitur anima ad desponsationem cum Deo.*

449 *In eo communicat Deus animæ multa arcana & Dei secreta & alia multa.*

450 *Non semper communicat eadem in omni raptu, sed magis vel minus iuxta excellentiam maiorem vel minorem raptus.*

451 *Hos favores videt anima aliquando visione imaginaria.*

452 *Quando est in supremo gradu unionis videt illa visione intellectuali.*

453 *In hac visione intellectuali quædam videt distincte, quædam confuse, & quæ ista sint, declaratur.*

454 *Post raptum non potest homo dicere quæ vidit in confuso.*

455 *Post raptum recordatur illorum quæ vidit distincte & quare?*

456 *Secundum signum veri raptus, est quod fiat sine notitia certa illius qui rapitur.*

457 *Hic subitus raptus causat magnum timorem.*

458 *Magici habent raptus quando & quomodo volunt.*

459 *Aliqua persona valdè ecstatica audiendo aliquod verbum Dei, rapiuntur & cur?*

460 *Tertium signum veri raptus est magna suavitas ante raptum.*

461 *Hoc signum non est infallibile, sed absque eo aliquando potest dari verus raptus.*

462 *Quartum signum veri raptus est obedientia suo prælato & directori.*

363 *Persona rapta quæ iussa à suo prælato ut exeat, ab illo non exit, non vere rapta, sed illusa est.*

464 *Ponitur circa hoc casus admirabilis.*

465 *Quintum signum veri raptus est filialis timor,*

466 *Sextum signum veri raptus est recollectio animæ, & abstractio ab omni creatura.*

467 *Persona in altissimo raptu vel Dei unione non debet fugere passionis Christi memoriam.*

468 *Septimum signum est humilitas post raptum.*

469 *Explicatur id exemplo D. Pauli.*

PRo explicatione hujus sectionis notandum est, quod cum raptus (ut diximus *tract.* 3. *disp.* 1. *sect.* 12.) possit accidere vel ex causa naturali, scilicet ex infirmitate, vel ex causa corporali, ut ex pasmo, vel ex ebrietate, vel ex medicamentis somniferis, vel ex latitudine in oratione, vel ex nimio studio, vel humore melancholico, crasso, impediente fluxum spirituum, vel ex magnitudine amoris ex violentia affectus, ut tenet D. Thomas 2.2. q. 175. *art* 2.

vel à quo, ut advertit N. Philippus à Trinitate *suprà*.

458 E contra vero in raptu magico: nam hic est in manu illum habentis, & toties illum habet, quoties vult, & quando, & quomodo vult, ut cum Delrio
459 notavit Planes *lib. 4. cap. 23. §. 1.* Verum quidem est dari aliquas personas adeo ecstaticas, quod audiendo de Deo loqui, statim rapiuntur; sed hoc non fit ex illorum voluntate; sed quia anima alicujus verbi, quod audivit, recordatur alicujus gratiæ sibi factæ, & vehementer ardet, & crescente paulatim amoris scintilla sursum ad Deum operam, & sensum suum cum impetu tendit, & rapitur, ac veluti Phœnix igne cælesti consumpta renovatur; & sic puram, ac mundam secum unit Deus, ad se rapit, & tanquam propriam, ac dilectissimam sponsam elevat de terra, à sensibus alienat, secum ducit, & manifestare iam incipit in terra, quæ in cælo paravit: sic multoties accidit S. Fr. Gil (prout refert Planes *suprà* §. 1.) qui audiendo verba Paradisi, statim rapiebatur; & idem accidit sæpe N. M. S. Theresiæ & N. M. P. Fr. Ioanni à Cruce.

460 Dico 3. Tertium signum veri raptus est, quædam suavitas magna spiritualis ante raptum: qua dulcedine nihil in hac vita sentitur iucundius: nihil sic animam ab amore mundi elongat (ut notavit Valgornera *quæst. 3. dist. 3. art. 9. num. 3.*) Et ratio est, quia raptus habet pro sui dispositione vehementem Dei amorem: sed hic quo maior est, eo maior est suavitas quam causat in anima illum habente: ergo magna quædam suavitas spiritualis signum erit veri raptus: ita Planes *lib. 4. cap. 23. §. 3.* N. D. P. Ioannes à cruce *in lib. Canticorum*
461 *cap.* 17. Adverte tamen hoc signum non esse infallibile ut de essentia raptus; nam cum raptus fiat repente, à Deo potest fieri absque hac dispositione, ut accidit N. M. S. Theresiæ quæ repente multoties rapta fuit: qualis autem suavitas sit hæc quæ frequenter ante raptum habetur, solum qui hæc accipit, explicare poterit.

462 Dico 4. Quartum signum veri raptus est obediẽtia suo prælato ad redeundum ad se ex raptu: obedientia enim prælatorum, etiam à mortuis venerata est. Unde persona, quæ cum sit in raptu jussa à prælato, ut exeat à raptu, non statim exit ab illo, signum est tale raptum non esse verum, sed fictum, vel diabolicum: ita Planes *lib. 4. cap. 23. §. 4.* & ita vi- 463
demus quod cum S. Gil in quodam raptu esset, Gregorius 9. ei præcepit, 464
ut exiret à raptu, & statim exiit ab illo: ut testatur Planes *ibi*; & ratio est, quia Deus vult ut subditi obediant suis prælatis: non ergo per raptum debet impedire hanc obedientiam.

Dico 5. Quintum signum veri raptus 465
est quidem filialis timor, qui oritur ex eo quia vidit quam suavis est Dominus; & quia qui multum amat, non vult amatum perdere: ita N. Philippus à Trinitate *p. 2. tract. 1. discursu 3. §. 4.* Planes *lib. 4. c. 23. §. 5.* Sextum signum est quædam recol- 466
lectio animæ, & abstractio ab omni re creata; nisi necessitas aliter suadeat, ut sic soli Deo vacet: imo etiam in oratione refugit imagines, & solum vult Deo adhærere; & nihil scit, nisi amare: ita N. Josephus à Jesu Maria *suprà lib. 2. cap. 13.* per hoc tamen quod anima sit 467
in tali gradu constituta, non debet omittere meditationem passionis Christi; nemo enim venit ad patrem, nisi per filium; ille enim est via & veritas, unde illius recordatio etiam in altissimo gradu unionis non poterit esse impedimentum ad unionem cum Deo: ita N. M. S. Theresia in vita sua *cap. 22. & Mansione 6. cap. 7.* N. Philippus à Trinitate *p. 3. tract. 1. dist. 3. art. 3.*

Dico 7. Septimum signum est ma- 468
xima humilitas, quam post raptum sensit anima: ita S. Bonaventura *lib. lumin. Eccles. sect. 3.* Planes *suprà §. 8.* Et ratio est, quia anima recordata illius majestatis, quam in raptu vidit, & videns suam nihilitatem, necessario debet se humiliare: unde quo magis humiliatur, eo magis elevatur in raptu: & patet hæc doctrina in D. Paulo, qui cum esset 469
raptus in tertium cælum, dedit ei Deus stimulum carnis suæ, qui eum colaphizaret ne magnitudo revelationum eum extolleret, ut ipse fatetur. Unde si raptus non relinquit hunc spiritum humilitatis, signum est non esse à Deo, ut quotidie videmus.

TRACTATUS IV.

DE VIA UNITIVA ANIMÆ CONTEMPLATIVÆ PROPRIA PERFECTORUM.

DISPVTATIO I.

De intima unione animæ contemplativæ cum Deo.

SECTIO I.

Datur actualis unio animæ contemplativæ cum Deo, quæ est fruitiva Illuminatorum.

SVMMARIVM.

1 *Sensus quæstionis declaratur.*
2 *Datur unio animæ contemplativæ cum Deo & quando fiat?*
3 *Probatur locis sacræ Scripturæ.*
4 *Probatur authoritate sanctorum Patrum.*
5 *Probatur authoritate Doctorum Mysticorum.*

1 PRo intelligentia hujus sectionis notandum est in præsenti non esse sermonem de unione, qua Deus ratione suæ immensitatis est in omnibus rebus per essentiam, præsentiam, & potentiam: per essentiam ut dans omnibus esse; per præsentiam; ut omnia prospiciens; per potentiam ut de omnibus disponens. Nam licet hoc modo, omnibus illabatur, & cunctis sit magis unitus, & præsens, quam lumen aëri, & anima corpori; hæc tamen unio animæ cum Deo est generalis, communis omnibus, & ordinis naturalis: unde non est unio, de qua loquimur in præsenti: quamvis ad illam præsupponatur. Nec etiam nobis est sermo de unione animæ contemplativæ cum Deo per gratiam sanctificantem, qua simus divinæ consortes naturæ; hæc enim unio quamvis sit ordinis supernaturalis, non tamen est actualis & fruitiva; de qua loquimur hic: quia prædicta unio per gratiam est per modum habitus ordinariè loquendo, & licet sit aliquando per cognitionem fidei, & dilectionem charitatis, utcumque actualis, parum tamen durat; nec proprie est fruitiva sicut hæc de qua loquimur: tum quia illa iustis omnibus conceditur, non tamen hæc. His suppositis.

Dico primo: Datur unio animæ contemplativæ cum Deo per quemdam contactum substantialem Dei ad animam, quo præsens & unitus sentitur, & perficitur hæc unio quando etiam potentiæ spirituales animæ, quantum patitur vitæ præsentis status, Deo adhærent; intellectus per cognitionem pene unitivam, ac velut evidentem; voluntas vero per amorem, non tantum desiderij, sed quodammodo satietatis, & fruitionis: adduntur autem hi termini diminutivi; quia in hac vita saltem ordinarie non datur cognitio Dei evidens in se ipso; nec perfecta satietas aut plena fruitio. Hæc autem veritas probatur primo authoritatibus Scripturæ; deinde authoritatibus Sanctorum Patrum; deinde authoritate Theologorum. 2

Et in primis quantum attinet ad loca Scripturæ infinita possent afferri in præsenti: sufficiat primus locus ex *Exodi* 33. ubi Dominus ostendit Moisi faciem suam. Secundus sit ex Psalmo 62. ubi dicitur: *sic in sancto apparui tibi*: 3

ipsi

ipsi videbunt gloriam Domini. Tertius sit ex Isaia 58. *Requiem sibi dabit Dominus & replebit splendoribus animam tuam.* & Joannis 14. *Ego manifestabo ei meipsum, & ad eum veniemus; & mansionem apud eum faciemus:* Quæ verba non possunt intelligi de donis gratiæ creatis. Nam ad Romanos 5. dicit Apostolus *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis:* sed frustra distingueretur inter charitatem diffusam, & Spiritum sanctum datum; si dari Spiritum sanctum non esset aliud, quam dari dona gratiæ seu charitatem diffundi: ergo. Tum quia Spiritus sanctus dicitur dari nobis: sed quod pluribus datur, non potest esse gratia; nam gratia non infunditur pluribus simul, sed dividitur singulis prout Spiritus sanctus vult; ut ait Apostolus: ergo Deus vere in nobis manet ut in templo & non solum per modum gratiæ.

Confirmatur; quia Apostolus 2. *ad Corinthios* 12. ait de se ipso: scio hominem raptum usque ad tertium cælum; & audivit arcana verba, quæ non licent homini loqui: Sed Apostolus hic non potest loqui de communicatione gratiæ, & aliorum donorum; nam de his licet homini loqui, & ipse sæpius loquitur: ergo loquitur de alia intima communicatione, & Dei unione. Mitto alia loca, quæ enumerare esset infinitum; hæc enim est pax quæ exuperat omnem sensum. Hic in divinam caliginem instar Moisi vocatur spiritus. Hic in sibilo auræ tenuis sentitur Dominus. Hic in thalamo dormit, & requiescit Salamon pacificus & Beniamin adolescentulus in mentis excessu. Hic gustatur favus mellis. Hic sedet solitarius, & levat se supra se, ubi Dominus loquitur ad cor ejus. Hic dicit Petrus: *Domine bonum est nos hic esse.* Hic introducitur anima in cellam vinariam, ubi bibit ebriam ebrietatem spiritus. Hic sponsa dormit, & cor ejus vigilat. Hic divinum silentium; hic sibilus auræ tenuis: mitto alia inumera loca quæ congerit Gerson *tom. 2. sermone de Spiritu sancto consideratione* 2.

4 Quantum vero ad Authoritatem Sanctorum Patrum, id etiam in illis passim reperitur: ita enim docet D. Dionisius *cap. 1. de Mystica Theologia*; Gregorius Nazianzenus *oratione* 21. S. Cyrillus Alexandrinus *lib. 10. in Ioannem cap.* 3. D. Ambrosius *lib. de Isaac & anima cap.* 3. D. Augustinus *lib. 10. confessionum cap.* 4. Gregorius magnus *in cantica cap.* 2. D. Bernardus *in sermonibus super cantica.* D. Thomas *opusculo* 61. S. Bonaventura *lib. de itin. ætern.* Ugo de S. Victore super Dionisium *cap.* 7. Ricardus de S. Victore *in libris de contemplatione.* D. Laurentius Iustinianus *cap. 12. tractatu de casto connubio Verbi.* N. M. S. Theresia, præsertim in conceptibus amoris Dei & in Castello interiori; V. P. N. Joannes à Cruce *in exercitio amoris Dei & in viva flamma amoris.*

Quantum vero ad authoritatem Doctorum in Theologia Mystica tam uniformis, & communis est; quod nullus in hac parte de intima unione animæ contemplativæ cum Deo dubij locus esse possit: omnes quippe Doctores in hac unione principaliter ipsam Theologiam Mysticam constituunt. Primus sit Ioannes Gerson iam citatus: secundus sit Raybochius *de calcul. filiorum Dei:* Tertius sit Dionisius Cartusianus *art.* 4. Quartus Joannes Taulerus *in institutionibus cap.* 11. Quintus Ludovicus Blosius *cap. 15. speculi virtutis.* Sextus Henricus Arphius *lib. 3. Theologia Mystica cap. 3. & 24.* P. N. Joannes à Jesu Maria *tract. de Theologia Mystica cap.* 5. N. Thomas à Jesu *lib. 4. de oratione divina.* N. Philippus à Trinitate *part. 3. de Theologia Mystica tract. 1. art.* 1. Valgornera *quæst. 4. de Theologia Mystica disp. 1. art.* 4. Olleme *in discursibus liberalitatis Dei, tractatu unico, inquisitione* 1. Planes *lib. 3. concordia Mystica per totum.* N. Josephus à Jesu Maria 2. *parte ascensus animæ ad Deum per totam.* 5

SECTIO II.

Quid sit actualis unio fruitiva animæ contemplativæ cum Deo?

SUMMARIUM.

6 *Quid sit hæc actualis unio fruitiva, explicatur.*

7 *Iste modus existendi in anima contemplativa est distinctus à modo existendi in ea per immensitatem, supponit tamen illam.*

8 *Probatur ratione.*

9 Iste

9 *Iste modus existendi Dei in anima contemplatriva per unionem fruitivam est etiam distinctus à modo, existendi in animabus iustorum per gratiam.*
10 *Probatur ratione efficaci & quadam confirmatione.*
11 *Quid sit hac unio fruitiva explicatur.*
12 *Probatur ratione.*
13 *Confirmatur primo.*
14 *Confirmatur secundo.*
15 *Confirmatur tertio.*
16 *Ponitur quadam objectio & ejus solutio*
17 *Ponitur alius modus explicandi hanc divinam unionem.*
18 *Ponitur alius modus explicandi hanc divinam unionem.*

6 PRo expositione hujus sectionis notandum est unionem nihil aliud esse, quam id, quo ex duobus, vel pluribus unum fit: quare quod in præsenti investigamus, est: Quid sit illud, quo ex Deo, & anima quid unum in contemplatione fiat? Et in primis suppono (ut iam *suprà* tetigi) istum modum
7 existendi Dei in anima contemplativa, esse distinctum à modo existendi in ea per immensitatem: & esse modum superadditum ad illam, & præsupponere
8 illam. Et ratio est, quia iste modus specialis existendi Dei in anima iusti est sicut cognitum in cognoscente, & amatum in amante: sed hæc præsentia maxime differt à præsentia quæ est per immensitatem: nam per immensitatem non dicitur Deus proprie unitus, nec animæ essentiæ, nec ejus potentiis; sed tantum est præsens, & inest nostris mentibus, & habet contactum; sicut agens suo effectui immediato: quæ præsentia est improportionata, & imperfectionis ordinis, utpote conveniens omnibus creaturis: per istam vero est præsens Deus, ut objectum cognitum & amatum intra animam: ergo hæc præsentia non est præsentia quæ habetur per immensitatem; sed supponit illam. Patet consequentia, quia diversa præsentia est agentis & objecti. Adverte tamen hanc præsentiam non esse tam perfectam & consummatam sicut in patria; quia ambulamus per fidem, & non per speciem; & ita licet Deus uniatur realiter nostro intellectui in ratione speciei intelligibilis, non tamen intellectus illum clare & intuitive videtur; sed obscure, & veluti in caligine, non ex defectu speciei, & objecti, quod intime unitum, & præsens est intellectui, sicut in patria; sed ex defectu potentiæ, & luminis eam elevantis: ut dicemus *infrà in fine hujus sectionis & infra sectione* 8.

Secundo suppono: Istum modum 9
existendi Dei in anima contemplativa per unionem fruitivam, etiam esse distinctum à modo existendi in animabus iustorum per gratiam. Et ratio est; 10
quia licet unio Dei quæ fit per gratiam, non sit solum unio per affectum, & amorem, sed sit unio per naturæ Divinæ communicationem; juxta illud, ut efficiamur divinæ consortes naturæ; & per inhabitationem Spiritus Sancti in nobis, ita ut simul cum gratia iustificante illabatur Deus supernaturaliter mentibus iustorum; & præsens fiat; ita ut si aliàs ratione suæ immensitatis non adesset instorum mentibus ratione gratiæ & iustificationis, omnino in eas venire diceretur secundum illud Ioannis 14. Ad eum veniemus & mansionem apud eum faciemus: attamen hæc unio quæ fit per gratiam, est veluti habitualis, & in actu primo; & est communis omnibus iustis, etiam pueris baptizatis ante usum rationis; & ordinatur ad ulteriorem & perfectiorem cum Deo unionem per actualem cognitionem & amorem: ergo in illa non potest consistere hæc unio fruitiva quæ fit in contemplatione. Patet consequentia: Quia hæc unio fruitiva (ut infra dicemus) consistit in actuali Dei cognitione, & amore; in quibus hujus vitæ felicitas consistit; in quantum isti actus, contemplationis, & amoris proveniunt à Dono sapientiæ: sed unio per gratiam, & charitatem est habitualis, & quasi in actu primo, & solum in ea consistit beatitudo hujus vitæ; quatenus ad beatitudinem ius tribuit: ergo in ea non potest consistere hæc unio fruitiva, quæ est beatitudo inchoata, quæ in hac vita suo modo reperitur; & multò minus beatitudo completa, qua fruuntur beati in cælis.

Confirmatur primo. Quia hæc unio 11
fruitiva, seu (ut ita dicam) inchoata beatitudo in hac vita consistit in operatione, sive in actuali cum Deo conjunctione: ergo sicut beatitudo completa consistet in illapsu Dei præexistentis

stentis antea in animæ essentia in potentias animæ, qun Deus quasi latens in centro animæ tam intellectui clare videndo, quàm voluntati fruendum se se offert: ita eodem modo in unione ista fæliciſſima animæ cum Deo., quamvis non ita perfecte, contingit. Confirmatur secundo, quia ipse Deus, ut est author supernaturalis gratiæ, est omnino præsens secundum suam essentiam, ac per gratiam habitualem, & charitatem quasi in actu primo unitus & conjunctus; omnino tamen absconditus: non enim ejus præsentiam experiri aut præcipere valemus; nisi id ex speciali gratia,& favore contingat: Sed per hanc unionem fruitivam manifestat se Deus mentibus defæcatis, & ab omni labe purgatis; ita ut ejus præsentiam immediate per cognitionem, & per nnitivi amoris amplexum experimentaliter percipiant, & gustent: ergo hæc manifestatio Dei fit per præsentiam specialem Dei in potentias animæ, ita ut Deus per essentiam, & substantiam fiat præsens, licet non ita perspicue, ac in gloria intellectui ac voluntati sanctorum; ita ut ab illorum potentiis intellectus,& voluntatis in ratione objecti tangi, amplecti, ac deosculari vitali sensatione & gustu dulcissime possit. His igitur pernotatis.

12 Dico primo. Actualis fruitiva animæ contemplativæ unio cum Deo est perceptio experimentalis, & mediata Dei, quæ fit in potentiis intellectus & voluntatis per realem præsentiam ipsius Dei: non quia intellectus eum intuitivè, & quidditativè cognoscat; sed quia ejus præsentiam non solum per fidem cognoscit, sed per donum sapientiæ, per gustum, & experientiam percipit Ratio est, quia hæc unio non fit per præsentiam; qua Deus est in anima per immensitatem, nec per gratiam habitualem (ut *suprà* diximus) ergo necessario debet dari alia specialis præsentia, ratione cujus anima ad altissimam realem, & actualem cum Deo unionem sublimetur; & qua Deus liberaliſſime, perfectiſſime non mentibus fiat præsens atque intime per seipsum eorum potentiis unitus; sed hoc fit per experimentalem perceptionem Dei, ejusque Donorum, prout est quædam actio, qua anima Deo coniungitur: cujus principium sunt gratia & charitas: ergo actualis animæ contemplativæ unio fruitiva est perceptio experimentalis & immediata Dei quæ fit per Dei illapsum, qun Deus fit præsens intellectui & voluntati contemplativorum.

13 Confirmatur primo. Quia præsentia, qua Deus mediante gratia se manifestat in hac fruitiva unione est manifestatio objecti intimi facientis se cognosci, & amari per experientiam & familiaritatem: vel tale objectum sic cognitum, & amatum ut intimum, etiam in quantum objectum realiter, & non solum intentionaliter est præsens intellectui; quia se ipso, & sua realitate reddidit se manifestum, & cognitum, & sui experimentali cognitione attactum: ergo talis præsentia est realis, & intima non solum quando Deus intuitive, & clare videtur & per modum speciei unitum; sicut cum substantia angeli suo intellectui vnitur, ut objectum, sed etiam quando cum fide obscura cognoscitur, & experimentali quadam cognitione occulta attingitur; sicut cum anima nostra nobis in hac vita manifestatur.

14 Confirmatur secundo, quia Deus non solum cognoscitur per fidem, sicut communiter contingit peccatoribus & iustis; sed etiam per donum sapientiæ quasi per gustum, & quandam experientiam internam; sicut ab omnibus existentibus in gratia (ut docet D. Thomas 2.2. *quæst*. 45. *art*. 4 & 5.) Sed hæc sapientia habetur ex quadam experientia divinorum, quæ dari non potest nisi de objecto realiter præsenti: ergo habere Deum realiter præsentem in ratione objecti intellectus & voluntatis non solum pertinet ad statum gloriæ, ubi Deus intuitivè videtur, sed etiam ad statum viæ; ubi Deus etsi obscure, & per fidem agnitus; tamen quasi experimentali quodam tactu cognoscitur, etsi non visu. Patet consequentia; nam sicut animam nostram non videmus, & tamen experientia animationis sentimus quasi objectum præsens; quia informat nos realiter; & informationis indicia nobis repræsentat: sic Deus suæ intimæ præsentiæ quam habet ut agens, & principium tutius esse nobis specialiter per gratiam demonstrat, tanquam objectum intime & experimentaliter cognitum; hic occultè & per indicia; in patria per visionem, sed tamen iam nobis specialiter & realiter præsens & quasi stans post parietem.

15 Confirmatur tertio. Quia Deus dicitur illabi in animæ essentia ratione infusionis

infusionis gratiæ eo solum, quod ibi incipiat esse novo modo ut principium supernaturale, cum antea iam esset in anima ratione immensitatis; & Deus etiam dicitur illabi in intellectu, & voluntate beatorum; quia in eis incipit esse intime præsens, ac in ratione objecti supernaturalis immediate unitus intellectui & voluntati beatorum, ita ut lumine gloriæ illustrati possint videre & amare Deum: Sed etiam Deus in via in ista unione supernaturali fruitiva incipit esse novo modo præsens, scilicet ut objectum supernaturale videndum intime intellectui, & voluntati, cum qua reali conjunctione, & dulcissimo amplexu copulatur: ergo Deus per hanc unionem vere dicitur intime præsens, & illabi intellectui & voluntati contemplativorum.

16 Dices: si daretur illapsus Dei in intellectu, videretur Deus clare & intuitive sicuti est, quemadmodum contingit in gloria: sed de facto Deus in hac unione fruitiva non videtur intuitive: ergo in illa non datur illapsus Dei in intellectu, sed tantum in voluntate. Maior patet: nam illapsus nihil aliud est, quam fieri Deum præsentem secundum suam essentiam potentiis cognoscitivis in ratione objecti: ergo si Deus hac ratione vniretur, & illaberetur intellectui, intellectus illum perciperet; ac ejus essentiam clare intueretur. Respondetur negando majorem. Ad probationem, respondetur illapsum vel posse dari per præsentiam realem objecti in se cogniti per modum speciei, sicut Angelus cognoscit suam essentiam intuitive, vel per realem præsentiam objecti non in se intuitive cogniti per modum speciei, sed tantum experimentaliter per indicia; sicut homo in hac vita cognoscit animam suam per indicia informationis, & vivificationis: licet ergo iste illapsus non sit adeo perfectus, ut est ille qui fit in gloria; realiter tamen Deus est præsens, & unitus non solum voluntati ut aliqui volunt, sed etiam intellectui in ratione speciei intelligibilis. Nam licet intellectus Deum clare, & intuitive non videat; id non procedit ratione objecti, quod est intime præsens, & unitum intellectui; sed ob defectum luminis, quo intellectus elevatur: nam licet tale lumen sit participatio luminis gloriæ, deficit tamen à perfectione illius tum in ratione dispositionis, tum in ratione manifestativi, & elevativi. Unde intellectus tantum cognoscit Deum per hoc speciale lumen, veluti in caligine, iuxta illud Ioannis: Et lux in tenebris lucet: sive per cancellos (ut ait sponsa) & experimentaliter per indicia in hac cognitione sentit Deum sibi intime unitum, coniunctum, ac experimentaliter notum (ut dicemus *infrà sectione* 8.) hæc autem experientia non habetur sola cognitione, sed affectu & gustu; quia est per fruitionem licet imperfectam, qualis haberi potest in hac vita; hoc enim donum nemo scit nisi qui accipit, ut dicitur *Apocalypsis* 2.

Sed quia adhuc aliquibus videbitur 17 obscurum, quomodo Deus in intimo mentis recessu præsens sentiatur ab anima, cum mediis speciebus illum non apprehendat, sed per immediatum ejus contactum ad animam; ideo, brevius & clarius dico; quod hic immediatus Dei contactus consistit in communicatione suavitatis spiritualis saporem habentis vitæ æternæ, tam in intellectu contemplante, quam in voluntate fruente qua Deus velut effectu causa præsens indicatur & prædictis potentiis intellectus & voluntatis illum anima tunc apprehendit; licet non videat. Nam sicut nos animam nostram non videmus; & tamen experientia animationis eam sentimus quasi objectum præsens, quia informat nos realiter, & informationis nobis indicia repræsentat: sic anima in illo affectu, & cognitione sentit Deum ut sibi intime conjunctum, & experimentaliter notum; quæ experientia sola cognitione non habetur; sed etiam affectu & gustu; quæ est per fruitionem, licet imperfectam; qualis haberi potest in hac vita: hoc enim donum nemo scit nisi qui accipit (ut dicitur Apocalyps. 2.) nulla vero remanet difficultas quando Deus speciali lumine seipsum intellectui manifestat iam apprehensum modo explicato.

Dico 2. Alij aliter explicant istam 18 unionem fruitivam animæ contemplativæ, & dicunt istam unionem esse illud pretiosum Donum, quo Deus in ipso recessu, seu profundo ipsius animæ centro clarissima luce se illi præsentem, & eam intuentem, ac tenerrime diligentem ostendit: quo memoria ipsius animæ huic Deo sic sibi manifestato tenacissime adhæret; ita ut [unione durante] ab eo avelli, separarique

que non possit intellectus; cum clarissima luce sapientiæ inspicit; & ut quodam totum; in quo est omne bonum, vel secundum aliquam vel aliquas perfectiones, intelligit; ita ut ab eo in aliquid aliud diverti nequeat. Voluntas ardentissimo amore constringitur, qui instar ignis erūpens omnia videtur absumere; ita ut anima iam in se non vivat, neque actionibus naturalibus intendat; sed in eum dulcissimum sponsum toto affectu transeat, à quo arctissimo apprehensa est amplexu. In hoc gradu anima non tam agit, quam recipit; bene tamen consentit; non tam inspicit, & amat quam ipsum splendidissimum intuitum, & amorem ardentissimum Dei intra semet-ipsam reperit; non aliter quam si quis cibum non manducans, nec potum glutiens ipsos in stomacho optime dispositos sentiret; quibus absque minimo etiam labore manducandi, & bibendi semet-ipsum roboraret. In eo anima suum esse non amittit, sed aliud esse recipit; quod esse naturale prorsus absorbet; nam sicut pomum sacharo conditum, quoad naturam ipsam quidem est, sed quoad gustum & alimentum, & usum ipsum non est; quia & sacharo est in aliam conditionem mutatum: ita anima igne divini amoris excocta, & admiranda suavitate condita naturam quidem retinet, sed & minimas distractiones deponit & quid cæleste ac divinum apparet. ita D. Thomas *opusculo 60. artic.* 24. N. M. S. Theresia *Mansione* 5. *cap.* 1. & *Mansione* 7. *cap.* 1. B. Angela de Fulgino *cap.* 27.

SECTIO III.

Hæc unio animæ cum Deo declaratur similitudinibus & exemplis.

SUMMARIUM.

19 *Hæc unio actualis, & fruitiva cum Deo ut in se est concipi, nec declarari non potest.*

20 *Declaratur aliquo modo per analogiam ad sponsationem & matrimonium.*

21 *Declaratur alio exemplo aquæ fluidæ cadentis in vase.*

22 *Declaratur tertio exemplo solis.*

23 *Declaratur quarto exemplo arboris insertæ.*

24 *Declaratur quinto exemplo guttæ aquæ infusæ in vino.*

25 *Declaratur sexto exemplo oppositionis duorum speculorum.*

26 *Declaratur septimo exemplo Bombicis.*

Dico primo. Hæc tam sublimis unio 19
actualis fruitivæ animæ contemplativæ cum Deo, quamvis, ut in se est, concipi non possit, & multo minus exprimi: declaratur tamen aliqualiter per analogiam ad aliqua exempla; & primum sit sponsatio & matrimonium. Nam sicut quis dum virginem quam 20
summe diligit, in sponsam eligit, multis muneribus, & signis amoris allicit & multoties visitat, & cum ea habet multa eloquia, & iam inito sponsalitio casta oscula, & amplexus succedunt; ita Christus dum devotam aliquam animam in sponsam sibi eligit, post confessa multa spiritualia munera, post dona virtutum pretiosa, post exhibita amoris signa in via illuminativa suaviter illam ad sponsationem allicit & eam in viam unitivam introducit, & iam inito spirituali sponsalitio dulces amplexus, & suavia in Spiritu sancto succedunt oscula, & tandem celebrato spirituali matrimonio iam fit maxima unio actualis fruitiva (de qua in præsenti loquimur) & indissolubilis coniunctio, quanta in hac mortali vita esse potest; donec perfecte consummato hoc spirituali matrimonio in cælesti gloria talis coniunctio firmetur in æternum: ita Ricardus de S. Victore. *tract. de gradib. charitatis violentæ.* Bernardus *in cantica sermone* 12.

Dico secundo. Secundum exemplum 21
sit aquæ: nam sicut aqua fluida sponte vasi apte supposito, debiteque collocato illabitur, sic quando interiora nostra Deo subijciuntur, & accommodantur, Deus in animam ad se conversam illabitur. Tertium exemplum sit 22
solis: Nam sicut sol dirigit suos radios in terram ubi nullum instat medium & ibi primo omnes humores, & exhalationes ex terra attrahit, ipsamque calefacit, exsiccat, purgat, & ad suam sphæram adducit; ubi crassi illi vapores in tantum ambiunt lucem, ut instar stellarum fulgeant; sic & homini interno,

ac introverso, Deoque sine medio substracto Deus venire solet, & in ejus cor lucis suæ radios mittit, dulcique splendore suo omnem impuritatem sustollit, donec ad suæ divinitatis adducat sphæram, ipsumque prorsus divinum efficiat; adeò ut iam hujusmodi homo Deum sibi nullo præsentiorem sentiat; inveniatque quam sit vel ipse sibi; vel alicui quodcumque, ipsumque in fundo suo multo fulgore lucidius, quam sol iste corporalis oculis suis externis resplendeat, utque adeo secum ipsa luce unum efficiatur.

23 Dico 3. Quartum exemplum sit arboris: Nam sicut surculus arboris inseritur alteri à quo nutrimentum accipit, & non fructum, quem solus ferret, sed fructum valde similem fructui alterius arboris, cui insertus est profert, sic anima sentit se à Deo suscipi, & ab illo gratiæ auxilia, & amorem perfectissimum accipere, quibus illi in vita spirituali

24 valde similis reddatur. Quintum exemplum sit guttæ aquæ infusæ dolio vini; nam sicut illa aqua amittit propriam naturam, & convertitur in vinum, & fit unum cum eo in calore, odore, & sapore, & omni qualitate, ita anima cadens (ut ita dicam) in magnitudinem Dei, non amittit propriam naturam, sed ea retenta vires ejus deificantur & Deo similes efficiuntur. Sextum exemplum sit ignis & ferri: Nam sicut si ferrum in ignem inijciatur, ignem imbibit & ex nigro candescit, lucescit, & calescit, & comburit; ita anima in suo esse manens si Deo uniatur, ignescit; ejus lucem, & efficacitatem induit, & altiùs ascendit.

25 Dico 4. Septimum exemplum sit de oppositione duorum speculorum. Nam sicut si duo specula contra se invicem ponantur, unum recipit imaginem alterius, & ab illo invicem recipitur; ita quando hæc duo specula Dei & mentis humanæ contra se invicem ponuntur, hæc recipit claritatem & colorem illius; adeo ut in intellectu & affectu imago illius pulcherrima videatur. Octavum

26 exemplum sit Bombicis. Nam sicut Bombix ex vili semine virtute caloris generatur, & fit vermiculus, deinde fastidiens inferiora ima deserit, & sursum ascendit, & facta sellula ibi in interiori ejus absconditus in silentio commoratur, & in ipsa tranquilitate manens tandem sibi moritur, sed gloriose, non in vermen iterum terrestrem, sed in aviculam cælestem resurgens ex sua morte totus renovatus, ac multo pulcrior apparet; ita anima priusquam calore gratiæ in vitam spiritualem Dei vocantis, & trahentis virtute regeneretur, quasi semen vile ac informe videtur; sed iam virtute divina regenerata & directa movetur, alimento gratiæ nutritur, virtutibus augetur, & sic in via purgativa mutata superius ad viam illuminativam ascendit; uti delitescens interioris conversationis cum Deo colit exercitium, sed adhuc ad interiorem recessum vocata in intimo cordis centro recondita, soli sibi & Deo vacat, ibique tandem propria mortificatione terrenis omnibus moritur, & tandem gloriosior de morte resurgens ad viam unitivam evolat; ut ibi in columbam transformata, & Deo suo suaviter unita cælestem non terrenam aspiret auram, divinam non humanam ducat vitam: tunc non amplius hæc inferiora quærit, sed sursum tendit, nec ante volare desinit, donec omni creata luce superata ad increatam, quæ est Deus, utcumque in hac vita, & perfecte post mortem edito iam æternæ vitæ fructu pertingat. Ita N. M. S. Theresia *in ultimis mansionibus castelli interioris*.

SECTIO IV.

Hæc actualis fruitiva unio animæ contemplativæ cum Deo dividitur in ebriam & sobriam.

SUMMARIUM.

27 *Unio fruitiva dividitur in ebriam, & sobriam.*

28 *Quid sit unio sobria, explicatur.*

29 *hujus radix ut in plurimum est donum sapientiæ.*

30 *Quid sit unio fruitiva ebria exponitur.*

31 *Dicitur unio passiva & cur?*

32 *An hac unione mereatur anima?*

33 *In ea reperitur libertas.*

34 *Ecstasis quæ datur in unione ebria aliquando oritur ex admiratione objecti manifestati.*

35 *Tres*

35 *Tres dantur ecstatica unionis fruitivæ gradus, qui explicantur.*

36 *In supremo gradu unionis duplex status distinguitur, qui ibi explic tur.*

27 Dico primo. Unio fruitiva dividitur in sobriam, & ebriam: Sobria est illa in qua anima manet totaliter
28 compos sui; & de ea dicitur Canticorum 5. *Bibite amici*: per distinctionem ad ebriam, de qua ibi dicitur: *Inebriamini charissimi.* Dicitur etiam activa eo quod in ea anima divinis auxiliis præventa propria industria cooperatur se ad Dei contemplationem elevare, & ad aliqualem ejus fruitionem pertingit. Dicitur etiam unio affectuosa; per affectum enim charitatis nos Deo unimus, & propterea Apostolus vocat cha-
29 ritatem vinculum perfectionis. Ejus radix ut in plurimum est Donum Sapientiæ; cujus suavi cognitione perfusus intellectus voluntatem allicet, & ad actum charitatis utcumque fruitivæ inflammat: qui actus non solum suaviter, sed etiam spontaneè procedit.

30 Dico 2. Unio fruitiva ebria est illa, per quam anima in ecstasim rapitur; & de illa Canticorum 5. dicitur *Inebriamini charissimi.* Dicitur etiam passiva ratione principij moventis; non quia ipsa ad suos actus non concurrat, sed quia anima divini spiritus impetu potius agitur, quam agat, non enim tunc ad eam sua industria procedit, sed ad eam rapitur cum potentiarum sus-
31 pensione & sensuum alienatione. Non tamen ideo dicitur passiva, quia ibi intellectus, & voluntas nihil penitus operentur cum certum sit contemplationem, & amorem actus esse vitales; sed dicitur passiva, quia non se ipsam libere applicat anima, ut facit in unione sobria, sed impetu divini spiritus acta ad illos eliciendos applicatur non coactè, sed efficaciter, & spontaneè:
32 non enim credendum est, quod tunc nihil mereatur & ad meritum requiritur libertas saltem quoad exercitium, ut optime concludit S. M. N. Theresia & cum ea N. Philippus à Trinitate *p.*3. *tract.*1. *art.*4.

34 Dico 3. Ecstasis quæ datur in unione ebria aliquando oritur ex admiratione objecti manifestati; quod sæpe accidit in principio vitæ spiritualis; cum enim Deus velit tunc animam è sæculi miseriis eductam, vel à peccatorum sordibus ereptam in studio virtutis confirmare; cælestes ei vel in visionibus, vel in revelationibus, vel in internis suavitatibus gratiæ sensibilis communicationes concedit; & tunc anima favorum hujusmodi novitate commota, & admiratione suspensa rapitur in ecstasim: sed paulatim anima illis assueta non ita facile rapitur, quia ab assuetis non fit passio. Aliquando tamen etiam contingit animabus perfectis ecstasis in statu intimæ unionis; quando anima sentiens sponsum præsentem, ejusque amore fruens audita interiore ejus voce tunc vehementius amor inflammatur, & animam extra se ad sponsum rapit; & tales Ecstases summam animæ cui contingunt, perfectionem indicant; nec ita sunt frequentes sicut aliæ à sola admiratione procedentes.

Dico 4. Tres dantur Ecstasiæ unionis fruitivæ gradus: Primus qui perficitur in inferiori parte animæ, quando aliqua participatio sensibilis gratiæ ad vires sensitivas redundat: & hic communicatur incipientibus adhuc in via purgativa ambulantibus. Alias contingit in superiori parte animæ; quando anima non utens speculo creaturarum ad divina immediate contemplanda assurgit, & illorum contemplationi suaviter inhæret; ex cujus vehementi amore supra se rapitur: & illis qui sunt in via illuminativa solet evenire. Tertius gradus est quando homo supra id quod intelligi potest per omnium creaturarum ablutionem & negationem ingrediens divinam caliginem vitali sensatione divinam præsentiam sentit, & per amorem fruitivum quodammodo in eum transformatur: hic raptus in suprema parte animæ, seu in ipsius centro contingit; & solum conceditur his qui viam unitivam feliciter præcurrunt, & quasi perficiunt. 35

Dico 5. Adhuc in hoc tertio, & 36
supremo gradu unionis duplicem statum distinguendo, alium affectivum, & alium effectivum: affectivus est quando anima per ardentissimum, & fruitivum amorem ipsi Deo suaviter adhæret; non tamen cum effectu, sed tantùm per affectum ipsi Deo immediate unitur; nec eius amplexum, seu Deificam præsentiam percipit. Et licet experiatur aliquando miram dulcedinis suavitatem, ardentissimum amorem, & radios divini solis in animæ substantia commorantis, non tamen ipsum

solum attingit, & ideo adhuc Deum præsentem suaviter sentire desiderat. Effectivus verò est, quando Deus animæ ipsi hanc intimam, & experimentalem unionem desideranti immediatè communicat, & ei illabitur, quantum viatoris conditio patitur; & ad se vicissim elevat animam intra se ipsam, vel etiam extra, vel supra se ipsam; rapit blande, deosculatur, ac se intuendum, gustandum, possidendum, & amore fruendum se liberaliter offert. Et hæc est unio felicissima (ut statim dicemus) non solum in affectu, ut reliquæ; sed etiam simul in effectu reali consistens: quæ tantum in statu matrimonij spiritualis haberi solet.

SECTIO V.

In hac actuali fruitiva unione animæ contemplativæ cum Deo consistit hujus vitæ felicitas & inchoata beatitudo.

SUMMARIUM.

37 *In solo Deo possesso, & dilecto beatitudo perfecta consistere potest.*

38 *Iuxta modum quo possideri potest Deus, est modus beatitudinis magis, aut minus perfectus.*

39 *In gloria est beatitudo omnino completa.*

40 *Inchoata beatitudo in hac vita consistit in intima unione cum Deo tum per cognitionem experimentalem præsentiæ ipsius, tum per amorem fruitivum.*

41 *Discrimen quod datur inter beatitudinem completam in gloria, & inchoatam hujus vitæ declaratur.*

37 PRo hujus sectionis intelligentia notandum est, quod cum objectum voluntatis sit bonum universale; sicut objectum intellectus est verum universale, manifeste sequitur, quod in nullo objecto creato, sed in solo Deo possesso, & dilecto talis beatitudo perfecta consistere possit: sed iuxta modum quo
38 possideri, & haberi potest Deus, erit modus beatitudinis magis, aut minus perfectus: in vita gloriosa est beatitudo omnino completa; quia comprehensores virtute luminis gloriæ Deum per- 39
fecte possident, cum per illud disponatur intellectus humanus ad realem cum Deo unionem in ratione objecti visibilis, & ad claram ejus visionem eliciendam simul elevatur: voluntas autem fruitivo charitatis amore ipsi suaviter inhæret: in via autem solum est hæc beatitudo inchoata; quia quamvis intellectus Deum præsentem sentiat, non tamen intuetur: & quamvis voluntas per charitatem illo fruatur, non tamen complete; quia voluntas non possidet Deum inamissibiliter, quod requiritur ad perfectam beatitudinem, sed amissibiliter, ex quo remanet appetitus aliqualiter inquietus. His suppositis.

Dico primò. Inchoata beatitudo in 40
hac vita consistit in intima unione animæ cum Deo tum per cognitionem experimentalem præsentiæ ipsius, tum per amorem fruitivum. Et ratio est, quia ex una parte Deus, qui est objectum beatitudinis, conjunctus est intellectui in ratione summæ lucis, & voluntati in ratione summi boni, & delectabilis, quantum in hac vita status viatorum per fidem anhelantium permittit: ex alia verò parte perfectissimi actus, quibus anima Deo inhæret, ipsumque pergustat, potius sunt assecutiones finis, quam media ad finem: sed beatitudo consistit in assecutione finis, & in actu nostro perfectissimo: ergo inchoata beatitudo in hac vita consistit in hac intima unione fruitiva; ita ut homo iam dicere possit cum Propheta: Quid mihi est in cælo, & à te quid volui super terram? defecit caro mea, & cor meum Deus cordis mei & pars mea Deus in æternum: Quasi diceret transcendit capacitatem intelligentiæ meæ illud decus, illa celsitudo qua nobis in absconsito faciei suæ Jesus Christus reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ: ita exponit D. Augustinus & docet S. Bonaventura *processu 7. religionis cap. 15.* Gerson *consid. 14. de Mystica Theologia.*

Dico secundò. Inter beatitudinem 41
completam in gloria, & inchoatam hujus vitæ datur hoc discrimen, quod perfecta beatitudo consistit essentialiter in clara visione ac intima Dei in se ipso contemplatione; & tantum amor fruitivus requiritur, ut complementum illius,

illius: inchoata verò beatitudo principalius in amore fruitivo Dei præsentis, quam in ejus contemplatione consistit: cujus discriminis ratio est; quia beatitudo consistit essentialiter in summi boni possessione: sed solus intellectus intra se in gloria Deum intuetur: ergo solus intellectus Deum perfectè possidet, non vero voluntas, nam voluntas non attrahit ad se objectum, ut intellectus, sed potius trahitur ab objecto extra se ipsam & in ipsum transformatur. Unde ejus fruitivus amor non est possessio objecti, sed possessionem objecti supponit: ergo beatitudo in solo actu intellectus essentialiter consistit. In inchoata verò beatitudine, quia nondum intellectus clarè Deum videt, sed adhuc in ænigmate & veriùs absentem quam præsentem contemplatur, quamvis sæpe præsentem diximus intellectui ob specialem ejus notitiam experimentalem; quia tamen hæc notitia experimentalis ad possessionem simpliciter dictam non sufficit, inde est quod in fruitivo amore voluntatis potius in hac vita summi boni possessionem constituimus, quam in actu quantumcumque perfecto intellectus: ita Abbas Vercelensis apud D. Bonaventuram *itin. 6. art. 6.* Gerson. *tract. 9. super Magnificat tract. 4.* N. Philippus à Trinitate *p. 3. tract. 1. art. 5.*

SECTIO VI.

Debent omnes, & maxime Deo specialiter consecratæ animæ ad actualem fruitivam unionem cum Deo aspirare, & tendere.

SUMMARIUM.

41 *Anima, quæ perfectionis viam fuit ingressa, necesse est quod tendat ad intimam Dei unionem.*

43 *Ut anima debitè tendat ad divinam unionem, prius debet percurrere viam purgativam, & illuminativam.*

44 *Quomodo anima se debeat excitare ad hanc divinam unionem explicatur.*

44 *Quomodo divinæ præsentiæ exercitium sit medium aptissimum ad perveniendum ad hanc divinam unionem, explicatur.*

Dico primo. Cum omnes intellectuales creaturæ beatitudinem naturaliter appetentes eam semper, & ubique procurent, necesse est, quod anima, & specialiter Deo consecrata, quæ perfectionis viam Deo excitante & adjuvante fuit ingressa, non sistat in via purgativa laborum, & dolorum difficultate perterrita; nec sedeat in via illuminativa deliciis viæ spiritualis recreata, sed necessarium est ut pergat ulterius, totámque viam etiam unitivam percurrat: ut tandem Deo intime unita prædicta felicitate, ac beatitudine inchoata fruatur: non enim potest anima alibi quiescere, alibi satiari, quam in hac perfecta sui cum Deo unione. Deus enim est centrum animæ, & locus naturalis, extra quem nunquam ei bene erit: nam cum cor hominis semper sit inquietum, non quiescit, nisi in perfecta cum Deo unione & amplexu. Cujus ratio est, quia cum objectum voluntatis sit summum bonum, dum eum non assequitur, debet illum absentem continuo desiderare, & desiderando tendere, ut consequatur; nec prius sistere quam ei conjungatur, & tanta propinquitate uniatur quod nihil mediet, & ipsum complectatur, & osculetur; licet illum intuitivè non videat, sed per speculum & in ænigmate contempletur: sed totum hoc habet anima in hac beatitudine inchoata, & fruitiva animæ: ergo ad illam debent omnes animæ specialiter Deo consecratæ aspirare. 41

Dico 2. Ut anima debite ad Deum tendat, & ut ei intime uniatur, non debet statim temere ad dulces ejus amplexus, & odoris osculum aspirare; sed prius velut humilis ancilla ad pedum osculum in via purgativa accedat, Magdalenam imitata: Deinde velut filia dilecta ad osculum manuum properet in via illuminativa: Et denique velut sponsa dilectissima ad sacrum oris osculum fidenter in via unitiva consurgat: sic enim ipso Domino admittente tam arcte cum Deo conjungetur quod erit unus cum ipso spiritu: tunc enim consummabitur in nobis illa salutaris ad patrem oratio: Omnes idem sint sicut tu pater in me, & ego in te & ipsi in nobis unum sint. Quod fiet quando illa unitas quæ nunc est patris cum 43

 filio,

filio, & filij eum patre in nostrum fuerit sensum mentémque transfusa; hoc est, ut quemadmodum Deus nos sincera, pura, atque indissolubili diligit charitate; nos quoqne ei perpetua & inseparabili dilectione iungamur: ita Cassianus *Collatione* 10. *cap.* 6.

44 Dico tertio. Aptissimus modus quo se anima debet excitare, ut ad hanc intimam sui, cum Deo unionem perveniat; est, ut suaves erga illum aspirationes efformet cum Spiritu Dei fortiter, simul ac suaviter moventis agatur. Unde quieta debet in intimo sui recessu permanere, & cum silentio potentiarum ipsi Deo vacare, donec ipsa ab eodem Domino ad similes aspirationes excitetur: quæ potius corde, quam ore promendæ sunt; nec tum studio, quam amore debent efformari; & in fundo ipsius animæ cum fervore productæ ad Deum dirigi; & ad id poterit aliquas patrum sententias vel sacræ Scripturæ loca legere, ut affectum exciter, & amorem ostendat: nec homo debet cessare ab oratione donec ex illo divino fonte bibere mereatur: nam si vel gustam fontis salientis in vitam æternam biberit, solum Dei amorem sitiet; in quo amore quanto amplius creverit, tanto magis in unione divina proficiet; & quo perfectius Deo unitus fuerit, tantum clarius cognoscet eum & quanto eum lucidius cognoverit, tanto ardentius diliget.

45 Dico quartò. Facilis erit introitus ad centrum animæ ad intimum regis æterni cubiculum, si divinæ præsentiæ quis vacare sedulus assuescat; & maximè si potius intellectuali divinitatis intra seipsum existentis quam imaginariæ alicujus mysterij fidei se frequentius occupet: imaginaria namque in ipso conversionis principio videtur efficacior ad rerum mundanarum eruendas imagines è memoria; dum novæ sacrorum mysteriorum supervenientes illi imprimuntur: sed postea ad recolligendam intra se animam prædicta intellectualis Dei præsentia amplior apparet, quæ facilior & utilior. Unde quamvis ab humanitate Christi Domini conveniens sit in oratione, vel recollectione incipere, non tamen est spiritui resistendum ad interiora Divinitatis arcana in centro animæ contemplanda vacanti & allicienti.

SECTIO VII.

Quæ necessariæ sint tam præviæ, quam simultaneæ dispositiones ad prædictam unionem animæ cum Deo?

SUMMARIUM.

46 *Quando Deus vult alicui formam communicare tam in ordine naturæ, quam gratiæ, prius illum disponit dispositionibus forma proportionatis, licet sine illis absolute posset formam introducere.*

47 *Via unitiva disponit ad hanc divinam unionem contrarias dispositiones removendo.*

48 *Quidquid in via illuminativa accidit, disponit positive ad hanc unionem.*

49 *Dantur alia duo genera dispositionis ad hanc unionem: aliud activum, & aliud passivum.*

50 *In quo consistat dispositio activa, exponitur.*

51 *In quo consistat dispositio passiva, declaratur.*

52 *Ultima dispositio causatur efficienter ab illo, qui causat formam.*

Pro hujus sectionis intelligentia notandum est, quod quando Deus 46 alicui perfectam tam in ordine naturæ, quam gratiæ vult formam communicare, quamvis absolute possit si velit absque dispositionibus; plures tamen antea dispositiones præparat introductioni talis formæ proportionatas, quæ vocantur præviæ, quibus subjectum ad illam disponitur: & concomitantes ipsam formam subjecto impressas conservat, ut mediis illis forma conservari diu valeat. Cum igitur unio fruitiva cum Deo sit suprema forma quæ in hac vita intra ordinem gratiæ communicari posset, sequitur quod multæ debent dispositiones præcedere & multæ comitari, de quibus in hac sectione dicemus. His suppositis.

Dico primo. Via purgativa disponit ad hanc unionem contrarias dispositiones removendo. Et ratio est, quia via purgativa moderatur omnes actus sensuum

suum externorum, & omnes actus intellectus, & voluntatis, & passiones: ergo disponit ad hanc unionem tam in purgatione activa quam passiva. Unde illud tædium quod reperitur in purgatione passiva, est dispositio ad hanc unionem; quia est malum pœnæ; & idem dicendum est de angustiis, & tribulationibus, quæ in ea inveniuntur: iuxta illud Isaiæ *cap.* 1. Et convertam manum meam ad te, & excoquam ad purum scoriam tuam & auferam omne stannum tuum: Ubi D. Thomas ait: Et excoquam igne tribulationis. Et ratio est, quia sicut nemo potest in aliud transformari, nisi à sua forma quodammodo recedat, ita anima non potest in Deum transformari in ista unione, nisi prius relinquat suam formam naturalem: hoc autem fit moderando omnes sensuum passiones, & exornando animam omnibus virtutibus, & magna iustitiæ rectitudine roborando: ut ait D. Gregorius *ad Canticor.* 3.

48 Dico 2. Quidquid in via illuminativa accidit, disponit positive ad hanc unionem. Et ratio est, quia illa clarissima lux quæ intima cordis arcana, & centrum animæ penetrans omnes ejus defectus quantumcunque latentes, & minimos ei manifestat, adjunctis circunstantiis maxime personæ offendêtis, & offensæ mirabiliter animam eruciat, & imperfectiones, & defectus tam actuales quam habituales in anima remanentes, quas purgatio passiva partis sensitivæ non potuit eradicare, penitus evacuat: ergo quidquid in via illuminativa accidit, disponit ad hanc fruitivam unionem; imo multo magis disponit ad illam via illuminativa quam purgativa; quia in ea datur purgatio partis intellectivæ, quæ directè & immediatè concurrit ad dictam unionem.

49 Dico 3. Dantur alia duo genera dispositionum ad hac unionem: unum activum, & alterum passivum: sub activo continentur omnes illæ dispositiones; quas anima, divinis tamen auxiliis præventa, & roborata solet propria cooperans industria paulatim acquirere: sub passivo autem continentur aliæ, quas Deus animæ non cooperanti, sed tantum consentienti infundit: per primum genus dispositionis dicitur anima proprie seipsam disponere; per secundum dicitur à Deo proprie disponi. Dispositio activa consistit in auxiliis divinæ gratiæ; quibus mediis movet animam; seu (ut communiter dicunt) in 50 actibus quibus mediis Deus tangit animam non tactu corporeo, sed virtuali, ut notavit D. Thomas 1. *p. q.* 75. *art.* 5. & de hoc tactu loquitur sponsa Canticorum. 5. Et venter meus intremuit ad tactum ejus.

Dico 4. Dispositio passiva consistit 51 primo in quadam liquefactione, in qua anima cælesti livore roboratur, confortatur, & instruitur ad contemplationem radiorum veritatis: Secundo in volatu, sive elevatione quadam animæ supra seipsum; quo oblita hominis exterioris propriùs accedit ad fontem divini amoris, se seque erigit quantum fieri possit ad æterna. Ultimo in ardentissimi divini amoris violentia qua Deus animam amoris iaculo vulneratam ad ipsius unionem, & complexum producit. Consistit autem hæc violentia divini amoris in majori radicatione omnium virtutum, & præcipue charitatis, quæ major radicatio efficienter causatur in anima à solo Deo absque ulla industria, aut operatione nostra: & ratio est, 52 quia hæc est ultima dispositio ad divinam unionem fruitivam, sed ultima dispositio causatur efficienter ab illo qui causat formam: ergo cum unio fruitiva à solo Deo causetur, ab illo causatur etiam in anima major virtutum, & præcipue charitatis radicatio: ita D. Bonaventura *in opusculo de septem gradibus contemplationis* & cum Ricardo de S. Victore N. Thomas à Jesu *de Oratione divina lib.* 4. *cap.* 24. N. Philippus à Trinitate *part.* 3. *tract.* 1. *articulo* 7. & alij communiter; & colligitur ex illo Canticorum: *Vulnerata charitate ego sum.* Signa autem externa hujus vulneris sunt (ut ait Ricardus) gemitus, suspiria, vultus palens, atque tabescens, quæ omnia operatur amor vehemens. Sed de his vide latius N. Thomam à Jesu *suprà.*

SECTIO

SECTIO VIII.

Quomodo se habeat intellectus in ordine ad intimam animæ cum Deo unionem.

SVMMARIVM.

53 *Intellectus, & memoria in parte superiori animæ sunt eadem potentia.*
54 *Operationes intellectus & memoriæ etiam in parte superiori distinguuntur.*
55 *Memoria in statu unionis remanet tranquilla in recordatione Dei & quomodo.*
56 *Transacta unione manet memoria in Deo fixa, sicut antea.*
57 *Intellectus non sic manet occupatus in Deo transacta unione, ac in ipsa unione.*
58 *Intellectus quomodo se habeat ad Dei unionem antecedenter ad ipsum, exponitur.*
59 *Quomodo se habeat intellectus concomitanter ad ipsam?*
60 *Quomodo fiat Dei intellectui manifestatio ex parte principij, rejecta aliquorum sententia, explicatur.*
61 *Explicatur quomodo fiat ex parte termini.*
62 *Quomodo se habeat intellectus ad hanc unionem consequenter, exponitur.*

53 PRo hujus sectionis intelligentia suppono quod licet in parte superiori animæ intellectus & memoria sint eadem potentia, utpote potentia superior quod non accidit in phantasia & memoria in parte inferiori; Attamen operationes intellectus, & memoriæ etiam in parte superiori distinguuntur.
54 Unde in hoc statu unionis memoria ex
55 speciali Dei influxu remanet ordinariè tranquilla, & in recordatione Dei, quem interius percipit, & experimen-
56 taliter sentit, penitus absorpta: ita ut etiam transacta unione ita in eum fixa maneat, quod rerum terrenarum vix possit meminisse, & ejus conversatio tantum in cælis est. Intellectus vero
57 non sic in Dei contemplatione manet occupatus transacta unione, sicut erat in ipsa unione; & ratio est, quia tempore unionis in illa divina caligine quæ est inaccessibile lumen, in qua Deus habitat, totaliter absorbetur; & taliter illa inaccessibilis claritas intellectum offuscat, quod nihil distinctè videat: non secus, ac si esset in caligine; transacta tamen unione potest se ad alia divertere. Unde necesse est explicare quomodo intellectus se habeat antecedenter ad unionem, & quomodo concomitanter, & quomodo consequenter. His suppositis.

Dico primò. Antecedenter ad hanc 58
actualem fruitivam unionem intellectus sic prædicta caligine divina circundatur, involuitur & ligatur, quod solum confusæ Dei cognitioni vacet; ipsum tunc cognoscit incomprehensibilem, summè visibilem, infinitè perfectum; nihil tamen distinctè in eo videt; sed in quadam cognitione confusa: ut si quis ipsam solis lucem in ipso sole formaliter existentem intueretur, solum videret confusionem lucis, & nullo modo quid distinctum in ipso sole, sed quandam in oculis caliginem ob nimiam solis charitatem (ut ait Dionisius Cartusianus *lib. de laude vitæ solitariæ cap. 6.*) Sic anima contemplans Deum, & in illo cum humilitate, & amore fingens oculum mentis, solum cognoscit ipsum esse simplicissimum, esse incircunscriptum, bonitatem infinitam, veritatem increatam, unitatem summam, & sic de cæteris perfectionibus. Et in hac contemplatione inflammatur cor, sicque Deo profundius unitur, & tanquam ignem pariter, & obscuro ferventissime infigitur; & in hac cognitione non intime, sed satis profunde, non distinctè, sed tantum confuse divina cognoscuntur attributa: & hæc est prævia tantum cognitio ad hanc intimam unionem animæ cum Deo.

Dico 2. Concomitanter ad hanc 59
unionem animæ fruitivam intellectus non sic divina caligine ligatur; sed clarius & distinctius quam antea Deum intuetur; quamvis non omnino clare, sicut intuetur in gloria; cognoscit tamen semper quod Deus est incomprehensibilis, & in infinitum magis visibilis, quam videtur: tunc namque Deus revelata facie se animæ manifestat; ita quod velut tenuissima tantum tela velatus appareat: mysterium sanctissimæ Trinitatis sic ei contemplandum exhibetur,

betur, quod velut aperte conspiciatur, illic namque cognoscit tres personas esse unam, eandemque substantiam, unam sapientiam, & denique unum Deum, taliter, ut ea quæ hic per fidem credimus, tunc anima quasi intuitive [ut ita dicam] videat, etsi non oculis corporeis, sed mentis: ut ait N. M. S. Theresia *mansione. 7. cap. 1. & 2.* Illic spiritus à Deo in admirabile lumen suum taliter deducitur, & rapitur (ut ait Taulerus) ut natura in quamdam Deiformitatem elevetur ibi plane spiritus præ lumine absque luce, præ cognitione absque agnitione, præ amore absque dilectione efficitur: non quod absque cognitione, & dilectione sit; cum nulla creata substantia sit seipsa immediate operativa, sed quia omnis ejus cognitio, & dilectio nimis pura videtur; & licet suis potentiis operetur potius dicitur patiens divina, quam agens, ob suavitatem nimiam, quam operantur: & in hoc sensu capiendum est id quod ait N. M. S. Theresia *in vita sua cap. 12.* scilicet cum anima non possit comprehendere quod intelligit, intelligendo non intelligit.

60 Quomodo autem hæc divinorum manifestatio fiat? Discrepant Doctores mystici: Nam aliqui volunt, quod lux illa quam intellectus videt, sit Deus ipse in intellectu illapsus; & quod eminentes aliquas species in ipso intellectu imprimat, velut in purissimo divinitatis speculo, in quibus veritates manifestas quodammodo intuetur. Sed hoc dici non potest saltem de potentia ordinaria. Nam intellectus intrinsece debet elevari ad tam sublimem contemplationem; sed Deus non potest esse principium formale formaliter complens virtutem naturalem intellectus, cum principium formale debeat subordinari potentiæ, cui deservit; quæ imperfectio indispensabilis non potest Deo convenire: ergo illa lux non est Deus ipse, sed lux creata supernaturalis tamen, & multum eminens divinorum manifestativa; omne enim quod manifestat (ut ait Apostolus) lumen, sive lux est; & hoc ex parte principij.

61 Ex parte vero termini, seu objecti visi potest dici, quod medium, in quo hæc divina videntur, sunt aliquæ species admodum eminentes: quæ quodam eminentissimo modo talia repræsentant objecta, vel etiam (& forte melius) dici potest quod illa lux superioris Ordinis intellectui communicata est quædam participatio luminis gloriæ, & disponit intellectum; ut Deus immediate secundum se uniatur ei in ratione speciei intelligibilis, sed deficienter; ita quod videatur quidem Deus in se ipso, non tamen clare, & perfecte; sicut in gloria: quia prædicta lux tum in ratione dispositionis, tum in ratione virtutis manifestativæ ac elevativæ deficit à perfectione luminis gloriæ. Unde visio quæ ad illam consequitur, est quidem immediata, sicut illa Dei in seipso; sed non est clara, sicut illa; sed dicitur in tenebra: ex quo sequitur quod intima hac visione Deus illabitur non solum in essentiam animæ per insignem gratiam sanctificantem, sed etiam in intellectum per communicationem hujusmodi lucis, & in voluntatem per incrementum singulare charitatis: & sic speciali modo reperitur.

Dico 3. Consequenter ad hanc intimam unionem quamvis intellectus ad alia objecta creata possit se divertere, in divinis tamen antea visis sic affixus est, quod de eis semper cogitet, vel propter vivacitatem specierum intelligibilium, quas iuxta primum modum dicendi asseruimus impressas, quæ transacta luce prædicta remanent: vel iuxta secundum modum dicendi propter determinationem intellectus ipsius per verbum productum in dicta visione, ex qua habet intellectus continuo recordari, quod tam eminenti modo Deum viderit, & tam firmiter illis objectis divinitus revelatis contemplatione, quamvis minus perfecta inhæret, quod necessarium sit ut Deus illis inspiret, quod exterius debent agere in ordine ad salutem proximi. Hæc in genere dicta contingunt in divinis gradibus orationis in posterum explicandis; ubi distributa sigillatim patebunt. 62

SECTIO IX.

1 De oratione Unionis.

SVMMARIVM.

63 *Vnio est id quod ex duobus fit.*
64 *Vnio animæ cum Deo non fit per hoc quod anima amittat suum esse, & convertatur in Deum.*
65 *Non fit per hoc quod Deus animæ sit intime præsens per immensitatem, vel charitatem.*
66 *Ad hanc unionem non sufficit gratia & charitas.*
67 *Hæc unio celebratur in potentiis animæ, scilicet, in intellectu, & voluntate, vel active per conformitatem, vel passive per Dei contemplationem.*
68 *Cur ista unio dicatur activa explicatur.*
69 *Cur dicatur passiva exponitur.*
70 *Quid sit unio passiva de qua hic loquitur, explicatur.*
71 *Quam supernaturalis sit oratio unionis explicatur.*
72 *Quomodo resultet ex cognitione intellectus affectus ardentissimi amoris in voluntate ostenditur.*
73 *Vnio activa est quædam conformitas voluntatis nostræ cum divina.*
74 *Quid debeat facere homo ut ad hanc unionem perveniat.*
75 *Vnio conformitatis fundatur in amore Dei, & proximi.*
76 *Sæpius orationis exercitium, & sensibilis devotionis gustum tenemur dimittere ob bonum proximi.*

63 PRo hujus sectionis intelligentia suppono unionem (ut suprà dixi) nihil aliud esse quam id qood ex duobus unum fit: quare quod hic quærimus est, quomodo ex Deo & anima in oratione unum fiat? Et in primis certum
64 est hanc unionem non fieri per hoc quod anima amittat suum esse, & convertatur in Deum; hoc enim est possibile: nam cum Deus sit immutabilis, nihil potest in ejus simplicissimam naturam converti. Nec etiam hæc unio
65 fit per hoc quod Deus sit intime præsens animæ; nam id commune est omnibus rebus, in quibus Deus per immensitatem est præsens, ut auctor naturalis: si vero loquamur de esse per gratiam, per eam & per charitatem, omnes iusti sunt Deo uniti; nam qui manet in charitate, in Deo manet & Deus in eo. Unde ad hanc unionem, de qua 66
loquimur, non sufficiunt gratia & charitas; nam plures sunt in gratia & charitate, quibus nec donum contemplationis, nec donum hujus unionis datum est. Dicendum ergo est hanc unionem 67
celebrari in potentiis animæ, scilicet in intellectu & voluntate: & in his actibus prædictarum potentiarum perfici, vel active per conformitatem nostræ voluntatis ad Dei voluntatem; vel passive per altissimam Dei contemplationem. Dicitur autem illa fieri activè, 68
quia anima divinis auxiliis roborata propria industria potest, si voluerit, ad hanc Dei altissimam unionem peruenire; hæc vero dicitur passive, quia hæc 69
unio per contemplationem non propria industria acquiritur, sed eam dat Deus cui vult, His suppositis.

Dico primo. Unio passiva, de qua 70
hic loquimor, est illud pretiosum donum, quo Deus in ipso intimo animæ clarissima luce se illi præsentem, & eam intuentem, ac tenerrimè diligentem ostendit: quo memoria Deo tenacissimè adhæret: intellectus totum bonum clarissima luce intelligit; ita nt in aliquid aliud diverti nequeat; voluntas ardentissimo amore constringitur, & toto affectu omnibus aliis relictis in sponsam transit, à quo arctissimo apprehensa est amplexu. In hoc gradu anima non tam agit, quàm recipit; in eo non tam inspicit & amat quam ipsum intuitum splendidissimum & amorem ardentissimum Dei intra semet-ipsam reperit; non aliter quam si quis cibum non manducans, nec potum gluti ens ipsos in stomacho optime dispositos sentiret, quibus absque minimo labore manducandi, & bibendi semet-ipsum roboraret: in eo anima nequaquam per incilia viridarij sui aquam ducit, ut ait N.M S.Theresia in vita sua *cap*.17. sed pluvia largissima desuper emissa irrigatur, quia ad hoc maximum bonum quod sentit, nulla humana præparatur industria.

Dico 2. Ista oratio vnionis tum su- 71
pernaturalis elevatio mentis ad Deum est tam alta contemplatio & Deificatio quod gratia Dei præveniens, ac pertransiens

transiens sensum præstringit amantis, & eripit eum illi, & infingit sibi. In ista oratione unionis repletur anima incredibili pace, quam nullus eventus turbat, roboratur ad adversa, & difficilia, zelo, & desiderio salutis animarum accenditur; profundissima humilitate perficitur, nullo modo aliqua inani gloria inflatur, non mortem timet, sed potius eam desiderat, ut perfecta unione potiatur. De hac unione loquens N. M. S. Theresia *mansione 1. cap. 5.* ait quod non est possibile delicias hujus orationis voce explicare, vel intellectu concipere. Licet autem hæc unio sit tam sublimis, non ideo anima, quæ in illa à Domino constituitur, debet esse in sua custodia negligens, sed occasiones fugere; non enim est clausula tam arcta, quam Diabolus non ingrediatur: siquidem & in Cælum, & in Paradisum ingressus fuit. Omnes ergo occasiones debet præcludere, amorem proprium & vanam gloriam fugere, nullo prætextu etiam humilitatis orationis exercitium sine urgenti causa dimittere, & si forte dimisit, iterum ad illum denuo redire; ut notavit N.M.S. Theresia *Mansione 5. cap. 4.*

72 Dico 3. In ista unione fruitiva animæ cum Deo prævia intellectus cognitione resultat in voluntate ardentissimi amoris & delectationis affectus, ac mira suavitas, pax, & tranquillitas exsuperans omnem sensum, appetitus ejus pro hoc statu satiatur: unde summe delectatur in hac possessione summi boni, & suaviter illo fruitur; taliter quod si hæc animæ unio diu permaneret, iam anima Paradisi gaudia hîc haberet: sed quia cito transit [ordinarie enim vix ad dimidiam horam pertingit, ut notavit N. M. S. Theresia *in vita sua cap. 8.*] talis suavitas plurimum mitigatur; non tamen omnino tollitur: nam cum ei transacta unione remaneat habitualis memoria unionis præteritæ, & spes sæpius futuræ, effluunt ex illa in intellectum vivæ quædam, & admodum expressivæ rerum cælestium species, quæ animæ deserviunt ad perfectam, quamvis abstractivam illorum contemplationem; & ex illa manet quodammodo sigillata voluntas divino sponsi amori: unde facile cætera despicit.

73 Dico 4. Unio activa est quædam conformitas voluntatis nostræ cum divina voluntate. Hanc autem conformitatem potest quælibet anima divinis auxiliis roborata acquirere. Nam ad hanc unionem non requiritur quod Deus potentias suspendat, est tamen necesse quod anima sibiipsi moriatur per omnimodam propriæ voluntatis abnegationem; quod hic difficilius accidit cum hoc propria fiat industria, & cum multa repugnantia. Si tamen maior est hic labor, maior quoque erit præmium si victoriam de seipsa reportaverit. Hanc unionem cum Deo debet quælibet anima contemplativa appetere, & continuo tanquam magis utilem, & securam à Deo petere. Sed væ nobis quàm pauci ad illam perveniunt. Nam licet multi Deum graviter non offendant, ob multa venialia ad hanc intimam Dei unionem nunquam pertingunt. Non requiritur ad hanc unionem quod Deus nobis interiores delicias gratiæ sensibilis communicet; sufficit quod filium suum Jesum-Christum nobis concesserit, qui verbo & exemplo viam nobis demonstravit. Unde hæc unio conformitatis propriæ voluntatis cum divina, debet esse universalis & in omnibus.

Dico 5. Ut ad hanc unionem perveniamus, debemus dicere cum Domino, fiat voluntas tua sicut in cælo & in terra, si tibi placitum fuerit fiat hoc; ita Domine si fuerit honor tuus fiat, si mihi videtis expedire, & utile esse probaveris: tunc dona mihi hoc uti ad honorem tuum; sed si mihi nocivum esse cognosceris, nec animæ meæ saluti prodesse, aufer à me tale desiderium: semper igitur cum timore Dei, & cordis humilitate desiderandum est, & petendum quidquid desiderabile menti occurrit: maximéque cum propria resignatione Deo totum committendum est atque dicendum: da quod vis, & quantum vis, & quando vis fac mecum: sicut scis & sicut tibi magis placuerit; tua voluntas mea sit & mea voluntas tuam semper sequatur: da mihi omnibus mori quæ in mundo sunt & propter te contemni & nesciri in hoc sæculo: in hac pace in idipsum dormiam & requiescam. 74

Dico 6. Hæc unio conformitatis fundatur in amore Dei, & proximi, si in utroque nos amore exercuerimus & præsertim in amore proximi: plus enim, & certius amorem proximi in nobis experimur quam amorem Dei. Multæ namque & evidentes circa proximum dilectionis occasiones occurrunt, quæ circa 75

circa Deum rarius contingunt. Unde merito concludit Evangelista, quod si non diligimus proximum quem videmus, nec Deum diligimus quem non videmus. Possumus igitur ex amore proximi facile ex nobis colligere qualis sit, & quam magnus amor Dei; maxime quia Deus in præmium amoris proximi quem nobis tam strictè præcipit, magnum amoris sui incrementum præbet: & si qui defectus in amore proximi saltem frequentes & voluntarios advertirit, certissime sibi persuadeat, quod ad hanc unionem divinam non pervenit quantumcumque sensibilis gratiæ ac devotionis gustum sentiat, & aliqualem in oratione quietis suspensionem experiatur: postulet ergo à Domino ut sibi perfectum amorem proximi concedat.

76 Dico 7. Ex hoc concluditur, quod sæpius orationis exercitium, & sensibilis devotionis gustum tenemur dimittere, cum aliquid in bonum proximi iuste præstandum occurrit: maxime si ex obedientia suscipiatur, quæ certa in omnibus præsertim religiosis esse debet, agendi regula. Unde licet orationis studium aliàs dimittere sit valde nocivum, & animæ periculosum, utile tamen & securum est ob amorem proximi, & ex obedientiæ præcepto saluti animarum vacare, prætermissa sæpius interna conversatione: & hac via ad perfectam cum Deo unionem pervenimus. Sed si charitas non exigat, nec obedientia præcipiat foras exire minus tutum est, & in intimis recessibus contemplationis immorari securum. Inde tamen non sequitur quod summa perfectio consistat in gustibus internis, nec in ecstasibus, raptibus, visionibus, ac revelationibus, nec in aliis similibus, quæ tantum sunt media ad illam: sed consistit in conformitate, ac unione voluntatis nostræ cum divina: ad hanc autem properamus tum medio orationis exercitio, tum si æquali animo & prompta voluntate cuncta nobis præcepta, sive facilia, sive ardua, sive dulcia, sive amara fideliter exequamur, divinæ subjectioni immobiliter subjecti: non enim est unica via Deo nos ad perfectionem perducendi. Unde qui aliqua ex his viis processerit, securus ad unionem cum Deo perveniet.

SECTIO X.

De oratione Recollectionis.

SUMMARIUM.

77 *Quid sit recollectio animæ explicatur.*

78 *Dantur duo modi orationis recollectionis: alius activus, alius passivus.*

79 *Ad primum modum activum orationis recollectionis sufficit considerare Deum intra nos ipsos.*

80 *Iste modus orationis non est oratio supernaturalis, quamvis haberi non possit absque speciali auxilio Dei.*

81 *Secundus modus orationis recollectionis, scilicet passiva, est supernaturalis & cur?*

82 *Signum, & effectus hujus recollectionis explicantur.*

PRo hujus sectionis intelligentia notandum est Recollectionem nihil aliud esse quam secessum, quo anima cum omnibus suis viribus ad interiora recipitur, & ab exterioribus elongatur. Duo sunt hujus recollectionis modi. Primus quidem activus: Secundus autem passivus. Primus industria nostra, sed cum auxiliis divinæ gratiæ solet acquiri: secundus ex pura liberalitate Dei supernaturaliter communicatur. His suppositis. 77 78

Dico primo. Ad primum modum sufficit considerare Deum intra nos ipsos, & quod ad alloquendum Deum non est necesse cælos ascendere, nec in alio loco illum quærere, quam intra nosmet-ipsos: nec indiget voce ut audiat, sed si oratio in corde prolata bona sit, infallibiliter à Deo audietur: ita D. Augustinus ad Probum, N.M.S. Theresia *in via perfectionis cap.* 28. Vocatur autem iste modus recollectionis, quia suas potentias colligit anima, & seipsam intrat: ibique divinus magister illam instruit, & orationem recollectionis concedet: ibi anima recollecta potest passionem Christi considerare, & illum sibi repræsentatum Deo offerre. Qui hoc modo in centro suæ animæ se recolligit, credat quod per viam bonam incedit, 79

incedit, & sine dubio in brevi ad fontem aquæ vivæ perveniet.

80 Dico 2. Iste modus recollectionis non est oratio supernaturalis, quamvis haberi non possit absque speciali Dei auxilio: potest tamen cum illo à nobis acquiri; cum hic non sit silentium potentiarum, sed tantummodo collectio illarum in seipsis: potest diversis acquiri mediis, sed necesse est, ut ab omni re exteriori nos liberemus, ut interius Deo adhæreamus; & si necessaria instet occupatio, saltem per momentum identidem nos colligere debemus in intimo cordis, recordari quod ibi habemus societatem valde utilem. Ad hanc recollectionem valde conducit assuescere intellectum quietare, ut attendat his quæ dicit illi Deus, cum quo loquitur: ad hoc enim necesse est sensus externos colligere intra se; ibique eos occupare. Tandem necesse est credere quod ad loquendum Deo, non est necesse clamare, cum Deus ipse præsens habeatur; sufficit igitur scire illum intra nos esse, & velle concedere, quæ petimus, nec à nobis exigere verba composita. Multum doleamus quod sæpe Deum existentem intra nos solum relinquamus, & in posterum sæpius in die nos ad eum interius colligamus.

81 Dico 3. Secundus modus recollectionis est supernaturalis, & sæpe accidit quòd, antequam quis de Deo cogitet, potentiæ interius colliguntur quasi voce divini pastoris collectæ; & quamvis hæc interna collectio multum suavis percipiatur, non tamen facile concipitur, quomodo contingat. Hunc favorem solet Deus concedere illis, qui se à mundanis negotiis expediunt, & maxime postquam diutius priori modo recollectionis propria industria vacaverit: ibi non suspenduntur potentiæ, nec ligantur, sed liberæ manent, ut in Domino suaviter occupentur. Quando qui se hoc modo sentit intra se collectum, si Dominum præsentem, inspicientem & auscultantem percipiat, cum suavi potentiarum silentio & interna mentis quiete ipsi adhæreat, & amoroso potius intuitu, quàm formato discursu cum eo alloquatur. Immo si vellet intellectualem discursum formare, suam quietem & intimam Dei communicationem turbaret: debet igitur anima sic intra se ad Deum collecta se totam ipsi domino dirigendam relinquere: nec de quovis alio curare: quælibet namque ejus operatio, vel particularis advertentia sacrum hoc otium impedire potest, & imaginationem ad operationes distractivas excitare: quando enim suspendit Dominus intellectum à sua connaturali operatione, in alio solet occupare superiorem ei communicans lucem; & tunc brevi tempore plus discit, quàm longo disceret industria sua.

Dico 4. Signum & simul effectus hujus recollectionis est quod anima sic intra se collecta & Deo adhærens res omnes mundanas & caducas ut tales æstimet, & ut nihil eas despiciat quantumcumque prius eas æstimaret, imo eas abhorret. Solet qui est in hoc statu clausis orare oculis, internam animæ fortitudinem experietur quamvis corpus ipsum debilitetur, & quamvis non statim à principio hæc omnia percipiantur cum in hac recollectione sit magis & minus; brevi tamen percipiuntur, si talis recollectio à Domino animæ concedatur: non tamen inde æstimationis propriæ, vel superbiæ exurget sensus: immo maioris humilitatis occasio nascetur: hoc enim proprium habet lux divina in hoc sublimi statu communicata, licet aliquando ex defectibilitate animæ occasio superbiæ ex hujusmodi gratiis accidere possit. 82

SECTIO XI.

De oratione quietis.

SUMMARIUM.

83 *Quid sit quies in præsenti explicatur.*

84 *Hæc quies ordinarie oritur ex interiori recollectione.*

85 *Ordinarie non communicatur nisi illis qui mentalis orationis exercitium diu habuerunt.*

86 *Iste gradus orationis est effectus Dei sapientiæ.*

87 *Magis pertinet ad gratias gratis datas, quam ad gratiam gratum facientem.*

88 *Cum hac quiete summa satisfactio, & gaudium animæ; maximaque corpori delectatio accidit.*

89 *Hac via prætendit Dominus quod intelligat*

telligat anima Deum sic ei præsentem esse, quod non indigeat nuntiis quibus cum eo possit agere, sed quod ipsa possit cum eo immediate loqui.

90 *Dum anima in hoc gradu orationis constituta fruitur interna pace, si advertat intellectum distractum, quid debeat facere exponitur.*

91 *Qui sunt in gradu orationis? Quomodo communicatis favoribus debeant uti?*

91 *In quo differat hæc oratio quietis ab oratione unionis exponitur.*

93 *Explicantur effectus veræ orationis quietis.*

94 *Effectus qui sequuntur ad falsam, vel fictam quietem declarantur.*

83 Dico primo. Quies prout ad præ-
sens attinet institutum, nihil aliud
est, quam iucunditas quædam volunta-
tis, nihil quærentis, nisi sic in Deo per-
severare: Videt se anima iuxta Deum,
videt se ab eo amatam, & in magno
pretio habitam, & singulari eius pro-
videntia protectam, & in hoc amore
voluntas quiescit tanquam in comple-
84 mento sui desiderij, quod iam consecuta
est. Hæc autem quies ordinarie oritur
ex interiori recollectione, unde ordi-
narie non communicatur, nisi his, qui
mentalis orationis exercitium diu te-
85 nuerunt, quamvis etiam aliquando à
principio concedatur: nam Dominus
sua dona concedit quando, cui, & quo-
86 modo vult. Est autem iste gradus oratio-
nis effectus Doni sapientiæ: non est
tamen communis omnibus habentibus
87 gratiam gratum facientem, sed magis
pertinet ad gratias gratis datas, quas
Spiritus Sanctus distribuit prout vult:
iuxta illud ad Corint. 12. *Alij datur per Spiritum sermo Sapientiæ, &c.*

88 Dico 2. Simul cum hac quiete summa satisfactio, & gaudium animæ, maximaque corpori accidit delectatio: tam quietæ sunt potentiæ, quod non audent se movere: non quod suspensæ sint, immo sentiunt se prope Deum stare; & memoria, & intellectus sunt liberi ad proprias operationes: sola voluntas manet captiva, & Deo unita. Quod si in hoc statu patiatur aliquid, est sentire quod ad suam libertatem pristinam redire potest, nollet intellectus aliquid aliud intelligere, nec memoria in aliis occupari: vident enim clare quod hoc unum solum est necessarium, & cætera omnia multum inquietant: nollent quod corpus moveretur, timent enim ne minimo motu, pacem, quam possident, amittant: hic accidunt quædam lacrymæ dulces: nihil illis causat laborem: denique toto tempore quo quies durat, voluntas propter delicias, quibus fruitur, manet absorpta, & libenter diceret cum D. Petro: *Domine bonum est nos hic esse.*

Dico 3. Hac via prætendit Domi- 89
nus, quod intelligat anima Deum sic ei
præsentem esse, quod non indiget nun-
tiis, quibus cum eo possit agere: sed quod ipsa possit cum eo immediate loqui in intimo sui cordis recessu, ubi Deus ei infundit aliqualem suæ gloriæ notitiam experimentalem, communicando ei internam satisfactionem, quam anima nescit, unde ei venerit: nec anima scit quid faciat, quid velit, quid petat; siquidem ei videtur se omne bonum invenisse, & nescit quid inveniret. Ad hunc quietis statum multæ pertingunt animæ, præsertim religiosæ. Unde necesse est quod anima in hoc statu cognoscat dignitatem suam, & cum reverentia gratiam sibi concessam æstimet, & sic evitet pericula illam amittendi & credat quod Deus eam ad magnum aliquid patrandum elegit: non debent tunc, qui sunt in hoc statu procurare sua industria gustus, & suavitates internas ei communicatas conservare, sed debent illis frui cum resignatione si Deus aliter non disposuerit: non debent tamen sua incuria tales communicationes amittere, sed se Dei dispositioni totaliter committere, quæ tunc Ipsum in omnibus diriget, sive in recipiendo, sive in operando.

Dico 4. Dum anima in hoc gradu 90
orationis constituta quiete fruitur interna pace, si discurrentem hinc inde, & distractum advertat intellectum, aut imaginationem, non multum in eis coërcendis laboret, quia vix poterit tunc illas potentias continere; & seipsam videndo labore perperam assumpto perturbans internæ suæ quieti nocebit: & sic nihil proficeret & multum perderet: sciat quod absque intellectus diligentia, sed suavi communicatione divina talibus deliciis fruitur. Unde tunc anima fruatur pace illi communicata, & parum curet de inordinatis intellectus, & imaginationis discursibus. Contingit hic aliquando quod anima, simul cum voluntate manens pacifica permittas

mittat alias potentias vacare his, quæ sunt divini obsequij, & utilitatis proximi; & sic anima simul Mariam in vita contemplativa & Martham in activa repræsentat.

91 Dico 5. Qui sunt in hoc gradu orationis, considerent propriam complexionem: & iuxta dictum prudentis directoris favoribus communicatis utantur: potest enim accidere, ut qui sunt debilioris complexionis, viribus corporis exhaustis, paulatim consumantur, & capite læso decipiant, si plus nimio internæ quietis gustibus adhæreant: & tunc raptus hanc orationem quietis consequentes potius sunt animæ deliquia mere naturalia, vel orta ex humore melancholico, quam veri raptus; cujus signum erit, si anima in tali raptu nihil videt, advertit, vel andit: nam in supernaturali raptu hæc omnia habet anima, ut advertunt communiter Doctores Mystici; quod magis periculosum erit si hujusmodi favores desiderent: desiderium namque imaginationem ad eos fingendos excitabit: quòd si superbia moventur, possent alios fictis imaginationibus decipere. Unde qui sic malè sunt affecti, non debent ultra vires internas occupari orationis hujus exercitiis.

92 Dico 6. Differt hæc oratio quietis ab oratione unionis. Primò, quia in oratione unionis habet se anima velut passive: In hac autem oratione quietis aliquantulum laborat, quamvis tam suaviter, quod laborem non sentiat. Secundo in oratione unionis omnes animæ potentiæ sæpius à sua connaturali operatione suspenduntur, ut internis deliciis plene Deo unitæ perfruantur: in oratione vero quietis intellectus, & imaginatio sæpe hinc inde discurrunt, licet facilius revocentur quam in oratione recollectionis. Tertio in hac oratione quietis anima quasi somnians dubitat, an ea quæ percepit, vera sint? In oratione vero unionis, nec imaginatio, nec memoria, vel intellectus possunt tantum bonum impedire, vel Dæmon immisceri, vel damnum afferri. Quarto in oratione quietis laborat anima in cibo deglutiendo, quem illi Deus præbet: in oratione vero quietis invenit in stomacho veluti cibum communicatum, nesciens quâ via id acciderit: quia tunc Deus est in intimo ejus centro, ubi maximas eis gratias influit, nec aliud quam consensum ab eo petit.

Dico 7. Duplex alia datur quies: alia naturalis, quæ tunc accidit quando quis denudat sensus tam internos, quam externos ab omnibus suis objectis, & operationibus, & otiosus quiescit absque ulla operatione: ut accidit illis qui dormiunt: & de hac quiete loquitur N. M. S. Theresia *in vita sua cap. 15.* quando dicit quod hæc quies incipit in devotione, & finit in quiete à nobis ipsis procurata. Alia quies datur causata à Dæmone, quæ tunc datur quando Dæmon, ut aliquos decipiat, se transformat in Angelum lucis, causando in contemplativis quandam falsam suavitatem, similem illi, quam Deus causat in anima contemplativa, & devota; sed hæ quietes cùm sint à talibus principiis causatæ, & naturæ ipsi rationali nocivæ, & oppositæ, statim per effectus quos in anima causant, dignoscuntur à viris expertis: ut asserto sequenti dicemus.

Dico 8. Effectus veræ orationis quietis sunt pax interna remanens etiam transacta illa quiete, profunda humilitas, & dispositio ad exercitia spiritualia, lux cælestis in intellectu, & in voluntate firmitas ad bonum, & reliquas virtutes, quas Dominus ipse multò excellentiores concedit, quàm propria possent industria acquiri, desiderium proficiendi in oratione, nec ipsius exercitium dimittendi, licet in eo continuando plurimum foret laborandum, quædam certitudo moralis propriæ salutis, sed humilitati conjuncta, quæ servilem excludens damnationis timorem, includit filialem amorem Dei absque propriæ utilitatis aut mercedis intuitu, desiderium solitudinis, ut ibi abundantiùs tanto bono frui possit, quædam moralis certitudo, quod hujusmodi quieta communicatio sit Dei secum familiariter agentis, gustus & mira suavitas quam Deus ponit in anima, quæ est multò major illâ quæ habetur meditationibus & virtutibus nostro labore acquisitis. Nam gustus nostro labore acquisitus non dilatat cor nostrum, licet terminetur ad Deum. Gustus tamen in oratione quietis à Deo communicatus cor mirabiliter dilatat, & expellit timorem amittendi salutem in pœnitentiis & exercitio virtutum: Mundi gaudia despicit, & tandem in omni virtute animam 93

animam perfectam reddit, licet anima non omnes hos effectus in principio percipiat, sed successu temporis ex diuturna perseverantia illos consequatur.

94 Dico 9. Effectus qui sequuntur ad falsam, vel fictam quietem ab imaginatione, vel à Dæmone causatam, sunt quod quies à nobis ipsis procurata incipit in deceptione, & finit in quiete à nobis ipsis procurata, quæ nullum causat effectum in intellectu, nec aliquem affectum in voluntate, & *statim deest*, & relinquit quandam ariditatem, ut ait N.M.S.T herefia *in vita sua cap.* 15. ut *suprà* diximus. Effectus verò quietis causatæ à Dæmone sunt perturbatio, defectus humilitatis, inhabilitas ad exercitia spiritualia, defectus lucis in intellectu, & firmitatis in voluntate: sed anima in his experta facile causam horum effectuum dignoscet, & quamvis ex illis inferat esse Dæmonem, non tamen multum affligi debet: si namque gustum & suavitatem in quiete perceptam ad Deum dirigat, & in ipso sua desideria collocet, ac simpliciter & cum recta procedat intentione, parum vel nihil damni Dæmon ei poterit afferre.

SECTIO XII.

De oratione Raptus.

SUMMARIUM.

95 *Raptus aliquid addit super ecstasim & quid hoc sit exponitur.*

96 *Excessus contingit quandoque ex causa interiori.*

97 *Quandoque contingit à causa superiori.*

98 *Ad Ecstasim concurrit tam vis appetitiva, quam cognoscitiva.*

99 *In potentia cognoscitiva est formaliter.*

100 *In vi appetitiva est causaliter, & dispositive.*

101 *Idem dicendum est de raptu, ac de ecstasi.*

102 *Ecstasis si perfecta sit contemplatio, potest vi sua causare alienationem à sensibus externis.*

103 *Quomodo hoc fiat explicatur.*

104 *Raptus potest accidere ex causa naturali.*

105 *Potest etiam nasci ex causa corporali.*

106 *Potest contingere virtute Dæmonum.*

107 *Potest etiam contingere virtute divina.*

108 *Quomodo distinguendum sit an raptus procedat à causa naturali, vel malo spiritu, vel à divino colligitur ex ejus effectibus & quomodo?*

109 *Oratio raptus superior est oratione recollectionis & quietis & oratione unionis ordinaria.*

110 *Repentinus hic anima raptus talis est quod extra corpus differri videatur.*

111 *In raptu multa videt anima admirabilia.*

112 *Hæc cælestium arcanorum manifestatio non fit per visionem intellectualem sed imaginariam.*

113 *Aliquando imaginaria visioni adjungitur intellectualis.*

114 *Quando visio est imaginaria, transacta visione de rebus visis recordatur, & potest loqui anima.*

115 *Quando visio est intellectualis, suspenduntur potentia & solum Deo manent unita, & non potest loqui de visis in ea.*

116 *Cur anima tot mirabilia visa in raptu vix eorum recordetur in particulari & multò minus exprimere possit?*

117 *Licet oratio raptus sit eximium donum amicitia Dei, non per hoc anima debet remanere secura de propria salute & cur?*

Dico primo. Licet oratio raptus idem sit apud Mysticos ac oratio volatus seu elevationis spiritus, seu ecstasis: re ipsa tamen raptus aliquid addit super ecstasim: nam ecstasis importat simplicem excessum mentis in seipso secundum quem aliquis extra suam cognitionem propriam ponitur. Raptus vero super hoc addit violentiam quamdam ab aliquo extrinseco, ratione cujus fertur in aliquod objectum naturale, seu supernaturale speculandum, modo sibi non naturali per ligationem: ut ait D. Thomas 2.2. *quæst.* 175. *art.* 1. ratione cujus anima sic rapta aliquando etiam corpus ad se trahit: ut legitur de multis sanctis 95

sanctis qui per aëra à terra elevabantur
à spiritu, quod fit virtute divina; licet
etiam aliquando Deo ita permittente
etiam à Dæmone fieri potest.
96 Dico 2. Excessus contingit quan-
doque ex causa inferiore: ut quando
videt stupenda ex quibus fit extra se:
ut *Actorum* 3. Repleti sunt stupore &
97 ecstasi. Quandoque à causa superiore;
quando, scilicet, contemplatur quis di-
vina, & rapitur extra se, supra se,
id est, extra cognitionem sibi connatu-
ralem, vel propriam, in quantum, vel
ad ea quæ sunt supra sensum, & ratio-
nem tendit, vel cum ad inferiora depri-
mitur: ut cum quis in furiam, vel de-
mentiam cadit: & hæc ecstasis est
infra se potius, quam supra se: concur-
runt autem ad ecstasim tam vis appeti-
98 tiva, quam cognoscitiva: in cognosci-
tiva est formaliter, quia ex intenta me-
ditatione unius abstrahitur intellectus
99 ab aliis: in appetitiva est causaliter, vel
100 dispositive: ex amore enim nascitur,
ut quis cogitet de amato: non enim
contentus proprio bono quærit frui ali-
quo extra se, & simpliciter talis amans
dicitur ferri extra se: secundum quid
verò rapi dicitur dum illud extrinsecum
101 bonum quærit, ut bonum sibi: idem
dicendum est de raptu, qui formaliter
pertinet ad cognoscitivam, causaliter
vero ad appetitivam: ex amore enim,
vel violentia affectus nascitur, ut homo
ab aliis alienetur: amor autem est in
virtute appetitiva.
102 Dico 3. Ecstasis, si perfecta sit con-
templatio, potest vi sua causare aliena-
tionem à sensibus externis eos absor-
bendo & ligando: ne à suis objectis ex-
citentur: ita D. Thomas 1. 2. *quæst.* 28.
art. 3. Et ratio est, quia cum anima sit
virtutis limitatæ tanta intentione, potest
rebus divinis incumbere, ut omnem
sensum derelinquat: ita ut nec ferrum,
aut ignem corpori suo amotum perci-
piat: vehemens enim interior occupa-
tio alienationem sensuum naturaliter
103 causat. Hoc autem fieri potest duplici-
ter: primo, cum ponitur homo extra
cognitionem sibi propriam, non am-
plius sensibus utendo: Altera cum ap-
prehensiva fertur supra sensum, & ho-
minem: quod non contingit nisi cum
versatur apprehensio circa objecta su-
pernaturalia, quæ sensum, & rationem
exuperant: & hæc est ecstasis superna-
turalis, in qua quantum anima magis
à corporalibus abstrahitur, tantum in-

telligibilium abstractorum fit *capacior*,
& ideò in somniis, & alienationibus
à sensibus corporis magis divinæ revela-
tiones percipiuntur, & prævisiones
futurorum.
Dico 4. Raptus potest accidere ex 104
causa naturali: ut accidit in illis, qui
propter aliquam infirmitatem, alienatio-
nem patiuntur. Potest etiam nosci ex
causa corporali; ut ex spasmo, & ex 105
ebrietate, & ex medicamentis somnifo-
ris, & ex lassitudine in oratione, vel
nimio studio: exsiccatis namque spi-
ritibus vitalibus destituuntur sen-
sus suis functionibus: similiter cau-
sari potest ex humore crasso impedien-
te fluxum spirituum. Potest etiam con- 106
tingere virtute Dæmonum; ut patet in
Arreptitiis: Non enim est super vires
Dæmonum magos, & sagas in ecstasim
rapere, impedientes sua vi naturali
spiritus ne defluant ad exteriores sen-
sus: unde impedita sensatione ecstatici
fiunt. Potest etiam contingere virtute 107
divinâ, cum aliquis à divino spiritu
elevatur ad aliqua supernaturalia cum
abstractione à sensibus; juxta illud Eze-
chielis 8. ***Spiritus elevavit me inter cælum, & terram, & deduxit me in Jerusalem in visione Dei.***
Quomodo autem distinguendum sit 108
an raptus procedat à causa naturali, vel
à malo spiritu, vel à divino, majus est
dubium? Respondeo tamen id colligi
ex ejus effectibus. Unde quando quis
volatur ad superiora cum oblivione eo-
rum, quæ retro sunt, ut contemplatio-
ni vacet, signum est talem raptum esse
à Deo. Et idem dicendum est, quando
ex iubilo interiori exterius manifesta-
tur gustus spiritualis, & dulcedo quæ
totum corpus concutere videtur. Unde
quidem lachrymis, vocibus, suspiriis in-
dicant illam spiritus dulcedinem, & in-
ternam amoris violentiam; alij gesti-
bus dicuntur saltare, & discurrere, ca-
nere, manibus plaudere, membris tre-
mere, & similibus: quamvis in his sal-
tibus, & hujusmodi actionibus viden-
dum est, an sint ordinati, vel inordi-
nati? Si ordinati possunt esse à spiritu
Dei: & sic saltantes vocantur iubilarij:
verba vero erumpentes appellantur
eruptores: si motus vero sint inordinati,
suspecti esse debent: ut notavit D. Tho-
mas *in 2. ad Timotheum lect.* 1.
Dico 5. Hæc oratio raptus superior 109
est orationi recollectionis, & quietis,
& etiam orationi unionis ordinariæ: &

habet effectus multo excellentiores: in unione ordinaria possumus spiritui resistere, quia compotes nostri sumus: quamvis aliquando propter ejus vehementiam difficulter resistatur; sed in raptu nullum penitus, aut vix nullum est remedium resistendi, venit enim tam in proviso, ac vehementi & accelerato impetu, quod statim absorbet, & à sensibus alienat; contingit namque aliquando, quod anima alicujus verbi, quod audivit à Domino, recordata, vel memor alicujus gratiæ sibi factæ vehementer ardeat, & crescente paulatim amoris scintilla sursum ad Deum, sphæram & centrum suum, cum impetu tendat, & rapiatur; secum etiam aliquando ferens è terra corpus: quæ corporis sublevatio aliquando etiam fit ministerio Angelorum: ut accidit Abacu, quando eum eripuit Angelus & Babilone constituit: quo casu anima magno timore concutitur, & in admirationem rapitur, cum tam sine consensu suo à sensibus abstrahitur, & in luce, & igne amoris, quem nescit tam mirabiliter ponitur: ante enim motum hunc repentinum non certo persentitur Deus, & quando magni sunt impetus amoris, non potest eis resisti.

Dico 6. Repentinus hic animæ
110 raptus talis est, quod extra corpus deferri videatur, vel saltem iudicari non
potest cum Apostolo utrum fuerit in
corpore vel extra corpus? Ipsi apparet
quod ad aliam regionem multo differentem ab ista fuerit translata in qua lucem clarissimam & diversæ rationis à
111 nostra, & tot alia mira videt: quod
etiamsi per intellectum, vel imaginationem diu cogitando vellet illa fingere,
& efformare nullo modo posset. Hæc
cælestium arcenorum manifestatio non
fit per visionem intellectualem, sed
per imaginariam, qua clarius videt ani-
112 ma, quam oculis corporeis, & absque
verbis ei prolatis multa conspicit. Videt
aliquando Sanctos aliquos, quos cogno-
113 scit, quasi diu cum illis egisset. Contingit etiam aliquando, quod imaginariæ
visioni conjungatur intellectualis, qua
videt Angelos & Angelorum Dominum notitia quadam mirabili absque eo
quod oculis corporeis quidquam videat. Et tamen magna differentia quando visio est tantum imaginaria; nam
tunc transacto raptu potest anima de ar-
114 canis, quæ vidit loqui, sic enim illa
objecta memoriæ manent impressa, ut
nunquam ab ea deleantur: ut quando
visio est intellectualis ligantur, & suspenduntur potentiæ, & soli Deo ma- 115
nent unitæ cum quadam generali notitia ipsius Dei; unde si aliquid in particulari sentiunt, vix possunt illud dicere, & multo minus exprimere: sunt enim, ea quæ videt adeo sublimia, quod de eis non licet hominibus loqui: ut ait Apostolus de his, quæ in mirabili suo raptu viderat & audierat: quia solum sensibilibus, & terrenis assueti vel ea non credente, vel saltem non capient; sunt tamen aliqua sic intellectualiter percepta, quæ possunt explicari.

Unde verò procedat quod anima post 116
tot mirabilium in raptu visionem vix eorum recordetur in particulari, & multo minus exprimere possit apta comparatione, quam S. M. N. Theresia adducit *mansione 6. cap. 4.* demonstrari potest. Nam sicut cum quis cubiculum regis ingreditur, ubi conspiciuntur multæ picturæ rari artificij, multa vasa aurea, vel argentea, multi lapides pretiosi, plura diversæ rationis opera ex christallo, vel alia materia admodum rara miro ordine disposita; licet ea omnia conspexerit vix in particulari quid potest dicere; licet dicat in genere se multa, & mira vidisse: quod maxime contingit si non noverit quæ vidit: sic in supernaturalibus objectis à Deo communicatis accidit quæ nostram naturalem capacitatem totaliter excedunt.

Dico 7. Licet oratio raptus sit Do- 117
num Dei maximum, & insigne testimonium amicitiæ ipsius, non per hoc tamen sic secura remanere debet anima de propria salute, quod nullo modo timeat: cum hoc sit contra consilium Apostoli dicentis: Cum timore salutem vestram operamini: nec debet confidere quod Deo sit præcisum, quin de obsequendo divinæ ipsius majestati fideliter cogitet: nec sic debet amorosis Dei frui delitiis, quin de flendis peccatis non sæpius attendat: immo dolor peccatorum tanto magis crescere debet, quanto favores, & gratiæ Dei sunt majores: Unde cum in hoc gradu orationis sint maximæ gratiæ, dolor peccatorum debet esse intensissimus: & hunc contritionis spiritum Sancti omnes in se ipsis conservare procurarunt, tanquam certum modum salvationis, & placendi Deo, timentes ne cælestium favorum

favorum communicatione evacuetur, & potius ista carere desiderant, quàm illo privari. Unde de S. M. N. Theresia legimus quod cum eam Dominus tot favoribus cælestibus locupletaret, ipsa sæpius exclamans peteret beneficiis in se divinis modum imponi, ne forte eorum evasione oblivione culparum suarum memoria tolleretur.

SECTIO XII.

De oratione impulsus.

SVMMARIVM.

118 *In quo consistat oratio impulsus exprimitur.*

119 *Iste impulsus est effectus gratiæ actualis, & liberalitatis Dei.*

120 *Hi impulsus quos anima sentit in sui centro sunt simul fortes, & suaves.*

121 *Multum differunt ab aliis communicationibus, & ab omni motu sensibili quem proprio studio procurare valemus.*

122 *Anima nihil cogitans aliquando se sentit à Deo veluti sagitta transfigi, & excitari.*

123 *Cognoscit anima vulnus illatum esse à Deo, quamvis nihil videat.*

124 *Clare sentit anima eum Deo stare, & tamen sentit pœnam.*

125 *Hæc pœna est illi dulcis.*

126 *Hæc pœna delitiosa non semper est in eodem gradu, aliquando cito transit, aliquando diu durat.*

127 *Cum hac pœna magis contenta est anima, quam cum suspensione orationis quietis.*

128 *Qui tales impetus non fuerit expertus, non potest eos cognoscere.*

129 *Hi impulsus à Deo proveniunt, & nescit anima quomodo se habeat.*

130 *In hac suavi pœna, & in hac infirmitate vult anima semper esse.*

131 *Quando vulnus amoris non ita vehementer infligitur, aliquod remedium potest anima adhibere ad mitigandum illum dolorem delitiorum.*

132 *Quando vulnus amoris est vehementer inflictum, nullum suppetit remedium ad mitigandum dolorem illum delitiorum.*

133 *Quomodo Deus loquatur animæ in prædictis gradibus orationis, sive recollectionis, quietis, unionis ordinariæ, sive impetus vel raptus explicatur,*

Dico primo. Oratio impulsus est 118
illa in qua recipit anima quosdam
impulsus à Domino, quibus excitata
magno spiritus impetu tendit ad ipsum,
Est autem iste impulsus effectus gratiæ
actualis, & liberalitatis Dei, ut ait D. 119
Thomas 1. 2. *quæst.* 109. *art.* 9. quo.
Deus prævenit animam, nec spectat
consensum ejus. Sunt autem hi impulsus, quos anima sentit in intimo
sui centro fortes, & simul suaves, &
tam delicatos, & subtiles, quod vix 120
ulla comparatione possunt exprimi: multum differunt non solum à prædictis
communicationibus, sed etiam ab omni 121
motu sensibili, quem proprio studio
nobis procurare valemus: contingit
enim aliquando, immo frequenter quod
anima nihil tale cogitans, nec Dei memoriam tunc habens sentiat se subito 122
velut sagitta à Domino immissa, vel tonitruo quodam excitari; & quamvis sensibilem non sentiat rumorem, cognoscit vulnus illatum esse à divino sponso, 123
& ipsum vocantem audit, tam evidenti
signo, quod dubitare non potest sponsum ei esse præsentem: nescit quid petat: clare namque sentit cum Deo stare, & tamen adhuc pœnam sentit: hæc 124
tamen pœna est illi dulcis, nec vellet 125
quod unquam cessaret: in principio
vulnerata tota tremit, & lamentatur, &
licet vulnus sentiat, nescit tamen quomodo, vel à quo vulnerata fuerit: hæc 126
pœna delitiosa non semper est in eodem gradu: nam aliquando diu durat,
aliquando cito transit, iuxta Dei beneplacitum: nihil enim ibi humana coöperatur industria: quando diutiùs durat
intenditur, & remittitur, nec in eodem
statu permanet: cum hac tamen pœna 127
magis contenta est anima, quam cum
suspensione orationis quietis, quæ conjunctam non habet pœnam.

Dico 2. Qui tales impetus non fuerit expertus, non potest eos cognoscere: 128
non enim sunt adinstar quorundam vehementium, qui ex sensibili devotione
causati plurimum inquietant, & quasi
obstruunt naturam: his enim cooperatur natura, & si non moderantur, sanitatem destruunt. Isti autem impetus de 129
quibus loquimur, sunt multum diffe-

rentes: non enim ad illos naturaliter cooperamur, sed à Deo proveniunt: non enim procurat anima, quod vulnus ex absentia Domini causatum illi dolorem excitet, & tamen fixam in intimo cordis sentit sagittam; unde nescit quomodo se habeat, aut quid sibi velit Deus: nam sagitta est odio sui temperata propter amorem, in cujus obsequio propriam vitam libenter perderet: non potest satis exprimi, nec extolli modus, quo Deus vulnerat animam: hæc pœna tam suavis est, quod nulla in hac vita sit delectatio, quæ tantum
130 satisfaciat: vellet anima semper hac infirmitate mori: hæc pœna gaudio mixta tenet animam velut extra se, & quasi dementem: non enim capere potest, quomodo hoc esse possit.

131 Dico 3. Quando vulnus amoris non ita vehementer infligitur, aliquod ei remedium potest anima mediis quibusdam mortificationibus adhibere; quæ tamen vix sentiuntur, nec plus doloris afferunt; licet usque ad effusionem sanguinis exsiccentur: ac si corpus esset mortuum modos & inventiones quærit, ut aliquid arduum, & afflictivum propter Deum operetur: sed primus dolor sic urget, & penetrat ut tolli non possit, sed tantum prædictis modis mitigari. Solus Deus remedium dare potest, & aliud non apparet, quam mors, qua mediante ad perfectam sui boni fruitionem perveniet: sed quando dictum vulnus amoris vehementer inflictum viscera, & cordis interiora penetrat,
132 nullum etiam ad mitigandum dolorem illum deliciosum suppetit remedium: sic enim corpus disrumpit & debilitat, quod nec pedes, nec manus movere potest; sed aliquando stat, aliquando sedet, velut interdicta, nec potest respirare tantum exigua voce, qu amvis sensu maximos gemitus edit. Impetus prædicti nec ab humore melancholico, vel à Dæmone, vel ab imaginatione causari possunt, sed manifeste percipitur, quod sunt à Deo. Unde qui similem favorem recipit, non timeat deceptionem ex parte Dæmonis, sed ingratitudinem ex parte sua. Unde gratias Deo agere conetur fideliter inservire, & videbit majores, & perfectiores Dei favores. Solent tandem hujusmodi impetus ad ecstasim terminari, licet tamen hæc communicatio sit valde divina, sublimior est alia pœna deliciosa in raptu communicata: ut *infrà* dicemus.

Dico 4. In uno quoque ex prædictis gradibus orationis, sive recollectionis quietis unionis ordinatæ, & impulsus, sive raptus, vel etiam in oratione unionis specialis, quæ fit in matrimonio spirituali (ut infra dicemus) aliquando assequitur Deus animam: unde voces audiuntur ab exterioribus, aliquando procedentes, & in auribus receptæ percipiuntur, aliquando in superiori parte animæ, & aliquando in intimo ejus centro, & tam distinctæ, quod de illis dubitari non potest. Hæ voces aliquando deserviunt ad animæ afflictæ solatium, aliquando ad ejus instructionem, vel ad aliorum profectum, vel etiam ad Ecclesiæ utilitatem. Communicat se etiam aliquando Deus in his gradibus orationis per visiones, sive corporeas, sive imaginarias, sive etiam intellectuales: sed quia de his iam *suprà* egimus, ideò in his explicandis amplius non immoramur. 133

DISPUTATIO II.

De effectibus intimæ, ac præsertim fruitivæ unionis animæ cum Deo.

SECTIO I.

De effectibus unionis passivæ.

SUMMARIUM.

134 *Ponitur primus effectus unionis passivæ.*
135 *Ponitur secundus effectus, & elucidatur.*
136 *Explicatur tertius effectus.*
137 *Ponitur quartus effectus ejusdem unionis.*
138 *Declaratur quintus effectus orationis passivæ.*
139 *Ponitur sextus effectus illius, & elucidatur.*
140 *Ponitur septimus effectus illius.*

Dico primò. Primus effectus hujus orationis est maximum animæ gaudium, 134

dium, cum quadam liquefactione totius naturæ, adeo magna, ut anima languens penitus deficere videatur: nec in sola anima tale gaudium sistit, sed aliqualiter ad corpus redundans deliciarum spiritualium gustum, & saporem,
135 iuxta captum ipsius communicat. Secundus effectus est tenerrimus devotionis sensus: transacta siquidem hac oratione vellet anima se totam consumere non pœnis, sed, deliciosis quibusdam lachrymis: suavitas autem concomitans hunc lachrymarum imbrem tam magna est, quod omnia terræ gaudia longe superet: videtur hoc quidem paradoxum,
136 verumtamen sic res se habet. Tertius effectus est memoria cælestium communicationum, quas tempore hujus unionis recipit anima: nam licet, quando fiunt, maneat ipsa velut absorpta Deus tamen ita se præcordiis animæ imprimit, quod in se ipsa reversa nullo modo dubitare potest, quin fuerit in Deo, & Deus in ipsa: quæ veritas tam firmiter inhæret ei, quod quamvis per multum tempus Deus eandem gratiam ei non faceret, non tamen posset anima illius oblivisci: & hæc certitudo de facto sibi tali communicatione sic est effectus & signum istius unionis, quod si abesset, infallibiliter concluderetur, non fuisse tunc unionem totius animæ cum Deo, sed alicujus potentiæ, vel fuisse diversum favorem à Deo communicatum.
137 Dico 2. Quartus effectus est ingens animus, ita ut si propter Deum aliquid foret animæ tolerandum, immo patiendum usque ad mortem, velut magnum solamen, & mirabile beneficium arbitrantur: habet etiam hic anima summam humilitatem, & cognitionem propriæ velleitatis, & solum se iudicat dignam inferno. Unde ab ea abest totali-
138 ter vana gloria. Quintus effectus est desiderium laudandi Deum unde maxime cupit, ut Deus ab omnibus laudetur, & ab omnibus cognoscatur. Hac gratia anima roborata despicit tormenta, & quasi nihil esse ducit, quidquid ex parte sua tolerarunt martyres, sciens
139 unde robur eis adveniret. Sextus effectus est desiderium iuvandi proximum, & quasi nesciens illum adjuvat per hoc quod alij virtutum ejus odore tracti ad desiderabilem, & suavissimum eorum fructum carpendum currunt. Et hoc desiderium non est superficiale, sed sic intimum quod viscera penetrans animam efficaciter urgeat. Septimus effectus est gradus hæroïcus omnium virtutum, ut ipsamet advertit anima. Quod au- 140
rem cruciat hanc animam, est considerare quod de tam sublimi statu debeat iterum redire ad proprium iudicium, ad solicitudines hujus sæculi, quibus omnibus liberam se esse desiderat. Unde dormire est illi fastidiosum, comedere molestum, non vult in se vivere, sed in Christo, in quo vita ejus abscondita est: unde ait cum Apostolo: Vivo ego, iam non ego, vivit verò in me Christus. Item Vivere mihi est & mori lucrum. Qui enim sic Deo manent uniti, habent conversationem iam in cælis cum Deo, non quidem per realitatem existentiæ, unde iam cælestem cum Christo ducunt vitam, nihil aliud quam ipsum cogitantes.

SECTIO II.

De effectibus orationis unionis activæ.

SVMMARIVM.

141 *Ponitur primus effectus orationis unionis activa.*
142 *Ponitur secundus effectus unionis activa.*
143 *Ponitur tertius effectus unionis activa.*
144 *Ponitur quartus effectus unionis activa.*
145 *Ponitur quintus effectus unionis activa.*
146 *Ponitur sextus effectus unionis activa.*

Dico primo. Primus hujus orationis unionis effectus, est maximus 141
meritorum cumulus: cum enim præter generales meriti conditiones requiratur paritas conditionis ex una parte cum debitis circumstantiis, & ex alia multiplicatio bonorum operum, ad hoc ut meritum plurimum augeatur, nihil tam cooperatur ad utrumque quam conformitas nostræ voluntatis cum divina, ac perfecta resignatio ad Dei voluntatem: nam qui perfectam suæ voluntatis cum divina conformitatem habet, non suam, sed ubi vult, quomodo vult. Secundus 142
effectus est summa pax interna & externa:

externa: qui enim in omnibus, quæ contingunt, divinam ſcit compleri voluntatem, vel beneplaciti in bonis, vel permiſſionis in malis; cuncta approbat, ut recte facta vel patienter tolerat, ut iuste permiſſa. Unde cum toleratur voluntatis propriæ repugnantia, cum his quæ paſſim contingunt, nulla ſuccedit inquietudo, ſeu interius in anima, ſeu exterius in aliorum converſatione: & ſic ſumma pax tum interna quam externa conſervatur.

143 Dico 2. Tertius effectus eſt, internæ ſuavitatis abundantia: quia ſicut ex pace externa ſequitur ubertas fructuum, quos bellum diſſipat: ſic ex pace interna ſequitur ubertas ſpiritualium chariſmatum, & miræ ſuavitatis abundantia, quæ ſingula turbatio mentis diſſipat: cum igitur (ut dictum eſt) in hac unione ſit maxima pax interna & externa, viget etiam maxima ſuavitas ſpiritus ex influentia divinorum chariſmatum emanans: ita ut poſſit etiam de iſtis intelligi quod de beatis dicitur: Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ, & de torrente

144 voluptatis tuæ potabis eos. Quartus effectus eſt quædam participatio beatitudinis, & imitatio beatorum: nam ſicut beati videntes divinæ voluntatis rectitudinem ei totaliter confirmantur: Unde eorum beatitudo turbari non poteſt, quidquid in rerum natura fiat: ſic qui ad hanc unionem conformitatis propriæ voluntatis cum divina pervenerunt, ex nullo accidenti turbari poſſunt: omnia ſiquidem ex divina diſpoſitione procedentia humiliter ſuſcipiunt: unde benedicunt Dominum cum Pſalmiſta in omni tempore.

145 Dico 3. Quintus effectus eſt immutabilitatis divinæ communicatio, Deus namque eſt immutabilis omnino, tam quoad ſubſtantiam, quam quoad operationem; ita ut ſemper uniformis, & æqualis ſibi ipſi permaneat: hanc autem immutabilitatem quodammodo Deus communicat his, qui ad hunc ſtatum unionis per conformitatem pervenerunt. Nam licet quoad ſubſtantiam ſint mutabiles & corruptibiles quamdiu ſunt in hac vita, in ſua tamen operatione ſunt quodammodo immutabiles: quia per conformitatem omnimodam cum divina voluntate ſunt ſemper ita diſpoſiti, ut eorum cognitio ſit ſtabilis in Deo, ad quem omnia cogitata reducit; & eorum voluntas Deo firmiter

146 adhæreat. Sextus tandem effectus eſt quædam Deificatio operationum, non ſolum, quia in hoc gradu unionis conſtituti potius Spiritu Dei aguntur, quam agant: Sed quia hic divina voluntas conſideratur, ut cauſa proxima, & immediata operationum ipſi, ut regulæ proximæ correſpondentium: unde eas informat & quodammodo deificat: & propterea ſicut operationes Chriſti dicuntur Theandricæ, ſive Dei viriles, quia ſuppoſitum eas eliciens erat Deus homo, ſic talium operationes poſſunt aliqualiter dici Theandricæ per conformitatem, & quandam transformationem voluntatis creatæ in divinam.

SECTIO III.

De effectibus orationis impulſus, ſeu unionis impulſivæ.

SUMMARIUM.

147 *Ponitur primus effectus orationis impulſus.*
148 *Ponitur ſecundus effectus orationis impulſus.*
149 *Ponitur tertius effectus orationis impulſus.*

Dico primo. Primus effectus orationis impulſus, eſt maximus mundi contemptus: cum enim hic mens cæleſti lumine perfuſa rerum omnium merita dignoſcat, clamat cum Eccleſiaſtico, vanitas vanitatum & omnia vanitas præter amare Deum, & illi ſoli inſervire: & ſuppoſita hac divina luce ſtatim inſurgunt vehementes impetus in anima, quibus mundi vanitates ſic deſpicit, & horret, quod multum affligitur illas intueri, & in illis quamvis invicta commorari: ſic interius omnes dignitates ſpernit, quod quamvis exterius imperatores, reges, & principes tanquam Dei miniſtros iuxta Apoſtoli præceptum veneretur, in animo tamen parum æſtimat, ſi vitiis occupatus & ſcandaloſos noverit: ſolos tollit ex corde fideles Dei ſervos, & omnibus potentatibus præfert, quia ſolam virtutem credit eſſe laudabilem. Vehementes hos impetus ſentiens vellet omnibus prædicare quæ novit, vellet ab amore viſibilium omnes abſtrahere, & ad inviſibilia deſideranda transferre. 147

Dico

148 Dico 2. Secundus effectus est vehemens æternorum desiderium; nam cùm terrenis puram experiatur vanitatem, ad æternorum desiderium vehementi consurgit impetu, & ad Deum vigiter aspirat; in quo super omnia, & in omnibus requiescere debet, cum sit sanctorum æterna requies. Tertius ef-
149 fectus est amor laborum propter Deum: cum enim anima videat se nondum posse ad sponsum suum transvolare, labores ardenter appetit, quibus ad ipsum se prævenire posse, & se placiturum credit: talis erat impulsus ille, quo S.M.N. Theresia dicere solebat, Domine aut pati aut mori, quod faciebat non solum propter meritum, sed etiam propter solatium, quod in laboribus inveniebat. Unde Dominus tali animæ sæpe pluribus viis dolores, & labores concedit, qui sic animam affligunt, aut pœnas purgatorij, si non inferni pati videatur.

SECTIO VI.

De effectibus orationis Raptus seu unionis ecstative.

SVMMARIVM.

150 *Ponitur primus effectus orationis raptus.*
151 *Ponitur secundus effectus orationis raptus.*
152 *Ponitur tertius effectus orationis raptus.*
153 *Ponitur quartus effectus orationis raptus.*
154 *Ponitur quintus effectus orationis raptus.*
155 *Ponitur sextus effectus orationis raptus.*
156 *Ponitur septimus effectus orationis raptus.*

150 Dico primo: Primus effectus orationis ecstaticæ est in corpore, quod ita remanet, ac si per animam non informaretur, infrigidatur enim calore naturali deficiente, clauduntur suaviter oculi, & alij sensus amittuntur: contingit tamen aliquando quod corpus infirmum in hac oratione sanita-
151 tem recuperat. Secundus effectus est accensum desiderium, quod habet anima serviendi Deo: vellet enim habere mille vitas, ut eas in obsequium Domini posset exponere, vellet quod omnia verterentur in linguas, ut secum Divinæ majestati laudes concinerent; maximum patiendi, & pœnitentiæ desiderium habet, nihilque quantumcumque difficile & arduum, refugit si Deo in aliquo placere possit: cætera enim nihil esse ducit in comparatione illius. Tertius effectus est multò major 152
contemptus mundi, quàm fuerit in præcedentibus orationis gradibus: cum enim anima in hoc gradu majorum rerum divinarum notitiam acquirat, omnia temporalia arbitratur quasi stercora, & vivit in hoc mundo cum labore, & fastidio, & solum æstimat quod possunt ad divinum cultum, & obsequium conducere.

Dico 2. Quartus effectus est noti- 153
tia tum divinæ majestatis, tum propriæ infirmitatis: multa namque de divinis perfectionibus animæ in ecstasi constitutæ manifestantur, ex quibus plus Deum cognoscit, ac simul se ipsum magis cognoscit: contraria siquidem iuxta se posita magis elucescunt. Quin- 154
tus effectus est ardentissima sitis Dei viventis: cum enim in hac oratione tam sæpe aquæ fontis vivi ad eam defluant, ad ipsum fontem Dei pervenire desiderat: unde anxie mori appetit, & cum lachrymis ab hoc exilio postulat liberari. Sextus effectus est pœna maxima, sed 155
delitiosissima, sive pœna simul cum gaudio, & iubilo: est autem hæc pœna causata ex absentia Dei, cujus incremento Deus ipse cooperatur, ut animam purificet & pretiosiorem efficiat ut sic eam suorum charismatum varietate decorare possit: & simul pœnam purgatorij debitam suaviter & anticipate solvat. Unde hæc pœna est major, quam illa quæ habetur in oratione impulsiva: nam illa est communis animæ & corpori; nec est tam vehemens: ista solum tangit animam, & est vehementior illa, est adinstar ignis urentis sed tolerabilis ista adinstar ignis inflammantis & intolerabilis. Unde anima in hoc statu dicere potest cum Iob. Mirabiliter me crucias, & solum habet solatium si reperiat virum expertum, cum quo de suo vehementi tormento tractaret: quamvis autem anima plurissimum patiatur, hanc tamen pœnam esse delitiosissimam experitur. Tum quia viæ Crucis securior est. Tum quia hæc pœna est

est pure spiritualis:solet autem hæc pœna magno raptu, vel cælesti visione terminari, qua Deus consolatur & fortificat animam, ut patienter & libenter acceptet hic vivere quandiu ipsius divinæ voluntati placuerit.

156 Dico 3. Septimus effectus est quidam mentis iubilus, & quidam gradus orationis extraordinarius, quem anima capere non potest, & minus exprimere: tantum novit in confuso esse magnã potentiarum unionem, quæ tamen à Domino liberæ relinquuntur,ut communicatis gaudeant delitiis, quæ etiam ad sensus aliqualiter redundant: credit se tunc securam, & merito, non enim possibile videtur quod tantus iubilus mentis in intimo ipsius centro resonans cum tam profunda pace, cum tam ineffabili lætitia, quæ ad laudandum Deum omnes invitat, possit ab alio quam à Deo procedere. Multum est quod tunc taceat, & quod divinas laudes incessanter non declament. Unde N.M.S. Theresia *Mansione* 8. *cap.* 2. ait quod mirum est quod in hac via spirituali complexio naturalis resistere possit,nec penitus vita deficiat: Nam pœna tam vehemens ex una parte qualem descripsimus, & ex alia gaudium tam excessivum vires naturæ superare videntur. Unde opus est in patiente similia non solum animo, sed & speciali Dei auxilio, qui simul mortificat, & vivificat, deducit ad inferos, & reducit.

SECTIO V.

De effectibus orationis unionis fruitivæ.

SVMMARIVM.

157 *Ponitur primus effectus orationis unitivæ.*

158 *Ponitur secundus effectus orationis unitivæ.*

159 *Ponitur tertius effectus orationis unitivæ.*

160 *Ponitur quartus effectus orationis unitivæ.*

161 *Ponitur quintus effectus orationis unitivæ.*

162 *Ponitur sextus effectus orationis unitivæ.*

163 *Ponitur septimus effectus orationis unitivæ.*

164 *Ponitur octavus effectus orationis unitivæ.*

Dico primo. Primus effectus orationis unionis fruitivæ est in se 157
percipere quasdam inspirationes secretas, quæ dant vitam ipsi animæ Christo iam dispensatæ; ita ut vere cum Apostolo dicat: Mihi vivere Christus est: & aliquando tantam habent vivacitatem, quod animam penetrantes amorosa exprimunt verba erga sponsum, quem sibi præsentem, ac intime sentit unitum ipsa anima. Secundus effectus est 158
tranquillitas ac velut immobilitas animæ; sic enim anima in centro sui rempore orationis unionis fruitivæ recollecta manet, ut careat motibus illis, quos in aliis grad ibus orationis patiebatur; & quamvis aliquando ejus potentiæ moveantur, nullum tamen inde motum participat, qui pacem ejus turbare possit; nec ullum patitur detrimentum. Tertius effectus est oblivio quædam sui; 159
sic enim anima in sponso suo diligendo occupatur, quod sui curam totaliter deponat.

160 Dico 2. Quartus effectus est intimum de imitando Christum desiderium, quem interius præsentem experiuntur. Unde durante unione vivam de illius habet anima præsentiam, nec aliud vult, quàm cum illo continuo loqui, & assiduis laudibus exaltare. Quin- 161
tus effectus est perfectissimæ animæ sic Deo suaviter unitæ pulchritudo:omnes quippe divinæ gratiæ tanquam ornamenta, & dotes matrimonij spiritualis ei conferuntur: unde conjunctim in ea reperiuntur gratiæ gratis datæ, quas alij divisim communicatas connumerat Apostolus 1. *ad Corint.* 12. Tertius 162
effectus est abundantia divinæ suavitatis. Unde N.M.S. Theresia *Mansione* 7. *cap.* 3. ait hic cum abundantia dantur aquæ fervæ divino amore vulneratæ. Et Augustinus *lib.* 9. *Confessionum cap.* 10. ait: Sileat hic tumultus carnis, sileant phantasiæ, sileant, & poli, & ipsa sibi anima sileat, & loquatur ipse solus, non per ea sed per ipsum, ut audiamus verbum ejus. Intra in gaudium Domini sui.

163 Dico 3. Septimus effectus est mirabilis splendor lucis, quo Deus fidelibus servis, immo dilectissimis amicis suis in hac unione fruitiva constitutis plura

plura cælestium veritatum arcana manifestat: de quo intelligitur illud dictum Isaiæ. *Et implebit splendoribus animam suam.* Octavus effectus & universalis est exercitium pene continnum in virtutibus hœroïcis: hæ virtutes communiter dicuntur esse purgati animi, quia sunt virtutes assequentium divinam beatitudinem, seu beatorum, vel aliquorum in hac vita perfectissimorum: ut ait D. Thomas 1. 2. *quæst.* 61. *art.* 5. Sed de his vide seqnentem in qua præcipuæ virtutes hœroïcæ explicantur.

DISPUTATIO III.

De intima unione animæ contemplativæ cum Deo secundum partem affectivam in exercitio virtutum hœroicarum.

SECTIO I.

De exercitio Fidei hœroïcæ.

SVMMARIVM.

165 *Quando dicantur virtutes hœroïcæ.*
166 *In quo consistat fides hœroïca.*
167 *Qui ad divinam unionem accedunt, habent fidem hœroicam.*
168 *Fides hœroica etiam dirigit humana.*
169 *Fides hœroica est eorum quæ suadet executio.*
170 *Impossibile est aliquem fide hœroica credere Deum, & illum non amare.*
171 *In quibus fuerit hac fides hœroïca explicatur.*
172 *Hanc fidem optabat Christus discipulis suis.*

165 PRo hujus & aliarum sectionum explicatione notandum est cum D. Thoma 1. 2. *q.* 65. *art.* 5. Fidem, hœroïcam, & alias virtutes, hœroïcas tunc dici, quando sunt virtutes purgati animi: tunc autem tales dicuntur, quando sunt virtutes iam assequentium divinam similitudinem: ita scilicet quod prudentia sola divina intueatur, temperantia terrenas cupiditates nesciat, Fortitudo passiones ignoret, iustitia cum divina mente perpetuo fœdere societur, eam scilicet imitando; quas quidem virtutes dicimus esse beatorum, vel aliquorum in hac vita perfectissimorum. His suppositis.

166 Dico primo. Fides hœroïca non solum consistit in eo quod sit fides viva, & formata charitate, & gratia; hæc enim fides in omnibus iustis reperitur (ut supra diximus) sed addit ei quandam infallibilitatem, & firmitatem, ut evidentia credendorum videatur illis: namque quibus Deus præsertim in divina unione 167 fruitiva se, manifestat talem certitudinem de rebus fidei communicat, ut non tam credere divinas veritates, & revelata mysteria, quam velut intueri videatur, & experimentalem quodammodò de illis scientiam habeat; ita ut nihil quamtumvis clarum, & evidens adæquare valeat certitudini, quam circa veritates infallabiles nostræ fidei ipsa habeat.

Dico secundo. Fides in hoc gradu hœroïco sita non tantum divina contemplatur, sed & ex tali contemplatione dirigit humana; divinam siquidem excellentiam agnoscens omnium creaturarum quasi nihilitatem despicit. Unde tunc anima licet alios terrenis desideriis videat occupatos, ipsa celestibus tantum inhæret, & spiritualia exercitia tantum contemplatur: arduam Crucis viam ambulat, austeram ducit vitam, fugit honores, divitias spernit, pati & contemni pro Deo desiderat; hoc enim lumen interius cunctarum virtutum perfectionem manifestando inspirat quid sit humilitas, quid obedientia, quid charitas; & sic de aliis virtutibus. 168

Dico 3. Ex eodem principio sequitur 169 peccatorum & imperfectionum evacuatio. Uera enim fidei professio est eorum, quæ suadet executio: quid enim homini refert credere verum sit falsus? quid conducet ad salutem credere divitias esse spinas quod Christus docuit, si illas expectat ut rosas? Si vere credit, tantum debet horrere abundare divitiis, quantum timet pungi spinarum aculeis. Omnes per fidem credunt verum, sed solum ille vere credit, qui quod credit exequitur. Tales sunt qui habent fidem hœroï- 170 cam: nam hi quæ credunt, exequutur, & sicut in certitudine fidei sunt immutabiles, ita in virtutum exercitio sunt admirabiles. Hinc Sancto Philippo Nereo videbatur impossibile aliquem credere Deum, & eum non amare: & rectè quidem dicebat de fide hœroïca: hæc enim sic mentem Dèo coniungit ut vix de aliis, quam de divinis rebus cogitare valeat: causat intimum Dei amorem, perfectam ejus mandatorum executionem, continuam ejus præsentiam: ut ait cum D. Thoma N. Philippus à Trinitate *p.* 3. *tract.* 2. *discursu* 1. *art.* 1.

171 Dico 4. Hæc fides hœroïca fuit in antiquis Patriarchis & Prophetis. Quomodo enim Abraham intentasset filium immolare, nisi præceptum à Deo datum esse infallibiliter credidisset? Quomodò è terra sua exiret ad Dei visum? quomodo posset expectare generationem ab eodem filio quem volebat occidere, nisi fidem vivam & hœroïcam de Dei iussu, & promissione habuisset? Hinc vocatus fuit pater fidei nostræ: & de eo Paulus dixit. Credidit Abraham, & reputatum est ei ad iustitiam. Eadem fides fuit in patribus novi testamenti: quomodo enim sanguinem, & vitam funderent tot martyres pro Christo, nisi hœroïcam hanc fidem haberent. Idem dicendum est de Religionum Patriar-
172 chis. Hæc fides est quam Christus suis optabat discipulis; hæc est quæ sanctos patrat in Ecclesia, quæ mentes transfert, quæ mortuos suscitat, naturam invertit, maria siccat, terram movet, solem sistit, & quodammodo Deo imperat.

SECTIO II.

De exercitio spei hœroicæ.

SUMMARIUM.

173 *In quo consistat spes hæroïca explicatur.*
174 *Spes hæroïca in solis viris perfectis reperitur.*
175 *Quid debeat facere qui vult colere exercitium spei hœroicæ.*
176 *Qui sunt in statu unionis divinæ, habent spem hær oïcam.*

173 Dico primo. Perfecta spes & in gradu hœroïco desumitur ex perfecto modo sperandi: hic autem consistit in duobus; scilicet, quod sit in solo Deo; & ex toto corde: ita dicitur Proverbiorum 3. *Habe fiduciam in Domino ex toto corde tuo, & ne innitaris prudentiæ tuæ.* Et Jeremiæ 17. dicitur: *Maledictus homo qui confidit in homine*: consistit igitur spes hœroïca in eo quod homo solum Deum speret, tanquam finem, creata vero bona tantummodo amet, & speret quatenus sunt necessaria, vel magis conducentia ad bonum æternum consequendum: ita D. Thomas 2. 2. q. 17. art 4.

174 Dico 2. Hæc spes hœroïca, & firma solum in viris perfectis reperitur: nam in aliis solum spes ordinaria, & plerumque fluctuans, & instabilis reperitur. Hanc spem habuit Abraham, quando contra spem credidit: ut dicitur ad Romanos 4. Eandem habuit Job quando post tot ærumnas dixit: Etiamsi occiderit me, in ipso sperabo. Eandem habuit Apostolus Paulus quando dixit *Regeneravit nos Christus in spem vivam.* Eandem habuit S. M. N. Theresia, quando dicebat in ultima suarum exclamationum fol. 769. *Malo vivere & mori in spe & conatu vitæ æternæ consequendæ, quam possidere omnes mundi creaturas, omniaque sua bona, quæ tandem finem habituræ sunt.* Mitto alia exempla sanctorum passim occurrentia propter brevitatem.

Dico 3. Qui hujus hœroïcæ spei vult exercitium colere, licet de propria debeat in omnibus infirmitate humiliter diffidere, semper tamē debet de Dei bonitate, & omnipotentia cōfidere, qui voluntatem timentium se facit dum aliquid ad majorem ipsius Dei gloriam aggrediuntur: propterea fideles ejus servi, & amici singulares hujusmodi sunt, qui ad hunc intimæ unionis statum pervenerunt: sic in ipso confidunt, ut divina ejus omnipotentia, dum sperantur, uti ad libitum videantur; & ipsi fiducialiter dicunt: In te Domine speravi, non confundar in æternum. 175
176

SECTIO III.

De exercitio Charitatis hœroïcæ erga Deum & erga proximum.

SUMMARIUM.

177 *In quo consistat charitas erga Deum declaratur.*
178 *Quando dicatur charitas hæroïca exponitur.*
179 *Charitas est forma aliarum virtutum.*
180 *Iuxta eminentiam virtutum, quas quis habet, est eminentia charitatis.*
181 *Quos gradus habeat charitas hæroïca erga Deum explicatur.*
182 *Non solum anima per exercitium charitatis erga Deum in ipsum transformantur, sed etiam ipsum corpus transmutatur.*
183 *Non semper charitas causat eandem mutationem corporis.*

184 *Idem*

184 *Idem amor iuxta dispositionem animæ diversos causat effectus.*
185 *Exercitium charitatis erga proximos quoad substantiam cadit sub præcepto.*
186 *Quoad gradum hæroïcum cadit sub consilio.*
187 *Quid operetur hæc charitas erga proximos.*
188 *Quos effectus habeat hæc charitas ex mente D. Pauli.*
189 *Referuntur plura exempla charitatis hæroïcæ.*
190 *Hæroica charitas erga proximum non tam in verborum apparentia, quam in opere virtutum videtur.*
191 *Qui ad statum intimæ unionis pervenerunt, habent hanc hæroicam charitatem erga proximos.*

177 Dico primo. Charitas erga Deum consistis in eo, quod Deum summum bonum diligamus propter ipsius bonitatem, reliqua autem omnia in ipso, & propter ipsum: ita D. Thomas
178 2. 2. *quæst.* 23. *art.* 3. Tunc autem charitas dicitur hœroïca quando major est hujus divini amoris incendium. Colligitur autem hoc majus incendium ex modo operandi alias virtutes: ut enim
179 ait D. Thomas *suprà cap.* 8. Charitas dat formam actibus omnium aliarum virtutum, sicque ipsa est forma illarum, cum per ipsam actus omnium aliarum virtutum ordinentur ad ultimum finem, nempe summum bonum; & à charitate reliquæ virtutes vivificantur. Iuxta Apostolum ad Colossenses 3. *Super omnia autem hæc charitatem habete*, quod
180 est vinculum perfectionis. Et 1. ad Corinthios 1. *Finis autem præcepti est charitas.* Et 1. ad Corinthios 13. *Charitas patiens est, benigna est, omnia credit, omnia sperat.* Unde iuxta eminentiam virtutum, quas quis habuerit, erit eminentia ejus charitatis.

181 Dico 2. Hujus hœroïcæ charitatis erga Deum decem gradus assignat D. Bernardus. Primus est in quo facit languescere utiliter: Secundus in quo quærere incessanter: Tertius in quo operari indesinenter: Quartus in quo sustinere infatigabiliter. Quintus in quo appetere impatienter. Sextus in quo currere velociter. Septimus in quo audere vehementer. Octavus in quo stringere inamissibiliter. Nonus in quo ardere suaviter. Decimus in quo assimilari totaliter. Hos gradus, seu actus hœroïcæ charitatis erga Deum plures animæ in seipsis experiuntur: sic ardebat charitate N.M.S. Theresia, ut cor ejus disruptum suaviter moreretur. Sic Augustinus hœroïcæ charitatis exercitio transformatus erat, ut diceret si ego Deus essem & tu Augustinus, vellem fieri Augustinus, ut Augustinus fieret Deus.

_ *Directorium Mysticum.*

Diço 4. Non solùm animæ in hoc 182
exercitio hœroïcæ charitatis erga Deum in ipsummet per affectum, & quodammodo in in effecta transformantur, sed etiam ipsum corpus ex quadam animæ redundantia transmutatur. Unde de multis Sanctis legimus quod in hac vita iam dotibus beatorum corporum fruebantur. Sic Moyses ex colloquio Dei cælestes in vultu referebat splendores: mitto exempla aliorum Sanctorum quæ infinita sunt. Quandoque etiam corpus quasi obrigescit, & membra inhabilia, & inflexibilia sunt ex subita fervoris, & suavitatis influentia: cujus ratio est, quia corde inflammato spiritus omnes distenduntur, & membra amittunt habilitatem officiorum suorum: ut sæpe vidimus in subito terrore vel immoderata lætitia; vel odio, aut amore: ut declarat Cartusianus *de fonte lucis art.* 8.

Dico 5. Licet hæc hœroïca chari- 183
tas, sive amor ferventissimus erga Deum maxime dum mentem eminens contemplatio illustrat, causet plures in corpore alterationes, non tamen semper causat easdem: aliquando namque causat tristes, dum scilicet animam rapit; quia functiones tunc vitales in corpore habere non potest: ac proinde corpus enumeratis defectibus quasi mortuum subjacet. Aliquando autem causat gloriosos; dum videlicet anima sine raptu fruitivo gaudet amore Dei præsentis in intimo gradu unionis: cum enim tunc anima quamvis intime Deo unita vitales in corpore habeat functiones, & totaliter eis prædominetur, in ipsum gloriosas suas derivat communicationes: iuxta capacitatem ipsius, ut illis modo sibi proportionato, & plurimum limitato simul cum anima fruatur. Unde idem amor vehemens diversimodè agens in anima, vel iuxta modum ipsius agentis, vel iuxta dispositionem animæ, in qua agit, diversos in ea causat effectus.

Dico 6. Exercitium charitatis erga 184
proximum quantum ad substantiam,

cadit sub præcepto: ut patet ex illo Joannis 15. *Hoc est præceptum meum ut*
186 *diligatis invicem*: sed quantum ad gradum hœroïcum, de quo hic agimus, cadit sub consilio. Hæc charitas non solum facit amare proximum sive amore actuali, ut est erga illos, qui sunt in peccato mortali, sive amore amicitiæ, ut est respectu illorum, qui sunt in gratia: sed eos veluti unit in unum: ita ut plura corpora mentis unius instrumenta videantur: ut patet in viris reli-
187 giosis, qui licet sint diversæ inclinationis, & complexionis, ac diversarum qualitatum, sic tamen hoc charitatis perfectæ glutino manent uniti, ut idem velint, idem nolint, idem desiderent, idem fugiant. Hanc charitatem Christus suis discipulis præsentibus, & futuris desiderabat, & perebat à patre, quando dicebat Joannis 17. *Rogo ut omnes unum sint sicut tu pater in me & ego in te, ut & ipsi in nobis unum sint*. Hæc perfecta charitas tam necessaria est viris religiosis, ut Hieronymus in reg Monach. dixerit: *hac religiosos, hac monachos facit, sine hac cænobia sunt tartara, habitatores sunt Dæmones, cum hac vero sunt Paradisus in terris & in eis degentes sunt Angeli*.

188 Dico 7. Hanc hœroïcam charitatem describens Paulus 1. ad Corint. 13. ait: *Charitas patiens est, begnina est, charitas non æmulatur, non agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa, non quærit quæ sua sunt, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitate, congaudet autem veritati, omnia suffert, omnia cre-*
189 *dit, omnia sperat, omnia sustinet*. Hujus charitatis exempla plura tam in sacra pagina, quam in historia Ecclesiastica leguntur; hac namque charitate dixit Moyses ad Deum. Aut dimitte illis, aut dele me de libro vitæ. Eadem charitate Paulus optabat esse anathema ut iustis ad salutem prodesser: hac charitate Paulinus seipsum pro redimendo quodam captivo servituti tradidit: mitto alia exempla brevitatis causa.

190 Dico 8. Hæc hœroïca charitas erga proximum non tam in verborum apparentia, quàm in operum veritate servatur: ut ait Joannes in sua prima epistola *cap. 3. Filioli non diligamus verbo, neque lingua, sed opere & veritate*, nam licet dilectio proximi exerceatur verbo, & lingua benedicendo proximis, & orando pro illis non convitiando, vel detrahendo de illis, ideo tamen Apostolus dicit quod non diligamus verbo, & lingua; quia sunt aliqui falsi fratres, qui charitatem exterius simulant, & interius pessimi sunt inimici: qui ergo 191
ad statum intimæ unionis pervenerunt tam vere & tam solicite charitatem erga proximum exerceant, quod mente, ore, & opere diligunt: diligunt mente de proximo bene iudicantes, diligunt ore de proximo bene loquentes, diligunt opere cum proximum in necessitatibus & facultatibus & consilio & opera fideliter adjuvant.

SECTIO IV.

De exercitio Religionis hœroïcæ.

SUMMARIUM.

192 *Virtus religionis aliis virtutibus moralibus præminet.*
193 *Alia est acquisita, alia infusa.*
194 *Quid utraque sit exponitur.*
195 *Principaliter in Deum exercetur.*
196 *Qui ad unionem Dei pervenit, exercet religionem hœroïcam erga Deum, & Sanctos.*
197 *In quo consistat religio hœroïca.*
198 *Eò religio est magis hœroica, quò actus religionis perfectiores sunt, & rariores.*
199 *Ponuntur aliqua sanctorum exempla religionis hœroïcæ.*

Dico primo. Virtus religionis aliis virtutibus moralibus præminet ex propinquiori accessu, quem habet ad Deum: ut ait D. Thomas 2. 2. *q. 80. art. 6*. Est enim quædam virtus, per quam homines debitum cultum, & reverentiam Deo exhibent: ita D. Thomas *loco citato*. Alia est acquisita, alia 193
infusa: acquisita exhibet cultum Deo ex naturali motivo: Religio infusa exhibet Deo cultum ex motivo supernaturali. Religioni autem plures actus assignantur: alij interni, alij externi: Interni sunt devotio, oratio: externi sunt 194
adoratio, oblatio, votum, iuramentum, & alij; ut videre est apud Doctores, qui de hac virtute specialiter tractant, quæ hic brevitatis causa omitto.

Dico 2. Virtus religionis principalius in ordine ad Deum exercetur, & 195
minus

minus principaliter in ordine ad alia quovis modo ad Deum attinentia : ita tamen quod juxta maiorem accessum, & unionem ad ipsum Deum major eis cultus exhibeatur. Unde Divino Sacramento Eucharistiæ cultus latriæ ; sicut Deo debetur : crux & alia instrumenta passionis Christi cultu latriæ adorantur : Sancta & Beata Virgo Maria cultu hyperduliæ: Sancti vero tanquam divinam excellentiam participantes cultu duliæ coluntur : talis quippe excellentia sic participata consideratur, ut ipsorum propria : unde minori cultu colitur.

196 Dico 3. Cum quis ad unionis intimæ statum pervenit, hœroïcam erga Deum, & Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum erga Beatam Virginem Mariam & Sanctos religionem exercet. Hæc autem hœroïca religio consistit in actibus tam interioribus, quam exterio-
197 ribus, intensioribus, & perfectioribus, & extraordinariis. Unde alij relucent in cultu imaginum : alij in devotione audiendi missas : alij in propagatione Religionum, ut earum fundatores : alij in ferventissima oratione, & contemplatione : alij in offerendo divino Missæ Sacrificio : de quibus id solum remanet dicendum, quod eo religio est magis hœroïca, quo hi actus sunt perfectiores,
198 & rariores, & magis extraordinarij ut fuit votum quod fecit N.M.S. Theresia faciendi semper quod perfectius esset: haustus vomiti, in quo erat Eucharistia, ut aliqui fecerunt: Sacrificium P.N. Eliæ, quod voravit ignis de cælo missus : ora-
199 tio illa altaris quod erexit Jacob in titulum fundens oleum desuper : Fundatio primi Conventus S. Josephi Avilæ facta à N. M. S. Theresia. Unde tota religio Carmelitana excalceata promanavit : mitto alia opera religionis hœroïca quæ referuntur de multis sanctis propter brevitatem hujus materiæ.

SECTIO V.

De exercitio resignationis hœroïcæ, seu conformitatis omnimodæ cum Divina voluntate.

SUMMARIUM.

200 *Qui ad statum unionis pervenit, habet hanc conformitatem cum divina voluntate.*

201 *Quando perveniat quis ad gradum hœroicum hujus conformitatis exponitur.*

202 *Ponuntur aliqua exempla sanctorum hujus virtutis.*

203 *Qui per hœroicam cum Deo conformitatem Deo adhæret, verè beatus & perfectè bonus est.*

204 *Adhærentes Deo nihil timent nisi Deum perdere.*

Dico primo. Qui ad intimæ unionis 200
supernaturalis statum pervenit, non potest non habere maximam suæ voluntatis cum divina in omnibus unionem, per talem conformitatem & omnimodam resignationem : immò superius diximus hanc unionem, quam vocavimus activam, & naturalem esse plerumque magis utilem & meritoriam, ac Deo gratissimam : cui proinde quisque perfectus vacare debet, specialiter certo sciens, quod omnis alia unio est dubia, & periculosa, si desit ista quamvis alia plura superius de ea dicta sunt, aliqua tamen de ejus exercitio quando pervenit ad gradum hœroïcum dicenda sunt.

Dico 2. Tunc aliquis pervenit ad 201
gradum hœroïcum hujus unionis conformitatis, quando omnia ut à Deo missa suscipiunt, sive bona, sive mala : vere enim omnia quæ accidunt, à Deo procedunt, vel positive, vel permissive : ut dicitur Ecclesiastici 1. Bona, & mala, vita & mors, paupertas, & honestas à Deo sunt. Unde dixit Augustinus in Psalm. 73. *Impietas eorum tanquam securis Dei facta est*, hoc est, sumpsit Deus impietatem aliquorum, ut instrumentum ad meritum sanctorum, vel suppli-

cium peccatorum. Quando igitur homo adeo est conformis cum Dei voluntate, quod cuncta sive adversa, sive prospera suscipit quasi de manu Dei sine ulla repugnantia ex parte sua, tunc pervenit ad gradum hœroïcum hujus conformitatis: talis fuit Rex David injuriis impetitus à Semei quando dixit 2. Regum 16. *Dominus præcepit ei, ut malediceret*
202 *David:* talis fuit Job quando ærumnis pressus dixit. Sicut Domino placuit, ita factum est, sit nomen Domini benedictum. Talis fuit S. M. M. Theresia quando illi in Ecclesia calceamento dederunt in capite, & illa libenter, & sine querela suscepit: quod & sæpe accidit N. Fratri V. Francisco à puero Jesu, ut ex ejus vita constat.

203 Dico 3. Qui per hœroïcam hanc cum divina voluntate conformitatem Deo adhæret, vere beatus, & perfectè bonus est. Quia, ut ait Augustinus de spiritu & litera: Ille bonus est, qui omnia, quæ vult habet: nec aliquid vult quod non habeat. Sed qui propriæ renunciat voluntati, ut se conformet divinæ, omnia quæ vult habet, quia dum fit divina voluntas, ipsius propria voluntas impletur, & aliunde certum est etiam quod volens quod Deus vult, non potest velle quod non deesset: ergo qui habet hanc hœroicam conformitatem,
204 vere beatus & perfecte bonus est. Hinc fit quod viri perfecti in statu intimæ unionis solum timent Deum perdere, sua peccantes infirmitate, & malitia: sed adhærentes Deo nihil ampliùs timent: unde in ipso fidentes semper lætantur, & quidquid ab extrinseco acciderit, immobiles permanent & dicunt cum Propheta Psalmo 105. *Domine ut scuto bonæ voluntatis tuæ coronasti nos.*

SECTIO VI.

De exercitio humilitatis hœroïcæ.

SUMMARIUM.

205 *Quid sit humilitas exponitur.*
206 *Est pars temperantiæ.*
207 *Christus maxime humilitatem commendavit.*
208 *Ponuntur, & explicantur gradus humilitatis.*
209 *In quo consistat exercitium humilitatis hœroicæ exponitur.*
210 *Numerantur gradus humilitatis hœroicæ.*
211 *Referuntur aliqua exempla humilitatis hœroicæ.*

Dico primo. Humilitas est virtus 205
qua animus firmatur ne inordinate
extollatur: & est quædam species mode- 206
stiæ, & pars temperantiæ: ut ait D. Thomas 2. 2. *quæst.* 161. *art.* 1. & 4. Hanc virtutem maxime commendavit
Christus ad sui imitationem, Matthæi 11. 207
*Discite à me quia mitis sum & humilis
corde.* Duodecim humilitatis gradus as- 208
signat S. Benedictus in sua regula. Primus est corde & corpore humilitatem ostendere defixis in terram aspectibus: Secundus pauca verba & non clamorosa voce loqui: Tertius non esse promptum in risum: Quartus taciturnitas usque ad interrogationem: Quintus tenere quod habet communis regula monasterij. Sextus credere, & pronunciare omnibus viliorem: Septimus confiteri se ad omnia indignum & inutilem: Octavus confessio peccatorum: Nonus in duris & asperis per obedientiam patientiam amplecti: Decimus subdere majori per obedientiam: Undecimus ut quis voluntatem propriam non delectetur implere: Duodecimus ut quis Deum timeat, & memor sit omnium quæ præcepit.

Dico 2. Quamvis hi gradus humi- 209
litatis sint adeo eminentes, non tamen in eis consistit exercitium humilitatis hœroicæ: nam prædicti actus sunt actus ordinarij virtutis humilitatis. Perfectio autem hujus virtutis, & ejus exercitium hœroïcum consistit in actibus magis eminentibus, qui rariùs fiunt. Hi sunt: Primus totalis ignoratio propriæ excellentiæ vel sanctitatis, quæ omnibus notoria est: ita D. Bernardus *Sermone* 13. *in cantica:* Secundus pro viri- 210
bus concessos Dei favores, & naturale talentum tegere, quibus posset honorari: Tertius patienter absque motu tam externo quam interno contumelias, & injurias tolerare. Quartus lætanter ipsas contumelias, & injurias pati: Quintus procurare contemptum: Sextus se minimum, & vilissimum inter omnes reputare: Septimus mala omnia, & sinistros successus suis peccatis & demeritis attribuere: Octavus nullum vanæ gloriæ, seu superbiæ motum sentire.

sentire. De hac autem virtute hœroïca plura possem afferre exempla tum Christi, tum sanctorum, sed quia obvia sunt in eorum vitis, ideo ab eis abstineo: solum referam illud exemplum S. M. N. Theresiæ, quæ cum nunquam peccatum mortale commiserit, se magnam peccatricem in vita sua sæpe sæpius affirmat: quod quidem rarum humilitatis exemplum certum fuit: mitto alia exempla quæ in omnibus his actibus humilitatis hœroïcæ præbuit.

SECTIO VII.

De exercitio obedientiæ hœroïcæ.

SUMMARIUM.

212 *Quid sit obedientia explicatur.*
213 *Inter virtutes morales primatum tenet.*
214 *Obedientia suos habet gradus.*
215 *Ponuntur gradus obedientiæ, & explicantur.*
216 *Qui ascenderit gradus obedientiæ, facile se inveniet in statu obedientiæ hœroïcæ.*
217 *In quo consistat obedientia hœroïca explicatur.*
218 *Ponuntur aliqua exempla obedientiæ hœroïcæ.*

212 Dico primo. Obedientia est quædam virtus specialis habens pro objecto Superioris præceptum tacitum vel expressum; consistitque in obediendo illius præceptis: ita D. Thomas
213 2. 2. *quæst.* 104. *art.* 2. Inter cæteras virtutes morales obedientia primatum tenet: ut notat D. Thomas *ibi art.* 3. Per illam namque voluntas propria quæ inter suprema bona humana reponitur, abnegatur, & contemnitur propter Deum: per alias autem virtutes morales bona exteriora & corporis quæ inter infima, & media bona humana connumerantur, contemnuntur. Unde D. Gregorius *lib. ultimo Moralium cap.* 10. dicit. Quòd obedientia sola virtus est quæ virtutes cæteras menti inserit, & incertas custodit: illa namque victimis iure præponitur: quia per victimas aliena caro, per obedientiam vero voluntas propria mactatur.

Dico 2. Obedientia suos habet gradus, quibus ad perfectum & hœroïcum 214
ejus statum facile, & ordinate ascenditur. Primus gradus est promptitudo obediendi. Hujus exemplum habemus in Abrahamo qui iussus à Deo sacrifi- 215
care filium de nocte consurgit, ut eum sacrificaret: Secundus gradus est totalis conformitas inferioris cum superiore: & de hoc gradu potest intelligi illud dictum S. Joannis Climaci quod obedientia est sepulcrum propriæ voluntatis: de hoc habemus exemplum in Psalmista quando dicebat, Paratum cor meum Deus, paratum, cor meum: Tertius gradus est de mandato superioris non iudicare, sed clausis oculis obedire. Habemus de hoc exemplum in D Paulo de quo dicitur quod apertis oculis nihil videbat & huic dictum fuit: Ingredere civitatem & ibi dicetur tibi quid te oporteat facere.

Quartus gradus est nihil omnino facere inconsulto superiore: Quintus gradus est obedire cuicumque superiori etiam imprudenti & inepto, sicut successit N. M. S Theresiæ quæ ex mandato confessarij indocti flammis tradidit librum conceptuum Divini amoris. Sextus est obedire superiori parum affecto, vel etiam malevolo: propterea namque Christus præcepit obedire Scribis, & Pharisæis, & Paulus dixit. *Obedite præpositis vestris etiam discolis*: Septimus est obedire etiam desiderio & voluntati æqualium, ut fecit Christus qui cum esset Deus, voluit hominibus obtemperare. Octavus tandem est præcipienti superiori non replicare, ut suadet Diuus Hieronymus ad Rusticum dicens: Præpositum monasterij timeas, ut Dominum diligas, ut parentem, credas tibi salutare quidquid ille præceperit, nec de majorum sententia iudices, cujus officium est obedire.

Dico 3. Vir qui hujusmodi gradus 216
obedientiæ ascenderit, facile se inveniet in statu obedientiæ hœroïcæ. Hæc enim 217
solum consistit in perfecta executione horum graduum, & quo difficilius est id quod præcipitur à superiore, eo actus magis hœroïcus est: ut fuit obedientia Abrahæ, mors Christi, projectio in ignem libri conceptuum amoris Dei facta à S. M. N. Theresia ex mandato cujusdam confessarij imperiti, obedientia B. Virginis, quando dixit: *Ecce* 218
ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum: & alia hujusmodi, in quibus exemplis

exemplis plures sancti celebres & admirandi fuere.

SECTIO VIII.

De exercitio observantiæ regularis hœroicæ.

SUMMARIUM.

219 *Observantia regularis est pars obedientiæ.*
220 *Tres dantur gradus observantiæ hœroïcæ.*
221 *Proponuntur hi gradus & explicantur.*
222 *Quod sit medium ad perseverandum in hac observantia regulari hœroïca exponitur.*
223 *Ponuntur aliqua exempla hujus virtutis, & explicantur.*

219 Dico primo. Observantia regularis est pars obedientiæ, quia voci scriptæ legislatorum per eam obeditur. Per eam religio conservatur, ejus defectu perfectior ordo relaxatur: unde dixit Bernardus Epistola 321. *Fratres soliciti semper state circa custodiam ordinis ut ordo custodiat vos; magnum quippe naufragium animarum erit in quo canones, & recta vitæ institutio non vigeat*, propterea Proverbiorum 3. suadetur. *Custodi legem atque consilium & erit vita animæ tuæ & gratia faucibus tuis.*

220 Dico 2. Tres dantur gradus observantiæ hœroïcæ. Primus dum quis vivens inter bonos religiosos exacte singulas, & minimas religionis ceremonias studet observare: ut faciebat N. V. P. Michaël à S. Jeronimo, qui in nostro Hospitio Vlisiponensi ad orationem Auroræ signum alta voce & pulsato quodam tabularum instrumento faciebat summo fervore, ut ipse & alij duo socij ad orationem mentalem convenirent; non ferens quod illa ceremonia minima etiam in illo Hospitio, ubi tantum erant
221 tres religiosi, omitteretur. Secundus est, dum quis solus existens sine tecto privatus aliorum exemplo observat, eadem sponte, & supererogatorie quæ solum in communitate tenetur observare: ut faciunt nostri Anachoretæ in nostris eremis, qui cuncta quæ fiunt in conventu in privatis ædiculis perfectissime executioni mandant. Tertius est, dum quis in societate aliorum inobservantium observantiam servat intemeratam: ut fecit V. P. N. Joannes à Cruce qui inter patres observantes vitam primitivam observabat, & idem fecit N. M. Sancta Theresia.

Dico 3. Medium ad perseverandum in hac observantia hœroïca regulari est cum humilitate singula, & minima regularis observantiæ præcepta suscipere, ac velut à Deo dictata, & fundatoribus inspirata venerari, nec de eorum convenientia disserere, & quantò fuerint minora eò diligentius exequi: ideò enim in nostris eremis videmus tam hœroïcam observantiam regularem: quia ibi habitantes cuncta venerantur, de nihilo disserunt, sed velut è cælo elapsa custodiunt: maximè autem suadebit viris perfectis hanc hœroïcam observantiam regularem profectus aliorum; qui enim sic observantem intuetur, plerumque imitatur, vel ad minus confunditur: sed de his vide latius N. Philippum à Trinitate *p. 3. tract. 2. discursu 2. art. 5.* 222 223

SECTIO IX.

De exercitio puræ intentionis hœroïcæ.

SUMMARIUM.

224 *In quo consistat pura intentio in nostris operibus declaratur.*
225 *Servire Deo. intentione premij, licet bonum sit, non tamen pertingit ad hœroïcam puritatem intentionis.*
226 *Dantur tres gradus ad ascendendum ad hœroïcam puritatem intentionis.*
227 *Exponuntur hi gradus.*
228 *Ponuntur aliqua exempla hujus hœroïcæ intentionis, & explicantur.*

Dico primo. Pura & hœroïca intentio in nostris operibus consistit, 224
ut fiant in solam gloriam Dei. Unde Paulus dixit: Omnia ad gloriam Dei facite: unde cum quis in omnibus hanc servat intentionem, perfectum sui ipsius offert Deo holocaustum: nihil enim sui, vel

vel suarum actionum sibi reservat, vel alij distribuit, sed totum Deo consecrat. Et licet laudabile sit Domino intuitu præmij deservire, juxta illud Psalmi 118. *Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas propter re-*
225 *tributionem.* Non tamen ad hœroïcam puritatem intentionis pertingit, qui non solum placendi Deo movetur affectu: qui namque motivis aliis operatur, non servum fidelem imitatur, sed mercenarium, non filium benevolum, sed ingratum: non igitur alia debet intentione vir perfectus in Dei servitio procedere, quam ut ipsi placeat amore amicitiæ, non amore concupiscentiæ servire: ut ait Chrysostomus homil. 5. in Epistolam ad Romanos. *Tibi major merces est, si modo citra mercedis spem feceris, quia tunc procedunt ut filij dilectissimi: si autem filij & hæredes, hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi.*

226 Dico 2. Tres dantur gradus, quibus ascenditur ad hanc hœroïcam intentionem. Primus quando quis solum gloriam Dei quærit in omnibus. Secundus quando quis Deo serviens non solum externarum rerum, sed
227 etiam suiipsius obliviscitur. Tertius quando iam quis operatur non ut ipse Deo placeat, sed quia placet ei Deus, vel quia placet Deo quod
228 operatur. Hanc hœroïcam intentionem exercuit Moyses, cum negavit se esse filium filiæ Pharaonis ad Hebræos 11. *Magis volens affligi cum Populo Dei.* Hanc exercuit N. V. P. Fr. Joannes à Cruce dum interrogatus à Christo quam mercedem vellet pro laboribus accipere? Respondit: Domine pati, & contemni pro te. Hanc tandem exercuit N. M. S. Theresia dum votum illud maxime arduum emisit, faciendi semper in omnibus quod majoris crederet esse gloriæ Dei: Mitto alia Sanctorum exempla quæ hic referre possem brevitatis causa, quæ in eorum vitis videri possunt.

SECTIO X.

De hœroïco mundi contemptu, & hœroïca vitæ austeritate.

SUMMARIUM.

229 *Sine hœroïco mundi contemptu vix potest quis perfecte, & perseveranter Domino deservire, & multò minus illi adhærere & cur?*
230 *Quidquid homo diligit præter unum, aut propter unum scilicet Deum, male ab eo diligitur.*
231 *In quo consistat hœroicus mundi contemptus explicatur.*
232 *Ponuntur aliqua sanctorum exempla hujus hœroici contemptus mundi.*
233 *Qui ad hœroïcam vitæ austeritatem aspirat, ad quæ debeat inclinare explicatur.*
234 *In quo consistat hœroica vitæ austeritas exponitur.*
235 *Totalem austeritatem rari sunt qui in hac vita sequantur.*
236 *Aliqui tantùm qui eam consequuntur.*
237 *Ponuntur hujus virtutis aliqua Sanctorum Patrum exempla.*

Dico primo. Sine hœroïco mundi contemptu vix potest quis perfecte 229
ac perseveranter Domino deservire: & multo minus ipsi adhærere; quia dixit Christus Dominus: Non potestis duobus dominis servire, Deo scilicet, & Mammonæ iniquitatis, quæ in sæculo reperitur. Experimur enim quod leges mundi divinis contrariantur præceptis, & mundani tumultus quieti contemplationis opponuntur. Unde Augustinus in Psalmum 30. dixit, *Discas non diligere, & discas diligere*, hoc est, disce contemnere mundum ut Deum diligas: est enim magna ars vera bona non negligere, major meliora seligere, maxima optima diligere: quidquid homo diligit præter unum, aut propter unum male ab eo di- 230
ligitur: ut ergo homo discat diligere Deum, qui unus diligendus est, prius discat non diligere, quæ non sunt Dei. Unde solerter monet Salvianus ad Eccles. l. 2. *Refugienda est ampla possessio, ne consequatur profunda perditio.*

231 Dico 2. Hœroïcus mundi contemptus consistit in vero Crucis amplexu, & in totali mentis & cordis mundi despectu: quæ si fiant ob solum finem placendi Deo, hœroïcus quidem actus est: Unde Christus suis discipulis dixit. *Vos qui reliquistis omnia, & secuti estis me, centum accipietis & vitam æternam possidebitis*; non dixit solum qui reliquistis omnia, sed qui secuti estis me: parum namque erat relinquere omnia, nisi Apostoli crucem Christi amplecterentur: relinquere enim mundum etiam antiqui Philosophi fecerunt, ut ait S. Hieronymus lib. 3. in Matthæum cap. 19. *Sed relinquere mundum, & crucem Christi amplecti proprium est Apostolorum*: est enim actus adeo perfectus quod solum proprius Apostolorum à Hieronymo reputatur: in eo quippe consistit hœroïcus mundi contemptus: de quo plura possem referre exempla: Sufficiat il-
232 lud exemplum S. Rochi, qui non solum mundum; sed etiam propriam uxorem dimisit, ut crucem Christi perfecte amplecteretur: vide alia exempla apud N. Philippum à Trinitate *part. 3. tract. 2. discursu 3. art. 1.*

233 Dico 3. Qui ad perfectam abnegationem sui & hœroïcam vitæ austeritatem aspirat, debet semper inclinari ad magis difficile, ad magis insipidum, ad illud quod magis ei displicet, ad illud quod afflictionem causat, ad laborem, ad minus, ad humilius & contemptibilius, ad nihil volendum, & totaliter desiderare esse pauperem, ac propter Christum privare se omnibus quæ sunt in mundo: ita N. P. Fr. Joannes à Cruce *lib. 1. ascensus montis Carmeli*
234 *cap. 13.* Unde hœroïca vitæ austeritas consistit in totali abnegatione totius consolationis humanæ & amplexu totius tribulationis, rigoris, & laboris pro
235 Christo: quam totalem austeritatem rari sunt qui in hac vita consequuntur: sed non desunt viri hœroës in perfectione qui hanc hœroïcam austeritatem am-
236 plexati sunt: tales fuere M. P. N. Elias,
237 N. Venerabilis P. Joannes à Cruce & alij plures nostræ Carmelitanæ excalceatæ familiæ, qui in vitæ austeritate celeberrimi fuere, quos brevitatis causa omitto.

SECTIO XI.

De exercitio hœroïcæ Castitatis.

SUMMARIUM.

238 *Quid sit castitas exponitur.*
239 *In principio mundi maxime fuit hæc virtus adorata.*
240 *Castitas est funus humanæ substantiæ.*
241 *Est mors hominis ante mortem.*
242 *Casti appellati fuere cælibes, quasi cælites sive cælestes.*
243 *Post Christi Evangelium multi amplexati sunt hanc virtutem ejus exemplo.*
244 *Bellum castitatis est periculosissimum.*
245 *In quo consistat castitas hœroïca in materia delectationum venerearum?*
246 *Virginitas in genere castitatis est excellentissima.*
247 *Virginitas è cælo duxit principium.*
248 *Prima Trias virgo est.*
249 *Septem gradus assignantur hujus virtutis.*
250 *Explicantur hujusmodi gradus.*
251 *Qui omnes hos gradus ascenderint, sunt viri Angelici.*
252 *Quid debeat facere homo, ut ad tam perfectam castitatem perveniat.*
253 *Quamvis rari sint qui ad tam hœroïcam castitatem perveniant, aliqui tamen sunt.*
354 *Ponuntur aliqua sanctorum exempla.*

Dico primo. Castitas est virtus per 238
quam concupiscentiam castigamus quodam rationis moderamine: ita D. Thomas 2. 2. *q.* 101 *art.* 1. Hanc virtu- 239
tem ab initio mundi totus mundus, ut virtutem clarissimam suspexit, & prope dicam adoravit. Eam vocat Cyprianus *funus humanæ substantiæ*; quia non 240
minus, quam mortuus debet homo castus omni ad hujus vitæ delicias sensu carere. Unde castitas mors hominis est 241
ante mortem. Hinc sapientes illi qui nomina rebus imposuerunt, castos appellavere cælibes, quasi cælites, sive cælestes:

co

eo quod vitam in terris imitantur cæ-
243 lestium. Post lucem Evangelij exem-
plo Christi, & Beatæ Virginis vix dici
potest quanti homines castitatem ele-
gerint: ad hoc enim vexillum à Chri-
sto sublatum pueri, & puellæ, & infi-
niti prope homines omnium ordinum
occurrerunt: & cum tanta sit hujus vir-
tutis præstantia, idcirco Dæmonis to-
tum est studium ut carnem nostram
contaminet, cujus impia contagione
244 anima ipsa maculatur. Unde inter præ-
lia quæ devoti milites patiuntur, nullum
est difficilius, quam quod geritur pro
castitate: quia cum adversus illum per-
petuum est certamen, pro illa conti-
nuum quoque est discrimen.

245 Dico 2. In materia delectationum
venerearum castitas perfecta, & hœ-
roica consistit, in virginitate, quæ non
solum importat carnis integritatem, sed
etiam & magis perpetuum propositum
abstinendi se à quacumque venerearum
delectatione: ita D. Thomas 2. 2.
246 *quæst.* 152. *art.* 1. & 3. Unde quamvis
non sit maxima virtutum, est tamen in
genere castitatis excellentissima: Sancti
Patres natales virginitatis è cælo du-
cunt ab essentia divinæ mentis: unde
247 oceanus puritatis ebullit. Prima Trias
virgo est: ut canit Gregorius Nazian-
zenus: & D. Ambrosius *lib.* 1. *de virg.*
ait: *virginitas è cælo accessivit quod imi-*
248 *taretur in terris.* Hæc nubes aëra, An-
gelus, eisdemque transcendens ver-
bum Dei in ipso sinu patris invenit. Hoc
idem intellexit Hieronymus cum dixit
Epistola 1. ad Furiam: Grandis est vir-
tus solicitæ diligentiæ in carne non
carnaliter vivere, secum pugnare quo-
tidie, & inclusum hostem Argi (ut
fabulæ ferunt) centum oculis obser-
vare.

249 Dico 3. Septem hujus virtutis gra-
dus assignat Cassianus *colat.* 12. Primus
est quod homo vigilans impugnatione
carnali non elidatur. Secundus ne
mens illius voluptariis cogitationibus
immoretur. Tertius ne fœmineo, vel
tenuiter ad concupiscentiam moveatur
250 aspectu. Quartus ne vigilans, vel sim-
plicem carnis proferat motum. Quin-
tus ne cum memoriam generationis hu-
manæ vel tractatus ratio vel necessitas
lectionis ingesserit, subtilissimus men-
tem voluntariæ actionis præstringat as-
sensus. Sextus ne illecebrosis phantas-
matibus fæminarum, vel dormiens illu-
datur. Septimus ut eo usque mens
nostra castitatis ipsius puritate forme-
tur; ut etiam ipso naturali motu carnis
emortuo illum obscœnum liquorem om-
nino non proferat.

Dico 4. Qui omnes hos castitatis 251
gradus ascenderunt, sunt viri Angelici
& veluti divini qui perfectissimam casti-
tatem adepti naturam humanam viden-
tur excessisse & ad Angelicam pertigis-
se: sunt in carne quasi sine carne vi-
ventes: quia, ut ait Cassianus *lib.* 6.
cap. 6. Quodammodo exire de carne
est in corpore commorantem non de-
lectari sensu carnis, & ultra naturam
est fragili carne circundatum carnis
aculeos non sentire. Ut ergo homo ad 252
tam perfectam castitatem perveniat, de-
bet esse ut animalia illa Apocalypsica
quæ erant plena oculorum ante & retro:
debet habere oculos in manibus, ut
videat quod attingat: in pedibus, ut vi-
deat quò ingrediatur: in lingua, ut vi-
deat quid loquatur: in intellectu, ut
videat quid cogitet. Denique debet
habere oculos in ipsis oculis ut vi-
deat ne oculi retorqueantur ad illi-
cita.

Dico 5. Quamvis rari sint qui ad tam 253
hœroïcam castitatem perveniunt, aliqui
tamen sunt maxime ex his qui ad sta-
tum intimæ unionis pervenerunt, tam
perfectæ, tam hœroïcæ, ac velut An-
gelicæ castitatis gloria præditi: talis
fuit N.M.S. Theresia quæ tam pura fuit
ut in hac materia nunquam tentatio-
nes contra castitatem passa fuerit: nec 254
sciebat aliis in hoc certamine afflictis
particulare remedium adhibere: quasi
non intelligens quid ei communica-
rent. Legimus etiam de N. V. P. Fr.
Joanne à Cruce quod tam purus fuerit,
ut non solum externas tentationes, im-
mo aggredientium secretas occasiones,
velut immotus superaverit, sed etiam
interna sua puritate, quasi foris in vul-
tu relucente tentationes aliorum ipsum
intuentium expelleret, vel saltem mi-
tigaret: mitto alia multa exempla quæ
possem afferre de hac virtute, ne lectori
meo reddar fastidiosus.

SECTIO XII.

De exercitio paupertatis hœroïcæ.

SUMMARIUM.

255 *Quid sit paupertas spiritus exponitur.*
256 *Virtus paupertatis pertinet ad temperantiam.*
257 *Evangelicam paupertatem Christus exercuit.*
258 *Eam ut medium perfectionis prædicavit.*
259 *In ejus exercitio primam beatitudinem constituit.*
260 *In quo consistat paupertas hœroïca explicatur.*
261 *Paucissimi sunt qui hœroïcam paupertatem consequantur.*
262 *Qui sint qui hanc hœroïcam paupertatem exerceant explicatur.*
263 *Ponuntur aliqua exempla sanctorum hujus virtutis.*
264 *Ille beatior qui minus cupit.*
265 *Beatitudo est summa inopia cupiditatum.*
266 *Ille qui nihil desiderat, beatissimus est.*
267 *Quis exerceat hœroïcam paupertatem exponitur.*

255 DIco primo. Paupertas spiritus est
objectio temporalium rerum quæ
fit spiritu, id est, propria voluntate per
institutum Spiritus Sancti: ita cum
D. Ambrosio, & D. Hieronymo S.
256 Thomas 2. 2. *quæst.* 19. *art.* 12. Hinc
est paupertatem istam esse virtutem pertinentem
ad temperantiam: nam abdicatio
rerum temporalium velut abstinentia
quædam est, ab his quæ nocere
257 possunt animæ. Hanc Evangelicam
paupertatem Christus exercuit qui cum
dives esset, egenus factus est: eam quasi
medium proximum perfectionis prædi-
258 cavit, Matthæi 19. Quando dixit illi
iuveni: si vis perfectus esse vade &
vende omnia quæ habes & da pauperibus:
eam sic extollit ut in ejus exercitio
primam beatitudinem constituerit: Beati
259 pauperes spiritu, quoniam ipsorum est,
regnum cælorum.

Dico 2. Paupertas hœroïca non
260 consistit solum in propria abdicatione
dominij proprietatis, sed ultra addit singularem
abdicationem usus totius rei
etiam minimæ, & ejus affectus non omnino
necessariæ. Unde licet multi sint 261
religiosi qui votum paupertatis habent,
paucissimi sunt qui hœroïcam hanc paupertatem
exercent. ut defles Cassianus
collatione. 4. plures enim sunt, qui omnia,
quæ in sæculo habebant, vel habere
poterant, generose propter Deum reliquerunt:
sed multi aliquibus sic parcius
commoditatibus adhærent, ut harum
cura præstinarum omninm facultatum
superet passionem. Ille solus exer- 262
cet paupertatē hœroïcam qui cum Apostolo
dicere potest: Habentes alimenta
& quibus tegamur his contenti sumus:
solis enim rebus omnino necessariis verus
pauper Christi debet esse contentus;
maxime si fuerit religiosus, & velit
ad statum unionis pervenire, & in
eo perseverare: hoc modo fuit Chri- 263
stus pauper qui solo vestitu, & alimento
contentus erat: unde dixit: vulpes foveas
habent, filius autem hominis non
habet ubi recliner caput suum: hoc modo
fuit pauper Elias qui eleemosynis
sustentabatur: hoc modo S. M. N. Theresia,
quæ si aliquam monialem vilioribus
vestitam videbat, cum illa vestes
commutabat.

Dico 3. Illud nobis persuasum esse 264
debet, eum esse beatiorem non qui plura
habet, sed qui minus cupit. Quid
enim est beatitudo? summa inopia cupiditatum:
itaque ille beatissimus est qui 265
nihil desiderat quem pauca satiant.
Cur sunt inventæ opes? non ideo ut 266
plura habeamus, sed ne quid deesset; 267
mensura igitur opulentiæ est non plus
habere, sed minus deesse: sed illi nihil
deest qui nihil desiderat: ergo ille qui
nihil desiderat, ditissimus & beatissimus
est. Deo nihil sufficiet illi, qui superflua
facit necessaria. Panem & aquam
natura desiderat, dicebat Seneca, ad hæc
nemo pauper est. Natura nulli quod
non est necesse erogavit, exermem &
nudum hominem produxit, ut solo animo
dominus esset naturæ & fortunæ:
si ergo natura hominem nudum produxit,
qui solo animo debet esse contentus;
ille solum perfectus homo erit, qui
animum à vilis rebus abdicaverit, ille
hœroïcam paupertatem exercet, qui non
solum magna pro Christo abnegaverit,
sed minima etiam despexerit: plura de
hac re possem dictare, sed hæc brevitatis
causa sufficiunt.

SECTIO

SECTIO XIII.

De exercitio hœroïcæ modestiæ.

SVMMARIVM.

268 *Quid sit modestia exponitur.*
169 *Est pars potentialis temperantiæ.*
170 *Est virtus maxime diligenda & cur?*
171 *Ex visu cognoscitur vir.*
172 *Auditur Philosophus dum videtur.*
173 *Modestia est maxime à sanctis patribus commendata.*
174 *In religionibus novitiis statim colenda proponitur.*
175 *In quo consistat exercitium hœroïcum modestiæ explicatur.*
176 *Qui continuam Dei præsentiam habuerit, facile exercitium hœroïcum modestiæ consequetur & cur?*
177 *Referuntur fructus modestiæ.*
178 *Facilius quis evadet orator vita modestia, quam lingua eloquentia.*

168 Dico primò. Modestia est virtus quâ in omnibus motibus nostris nihil fit, quod offendat cujusquam aspectum, sed quod deceat sanctitatem:
169 ita S. Augustinus in regula. Est pars potentialis temperantiæ, ut docet D.
170 Thomas 2.2. *quæst.* 160. *art.* 1. Est virtus maxime diligenda, nam ab externa hominis compositione, & præsertim à vultu cognoscitur animus: ut dicitur
171 Ecclesiastici 19. *Ex visu cognoscitur vir & ab occursu faciei cognoscitur sensatus:* amictus corporis, & risus dentium & ingressus hominis enunciat de illo. Et Tertullianus dixit, Auditur Philosophus
172 dum videtur. Et teste Tullio: frons, oculi, vultus persæpe mentiuntur: eadem si sint ad amussim & leges modestiæ concinnata ad virtutis illius imitationem nos adhortantur: decora igitur totius corporis compositio est tacita ad modestiam conservandam concio.
173 Dico 3. Quamvis hæc virtus non videatur inter præcipuas sedem habere, est tamen maxime laudabilis, ac plurimum à sanctis Patribus commendata. Paulus ad Philippenses 4. Hoc modestiæ decus voluit omnium oculis esse conspicuum dicens: *Modestia vestra nota sit omnibus hominibus*; quasi dicat, lateat vestra scientia, non pateat prudentia, ignota sit mansuetudo, occulta sit temperantia, sed modestia lateat nullum, pateat omnibus, nota sit universis, nota sit dum loquimini in lingua, dum spectatis in oculis, dum operamini in manibus, dum inceditis in pedibus, dum conversamini in nutibus: ut ergo sitis noti, modestia sit nota; & quidem omnibus hominibus, quia in vos omnium oculi convertuntur: sit ergo nota ethnicis, ut Deum verum cognoscant; hæreticis ut ad fidem convertantur; Christianis ut in fide confirmentur: 174
sit nota omnibus, ut omnes intuitu illius reformentur: quæ quidem adeo vera sunt, ut in religionibus reformatis magna solicitudine custodiatur tum ut mores novitiorum in modestia videantur: nullum enim vidi in modestia insignem quem non viderim in omnibus admirabilem: è contra verò quos patum modestos agnovi, malos postea religiosos expertus sum.

Dico 3. Exercitium hœroïcum mo- 175
destiæ consistit in perfecta exterioris hominis compositione: hæc autem tunc datur quando totaliter in suis actionibus compositus est, ut nulla fit actio, quæ non redoleat compositionem: principalius autem apparet in facie serena, & humili, & in ordinato oculorum aspectu: non enim debet vir perfectus facile oculos elevare, sed semper eos dimissos habere, ad risum non debet esse promptus: non enim legimus de Christo unquam risisse: incessus debet esse gravis, & simplex & ab omni remotus affectione: facile quis totius cor- 176
poris compositionem, & modestiam hœroïcam servabit, si continuæ Dei præsentiæ & internæ cum ipso conversationi vacaverit: ille quippe animi intuitus in cælum & in divina contemplanda intentus terræ & temporalium intuitum prohibebit: sic legimus de D. Bernardo quod cum tota una die iuxta lacum ambularet, illum non advertit, quia totus in Dei præsentia erat occupatus.

Dico 4. Inter uberrimos fructus 177
modestiæ, primus est quod occursu suo vitia suffundat, virtutes commendet: Nam, ut ait Philosophus vir modestus, licet sermone taceat, habitu, & gestu loquitur: in vero enim modesto totius corporis figura est vocalis: quid enim frons

frons sine nube serena, sine rugis explicata loquitur, & commendat, quam conscientiæ tranquillitatem? oculi decenter in solum defixi, & aversi ne videant vanitatem, quid aliud clamant quam illud Ecclesiastæ effatum *Vanitas vanitatum & omnia vanitas?* Lingua in loquendo rara quid aliud commendat quàm illud Ecclesiastici pronunciatum. *Ori tuo facito ostia, & seras?* Denique totius corporis forma luce fulguranti modestiæ, ac decoris undique circumfulgens quid aliud vociferatur quam illa Christi verba: sic luceat lux vestra coram hominibus ut videant opera vestra bona & glorificent Patrem vestrum
278 qui in cælis est? Et hoc est vere esse oratorem: facilius evades orator vitæ modestia, quam linguæ eloquentia: hæc tantum manet, illa trahit: pluris ergo est hominis modestia loquens, quam lingua garriens: quia qui nimium fatur, stultissimus esse probatur.

SECTIO XIV.

De exercitio hœroïco silentij.

SVMMARIVM.

279 *Silentium maxime necessarium est viro religioso.*
280 *Qui in verbo non offendit, perfectus est vir.*
281 *Lingua pluribus vasis custodita fuit à natura & cur?*
282 *Vir prudens debet linguam suam vereri ut periculosissimum malum.*
283 *Quantum quis timet mortem, tantum debet timere linguam suam & cur?*
284 *Viris contemplationi deditis maxime necessarium est silentium.*
285 *Solus ille custodit animam suam à peccatis & imperfectionibus qui linguam suam custodit.*
286 *Sancti patres inter præcipua religionis fundamenta silentium posuerunt.*
287 *Perfectus, & hœroïcus usus silentij non consistit in totali carentia loquendi, & cur?*
288 *Ex verbis cognoscitur vir.*
289 *Difficillimum est huic virtuti medium imponere.*
290 *Quas circumstantias debet quis observare, ut recte silentium observet.*
291 *Numerantur circumstantiæ, & explicantur.*
292 *Qui ad unionem Dei aspirat, non sit loquax.*
293 *Quæ debeant sua esse verba exponitur.*

Dico primò. Silentium sic homini religioso, & perfecto necessarium 279
est, ut B. Jacobus Apostolus *cap.* 1. suæ Epistolæ dixerit, *Si quis putat se religiosum esse non refrenans linguam suam, hujus vana est religio.* Cujus sententiæ ratio est, nam ut ipse-met ait *cap.* 3. *In multis offendimus omnes*, loquendo scilicet; Unde si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir. Quia ergo lin- 280
gua est ad lapsum proclivissima, valla illi posuit natura dentium, ut loquendo temeritas non cordis tantum custodia, atque vigilia cohibeatur: sed & quibusdam quasi excubiis in ore positis sepiatur: immo (teste D. Chrysostomo) ideo Deus linguam velut muro duplici voluit circundari: nam dentium tegmine, & labiorum custodia continetur, ne verba improvida garrulitate proferantur. Hinc Regius vates ait: Pone Do- 281
mine custodiam ori meo, & ostium circunstantiæ labiis meis: petit à Deo excubias militares ad tuendum os, ne quid exeat quod non prosit loquenti vel obsit audienti. Debet ergo vir pru- 282
dens linguam suam vereri ut periculosissimum malum: est enim lingua vitæ & mortis receptaculum, ut ait Sapiens Proverbiorum 18. *Mors & vita in manibus linguæ:* quantum igitur times mor- 283
tem, quantum optas vitam; tantum æstima & linguam quæ ad bonorum vitam, ad malorum mortem est ianua.

Dico 2. Si aliis silentium est ne- 284
cessarium, multo magis necessarium est viris contemplationi deditis, quales sunt ij qui ad statum unionis intimæ pervenerunt: est enim silentium via solitudinis: est quo mens Dei cupida ab hominum strepitu in utilissimam pacem inducitur. Solitudo autē ad divina colloquia penitus est necessaria. Unde Deus per Ovam dicit, Ducam eam in solitudinem & loquar ad cor ejus: ubi nota quod ut Deus animæ loqueretur non loquacem, sed silentiosam animam selegit. Unde Proverbior. 13. dicitur. 285
Qui custodit os suum, custodit animam suam, quia solus ille habet animam à peccatis

peccatis & imperfectionibus custoditam, qui scit linguam suam custodire; qui enim multis utitur verbis, lædit animam suam, & in multis sermonibus in-
286 venitur stultitia. Et ideo Patres antiqui inter præcipua vitæ religiosæ fundamenta strictum, & religiosum silentium posuerunt & adhuc in omnibus religionibus in novitiis, & fratribus iunioribus observatur: experientia enim docet quod qui parvo sermone utuntur, legibus multis non indigent: nam licet silentij virtus non omnia, sed tantum noxia verba prohibeat; quia tamen facilius est in lingua delinquere, propterea iunioribus totale silentium imposuerunt, ut prius experientia discerent quid & quando loqui oporteret.
287 Dico 3. Perfectus & hœroïcus usus silentij non consistit in totali carentia loquendi: sæpe enim facere malum est, iuxta illud Prophetæ: *Væ mihi, quia tacui:* & aliquando silentium multis fuit ruinæ occasio, ut peccata sua non confitentibus. Imo cum lingua sit interpres mentis, sæpe necessarium est audire loquentem ut persona cognoscatur:
288 loquere inquit Socrates ad quendam iuvenem, quem ut illum doceret afferebant, loquere amice ut te cognoscam: stultus enim dum non loquitur, sapiens videtur: non enim ex gestibus, quos quis præ se fert, sed ex loquela cognoscitur: ex hoc enim Petrus cognitus fuit discipulus Christi, quia loquela sua eum manifestum fecit, ut pronunciavit Pi-
289 lati Ancilla. Cum igitur perfectus usus silentij in moderato, & necessario usu linguæ consistat, difficilimum est medium huic virtuti imponere. Faciat ergo unusquisque stateram verbis & frenos rectos ori suo ne forte labatur & cadat in lingua sua, & insanabilis sit casus ejus ad mortem custodiens cum Propheta vias suas, ut non delinquat in lingua sua, & silentium in quo cultus iustitiæ est, diligenter & caute studeat observare.
290 Dico 4. Ut quis recte silentium observet, debet sequentes circunstantias custodire. Prima, ut locuturus attendat, quis ipse sit, & quibus loqui debeat? Secunda ut attendat quid loquendum? Tertia ut attendat finem propter quem
291 loquitur? Quarta ut modum loquendi debitum observet. Quinta ut debito tempore loquatur: ut enim ait sapiens; Et datur tempus tacendi & loquendi. Cave igitur amice lector, si ad perfectionem & unionem Dei aspiras, cave ne sis ut Graculus garrus, ne sis plenus rimarum huc atque illuc effluens, sint singula tua verba veluti totidem effata, 292
sint sapientiæ pronunciata, sint alicujus scientiæ axiomata, sint veluti moralis doctrinæ apopthegmata, sint velut è tripode effusa oracula, sint veluti myste- 293
rij alicujus arcana, sint sermones digni cedro, & auro. Nihil ex ore procedat nisi Evangelium, virtus, cælum, Deus: sint verba tua talia qualia D. Hieronymus scribit de pia anima, cujus canticum, Psalmi, sermo, Evangelium de licentiæ continentia sint hujusmodi, ut de te dici possit, quod de sancto Honorato Hilarius dixit in oratione funebri. *Nunquam in tuo ore nisi pax, nisi castitas, nisi pietas, nisi charitas, nunquam in corde horum omnium nisi fons Christus habitavit.*

SECTIO XV.

De exercitio patientiæ hœroïcæ.

SUMMARIUM.

294 *Quid sit patientia exponitur.*
295 *Inter virtutes Christianas à Patribus summe extollitur, & honoratur.*
296 *Summa est ejus utilitas.*
297 *In patientia possidet quis animam suam & cur?*
298 *Pueri lacrymantur, quia nesciunt patientiam habere.*
299 *Homo ne sua nativitatis pudeat, debet patientiam habere.*
300 *In quo consistat hœroïca patientia explicatur.*
301 *Hæc virtus est propria perfectorum.*
302 *Vir perfectus quò magis opprimitur, exaltatur.*
303 *Homo sive bonus, sive malus semper illi convenit patientiam habere & cur?*
304 *Ponuntur aliqua exempla sanctorum Patrum hujus virtutis.*

Dico primo Patientia est virtus qua mala æquo animo toleramus, id est, 294
sine perturbatione tristitiæ: ita cum S. Augustino D. Thomas 2. 2. *quæst.* 136. *art.* 1. & 4. Inter virtutes christianas à Patribus summis encomiis honoratur: 295
hujus

hujus virtutis decor maximus est summa
296 ma ejus utilitas. Unde Apostolus dixit: patientia necessaria est ut reporte-
297 tis repromissionem. Et Dominus dixit, quod in patientia possidebimus animas nostras: cujus ratio ea mihi videtur;
298 quia cum non possit dari in hoc sæculo vita humana sine laboribus, non poterit quis pacifice animam suam possidere sine patientia. Hinc pueri quando nascuntur, lacrymantur: quia cum simul cum laboribus nascantur, & nesciant patienter tolerare, lacrymarum solvunt naturæ tributum, quod nesciunt patientia compensare: ferat igitur homo adultus quod infans tulit, nec pudeat nativitatis suæ, qui non prius sensit lucem quam laborem; pati est homini primum
299 quod docetur: ut ait Job 1. *Homo nascitur ad laborem ultimum quod dedocetur*, ut ait Joannes Apocalyps. 14. *Beati mortui qui in Domino moriuntur, amodo iam dicit: spiritus requiescent à laboribus suis.*

300 Dico 2. Hœroïca patientia consistit in infatigabili tolerantia passionum, & laborum pro Deo, & virtute. Hæc est propria virorum perfectorum, & qui iam sunt in statu intimæ unionis constituti, ne ab illa intima pace & tranquillitate distrahantur motibus inordinatis.
301 Nam sicut vinea recisa non minuitur, (ut ait D. Ambrosius *lib. 9. in Lucam*) sed augetur; ita sancta plebs dum jugatur, erigitur, dum humiliatur, attollitur, dum reciditur, coronatur; & sicut aurum (ut ait Cassiodorus *lib. 9. Epistol. 3.*)
302 quo magis malleo conteritur, pretiosius evadit; sic vir perfectus, quo magis opprimitur, exaltatur. Unde dixit Jeronymus: A cunabulis Ecclesiæ non defuit iniquitas premens, sed abundavit iustitia patiens: ferat igitur patienter vir hujus sæculi mala sive sit bonus, sive ma-
303 lus: nam si bonus fuerit dum patitur, erit ei ad cumulum gloriæ: si malus fuerit & libenter patiatur, erit ei ad solutionem debiti. Quid ergo superest, nisi ut tibi pro more dicam non animo tristi per pœnam quam meruisti: & si adhuc dicta non sufficiant, considera in veteri testamento patientiam Abrahæ, Job, & Tobiæ: & in novo patientiam Apostolorum, & aliorum martyrum, & pudebit non ferre patienter quod illi gloriantes
304 tulerunt. Ibant Apostoli gaudentes à conspectu consilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati.

SECTIO XVI.

De exercitio hœroïcæ mansuetudinis.

SUMMARIUM.

305 *Quid sit mansuetudo exponitur.*
306 *Est pars adjuncta temperantiæ.*
307 *Eam Christus plurimum commendavit.*
308 *Decet maxime viros perfectos.*
309 *Viri mansueti aliquid altius humana natura videntur habere.*
310 *Maximus est hujus virtutis splendor.*
311 *Sine ea non dantur plures virtutes, quæ ibi numerantur.*
312 *In quo consistat hœroïca mansuetudo explicatur.*
313 *Habet mansuetudo quinque gradus:*
314 *Explicantur hi gradus.*
315 *Qui mansuetudinem habet, multum Christum imitatur.*
316 *Mansuetus plusquam homo habetur ab aliis hominibus.*

Dico primo. Mansuetudo est virtus 305
per quam secundum rectam rationem affectum iræ moderamur: ita D. Thomas 2. 2. *quæst.* 157. *art.* 2. Est pars 306
adjuncta temperantiæ: Estque ista virtus una de duabus quas Christus redemptor noster plurimum commendavit, Matthæi 11. *Discite à me quia mitis sum, & humilis corde.* Decet maxime 307
viros perfectos, nam præter iræ moderationem, quandam animæ causat immutabilitatem & quandam immortalitatis 308
speciem dum inter ipsa vulnera perseverat intemerata, viri mansueti aliquid altius natura humana videntur habere, cum nec persequutionum, nec aliorum 309
eventuum turbationibus agitantur: immo post suscepta persequentium vulnera, si animus manet tranquillus ut ad majora sit toleranda paratus. Maximus est hujus virtutis splendor: tum quia 310
hominem conservat in hilaritate, dum persequentes serenu suscipit vultu: tum quia Christum imitatur. Ejus utilitas 311
summa est: sine ea non datur pax, charitas, amicitia, affabilitas, vel meritum. Unde dixit Christus: *Beati mites, quoniam ipsi*

ipsi possidebunt terram: soli namque mites qui pacifica mentis tranquillitate perfruuntur, vere terram possidere dicuntur: reliqui vero non possident terram, sed in ea perturbantur.

311 Dico 2. Hœroïca Mansuetudo consistit in perfecta iræ moderatione: soli enim illi possunt dici perfectè mites (ut ait Augustinus *lib. 1. cap. 2. de sermone Domini*) qui cedunt improbitatibus, & non resistunt, & vincunt in bono malum: habet autem mansuetudo
313 quinque gradus. Primus est, eum qui læditur, commoveri; sed iræ impetum cum modestia reprimere. Secundus commoveri quidem, & sine mœrore impetum compescere. Tertius ob anteactas
314 iræ victorias non commoveri. Quartus ob spirituale bonum suum lætari. Quintus cum oblivione sui ex proximi lædentis damno dolorem, compassionem-
315 que concipere: Cum enim homo non solum iniuriam patienter sustinet, sed de malo proximi dolet; hi multum imitantur illam Christi mansuetudinem, qui videns ingratitudinem illius perfidæ civitatis eum persequentis flevit super illam, dolens magis de illius miseria, quam de morte quam in illa toleraturus erat: & positus in cruce pro illis, qui eum crucifixerunt, exoravit. *Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt:* quæ cum videret Centurio exclamavit: *Verè filius Dei erat iste:* &
316 meritò, nam ut dicitur Ecclesiastici 13. *Fili in mansuetudine opera tua perfice & super hominum gloriam diligeris:* perfecit Christus opus nostræ redemptionis in mansuetudine, & super hominum gloriam, ut filius Dei ab ipsis, qui eum persequebantur cognitus fuit. Unde optime concinnavit ille Poëta qui dixit: *Iras sustollis si sit responsio mollis.*

SECTIO XVII.

De exercitio prudentiæ hœroïcæ.

SUMMARIUM.

317 *Sola prudentia, quæ ad bonum finem vitæ conciliatur, iudicat & præcipit, dicitur simpliciter prudentia.*

318 *Reperitur in solis iustis, & non in peccatoribus.*

319 *In quo consistat hæc prudentia explicatur.*

320 *Quod sit objectum materiale prudentiæ exponitur.*

321 *Quod sit ejus objectum formale monstratur.*

322 *Quæ differentia detur inter objectum formale prudentiæ, & aliarum virtutum, indicatur.*

323 *Prudentia tendit in verum practicum.*

324 *Nulla virtus pretiosior est prudentia.*

325 *Christus eam maxime suis discipulis commendavit.*

326 *Qui ad culmen hœroïcum prudentiæ pervenit, adeptus fuit apicem felicitatis & cur?*

327 *Vir prudens est simillimus felicitate superis, & cur?*

328 *Hæc virtus maxime necessaria est viris contemplativis.*

329 *Non datur homo summe contemplativus, qui non sit summè prudens.*

330 *Hæc virtus præcipuè debet resplendescere in prælatis & directoribus animarum & cur?*

DIco primo. Prudentia, de qua hic agimus, est illa vera & perfecta virtus, quæ ad bonum finem totius vitæ rectè conciliatur, iudicat, & præcipit, ut notat D. Thomas 2.2.*quæst.*47.*art.*13. *in corpore*, ubi dicit hanc solam simpliciter dici prudentiam, & reperiri in iustis, non vero in peccatoribus; & istius est invenire medium virtutum moralium; ipsaque ad communia omnia laudabilium actionum principia cognoscenda & ad earum circunstantias dijudicandas lucem subministrat, cæterisque virtutibus, in his quæ ad eorum finem idonea sunt, deligendis, contrariisque repudiandis opitulatur, iuxta eundem D. Thomam *quæst.* 47. Unde objectum materiale prudentiæ sunt omnes actiones hœroïcæ, formale vero est honestas objectiva ex actione medium inter excessum & defectum tenente progerminans. Et licet honestas sit etiam objectum formale aliarum virtutum moralium, est cum hac differentia, quod aliarum est objectum formale, prout est bonitas quædam; respectu verò prudentiæ prout est veritas: nam cum prudentia sit virtus intellectus, necessario semper tendit in verum, idque non speculativum, sed practicum. 317 318 319 320 321 322

323 Unde concludendum est in thesauro illo copiosissimo virtutum moralium nullam gemmam esse pretiosiorem; at-
324 que inter dotes animi Christiani Prudentiam videri donum maximum, & pulcherrimum Divinitatis: & ideo
325 Christus eam suis discipulis maxime commendavit. *Estote prudentes sicut serpentes.* Matthæi 10.

326 Dico 2. Qui ad culmen hœroïcum Prudentiæ pervenit, censendus est stare in ipso felicitatis apice. Et ratio est, quia prudentia attingit omne bonum potentiæ rationalis: Nam perficit voluntatem, dum illi subministrat vires, & robur, ut sine luctu, facile, sine ignavia, prompte, sine hæsitatione firmiter in bonum suum, id est, honestum feratur: perficit & intellectum circa suum objectum, id est, verum: dum eum promptum, facilem, & expeditum reddit ad assensum certum: & in eo firmatur, ut non abducatur ad falsum: ergo vir consummatè prudēs, est summè felix.

327 Addo quod vir prudens est simillimus felicitate superis, qui immortali felicitate fruuntur. Et Ratio est, quia superorum felicitas in eo consistit, quod potentia rationalis omnibus viribus, & modo perfectissimo tendat in bonum omni ex parte infinitum, intellectus in verum, voluntas in bonum: sed perfectè prudens in hac vita perspicacissime penetrat, & firmissime adhæret, & clarissime intelligit verum quod est objectum intellectus; & facillime movetur in honestum, quod est bonum voluntatis: ergo vir prudens simillimus est superis summa felicitate fruentibus; ac per consequens nemo in hac vita mortali felicior est viro prudente: est enim prudentia complexus omnis perfectionis & compendium omnis felicitatis.

328 Dico 3. Hæc virtus maxime necessaria est viris contemplativis & iis qui ad divinam unionem tendunt: & ratio est, quia homo accedens ad divinam unionem, debet habere omnes virtutes in gradu hœroïco: sed has in gradu habere non potest nisi etiam habeat prudentiam in gradu hœroïco; siquidem ipsa est auriga, & directio virtutum moralium, & quæ illis modum, & medium imponit: ergo hæc virtus prudentiæ maxime necessaria est viris contemplativis.

329 Unde nunquam vidi hominem magnum contemplativum qui non fuisset summe prudentem; præcipue autem debet hæc virtus resplendescere in Prælatis & illis qui dirigunt animas ad vitam spiritualem: non enim poterit quis alios recte 330
gubernare; nisi seipsum non recte moderetur propriis passionibus imperando. Unde S. Gregorius *in moralibus* dicit quod non debet hominum ducatum suscipere, qui nescit homines bene vivendo præire: & maxime in obedientia erga superiores quam ab inferioribus erga seipsum desiderat exerceri: sed de hoc vide latius N. Philippum à Trinitate *p.3. tract.2. discurs.4. art.3.*

SECTIO XVIII.

De exercitio iustitiæ hœroïcæ.

SVMMARIVM.

331 *Iustitia dividitur in legalem, distributivam, & commutativam.*
332 *Quid utraque sit exponitur.*
333 *Ponitur definitio iustitiæ.*
334 *Hæc definitio solum convenit omni & soli iustitiæ particulari, non vero generaliter sumptæ.*
335 *Quid sit iustitia generaliter sumpta explicatur.*
336 *Exercitium hæroïcæ iustitiæ est maxime necessarium viris perfectis in statu intimæ unionis constitutis.*
337 *Ponitur medium quo iustitia servari debet.*
338 *Vir perfectus, qui ad statum unionis pervenit, debet hæroïcam iustitiam exercere quoad omnes suas partes.*

PRo hujus sectionis intelligentia suppono iustitiam quatenus est una ex 331
virtutibus cardinalibus dividi in legalem, distributivam, & commutativam: ita D. Thomas 2. 2. *quæst.* 58. *art.* 5. *&* *quæst.* 61. *art.* 1. & nos *suprà* diximus. Legalis est per quam omnium virtutum actus ad bonum commune ordinantur: Distributiva dirigit distributionem com- 332
munium bonorum in partes Reipublicæ: Commutativa vero dirigit multos actus inter privatas personas: ita idem D. Thomas *quæst.* 61. *art.* 1. Definitur autem: 333
est & perpetua voluntas ius suum unicuique tribuendi: ita D. Thomas 2. 2. *quæst.* 8. *art.* 1. Hæc autem definitio solum convenit omni & soli iustitiæ particulari:

334 ticulari: nam iustitia generaliter sumpta est omnis virtus, seu, ut dicit statum virtutum aggregatione perfectum: & de
335 hac loquitur Christus quando dixit discipulis suis: nisi abundaverit iustitia vestra plusquam Scribarum & Pharisæorum, non intrabitis in regnum cælorum: & secundum hanc iustitiæ intelligentiam qui omnibus est virtutibus ornatus, dicitur iustus adinstar S. Ioseph, de quo scriptum est: Ioseph autem eum esset iustus, id est secundum omnem virtutem perfectus. His suppositis.

336 Dico primo. Exercitium hœroïcum virtutis iustitiæ quoad omnes suas partes quas supra retulimus, maximè est necessaria viris perfectis in statu intimæ unionis constitutis, qui cum proximo debent inculpabiliter, & admodum pacificè commorari; propterea similibus loquens Spiritus Sanctus ait, Ecclesiastici 4. *Pro iustitia agonisare pro anima tua, & usque ad mortem certa pro iustitia &*
337 *Deus expugnabit pro te inimicos tuos.* Ut autem instruat de medio quo iustitia servari debet per exclusionem occasionum, quibus solet violari, subdit: *Noli citatus esse in lingua tua & inutilis & remissus in operibus tuis: noli esse sicut Leo in domo tua, evertens domesticos tuos & opprimens subjectos tibi.*

338 Dico 2. Vir perfectus qui ad statum unionis intimæ pervenit, debet hœroïcam iustitiam exercere quoad omnes suas partes quas supra retulimus. Unde titulo iustitiæ legalis, debet perfectissimè legem observare & consequenter in lege Domini die ac nocte meditari quantum patitur humana fragilitas. Titulo autem iustitiæ particularis sic debet in Republica versari, quod si bonorum ipsius communium fuerit distributor, non attendat ad carnem & sanguinem, aut ad amicitiam, sed tantum ad cujusque meritum, & ad ipsius Reipublicæ bonum: in communi verò societate si se gerat quod nullam etiam minimam proximo iniuriam inferat, vel cogitatione vel verbo, vel opere; sed unicuique reddat quod suum est: quod si reddendæ seu exercendæ iustitiæ vindicativæ perficiatur, sic puniat scelera cum ratio iustitiæ dictaverit, quod Reo ex intimis charitatis & commiserationis præcordiis tenere compatiatur: & sic hæc ita exercuerit, intelligat se apicem iustitiæ, sive hœroïcum gradum illius, consecutum fuisse. De hac virtute plura possem referre exempla, sed quia obvia in vitis Sanctorum, illa omitto.

Directorium Mysticum.

SECTIO XIX.

De exercitio misericordiæ hœroïcæ.

SUMMARIUM.

339 *Misericordia quid respiciat ut obiectum? exponitur.*
340 *Hæc virtus maximè Deo competit.*
341 *Qui multum de Deo participant, debent maximè hac virtute pollere.*
342 *Viri perfecti, & in statu unionis exercent misericordiam.*
343 *Quæ sint opera misericordiæ corporalis proponuntur.*
344 *Quæ sint opera misericordiæ corporalis, afferuntur.*
345 *Quæ sint opera misericordiæ spiritualis, proponuntur.*
346 *Opera misericordiæ acceptat Deus, ut sibi specialiter facta.*
347 *Opera misericordiæ si fuerint perfecta, erunt actus hœroïci misericordiæ.*
349 *Qui illos exercent, maximè sunt similes Patri cælesti.*

Dico primò. Misericordia alienam 339
respicit miseriam, ut sublevandam tanquam suum formale objectum. Unde qui misericordiæ vult colere exercitium, debet statim ac proximi advertit miseriam, ei quantum posset ex visceribus Christianæ charitatis compati, & de ea sublevanda cogitare. Hæc virtus maximè Deo competit: unde in Scriptura dicitur: Et miserationes ejus 340
super omnia opera ejus. Qui multum 341
de Deo participant, ut sunt hi qui divinæ unioni intendunt, debent maximè hac virtute pollere, ut faciebat Sanctus Job qui de se dicebat: *Sub infantia crevit mecum miseratio & de utero matris meæ egressa est mecum.*

Dico 2. Viri perfecti agnoscentes 342
naturam Dei misericordis in statu unionis intimæ, eisque conformari desiderantes erga omnes, præsertim peccatores, misericordiam exercent. Opera autem misericordiæ corporalia, sunt: esurientes potare, nudos vestire, peregri- 343
nos excipere, visitare ægrotos, captivos

 redimere,

redimere, mortuos sepelire. Opera verò misericordiæ spiritualis sunt ignorantes instruere, peccantes corrigere, con-
344 solari mœstos, consilium dare dubitantibus, patienter iniurias ferentibus offensas remittere, pro salute proximi orare. Hæc opera misericordiæ quasi sibi specialiter facta acceptat dominus,
345 quod operantem debet maxime ad operandum animare: quæ si fiant perfecte, procul dubio erunt hœroïci actus misericordiæ: & qui illos exercent patri cælesti ad quod suos provocat Christus,
346 Lucæ 2. *Estote ergo misericordes, sicut*
347 *pater vester misericors est.* Sed de his vide latius N. Philippum à Trinitate *p.3. tract.2. discur.4. art.5.*

SECTIO XX.

De exercitio simplicitatis hœroïcæ.

SVMMARIVM.

348 *Simplicitas est maxime necessaria humanæ societati.*
349 *Est virtus viris perfectis maxime conveniens.*
350 *Qui transacta iniuria iram abiiciunt, sunt simplices sicut columbæ & cur?*
351 *Simplicitas est conflatum perfectionis.*
352 *Simplicitas dicitur innocentia & cur?*
353 *Est compendium bonarum actionum.*
354 *Simplicitas in summo est candor animi.*
355 *Viri perfecti debent simplicitatem summo studio exercere.*
356 *Debent æquivocationes fugere.*
357 *Vir perfectus quæ habet in ore, debet habere in corde.*
358 *Vir simplex debet idẽ sentire de aliis.*
359 *Refertur quoddam notabile simplicitatis exemplum.*
360 *Simplicitas à mundo fatuitas iudicatur; à Deo tamen vera sapientia reputatur.*
361 *Sapientia mundi vera stultitia est, & cur?*

348 Dico primo. Simplicitas, seu sinceritas, candor mentis, aut veritas est humanæ societati plurimum ne-
349 cessaria, & viris perfectis maxime conveniens: simplicitas namque ostendit animum non effusum in multa, nec distractum in res externas; denotat lenitatem animi, nesciam iniuriæ referendæ, 350
conjunctam cum quadam naturæ bonitate, qua quis egerrimè inducitur, ut de alio suspicetur: unde qui transacta iniuria iram abiiciunt, nec in aliquo pectoris recessu recundunt mœrorem, dicuntur simplices, sicut columbæ: nam, ut ait Cyprianus de vita Ecclesiast: Columba est animal simplex & lætum
non felle amarum, non moribus sævum, 351
non congium laceratione violentum: itaque simplicitas est quoddã perfectionis conflatum, eximiæ vitæ ratio, omnî decore & venustate concinna, coram
Deo pretiosa, quam etiam uno verbo
dicimus innocentiam: siquidem abest 352
ab animo scelus, à corde vindicta, cupiditas ab ore, loquendi calliditas, à moribus duplicitas: estque compendium 353
omnium bonarum actionum. Tandem
candida simplicitas in summo est can- 354
dor animi, qui candor non fucatus est, nec fictæ frontis immune testorium, sed ab ipso manans animo, ab omni fuco, & simulatione alienus.
Dico 2. Viri perfecti qui ad sta- 355
tum unionis intimæ pervenerunt, debent sanctam hanc virtutem simplicitatis, sinceritatis, candoris, aut veritatis summo studio exercere. Unde non so- 356
lum aperta mendacia, & manifestas simulationes summa debent vitare diligentia, sed etiam quascumque æquivocationes: esto enim aliquando licitè dicantur, plurimum tamen christianæ repugnant simplicitati, & candori, si frequens fuerit earum usus: qui enim
vere in seipso sincerus est, interroga- 357
tus semper vera denunciat: & quamvis non omnia quæ habet in corde debeat habere in ore; cuncta tamen quæ habet in ore, debet etiam habere in corde: & semper res dicit, ut se habent, nisi secreto naturali, vel pœnitentiæ sigillo ad silendum teneatur.
Dico 3. Vir perfecte simplex sicut 358
nescit simulationem aut duplicitatem vel mendacium dicere, idem credit de aliis: unde refertur de D. Thoma Aqui- 359
nate quod cum multum credulus appareret, vocatus à sociis ut videret bovem
volantem, statim accedit, sed de simpli- 360
citate sua derisus, respondit se malle credere bovem volare, quam religiosum
mentiri: sententia sane digna D. Tho- 361
mæ:

mæ: quæ enim à mundo fatuitas iudicatur, à Deo vero ſapientia reputatur: è contra vero ſapientia mundi vera ſtultitia eſt: ut dicit Paulus: *Sapientia hujus ſæculi coram Deo ſtultitia eſt.* Poſſent adductis virtutibus aliæ plures adjungi: puta, gratitudo, fortitudo, & aliæ; ſed quia frequentius eſt & magis reſplendens adductarum exercitium, ideo dicta ſufficiunt ſuppoſitis his quæ *tract. 3. diſput. 2.* diximus de virtutum acquiſitione: ſingulas namque viri perfecti in gradu hœroïco ſuis temporibus exercent: quia, ut iam dictum eſt, virtutes ſunt ita connexæ quod una perfecta ſecum trahat alias, & hœroïcum unius exercitium ad alias exercendas moveat.

DISPUTATIO IV.

De ſpeciali unione animæ cum Deo tam ſecundum partem cognoſcitivam, quam ſecundum partem affectivam in matrimonio ſpirituali.

SECTIO I.

In ſtatu unionis intimæ Deus iniit ſponſalia cum anima.

SVMMARIVM.

361 *Unio fruitiva duplici gradu gaudet.*
363 *Alter vocatur ſponſatio ſpiritualis: alter matrimonium ſpirituale.*
364 *Quid ſit ſponſatio ſpiritualis declaratur.*
365 *Datur duplex unio cum re amata; alia ſecundum rem, alia ſecundum affectum.*
366 *Sponſatio non conſiſtit in unione affectus, ſed in unione reali, non per modum habitus, ſed per modum actus.*
367 *Probatur ratione.*
368 *Quando anima Deo deſponſatur, nihil ſentit: & quomodo hoc accidat?*
369 *Hæc unio ſponſalitia ad ſummum durat per dimidiam horam.*
370 *Poſt tranſactam hanc unionem anima ad ſe rediens eam iterum nimium deſiderat.*
371 *Deus ei iterum demonſtrat faciem ſuam, & iterum ab ea recedit.*
372 *Deus ab ſponſa aliquando recedit eo quod ſponſa plus nimio vacat uberum dulcedini vix memor ipſius ſponſi.*
373 *Videns ſponſus ſponſam tam purgatam eam iterum vocat.*
374 *Curſus ſponſæ ad ipſum ſponſum terminatur: & quom do?*
375 *Videns ſponſus deſiderium ſponſæ eam ad ſtatum matrimony ſpiritualis vocat: & quomodo?*

Dico primo. Hæc fœliciſſima unio 361
fruitiva in qua Deus ipſe per oſculum, & amplexum unitivum clare percipitur, ac deguſtatur, duplici quidem gradu gaudet. Alter vocatur ſpon- 363
ſatio ſpiritualis: alter matrimonium ſpirituale. Sponſatio eſt quædam actualis unio cum Deo per realem habitationem Dei, non in centro animæ, hoc enim proprium eſt matrimonij ſpiritualis: ut
ait N. M. S. Thereſia *Manſione 7. cap. 1.* 364
& 2. ſed in ſuperiori parte animæ. Pro quo ſciendum eſt dari duplicem unionem cum re amata, ut ait D. Thomas
1. 2. *quæſt. 28. art....* Una ſecundum rem, 365
ut cum amatus adeſt amanti; alia vero ſecundum affectum. Primam unionem facit amor effective: ſecundam facit formaliter ſe ipſo: quia ſine affectu
non eſt amor. Quod ergo dicimus 366
eſt quod ſponſalia non conſiſtunt in unione affectus: nam hæc communis eſt omnibus illis qui ſunt in charitate, ſed conſiſtit in unione reali quæ fit per illapſum Chriſti in anima, non in centro illius, ſed in ſuperiori illius parte, non per modum habitus,
ſed per modum actus. Ratio eſt, quia 367
unio quæ datur in ſponſalibus, non omnino perfecta eſt per modum habitus, ſed eſt quædam unio inchoata & imperfecta, ut ait Valgornera *in quæſt. proœmiali art. 9. num. 11.* Sed talis eſt hæc unio realis, quæ non eſt per modum habitus: ergo in illo conſiſtunt ſponſalia ſpiritualia.

Hinc fit quod cum in ſponſalitio non 368
fiat totalis transformatio animæ cum Deo, ſed tantum anima adducatur ad illius realem præſentiam & amplexum, quando anima cognoſcit ſe ad Deum approximari & iam amoris brachiis à

 Deo

Deo adstringi, eique uniri, nihil omnino sentit: quia tunc omnes potentiæ concupitæ & absorptæ manent, & anima quasi cæca, muta, ac sine ullo interiori sensu videtur remanere; ita ut pro tunc nulla ratione possit sentire; aut intelligere quale, aut quantum sit illud bonum quo fruitur: ita N. M. S. Theresia *Mansione 6. cap. 4.* ubi ait, quod quando hoc sponsalitium celebratur, anima extra se rapitur, & manet absque sensibus: quia si sentiret se esse Deo unitam & præsentem Divinæ majestati, forte è vita discederet: Et ratio est, quia illa magna delectatio, qua anima ex præsentia & amplexu Dei perfunditur, eam absorbet; & licet intellectus velit totaliter occupari ad concupiscendum aliquid ex hoc quod sentit; cum tamen ad hoc ejus vires ad hoc non pertingant, sic manet attonitus: quod si non deficiat omnino, saltem non advertit an manus vel pedes moveat; sicut dicere solemus de aliquo qui cadens in deliquium quasi mortuus apparet. Hic aqua gratiæ replet animam, ita ut nec ulterius procedere possit, nec regredi vellet, & maxima fruitur gloria: apparet quasi quis moribundus expectans mortem quam multum desiderat anima: siquidem hic summo & indicibili profusa gaudio mori rebus mundanis, & Deo frui videtur: nec tunc scit anima quid agat.

369 Dico 2. Cum hæc unio sponsalitia non plurimum duret, sed vix ad mediam horam pertingat (ut ait N. M. S. Theresia *cap. 8. vita sua*) anima ad se reversa divina illa familiaritate, & amplexu Dei animata iterum atque iterum ad osculum præteritum sponsi aspirat,

370 dicendo cum sponsa Canticor. 1. *Osculetur me osculo oris sui:* hoc est, ardentissimo amore desiderat illius præsen-

371 tiam, & amplexum. Deus autem videns hanc animæ anxietatem iterum ostendit ei faciem suam, & ei osculum porrigit: & ne desiderio labescat gustu suæ suavitatis lenit, & dum suam præsentiam ei iterum exhibet & eam ad majus dilectionis osculum ascendit: sic multoties sponsus ab sponsa recedit, vel ad sedulitatis experimentum, vel ad amoris probationem, vel ad augmentum meriti. Unde sponsa ait *Canticorum 3.* In lectulo meo per noctes quæsivi, quem diligit anima mea: quæsivi illum & non inveni: his animæ diligentiis quærendi & inveniendi sponsum declaratur quantum ferveat illius amore, & quanta in ejus præsentia fruebatur suavitate & lætitia.

Dico 3. Contingit etiam aliquando 372
quod sponsus ab sponsa recedit, eo quod sponsa plus nimium vacat uberum dulcedini, vix memor ipsius sponsi, quem tunc non pure propter seipsum, sed propter perceptam voluptatem inquirit. Unde non eum simplici amore amicitiæ complectitur, sed mixto amore concupiscentiæ in eo delectatur; & ideo ab ea recedit sponsus, ut instruatur quod hic in via parcè est voluptate fruendum, & ad voluptatis authorem ocissime properandum. Unde Deus sponsam aliqualiter hoc modo male affectam purgat, non tam aqua tribulationum & tentationum, sed igni amoris afflictivi propter absentiam dilecti.

Dico 4. Videns sponsus animam 373
iam purgatam eam iterum vocat Canticorum 4. *Veni de Libano sponsa mea:* hoc est, veni dealbata candore omnium virtutum: Libanus enim interpretatur dealbatio vel candidatio. Ipsa vero clamat ad sponsum. *Trahe me post te, curramus in odorem unguentorum tuorum,* Cant. 1. hoc est, Trahe me ad te non amore concupiscentiæ, sed amore amicitiæ: non enim anima Deum sequi potest, nisi trahatur: quia corpus quod corrumpitur, aggravat animam: & terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem. Unde anima cognoscens suam infirmitatem, & videns suis meritis nihil posse agere, postulat ut Deus auxiliis divinæ gratiæ eam ad se trahat ut cum eo maneat, & ei adhærat: non trahitur invicta, sed volens sponsa, cum trahi petat: tanta siquidem est sponsi trahentis & potentia & suavitas, ut cum sponsa trahitur, non tantum voluntate, sed etiam voluptate trahatur, ut mire probat Augustinus tum authoritate cujusdam Poëtæ dicentis: *trahit sua quemque voluntas:* tum experientia; nam si puer ostensis nucibus sponte trahitur, cur ostensa veritate Deus animam libere & sponte sequentem non trahet? Trahi ergo desiderat sponsa ab sponso; quia sequi non potest Deum giganteis passibus currentem, salientem montibus, & transilientem colles, & propterea rogat se trahi.

Dico 5. Cursus sponsæ qui est divi- 374
næ tractationis effectus, ad ipsum sponsum terminari debet, ut ipso tandem apprehenso quiescat, & delitiose eo fruatur:

fruatur: Unde paulo post, ait sponsa: *Indica mihi quem diligit anima mea, ubi pascas, ubi cubas in meridie, ne vagari incipiam post greges sodalium tuarum:* vult namque dilecti sponsi spretis omnibus aliis perenni consortio frui;& ideo non amplius eum currentem, sed pascentem, & cubantem in meridie videre properat. Unde videtur dicere. *Quid mihi est in cælo & à te quid volui super terram?* Nullius alterius consortio satiari possum, quia nec creata visibilia, nec cælestia beatorum commercia me desolatam recreare possunt: solus enim sponsi advenientis illapsus intimus desiderium meum complet, & mentem quietat. Unde soli Deo vacare studet. Unde Canticor. 8. ait: *Quis mihi det te fratrem meum sugentem ubera matris meæ ut inveniam te foras & deosculer te, & iam me nemo despiciat?* Quasi diceret: Quis te mihi reddet ut te fæliciter frui valeam foris; scilicet de tot tantisque tumultibus vel etiam de corpore mortis hujus libera & deosculer te ferventissimo videlicet amoris actu tibi tam arcte inhærendo, ut sit inter spiritum tuum ac meum, sicut inter osculantia se corpora mutuus contactus?

375 Dico 6. Videns piissimus Deus hujus sponsæ desiderium eam, *Canticorum* 2. ad delicias satietatis suæ, & ad statum matrimonij spiritualis post tot hyemis rigores, ac tempestates vocat dicendo: *Surge, propera amica mea, columba mea, formosa mea & veni; iam enim hyems transiit, imber abiit & recessit, flores apparuerunt in terra nostra, tempus putationis advenit:* hoc est, surge in altiora, ut columba in nidum, convola per charitatis incrementa, formosa decore virtutum, iam laborum hyems transiit, imber dolorum, & lacrymarum abiit,& recessit quando & culpæ frigus mentis germen suffocabat & vehementis diabolicæ incursionis imber cordis fœcunditatem devastabat, iam facies terræ flante Austro Spiritus sancti, eúmque calefaciente mutata est. Unde flores apparuerunt in terra nostra, scilicet, actus ordinati,& aspectu pulchri in anima tua, consiti, & cælestium splendores gratiarum: tempus putationis advenit: hoc est, tempus in quo spirituale matrimonium celebrabitur.

SECTIO II.

De altissimo gradu orationis, quâ anima unitur Deo in matrimonio spirituali.

SUMMARIUM.

376 *Datur matrimonium spirituale inter Deum, & animam sanctam.*

377 *Probatur Sanctorum Patrum authoritate.*

378 *Hoc matrimonium in cælo consummatur.*

379 *Hoc matrimonium est adinstar matrimonij rati quod adhuc dissolvi potest.*

380 *In principio illius ostendit Deus animæ per visionem imaginariam suam humanitatem.*

381 *Non ostendit ei Deus suam essentiam, sed adhuc est in caligine.*

382 *Per gratiam & charitatem inter Deum & hominem perfectissima amicitia constituitur.*

383 *Amicitia spiritualis perfectissima petit ex se intimam Dei præsentiam in homine per realem existentiam intra illum.*

384 *Ex vi illius Deus in homine manet ut protector & director ejus est.*

385 *Ex vi illius manet Spiritus Sanctus in homine, ut in amico cui intime unitur, summa veneratione colendus.*

386 *Deus per hanc unionem est specialiter in homine, sicut cognitum in cognoscente, & amatum in amante.*

387 *Quomodo id debeat intelligi declaratur.*

388 *Probatur id exemplo Beatorum.*

389 *Perfecta amicitia postulat præsentiam realem amati.*

390 *Amor causat unionem realem & affectivam.*

391 *Realem causat affectivè; unionem vero affectus formaliter & quomodo.*

392 *Matrimonium spirituale non consistit in sola unione reali qua gratia unit animam Deo, sed eam supponit.*

393 *Addit*

393 *Addit specialem unionem per illapsum Dei in potentias animæ & quomodo?*

394 *Præsentia realis Dei in anima per gratiam est communis omnibus iustis.*

395 *Quid addat unio matrimonij huic præsentiæ exponitur.*

396 *Quando anima perveniat ad gradum in quo fit matrimonium declaratur.*

397 *Quando perveniat ad gradum in quo fiunt sponsalia exponitur.*

398 *In matrimonio spirituali est anima Deo specialiter unita.*

399 *Declaratur id quodam exemplo.*

400 *Hoc matrimonium non est consummatum ut in patria, sed adhuc dissolvi potest ex defectu animæ.*

401 *Matrimonium spirituale consistit in unione reali, quæ fit per illapsum Christi in animæ centro, non per modum actus & transeunter, sed permanenter per modum habitus.*

402 *Probatur ratione.*

403 *Major est unio quæ datur in matrimonio spirituali quam in sponsalitio spirituali.*

404 *Ponitur prima differentia inter sponsalitia, & matrimonium spirituale.*

405 *Ponitur secunda differentia inter sponsationem & matrimonium spirituale.*

406 *In hoc supremo gradu matrimonij spiritualis aliquid singulare reperitur quod non est in aliis gradibus, etiam sponsalitij spiritualis.*

407 *Quid hoc singulare sit, explicatur.*

408 *Quid in hoc sublimi statu Deus animæ communicet declaratur.*

409 *Quæ munera sponsus in hoc matrimonio tribuat suæ sponsæ spirituali declaratur.*

376 PRo hujus sectionis intelligentia sup-
pono dari matrimonium spirituale
377 inter Deum & animam sanctam : & præ-
ter quam quod hæc veritas probatur ex
variis Scripturæ locis quos sectione præ-
cedenti retulimus : probatur etiam au-
thoritate Sanctorum Patrum : sic enim
astruit Bernardus *Sermone 9. & Sermone*
83. ubi ait : *Talis conformitas maritat
animam Verbo, si perfectè diligit, nupsit.*
Idem asserit Ricardus de S. Victore *in
cantica cap.* 8. N. M. S. Theresia *Man-
sione* 7. *cap.* 1. & 12. & alij innumeri.
Hoc autem matrimonium tantum per- 378
fecte in cælo consummatur ; ubi anima
Deo penitus indissolubili nexu coniun-
gitur : cum tamen hæc unio qualiscum-
que dissolvi possit, unde hoc matrimo- 379
nium in hac vita est adinstar matri-
monij rati, quod adhuc dissolvi potest:
dum tamen illud durat , sponsus sæpe
sponsam invisat , non quidem suam fa-
ciem ei manifestando , sed speciali ta-
ctu interno dulcorem suum ei commu-
nicat , ut ait Ricardus , sed decorem 380
suum non ostendit. In principio ei
ostendit suam humanitatem in aliqua
visione imaginaria , ut bene intelligat,
& non ignoret donum tam sublime, ut
ait N. M. S. Theresia *Mansione* 7. *cap.* 2.
Denique suavitas ejus sentitur , sed es- 381
sentia Dei non cernitur : adhuc enim
est caligo in circuitu ejus , adhuc tro-
nus ejus in columna nubis. Et quamvis
appareat in igne , magis tamen in igne
accendente, quàm illuminante: accendit
namque affectum , sed non illuminat
intellectum : in hoc itaque statu anima
dilectum suum sentire potest, sed vide-
re non potest : & si videt, videt quasi in
nocte , videt velut sub nube , videt de-
nique per speculum in ænigmate ; non
autem facie ad faciem , unde & dicit:
*Illumina faciem tuam super servum
tuum.*

Ut autem hæc melius elucescant, sup- 382
pono secundo quod per gratiam & cha-
ritatem (ut ait Suarez *de Deo lib.* 12. *cap.* 5.
num. 13.) perfectissima quædam amici-
tia inter Deum & hominem constitui-
tur. Amicitia vero ex se petit unio-
nem inter amicos, non solum per con-
formitatem affectuum , sed etiam per 383
inseparabilem præsentiam & coniun-
ctionem quoad fieri possit. Unde ami-
citia perfectissima, & maxime spiritua-
lis, ac divina suo iure ac debito postu-
lat intimam Dei præsentiam in homine:
quem sibi hoc modo amicum constituit
per realem existentiam intra ipsum ex
vi talis amicitiæ : ita ut quamvis alio ti-
tulo ibi non esset, hic sufficeret : quia
vero hæc unio ita est amicitiæ, ut tamen
non sit omnino inter æquales, sed cum
debita proportione ; ideo ex vi illius
manet Deus in homine ut protector &
director ejus, cujus Deus curam gerit 384
non solum titulo generalis providen-
tiæ suæ , sed peculiari amicitiæ titulo.
Denique quia in hac amicitia semper
habenda est ratio Divinæ majestatis
ideo

ideo ita ex vi illius monet, Spiritus Sanctus in homine, ut in amico cui
385 intime unitur, ut simul maneat ibi tanquam amicus, summa reverentia & veneratione colendus: adeoque manet etiam ibi præsens, tanquam in templo vivo, quod ipse sibi ornat, & præcipit per dona creata, ut in illo & ab illo adoretur.

386 Nec hic sensus alienus est ab illo quod ait D. Thomas 1. *part. quæst.* 8. *art.* 3. *&* *quæst.* 43. *art.* 3. Scilicet, Deum esse specialiter in creatura rationali, sicut cognitum in cognoscente, & amatum in amante quod nos etiam cum D. Thoma *suprà* diximus *hoc tractatu disput.* 1. *num.*8. Nam per gratiam, & charitatem (ut ait Suarez *suprà num.*14.)
387 manet Deus in anima ut objectum cognitum & amatum, non utcumque, sed per modum amici intimè dilecti, qui non utcumque objective dicitur esse in amante, sed tanquam bonum intime præsens, & intra ipsum amantem existens, ut eum peculiariter custodiat
388 & regat, & ab eo in corde suo colatur, & adoretur: quod potest declarari exemplo Beatorum: Nam ex vi luminis gloriæ habent Deum peculiari modo in suis mentibus præsentem in ratione objecti visibilis, intime quodammodo unitum ipsis beatis: ut per seipsum, & absque alio medio videatur: ubi lumen gloriæ non facit quidem per seipsum novam unionem physicam inter Deum & intellectum: ut eo modo dicatur illum facere præsentem, est tamen talis dispositio, quæ natura sua postulat talem præsentiam, etiam præcisa ratione immensitatis: eodem ergo modo gratia & charitas est similis dispositio titulo amicitiæ, quo Deus intime est præsens realiter unitus animabus iustorum, ut *suprà* diximus.

389 Iuxta ergo hanc doctrinam perfecta amicitia, qualis est illa quæ per gratiam & charitatem habetur inter Deum & animam, postulat unionem inter amicos, non solum per conformitatem
390 affectuum, sed etiam per præsentiam inseparabilem, quantum possibilis est in hac vita: & licet utramque unionem realem, scilicet, & affectivam causet amor, diverso tamen modo illas causat: nam realem causat affective, quia semper movet amantem appetere, & quærere præsentiam amati: unionem vero affectus efficit amor formaliter, siquidem ipse amor est ipsa unio, & vinculum, & nodus quo in uno uniuntur affectus sic se amantium: ita D. Thomas 1. 2. *quæst.* 28. *art.* 1. ubi explicans Dionisium ait: Amor duplicem unionem 391
facit realem, & affectivam: & priorem dicit esse cum amatum præsentialiter adest amanti: & hanc, inquit, facit amor effectivè, quia monet ad desiderandam, & quærendam præsentiam amati, quasi sibi convenientis: affertque Augustinum *lib.* 8. *de Trinitate cap.* 10. dicentem quod amor est velut iunctura duo aliqua copulans, vel copulare appetens; & exponit D. Thomas quod dicit *copulans* referri ad unitatem affectus; quod dicit copulare appetens pertinere ad unionem realem: quia ergo Deus perfecte amat quos sanctificat; & quia quod intendit, assequi potest, ideo ex vi talis amoris animæ unitur secundum præsentiam realem.

Tertio suppono Matrimonium spiri- 392
tuale non consistere in sola unione reali, qua gratia unit animam Deo; sed eam supponit, & addit specialem unionem Dei ad intellectum, & voluntatem: quod (ut *suprà* diximus) fit per il- 393
lapsum Dei in hujusmodi potentias, non per præsentiam realem objecti in se intuitive cognitam per modum speciei, ut habent Beati, sed per realem præsentiam objecti non in se intuitive cogniti, sed tantum experimentaliter per indicia: ut diximus *tract.* 4. *disp.* 1. *sect.* 2. *num.* 16. Et ratio est, quia hæc 394
præsentia realis Dei per gratiam in anima est communis omnibus iustis: non ergo in illa potest consistere matrimonium spirituale, quod Deus iniit cum perfectissimis animabus. Ad matrimo- 395
nium ergo aliquid ultra requiritur. Hoc autem nihil aliud est, quam specialis præsentia realis, qua Deus fit præsens intellectui & voluntati contemplantis: hoc autem fit hoc modo. Postquam anima per gratiam veluti deificata est, & Deo similis per illius naturæ participationem ipsa gratia per habitus infusos virtutum qui dimanant ab ipsa, sicut vires ab essentia, perficit potentias, ut faciant suos actus perfectos in operatione, specialiter cognitionem & amorem: unde alij sumunt valorem, & perfectionem: & quo magis gratia in anima augetur, crescit & radicatur, eo crescunt cognitio, & amor: Quando igitur amor pervenit ad gradum perfectissimum, quem D. Thomas cum D. Bernando vocat in quo facit stringere

gere indissolubiliter, tunc celebratur matrimonium spirituale.

396 Nam, ut ait D. Thomas ibi, qui stringit, tenet; & qui tenet, tangit, & qui tangit non distat, sed miro & indissolubili modo rapit, & rapitur, tenet & tenetur, stringit & stringitur; & una uni per amoris copulam sociatur: amor enim (ut ait Dionisius) est copula amantis cum amato: copulat namque animam Deo, creaturam creatori, finitum infinito. In hoc autem gradu amoris effectivi, ut ait *ibi* D. Thomas, quidam sunt hospites, & transitorij; quidam vero, incolæ & mansionarij: hospites sunt qui eunt & redeunt: mansionarij sunt qui indissolubiliter stringuntur: ut fecit sponsa quando dixit: *Inveni quem diligit anima mea, tenui eum, & non dimittam:* in quibus verbis D. Thomas clare ut vides, ponit sponsalitium, & matrimonium spirituale: nam tam sponsalitium quam matrimonium supponunt hanc præsentiam realem Dei in anima per gratiam & insuper præsentiam illius realem potentiis intellectus & voluntatis, per altissimam cognitionem & amorem; sed sponsalitium fit transeunter

397 (ut *suprà* diximus) per modum hospitis, qui accedit & recedit: Matrimonium verò fit habitualiter & permanenter per modum habitus: Nam licet intellectus non semper sit in actuali contemplatione unitus Deo, nec voluntas

398 in actuali amore (ut *infrà* dicemus) est tamen intellectus veluti habitualiter unitus quatenus re ipsa habet Deum præsentem: sicut homo qui est in quadam domo cum altera persona, si clauditur fenestra, non illum videt, bene tamen sentit ibi alterum esse: ut ait

399 N. M. S. Theresia *Mansione 7. cap. 1.* Sic ergo se habet intellectus in hoc matrimonio.

Verum quidem est quod non est semper in actuali cognitione & contemplatione & amore Dei, sed quamvis illum aliquando non videat, nec amet actu; habitualiter tamen illum secum sentit & intelligit sibi esse præsentem; nec per hoc quod ad alia opera virtutum distrahatur, amittit hanc præsentiam, sed in quocumque opere bono eam sentit. Unde dicebat sponsa: *Ego dormio & cor meum vigilat:* sive enim comedat, sive bibat, sive alia opera virtutum faciat, semper sentit hanc præsentiam Dei in centro animæ & sibi unitam: est enim iste amor quantum est ex parte Dei indissolubilis: & solum ex defectu animæ amitti poterit: non enim est matrimonium consummatum, ut in patria, sed adhuc ex culpa hominis dissolvi potest: unde ait N. M. S. Theresia Mansione 7. cap. 1. *Pareceruos ha que segundo esto no anda la alma en si, sinon tan en beeuda que no puede atender à nada, anda mucho mas que antes en todo lo que es servitio de Dios y en faltando las ocupationes se queda con aquella agradabel companhia si no falta & alma à Dios, el ia mas faltara à mi pareeer:* His suppositis. 400

Dico primo. Matrimonium spirituale consistit in unione reali quæ fit per illapsum Christi in centro animæ, & in illius potentias intellectus & voluntatis modo explicato, non per modum actus transeuntis, ut fit in sponsalibus, sed permanenter per modum habitus. Ratio est. Quia unio quæ datur in matrimonio etiam rato, est unio ex natura sua perpetua, firma & stabilis, & per modum habitus, coniungens realiter & non solum per affectum contrahentes: Sed in hoc gradu unionis Deus non solum per affectum, sed realiter, permanenter, & per modum habitus centro animæ, & ejus potentiis unitur, eisque oscula spiritualia imprimit, & multo etiam ab ipsa anima osculatur, percipitur, attingitur, stringitur, & tenetur: ergo in hac reali unione consistit matrimonium spirituale: quod quidem contrahitur per charitatis affectum, sed perficitur per illapsum Dei in centrum animæ, & ejus potentias & per ejus complexum: ita N. Thomas à Jesu *de oratione divina lib. 4. cap. 29. versu Dionisius.* Valgornera *quæst. proœmiali art. 9. num. 11.* Hinc fit. Quod sicut multo major unio datur in matrimonio corporali inter contrahentes, quam in sponsalitio: ita in isto gradu unionis, qui vocatur matrimonium spirituale, est multo major unio animæ cum Deo quam in præcedenti oratione unionis, quæ dicitur sponsalitium spirituale, inter quos gradus unionis multæ sunt differentiæ. 401 402 403

Dico 2. Prima differentia est quod in unione spiritualis sponsationis saltem tempore quo celebratur, omnes potentiarum operationes absorbentur: unde anima remanet cæca, muta, & penè sensu privata, & propterea nescit discernere qualis sit hæc gratia qua fruitur? In hoc autem sublimi gradu unionis Dominus 404

Dominus ejus aperit oculos, ut aliqualiter intelligat gratiam tunc illi communicatam. Hic mirabili quadam repræsentatione intellectuali personæ sanctissimæ Trinitatis ei manifestantur, quæ cum ipsa familiariter agunt, & ordinarie cum ipsa commorantur: multisque modis ipsam recreant, & divinis muneribus ditant: quamvis talis repræsentatio non sit semper æqualis; aliquando namque magis est manifesta, aliquando minus: præcedit tamen hanc manifestationem suavissima quædam spiritus inflammatio, instar cujusdam lucidissimæ nubis: ibique notitia quædam admirabili percipit qua ratione tres personæ sint una substantia, una potentia, una sapientia, & unus solus Deus: ita ut quod fide tenemus, ibi anima, ut ita dicam quasi intuitivè cognoscat.

405 Dico 3. Secunda differentia est. Quod omnes gratiæ, & favores quos divina majestas animæ communicat in unione quæ est per modum sponsalitij spiritualis mediis sensibus recipiuntur: sed hæc unio matrimonij spiritualis fit in intimo animæ centro: in quo apparet Dominus in visione intellectuali multo sublimiori, quam in aliis gradibus unionis cujuscumque. Tertia differentia est, quod in hac visione matrimonij spiritualis præter gaudium excessivum ibi perceptum, remanet anima, velut in Deum transformata: unde est ab ipso penè inseparabilis: sicut contingit in matrimonio corporali inter personas contrahentes: sed in unione sponsalitij spiritualis hoc non contingit; non enim continuam Dei præsentiam in ea sentit anima: Deus namque in hoc statu abscondit se sæpius animæ (ut diximus) quia sicut sponsalitium corporale non conjungit inseparabiliter personas, sic nec sponsalitium spirituale conjungit inseperabiliter animam Deo.

406 Quæ omnia sequenti exemplo possunt explicari si dicamus unionem sponsalitij esse similem duabus cereis candelis, quæ ita intime connectantur, quod ex duabus una lux, unusque lychnus fiat: adhuc tamen non ita remanent unitæ, quin ab invicem separari possint: & fieri sicut antea duæ candelæ: matrimonium vero spirituale merito comparari potest aquæ cælesti in fluvium cadenti, ubi ita ex duabus aquis una resultat, ut nulla ratione possint amplius dividi, aut distingui, seu discerni utra sit aqua fluvij, utra cælestis? Vel hæc unio similis dici posset, luci per duas fenestras in cubiculum ingredienti, quia quamvis in ingressu dividantur, tamen una lux efficitur: & hoc forsan est quod dixit Paulus. Qui adhæret Deo, unus spiritus fit cum illo: in quo iam præsupponitur per sponsationem spiritualem fuisse Deo unitum.

Dico 4. In hoc supremo gradu unionis spiritualis matrimonij aliquid singulare reperitur quod non est in aliis gradibus etiam sponsalitij spiritualis: ut ait N.M.S. Theresia *Mansione 7. cap. 3.* In eo namque non reperiuntur ariditates, nec turbationes internæ, quæ in aliis gradibus solent reperiri: sed hic manet anima in pacifica quiete semper tranquilla cum tanto silentio, & absque strepitu: hic in anima Dominus operatur, ut videatur templum Salomonis, quod absque malleorum strepitu fabricatum est: percipit tamen anima, quid in ea suaviter operatur Deus; potentiæ quippe ipsius (ut dictum est) non manent suspensæ, ligatæ, vel deperditæ; sed tantum attonitæ. Tandem in hoc gradu saltem ordinarie tolluntur ab anima raptus, qui prius frequenter accidebant, quantum ad effectus exteriores, qui sunt suspensio sensuum, carentia caloris naturalis, nec sentit volare spiritum, sicut antea, quantumcumque motiva devotionis occurrant: sed potius intra seipsam in intimum centrum se colligit ad sponsum, ut eo cum silentio fruatur: sic roboratur & firmatur anima, quod omnes debilitates quas prius in ecstasi, in raptu, in avolatione, spiritus patiebatur, penitus amittat, quamvis quidquid perfectionis erat in prædictis gradibus orationis, in hoc gradu constantis unionis conservet. 407

408 Dico 5. In hoc sublimi statu matrimonij spiritualis sponsus Christus Dominus mira cælestium arcanorum, & suorum secretorum mysteria sponsæ animæ denuntiat: mutuus namque sic tenerè se diligentium amor secretum non patitur: cum enim se totum sponsæ dedisset, cordis sui erga ipsam accensi sinus omnes aperit, & ima pandit penetralia: non solum in patria, quando penitus indissolubile matrimonij vinculum in perpetuam manebit æternitatem: sed etiam hic quando iam sponsa perfecte virtutum ornamentis decorata sui sponsi societate familiaritate frui meruerit. Tanto sponsus

sus ille divinus dilectæ suæ flagrat amore quod ipsam aperte sponsam nominet, ut accidit N. M. S. Theresiæ, ad quam veniens divinus sponsus clavo sacratissimæ passionis ipsi tradito loco sponsalitij annuli spirituale cum eo contraxit matrimonium : quod ei manifestans ait: Deinde ut vera sponsa meum zelabis honorem: & propterea veste candida, & pretiosissima, ac torque aurea gemmis plena per Virginem sanctissimam Mariam, & S. Josephum fuit decorata: quod in sancta Agnete etiam legimus factum, ut ipsa fatetur dicens: Dexteram meam, & collum meum cinxit lapidibus pretiosis: tradidit auribus meis inæstimabiles margaritas: induit me cyclade auro texta, & immensis monilibus ornavit me : annulo suo subarrahavit me Dominus meus Jesus-Christus, & tanquam sponsam decoravit me corona.

409 Dico 6. Sicut in matrimonio corporali præter mutui amoris signa sponsus plurimæ sponsæ munera concedit & vicissim sponsa suo sponso: ita multo preciosiora dona traduntur in matrimonio spirituali; nam hic non solum spiritualia dona virtutum & charismatum gratiæ, sed etiam sensibilia, ut vidimus in N. M. S. Theresia, & S. Agnete conceduntur: dantur arrhæ, arrha autem quæ datur in matrimonio spirituali, est Spiritus Sanctus: illi quandam certitudinem moralem suæ sponsæ tribuit quod sit in gratia Dei; immo & firmam spem suæ salvationis, quamvis aliquando permittat Dominus & dulcissimus ejus sponsus ad augmentum meriti, & ad probationem fidelitatis, ac tandem ad humilitatis exercitium, quod sancto timore filiali prematur, dum cogitat aliquos de tam sublimi statu miserrime decessisse, ut contingit in Salomone. Denique in matrimonio corporali fit mutua corporum inter contrahentes traditio; ita ut iam non sint duo, sed una caro, ut docet Apostolus: in matrimonio verò spirituali fit inter animam & Deum mutua voluntatum traditio, qua sponsæ anima se Dei sponsi voluntati conformat; & Deus statuit voluntatem sponsæ diligentis facere multo magis, quam facere voluntatem timentium se: unde non sunt iam duo, sed unus spiritus: ita docet idem Apostolus, dicens quod qui adhæret Deo, unus spiritus est.

SECTIO III.

Explicantur gradus, quibus anima ascendit ad matrimonium spirituale.

SUMMARIUM.

410 *Dantur decem gradus amoris, quibus anima sancta ascendit ad matrimonium spirituale.*

411 *Explicatur primus gradus, in quo Charitas facit languere utiliter.*

412 *Explicatur secundus gradus, in quo facit quærere incessanter.*

413 *Explicatur tertius gradus, in quo facit operari indesinentur.*

414 *Explicatur quartus gradus in quo facit sustinere infatigabiliter.*

415 *Explicatur quintus gradus in quo facit appetere impatienter.*

416 *Explicatur sextus gradus, in quo facit currere velociter.*

417 *Explicatur septimus gradus in quo facit accedere vehementer.*

418 *Explicatur octavus gradus in quo facit stringere indissolubiliter.*

419 *Explicatur nonus gradus in quo facit ardere suaviter.*

420 *Explicatur decimus gradus in quo facit assimilari totaliter.*

Dico primo. D. Thomas *Opusculo* 61. ponit decem gradus divini amoris, 410
desumptos ex D. Bernardo, & in illis nobis ponit media quibus anima sancta pervenit ad matrimonium spirituale.
Primus gradus est, in quo Charitas facit 411
languere utiliter: Canticor. 5. *Nunciate dilecto quia amore langueo.* Super hunc gradum anima pedem ponit affectus, cum primum amare Deum incipiens à peccato languescit: verum infirmitas hæc non est ad mortem: Vnde de ea dicebat Paulus: *Libenter gloriabor in infirmitatibus meis.* Secundus gradus 412
est in quo facit quærere incessanter: super hunc gradum anima pedem ponit cum convalescens ex infirmitate Deum quærit: Unde Psalmo 140. dicitur. *Quærite faciem ejus semper:* & sponsa dixit Canticorum 2. *Paululum cum pertransissem, eos inveni quem diligit anima mea:* Deus enim non in occasione peccati, sed in luce gratiæ invenitur.

Dico

413 Dico 2. Tertius gradus est in quo amor facit operari indesinenter: Super hunc gradum anima pedem sistit, cum operatur magna, & reputat parua, operatur multa & reputat pauca, operatur diu & reputat breve: Amanti enim nihil magnum. Unde Augustinus dixit: nihil majus est animo habente charitatem, præter eum qui dedit charitatem: nihil ei videtur multum. Unde David dixit. In mandatis ejus cupit nimis. Nihil ei videtur longum. Unde Jacob septem anni visi sunt pauci dies præ

414 amoris magnitudine. Quartus gradus est, in quo amor facit sustinere infatigabiliter: In hoc gradu anima pedem sistit, quando omnia gravia & immania facilia & prope nulla æstimat: unde dicebat Petrus: Paratus sum ire in carcerem, & in mortem ire cum aliàs mors sit ultimum inter terribilia; probatio enim charitatis exhibitio est operis, sed validior probatio sustinentia tribulationis: in hoc gradu existentes Dominus specialiter semper adiuvat: Unde dixit: *Cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum.*

415 Dico 3. Quintus gradus est in quo facit appetere impatienter: super hunc gradum anima pedē sistit quando prægustans aliqualiter bonum immutabile, cogitur illud impatienter appetere secundum illud Ecclesiastici 24. *Qui edunt me, adhuc esurient:* immo hic non tantum esurit, sed & *bolismum* patitur summi boni, hiat, & inhiat, concupiscit & deficit iuxta illud Psalmi 83. *Concupiscit & deficit anima mea in atrio*

416 *Domini.* Sextus gradus est, in quo facit currere velociter: super hunc gradum anima pedem sistit: quando famem patiens, ut canis circumit civitatem, id est, universum mundum, id est, non facit moram in creaturis, sed post creatorem discurrit: iuxta illud Psalmi 41. *Quemadmodùm desiderat cervus ad fontes aquarum; ita desiderat anima mea ad te Deus:* qui enim est in hoc gradu, currit in siti & quomodo cucurrit? sine iniquitate cucurrit, & direxit: directus autem cursus est à summo deorsum, vel ab imo sursum; iuxta illud: *Exultavit ad currendum viam, à summo cælo egressio ejus, & occursus ejus usque ad summum ejus.*

417 Dico 4. Septimus gradus est in quo amor facit audere vehementer: In hoc gradu anima sistit pedem, quando à Deo per charitatem confirmata audet vehementer: nam charitas omnia superat. 1. *Corint.* 13. & quando summe confortatur, securatur: nam, ut ait Joannes 4. *Perfecta charitas foras mittit timorem:* in hac enim vita, ut ait D. Thomas ibi, *Sperare multorum est audere paucorum, securitas paucissimorum:* immo nullorum, nisi excellentissime privilegiatorum: sic audebat sponsa quando dixit: *Osculetur me osculo oris sui:* ubi D. Bernardus exclamat: ô sancta anima, reverentiam habe, quia ipse est dominus Deus tuus, fortasse non osculandus, sed adorandus: fateor quia honor regis iudicium diligit; sed præceps amor nec iudicium præstolatur, nec consilio temperatur, nec pudore frænatur, nec rationi subiicitur: concludit tamen D. Thomas *loco citato*; scito tamen quod ad præcipitium disponeris, si hunc septimum gradum præsumpseris antequam sex priores transieris.

Dico 5. Octavus gradus est in quo 418 facit stringere indissolubiliter In hoc gradu anima pedem sistit, quando Deo coniungitur per sponsalitium, vel matrimonium spirituale: Cujus ratio est, quia omnia præcedentia fieri possunt in distantia per solum affectum; verùm hic primum est conjunctio amantis cum amato: qui enim astringit, tenet, qui tenet, tangit, qui tangit non distat, languens distat, similiter & quærens: nec enim langueret & quæreret, nisi distaret: sed & currens distat, & ideo currit ne distet: & sic de aliis: stringens autem non adhuc distat, sed astat vel magis instat. In præcedentibus ergo gradibus anima amat & amatur, quærit & quæritur, vocat & vocatur: in hoc autem gradu quodam miro & indissolubili modo rapit & rapitur tenet & tenetur; stringit & stringitur, & una uni per amoris copulam sociatur. Adverte tamen quod aliud est ponere pedem in grad., aliud statuere: ponens enim nonnunquam retrahit & deponit: statuens autem figit: qui ergo tantum ponit pedem in hoc gradu, & deponit tantum, iniit cum Deo sponsalia (ut *suprà* diximus) habet enim se transeunter per modum hospitis, ut ibi D. Thomas & nos supra diximus: qui autem stat ut dictum est Danieli 9. *Daniel vir desideriorum*; ita in gradu suo hic iniit cum Deo matrimonium, quia hic non transeunter pedem in gradu ponit, sed stat & firmat super seipsum: ut faciebat sponsa, quando dixit. *Inveni quem diligit*

anima mea, tenui illum, nec dimittam: sed de his vide D. Thomam *loco citato.*

419 Dico 6. Nonus gradus est in quo facit ardere suaviter: in hoc gradu pedem ponit anima quando postquam sponsum suum astringit indissolubiliter, amore ejus exarsit; non solum amore habituali, sed actuali, quiescens in pace contemplationis: ut erant illi discipuli sedentes in Jerusalem super quas descendit ignis divinus: de quibus ait Gregorius: *Dum Deum in igne suscipiunt per amorem, suaviter arserunt.* Hi autem suaviter ardentes amore actuali in hoc nono gradu sunt seraphin in proximo cognitionis gradu attinentes, de quibus dixit Dyonisius: *Seraphin est calidum fervidum & superfervidum: hac est visio magna, ardor sine pœna, suavis, non gravis:* ita ut Moyses miraretur quod rubus arderet, & non combureretur: taliter enim anima in hoc actuali amore ardet, quod non comburitur: ut enim ait N. V. P. Fr. Joannes à Cruce in Flamma amoris canc. 1. versu 1. *Flamma divini amoris tam tenere inflammat animam ut ipsa in ignem Spiritus Sancti transformata suaviter ardeat:* ita ut omnes ejus actus interiores sint flammæ ignis, & inflammationes actuales amoris, quibus unita Deo voluntas intentissime amat facta per amorem eadem flamma cum flamma divini amoris: & differentia quæ datur inter transformationem amoris & flammam amoris, est illa quæ datur inter habitum & actum: vel inter inflammatum lignum & flammam ignis: nam flamma est effectus ignis ibi adhærentis. Unde sicut quoties à ligno inflammato exurgit flamma, ipsum lignum magis inflammatur & clarescit: ita quoties ab amore habituali exurgit amor actualis in anima, in amore crescit, & Deo magis assimilatur, & clarius illum intuetur, & suavius amat. Vide Fr. Josephum à Jesu Maria *in suo Paradiso spirituali lib. 4. cap. 6. versu: Estos mismos effeitos.*

420 Dico 7. Decimus gradus est in quo facit assimilare totaliter, & relicta assimilatione proportionis & qualitatis; de quibus late agit D. Thomas *suprà*, anima assimilari potest Deo totaliter in receptione, sicut cera similatur sigillo, speculo rei oppositæ, cujus speciem recipit; & hanc similitudinem inchoat cognitio & consummat dilectio: sed utrumque incipit in via & completur in patria, utrobique magis & minus. De cognitione ait Paulus 1. ad Corint. 3. *Nos revelata facie gloriam Domini speculantes in eandem imaginem transformamur.* Et Joannis 3. *Cum apparuerit, similes ei erimus*, sed tunc erimus cum in speculum animæ quasi propriam speciem projeciet & in intellectum secundùm essentiam cadet. Et de amore Hugo: scio anima mea, quia quidquid diligis, in amoris ejus similitudinem transformaris. Fit autem hujusmodi assimilatio quandoque ex sola oppositione, ut patet in speculo, & specie: quandoque ex impressione, ut patet in cera, & sigillo. Prima assimilatio potest fieri inter distantia: secunda solum inter conjuncta: primam gignit intellectus cognoscentis secundam affectus amantis. Gradus ergo decimus, in quo anima facit assimilari totaliter ultra Seraphin, est qui tam assimilatur excellẽter utpote quibus in summo convenit Angeli definitio quam ponit Dyonisius: Angelus est imago Dei, manifestatio occulti luminis, speculum clarum, clarissimum, immaculatum, incoinquinatum, incontaminatum; totam, si conveniens est dicere, suscipiens in se pulchritudinem uniformis deformitatis mundi, resplendere faciens in se bonitatem silentij. Fecit ergo summus artifex in ostentionem pleniorem artis, sive speculum unum clarissimo clarius Seraphin, tertius, & pulchrius, & tantæ puritatis, ut purior intelligi non possit, nisi Deus esset, personam, scilicet, gloriosissimæ Virginis: sed rursum ex isto mirabiliter produxit aliud nobilius quod ineffabiliter in utilitatem divinæ personæ assumptum, ut conjuncta summæ immediatissimæ faciei Divinæ ipsam plurissima & totali similitudine repræsentat; nec iam dicatur homo divinus, ut à Deo sigillatus; sed homo Deus una persona gemina natura; & hoc, quod est assimilari totaliter, dicitur de Christo.

SECTIO

SECTIO IV.

Utrùm unio actualis aliquando concurrat cum unione habituali in matrimonio spirituali?

SVMMARIVM.

421 *Datur duplex unio amantis ad amatum procedens à charitate.*
422 *Prima est secundum rem, alia secundum affectum.*
423 *Primam facit amor effectivè, secundam facit formaliter.*
424 *Quando gratia habitualis intentissima est, regeneratur anima in naturam divinam.*
425 *Animam sic divinizatam unit sibi Deus unione habituali.*
426 *Quid sit unio habitualis explicatur.*
427 *Ad hanc gratiam habitualem sic radicatam sequitur quadam unio actualis specialis, qua ibi explicatur*
428 *Ex hac unione actuali resultat alia habitualis quæ ibi exponitur.*
429 *Anima in hac unione habituali non tam perfectam habet dulcedinem quam in unione actuali.*
430 *In hac unione habituali consistit matrimonium spirituale & cur?*
431 *Hæc unio habitualis supponit ut sponsalitiam unionem actualem & ut radicem primam unionem habitualem.*
432 *Quando fiant sponsalitia spiritualia in hoc matrimonio declaratur.*
433 *Quando celebretur matrimonium spirituale declaratur.*
434 *Ponuntur aliqui effectus hujus unionis matrimonialis.*
435 *Anima in hoc statu matrimonij spiritualis, seu unionis habitualis introducitur ad cælum, & paradisum spirituale.*
436 *Ostenditur id ratione.*
437 *Cum hac unione habituali multoties actualiter unit Deus sibi animam & quomodo?*
438 *Probatur authoritate D. Thomæ.*
439 *Probatur authoritate S. Theresiæ.*
440 *Probatur ex doctrina V. P. N. Fr. Joannis à Cruce.*
441 *Hæc unio actualis quando concurrit cum unione habituali non causat raptum, nec alienationem à sensibus.*
442 *Non impedit animam ut attendat ad res exteriores, sed potius expeditiorem relinquit ad omnes actus virtutum internos, & externos.*
443 *Probatur id ratione.*

PRo hujus sectionis intelligentia notandum est dari duplicem unionem amantis ad amatum, procedentem à charitate: una quidem secundum rem, 421
putà, cum amatum præsentialiter adest amanti: alia vero secundũ affectum, nam 422
cum aliquis amat aliquem amore amicitiæ, vult ei bonum, sicut & sibi: primam unionem facit amor affectivè (ut 423
suprà diximus) quia movet ad desiderandum, & quærendam præsentiam amati, quasi sibi convenientis & ad se pertinentis: secundam autem unionem facit formaliter, quia ipse amor est talis unio, & nexus, ut cum Augustino explicat D. Thomas 1. 2. *quæst.* 28. *art.* 1. *in corpore*. Quando ergo gratia habitualis intentissime inest subjecto, scilicet, in anima, & veluti penetratur ab 424
ipsa, regeneratur ipsa anima in naturam divinam: sicut enim per potentiam intellectivam homo participat cognitionem divinam per unitatem fidei & secundum potentiam voluntatis amorem divinum, per virtutem charitatis: ita etiam per naturam animæ participat secundum quandam similitudinem, naturam divinam per quandam regenerationem, sive renovationem, & divinisata natura animæ Deus unit eam habitualiter sibi, & dat illi facultatem, 425
ut possit gaudere, & frui ipsis donis & etiam ipsamet persona divina: His suppositis.

Dico. 1. Unio habitualis nihil aliud 426
est quam gratia habitualis perfectissima, multum radicata in anima, & data per modum permanentis mediante qua anima transformatur in Deum in se, secundum esse personale, non secundum totam plenitudinem gratiæ ex parte gratiæ, sed secundum totam gratiam ex parte subjecti, secundum suam conditionem, sive secundum intentionem, usque ad terminum ei præfixum à Deo: juxta illud Pauli ad *Ephesios* 4. Unicuique nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi: sive etiam

secundum

secundum virtutem, in quantum scilicet, habet facultatem gratiæ ad omnia, quæ pertinent ad suum officium, sive statum: & ista est gratia habitualis in quantum homines per charitatem Deiformes efficiuntur, & qua sunt supra homines, & eorum conversatio in cælis est: & sic cum Deo & Angelis ejus conveniunt, in quantum ad similia se extendunt; secundum quod Dominus docet: *Estote perfecti, sicut & pater vester perfectus est.*

427 Dico 2. Ad hanc gratiam habitualem adeo radicatam, sequitur quædam unio actualis specialis, quatenus potentiæ animæ, quantum patitur status vitæ præsentis, Deo adhærent, intellectus per cognitionem pene continuam, & velut evidentem; voluntas vero per amorem, non tantum desiderij, sed quodammodo satietatis, & fruitionis:
428 de qua plurima supra diximus. Ex hac autem unione actuali fruitiva resultat alia habitualis, quæ ideo talis dicitur, quia ex illa manet sigillata voluntas habitualiter, ut cætera despiciat: & quamvis rebus diversis vacare teneatur ex obedientiæ præcepto, vel charitatis paternæ titulo: quia tamen propensam se ordinarie sentit, ad summum illud bonum, quo prius fruebatur, quo etiam frui desiderat, & sperat: ideo hæc unio dicitur habitualis, sive per modum habitus.

Dico 3. Quamvis anima in hac unione habituali non tam perfectam habeat dulcedinem, nec tam iucundam suavitatem, nec tam firmam suorum sensuum tranquillitatem, cum non frua-
429 tur ipso actu unionis; quia tamen in eo statu persistit, & quadam habituali delectatione, & suavitate, ac tranquillitate patitur; ideo in hac secunda unione habituali ponimus matrimonium spi-
430 rituale, quod supponit ut sponsalitium prædictam unionem actualem fruitivam, & ut radium & fundamentum primam unionem habitualem. Prius enim homo per gratiam fit particeps naturæ divinæ, & quando in gratia pervenit ad illam perfectionem, qua Deus non solum fit præsens animæ essentiæ per gratiam, sed etiam ipsis potentiis, in-
431 tellectui scilicet & voluntati, & eis unitur, tunc fiunt sponsalia: & quando
432 Deus per hanc unionem habitualem remanet sic unitus, & præsens non solum essentiæ animæ, sed etiam intellectui
433 & voluntati, non solum per modum actus, ut in unione actuali, sed permanenter per modum habitus, tunc dicitur dari matrimonium, qui contrahitur per unionem actualem, & remanet vinculum matrimonij habitualis per hanc unionem habitualem.

Dico 4. Per hanc unionem habitua- 434
lem remanet memoria dulcis præteritæ unionis, & spes adest ipsius sæpe futuræ: & effluunt ex illa in intellectum vivæ quædam, & admodum expressivæ rerum cælestium tunc sibi objectarum species, quæ quamvis aliis præsertim inexpertis ob sui eminentiam declarari non possint: ipsi tamen animæ deserviunt ad perfectam, quamvis abstractivam illorum contemplationem: & tunc felix hæc anima potest dicere cum Apostolo ad Romanos 8. *Certa sum quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque Archangeli, neque Principatus, neque potestates, neque virtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, nec creatura alia poterit me separare à charitate Dei quæ est in Christo Jesu Domino nostro.*

Dico 5. Anima in hoc statu unio- 435
nis habitualis seu matrimonij spiritualis introducitur ad Paradisum spiritualem & ad Cælum: iuxta illud Pauli 2. ad Corinthios 12. *Raptus est in Paradisum, & ibi raptus est in tertium Cælum.*
Et ratio est, quia sicut Angelis in cælo 436
est quædam excellentissima claritas, qua Deum vident, & summa suavitas, qua Deo fruuntur: ita animabus in hoc statu communicatur quædam claritas, qua Deum in centro animæ vident, & mira suavitas: iuxta illud Isaiæ 66. *Videbitis, & gaudebitis*: & ideò dicuntur introduci in Cælum & in Paradisum: nam Cælum nihil aliud dicit quam altitudinem cum claritate qua Deus ab Angelis videtur, & Paradisus quandam suavitatem, qua Deo fruuntur: cum ergo animæ in hoc statu & Deum clarissime videant, quantum patitur in hac vita, cum habitu fidei, & eo fruantur, verè dicuntur introduci in Cælum, & in Paradisum. Unde tantæ suavitatis & felicitatis quasi admiratus dixit David Psalmo 30. *Quam magna multitudo dulcedinis tuæ Domine*: & Joannes Apocalypsis 2. dixit: *Vincenti dabo manna absconditum*: quia ista dulcedo & manna absconditum est gaudium de divina fruitione: Matthæi 25. *Intra in gaudium Domini tui*: ergo cum animæ in hac habituali

habituali unione Deo perfecte contemplentur & illo fruantur, dicuntur introduci in cælum, & in paradisum spiritualem.

437 Dico 6. Cum hac unione habituali, qua Deus arctissime sibi unit animam non solum secundum essentiam, sed etiam secundum ejus potentias per modum habitus, & permanenter, multoties Deus speciali illuminatione unit sibi actualiter potentias animæ: immo quoties potentiæ à rebus exterioribus retrahuntur, & ad interiora attendunt, statim actualiter fruuntur societate trinm divinarum Personarum, quæ eis communicant suavissimos effectus: ita N. Josephus à Jesu Maria *in suo Paradiso animæ part. 2. lib. 3. cap. 4.* ut enim ait D. Thomas 3, *sententiarum dist. 37. q. 1. art. 1. ad 2.* Proprium est naturæ unionis quod res inter se unitæ una ab altera participet id quod est alterius, & sic amans quodammodo habet amatum, &

438 veluti in eum transformatur: hoc tamen non debet intelligi de transformatione propriæ naturæ in divinam; hoc enim est impossibile: sed per remotionem propriæ naturæ in perfecta participatione divinæ naturæ per eximium donum gratiæ sanctificantis, & in participatione divini intellectus per sublime lumen contemplationis, & divinæ voluntatis per ferventissimum amorem, & omnium divinarum perfectionum per alia dona supernaturalia: & hoc modo renovata anima dicitur in Deum transformata: ut explicat D. Thomas *in 3. dist. 27. quæst. 1. art. 1. ad 4.* ubi ait: Ex hoc enim quod amor transformat amantem in amatnm, facit amantem intrare ad interiora amati, & è contra, & nihil amati remanet non unitum: sicut forma pervenit ad interiora informati, & è converso: & ideo quodammodo amans penetrat amatum: & secundum hoc amor dicitur acutus: acuti enim dividendo ad intima rei possunt devenire: & similiter amatum penetrat amantem ad interiora ejus perveniens: & propter hoc dicitur quod amor vulnerat, & quod transfigit iecur: huc usque D. Thomas, & idem repetit *dist. 37. quæst. 1. art. 2. & in 4. dist. 12. quæst. 2. art. 1.* Quæ omnia experientia videmus in

439 N. M. S. Theresia cujus pectus, & cor Seraphim iaculo acuto transfigit, & ei Christus dixit. *Omnia mea tua sunt & tua mea: ut vera sponsa meum zelabis honorem*: & in alio loco ipsa S. M. fatetur se intra suam animam vidisse totam sanctissimam Trinitatem & N. V. M. Anna à Bartholomæo vidit ipsam sanctam Theresiam in cælo intra Christi pectus, ubi ut vides, Deus totus erat intra Theresiam & Theresia intra Deum per acutissimum, & transformativum amorem qui animabus sanctissimis in hoc sublimi gradu matrimonij spiritualis conceditur.

Hanc eandem doctrinam docet N.V.P. 440 Joannes à Cruce *lib. cantionum cantione 17.* ubi ait quod cum amor semper moveat animam in Deum transformatam ad desiderandum amatum, & quærendum ejus præsentiam, ad se cum eo actualiter uniendum & cnm sit tam bene disposita ad hanc nnionem actualem, faciliter accenditur ignis charitatis amore actuali: sicut cum candela extincta adhuc fumans igni approximatur, quæ statim accenditur: ut ait D. Thomas *1. 2. quæst. 171. art. 2. ad 2.* eodum ergo modo amor in hoc statu facillime excitatur: quo excitato intellectns altissima Dei arcana intelligit, & voluntas in hac cella vinaria usque ad satietatem potatur & memoria accipit illas stationes & notitias divinas: est enim proprium amoris veri quærere semper, & recipere novas experientias de persona amata, & cum ejus memoria delectari. Unde S. Laurentius Iustinianus cap. 4. de casto connubio ait: *Amor ferventissimus semper res novas meditetur, & non usitatas componit; nam cum abundet desiderium, non potest non cogitare, quomodo ardentius amabit, & tenacius amatum possidebit, & cum eo conversabitur.*

Dico 7. Hæc unio actualis quando 441 simul reperitur cum unione habituali, non causat raptum, nec alienationem à sensibus: sicut unio actualis fruitiva, quæ datur ante unionem habitualem: de qua locuti sumus *hoc eodem tractatu disput. 1. num. 30.* & sicut nnio sponsalitia, ut diximus *hoc eodem tractatu disput. 4. num. 68.* nec impedit animam ne attendat ad res exteriores & inte- 442 riores, sed potius eam expeditiorem relinquit ad omnes actiones virtutum tam interiores, quam exteriores omnium potentiarum & sensuum: ita N. M. S. Theresia *Mansione 7. cap. 1.* Planes *lib. 3. cap. 48. num. 5.* N. Josephus à Jesu Maria *lib. 3. ascensus animæ ad Deum cap. 4.* Et ratio est, quia viris contemplativis in 443 hoc statu communicatur à Deo cognitio suorum divinorum arcanorum per spe-

cies ad modum Angelorum intra actum fidei, ut eum Augustino notat D. Thomas *de veritate quæst.* 18. *art.* 2. *ad* 2. Et idem dicit Dionisius *de divinis nominibus cap.* 1. §. *omnium* & D. Thomas *lectione* 3. *ante medium*: Sed hæc cognitio non impedit operationes externas, ut notat Planes *lib.* 3. *cap.* 38. *n.* 5. cum D. Thoma *de veritate quæst.* 18. *art.* 3. & 3. *sententiarum dist.* 35. *quæst.* 2. *art.* 2. *ad* 3. ergo hæc unio actualis quando simul concurrit cum unione habituali non impedit actiones tam internas quam externas, sed potius faciliorem reddit hominem ad eas: utpote à parte superiori illuminatum.

SECTIO V.

Vtrùm in statu perfectissimo matrimonij spiritualis unio per intellectum, & per affectum continua & minime interrupta regulariter contemplativis concedatur?

SVMMARIVM.

444 *In via non datur unio per intellectum vel per affectum continua, & minime interrupta.*
445 *Probatur ratione.*
446 *Confirmatur primo.*
447 *Confirmatur secundo.*
448 *Confirmatur tertio.*
449 *Confirmatur quarto.*
450 *Confirmatur quinto.*
451 *Licet in via non possit dari talis unio interrupta, datur tamen aliqua participatio beatitudinis & quomodo?*
452 *Hac unio in viris perfectissimis potest per plures horas diei, vel noctis durare.*

444 Dico primo. Nullo modo datur vel data est talis unio in via: ita D. Thomas 1. 2. *quæst.* 3. *art.* 2. *ad* 4. D. Augustinus *lib.* 2. *Confessionum cap.* 17. ubi ait: *Rapiebar à te decore tuo, moxque deripiebar abs te pondere meo, & ruebam in ista cum gemitu & pondus hoc consuetudo carnalis.* Idem docet S. Gregorius magnus *homilia* 4. *in Ezechielem* Ricardus Cassianus, N. Josephus à Jesu Maria *in suo paradiso spirituali lib.* 4. *cap.* 4. Planes & alij quos refert & sequitur N. Philippus à Trinitate *part.* 2. *tract.* 3. *dist.* 1. *art.* 3. Et ratio formalis 445
est, quia quantumvis iusti & contemplativi perfecti sint, eis dicere competit. *Dimitte nobis debita nostra* ex Concilio Melivit. 6. *cap.* 7. & 8. *Septies enim*, ut dicitur in Proverbiis, *in die cadit iustus*; saltem ex surreptione & negligentia, scilicet in peccatis venialibus: sed actualis unio cum Deo non potest esse simul cum peccato veniali: ergo unio actualis per intellectum sæpe etiam in perfectissimis contemplativis interrumpitur, licet unio habitualis maneat in anima vel in intellectu unitorum.

Confirmatur primo, quia etiam maxime contemplatiuus sæpe distrahitur, 446
vel pondere naturæ, vel per somnum, vel aliàs occupationes: sed pro illo tempore quoad alia attendit, non potest dici esse in unione actuali cum Deo, cum talis unio requirat recollectionem hominis in seipsum, & à creaturis evocationem: ergo homo quamtumvis perfectus non potest habere unionem actualem continuam & interruptam cum Deo. Confirmatur secundo. Quia 447
in statu viæ non contingit vires inferiores ita esse subditas rationi, ut actus rationis nullatenus propter eas impediatur, excepto Christo Domino qui fuit simul viator & comprehensor, ut ait D. Thomas 1. 2. *quæst.* 2. *art.* 9. Sed impedito actu rationis quacumque ex causa iam interrumpitur actus unionis: ergo in via non potest dari unio nunquam interrupta. Confirmatur tertio, 448
quia nulla actio potest ... durare in suo summo: sed summum contemplationis est ut attingat ad conformitatem divinæ contemplationis: ergo contemplatio in hac vita non potest esse diu continua & interrupta,

Confirmatur quarto. Quia proprium 449
est beatorum per unicam & sempiternam operationem conjungi bono increato: ergo id non est extendendum ad viatores quantumcumque perfectissimos, ut minime interrupta unione per unicam & continuam contemplationem Deo inhæreant. Confirmatur 450
quinto. Quia rationem esse in actu rectæ contemplationis in statu viæ, ita quod omnium operum ratio sit Deus, est impossibile: sed quoties homo aliquid facit ex alia ratione præter Deum, iam non est in actu rectæ contemplationis:

ergo

ergo impossibile est quod detur in hac vita unio per intellectum, & affectum continua, & interrupta. Confirmatur tandem. Quia homo in hac vita non potest pervenire ad perfectam beatitudinem: sed beatitudo consistit in perpetua conjunctione cum bono increato: ergo homo dum est in hac vita, non potest acquirere perpetuam conjunctionem cum Deo: sed si posset esse in continua, & perpetua actuali unione cum Deo, esset conjunctus bono increato conjunctione perpetua: ergo talis conjunctio in hac vita non est possibilis: hæc ratio est D. Thomæ 1. 2. *quæst.* 3. *art.* 2. *ad* 4.

451 Dico secundo. Licet in hac vita non possit dari continua Dei unio, ac per consequens nec beatitudo, potest tamen dari aliqua participatio beatitudinis, & tanto major quanto operatio magis continua & una fuerit. Unde in vita activa quæ circa multa occupatur, est minus de ratione beatitudinis quam in vita contemplativa, quæ versatur circa unum, id est, circa contemplationem veritatis. Et licet aliquando homo actu non operetur hujusmodi operationem, quia tamen eam in promptu habet, semper potest operari: & quia etiam per ipsam cessationem, puta, somni, vel alterius occupationis naturalis ordinat ad prædictam operationem, videtur esse quasi operatio continua: revera tamen non est, sed sicut pila in parietem percussa in manum projicientis revertitur, unus motus existimatur, & tamen fuit quies in puncto reflexionis: sic animæ unitæ Deo per contemplationem, licet habeant frequentes, & repetitos actus in variis gradibus contemplationis, & unum saltem principalem, quasi continua videtur eorum unio: nam multi illi actus quia in unum tandem postremo tendunt, centrum unius videtur, & in summo gradu contemplationis, quando unico iam actu Deum contemplatur, unus ab eis reputatur & perpetuus: sed ita non est, nam continuari nullo modo dicitur, quod revera unicum non est, & continuum: ergo anima contemplativa non est in uno & perenni motu actus contemplationis.

452 Dico tertio. In perfectissimis viris ex extraordinariis auxiliis potest anima in contemplatione in una simplici intuitione & amoris suspensione per aliquod tempus ad plures diei vel noctis horas durare: ita astruunt multi Doctores mystici, & constat ex vitis plurimorum sanctorum & in hoc sensu debent explicari aliqui Doctores mystici qui concedunt dari contemplationem continuam: nam si aliud intendunt sub specie devotionis, non bene dicunt: sed in recto sensu explicandi sunt, ut ait D. Thomas *opusculo* 9. *contra errores Græcorum cap.* 1. sed de his vide latius Valgorneram *quæst.* 4. *disput.* 2. *articul.* 7. *num.* 11.

SECTIO VI.

An hæc unio de facto sit concessa aliquibus privilegiatis?

SVMMARIVM.

453 *Summus gradus Contemplationis qui est, videre Deum per essentiam, non competit homini in hac vita permanenter.*

454 *Per modum transeuntis potest communicari summus gradus contemplationis, qui est videre divinam essentiam, homini in raptu.*

455 *Sic communicatus fuit B. Virgini, Adæ & D. Paulo.*

456 *Summus gradus unionis affectivæ nec etiam in his privilegiatis fuit continuus in hac vita.*

457 *Dantur tres gradus altissimæ visionis qui ibi declarantur.*

458 *Summus gradus unionis affectivæ non fuit continuus in his privilegiatis.*

459 *Probatur ratione.*

460 *Solum eis fuit concessus quantum necessitas hujus vitæ præsentis patitur.*

Dico primo. Summus gradus contemplationis qui est videre Deum per essentiam, non competit homini in hac vita permanenter: ita D. Thomas *quæst.* 180. *art.* 5. & nos supra diximus *tract.* 3. *disp.* 3. *sect.* 11. & *eodem tractatu disput.* 4. *sect.* 5. Nemo enim videns Deum, vivit ista vita qua mortaliter vivitur in istis sensibus corporeis; sed nisi quisque in hac vita quodammodo moriatur, sive omnino exiens de corpore, sive alienatus à carnalibus sensibus, in illam non subvehitur visionem: In 453

raptu tamen per modum transeuntis potest communicari supremus gradus contemplationis, qui est videre Deum per essentiam: ita D. Thomas *eodem titulo*, & forte id habuit Adam quando in eum emisit Deus soporem vel ecstasim, ut docet D. Thomas 1. *part. quæst.* 94. *art.* 1.

455 Et à fortiori Sanctissima Virgo Maria, D. Paulus N. P. Elias, ut diximus *tract.* 3. *disp.* 3. *sect.* 12. In his tamen privilegiatis non fuit hæc suprema contemplatio in sui summo diuturna: non enim Beatissima Virgo, neque Adam, nec D. Paulus fuerunt in perpetua ecstasi: sed hæc contemplatio & unio fuit præcisa & interrupta.

456 Dico 2. Summus gradus unionis affectivæ nec etiam in his privilegiatis fuit continuus in hac vita. Pro quo sciendum est, altissimæ visionis, ac perfectissimæ visionis dari tres gradus: alterum obscurum, alterum omnino datum, tertium medium: primus comparatur crepusculo; quando lux dubia est, nec satis dignoscitur an nox abeat & dies accedat?

457 Secundus comparatur auroræ, quando lux manifesta, est ae initium diei; sed lux modica, est majoris perfectionis indiga. Tertius comparatur meridiei quando lux est clarissima, & omnino perfecta. Gradus visionis intellectualis seu contemplationis obscurus, est quo Deus videtur in caligine. Gradus omnino clarus est quo Deus non per aliquam speciem creatam, sed per seipsum unitum intellectui videtur clare, & intuitive prout est in se. Gradus est in quo nunc sumus, cum Deus revelat se non in caligine, neque in sua claritate, sed alio modo ineffabili; non per lumen fidei, nec sapientiæ tantum, nec per lumen gloriæ: sed per lumen prophetiæ, vel aliud simile: ut ait D. Thomas 2. 2. *quæst.* 175. *art.* 2. & nos supra diximus *tract.* 3. *disput.* 4. *n.* 196. & per speciem perfectissime Deum repræsentantem, quæ non per census ingreditur, neque sensibus accipitur, nec ab aliis formis præhabitis componitur, sed recenter intellectui infunditur: ut diximus eodem *tractatu & disput. n.* 208. His autem duobus ornatus intellectus videt Deum, non negando, vel removendo ab eo aliquid: ut si dicamus, Deus non est limitatus neque finitus, non affirmando vel attribuendo ei aliquid, ut cum dicimus: Deus est bonus & sapiens, sed sincerissime & tranquillissime & serenissime divinam magnitudinem intuendo. His ergo suppositis. Dico 458
quod iste summus gradus unionis affectivæ qui potest haberi in hac vita, nec in istis privilegiatis fuit continuus: ita D. Thomas 2. 2. *q.* 14. *art.* 8.

Ratio est, quia iste gradus non datur 459
nisi cum cor hominis actualiter semper fertur in Deum: sed hæc perfectio amoris est propriæ charitatis patriæ, quæ non est possibilis in hac vita; in qua impossibile est propter humanæ vitæ infirmitatem semper actu cogitare de Deo, & moveri semper dilectione actuali ad ipsum: ergo nec istis privilegiatis talis unio interrupta, & perpetua concessa fuit: sed solum quantum necessitas hujus vitæ præsentis patitur: & ista est 460
perfectio charitatis quæ est possibilis in via; non tamen est communis omnibus habentibus charitatem, sed aliquibus magis, aliquibus vero minus continua fuit. Unde in Beata Virgine fuit in summo gradu possibili; & sic in aliis iuxta intentiorem, vel majorem radicationem charitatis: ita Valgornera *quæst.* 4. *dist.* 2. *art.* 8. *num.* 6.

SECTIO VII.

Vtrùm anima in ista perfecta unione actuali habeat aliqua privilegia?

SVMMARIVM.

461 *Animæ in isto statu unionis actualis communicantur aliqua privilegia, quæ concessa fuerunt primo parenti in statu innocentiæ.*

362 *Vnitum & singularissimum fuit quod movebatur à Deo in suis operationibus tam vita activa, quam contemplativa.*

463 *Probatur ratione.*

464 *Animæ in hoc statu possunt eodem tempore exercere vitam activam, & contemplativam.*

465 *Probatur ratione.*

466 *Anima in hoc statu dicitur specialiter templum, & altare Domini.*

467 *Dicitur Regnum Dei.*

468 *In hoc statu nulla res animam inquietat.*

469 *Non sentit dolores nisi appretiative.*

470 *Quomodo id sit intelligendum declaratur authoritate D. Thomæ.*

471 *Expli*

471 *Explicatur authoritate Sanctæ Matris nostræ Theresiæ.*

472 *In hac habituali, & actuali unione consistit felicitas hujus vitæ.*

473 *Probatur ratione.*

474 *Deus respectu nostri est exemplar divinum.*

475 *In homine dantur virtutes politicæ, purgatoriæ, & animi purgati.*

476 *Quæ sint virtutes animi purgati declaratur.*

477 *Hæ virtutes sunt propriæ beatorum in patria, vel aliquorum in hac vita perfectissimorum.*

478 *Quando anima pervenit ad hanc unionem, omnes animæ affectus, potentiæ, & operationes redduntur veluti divinæ & cur?*

461 DIco primo. Animæ in isto statu
communicantur aliqua privilegia
quæ concessa fuerunt primo parenti in
462 statu innocentiæ: Unum & singularissimum fuit quod movebatur à Deo in
suis operationibus tam vitæ activæ,
quam contemplativæ: ita D. Thomas
de veritate *quæst.* 18. *art.* 2. Valgornera
463 *quæst.* 4. *dist.* 1. *art.* 9. *num.* 1. Et ratio
est. Quia multæ animæ in statu unionis
habitualis & actualis fruitivæ cognoscunt per species infusas, & scientiam
habent non ex phantasmatibus, sed à
luce divina, & supernaturali, & à donis infusis. Unde D. Dionisius *de divinis nominibus cap.* 4. §. 10. loquens de
animabus quæ transferuntur in Deum,
quales sunt quæ reperiuntur in statu
unionis habitualis, & actualis; dicit
quod istæ animæ specialiter moventur à
Deo in suis actionibus: & hoc probat
exemplo Pauli: *Vivo ego, iam non ego;
vivit vero in me Christus:* & patet etiam
ex alio loco ad Romanos 8. *Quicumque
spiritu Dei aguntur, hi sunt filij Dei:* ubi
D. Thomas loco *aguntur*, ponit *reguntur*,
quod quidem in nobis facit spiritus in
quantum illuminat nos interius, quid
facere debeamus; iuxta illud Psalmi 142.
Spiritus tuus bonus deducet me: non
tamen per hoc concluditur, quin viri
spirituales per voluntatem & liberum
arbitrium operentur: quia ipsum motum
voluntatis, & liberi arbitrij Spiritus sanctus causat, secundum illud ad *Philippenses* 2. Deus est qui operatur in nobis velle, & perficere: ergo animæ in
hoc statu communicantur aliqua privilegia, quæ fuerunt concessa primo parenti in statu innocentiæ.

Dico secundo. Animæ contempla- 464
tivæ ad Deum transformatæ in unione
habituali, & actuali fruitiva in eodem
tempore possunt exercere utramque vitam contemplativam & activam: ita
N. M. S. Theresia *Mansione* 7. *cap.* 1.
N. Josephus à Jesu Maria *in suo paradiso
lib.* 4. *cap.* 8. Gerson *de mystica Theologia consideratione* 19. Valgornera *q.* 4.
art. 9. *dist.* 1. *num.* 3. & colligitur ex
D. Thoma 1. *part. quæst.* 94. *art.* 1. Et 465
ratio est, quia status unionis habitualis,
& actualis fruitivæ est similis statui,
quem habuit Adam in statu innocentiæ:
sed in illo statu innocentiæ anima non
necessitabatur accipere cognitionem
à sensibus & phantasmatibus, sed ab
illuminatione divina; & non impediebatur per res exteriores à clara, & firma contemplatione intelligibilium affectuum quos ex irradiatione primæ
veritatis percipiebat, sive naturali cognitione, sive gratuita: sed utramque
vitam activam, & contemplativam eodem tempore exercere poterat: ut ait
D. Thomas 1. *part. quæst.* 94. *art.* 1. ergo
eodem modo animæ in hoc statu unionis habitualis, & actualis fruitivæ eodem tempore possunt exercere utramque vitam contemplativam & activam.

Dico tertio. Anima in hac habituali 466
& actuali fruitiva unione dicitur specialiter templum Domini & altare ejus:
ut patet ex illo Pauli 1. ad Corinthios 3.
Nescitis quia templum Dei estis, & spiritus sanctus habitat in vobis. Dicitur
etiam *regnum Dei:* sic enim vocavit Sal- 467
vator noster discipulos suos Lucæ 14.
Regnum Dei intra vos est. Et Paulus ad
Romanos 14. dixit quod *regnum Dei est
iustitia, pax & gaudium in Spiritu Sancto,*
de quibus late N. V. P. Fr. Joannes à 468
Cruce *lib. Cantionum Cantione* 36. *versiculo* 5. ubi ait animam in hoc statu nullam rem eam inquietare, vel turbare à
pace, in qua est, sed solum ad modum
Angelorum æstimare res dolorificas, non 469
tamen eas sentire. Quod debet intelligi
non de propria perceptione doloris; nam
cum anima unita corpori sit passibilis,
non potest non pati dolorem secundum
corpus, ut ait D. Thomas 3. *sent. dist.* 18.
art. 4. *ad* 9. Sed debet intelligi de per- 470
ceptione doloris quæ pacem turbet, &
inquietet, ut ait N. M. S. Theresia,
Mansione 7. cap. 7. ubi ait. *En metendo* 471
*el sentir al alma en esta morada suya que
es el centro della, la pone en una pax que*

nunca la pierde : pero no se entenda que las potentias è sentidos y passiones estan siempre en esta pax, el alma si; Ubi adverte admirabilem sapientiam sanctissimæ Matris : poscit enim turbationem in potentiis , sensibus , & passionibus corporis , non tamen in anima : nam licet corpus sentiat dolores , anima tamen unita semper est in sua pace & quiete cum Deo : ut notat N. Josephus à Jesu Maria *in suo paradiso lib.4.cap.12. versu desta maneira.*

471 Dico quarto. In hac actuali & habituali unione consistit felicitas & inchoata beatitudo hujus vitæ : D. Thomas *opusculo* 63. *&* nos *suprà* diximus *tract.*4. *sect.* 5. Et ratio est, quia ut ait

473 cum Dionisio D. Thomas 3. *sententiarum dist.* 6. *quæst.* 1. *art.* 2. omnis natura inferior in sui supremo attingit ad infimum superioris , quamvis deficienter: cur ergo status unionis habitualis , & actualis transformationis animæ in Deum sit gradus supremus perfectionis hujus vitæ in via contemplativa, absque dubio participat rectitudinem, & felicitatem vitæ patriæ quamvis imperfecte : & complectur in illa illud dictum Christi : *Estote perfecti,sicut pater vester perfectus est :* hoc est , imitatione suarum virtutum , quæ ideo dicuntur exemplares,siquidem Deus respectu nostri est exemplar divinum quod debe-

474 mus imitari , & per cujus perfectionem debemus nostras actiones regulare, quatenus creator imitari potest à suis creatoris & ad hoc inveniantur in homine

475 tria virtutum genera , scilicet , positivæ, purgatoriæ , & animi purgati : & omissis duabus primis quæ non pertinent ad hunc intentum.

476 Dico quinto. Virtutes animi purgati sunt illæ quæ consequutæ sunt similitudinem quandam divinam; nam prudentia solum attendit ad res divinas. Temperantia desideria terrena ignorat.Fortitudo non patitur passiones : Iustitia est conformis rectitudini divinæ. Et tandem D. Thomas *ad Ephesios* 4. *num.*12.

477 ait has virtutes esse proprias beatorum in patria vel aliquorum perfectissimorum in hac vita. Unde N. V. P. Fr. Joannes à Cruce *in flamma amoris can-*

478 *tione* 1. *versu* 6. ait, quod quando anima pervenit ad hanc unionem cum Deo,omnes animæ affectus, ejus potentiæ & operationes ex natura sua imperfectæ, redduntur veluti divinæ : & cum per transformationem in Deum : Deus est qui dirigit animam : iam anima vivit veluti vitam Dei & commutata est ejus mors in vitam; siquidem intellectus qui ante hanc unionem limitate intelligebat , iam est motus & informatus alio principio & lumine superiore : Dei voluntas quæ antea tepide amabat , iam conversa est in flammam divini amoris. Memoria quæ ex se tantum percipiebat imagines & figuras creaturarum occupata est recordatione Dei : & appetitus qui antea appetebat res viles solum appetit dulcedinem divinam ; & tandem omnes operationes , quas antea anima habebat imperfectas , sunt commutatæ in motibus Dei ; siquidem iam anima est vera filia Dei : de quibus ait Paulus ad Romanos 8. *Quicumque spiritu Dei aguntur, hi sunt fily Dei.*

SECTIO VIII.

An animæ perfectorum contemplativorum vel unitorum sint exemptæ ab imaginibus, vel etiam à passionibus perturbantibus intellectum in cognitione , vel voluntatem in amore ?

SUMMARIUM.

479 *Anima perfectorum contemplativorum non sunt exempta à passionibus perturbantibus intellectum in cognitione & voluntatem in amore.*

480 *Probatur ratione.*

481 *Iustis maximè contempla tivis removentur , ut plurimum passiones quatenus sunt perturbativa actuum rationis , & inducunt ad peccatum mortale.*

482 *Sicut iusti peccant venialiter ; ita etiam possunt peccare mortaliter.*

483 *Contemplativi & uniti habent fomitem peccati, & motus primo primos , & motus secundo primos , excepta B. Virgine Ma ria matre Dei.*

484 *Status Ada in innocentia fomitem & passionum motus adversus animam non habebat.*

485 *Christus*

485 *Christus eas passiones assumpsit quales ad veritatem carnis ostendendam necessaria erant, qua potius propassiones vocantur, non vero qua de facto noxiam important.*

486 *Virgo sanctissima Maria ex privilegio nunquam sensit ex fomite rebelliones passionum militantium adversus animam.*

479 Dico primo. Animæ perfectorum contemplativorum non sunt exemptæ à passionibus perturbantibus intellectum in cognitione & voluntatem in amore. Ratio est, quia passiones animæ idem sunt quod affectus, sive affectiones quæ pertinent ad partem appetitivam, & de se & ex sua natura non sunt malæ, nisi quatenus à voluntate imperantur, vel non prohibentur, cum sunt contra, vel præter rationem: ut ait D. Thomas. 1. 2. *quæst.* 24. *art.* 1. & 2. Tum quia sunt materia exercendæ virtutis. Unde dolor, & tristitia ad pœnitentiam ordinantur, ut ait Apostolus 2. ad Corinthios 7. Quæ secundum tristitia est, pœnitentiam in salutem stabilem operatur. Tum quia iusti non possent dicere; *Et dimitte nobis debita nostra*, ut omnibus præcipitur in oratione dominica: ergo hujusmodi passiones non sunt incompatibiles cum animabus iustis qui saltem peccant non reprimendo motus passionum secundo primos.

480

481 Dico 2. Iustis maxime contemplativis removentur ut plurimum passiones quatenus sunt perturbativæ actuum rationis & inducunt ad peccatum mortale: ita D. Thomas 2. *sent. dist.* 15. *quæst.* 2. *art.* 2. *quæst.* 1. *ad* 2. Gregorius *in cap.* 34. Job *lib.* 24. *cap.* 12. D. Bernardus *sermone* 52. *in cantica.* Albertus Magnus *lib. de adhærendo Deo cap.* 15. Ricardus 2. *part. cap.* 11. Et ratio est, quia ex unione affectiva charitatis, oritur pax, quæ est effectus illius, licet non sit perfecta in hac vita, ut in patria: Sed pax consistit in unione appetitus cum ratione; ita ut nec à se, nec à Deo, nec proximo dissentiat, ut ait D. Thomas 2. 2. *quæst.* 29. *art.* 1. *ad* 2. ergo iustis contemplativis ut plurimum removentur passiones, ut sunt perturbativæ rationis. Dixi (ut plurimum) nam sicut iusti peccant venialiter, iuxta illud:

482 *Septies in die cadit iustus*, possunt etiam peccare mortaliter: siquidem contra Dei legem anima subditur passionibus. Licet autem contemplativi sint in plurimum liberi à passionibus perturbativis per tempus iuxta Dei dispositionem, non sunt tamen liberi à passionibus turbativis, siquidem sunt in perpetuo vitiorum cum virtutibus conflictu.

Dico tertio. Contemplativi & uniti habent fomitem peccati, & motus primo primos, & motus secundo primos, qui ex fomite noscuntur. Et ratio est, quia omnes sancti sunt spoliati gratuitis, & vulnerati in naturalibus, & eis convenit cum D. Paulo dicere: Video aliam legem in membris meis: ergo habent fomitem peccati, quæ quidem nobis relicta est ad agonem: hæc autem pœna, & rebellio non fuit in Beata Virgine, bene tamen in Sancto Joanne Baptista qui ex communi Theologorum doctrina à peccato veniali non fuit immunis; à quo etiam non fuerunt immunes Apostoli, etiam post acceptum Spiritum sanctum: sicut autem iusti, & perfecti non carent fomite, ita non carent rebellione spiritus adversus carnem, nec passionum motibus & si ex divino adjutorio detur aliquando quod non perturbentur & trahant animam ad consensum mortiferum. 483

Dico 4. Status Adæ in innocentia fomitem & passionum motus adversus animam non habebat: Christus Dominus non eas passiones assumpsit, quæ defectum noxium important, sed quales ad veritatem carnis ostendendam necessariæ erant quæ potius propassiones vocantur à Sanctis. Virgo super omnes Sanctos privilegiata rebelliones passionum militantium adversus animam nunquam sensit ex fomite procedentium: omnes alij iusti ex veritate cum Apostolo dicunt: *Si dixerimus quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus & veritas in nobis non est.* 484 485 486

SECTIO IX.

An contemplativi unione contemplationis decorati carere possint peccatis venialibus?

SVMMARIVM.

487 *Nullus homo quamtumvis iustus, & contemplativus vivit, aut vixit in statu*

statu naturæ corruptæ sine peccato veniali nisi speciali Dei privilegio, ut Beata Virgo.

488 *Hæc veritas est de fide definita specialiter saltem de venialibus commissis ex surreptione.*

489 *Possunt iusti carere venialibus commissis ex advertentia & industria non solum in actu unionis, sed etiam transacta unione.*

487 Dico primo. Nullus homo quamtumvis iustus & contemplativus & à Deo clarissimus vivit, nec vixit in statu naturæ corruptæ sine peccato veniali, nisi speciali Dei privilegio; sicut de
488 B. Virgine tenet Ecclesia. Hæc veritas est de fide definita in Tridentino *sess.6. canone 23.* Ubi dicitur: *Si quis dixerit hominem semel iustificatum posse in tota vita omnia peccata etiam venialia vitare nisi speciali Dei privilegio, sicut de B. Virgine tenet Ecclesia, anathema sit.* Idem definitum fuit in Concilio Melivitano *Canone 61.* Et constat ex illo Ioannis 1. *Si dixerimus quod peccatum non habemus, ipsi nos seducimus*; & ex illo Proverbiorum 24. *Septies in die cadit iustus.* Tum quia etiam sanctissimis viris convenit dicere: *Dimitte nobis debita nostra*: sed hæ locutiones non possunt salvari, nisi concedamus omnes iustos quantumcumque contemplativos peccare venialiter, saltem ex surreptione ut docet D. Thomas *in 4. dist. 12. quæst. 2. art. 2. quæst. 1. ad 1. dist. 21. quæst. 2. art. 1. ad 4. & quæst. 7. de malo art. 2. ad 13. & 3. part. quæst. 79. art. 4. ad 2.* & idem tenent omnes Sancti Patres: ergo nullus homo quamtumvis contemplativus vivit aut vixit sine peccato veniali sine speciali Dei privilegio.

489 Dico secundo. Licet certum sit nullum iustum quamtumvis contemplativum posse carere venialibus, saltem ex surreptione commissis, possunt tamen carere venialibus commissis ex advertentia & industria: ita multi Doctores Mystici, præcipue Brusbroch de ornatu spiritualium nuptiarum cap. 75. Nostra N. S. Theresia *Mansione 7. cap. 4.* Valgornera *quæst. 4. disput. 2. art. 10. n. 5.* Ratio est, quia ad verificandas locutiones Conciliorum, & sacræ Scripturæ sufficiunt venialia ex surreptione: ergo bene potest dari vir tam perfectus & contemplativus qui advertenter nullum veniale committat non solum quando est in actu unionis: tunc enim certum est non posse dari actualem unionem cum peccato veniali actuali, ut bene notavit cum B. Henrico Suson Valgornera *suprà num. 6.* sed etiam transacta unione. Adverte tamen virum contemplativum non dici qui solum contemplatur, sed qui contemplationi totam suam vitam dedicat, ut ait D. Thomas *2. 2. q. 81 art. 1. ad 5.*

SECTIO X.

An anima contemplativi uniti in ipsa contemplatione discurrat?

SVMMARIVM.

490 *Viri contemplativi uniti in sua contemplatione non discurrunt.*

491 *Probatur ratione.*

492 *Contemplatio est requies laborum.*

493 *Vita contemplativa licet principaliter consistat in intellectu, principium habet in affectu.*

494 *Inter animam contemplativam, & Christum ejus sponsum viget amor vivus.*

495 *Decem gradus habet amor quibus ascendimus ad patriam, & ad perfectam cum Deo unionem.*

496 *Anima potest de gradu inferiori hujus amoris transire ad superiorem, & à superiore ad inferiorem; & quomodo?*

Dico primo. Viri contemplativi uniti in sua contemplatione non 490
discurrunt: ita Valgornera *quæst. 4. disp. 2. art. 11. num. 5.* & alij communiter. Ratio est, quia contemplatio est mentis in 491
Deum suspensa elevatio magna dulcedinis gaudia digustans: ut ait Bernardus lib. de scala claustrali & secundo de Consideratione cap. 2. *Est verus, certusque intuitus animæ de quacumque re, sive apprehensio veri non dubia*, vel, ut ait Augustinus lib. de spiritu & anima cap. 32. *Est præcipua veritatis iucunda admiratio*; vel, ut ait Ricardus de S. Victore, *Est libera mentis perspicacia in sapientiæ spectacula cum admiratione suspensa,*

suspensa, vel est perspicax, & liber animi contuitus in res perspiciendas usquequoque diffusus, seu, ut nos diximus tractatu 2. disput. 1. sectione 2. *est simplex intuitus veritatis*: sed discursus non potest stare cum simplici intuitu veritatis: ergo viri contemplativi uniti in sua contemplatio-
492 ne non discurrunt. Hinc fit quod aliqui dicunt quod contemplatio est requies laborum, complementum desideriorum, perfectio virtutum, præmium abnegationis, finis orationis & ad assequendam mentis puritatem instrumentum efficacissimum.

493 Dico secundo. Vita contemplativa licet principaliter consistat in intellectu, principium tamen habet in affectu, in quantum videlicet aliquis ex charitate ad Dei contemplationem incitatur: quia tamen finis respondet principio, inde est quod etiam terminus, & finis vitæ contemplativæ habet esse in effectu, dum scilicet aliquis in visione rei amatæ delectatur: & ista delectatio rei visæ amplius excitat amorem: ita D. Thomas. 2. 2. *quæst.* 180. *articulo* 7. Hinc fit quod inter animam contempla-
494 tivam & ejus sponsum Christum Jesum viget amor vivus, qui non solum in habitu charitatis ex parte ipsius animæ, sed quasi in continuo perseverat exercitio: in hoc quippe statu fervet amor ut viva flamma secundum diversos ejus gradus seu actus, quos ex D. Bernardo
495 refert D. Thomas *opusculo* 61. & nos eos *suprà* posuimus, *hoc eodem tractatu &*
496 *disputatione sectione* 3. Quamvis autem hi gradus amoris sint inter se distincti, ut ibi diximus, non tamen sic sunt separati quin anima de priori ad perfectiores, de inferiori ad superiores faciliter transire valeat, & simul ad priores de posteriore, & ad inferiores de superiore redire: omnes quippe sunt gradus perfectionis in domo Dei, nec actus amoris illis correspondentes ita sunt ad invicem discreti, quin sæpe permisceantur: sed de his vide Ualgornera *quæstione quarta, disputatione secunda, art.* 5. *n.* 4. & quod nos *suprà* diximus *sect.* 3. *citata*.

SECTIO XI.

Non sunt iudicandi mali spiritus effectus supernaturales quos novi contemplativi habent in oratione ex eo solùm quia non perfectè in omnibus operantur. 440

SUMMARIUM.

497 *Ex eo quod aliquis contemplativus incidat in aliqua venialia non ob id effectus supernaturales recepti in oratione, etiamsi sint divinæ unionis illusiones, iudicari debent procedentes à malo spiritu.*
498 *Probatur ratione.*
499 *Confirmatur primo.*
500 *Confirmatur secundo.*
501 *Confirmatur tertio.*
502 *Repugnat quod aliquis recipiat divinas consolationes & quod non tendat quotidie magis, & magis ad perfectionem.*
503 *Probatur ratione.*
504 *Quando anima non exit à contemplatione perfecta cum magna determinatione consequendi mortificationem & alias virtutes, non multum fidendum est de tali contemplatione.*

Dico primo. Non ex eo quod aliquis 497
contemplativus statim non sit perfectus, & multoties deficiat, & incidat in aliqua peccata venialia, non ob id effectus supernaturales recepti in oratione, etiamsi sint unionis divinæ illusiones, iudicari debent procedentes à malo spiritu: ita N. M. S. Theresia *in vita sua cap.* 31. Planes *lib.* 3. *de via unitiva capitulo* 28. *numero* 2. Ratio est,
quia (ut ait D. Thomas 1. *sentent.* 498
dist. 17. *quæst.* 2. *art.* 2. *ad* 3. *& in* 1. 2. *quæstione* 113. *artic.* 10. *in corpore*) modus communis, & consuetus cursus iustificationis est, ut Deo movente interius animam homo convertatur ad Deum: primo quidem conversione imperfecta, ut postmodum ad perfectam perveniat: quia charitas inchoata meretur augeri: ergo dari potest quod aliquis sit verè contemplativus, &

& tamen statim non sit omnino perfectus. Patet consequentia ex verbis D. Thomæ: quia potest dari charitas inchoata quæ non sit perfecta: sed cum charitate inchoata possunt compati multa venialia & imperfectiones: ergo dari potest quod aliquis recipiat à Deo in oratione aliquos effectus supernaturales & tamen quod non sit perfectus.

499 Confirmatur primo. Quia, ut ait D. Thomas *in* 3. *distinctione* 27. *quæstione* 1. *articulo* 2. *ad* 5. Duplex datur unio animæ cum Deo: alia secundum quid, hoc est, non perfecta; alia perfecta per transformationem: una dici potest actualis, & alia habitualis: licet ergo unio simpliciter talis & habitualis non inveniatur, nisi in contemplativis perfectis; unio tamen secundum quid & actualis inveniri potest in contemplativo imperfecto [intellige tamen hoc de unione actuali antecedente ad habitualem, non de ea quæ subsequitur ad habitualem.] Multum enim differt attingere ad gradum primum divinæ unionis per modum transitus, ab unione per modum actus, & veluti ex professo; sed ab unione actuali, quæ fit per transformationem; ut est illa quæ subsequitur ad unionem habitualem: nam ille qui solum attingit divinam unionem, & in primo illius gradu pedem ponit, statim ab ea recedit: ille vero qui ex proposito, & ex professo, & per modus habitus, vel per transformationem habet hanc divinam unionem, ibi fixit pedem, & aliam formam induit: licet ergo ille qui solum ut hospes, & veluti privilegio accedit ad divinam unionem, ut statim recedat, non habeat omne illud fundamentum virtutum quod requiritur ad habitualem, vel transformativam unionem, non ideo excludendus est ab illa: optime enim compati potest talis unio per modum transitus cum statu charitatis imperfecto: Illi tamen qui tunc unionem divinam habent simpliciter, & per modum habitus, & per transformationem, debent iam habere omnes habitus virtutum infusos, quia via ordinaria intentionis & perfectionis habituum virtutum infusarum ad hanc unionem divinam pervenerunt, & in ea veluti sedem collocarunt.

Confirmatur secundo. Quia multoties Deus principiantibus viam contemplationis, communicat eam dulcedinem, vel magnam partem illius quam perfectis solet communicare ad eos ad se alliciendos; & ut ipsi suavitate vitæ spiritualis affecti eam toto affectu amplectantur: & sic vidimus quod in conversione filij prodigi eum cum lætitia, cum symphonia & musicis instrumentis recepit, stola prima induit eum, in brachiis ad dulcem amplexum & osculum recepit, cecidit super collum ejus, & osculatus est eum, ut refertur *Lucæ* 15. In quibus figurantur diliciæ vitæ unitivæ: Atqui filius prodigus nondum erat perfectus, sed nudus ab omni ornatu virtutum: & ideo pater ei præcepit afferri stolam, & calceamenta, in quibus significantur virtutes quibus per peccatum præcedens spoliatus erat: ergo optime potest dari quod adhuc aliquis sit imperfectus & de proximo à peccato mortali ereptus, & statim introducatur ad osculum & amplexum etiam divinæ unionis. Id etiam cernitur *Levitici* 23. ubi Deus eadem celebritate præcepiebat observari primam diem, & ultimam festi tabernaculorum ad significandum quod in primo die quo anima Deo dicatur, & contemplationi se tradit, ei eandem suavitatem sæpe concedit, quam solet in summe perfectis concedere: sed in prima die quo quis se orationi, & contemplationi tradidit, non potest iam esse perfectus: immo ei Deus concedit hanc suam eximiam suavitatem, ut eum ab imperfectionibus auferat: ergo simul esse possunt summæ Dei deliciæ, immo & favores viæ unitivæ simul cum imperfectionibus incipientium.

Confirmatur tertiò. Quia non repugnat quod cum minori charitate sit major fervor spiritus, & dulcedo divinarum consolationum: immo hoc videtur naturale: ut videmus in musto quod revera minorem calorem habet quam vinum generosum; & tamen mustum fervet, & exuperat, non verò vinum: quia mustum nondum est in sua perfectione, bene tamen vinum: eodem ergo modo in via spirituali incipientes videntes Dei suavitatem suavitate dulcedinis spiritus admirantur, & veluti replentur stupore & ecstasi; postquam vero iam perfecti sunt, 501

hanc

hanc admirationem non habent, nec hujusmodi consolationes, quia Deus eas in principio eis fecit, ut incipientes à gustibus terrenis & affectibus mundanis eriperet: & ideò filius major Patris-familias conquestus fuit de Patre suo qui cum fecerit convivium filio minori deperdito, ei convivium nunquam fecit: cui pater respondit: *fili tu semper mecum, & omnia mea tua sunt:* epulari autem, & gaudere oportebat, quia pater tuus hic mortuus erat & reuixit, perierat & inventus est: non ergo est contra ordinarium modum divinæ communicationis quod incipientibus & imperfectis fiunt illi favores, qui solent fieri viris perfectis: sed potiùs Deus hos favores in principio conversionis, & quando adhuc sunt multæ imperfectiones, solet hominibus efficere ad eos ad se alliciendos, & trahendos.

502 Dico secundò. Licet non sit impossibile quod dentur divinæ consolationes & illuminationes viro adhuc imperfecto; repugnat tamen quod aliquis recipit divinas consolationes & quod non tendat quotidie magis ac magis ad perfectionem: ita N. M. S. Theresia *in itinere perfectionis cap.* 4. *&* 41. Palaus

503 *lib.* 3. *cap.* 29. *num.* 3. *& cap.* 28. Ratio est, quia finis quem Deus intendit illis communicationibus & illustrationibus, est perficere hominem contemplativum: & ideo sicut illustrat intellectum & cognitionem dono sapientiæ super suum modū connaturalem, eodem modo erigit voluntatem, & alias vires animæ super suum modum ordinarium ad aliquam majorem perfectionem, ut ait D. Dionitius *de divinis nominibus* §.4.5. *sed hac quidem*; & N. M. S. Theresia *in vita sua cap.* 37. *& mansione* 4. *cap.* 3. ergo si homo non cooperatur ex parte sua divinæ illuminationi, redditur indignus quod Deus ei iterum tales illustrationes efficiat. Tum quia meliorata causa debent etiam ejus meliorari effectus; & melioratis potentiis debent actus ab eis procedentes meliorari: sed voluntas per hujusmodi Dei communicationes perfectior fit, & melioratur in charitate: ergo eodem modo debent meliorari actus aliarum potentiarum ab ea imperati: ut ait D. Thomas *de malo quæst.* 1. *ad* 11.

504 Hinc fit quod N. M. S. Theresia in itinere perfectionis *cap*. 36. docet quod quando anima non exit à contemplatione perfecta cum magna determinatione consequendi mortificationem & ad alias virtutes præcipue ad remittendas injurias non multum fidendum esse de tali contemplatione: ut ergo discamus an consolationes receptæ in oratione sint à Deo vel non, non debet attendi tantum ad vitam præteritam quantum ad profectum vitæ futuræ: nam si ex tali consolatione oritur desiderium proficiendi & notabilis in virtutibus profectus, licet aliqualis in eis inveniatur venialis defectus; non ideo talis contemplatio ut periculosa, sed potiùs ut fructuosa iudicanda est. Adverte tamen quod non ex eo quod aliquis semel & iterum recipit has consolationes, statim ejus operationes debent esse perfectæ, sed sufficit quod semper aliquis profectus in eo reperiatur: ut optime explicat N. M. S. Theresia *Mansione* 4. *cap.* 3.

SECTIO XII.

An anima dum est in consummatione contemplationis liberè, an necessariò operatur, nempe intelligendo & volendo quod Deus vult.

SVMMARIVM.

505 *In contemplatione quantumcumque altissima hujus vitæ anima libere & cum cognitione operatur.*
506 *Probatur ratione.*
507 *Confirmatur primo prædicta doctrina.*
508 *Confirmatur secundo.*
509 *Confirmatur tertio.*

Dico primò. In contemplatione quantumcumque altissima hujus vitæ, non privatur anima humana intellectus & voluntatis operationibus, sed libere & cum cognitione operatur: ita D.Thomas *quæst.* 13. *de veritate art.* 1. *ad* 9. *&* 2. 2. *quæst.* 175. *art.* 1. *ad* 3. 505
Ratio est, quia vel intellectus operatur cum abstractione à sensibus etiam internis in ea contemplatione, vel servato ordine naturali per conversionem ad phantasmata: si primo modo cum talis cognitio non dependeat à sensibus, nec 506

in fieri, nec in conservari nullam ei possunt inferre necessitatem, quominus homo sive dormiens, sive vigilans impediatur à perfecto usu rationis & libertatis operando independenter ab illis; immo ex imitatione cælestium mentium, earumque participatione perfectius operabitur, quam fiat per naturalem usum rationis in homine vigilante. Si per conversionem ad phantasmata non est difficultas, quia in somno prophetico, ecstasi, & similibus mors solvitur, & est expeditior, & non impeditur actus animæ quoad perfectum iudicium rationis: immò superior portio inferiores functiones sensuum impedit: maxime cum ab actuali iudicio ab illis non dependeat: & satis est sola cooperatio phantasiæ ex naturali modo intelligendi hujus vitæ. Tum quia gratia non destruit naturam, sed perficit: sed natura huminis est, ut libere operetur: ergo in contemplatione altissima hujus vitæ non privatur anima humana intellectus & voluntatis operationibus.

507 Confirmatur primò. Quia licet intellectus vehementer applicetur à Deo ad contemplandum, ita ut nullo modo ei resistat anima, sed ab eo trahi sinat, ista tamen applicatio non tollit libertatem: nam ista coactio ex parte Dei suaviter operantis solum est ex parte modi operandi per abstractionem à sensibus qui est naturalis modus operandi, non est tamen coactio quoad terminum: siquidem quoad terminum liberum Deus relinquit animam, ut operetur secundùm suam naturam per intellectum & voluntatem: ergo talis applicatio ex

508 parte Dei non tollit libertatem. Tum quia contingit multoties quod in tali contemplatione plura revelentur, quæ nituntur authoritate Dei revelantis: ut factum est cum revelata sunt mysteria gratiæ, ad quæ credenda requiritur actus fidei: sed actus fidei necessario est liber, supponens intellectum & voluntatem: ergo in altissima contemplatione semper debet intervenire libertas.

509 Tum quia libertas est radix meriti; non est autem verosimile Deum velle privare hominem iustum tanta perfectione etiam elevatum ad altissimam contemplationem, & ad ecstasim, vel raptum: ut diximus *tract. 2. disp. 1. sect. 10. dicto 5. & sequentibus.*

SECTIO XIII.

Utrùm animæ hujusmodi contemplativorum unitorum ita uniantur Deo ut sint exempti ab omnibus virtutum actibus exercendis, & obedientia mandatorum Dei & Ecclesiæ?

SUMMARIUM.

510 *Aliqui hæretici dixerunt contemplativos unitos pervenisse ad statum beatitudinis videntes intuitive divinam essentiam.*

511 *Nullus viator sine speciali Dei privilegio potest videre in hac vita divinam essentiam.*

512 *Referuntur alij errores hæreticorum.*

513 *Viri contemplativi quamtumvis uniti obligantur præceptis legis divinæ.*

514 *Ponitur quædam objectio & solvitur.*

PRo hujus sectionis intelligentia notandum est aliquos hæreticos dixisse istos contemplativos ad statum beatitudinis pervenisse, videntes divinam essentiam; quod quidem falsum est: nullus enim viator potest in hac vita videre sine speciali Dei privilegio Deum per essentiam: iuxta illud Exodi 33. *Non videbit me homo & vivet.* Alij dixerunt istos contemplativos esse redactos ad statum innocentiæ; quod quidem etiam hæreticum est, quia nulli viatori datum est, ut ad Adæ innocentiam perveniret sine speciali Dei privilegio, ut patet ex Concilio Arausicano *sect. 6. de peccato originali.* Alij affirmant istos contemplativos unitos ad nihilum redigi; quod quidem etiam falsum est: nam si nihilum essent, esse creatum amitterent; quod quidem hæreticum etiam est. Alij affirmant istos contemplativos unitos nihil activè agere, sed merè passivè Deo operante solum in ipsis tanquam organis omnia sua opera efficere: quod etiam hæreticum est; quia omnes creaturæ per Dei virtutem 510 511 512

virtutem proprias ac peculiares in natura, in gratia, & in gloria operationes habent. Alij dixerunt istos contemplativos unitos nihil mereri, quod etiam hæreticum est, contra illud Jeremiæ 31. *Erit merces operi tuo :* & Psalmo 6. *Reddes unicuique secundum opera sua.* Alij dixerunt istos contemplativos esse in speciali otio, & quiete; quod etiam falsum est: scriptum est enim. *Qui edunt me, adhuc esurient ; & amor Dei otiosus non est.* His suppositis.

513 Dico primo. Viri contemplativi quantumvis uniti obligantur præceptis legis divinæ: hoc est de fide. Ratio est, quia præcepta Dei sunt regula voluntatis humanæ: sed nullus homo est, nec etiam Angelus cujus voluntatem non oporteat regulari lege divina: ergo impossibile est aliquem hominem præceptis Dei non subdi: ita D. Thomas *in* 2. *Epistolam D. Pauli ad Corinthios cap.* 3. 514 Nec obstat illud quod ait *ibi* Paulus: Ubi Spiritus Domini, ibi libertas: & illa altera locutio: Iusto non est imposita lex. Respondetur namque cum D. Thoma, ubi *suprà*, sensum horum locorum esse, legem non esse impositam propter iustos, non quia ad ea non teneantur, sed quia interiori habitu moventur ad quæ lex Dei præcipit, sed propter injustos. Et similiter ubi spiritus Domini, ibi libertas intelligitur; quia liber est qui est causa sui: nam servus est causa Domini: quicumque ergo agit ex seipso, libere agit; qui vero est ex alio motus, non agit libere: ille ergo qui vitat mala non quia mala sed propter mandatum Domini, non est liber: sed qui vitat mala, quia mala, ille liber est: hoc autem facit Spiritus Sanctus, qui mentem interius perficit per bonum habitum: ut sic ex amore caveat, ac si præciperet lex divina: & ideo dicitur liber, non quia non subdatur legi divinæ; sed quia ex bono habitu inclinatur ad hoc faciendum, quod lex divina ordinat: ita D. Thomas *loco citato.*

SECTIO XIV.

An otium sanctum contemplationis perturbetur ex vacatione vitæ activæ insistendo saluti proximorum & ex recitatione orationum vocalium.

SUMMARIUM.

515 *Vita activa omnino impedit otium Contemplationis.*

516 *Optima dispositio ad contemplationem est acquisitio virtutum moralium quæ fit per vitam activam.*

517 *Ponitur quoddam argumentum in contrarium & solvitur.*

Dico primò. Vita activa quantumcumque perfecta omnino impedit otium contemplationis: ita D. Thomas 2. 2. *quæst.* 182. *art.* 3. Ratio est, quia impossibile est quod aliquis simul occupetur circa exteriores actiones, & divinæ contemplationi vacet; hoc tamen procedit ex defectu nostro quo ex corporis gravitate retrahimur ab altitudine contemplationis: nam Angeli & ascendunt & descendunt; ascendunt per contemplationem & descendunt per administrationem: quod pertinet ad vitam activam, quin priventur internis contemplationis gaudiis, ut ait D.Gregorius 2. *Moralium* & D Thomas 2. 2. *quæst.* 181. *art.* 4. *ad* 2. Et ideo in eis non distinguitur vita activa à contemplativa, sicut in nobis qui per opera activæ impedimur à contemplatione. 515

Dico secundo. Optima dispositio ad contemplationem est acquisitio virtutum moralium quæ fit per vitam activam: ita D. Thomas 2.2. *quæst.* 180. *articulo* 2. Et ratio est, quia actus contemplationis in quo essentialiter consistit vita contemplativa, impeditur per vehementiam passionum per quam abstrahitur intentio animæ ab intelligibilibus ad sensibilia, & per tumultus exteriores: sed virtutes morales impediunt vehementiam passionum & sedant exteriorum occupationum tumul- 516

tus : ergo acquisitio virtutum moralium, quæ fit per vitam activam est optima dispositio ad contemplationem.

517 Nec obstat si dicas ad id sufficere virtutes infusas quæ infunduntur cum gratia absque ullo exercitio vitæ activæ : ergo acquisitio virtutum moralium quæ fit per vitam activam non potest esse dispositio ad vitam contemplativam. Non obstat inquam. Respondetur namque cum N. Philippo à Sanctissima Trinitate *part.* 1. *tract.* 1. *art.* 3. negando antecedens. Et ratio est, quia licet virtutes morales infusæ sint in esse perfectiores acquisitis;non tamen æqualem habent ad moderandas passiones & sedandos exteriorum occupationum tumultus efficaciam : sicut acquisitæ per proprios actus ob continuum contrariorum actuum exercitium, quo fuerunt acquisitæ, & simul appetitus circa passionum objecta debitè fuit ordinatus.

DISPUTATIO V.

De Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento quatenus est medium quo celebratur matrimonium spirituale.

SECTIO I.

De unione reali immediata fruitiva ecstatica, qua mediante celebratur matrimonium spirituale inter purissimas animas & Christum Dominum in Eucharistiæ Sacramento.

SVMMARIVM.

518 *Omnes animæ digne suscipientes Eucharistiam fiunt unum moraliter per affectum cum Christo.*

519 *Magnum discrimen datur inter unionem per affectum animæ cum Deo & animæ cum Christo in hoc Sacramento.*

520 *In quo conveniant inter se hæc duo unionum genera explicatur.*

521 *Proponitur sensus quæstionis.*

522 *Regulariter non datur unio realis cum Christo in illis qui digne accedunt ad hoc sacramentum, sed tantumper affectum.*

523 *Probatur ratione.*

524 *Aliquibus perfectissimis contemplativis præter unionem per affectum cum Christo in hoc sacramento conceditur unio realis cum Christo.*

525 *In quo consistat hæc unio realis ; explicatur.*

526 *Probatur dari hanc unionem realem animæ cum Christo in hoc Sacramento authoritatibus sacræ Scripturæ.*

527 *Probatur authoritate Sanctorum Patrum.*

528 *Probatur ratione.*

529 *Ponitur quoddam argumentum, & solvitur.*

530 *In hac unione intellectus clare, & intuitive videt Christum dominum in Eucharistiæ Sacramento.*

531 *Voluntas illum præsentem immediate amplectitur, & deosculatur : & quomodo hoc fiat ?*

532 *Christus quantum est ex se, paratus est hanc unionem omnibus concedere eum digne recipientibus, sed ex defectu dispositionis ex parte incipientium, non sic omnibus communicatur.*

533 *Quando datur hæc unio realis inter Christum, & animam, fere semper datur ecstasis & quomodo ?*

PRo hujus sectionis intelligentia suppono omnes animas digne suscipientes hoc divinum Sacramentum fieri unum cùm Christo moraliter per affectum charitatis. Secundò suppono dari discrimen inter unionem per affectum charitatis animæ cum Deo, & animæ cum Christo in hoc Sacramento. Nam unio per affectum charitatis cum Deo habet pro objecto divinitatem ipsam, tum qua charitate media anima tenacissime conglutinatur: Illa verò quæ per affectum est, cum Christo habet pro objecto ipsum Christum, 518 519

Christum, cum quo in hoc Sacramento vere & realiter existente intime per amorem conjungitur. Altera unit spiritum nostrum cum Deo secundum illud: Qui adhæret Deo, unus spiritus fit cum eo. Altera vero cum spiritu ipsius Christi secundùm illud Joannis 6. *Et qui manducat me & ipse vivet propter me*: hæc autem unio proprie consistit in affectu.

520 Conveniunt vero inter se hæc unionum genera in eo quod sicut unio cum Deo per amorem in iustis solo charitatis affectu ut plurimum perficitur: ita etiam unio quæ in Eucharistiæ Sacramento nos Christo conjungit, frequenter fit tantum in affectu. Secundo conveniunt quod sicut ea unio per affectum charitatis cum Deo, etiamsi Deus sit intime præsens per essentiam omnibus iustis, non elicitur realis unio, quia Dei præsentia non percipitur, neque gustatur, sed tantum per fidem edocemur Deum esse ratione suæ immensitatis in omnibus rebus intime præsentem, ac per gratiam inhabitare in cordibus instorum, stat tamen post parietem nostrum, ita absconditus ut vix nisi per effectus gratiæ, cognoscatur: ita in venerabili Eucharistiæ Sacramento, quamvis Christus realiter mediis speciebus sit intime præsens corpori & animæ digne eum suscipientium, non tamen potest dici hæc unio realis nostri spiritus cum ipso Christo: quia ejus præsentia non gustatur, neque experimentaliter percipitur ab omnibus, qui ad illum digne accedunt: quare tantum est unio & conjunctio per affectum. Quod ergo

521 in præsenti quætimus, est; An sicut aliquando amoris incendium erga Deum eo pervenit ut anima ad unionem realem immediatam, & fruitivam cum Deo feliciter divina præventa gratia pertingat, ut superius latè diximus; ita etiam unio quæ in Eucharistiæ Sacramento nos Deo conjungit, aliquando eo pertingat ut aliquæ mentes defecatæ, & purificatæ in effectu & reali connexione ipsi Christo immediata & reali conjunctione feliciter copulentur? His suppositis.

522 Dico primò. Certum est regulariter non dari etiam in his qui dignè accedunt ad hoc Sacramentum, ullam unionem realem præter eam qua ipsi Christo animæ eorum per charitatis affectum virtute hujus Sacramenti peculiari unione conjunguntur: ita Cyprianus, *Sermone de cœna Domini*, S. Damascenus *libro 4. de fide capitulo 14.* Fr. Thomas à Jesu *de oratione Divina libro 4. capitulo 27.* Ratio est, quia 523 regulariter etiam digne venerabile hoc Sacramentum suscipientes non sentiunt animæ suæ cum Christo aliam unionem realem, præter eam quæ fide per affectum amantis ad amatum stabilitur, quia nulla unio realis inter nostrum spiritum, & Christum, nisi ea quæ fit per affectum charitatis, & amoris, intelligi potest: ergo regulariter nulla alia datur præter eam quæ fit per charitatis affectum.

Dico secundo. Præter hanc unio- 524 nem affectus existimo dari aliam realem, & ineffabilem cum ipso Christo in hoc divino Sacramento, quæ defecatis tantum mentibus ac Christum ipsum ardentissime desiderantibus evenire solet. Hæc autem felicissima unio nihil aliud est, quam ipsius Christi 525 præsentiæ in hoc Sacramento latentis intima manifestatio, non tam per visionem, aut revelationem, quam per complexus dulcissimos, quibus animam ita ineffabiliter ac suaviter astringit, ut ipsa ejus realem præsentiam, oscula, & amplexus certissimè percipiat. Erit igitur, si proprie loquamur, vitalis sensus, & gustus ipsius Christi in Sacramento existentis per quem sensum sive divinissimum contactum ejus præsentia realiter percipitur, ejus bonitas & ineffabilis dulcedo in suo fonte gustatur, & hæc est vera unio, & notitia experimentalis ipsius Christi; non per affectum tantum, sed per arcanum contactum ac unionem immediatam & realem animæ nostræ cum Christo.

Quare sicut unionem fruitivam & ecstaticam animæ cum Deo esse diximus ex parte Dei illapsum & manifestationem quandam, quo Deus animæ nostræ illabitur, se intime conjungens cum intellectu in ratione summæ lucis cum voluntate, in ratione summi boni, & summi delectabilis, qui illapsus appellatur deosculatio sive, amplexus Dei aut ostensio faciei suæ sub ratione omnis boni: Ex parte vero animæ esse perceptionem experimentalem omnium sensuum internorum istius summi objecti, nempe Dei, ad quam unionem experimentalem sequitur

quitur transformatio; sive liquefactio animæ, ad liquefactionem ecstasis sive defectio; ad defectionem vero absorptio Dei: ita unio ista realis Christi in Sacramento, quæ purissimis mentibus cum suscipientibus contingere aliquando solet, nihil aliud est, quam illapsus, sive manifestatio ipsius Christi existentis occulte in hoc Sacramento, ostendentis se mentibus purgatissimis sub ratione summæ lucis, ac summi boni, ac contactu quodam divinissimo ac ineffabili non solum ad carnem, sed ad spiritum pertingentis.

Adverte tamen quòd hic contactus, & hæc unio non consistit in eo præcise quod Christus ex intimo affectu per modum cibi intra nos operetur, ut aliqui existimarunt; est enim ista unio moralis tantum quæ nulla ratione dici potest realis; cumadhuc Christus ipse per modum cibi intra nos operans multo sensu percipiatur aut tangatur: sed fide tantum credatur & cognoscatur, ut præsens; sed consistit ex parte Christi in dulcissimo & reali complexu & deosculatione Christi quo Christus sponsæ sibi dilectæ osculum dulcissimum concupiscenti largitur: Ex parte verò animæ consistit in mutua ac reciproca unione, sive amplexu, ad quam consequitur experimentalis & dulcissima perceptio ipsius Christi; per quam spiritualis dulcedo in ipso Deo possidetur: non enim fide tantum & affectu, sed re ipsa purissimæ animæ ipsius Christi consummatam ex ejus divino amplexu sentiunt unionem.

526 Hæc autem unio realis intimæ sponsæ cum sponso in Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento probatur; primo authoritate sacræ Scripturæ: deinde Sanctorum Patrum: & tandem ratione. Ex Scriptura probatur ex illo loco Ioannis 14. *In illo die vos cognoscetis, quia ego sum in patre, & vos in me & ego in vobis*: quæ verba non solum de adventu Spiritus Sancti sunt interpretanda, ut superiùs exposuimus, sed & de Christi domini adventu per Eucharistiæ sanctæ sumptionem intelligi propriissime possunt: quasi dicat. In illa die quando ego venero ad vos sub speciebus panis velatus, cognoscetis tria hæc: nempe me esse in patre meo, id est, me esse Dei filium, Deum verum, ejusdem cum Patre substantiæ. Rursus cognoscetis vos esse in me, id est, percipietis spiritum vestrum & carnem vestram meæ carni ac Divinitati intime esse unitam; ac demum experiemini quod ego etiam sum in vobis, id est, vobis omnino per interiorem amplexum unitus, ita ut vere possit dici quod vos: *Qui manducatis meam carnem, & bibitis meum sanguinem, in me maneatis, & ego in vobis*; quod commune est omnibus digne ad me accedentibus: Sed & ulterius in illa die cognoscetis, quod ego qui à Patre processi, maneo in vobis & vos in me: quæ quidem cognitio quæ purioribus animabus contingir, nihil aliud est, quam cognitio experimentalis & perceptio Christi realiter uniti cum ipsis: de qua unione intelligenda sunt illa verba: Rogo pater ut unum sint sicut ego & tu unum sumus.

Hæc quidem interpretatio manifeste colligitur ex sequentibus verbis. Qui habet mandata mea, & servat ea, hic est qui diligit me: & pater meus diliget eum, & ego diligam eum, & manifestabo ei me ipsum. Non cum, inquit: pater diligit mandata mea observantes, sed & ego etiam non ut Deus tantum, sic enim una & eadem dilectione cum Patre diligo; sed ut homo etiam mea charitate quam ut homo habeo, eos diligam, non tantum continuando amorem, sed novis semper cumulando beneficiis, quibus multifariam & continuo meos afficio amicos, inter quæ præcipuum illud est quod & manifestabo eis meipsum: quæ quidem promissio cum non solum de discipulis, sed etiam de omnibus perfecte Christum diligentibus intelligatur, non video de alia manifestatione locum hunc interpretari posse, quam de ea qua Christus ineffabiliter in hoc Sacramento aliquando sanctissimis animabus per divinum illapsum se manifestat, ac percipiendum per unitivum amplexum se præbet.

Ex Patribus vero tenet hanc sententiam S. Joannes Chrysostomus, *Homilia 45. in Joannem*, ubi ait: ut autem non solum per dilectionem, sed etiam re ipsa in illam carnem convertamur per cibum, id efficitur quem nobis largitus est: cum enim suum in nos amorem indicare vellet, per corpus suum 527

suum se nobis commiscuit, & in unum nobiscum redigit: hoc enim amantium maxime est. Idem docet S. P. N. Cyrilus *lib.* 10. *in Joannem capitulo* 13. ubi ait: non habitudine solum quæ per charitatem intelligitur Christum in nobis esse, verum & participatione naturali: nam quemadmodum si quis igne liquefactam ceram alij ceræ similiter liquefactæ ita miscuerit, ut unum quid ex utriusque factum videatur: sic communicatione corporis & sanguinis Christi ipse in nobis est, & nos in ipso: Idem docet Hilarius *Tr. de Trinitate* 1. Gregorius Nicenus. *Homil.* 8. *in Ecclesiasten.* D. Thomas *opusculo* 60. *gradu* 7. & 8. Bonaventura *Itin.* 6. *aetern. dist.* 6. Ioannes Gerson. *tom.* 3. *tract.* 9. Dionisius Cartusianus *serm.* 4. *de festo corporis Christi.* Taulerus *institutionum capitulo* 9. & alij multi quos refert & sequitur N. Thomas à Jesu *de divina oratione lib.* 4. *capitulo* 27. quos brevitatis causa omitto.

528 Deinde probatur ratione. Amor suapte natura tendit ad unionem non tantum per affectum, sed etiam realem amantium inter se; ita ut virtute illius & ex se (si fieri posset) ex ambobus amantibus fieret unus: quod cum sit impossibile, amor re ipsa quærit unionem quæ convenit, & decet, ut cum Aristophano & Aristotele notavit D. Thomas 1. 2. *quæstione* 28. *articulo* 1. *ad* 2. Sed unio quæ convenit & decet, est unio realis quæ est amoris præcipuus effectus & consummatio: ergo præter illam unionem quam amor per affectum charitatis producit; quæ omnibus Christum digne sumentibus in hoc Sacramento communis est; alia unio realis in animabus purificatis & seraphicis inveniri potest: quæ consummata est & verus effectus amoris: hæc autem nihil aliud esse diximus, quam ipsius Christi illapsum quo per unitivum amplexum animabus hœroïcis virtutibus præditis se manifestat: ergo talis unio realis aliquando datur, qua realiter Christus animæ conjungitur, eique oscula spiritualia imprimit & multò etiam ab ipsa anima osculatur, percipitur, astringitur, & tenetur, appellatúrque meritò hæc conjunctio matrimonium spirituale inter animam & Christum: inter quos matrimonium per charitatis affectum contrahitur. Per illapsum verò Christi in animam & per ejus amplexum consummatur & perficitur.

Dices quâ ratione Christus in hoc Sacramento reali conjunctione his animabus conjungitur; An inquam prius sua carne nostram tangente & sua virtute ad spiritum usque nostrum tangente, seu potius immediatè animæ ipsi illabatur, ac ejus præsentiam realem exhibeat, eique arctissime uniatur? Respondeo, hanc unionem in primis esse ineffabilem, ac proinde vix posse ejus modum exacte explicari: gustari potest quod explicari neqnit. Cæterum quamvis perfecte nequeat istius unionis divinissimus nexus elucidari, breviter tamen ac sub peritorum correptione; illud in primis sentimus in hac unione corpus Christi tangi, palpari & sentiri supernaturaliter posse etiam à nostra carne & de facto id contingere, ut *sectione sequenti* dicemus. Quomodò verò glorificatum corpus tangi quear, cum adeò subtile sit, ut neque attrectari, neque teneri possit, hoc divinæ Omnipotentiæ attribuendum arbitror: scimus enim Thomam & palpasse, & vidisse latus Christi. Joannis 20. *Infer digitum tuum huc, & vide manus meas,* ubi D. Augustinus & alij Patres per illud verbum, *vide*, intelligunt, *tange*, unde ex Augustino & aliis Patribus infert Maldonatus Thomam revera tetigisse Christi corpus, non ergo quia gloriosum ideo à nostra carne sentiri, aut percipi sive tangi divina virtute nequit. Caro igitur Christi eorum carni qui ardentissima inflammati Charitate eam suscipiunt, reali conjunctione unitur; & tunc divinitas, immo totus Christus animæ illabitur, ac intime realique conjunctione inhæret. Hæc consummata & perfecta cum Christo unio, tam in carne, quam in spiritu in hac vita inchoatur, perficitur vero & consummatur in gloria. Hæc unio immediata nostræ carnis cum Christi etiam vivificante carne magis consona Patrum loquendi modo videtur.

Possumus etiam in hac unione illud satis probabiliter iudicare, ut ipse Christus sine alio physico, aut reali nostræ carnis contactu usque ad interiora spiritus nostri clausis corporis ianuis ingrediatur; ibique spiritui dignissime eum recipientium manifestetur: eique arctissimè conjungatur; ita nt spiritus noster per interiorem amplexum vitali

vitali sensatione, intellectu, scilicet, & voluntate ipsum Christum sibi unitum sentiat, tangat, percipiat, degustet: eique intime adhæreat: atque unus cum Christi Spiritu factus vivat: quod aperte sonare videntur illa verba Joannis 14. *Qui autem diligit me, diligetur à Patre meo, & ego diligam eum & manifestabo ei me ipsum:* quæ quidem manifestatio (ut supra diximus) nihil aliud est quam illapsus Christi in animas sanctissimas per amplexum, & deosculationem suavissimam: quem amplexum cum degustaret sponsa. *Læva ejus*, inquit, *sub capite meo & dextera illius amplexabitur me.*

In hac vero experimentali ipsius Christi tempore hujus illapsus perceptione, quæ sint vitales tam intellectus quam voluntatis operationes explicemus oportet: In primis intellectus tunc sentit ac vitaliter percipit Christi præsentiam: ita ut nulla ratione possit dubitare Christum esse spiritui proprio unitum: licet eum intuitive, ac clare non conspiciat: sicut sponsus nocturno tempore sponsi amplexus quem videre nequiebat, sentire potuit, & de ejus præsentia reddi certa, ut ipsa fatetur Canticor 5. *Dilectus meus misit manum suam per foramen, & venter meus intremuit ad tactum ejus.*

530 Aliquando verò ipse Christus clementissimus animarum sponsus tunc temporis permittit non solum ab intellectu sub fidei nocte percipi, sed & clare, & intuitive videri non multum dissimili visione (quantum ad hoc) ab ea quæ nunc à Beatis spiritibus videtur in Cælo; quamvis non ea plenitudine gloriæ, claraque essentiæ divinæ visione. In venerabili igitur Eucharistiæ Sacramento prædicti illapsus, sive unionis tempore visio intellectualis oculi divina virtute elevati in ipsum Christum terminatur, non tantum ut ibi præsentem, sed ut omnino digne suscipienti unitum, ac intime per amplexum illum divinissimum conjunctum: qua quidem visione intellectus fit omnino certus de præsentia Christi tam sub speciebus Sacramentalibus, quam sibi arctissime conjuncti. Quare sanè certitudo pro brevissimo illo tempore fidem evacuat quantum ad illum articulum de præsentia Christi in Sacramento. Quòd vero possit intellectus divina virtute elevatus videre Christum ibi Sacramentaliter existentem, gloriosum & beatum; immo etiam sine modo Sacramentali, communior est Theologorum sententia.

Si verò de voluntate loquamur, certum est ipsam tempore istius illapsus 531 immediate Christum ipsum sibi præsentem dulcissimè amplecti, ac ejus suavissimam præsentiam & osculum degustare; ac dulcissimè frui: quare voluntas tunc perfectissime Deo unitur, ipsumque perfectissime amat, sentit, & gustat: & sicut beatitudo cælestis consistit in manifestatione, seu manifesta visione ipsius Dei, ac unione intellectus & voluntatis cum ipso: ita ista unio, sive perceptio vitalis Christi, quæ beatitudinis vera inchoatio dici potest, nihil aliud est quam perceptio, seu sensus vitalis Christi in Sacramento existentis: qua non minus intellectus quam voluntas ipsum Christum immediatè attingunt: sunt enim istæ duæ potentiæ quasi duo brachia, quibus anima Christum complectitur, eique unitur.

In hac igitur præclarissima unione anima etiam in hac vita præ amore extra se rapta soporatur, ibique dormit somno placidissimo, ac per mentis excessum extra se rapti omnino ejus sensus tam interiores, quàm exteriores absorbentur: hujusmodi soporem ecstasimque desiderabat sponsa in Canticis clamans apud Bernardum: *Indica mihi ô tu, quem diligit anima mea*, ubi pascas, ubi cubes in meridie, ubi cubem tecum. Hujuscemodi sopore tenebatur Evangelistæ anima, cum in ejus pectore revera lacte & melle manante recumbens incomprehensibilem illam sapientiam exsuxit, quam postmodum ad totius mundi refocillationem abundè effudit: Hujusmodi somno obdormivit Adam *in paradiso in statu innocentiæ.* Hujusmodi sopore soporatus fuit Paulus qui raptus in tertium Cælum audivit arcana verba quæ non licet homini loqui. In talem ecstasim fuit raptus egregius ille Propheta qui cum Deo quadraginta diebus ore ad os loquebatur, non sane per umbram aut in ænigmate, sed aperte, sicut solet amicus ad amicum loqui.

Et infra. Nec mirandum est cur soporem hunc non nocturnum, non matutinum, sed meridianum sponsa nuncupet: haud, inquam, præter rationem: nam

nam in meridie sol omnium ferventissime, splendidissime, altissime, in sua sphera refulget; sic in dulcissimum hujus excessus soporem sponsa pervenire nequit, nisi ferventissima prius charitate Dei, & proximi succensa, nisi splendidissimis solis iustitiæ radiis illustrata, nisi in altissimo virtutum omnium solio consistens: Istud profectò epulum omnium est deliciosissimum, supremaque omnium felicitas, quæ in hoc mundo sponsæ contingere potest. Gustus enim quidam est cælestium voluptatum fruitioque amplexus sponsi. Istud est; quod præ omnibus potissimum desiderat sponsa. Verùm proh dolor! adeo raro, adeo tenuiter, ac momentaneè hac illi suavitate frui licet, ut eam priusquam se percepisse sentiat, amittat. Hactenus Bernardus: Non enim durat hæc felicissima sponsi præsentia nisi quantum species Sacramentales non consumuntur, immo nec per hoc sæpe tempus: rara enim est (ut inquit Bernardus) hora, & brevis mora.

Ex dictis infero primò perfectam unionem carnis Christi cum nostro spiritu, non consistere in eo præcise quod Christus ex intimo affectu per modum cibi intra nos operatur, ut aliqui existimarunt, est enim ista unio moralis tantum, quæ nulla ratione dici potest realis, & naturalis unio: cum adhue Christus ipse per modum cibi intra nos operans nullo censu percipiatur, aut tangatur; sed fide tantum credatur, & cognoscatur ut præsens. Hæc autem unio de qua locuti sumus, vere realis, substantialis & naturalis: quia non fide tantum & affectu, sed reipsa purissimæ animæ ipsius Christi consummatam ex ejus divino amplexu sentiunt unionem.

Dixi eam unionem recte vocari naturalem, non quod una in naturam alterius convertatur; sed quia Christus secundum veritatem naturæ & carnis suæ, nobis unione reali per physicum contactum, eo modo quo fieri potest (nempe per vitalem perceptionem) conjungitur. Christus enim animæ nostræ & sponsus, & vitalis cibus in hoc Sacramento miro quodam modo unitur: ita ut totum hominem ad se trahat & transformet: ut nulla possit unio conjunctior ac transformatio verior, perfectiorque cogitari in hac vita: Sicut enim ignis omnem ligni materiam adeo absumit ut iam lignum non tam lignum quam ignis esse videatur, unumque cum igne efficiatur, omnique deperdita ligni similitudine in ignem ita transformetur, ut ignis etiam in nomine merito appelletur: ita anima hoc arcano Christi contactu tota à seipsa deficiens Christo ipsi unitur ac in eum ineffabili modo transformatur: ita ut pro illo brevissimo tempore divinis Christi splendoribus tota illustrata, ac ejus amplexu penitus ignita in ipsum Christum transivisse videatur, cum Apostolo vere dicens: *Vivo ego, iam non ego: vivit verò in me Christus*: simili fere comparatione unionem hanc explicat S. Cyrilus *lib. 15. in Ioannem cap. 14.* & alij Patres.

Adverte tandem Christum quantum est ex se paratum esse suiipsius manifestationem liberalissimè concedere eis omnibus qui non solum in gratia, sed qui se digne disposuerint ad hanc realem unionem, & amplexum: rarissimi tamen admittuntur ob defectum dispositionis: bibunt namque amici, sed solum charissimi inebriantur: Felix anima quæ in hac cella vinaria inebriatur: ut ait Sponsa Canticorum 1. *Introduxit me in cellam vinariam.* Felix anima quæ in hac mensa nuptiali matrimonij spiritualis cibum istum omnium delicatissimum comedit, ut ait Sponsa Canticorum 2. *Eructus ejus dulcis gutturi meo, quæ de hoc fonte signato potatur*: iuxta illud Psalmi: *Auriettis aquas de fontibus Salvatoris*: quæ in hoc orto concluso cum Sponso recreatur: iuxta illud Canticorum 5. *Veni in hortum meum soror Sponsa.* Felix anima quæ in hoc florido lectulo dormit cum sponso, ut ait Sponsa Canticorum 1. *Lectulus noster floridus*: Eucharistiæ enim Sacramentum est lectulus floridus in quo coopertus & absconditus sponsus requiescit cum dilecta sua usque ad consummationē sæculi. Felicissima anima quæ in hoc throno gloriæ Sponso sociatur. Eucharistia enim est ferculum quod fecit sibi Salomon de lignis Libani cujus reclinatorium erat aureum & acervus purpureus media charitate contractus propter filias Ierusalem; ut dicitur *Canticorum 3.*

Ex quo concluditur quod cum fervor charitatis tantus sit in hoc divino thalamo nuptiali, in hoc throno gloriæ Christi, fere nunquam sine ecstasi hæc unio

fruitiva contingit; inde tamen non licet inferre quod semper quod ecstasis contigit in receptione hujus Sacramenti, anima eo tempore ad istam felicissimam unionem elevetur: sæpe enim ecstasis sine tali unione contingere potest, ut aliquandò etiam accidit incipientibus ex speciali dulcedine quam aliquandò recipiunt in receptione hujus divinissimi Sacramenti: sed ultra requiritur experimentalis ipsius Christi, ejusque osculi & amplexus vitalis claraque perceptio. Felix anima quæ Regi æterno Christo per similes nuptias est copulata. O Eximiam, & beatam Christi & animæ conjonctionem quæ talis, tantaque est, ut Christus sit illi omnia in omnibus, qui ideo factus est homo ut media hac Sacramentali ac deifica unione homo fieret Deus.

SECTIO II.

De unione Corporis Christi cum carne dignè eum suscipientis.

SVMMARIVM.

534 *Regulariter loquendo inter nostrum corpus & corpus Christi nulla datur realis unio virtute Eucharistiæ, sed tantum unio moralis mystica mediis speciebus Sacramentalibus.*

535 *Aliquando ex speciali Dei favore, & dispositione contingit dari hanc unionem realem in illis animabus, quæ pervenerunt per contemplationem ad realem animæ unionem cum Christo in Eucharistia.*

536 *Hæc unio tam spiritus quam carnis nostræ cum ipso Christo & ejus carne est similis illi quam nunc in cælo anima separata, & post resurrectionem etiam corpora beatorum cum Christo feliciter experientur.*

537 *Anima quæ pervenit ad hanc unionem & complexum felicissima est.*

538 *Quomodo aliquæ locutiones Patrum sint intelligendæ declaratur.*

539 *Ex hac unione, & contactu carnis Christi in nostram carnem mirabilis virtus derivatur.*

540 *Quadruplex potest dari unio inter digne suscipientes Christum & ipsum Christum, quæ ibi explicantur.*

Dico primo. Regulariter loquendo 534
inter nostrum corpus & corpus Christi nulla datur realis unio virtute Eucharistiæ, nisi tantum unio moralis mystica, fundata aliquo modo in corporali vinculo, seu conjunctione corporis Christi mediis speciebus Sacramentalibus cum carne nostra: quam si volueris dici realem i solum erit, ut excludantur signa, & figuræ; non vero quia re ipsa sit realis unio inter carnem Christi & digne suscipientis: ita Suarez *tomo* 3. *in* 3. *partem quæstione* 79. *distinctione* 64. *sectione* 3. N. Thomas *à Jesu de oratione divina capitulo* 30. Ratio est. Quia in receptione Eucharistiæ corpus Christi nec physice sentitur, nec corporeo aut intellectuali, sed tantum fidei oculo videtur: neque aliquo alio sensu regulariter præsentialiter percipitur: Sed non potest dari unio realis inter corpus digne suscipientis Christum & corpus ipsius Christi sine aliquo contactu & aliqua sensus perceptione: ergo regulariter talis unio inter corpus Christi, & corpus digne suscipientis non invenitur.

Dico 2. Licet regulariter non de- 535
tur talis unio, ut dixi præcedenti asserto; aliquandò tamen ex speciali Dei favore & dispensatione contingit, dari hanc unionem, non in omnibus digne suscipientibus Christum, sed in illis tantum, quorum mens divina dignatione ad unionem illam felicissimam (de qua *sectione præcedenti*, locuti sumus) sublevantur: in his enim corpus Christi immediatè non solùm attingitur ab eorum spiritu, sed & eorum caro sentit ineffabili contactu Christi præsentiam. Et in hoc sensu debent intelligi Hilarius *lib.* 8. *de Trinitate*. D. Chrysostomus *Homil.* 46. *in Ioannem*. S. Cyrillus Alexandrinus *lib.* 4. *in Ioannem & lib.* 10. *cap.* 3. & alij Sancti Patres quos refert Maldonatus *in Commentariis cap.* 6. *in Ioannem*. Vasquez *in* 3. *partem quæstione* 79. *articulo* 2. *distinctione* 204. *capitulo* 2. *in fine*, qui talem unionem videntur

videntur concedere inter corpus Christi & corpus digne illum suscipientium. Ratio est, quia licet corpus Christi in hoc sacramento sit intangibilis & imperceptibilis, divina virtute sit, ut tangat, & tangatur, ac immediate percipiatur, non solum à purissimis ac purgatissimis mentibus, sed etiam ab eorum carne.

536 Dico tertio. Hæc unio tam spiritus quam carnis nostræ cum ipso Christo, & ejus carne est similis illi quam nunc in cælo animæ separatæ & post resurrectionem etiam corpora beatorum cum Christo feliciter experientur. Nam sicut in cælo Christus ineffabili modo mentibus beatorum illabetur & ipsorum animæ in Christum transformabuntur; ita ut in illis per unionem realem vere Christus vivat & regnet & ipsi in ipso manentes vivant in Christo, & propter Christum: corpus vero Christi unietur carni beatorum iam resurrectorum, non per penetrationem sed per quoddam dulce amplexum: & de osculatione eodem modo accidit in hac vita aliquibus iustis purgatissimis: non enim solum eorum mentibus illabitur Christus, & ipsorum animæ in ipsum transformantur, modo dicto: sed etiam caro Christi corpori nostro conjungitur, ac à carne nostra caro Christi ineffabili modo sentitur, & complexatur ac realiter unitur: ita ut post tanti divini Sacramenti sumptionem divina dignatione etiam eorum corpora æternæ felicitatis fructus percipere incipiant.

537 O castissimi & purissimi amplexus, O Felix osculum, ac stupenda dignatione mirabile, ubi per contactum labiorum & complexum ipsius Christi transfunditur spiritus osculantis non solum in corpus, sed & præcipue in ipsam animam. Nam sicut etiam hi qui se invicem osculantur, non sunt sola labiorum impressione contenti, sed præterea & spiritum ipsum sibi invicem videntur infundere: ita hoc Christi osculum non solùm carne percipitur, sed & spiritus ipse Christi animæ infunditur: ubi corporis contactu anima sponsæ ad plenissimam in Christum transformationem sublimatur.

538 Unde quando Patres pro explicanda hac vitali unione iustorum iam Christo in venerabili Sacramento existente utuntur, variis loquendi modis, sive comparationibus: quales sunt illæ: sicut si cera igne liquefacta alteri ceræ etiam liquefacta immisceatur, ac unum ex utraque fiat. Et illud Chrysostomi, Non solum per dilectionem, sed etiam re ipsa in illam carnem convertamur. Et infra. Per corpus suum se nobis commiscuit: accipienda sunt de unione animæ cum carne Christi, id est, cum ipso Christo fere non aliter ac nunc animabus separatis in gloria. Similis unio contingit eo modo quo superius explicavimus & eodem modo sunt intelligendi alij sancti Patres & Doctores. Cum carne vero dignissime suscipientis tam arcta unio sive transformatio non fit, sed potius est quidam contactus nostræ carnis cum gloriosissima Christi carne: eo modo quo S. Ambrosius *serm. 9.* de Sancta Agnete refert dixisse eam cum iam moritura Christi corpus suscepisset. *Nunc,* inquit, *corpus Domini mei corpori meo associatum est.*

Dico quarto. Ex hoc Christi contactu cum carne nostra mirabilis virtus in carnem nostram derivatur: virtus enim ex illo exit quæ non solum mentes, sed & corpus sanat, ac corroborat reformans illud ac influens in ipsum miram spiritui subjectionem, exhibensque membra illius arma iustitiæ ac quodammodo gloriosi corporis: immò & ipsius Christi incipit induere qualitates, ut ferme in hoc proposito scribit S. Bonaventura, *Itin. 7. dist. 6.* ubi ait: sicut per opera interioris hominis ut per contemplationem quandoque fit quædam prælibatio æternæ vitæ, ita & per opera exterioris hominis fit in eo aliquando similitudo aliqua, vel imago æternæ vitæ. Et Bernardus *lib. de amore Dei* dicit: *Corporum suorum tam hic inchoant vel initiant gloriam & puritate conscientiæ, & intima conversationis gratia perfecte habituri eam in futura perenni vita pronuntiat.* 539

Dico quinto. Quadruplex datur genus unionis inter digne suscipientes Christum & ipsum Christum. Primum per affectum charitatis quæ communis est omnibus digne accipientibus hoc venerabile Sacramentum; quæ unio vere differt ab illa generali qua per charitatem iusti uniuntur cum Deo: quia illa respicit proprie Deum ipsum, hæc vero ipsum Christum, intra nos in hoc Sacramento vere existentem, ac excitantem nostrum spiritum, ut cum ipsius Christi spiritu arctissime conjungatur. Secundum genus unionis est cum Christus non tantum per affectum, sed etiam in effectu reali conjunctione, ita immediate 540

immediate animæ unitur, ut ab illa ejus præſentia ſuaviſſimè percipiatur, quæ nunquam ſine mentis exceſſu contingit: hæc verò pauciſſimarum, ac ſanctarum eſt animarum.

Tertium verò genus unionis eſt cùm non ſolum Chriſti realis præſentia à mentibus puriſſimis unione prædicta ineffabili percipitur, ſed etiam corpori conjungitur, ac à carne noſtra caro Chriſti ineffabili modo ſentitur. Quartum denique unionis genus dici poteſt cùm Chriſtus mediis ſpeciebus carni dignè eum ſuſcipientium conjungitur: quæ potius moralis, & myſtica, quàm realis dici debet. Et hæc de feliciſſima animæ cum Deo unione & de tota myſtica Theologia ad Laudem & Gloriam Dei omnipotentis, beatiſſimæque Virginis Mariæ, ejus digniſſimi ſponſi S. Joſephi S. M. N. Tereſiæ, omniúmque Sanctorum; & ad utilitatem animarum, ac ſub Eccleſiæ Sanctæ Romanæ cenſurâ, cui libentiſſimè in omnibus tanquam verus ejus filius me ſubmitto hodie 12. die Novembris anni Domini 1671.

FINIS.

Laus Deo, & B. Virgini Mariæ de Monte Carmelo.

INDEX

I N D E X
LOCUPLETISSIMUS
Rerum omnium & Verborum, quæ in hoc Volumine continentur.

Litera, T. Tractatum, N. Numerum ejusdem Tractatus marginalem significat.

A

Acedia.

Ncipientes plures habent defectus acediæ qui ibi numerantur. *T.* 2. *n.* 35. pagina 13.

Actus.

Actus Theologiæ mysticæ procedit à principio formali elicitivo supernaturali. *T.* 1. *n.* 36. pag 5

Actus vitalis debet esse à principio se movente. *T.* 1. *n.* 39. p 6

De ratione visionis est quod sit actus vitalis. *T.* 1. *n.* 40. p. 7

De ratione visionis est esse ab aliquo. *ibi n.* 41. ibid.

Ponitur quædam objectio & solvitur. *ibi n.* 42. ibid.

Ponitur alia objectio & solvitur. *ibi n.* 43. ibid.

Nec de potentia Deo absoluta potest dari actus voluntatis absque prævia cognitione intellectus. *T.* 1. *num.* 56. pag. 8

Adam.

Peccavit Adam peccato superbiæ. *T.* 2. *num.* 2. pag. 10

Amicitia.

Quæ vitia opponantur amicitiæ. *T.* 2. *num.* 74. pag. 17

Amicus.

Amicus est alter ipse. *T.* 1. *n.* 95. pag. 3

Qui adhæret Deo, unus spiritus est. *ibi n.* 96. ibid.

Amor.

Amor notitia est. *T.* 1. *n.* 32. pag. 5.

Amor non potest non videre quem amat. *ibi n.* 33. ibid.

In divinis amor notionalis necessariò & essentialiter supponit cognitionem notionalem. *T.* 1. *n.* 57. p. 8

Amor sensitivus est prima omnium passionum origo. *T.* 1. *n.* 95. p. 29

In quo consistat amor sensitivus exponitur. *ibi n.* 96. p. 30

Quomodo dividatur. *ibi n.* 97. ibid.

Quæ sint illius causæ. *ibi n.* 98. ibid.

Qui sint illius effectus. *ibi n.* 99. ibid.

Passio amoris sensitivi moderatur mediante virtute temperantiæ. *ibi n.* 100. ibid.

Amplexus.

Quid significetur per amplexum Dei ad animam. *T.* 1. *n.* 78. pag. 12

Annihilatio.

Quid per annihilationem in statu unionis intelligatur. *T.* 1. *n.* 83. pag. 11

Anima.

Anima in exercitio Theologiæ mysticæ patitur. *T.* 1. *n.* 34. pag. 5

Anima in exercitio Theologiæ mysticæ non solum patitur, sed vere per intellectum

intellectum & vol untatemoperatur. *T.1 num.*37. p. 6
Anima in exercitio Theologiæ mysticæ vere intelligit & diligit. *ibi num.* 38. ibid.
Cur dicatur anima contemplativa pati div na n exercitio Theologiæ mysticæ. *T.*1. *n.*47. ibid.

Appetitus.

Appetitus sensitivus quid sit declaratur. *T.* 2. *n.*87. pag.28
Quot sint passiones appetitus sensitivi exponitur. *ibi n.*88. p.29
Appetitus diverso modo tendit in bonum ac in malum & quomodo. *T.* 2. *num.* 89. ibid.

Apprehensio.

Qui ad perfectionem adspirat,debet purgare memoriam à malis apprehensionibus. *T.*2. *n.*179. pag 42
Vir spiritualis debet notitias malorum actuum à memoria delere. *ibi n.* 180. p. 43.
Debet purgare memoriam à notitiis rerum indifferentium. *ibi n.* 181. ibid.
Iustus existens prohibet extraneum. *ibi n.* 182. ibid.
Incipientes non debent privare memoriam notitiis naturalibus moraliter bonis. *ibi n.*183. ibid.
Vir spiritualis debet purgare memoriam à naturali notitia parentum & deliciarum & divitiarum. *ibi num.* 184. ibid.
Vir spiritualis debet purgare memoriam naturali notit ia bonorum. *ibi n.* 185. ibid.
Quid si ex officio vel pietate religiosus in negotiis temporalibus occupetur vel ex obedientia. *ibi n.*186. ibid.
Quid quando status personæ ad id non obligat. *ibi n.*187. ibid.
Multæ proveniunt animæ utilitates ex purgatione memoriæ quæ ibi numerantur. *ibi n.*188. ibid.
Memoria debet purgari notitiis supernaturalibus distinctis. *ibi num.* 189. p. 44.
Vir spiritualis non debet ad distinctas imagines & notitias quæ ei occurrunt attendere ; sed mentem statim in Deum elevare. *ibi n.* 190. ibid.
Quas notitias supernaturales debeat anima in memoria conservare,declaratur. *ibi n.*191. ibid.
Quas debeat respuere. *ibi n.*192. ibid.
Supernaturales notitiæ rerum creatarum multa damna possunt causare animæ curiosæ & incautæ quæ ibi numerantur. *ibi n.*193. ibid.
Ordinariè hæ notitiæ rerum creatarum dant occasionem animæ cadendi in præsumptionem & vanitatem. *ibi num.*194. p.45
Diabolus mediantibus his notitiis supernaturalibus potest magnum malum animæ causare. *ibi n.* 195. ibid.
Potest anima taliter memoriæ harum rerum supernaturalium creatarum adhærere, ut ponat impedimentum divinæ unioni. *ibi n.*196. ibid.
Directa anima talibus notitiis non condigne iudicat de Deo secundum ejus eminentiam. *T.*2. *n.*197. ibid.

Avaritia.

Incipientes plures patiuntur defectus avaritiæ spiritualis qui ibi numerantur. *T.* 2. *n.*25. pag.22

Auditus.

Auditus nimis periculosus est nisi mortificatione reprimatur. *T.* 2. *num.* 149. pag. 39.
Iustus ut iustitiam servet, debet aures custodire. *ibi n.*150. ibid.
Quid debeat facere qui desiderat mortificare auditum. *ibi n.*151. ibid.

Audacia.

Ponitur definitio passionis Audaciæ. *T.*2. *num.*132. pag.35
A quibus causetur audacia explicatur. *ibi n.*133. ibid.
Declarantur varij effectus audaciæ. *ibi num.* 134. p. 36
Quomodo sit moderanda passio audaciæ. *ibi n.* 135. ibid.

B.

Baptismus.

IN regeneratione Baptismi non in omnibus fuere perfecta vulnera peccati originalis reparata, sed solum in illis qui viam crucis ingressi sunt. *T.* 2. *n.*5. pag.20
Qui viam crucis non ingrediuntur, partem cognoscitivam ut plurimum corruptam habent. *T.*2. *n.*6. ibid.
Rari sunt etiam ex Baptisatis qui diversis vitiorum generibus non inficiantur. *T.* 2. *n.*7. ibid.

Beatitudo.

In solo Deo possesso & dilecto beatitudo perfecta consistere potest. *T.*4. *n.*37. pag.172.
Iuxta modum quo possideri potest Deus, est modus beatitudinis magis aut minus perfectus. *ibi n.*38. ibid.

In

In gloria est beatitudo omnino completa. *ibi n.*39. ibid.

Inchoata beatitudo in hac vita consistit in intima unione cum Deo tum per cognitionem experimentalem præsentiæ ipsius, tum per amorem fruitivum. *T.*4. *n.*40. ibid.

Discrimen quod datur inter beatitudinem completam in gloria & inchoatam hujus vitæ declaratur. *ibi n.*41 ibid.

C.

Charitas.

CHaritas perfectior est fide & dono sapientiæ. *T.* 1. *n.*8. pag.2

Dari potest casus quod aliquis qui est in via purgativa habeat majorem charitatem, quàm ille qui iam est in via illuminativa. *T.* 1. *num.* 137. p.18.

In incipientibus charitas statim conatur producere suos effectus. *T.*2. *n.*11. p. 20.

Ponitur primus effectus charitatis in iustificatis. *ibi n.*12. ibid.

Ponitur secundus effectus charitatis. *ibi n.* 13. ibid.

Ponitur tertius effectus charitatis. *ibi n.*14. p.21

Charitas in incipientibus nutritur: in proficientibus roboratur: in perfectis perficitur. *ibi n.* 15. ibid.

Charitati opponitur odium Dei; alia vero plurima reductive quæ ibi numerantur, indirecte vero ei opponuntur cuncta vitia. *T.* 2. *n.*63. p.27

Ponitur charitatis definitio & exponitur. *T.*3. *n.*125. p.103

Virtus charitatis inter alias tam Theologicas quam morales est perfectissima. *T.*3. *n.*126. ibid.

Quod sit objectum charitatis. *ibi n.*127 ibid.

Quod sit subjectum chatitatis exponitur. *ibi n.*128. p.104

Quod donum correspondeat virtuti charitatis. *ibi n.*129. ibid.

Quæ beatitudo illi correspondeat. *ibi n.*130. ibid.

In quo consistat Charitas erga Deum declaratur. *T.*4. *n.*177. p.195

Quando dicatur charitas hœroica exponitur. *ibi n.*178. ibid.

Charitas est forma aliarum virtutum. *ibi n.*179. ibid.

Iuxta eminentiam virtutum, quas quis habet, est eminentia charitatis. *ibi n.* 180. ibid.

Quot gradus habeat charitas hœroica erga Deum declaratur. *ibi n.*181. ibid.

Non solum animæ per exercitium charitatis erga Deum in ipsum transformantur, sed etiam ipsum corpus transformatur. *ibi n.*182. ibid.

Non semper charitas causat eandem mutationem corporis. *ibi num.* 183. ibid.

Idem amor iuxta dispositionem animæ diversos causat effectus. *ibi num.*184. ibid.

Exercitium charitatis ergà proximos quoad substantiam cadit sub præcepto. *T.* 4. *n.*185. p.196

Quoad gradum hœroïcum cadit sub consilio. *ibi n.*186. ibid.

Quid operetur hæc charitas erga proximos, *ibi n.*187. ibid.

Quos effectus habeat hæc charitas ex mente Pauli. *ibi num.* 188. ibid.

Referuntur plura exempla charitatis hœroïcæ. *ibi n.*189. ibid.

Hœroïca charitas erga proximum non tam in verborum apparentia quàm in opere virtutum censetur. *ibi n.* 190. ibid.

Qui ad statum intimæ unionis pervenerunt, habent hanc hœroïcam charitatem erga proximos. *ibi num.* 191. ibid.

Caligo.

Quid significet ingredi divinam caliginem. *T* 1. *n.*74. pag.10

Excessus charitatis Dei super vires intellectus creati causat in eo caliginem. *T.*1. *n.*75. ibid.

Aliqua sunt invisibilia per excedentiam. *ibi n.*76. ibid.

Deus dicitur invisibilis per excessum lucis. *ibi n.*77. ibid.

Castitas.

Quid sit castitas exponitur. *T.*4. *n.*238. pag 201.

In principio mundi maxime fuit hæc virtus adorata. *T.* 4. *num.* 239. ibid.

Castitas est funus humanæ substantiæ. *ibi n.* 240. ibid.

Est mors hominis ante mortem. *T.* 4. *n.*241. ibid.

Casti appellati fuere cælibes quasi cælites seu cælestes. *ibi num.* 242. p.202.

Post Christi Evangelium multi amplexati sunt hanc virtutem ejus exemplo.

exemplo. *ibi n.* 243. p.203
Bellum castitatis est periculosissimum. *ibi n.* 244. ibid.
In quo consistat castitas hœroïca in materia delectationum venerearum. *ibi n.* 245. ibid.
Virginitas in genere castitatis est excellentissima. *ibi n.* 246. ibid.
Virginitas è cælo duxit principium. *T.* 4. *n.* 247. ibid.
Prima Trias virgo est. *T.* 4. *num.* 248. ibid.
Septem gradus assignantur hujus virtutis. *T.* 4. *n.* 249. ibid.
Explicantur prædicti gradus. *ibi n.* 250. ibid.
Qui omnes hos gradus ascenderint, sunt viri angelici. *T.* 4. *num.* 251. p. 203.
Quid debeat facere homo ut ad tam perfectam castitatem perveniat. *T.* 4. *n.* 252. p.203.
Quamvis rari sint qui ad tam hœroïcam castitatem perveniunt, aliqui tamen sunt. *T.* 4. *n.* 253. ibid.
Ponuntur aliqua sanctorum exempla. *T.* 4. *n.* 254. ibid.

Cogitativa.

Phantasiæ succedit æstimativa quæ in homine dicitur cogitativa. *T.* 2. *n.* 168. pag. 205.
Quod sit officium æstimativæ sive cogitativæ. *ibi n.* 169. ibid.

Cognitio.

Cognitio quæ debet præcedere volitionem, debet esse actualis, formalis vel virtualis. *T.* 1. *n.* 51. pag. 7
Cognitio ut sit perfecta, requiritur ut videat quidquid est in objecto. *T.* 1. *n.* 70. p.9
Ponitur quædam objectio. *ibi num.* 27. ibid.
Ponitur illius solutio. *ibi num.* 72. pag. 10.

Conformitas.

In quo consistat conformitas cum voluntate Dei. *T.* 1. *n.* 85. p.12

Contemplatio.

Contemplatio est simplex intuitus veritatis. *T.* 3. *n.* 4. p.87
Declaratur hæc diffinitio. *ibi num.* 5. ibid.
Hæc diffinitio convenit contemplationi generaliter sumptæ: *ibi n.* 6. p.88
Quamvis unico actu vita contemplativa perficiatur, variis tamen animi operibus homines ad eam ascendunt. *ibi n* 7. ibid.
Aliquæ dispositiones requiruntur in subjecto ad vitam contemplativam. *T.* 3. *n.* 8. ibid.
Prima dispositio est cognitio saltem confusa & generalis ipsius: secunda est animus fortis. *T.* 3. *n.* 9. ibid.
Tertia dispositio est quod qui ad vitam contemplativam aggreditur, iam appetitum mortificaverit & tam partem cognoscitivam omni notitia inutili, quam partem affectivam omni deordinato purgaverit affectu. *T.* 3. *n.* 10. pag. 89.
Quarta dispositio est quod vir contemplativus virtutes morales acquisierit, & se earum exercitio semper occupet. *T.* 3. *n.* 11. p. 89
Quinta dispositio est continua mortificatio & austeritas vitæ. *T.* 3. *num.* 12. ibid.
Sexta dispositio est silentium. *ibi n.* 13. ibid.
Ad facilem contemplationem acquirendam requiritur ut qui ad eam aspirat, studio comparandæ præsentiæ Dei, sedulo vacet. *T.* 3. *n.* 14. ibid.
Prima proprietas contemplationis est quod sit diuturna tam ex parte objecti, quam subjecti simpliciter loquendo. *T.* 3. *n.* 15. p.90
Secunda proprietas est quod causet homini maximam delectationem. *ibi n.* 16. ibid.
Primus effectus contemplationis est pax & tranquillitas animæ. *ibi num.* 17. ibid.
Secundus effectus est contemptus temporalium. *T.* 3. *n.* 18. ibid.
Tertius est desiderium æternum. *ibi n.* 19. ibid.
Quartus effectus est tolerantia laborum. *ibi n.* 2 ibid.
Quintus effectus est libertas spiritus. *ibi n.* 20. ibid.
Sextus effectus est mira suavitas qua viri contemplativi fruuntur. *ibi num.* 22. ibid.
Septimus effectus est amor Dei. *ibi n.* 23. ibid.
Octavus effectus est beatitudo inchoata. *ibi n.* 24. ibid.
In quo differat contemplatio fidelium à contemplatione gentilium exponitur. *ibi n.* 25. p.91
In quo conveniant hæ duæ contemplationes ex parte objecti explicatur. *ibi n.* 26. ibid.
Hæ duæ contemplationes conveniunt etiam in medio contemplationis. *ibi n.* 27. ibid.

Differunt

Differunt hæ contemplationes tum in fine, tum in aliis connexis in principio physice movente. *ibi num.* 28. ibid.
Differunt etiam in pluribus aliis quæ ibi explicantur. *T.* 3. *n.* 29. ibid.
Contemplatio fidelium dividitur in acquisitam & infusam. *T.* 3. *num.* 30. p.92
Acquisita est naturalis, infusa est supernaturalis. *T.* 3. *n.* 31. ibid.
Acquisita est quæ industria & exercitatione propria cum operatione gratiæ acquiritur. *ibi n.* 32. ibid.
Infusa est quæ ex sola gratia sive inspiratione divina promanat. *ibi n.* 33. ibid.
Ponitur ratio hujus divisionis & explicatur. *ibi n.* 34. ibid.
In contemplatione infusa mens humana angelico modo se habet. *ibi n.* 35. ibid.
Ponitur diffinitio contemplationis acquisitæ. *ibi n.* 36. p.93
Explicatur prædicta definitio. *ibi. n.* 37. ibid.
Actus contemplationis acquisitæ & christianus ut plurimum est actus elicitus à virtute fidei vel deductus ex principiis fidei. *ibi num.* 38. ibid.
Sæpe contemplatio non versatur circa fidei veritatem in se revelatam, sed potius ex revelatione deducta. *T.* 3. *n.* 39. ibid.
Contemplatio acquisita quando transit in contemplationem infusam. *ibi n.* 40. ibid.
Contemplatio acquisita & infusa conveniunt primo in objecto. *T.* 3. *n.* 41. ibid.
Conveniunt secundo in causa & effectibus. *ibi n.* 42. ibid.
Conveniunt etiam passim in medio. *ibi n.* 43. ibid.
Differunt etiam plurimum in objecto & medio. *ibi n.* 44. ibid.
Differunt ex parte principij & quomodo? *T.* 3. *n.* 45. p.94
Differunt ex parte luminis & quomodo. *ibi n.* 46. ibid.
Differunt ex parte specierum intelligibilium. *ibi n.* 47. ibid.
Differunt ex modo tendendi in Deum. *ibi n.* 48. ibid.
Differunt in subjecto, quia subjectum acquisitæ dicitur agens & infusæ dicitur divina patiens. *ibi n.* 49. ibid.
Differunt, quia acquisita non est tam simplex intuitus divinæ veritatis quam infusa. *ibi n.* 50. ibid.
Differunt, quia contemplatio infusa tam in modo cognoscendi, penetrandi, quam in effectibus lucis, amoris & suavitatis est plenior & eminentior. *ibi n.* 51. ibid.
Differunt, quia in contemplatione infusa post raptum non dubitat anima quod rapta fuerit à Deo. *T.* 3. *n.* 52. ibid.
Ad contemplationem debemus ascendere sine discursu mediante lumine fidei. *T.* 3. *n.* 53. p.95
Intellectus illustratus lumine fidei debet simplici intuitu Deum contemplari non extra, sed in anima sua. *T.* 3. *n.* 57. p.95
Debemus Deum contemplari in conceptu universali & non per partes. *ibi n.* 58. ibid.
Noster intellectus habet capacitatem & potentiam respectu omnis entis passivam. *ibi n.* 59. ibid.
Contemplatio acquisita dividitur in eam quæ est per affirmationem & in eam quæ est per negationem. *T.* 1. *n.* 61. p.96.
Quid sit contemplatio per affirmationem explicatur. *ibi n.* 62. ibid.
Quid sit contemplatio per negationem exponitur. *ibi n.* 63 ibid.
Aliqui sancti contemplantur Deum conjungendo affirmationem negationi. *ibi n.* 64. ibid.
Alij contemplantur Deum per excellentiam, per excessum, per eminentiam. *ibi n.* 65. ibid.
Hic modus est quasi medius inter utrumque iam dictum. *ibi num.* 66. ibid.
Ratio horum omnium proponitur. *ibi n.* 67. ibid.
Quid sit contemplatio per ascensum explicatur. *T.* 3. *n.* 71. p.97
Quid sit contemplatio per descensum exponitur. *ibi n.* 72. ibid.
Contemplatio per ascensum est per se & principaliter per modum ultimi finis intenta. *ibi n.* 73. ibid.
Contemplatio per descensum est minus principalis. *ibi n.* 74. ibid.
Per creaturas ascendimus ad Deum per sex gradus qui ibi explicantur. *ibi n.* 75. ibid.
Quid facere debeat contemplator postquam ex creata ratione ad Dei contemplationem ascendit. *ibi num.* 76. ibid.

Cur contemplatio supernaturalis dicatur infusa, exponitur. *T.* 3. *num.* 208. p. 117.
Ponitur definitio contemplationis supernaturalis infusæ & explicatur. *ibi n.*209. ibid.
Quid requiratur ut contemplatio dicatur supernaturalis exponitur. *ibi n.*210. ibid.
Lux supernaturalis contemplationis non nisi perfecte purgatis ac mundis mentibus communicatur. *ibi num.* 211. p. 118
Quod sit subjectum *quod*, seu causa materialis contemplationis infusæ, explicatur. *ibi n.*212. ibid.
Quod sit illius subjectum *quo* demonstratur. *ibi n.*213. ibid.
Quæ sit illius causa formalis exponitur. *ibi n.*214. ibid.
Quæ sit ejus causa efficiens ostenditur. *ibi n.*215. ibid.
Quæ sit ejus causa finalis declaratur. *ibi n.*216. p.119
Declaratur prima proprietas contemplationis. *T.* 3. *n.*217. ibid.
Secunda proprietas illius exponitur. *ibi n.* 218. ibid.
Tertia proprietas declaratur. *ibi n.*219. ibid.
Contemplationem sæpissimæ delectatio consequitur. *ibi n.*220. p.120
Effectus contemplationis supernaturalis declarantur. *ibi n.*221. ibid.
Contemplatio supernaturalis habet triplicem rationem boni. *T.* 3. *num.*224. ibid.
Contemplatio tam ex parte principij, objecti, & finis; quam ex parte subjecti & sui ipsius, est honestissima. *T.* 3. *n.*225. ibid.
Contemplatio est bonum omnium utilius. *ibi n.*226. ibid.
Nihil est delectabilius actu contemplationis. *ibi n.*227. p.121
Ponitur quædam objectio & solvitur. *ibi n.* 228. ibid.
Omnes præcipuè qui ex obligatione status ad illam obligantur, debent aspirare ad contemplationem. *ibi n.*229. ibid.
Contemplatio supernaturalis infusa est donum Dei & gratia particularis quæ nostro labore comparari non potest. *ibi n.*230. ibid.
Deus iuxta cujusque dispositionem gratiam contemplationis concedit. *ibi n.*231. ibid.
Vt homo perveniat ad contemplationem supernaturalem ex parte Dei, requiritur quod Deus animam vocet & excitet. *ibi n.* 234. p.122
Ex parte animæ requiritur munditia cordis. *ibi n.*235. ibid.
Qui ad contemplationis Divinæ fontem attingere desiderat, debet abstrahere mentem ab exterioribus. *ibi n.*236. ibid.
Gratiam contemplationis dat Deus cui vult. *T.* 3. *n.*237. p.123
Nunquam eam incipientibus statim à principio concedit & perfectis eam denegat. *ibi n.*238. ibid.
Ex quadam decentia & congruitate Deus potius perfectis quam imperfectis sua dona communicat. *ibi n.*239. ibid.
Perfectis ordinarie & imperfectis raro gratiam contemplationis supernaturalis Deus concedit. *ibi n.*240. ibid.
Deus tam perfectis quam imperfectis donum supernaturalis contemplationis misericorditer concedit. *ibi n.*241. ibid.
Quando eam perfectis denegat misericorditer, ob supremos fines denegat. *ibi n.* 242. ibid.
Aliquando hanc gratiam ob maximos fines imperfectis concedit. *ibi n.*243. ibid.
Quomodo se debeant habere imperfecti si Deus eis gratiam contemplationis supernaturalis concedat. *ibi n.* 244. ibid.
Quomodo se gerere debeant perfecti si talis gratia eis fuerit denegata. *ibi n.* 245. ibid.
Gratia contemplationis multoties subtrahitur, multoties iterum conceditur. *ibi n.*246. p.124
Quid debeat facere anima quando Deus ab ea subtrahitur. *ibi n.* 247. ibid.
Referuntur causæ ob quas Deus cum anima sibi dilecta sic se gerit. *ibi n.*248. ibid.
Infimus & primus gradus contemplationis qui ordinarie ut plurimum communicatur, est mixtus imaginationi. *T.* 3. *n.* 249. ibid.
Quomodo id accidat explicatur. *ibi n.*250. p.125
Multæ possunt dari contemplationes in hac vita sine conversione ad phantasmata. *T.* 3. *n.*255. p.126
Probatur authoritate Sanctorum Patrum *ibi n.*256. ibid.
Quomodo dari possit talis contemplatio sine

sine conversione ad phantasmata explicatur. *ibi n.* 257. ibid.

Pura contemplatio tunc est quando sine imaginationis interventu aut saltem sine perceptibili illius interventu contemplamur. *ibi n.* 258. ibid.

Contemplatio supernaturalis aliquando cum sensus alienatione contingit. *T.* 3. *n.* 263. p. 128

Nobilitas contemplationis supernaturalis desumenda est iuxta nobilitatem objecti & perfectionem infusi luminis. *ibi n.* 266 p. 129

Multi existimant non posse in hac vita dari contemplationem quæ clare Deum videat. *T.* 3. *n.* 270. p. 130

Medium contemplationis supernaturalis ordinariæ sunt species tam intentionales quam intelligibiles in potentiis præexistentes. *T.* 3. *n.* 306. p. 136

Explicatur sensus quæstionis. *T.* 3. *n.* 305 ibid.

Quando contemplatio supernaturalis est magis elevata si species præexistentes coordinatæ sufficiunt ad repræsentandum animæ quod Deus vult, non novas infundit, sed præexistentes coordinat. *ibi n.* 307. ibid.

Quando contemplatio supernaturalis pertingit ad divinam caliginem, Deus animæ novas species infundit. *ibi n.* 308. ibid.

Ponitur quædam objectio & solvitur. *ibi n.* 309. p. 137

Contemplatio supernaturalis summa & perfectissima non habet medium in quo realiter distinctum ab objecto, sed objectum in se ipso attingit. *ibi n.* 310. ibid.

Contemptus.

Sine hœroïco mundi contemptu vix potest quis perfecte & perseveranter Domino deservire & multo minus illi adhærere & cur. *T.* 4. *n.* 229. p. 201

Quidquid homo diligit præter unum aut propter unum scilicet Deum, male ab eo diligitur. *ibi n.* 230. ibid.

In quo consistat hœroïcus mundi contemptus explicatur. *ibi n.* 231. p. 202

Ponuntur aliqua Sanctorum exempla hujus hœroïci contemptus mundi. *ibi n.* 232. ibid.

D.

Delectatio.

Quid sit passio delectationis exponitur. *T.* 2. *n.* 104. pag. 31

Omne quod concupiscimus secundum naturam, possumus concupiscere cum delectatione rationis, sed non è converso. *T.* 2. *n.* 105. ibid.

Tam delectatio quam gaudium simul reperitur in appetitu sensitivo & intellectivo. *ibi n.* 106. ibid.

Quomodo hæc passio sit moderanda. *ibi n.* 107. ibid.

Desiderium.

Quid sit passio desiderij exponitur. *T.* 2. *n.* 101. p. 30

Desperatio.

Quid sit passio desperationis proponitur. *T.* 2. *n.* 128. p. 35

Quando desperatio contrarietur spei declaratur *T.* 2. *n.* 129. ibid.

Hæc passio potest esse immoderata quoad objectum & quoad modum. *T.* 2. *n.* 130. ibid.

Quomodo hæc passio desperationis sit moderanda. *T.* 2. *n.* 131. ibid.

Desponsatio.

In quo differat desponsatio animæ cum Deo à Matrimonio cum illo declaratur. *T.* 1. *n.* 90. p. 12

Ponitur alia differentia. *ibi n.* 91. ibid.

Ponitur aliud discrimen. *ibi n.* 92. ibid.

Vnio fruitiva duplici gradu gaudet: alter vocatur sponsatio spiritualis: alter matrimonium spirituale. *T.* 4. *n.* 363. p. 13.

Quid sit sponsatio spiritualis declaratur. *T.* 4. *n.* 364. p. 213

Datur duplex unio cum re amata: alia secundum rem: alia secundum affectum. *T.* 4. *n.* 365. ibid.

Sponsatio non consistit in unione affectus, sed in unione reali non per modum habitus, sed per modum actus. *ibi n.* 366. ibid.

Probatur ratione. *ibi n.* 367. ibid.

Quando anima Deo desponsatur nihil sentit & quomodo hoc accidat. *ibi n.* 368. ibid.

Hæc unio sponsalitia ad summum durat per dimidiam horam. *ibi num.* 369. p. 214.

Post transactam hanc unionem anima ad se rediens eam iterum nimium desiderat. *T.* 4. *n.* 370. ibid.

Deus ei iterum demonstrat faciem suam, & iterum ab ea recedit. *ibi n.* 371. ibid.

Deus ab sponsa aliquando recedit eo quod sponsa plus nimio vacat uberum dulcedini vix memor ipsius sponsi. *ibi n.* 372. ibid.

Videns sponsus sponsam iam purgatam

eam iterum vocat. *ibi n* 373. ibid.
Cursus sponsæ ad ipsum sponsum terminatur. *T.* 4. *n.*374. ibid.
Videns sponsus desiderium sponsæ eam ad statum matrimonij spiritualis vocat & quomodo. *T.*4. *n.*375. p.215

Devotio.

Ponitur devotionis definitio & declaratur. *T.* 3. *n.*195. pag. 114
Actus devotionis habet pro objecto cultum Dei. *ibi n.*196. ibid.
Devotio est primus actus religionis. *ibi n.* 197. ibid.
Contemplatio & meditatio est causa devotionis. *ibi n.*198. p.115
Causa principalis & extrinseca devotionis est Deus. *ibi n.*199. ibid.

Deus.

Condidit Deus hominem in gratia & iustitia originali. *T.*1.*n.*1. p.19
Deus non potest per seipsum producere qualitatem supernaturalem, quæ est terminus actionis vitalis. *T.* 1. *n.*44. p.6
Potest producere qualitatem quæ est principium actionis vitalis, qualis est habitus. *ibi n.*45. ibid.
Ponitur discrimen utriusque. *ibi n.* 46. ibid.
Deus dicitur invisibilis per excessum lucis. *T.*1. *n.*77. p.10
Deus prius dilexit nos cum illius inimici essemus. *T.* 1.*n.*36. p. 5
Variis modis vocat Deus homines. *ibi n.* 37. p.6

Diligere.

Homo potest diligere quidquid est in Deo dilectione finitâ. *T.* 1. *num.* 67. pag. 9

Discursus.

Viri contemplativi uniti in sua contemplatione non discurrunt. *T.* 4. *n.*490. p.232
Probatur ratione. *ibi n.*491. ibid.
Contemplatio est requies laborum. *ibi n.*492. p.233
Vita contemplativa licet principaliter consistat in intellectu, principium habet in affectu. *ibi n.* 493. ibid.
Inter animam contemplativam & Christum ejus sponsum viget amor vivus. *ibi n.*494. ibid.
Decem gradus habet amor quibus ascendimus ad patriam, qui ibi declarantur. *ibi n.* 495. ibid.
Anima potest de gradu inferiori hujus amoris transire ad superiorem & à superiore ad inferiorem. *ibi num.*496. ibid.

Dispositio.

Quando Deus vult alicui formam communicare tam in ordine naturæ quam in ordine gratiæ, prius illam disponit dispositionibus formæ proportionatis, licet sine illis absolute posset formam introducere. *T.* 4. *n.*46. p.174
Via unitiva disponit ad divinam unionem contrarias dispositiones removendo. *T.*4. *n.* 47. ibid.
Quidquid in via illuminativa accidit, disponit positive ad divinam unionem. *ibi n.* 48. p.175
Dantur alia duo genera dispositionum ad divinam unionem: aliud activum: aliud passivum. *ibi n.*49. ibid.
In quo consistat dispositio activa exponitur. *ibi n.* 50. ibid.
In quo consistat dispositio passiva. *ibi n.*51. ibid.
Vltima dispositio causatur efficienter ab illo qui causat formam. *ibi num.* 53. ibid.

Director.

Gratia Dei non excludit virorum spiritualium regulas & actionum ordinem. *T.* 2. *n.*440. p.86
Primus magister quem habere debemus, est Christus dominus. *ibi num.* 441. ibid.
In secundo loco sunt Doctores *ibi n.*442. ibid.
Pater spiritualis non solum debet habere scientiam, sed etiam experientiam Divinorum. *ibi n.*443. ibid.
Debent magistri spirituales invigilare ad cognoscendam complexionem filiorum spiritualium. *T.* 2. *num.* 444. ibid.
Viri spirituales non solum in fuga mali, sed etiam in exercitatione debent obedire magistris. *T.*2. *n.*445. ibid.
Director quid facere debeat postquam secreta cordis sui discipuli agnovit. *T* 3. *n.* 200. p.115
Debet director curare ut ejus discipuli prius in via activa exerceantur, quam ad contemplationis fastigium ascendant. *T.* 3. *n.*201. ibid.
Maxime debet attendere personas cum quibus conversatur ejus discipulus. *ibi n.*202. p.116
Tentationes quas solent habere incipientes viam perfectionis in communi viventes. *T.* 3. *n.*203. ibid.
Directores ab omni specie lucri & avaritiæ debent cavere. *T.* 3. *num.* 204. ibid.
Nimia familiaritas inter directorem & ejus

ejus discipulum, præsertim si fuerit fœmina, est vitanda, & cur. *ibi n.* 205. ibid.
Instructiones superiorum sunt utiles quando sunt necessariæ; secus si sint superfluæ, & cur. *ibi n.* 206. ibid.
Omnis excessus vitandus est in consultatione directoris spiritualis. *ibi n.* 207. p. 117.
Certum est Diabolum sæpe se transformare in angelum lucis & multos in his aprehentionibus decipere. *T.* 3. *n.* 372. p. 148
Non omni spiritu credendum est. *ibi n.* 373. ibid.
Director spiritualis debet curare ne animæ quas communicat in his illustrationibus spiritualibus decipiantur. *T.* 3. *n.* 374. ibid.
Ponitur prima regula ad discernendas veras illustrationes à falsis & exponitur. *ibi n.* 375. ibid.
Ponitur secunda regula & declaratur. *ibi n.* 376. p. 149.
Ponitur tertia regula. *ibi n.* 377. ibid.
Ponitur quarta regula. *ibi n.* 378. ibid.
Confessor inveniens in aliqua persona has communicationes, debet primum ad Deum recurrere & ab eo lucem postulare. *T.* 3. *n.* 434. pag. 160
Ad recipiendam hanc lucem debet se præparare purificando animam, & tradendo se orationi mentali. *T.* 3. *n.* 435. ibid.
Etiamsi videat in tali persona aliquam imperfectionem, non debet statim eam de malo spiritu iudicare. *ibi n.* 436. ibid.
Non debet statim revelationes approbare, sed ei persuadere, ut de eis non curet. *ibi n.* 437. ibid.
Si revelatio est Dei hoc maxime iuvat ad proficiendum. *ibi n.* 438. ibid.
Debet persuadere habenti tales revelationes virtutem non consistere in illis, sed in bonis operibus. *T.* 3. *n.* 439. ibid.
Non debet personæ habenti tales revelationes & visiones manifestare, sed eas approbare. *T.* 3. *n.* 440. ibid.
Debet eam ex levi causa reprehendere & durum se ei ostendere. *ibi n.* 441. ibid.
Debet in hoc uti prudentia ne sit causa desperationis. *ibi n.* 442. p. 161
Non debet statim approbare vel condemnare revelationes, sed iudicium suspendere & res attente considerare. *ibi n.* 443. ibid.
Debet director summum habere secretum. *ibi n.* 444. ibid.
Quando debeat prædictas revelationes publicare. *ibi n.* 445. ibid.

Dolor.

Quid sit passio tristitiæ & doloris exponitur. *T.* 2. *n.* 117. pag. 33
Sicut delectatio se habet in bono; ita tristitia & dolor in malo. *T.* 2. *n.* 116. ibid.
Quomodo dividatur dolor qui est proprius hominis. *T.* 2. *n.* 181. ibid.
Ponuntur causæ doloris & tristitiæ. *ibi n.* 119. ibid.

Donum.

Donum sapientiæ producit actum contemplationis simul cum Dei auxilio & quomodo? *T.* 1. *n.* 7. pag. 2

E

Ecstasis.

IN ecstasi datur actus intellectus. *T.* 1. *n.* 52. p. 7
Ecstasis formaliter est in intellectu & solum causaliter in voluntate. *ibi n.* 53. ibid.
In mentis excessu non cessat intellectus ab operatione. *ibi n.* 54. ibid.
Vide *Raptus.*

Effectus.

Primus effectus purgationis passivæ partis intellectivæ est clara cognitio cum humilitate & maxime sui afflictione. *T.* 2. *n.* 292. p. 61
Secundus effectus est omnimoda defectuum evacuatio & perfecta virtutum acquisitio. *ibi num.* 293. ibid.
Tertius effectus est continua Dei memoria & præsentia. *ibi num.* 294. p. 62.
Quartus effectus est ardens quidam amor Dei. *ibi n.* 295. ibid.
Quintus effectus est colligere animam in se ipsam, ipsam fortificare & quietam reddere. *ibi n.* 296. ibid.
Non potest anima in hac quiete interius à Diabolo turbari. *ibi num.* 297. ibid.
Ponitur primus effectus unionis passivæ. *T.* 4. *n.* 134. p. 188.
Ponitur secundus effectus. *ibi n.* 135. ibid.
Explicatur tertius effectus. *ibi num.* 136. ibid.
Ponitur quartus effectus ejusdem unionis. *ibi n.* 137. ibid.

Declaratur

Declaratur quintus effectus unionis passivæ. *ibi n.*138. ibid.
Ponitur sextus effectus illius. *ibi n.*139. ibid.
Ponitur septimus effectus illius. *ibi n.*140. ibid.
Ponitur primus effectus orationis unionis activæ. *T.*4. *n.*141. ibid.
Ponitur secundus effectus unionis activæ. *ibi num.* 142. ibid.
Ponitur tertius effectus unionis activæ. *ibi n.* 143. p.190
Ponitur quartus effectus unionis activæ, *ibi n.*144. ibid.
Ponitur quintus effectus unionis activæ. *ibi n.*145. ibid.
Ponitur sextus effectus unionis activæ. *ibi n.*146. ibid.
Ponitur primus effectus orationis impulsus. *T.*4.*n.*147. ibid.
Ponitur secundus effectus orationis impulsos *ibi n.*148. p.191
Ponitur tertius effectus orationis impulsus. *ibi n.* 149. ibid.

Experientia.

Experientia sumitur per sensum sed, aliter de re præsenti aliter, de absenti. *T.*1. *n.*26. p.4
Experientia est magistra intelligentiæ. *ibi n.*27. p.5
Qui sint effectus experientiæ. *ibi n.*28. ibid.

F.

Fides.

Fidei opponitur infidelitas. *T.*2. *n.*61. pag. 17.
Post meditationem sensibilem figuraram debemus nos conjungere Deo per fidem. *T.*2.*num.*425. p.83
Quando conjungatur homo Deo per fidem declaratur *ibi n.* 426. ibid.
Ostenditur hæc veritas ratione. *ibi n.* 427. ibid.
Confirmatur primo. *ibi n.* 428. ibid.
Confirmatur secundo. *ibi n.* 429. ibid.
Fides subjectatur in intellectu speculativo. *T.*3.*n.*160. p.108
In quo consistat fides hœroïca. *T.* 4. *n.*166. p.193
Qui ad divinam unionem accedunt, habent fidem hœroïcam. *ibi num.* 167. ibid
Fides hœroïca etiam dirigit humana. *ibi n.* 168. ibid.
Fides hœroïca est eorum quæ suadet exceстio. *T.* 4. *n.*169. ibid.
Impossibile est aliquem fide hœroïca credere Deum & illum non amare. *ibi n.*170. ibid.
In quibus fuerit hæc fides hæroïca explicatur. *ibi n.* 171. p.194
Hanc fidem optabat Christus discipulis suis. *ibi n.*172. ibid.
Vide verbum *Virtus.*

Fortitudo.

Quæ opponantur fortitudini. *T.*2. *n.*76. p.27
Ponitur diffinitio fortitudinis prout est virtus. *T.*3. *n.*145. p.106
Explicantur actus fortitudinis. *ibi n.* 146. ibid.
Quæ sint partes integrales fortitudinis. *ibi n.*147. ibid.
Quæ sint illius partes potentiales. *ibi n.*148. p.107.
Quod donum correspondeat virtuti fortitudinis. *ibi n.* 149. ibid.
Quæ beatitudo illi correspondeat. *ibi n.*150. ibid.
Fortitudo & temperantia cum suis partibus subjectantur in appetitu sensitivo & quomodo. *T.* 3. *num.* 162. p.109.

Fruitio.

In quo consistat fruitio explicatur. *T.*1. *n.*100. pag.13
In hac vita non potest dari fruitio perfecta. *T.*1. *n.*101. p. 14
Soli beati perfecte fruuntur. *ibi n.*103. ibid.
Fruitio iustorum in Dei unione non potest explicari. *ibi n.*104. ibid.

Fuga.

Ex odio mali consurgit fuga ipsius. *T.* 2. *n.*113. pag.32.
Quid sit passio fugæ exponitur. *T.* 2. *n.*114. ibid.
Quæ mala debeamus fugere; quæ vero non. *T.*2.*n.*115. ibid.

G.

Gratia.

Gratiæ gratis datæ non sunt quid perfectius donis Spiritus Sancti. *T.*3.*n.*290. p.134
Dicuntur gratiæ gratis datæ altiores donis Spiritus Sancti, quia rarius & extraordinariè conceduntur. *ibi n.*291. ibid.

Gula.

Incipientes quando deficiant in gula. *T.*2. *n.*31. p.13

Gustare.

Gustare.

In corporalibus prius videtur & postea gustatur. *T. 1. n. 28.* p. 5
In spiritualibus prius gustatur & postea videtur. *ibi n. 29.* ibid.
Anima gustat per voluntatem amando. *ibi num. 30.* ibid.

Gustus.

Gustus non mortificatus est maxime periculosus. *T. 2. n. 156.* pag. 40
Quæ observanda sunt circa gustus mortificationem. *T. 2. n. 157.* ibid.
Vir spiritualis debet accedere ad mensam sicut ad crucem. *T. 2. num. 158.* ibid.
Debet accedere ad crucem sicut ad mensam. *T. 2. n. 159.* ibid.

H.

Homo.

Condidit Deus hominem in gratia & iustitia originali. *T. 2. num. 1.* pag. 19.
Homo sciens malum debet ab eo fugere. *T. 2. n. 172.* p. 41
Qui perfectionem desiderat, solum res bonas mundi debet admittere. *ibi n. 173.* ibid.
Non est possibile carere vanis cogitationibus. *T. 2 n. 176.* p. 43
Potest homo vanas cogitationes si velit respuere. *ibi n. 177.* ibid.
Vir spiritualis si velit ad contemplationem ascendere, debet vanas cogitationes reijcere. *ibi num. 178.* ibid.

Humilitas.

Quid sit humilitas exponitur. *T. 4. n. 205.* ibid.
Est pars temperantiæ. *ibi num. 206.* pag. 198.
Christus maxime humilitatem commendavit. *ibi n. 207.* ibid.
Ponuntur & explicantur gradus humilitatis. *ibi n. 208.* ibid.
In quo consistat exercitium humilitatis hœroïcæ exponitur. *T. 4. num. 209.* ibid.
Numerantur gradus humilitatis hœroïcæ, *ibi n. 210.* ibid.
Referuntur aliqua exempla humilitatis hœroïcæ. *Tractatu 4. num. 211.* p. 199.

I.

Illapsus.

Illapsus divinus non fit intellectui viatorum eadem perfectione, ac fit intellectui beatorum. *T. 1. num. 89.* pag 12.

Illuminatio

Lux naturalis aliquando participat divinæ lucis splendores. *T. 3. num. 1.* pag. 87.
Qui ad vitam illuminativam volunt ascendere, debent abstrahere intellectum à figuris & similitudinibus sensibilibus. *ibi num. 2.* ibid.
Figuræ & similitudines sensibiles sunt quædam impedimenta ad divinam illuminationem. *Tractatu 3. num. 3.* ibid.

Imaginatio.

Imaginatio sive phantasia in qua parte capitis sit collocata. *T. 2. num. 166.* pag. 41.

Imperfectio.

Variæ sunt incipientium imperfectiones. *T. 2. n. 6.* pag 21
Non solum venialia debet vitare qui desiderat ascendere ad divinam unionem, sed etiam omnes imperfectiones. *T. 2. n. 22.* p. 22
Hæ imperfectiones reducuntur ad capita peccatorum mortalium. *ibi n. 23.* ibid.
Imperfectio opponitur summæ perfectioni divinæ unionis. *T. 2. n. 44.* p. 24.
Ex eo quod aliquis contemplativus incidat in aliqua venialia, non ob id effectus supernaturales recepti in oratione etiamsi sint divinæ unionis illusiones, indicari debent procedentes à malo spiritu. *T. 4. n. 497* p. 233
Probatur ratione. *ibi n. 498.* ibid.
Confirmatur primo. *ibi num. 499.* pag. 234
Confirmatur secundo. *ibi num. 500.* ibid.
Confirmatur tertio. *ibi num. 501.* ibid.
Repugnat quod aliquis recipiat divinas consolationes & quod non tendat quotidie magis ac magis ad perfectionem. *ibi num. 502.* pag. 235.

Probatur ratione. *ibi n.* 503. ibid.

Quando anima non exit à contemplatione perfecta cum magna determinatione consequendi mortificationes & alias virtutes non multum fidendum est de tali contemplatione. *ibi n.*504. ibid.

Impulsus.

In quo consistat oratio impulsus exprimitur. *T.* 4. *n.*118. p.187

Iste impulsus est effectus gratiæ actualis & libertatis Dei. *ibi num.* 119. ibid.

Hi impulsus quos anima sentit in sui centro, sunt simul fortes & suaves. *ibi n.*120. ibid.

Multum differunt ab aliis communicationibus & ab omni motu sensibili quem proprio studio procurare valemus. *ibi n.*121. ibid.

Anima nihil cogitans aliquando se sentit à Deo veluti sagitta transfigi & excitari. *ibi n.*122. ibid.

Cognoscit anima vulnus illatum esse à Deo quamvis nihil videat. *T.*4.*n.*123. ibid.

Clare sentit anima cum Deo stare & tamen sentit pœnam. *ibi num.* 124. ibid.

Hæc pœna est illi dulcis. *ibi num.* 125. ibid.

Hæc pœna deliciosa non semper est in eodem gradu, aliquando cito transit, aliquando diu durat. *ibi num.* 126. ibid.

Cum hac pœna magis contenta est anima quam cum suspensione orationis quietis. *ibi n.*127. ibid.

Qui tales impetus non fuerit expertus, non potest eos cognoscere. *ibi n.*128. ibid.

Hi pulsus à Deo proveniunt & nescit anima quomodo se habeat. *ibi n.*129. ibid.

In hac suavi pœna & in hac infirmitate vult anima semper esse. *ibi n.* 130. p. 188.

Quando vulnus amoris non ita vehementer infligitur, aliquod remedium potest anima adhibere ad mitigandum illum dolorem deliciosum. *ibi n.*131. ibid.

Quando vulnus amoris est vehementer inflictum, nullum suppetit remedium ad mitigandum dolorem illum deliciosum. *ibi n.*132. ibid.

Quomodo Deus loquatur animæ in prædictis gradibus orationis sive recollectionis quietis unionis ordinariæ, sive impulsus vel raptus explicatur. *ibi n.*133. ibid.

Incipiens.

Valde timendum est ne incipientes tempore purgationis passivæ retrocedant. *T.*2. *n.*253. p.54

Incipientes quando adverterint se non posse meditari, non debent in hoc insistere. *ibi n.* 254. ibid.

Debent in generali & confusa notitia de Deo & in amore affectivo illius quiescere. *ibi n.*255. ibid.

Quid si eis hæc generalis & confusa notitia de Deo deficiat. *ibi num.* 256. p.55.

Incipientes destituti gratia sensibili debent insistere piis orationibus & mortificationibus & humiliter orare. *ibi n.* 257. ibid.

Intellectus.

Intellectus & voluntas in exercitio Theologiæ mysticæ simul concomitanter operantur. *T.* 1. *num.* 64. pag.9

Intellectus non penetrat omnia quæ sunt in Deo. *Tractatu* 1. *num.*69. ibid.

Intellectus semper operatur etiam in ipsa quiete contemplationis. *T.* 1. *n.*79. p. 11.

Intellectus mortificari potest tum in inquisitione veritatis, tum in proprio iudicio circa res agendas. *T.*2.*n.*198. p.45

Etsi omnes scientias naturales addiscere sit licitum, laudabilius est sacris vacare. *ibi n.*199. p.46

Nemo debet proprio iudicio sic inniti ut nolit aliorum stare iudiciis. *T.*2.*n.*200. ibid.

Maxime cavendum est à proprio iudicio circa res agendas quando nostrum interest. *ibi n.*201. ibid.

Tenaces iudicij sunt unitatis divisores & pacis inimici. *ibi num.* 202. ibid.

Mortificanda est curiositas intellectus & proprium iudicium & cur. *ibi n.*203. ibid.

Intellectus illustratus luce divina concurret ad intellectionem illustratam, ut causa principalis. *T.* 2. *num.* 433. p.84.

Intellectus

Intellectus licet respectu lucis dicatur pati quando illustratur, non concurrit tamen ad suos actus ut pure motos. *ibi n.* 434. p.85

Lux illa tantum se habet ut conditio ad operationem intellectus & non ut tota ratio operandi. *ibi num.* 435. ibid.

Noster intellectus habet capacitatem & potentiam passivam respectu omnis entis intelligibilis sub quocumque modo finito. *T.* 3. *n.* 59. p.95

Intellectus & memoria in parte superiori animæ sunt eadem potentia. *T.* 4. *n.* 53. p.176

Operationes intellectus & memoriæ etiam in parte superiori distinguuntur. *ibi n.* 54. ibid.

Intellectus non sic manet occupatus in Deo transacta unione, ac in ipsa unione. *Tractatus* 4. *numero* 57. ibid.

Intellectus quomodo se habeat ad Dei unionem antecedenter ad ipsam exponitur *ibi n.* 58. ibid.

Quomodo se habeat intellectus concomitanter ad ipsam, *T.* 4. *num.* 59. ibid.

Quomodo fiat intellectui Dei manifestatio ex parte principij, rejecta aliquorum sententia explicatur. *ibi n.* 60. p. 177

Explicatur quomodo fiat ex parte termini. *ibi n.* 61. ibid.

Quomodo se habeat intellectus ad hanc unionem consequenter explicatur. *ibi num.* 62. ibid.

Ingratitudo.

Gratitudini opponitur ingratitudo. *T.* 1. *num.* 72. p. 27

Intentio.

In quo consistat pura intentio in nostris operibus declaratur. *T.* 4. *n.* 224. p.200.

Servire Deo intentione præmij, licet bonum sit, non tamen pertingit ad hœroïcam puritatem intentionis. *ibi num.* 225. p.201

Dantur tres gradus ad ascendendum ad hœroïcam puritatem intentionis. *ibi n.* 226. ibid.

Exponuntur hi gradus. *ibi num.* 227. ibid.

Ponuntur aliqua exempla hujus hœroïcæ intentionis & explicantur. *ibi n.* 228. ibid.

Invidia.

Incipientes plures habent defectus invidiæ. *T.* 1. *n.* 33. p. 23

Numerantur hi defectus invidiæ. *ibi n.* 34. ibid.

Ira.

Incipientes plures habent iræ imperfectiones quæ ibi declarantur. *T.* 1. *n.* 30. pag. 21

Iustitia.

Iustitiæ generaliter opponitur iniustitia. *T.* 1. *n.* 66. pag. 27

Numerantur vitia sub iniustitia contenta. *ibi n.* 67. ibid.

Iustitia sumitur pro secunda virtute inter morales. *T.* 3. *n.* 137. p. 36

Ponitur ejus definitio & declaratur. *ibi num.* 138. ibid.

Quæ sint illius partes integrales. *ibi n.* 139. ibid.

Quæ sint illius partes subjectivæ. *ibi n.* 140. p. 37

Quæ sint illius partes potentiales. *ibi n.* 141. ibid.

Declarantur partes potentiales iustitiæ. *ibi n.* 142. ibid.

Virtuti iustitiæ quod donum correspondeat. *ibi n.* 143. ibid.

Quæ beatitudo illi correspondeat. *ibi n.* 144. p.38

Iustitia cum suis partibus residet in intellectu. *T.* 3. *n.* 161 p. 109

Iustitia dividitur in legalem, distributivam & commutativam. *T.* 4. *n.* 331. p. 210.

Quid utraque sit exponitur. *ibi n.* 332. ibid.

Ponitur definitio iustitiæ. *ibi num.* 333. ibid.

Hæc definitio solum convenit omni & soli iustitiæ particulari; non vero generaliter sumptæ. *ibi num.* 334. p. 211

Quid sit iustitia generaliter sumpta explicatur. *ibi n.* 335. ibid.

Exercitium hœroïcæ iustitiæ est maxime necessarium viris perfectis in statu intimæ unionis constitutis. *ibi n.* 336. ibid.

Ponitur modus quo iustitia servari debet. *ibi n.* 337. ibid.

Vir perfectus qui ad statum unionis pervenit, debet hœroïcam iustitiam exercere quoad omnes suas partes. *ibi n.* 338. ibid.

L.

Lectio.

Secunda pars orationis mentalis est lectio. *T. 2. n. 354.* pag. 72

Liber legendus talis debet esse ut præbeat materiam meditationis ex parte intellectus, & quod moveat voluntatem. *ibi n. 355.* ibid.

Lectio debet esse attenta, & lenta, & debet lector eligere puncta efficacia ad meditationem & ad movendam voluntatem. *ibi n. 356.* p. 73

Dum quis orationem mentalem privatim facit, debet lectionem iterare si patiatur difficultatem in meditando. *ibi n. 357.* ibid.

Liberalitas.

Quæ opponantur liberalitati. *T. 2. n. 75.* pag. 27

Libertas.

Ad libertatem requiritur indifferentia ex parte objecti. *T. 1. n. 59.* p. 8

In contemplatione quantumcumque altissima hujus vitæ anima libere & cum cognitione operatur. *T. 4. n. 504.* p. 235.

Probatur ratione. *ibi n. 505.* ibid.

Confirmatur primo. *ibi n. 506.* ibid.

Confirmatur secundo. *ibi n. 507.* ibid.

Confirmatur tertio. *ibi n. 508.* ibid.

Aliqui hæretici dixerunt contemplativos unitos pervenisse ad statum beatitudinis videntes intuitive divinam essentiam. *T. 4. n. 510.* ibid.

Nullus viator sine speciali privilegio potest videre in hac vita divinam essentiam. *ibi n. 511.* ibid.

Referuntur alij errores hæreticorum. *ibi n. 512.* ibid.

Viri contemplativi uniti quantumvis perfecti & uniti obligantur præceptis legis divinæ. *ibi n. 513.* p. 237

Ponitur quædam objectio & solvitur. *ibi n. 514.* ibid.

Liquescere.

Quid intelligatur per liquescere in statu unionis explicatur. *T. 1. num. 84.* pag. 11.

Locutio.

Locutio & auditio non possunt fieri sine actu. *T. 1. num. 80.* p. 11

Triplex est Dei locutio: altera quæ formatur vocibus exterioribus, altera quæ non aure corporis sed imaginatione concipitur, altera quæ fit pure spiritualiter in intellectu. *T. 3. n. 348.* p. 144

In intellectuali locutione tria possunt formari verba. *ibi n. 349.* p. 145

Prima dicuntur successiva & quid importent. *ibi n. 350.* ibid.

In hac intellectuali locutione ex defectu animæ potest etiam aliquando reperiri deceptio & quomodo. *ibi n. 351.* ibid.

In hac intellectuali locutione dantur alia verba quæ dicuntur formalia & quid importent. *ibi n. 352.* ibid.

Alia verba dantur in hac intellectuali locutione quæ dicuntur substantialia & quid importent. *ibi num. 353.* ibid.

Sola locutio quæ fit verbis substantialibus potest desiderari & cur. *T. 3. n. 369.* p. 148

Hæc abnegatio divinarum communicationum nulli potest videri superflua & cur. *ibi n. 370.* ibid.

Luxuria.

Incipientes plures Luxuriæ defectus patiuntur qui ibi annumerantur. *T. 2. num. 26.* p. 22

M.

Macula.

Quid per maculam mystici intelligant. *T. 1. n. 97.* p. 13

Intellectivæ & sensitivæ operationes per se impediunt se invicem. *ibi n. 98.* ibid.

Magistri.

Magistri spirituales debent attendere ut sui discipuli non plus temporis insumant in via purgativa & illuminativa quam opus sit. *T. 1. num. 137.* pag. 18.

Magnanimitas.

Quæ vitia opponantur magnanimitati. *T. 2. n. 77.* pag. 27

Mansuetudo.

Quid sit mansuetudo exponitur. *T. 4. num. 305.* p. 208

Est pars adjuncta temperantiæ. *ibi num. 306.* ibid.

Eam plurimum Christus commendavit. *ibi n. 307.* ibid.

Decet maxime viros perfectos. *ibi n. 308.* ibid.

Viri mansueti aliquid altius humana natura videntur habere. *ibi num. 309.* ibid.

Maximus est hujus virtutis splendor. *ibi n. 310.* ibid.

Sine

Sine ea non dantur plures virtutes quæ ibi numerantur. *ibi n.* 311. p. 20
In quo consistat hœroïca mansuetudo explicatur. *T.* 4. *n.* 312. p. 209.
Habet mansuetudo quinque gradus. *ibi n.* 313. ibid.
Explicantur hi gradus. *ibi num.* 314. ibid.
Qui mansuetudinem habet, multum Christum imitatur. *ibi n.* 315. ibid.
Mansuetus plusquam homo habetur ab aliis hominibus. *ibi n.* 316. ibid.

Matrimonium.

Datur matrimonium spirituale inter Deum & animam sanctam. *T.* 4. *n.* 376. p. 215.
Probatur Sanctorum Patrum authoritate. *ibi n.* 377. ibid.
Hoc matrimonium in cœlo consummatur. *ibi n.* 378. ibid.
Hoc matrimonium est adinstar matrimonij rati. *ibi n.* 379. ibid.
In principio illius ostendit Deus animæ per visionem imaginariam suam humanitatem. *ibi n.* 380. ibid.
Non ostendit Deus ei suam essentiam, sed adhuc est in caligine. *ibi n.* 381. ibid.
Per gratiam & charitatem perfectissima amicitia inter Deum & hominem constituitur. *T.* 4. *n.* 382. ibid.
Amicitia perfectissima spiritualis petit ex se intimam Dei præsentiam in homine per realem existentiam intra illum. *ibi n.* 383. ibid.
Ex vi illius manet Deus in homine ut protector & director ejus. *ibi. n.* 384. ibid.
Ex vi illius manet Spiritus Sanctus in homine ut in amico cui intime unitur summa veneratione colendus. *ibi n.* 385. p. 217
Deus per hanc unionem est specialiter in homine sicut cognitum in cognoscente & amatum in amante. *ibi n* 386. ibid.
Quomodo id debeat intelligi declaratur. *ibi n.* 387. ibid.
Probatur id exemplo Beatorum. *ibi n.* 388. ibid.
Perfecta amicitia postulat præsentiam realem amati. *ibi n.* 389. ibid.
Amor causat unionem realem & affectivam. *ibi n.* 390. ibid.
Realem causat effective; unionem vero affectus formaliter & quomodo. *ibi n.* 391. ibid.
Matrimonium spirituale non consistit in sola unione reali qua gratia unit animam Deo, sed eam supponit. *ibi n.* 392. ibid.
Addit specialem unionem per illapsum Dei in potentias animæ & quomodo. *ibi n.* 393. ibid.
Præsentia realis Dei in anima per gratiam est communis omnibus iustis. *ibi n.* 394. ibid.
Quid addat unio matrimonij huic præsentiæ exponitur. *ibi n.* 395. ibid.
Quando anima perveniat ad gradum in quo fit matrimonium spirituale declaratur. *T.* 4. *n.* 396. p. 218
Quando perveniat ad gradum in quo fiunt sponsalia exponitur. *ibi n.* 397. ibid.
In matrimonio spirituali est anima Deo habitualiter unita. *ibi n.* 398. ibid.
Declaratur id quodam exemplo. *ibi n.* 399. ibid.
Hoc matrimonium non est consummatum ut in patria, sed adhuc dissolvi potest ex defectu animæ. *ibi n.* 400. ibid.
Matrimonium spirituale consistit in unione reali quæ fit per illapsum Christi in animæ centro non per modum actus & transeunter, sed permanenter per modum habitus. *T.* 4. *n.* 401. ibid.
Probatur ratione. *ibi n.* 402. ibid.
Major est unio quæ datur in hoc matrimonio spirituali, quàm in sponsalitio spirituali. *ibi n.* 403. ibid.
Ponitur prima differentia inter sponsalitium & matrimonium spirituale. *ibi n.* 404. ibid.
Ponitur secunda differentia inter sponsationem & matrimonium spirituale. *ibi n* 405. p. 219
In hoc supremo gradu unionis matrimonij spiritualis aliquid singulare reperitur quod non est in aliis gradibus etiam sponsalitij spiritualis. *ibi n.* 406. ibid.
Quid hoc singulare sit explicatur. *ibi. n.* 407. ibid.
Quid in hoc sublimi statu Deus animæ communicat declaratur. *ibi n.* 408. ibid.
Quæ munera sponsus in hoc matrimonio tribuat suæ spirituali sponsæ declaratur. *ibi n.* 409. p. 220
Dantur decem gradus amoris quibus anima sancta ascendit ad matrimonium spirituale. *ibi n.* 410. ibid.
Explicatur primus gradus in quo facit languere utiliter. *ibi num.* 411. ibid.

Explicatur secundus gradus in quo facit quærere incessanter. *ibi num.*412. ibid.
Explicatur tertius gradus in quo facit operari indesinenter. *ibi num.* 413. pag. 221.
Explicatur quartus gradus in quo facit sustinere infatigabiliter. *ibi num.*414. ibid.
Explicatur quintus gradus in quo facit appetere impatienter. *T.*4. *num.*415. ibid.
Explicatur sextus gradus in quo facit currere velociter. *ibi num.* 416. ibid.
Explicatur septimus gradus in quo facit audere vehementer. *ibi n.* 417. ibid.
Explicatur octavus gradus in quo facit stringere indissolubiliter. *ibi n.* 418. ibid.
Explicatur nonus gradus in quo facit ardere suaviter. *ibi n.*419. p.222
Explicatur decimus gradus in quo facit assimilare totaliter. *ibi num.* 420. ibid.

Meditatio.

Quid sit meditatio explicatur. *T.* 2. *n.* 366. p.75
Necessaria est meditatio homini volenti contemplari. *ibi n.*367. ibid.
Causa devotionis ex parte nostra est meditatio seu Contemplatio. *ibi n.* 368. ibid.
Finis meditationis unus est intrinsecus: alius extrinsecus. *ibi n.* 369. ibid.
Quid sit finis intrinsecus exponitur. *ibi n.*370. ibid.
Quid sit finis extrinsecus. *ibi num.* 371. ibid.
Meditatio non debet esse multa. *ibi n.*372. ibid.
Primus gradus vitæ contemplativæ est meditatio imaginaria. *T.*2. *num.*373. ibid.
Probatur authoritate Sanctorum Patrum. *ibi. n.*374. ibid.
Probatur multiplici ratione. *ibi n.* 375. p. 76.
Vt quis ascendat ad contemplationem, prius debet in meditatione rerum corporalium exerceri. *ibi num.*376. ibid.
Contrarium est omni bonæ Philosophiæ velle ascendere ad divinam contemplationem sine meditatione. *ibi n.*377. ibid.
Probatur authoritate Sanctorum Patrum. *ibi n.*378. ibid.
Probatur ratione. *ibi n.*379. ibid.
Confirmatur à simili. *ibi n.* 380. ibid.
Incipientes non debent sistere in meditatione, sed debent aspirare ad contemplationem spiritualem. *ibi n.* 381. p. 77.
Meditatio imaginaria debet exerceri cum mediocritate, suavitate & moderatione. *T.* 2. *n.* 382. ibid.
Probatur authoritate Sanctorum Patrum. *T.* 2. *n.*383. ibid.
Omnis virtus quæ utitur organis corporeis sine circunspectione & modo infirmatur. *ibi n.*384. ibid.
Meditatio debet sumi cum discretione *ibi n.*385. ibid.
Si desit ordo in rebus, deficiet honestas in opere. *ibi n.*386. ibid.
Vt meditatio imaginaria debite exerceatur, aliquæ circunstantiæ debent in exercitio illius observari. *ibi n.* 387. ibid.
Referuntur circunstantiæ quæ in illa debent exerceri. *ibi n.*388. ibid.
Materia circa quam exercitanda est nostra meditatio, sunt mysteria humanitatis Christi. *T.* 2. *num.*401. p.79
Probatur multiplici Sanctorum Patrum authoritate. *ibi n.*402. ibid.
Probatur ratione. *ibi n.* 403. ibid.
Confirmatur primo. *ibi n.* 404. p.80
Confirmatur 2. *ibi n.*405. ibid.
Confirmatur 3. *ibi n.*406. ibid.
Vt meditatio sit perfecta, debet illustrari à luce supernaturali. *T.* 2. *num.* 414. p.82.
Licet in meditatione potentiæ exerceant suas operationes, aliquando tamen debent cessare ab illis & dare locum Deo. *ibi n.*415. ibid.
Probatur ratione. *ibi n.*416. ibid.
Ponitur quædam confirmatio. *ibi n.*417. ibid.
Confirmatur secundo ratione & sanctorum Patrum authoritate. *ibi n.* 418. ibid.
Illis qui in meditatione naturali se exercent non est facta ulla promissio quod à Deo illuminentur. *T.* 2. *num.* 419. p.83.
Si aliquis fecerit quod in se est, ex misericordia auxiliabitur & illuminabitur. *ibi n.*420. ibid.
Intellectus in meditatione naturali habet duo impedimenta quæ impediunt divinam Illustrationem. *ibi num.*421. ibid.
Explicantur prædicta impedimenta. *ibi n.*422. ibid.

Ab

Ab his impedimentis debet intellectus denudari ut illustretur lumine divino. *ibi num.* 423. ibid.
Secundum Dionisium qui ad statum contemplationis pervenire desiderat, debet cessare ab operatione activa & recolligere mentem ab exterioribus. *ibi num.*424. ibid.

Memoria.

Memoria in statu unionis remanet tranquilla in recordatione Dei & quomodo. *T.*4. *n.*55. pag.176
Transacta unione manet memoria in Deo fixa, sicut antea. *T.*4. *num.* 56. ibid.

Meritum.

Non potest dari meritum sine cognitione. *T.*1. *n.*60. p.8

Misericordia.

Misericordia quid respiciat ut objectum exponitur. *T.*4. *num.*339. p.211
Hæc virtus maxime Deo competit. *ibi n.*340. ibid.
Qui multum de Deo participant, debent maxime hac virtute pellere. *ibi n.*341. ibid.
Viri perfecti & in statu unionis exercent misericordiam. *ibi n.*342. ibid.
Quæ sint opera misericordiæ corporalis proponuntur. *ibi n.*343. ibid.
Quæ sint opera misericordiæ spiritualis referuntur. *ibi n.*344. p.212
Opera misericordiæ acceptat Deus ut sibi specialiter facta. *ibi n.*345. ibid.
Opera misericordiæ si fuerint perfecta, erunt actus hœroici misericordiæ. *T.*4 *n.* 346. ibid.
Qui illos exercent, maxime similes sunt patri cælesti. *ibi num.* 347. ibid.

Modestia.

Quid sit modestia exponitur. *T.*4. *n.*268. ibid.
Est pars potentialis temperantiæ. *ibi num.* 269. p.205
Est virtus maxime diligenda & cur. *ibi n.*270. ibid.
Ex visu cognoscitur vir. *ibi num.* 271. ibid.
Auditur Philosophus cum videtur. *ibi n.* 272. ibid.
Modestia est maxime à sanctis patribus commendata. *ibi n.*273. ibid.
In religionibus noviciis statim colenda proponitur. *ibi n.*274. ibid.
In quo consistat exercitium hœroicum modestiæ explicatur. *ibi num.* 275. ibid.
Qui continuam Dei præsentiam habuerit, facile exercitium modestiæ hœroicæ consequetur & cur. *ibi n.*276. ibid.
Referuntur fructus modestiæ. *ibi n.*277. ibid.
Facilius quis evadet orator vitæ modestia quam linguæ eloquentia. *T.* 4. *n.*278. p.206

Motus.

Motus in præsenti sumitur illo modo quo omnis operatio motus dicitur. *T.*3. *n.*77. pag.98
Intelligere est quidam motus. *ibi n.*78. ibid.
Tribus modis movetur anima in Deum. *ibi num.* 79. ibid.
Explicatur primus modus quo movetur anima in Deum & vocatur rectus. *ibi n.*80. ibid.
Explicatur secundus motus qui dicitur obliquus. *ibi n.*81. ibid.
Explicatur tertius modus qui dicitur circularis. *ibi n.*82. ibid.
Cur primus motus dicatur rectus explicatur. *ibi num.*83. ibid.
Cur secundus motus dicatur obliquus explicatur. *ibi n.* 84. ibid.
Vbi & cur tertius modus dicatur circularis explicatur. *ibi n.*84. ibid.

O.

Objectum.

Dvplex est objectum alicujus scientiæ vel potentiæ: materiale, vel formale. *T.*1. *n.*16. pag.4
Quid sit objectum materiale. *ibi n.*17. ibid.
Quid sit objectum formale. *ibi num.*18. ibid.
Objectum formale, aliud est adæquatum, aliud inadæquatum. *ibi. n.* 19. ibid.
In objecto formali invenitur ratio formalis, seu objectum formale quod & ratio formalis sub qua. *ibi num.* 20. ibid.
Quid sit objectum formale, quod, in Theologia mystica. *ibi n.*21. ibid.
Quid sit ratio formalis sub qua. *ibi n.*22. ibid.
Quid in ea sit objectum materiale inadæquatum. *ibi n.*23. ibid.
Quid sit objectum adæquatum. *ibi n.*24. ibid.
Quodnam sit objectum quod virtutum explicatur. *Tractatu* 3. *n.* 157. pag.108.

Oblatio.

Oblatio.

In quo consistat oblatio, quæ est pars orationis mentalis. *T.* 3. *n.*361. p.146

Observantia.

Observantia regularis est pars obedientiæ. *T.* 4. *n.*219. pag.100

Tres dantur gradus observantiæ hœroïcæ. *ibi n.*210. ibid.

Proponuntur hi gradus & explicantur. *ibi n.*211. ibid.

Quod sit medium ad perseverandum in hac observantia hœroïca regulari exponitur. *ibi n.*212. ibid.

Ponuntur aliqua exempla hujus virtutis & explicantur. *ibi n.* 213. ibid.

Obedientia.

Quid sit obedientia explicatur. *T.* 4. *num.*112. pag.186

Inter virtutes morales primatum tenet. *ibi n.*113. ibid.

Obedientia suos habet gradus. *ibi n.*114. ibid.

Ponuntur gradus obedientiæ & explicantur. *ibi n.*115. ibid.

Qui ascendit gradus obedientiæ, facile se inveniet in statu obedientiæ hœroïcæ. *ibi n.* 116. ibid.

In quo consistat obedientia hœroïca exponitur. *ibi n.* 117. ibid.

Ponuntur aliqua exempla obedientiæ hœroïcæ. *ibi n* 118. p.187

Odium.

Odium contrariatur amori. *T.* 2. *n.* 108. pag. 32

In quo consistat odium declaratur. *ibi n.*109. ibid.

Quid sit objectum odij exponitur. *ibi n.*110. ibid.

Unde noscatur odium ostenditur *ibi n.* 111. ibid.

Quomodo passio odij moderetur. *ibi n.*112. ibid.

Odoratus.

Odoratus potest esse periculosus si non debite mortificetur. *T.*2.*n.*152. pag.39

Viros spirituales dedecet fragantiam odorum præ se ferre. *T.*2.*n.*153. ibid.

Iustis debet sufficere bonus odor virtutum. *ibi n.*154. ibid.

Quomodo hic sensus debeat mortificari. *ibi n.*155. ibid.

Oratio.

Variis modis sumitur oratio. *T.* 2. *n.*337. pag.70

Pro uno quoque modo ponitur sua definitio. *ibi n.* 338. ibid.

Oratio secundum omnes suas partes pertinet ad intellectum. *ibi num.* 339. ibid.

Oratio est actus religionis. *ibi n.* 340. ibid.

Oratio si cum debitis circunstantiis quæ ibi explicantur fiat, est actus supernaturalis. *T.* 2. *n.*341. ibid.

Oratio est necessaria pro adultis necessitate medij tam ex natura rei quam ex Dei ordinatione. *ibi n.* 342. p.71

Oratio quæ est actus religionis cadit sub præcepto. *ibi n.*343. ibid.

Quando obliget hoc præceptum ostenditur. *ibi n.* 344. ibid.

Ponitur divisio orationis in mentalem & vocalem, & explicatur. *ibi n.* 345. ibid.

Utraque oratio essentialiter consistit in petitione. *ibi n.*346. ibid.

Mentalis, alia est naturalis & ordinaria; alia supernaturalis. *ibi n.*347. ibid.

Ad orationem ordinariam mentalem requiritur auxilium divinæ gratiæ. *ibi*, *n.*348. ibid.

Est actus supernaturalis, sed posito divino auxilio potest acquiri proprio studio. *ibi n.*349. ibid.

Oratio mentalis ordinaria quas partes habeat exponitur. *ibi n.*350. ibid.

In oratione dantur tres gradus per quæ ascendimus ad Deum. *T.* 2. *n.* 436. p.85

In uno quoque gradu perficitur animæ operatio & magis appropinquat Deo. *ibi n.*437. ibid.

Explicantur prædicti gradus. *ibi n.* 438. ibid.

Formatur discursus practicus circa prædictos gradus. *ibi n.*439. ibid.

Operatio.

Intellectivæ & sensitivæ operationes per se impediunt se invicem. *T.* 1. *n.*98. pag.13

Cum proprietate loquuntur Authores mystici quando dicunt operationes animæ motas à Deo esse operationes passivas. *Tractatu* 2. *n.* 430. p.84

Probatur ratione. *ibi n.*2.431. ibid.

Confirmatur. *ibi n.*432. ibid.

Opus.

Opera Dei sunt perfecta. *T.*3. *num.*233. pag.121.

Osculum.

Quid significetur per osculum Dei ad animam. *T.* 1. *num.* 86. pag.12

Pœnitentia.

Pænitentia.

Materia proxima Sacramenti pœnitentiæ est confessio, dolor & satisfactio. *T.2. num.*47. p.24.

Verba absolutionis sunt forma. *ibi n.*48. ibid.

Qui ad hœroïcam vitæ austeritem aspirat, ad quæ debeat inclinari, explicatur. *T.4. num.*233. p.202

In quo consistat hœroïca vitæ austeritas, exponitur. *T.*4.*n.*234 ibid.

Totalem austeritatem rari sunt qui in hac vita consequantur. *T.* 4. *n.* 235 ibid.

Aliqui dantur qui eam consequuntur. *ibi n.*236. ibid.

Ponuntur hujus virtutis aliqua sanctorum exempla. *ibi n.*237. ibid.

Phantasia.

Phantasia est perfectior sensu communi, & quod sit illius officium. *T.*2. *n.*167. p.41.

Phantasiæ succedit æstimativa quæ in homine dicitur cogitativa. *ibi n.*168. ibid.

Quid sit officum æstimativæ. *ibi n.* 169. ibid.

Phantasia est prima quæ in oratione bellum homini movet. *T.* 2. *n.* 174. ibid.

Vir spiritualis totis viribus vanas phantasias debet ab oculis cordis removere. *ibi num.*175. ibid.

Passio.

Passiones non sunt eradicandæ, sed moderandæ. *T.*2. *n.*85. p.28

Ponitur passionis definitio prout ad præsens attinet. *ibi n* 86. ibid.

Passiones concupiscibilis circa quæ objecta versentur. *ibi n.*87. ibid.

Circa quæ versentur passiones irascibilis exponitur. *ibi n.*88. p.29

Quomodo sint passiones moderandæ declaratur. *ibi n.*89. ibid.

Animæ perfectorum contemplativorum non sunt exemptæ à passionibus perturbantibus intellectum in cognitione & voluntatem in amore. *T* 4. *n.*479. p.231

Probatur ratione. *ibi n.*480. ibid.

Iusti maxime contemplativis removentur ut plurimum passiones, quatenus sunt perturbativæ actuum rationis & inducunt ad peccatum mortale. *ibi n.*481. ibid.

Sicut iusti peccant venialiter; ita etiam possunt peccare mortaliter. *ibi n.*482. ibid.

Contemplativi & uniti habent fomitem peccati & motus primo primos & motus secundo primos excepta B.Virgine Maria. *ibi n.*483. ibid.

Status Adæ in innocentia fomitem & passionum motus adversus animam non habebat. *ibi n.*484. ibid.

Christus eas passiones assumpsit quales ad veritatem carnis ostendendam necessariæ erant, quæ potius propassiones vocantur; non verò quæ defectum nocivum important. *ibi n.*485. ibid.

Virgo Sanctissima Maria ex privilegio nunquam sensit ex fomite rebelliones passionum militantium adversus animam. *ibi n.*486.

Pati.

Recipere est quoddam pati. *T.* 1. *n.*35. pag.5.

Paupertas.

Quid sit paupertas spiritus exponitur. *T.* 4. *num.*255. p.204

Virtus paupertatis pertinet ad temperantiam *ibi n.*256. ibid.

Evangelicam paupertatem Christus exercuit. *ibi n.*257. ibid.

Eam ut medium perfectionis prædicavit. *ibi n.*258. ibid.

In ejus exercitio primam beatitudinem constituit. *ibi n.* 259. ibid.

In quo consistat paupertas hœroïca explicatur. *ibi n.* 260. ibid.

Paucissimi sunt qui hœroïcam paupertatem consequantur. *ibi num.* 261. ibid.

Qui sint qui hanc hœroïcam paupertatem exerceant, explicatur. *ibi n.* 262. ibid.

Ponuntur aliqua exempla sanctorum hujus virtutis. *ibi num.* 263. ibid.

Ille beatior qui minus cupit. *ibi n.*264. ibid.

Beatitudo est summa inopia cupiditatum. *ibi n.*265. ibid.

Ille qui nihil desiderat, beatissimus est. *ibi num.*266. ibid.

Quis exerceat hœroïcam paupertatem exponitur. *ibi num.* 267. ibid.

Peccator.

Peccator auxiliis divinæ gratiæ potest, si velit, bonum operari quamtumvis perversus. *T.*2. *n.*9. pag. 29

Licet magna pars peccatorum pereat, multi Dei gratia adjuvante lumen veritatis respiciunt. *ibi n.* 10. ibid.

Peccatum.

Per peccatum originale omnes potentiæ animæ remanserunt proprio ordine destitutæ. *Tractatu 2. num.* 3. pag. 20.

Quomodo hæc vulnera per mortem Christi fuere reparata. *ibi num.* 4. ibid.

Peccata venialia maxime impediunt charitatis perfectionem & intimam cum Deo unionem. *T.*1.*n.*18. p.21

Licet venialia non tollant gratiam & charitatem, impediunt ne homo cum Deo uniatur. *ibi n* 19. ibid.

Qui desiderat ascendere ad Dei unionem & contemplationem, debet vitare venialia. *ibi num.*20. ibid.

Rarus est vir sæcularis qui ad unionem Dei ascendere possit. *ibi num.* 21. ibid.

Non solum venialia debet vitare qui desiderat ascendere ad divinam unionem, sed etiam omnes imperfectiones. *ibi n.*22. p.22

Vt incipientes peccata mortalia evitent, debent gravitatem peccati mortalis cognoscere. *T.*2. *n.*41. p.24

In quo consistat quantitas peccati mortalis. *ibi n.*42. ibid.

Peccata mortalia & venialia distinguuntur essentialiter per ordinem ad objecta. *ibi n.*43. ibid.

Peccata purgantur per sacramentum pœnitentiæ. *T.* 2. *n.*45. ibid.

Peccata mortalia sunt materia necessaria circa quam; venialia vero materia sufficiens. *ibi n.*46. ibid.

Peccata etiam purgantur virtute pœnitentiæ & quomodo. *ibi num.* 47. ibid.

Nullus homo quamtumvis iustus & contemplativus vivit aut vixit in statu naturæ corruptæ sine peccato. *T.*4. *n.*487. p.232

Hæc veritas est de fide definita saltem de venialibus commissis ex susceptione. *ibi n.*488. ibid.

Possunt iusti carere venialibus commissis ex advertentia & industria non solum in actu unionis, sed etiam transacta unione. *ibi num.*489. ibid.

Perfectio.

Perfectiones aliæ sunt simpliciter simplices; aliæ secundum quid. *T.*3.*n.*68. pag. 96.

Perfectiones simpliciter simplices formaliter attribuuntur Deo. *T.* 3. *n.*69. ibid.

Perfectiones secundum quid attribuuntur Deo tantum eminenter. *ibi n.* 70. ibid.

Petitio.

In quo consistat petitio quæ est pars orationis mentalis. *T.*2.*n.*362. pag.74

Conditiones bonæ & legitimæ petitionis proponuntur. *ibi n.*363. ibid.

Qui observatis conditionibus bonæ petitionis postulat, absque dubio impetrabit. *ibi n.*364. ibid.

Quæ bona debeant peti in petitione à Deo. *ibi n.*365. ibid.

Pietas.

Numerantur vitia opposita pietati. *T.*2. *num.*69. pag.27

Ponderatio.

In repræsentatione humana & invenitur repræsentatio rerum per imagines, & ponderatio rei repræsentatæ. *T.*2. *n.*389. pag.78

Ponderatio rei repræsentatæ est principale & perfectivum cognitionis. *ibi n.* 390. ibid.

Ponitur discrimen quod datur inter rationem speculativam & practicam. *ibi num.* 391. ibid.

Duplex datur ponderatio. *ibi num.*392. ibid.

Vna pertinet ad contemplationem quæ ibi explicatur. *ibi num.* 393. ibid.

Secunda ponderatio fit circa meditationem quæ etiam explicatur. *ibi n.*394. ibid.

Licet ponderatio circa meditationem sit perfectiva cognitionis, non debet anima sistere in illa. *ibi num.* 395. ibid.

Debet anima ordinare suum affectum & desiderium ad Deum. *ibi n.* 396. ibid.

Proficientes debent transire à ponderatione quieta ad puritatem intellectivam. *T.* 2. *n.*397. p.79

Ad hoc requiritur ut cesset nostra operatio activa. *T.* 2. *num.*398. ibid.

Potentia.

Aliquando in hoc exercitio Theologiæ mysticæ omnes potentiæ animæ sunt Deo unitæ solutis aliis. *T.*1. *num.*105. pag.14

Aliquando solus intellectus & voluntas sunt Deo unitæ solutis aliis. *ibi n.*106. ibid.

Quando dicantur omnes potentiæ Deo unitæ. *ibi n.*107. ibid.

Non est semper æqualis unio intellectus

&

& voluntatis cum Deo. *ibi num.*108. ibid.

Præparatio.

Duplex est præparatio ad orationem mentalem: alia proxima: alia remota. *T.* 2. *n.*351. pag.71

In quo consistat præparatio remota explicatur. *ibi num.*352. ibid.

Explicatur in quo consistat præparatio proxima. *ibi n.*353. ibid.

Principium.

Quando contemplatio supernaturalis ex rebus humanis & creatis elevatur ad contemplandas res divinas, donum scientiæ est principium formale elicitivum illius. *T.* 3. *n.*276. pag.131

Quid respiciat donum scientiæ explicatur. *ibi n.*277. ibid.

Per hoc donum scientiæ videt homo quam vanum sit quidquid non est Deus. *ibi n.*278. ibid.

Qui dono scientiæ illustratus contemplatur creaturas, rectè judicat quanto decipiuntur illi qui se indebite ad creaturarum pulchritudinem convertuntur. *ibi n.* 279. ibid.

Quando homo res divinas vel humanas & creatas per altissimam causam Deum scilicet earum conditorem contemplatur & de eis judicium facit, principium formale elicitivum talis contemplationis est donum sapientiæ. *T.* 3. *n.*280. p.132

Donum sapientiæ fidem perficit & elevat & modo possibili huic vitæ clarificat. *ibi n.* 281. ibid.

In quo differat contemplatio procedens à dono sapientiæ ab illa quæ procedit à dono intellectus. *ibi num.*282. ibid.

Lumen naturale nostri intellectus indiget lumine supernaturali ad cognoscenda ea quæ per lumen naturale cognoscere non valet. *ibi num.* 283. ibid.

Hoc lumen supernaturale homini datum vocatur donum intellectus. *ibi n.* 284. ibid.

Hoc lumen attingit prima principia supernaturalia per modum habitus principiorum. *ibi n.*285. p.133

Quomodo habitus supernaturalis intellectus concurrat ad eliciendum judicium rectum de rebus fidei. *ibi n.*286. ibid.

Donum intellectus habet tres gradus operationis. *ibi n.*287. ibid.

Explicantur primus & secundus gradus. *ibi n.*288. ibid.

Quæ dona his gradibus correspondeant exponitur. *ibi num.*289. ibid.

Prudentia.

Prudentiæ opponitur generaliter imprudentia. *T.* 2. *n.*64. pag 27

Numerantur vitia sub imprudentia contenta. *ibi n.*65. ibid.

Prudentia licet subjectetur in intellectu pertinet etiam ad virtutes morales. *T.* 3. *n.*131. p.104

Ponitur ejus definitio & exponitur. *ibi n.*132 ibid.

Ponitur ejus divisio & explicatur. *ibi n.* 133. ibid.

Quæ sint partes subjectivæ prudentiæ exponuntur. *ibi n.*134. ibid.

Explicantur partes potentiales prudentiæ. *ibi n.*135. p.105

Quod donum correspondeat virtuti prudentiæ. *ibi num.*136. ibid.

Prudentia cum suis partibus subjectatur in intellectu practico. *T.*3. *num.*159. p.108.

Sola prudentia quæ ad bonum finem vitæ conciliatur, judicat & præcipit, dicitur simpliciter prudentia. *T.* 4. *num.*317. p.209

Reperitur in solis iustis & non in peccatoribus. *ibi num.* 318. ibid.

In quo consistat hæc prudentia explicatur. *ibi n.* 319. ibid.

Quod sit objectum materiale prudentiæ exponitur. *ibi n* 320. ibid.

Quod sit ejus objectum formale monstratur. *ibi n.*321. ibid.

Quæ differentia detur inter objectum formale prudentiæ & aliarum virtutum indicatur. *T.*4. *n.*322. ibid.

Prudentia tendit in verum practicum. *ibi n.* 323. p.201

Nulla virtus præstantior est prudentia. *ibi n* 324. ibid.

Christus eam maxime suis discipulis commendavit. *ibi n.*325. ibid.

Qui ad culmen hœroïcum prudentiæ pervenit, adeptus fuit apicem felicitatis & cur. *T.*4.*n.*326. ibid.

Vir prudens est similis felicitate superis, & cur. *ibi n.*327. ibid.

Hæc virtus maxime necessaria est viris contemplativis. *ibi num.* 328. ibid.

Non datur homo summe contemplativus qui non sit summè prudens. *ibi n.*329. ibid.

Hæc virtus præcipue debet resplendescere in prælatis & directoribus animarum, & cur. *ibi n.*330. Ibid.

Purgatio.

Quid sit purgatio passiva partis sensitivæ

declaratur. *T.* 2. *n.* 214. p. 47
Incipientium via ordinarie à gratia sensibili sumit initium. *ibi num.* 215. p. 48.
In purgatione passiva partis sensitivæ incipientes repente gratia sensibili privantur. *ibi n.* 216. ibid.
Sic privati gratia sensibili credunt se ad summam miseriam devenisse. *ibi n.* 217. ibid.
Credunt hæc ex aliquo peccato commisso provenisse. *ibi n.* 218. ibid.
In hac privatione gratiæ sensibilis formaliter consistit purgatio passiva partis sensitivæ. *ibi n.* 219. ibid.
Quæ sit causa materialis purgationis passivæ partis sensitivæ declaratur. *T.* 2. *num.* 220. ibid.
Quæ sit illius causa formalis. *ibi n.* 221. ibid.
Quæ sit illius causa efficiens. *ibi n.* 222. p. 49.
Quæ sit ejus causa finalis. *ibi num.* 223. ibid.
Primum motivum necessitatis purgationis passivæ partis sensitivæ est ut pars inferior subordinetur parti superiori. *T.* 2. *n.* 224. ibid.
Secundum motivum est ne Angelus Satanæ se transformet in Angelum lucis in communicatione gratiæ sensibilis. *ibi n.* 225. p. 50
Tertium motivum est, quia incipientibus incertum est unde proveniant communicationes & delectationes sensibiles an à bono, vel à malo principio. *T.* 2. *num.* 226. ibid.
Quartum motivum est, quia licet hæ communicationes sint à Deo; non ideo pluris æstimandæ sunt quia sæpe ejus inimicis conceduntur. *ibi n.* 227. ibid.
Optandum est quod ab his sensus à Domino purificentur. *ibi n.* 228. ibid.
Quintum motivum est, quia licet solis iustis concederentur, sunt imperfectæ & propriæ incipientium. *ibi n.* 229. ibid.
Sextum motivum est, quia licet sint à Deo, præbent occasionem superbiæ. *ibi n.* 230. ibid.
Septimum motivum est, quia ad hujusmodi communicationes sensitivas multæ sequuntur impuritates ex defectu purgationis partis sensitivæ. *ibi n.* 231. p. 51
Incipientes ariditate quæ datur in purgatione passiva partis sensitivæ nimis cruciantur eo quod nesciant unde talis ariditas proveniat. *T.* 2. *num.* 241. p. 52.
Plura dantur signa quando procedunt ex purgatione passiva. *ibi num.* 242. p. 53.
Primum signum est si incipientes nullam inveniant consolationem, nec in objectis divinis, nec creatis. *ibi n.* 243. ibid.
Secundum signum est si in illa ariditate incipientes memoriam Dei conservent. *ibi n.* 244. ibid.
Tertium signum est, si non possint meditari, nec discursus formare, ut antea quamtumcumque nitantur. *ibi n.* 245. ibid.
Quod hæc ariditas & suspensio non possit provenire ab aliqua indispositione naturali ostenditur. *ibi n.* 246. ibid.
Quando hæc purgatio passiva est dispositio ad divinam unionem, quanto magis anima viam purgativam ingreditur, eo magis operatio sensitiva deficit. *ibi n.* 247. ibid.
Quando Deus vult elevare animam ad divinam unionem, eam ab omni discursu suspendit. *ibi n.* 248. ibid.
Spes recipiendi fructus ex laboribus, illos dulces efficit. *T.* 2. *n.* 249. p. 54
Effectus purgationis passivæ partis sensitivæ, alij sunt privativi, alij positivi. *ibi n.* 250. ibid.
Qui sint effectus positivi explicantur. *ibi n.* 251. ibid.
Qui sint effectus privativi exponitur. *ibi n.* 252. ibid.
Aliqui ex Dei gratia non sunt experti tentationes contra castitatem. *ibi n.* 258. p. 55
Incipientes, imo plures sancti hac tentatione purgati sunt. *T.* 2. *num.* 259. ibid.
Deus electos suos multoties hac tentatione purgat. *ibi n.* 260. ibid.
Primum remedium contra hanc tentationem est oratio & contemplatio. *ibi n.* 261. ibid.
Secundum remedium est studium scripturarum. *ibi n.* 262. ibid.
Tertium remedium est occupare animam bonis cogitationibus. *ibi n.* 263. ibid.
Quartum remedium est occupatio alicuius exercitij corporalis. *ibi num.* 264. ibid.
Quintum remedium est fugere aspectum & colloquium mulierum. *ibi n.* 265. ibid.

Deus

Deus ad purgandos electos suos aliquando utitur Dæmonum tentatione. *T.* 2. *num.*266. p.56

Hæc purgatio passiva est incipientibus nimis amara. *ibi n.*267. ibid.

Purgatio passiva partis sensitivæ perficitur aliquando persecutione hominum. *ibi n.* 268. ibid.

Hujusmodi tentationes humilitate & patientia justorum superari debent. *ibi n.*269. ibid.

Purgatio passiva partis sensitivæ perficitur aliquando iactura bonorum fortunæ. *ibi n.*270. p.57

Hæc iactura bonorum licet sit amara si patienter suscipitur, dulcescit. *ibi n.*271. ibid.

Purgatio passiva perficitur aliquando privatione bonorum corporis. *ibi n.*272. ibid.

Purgatio passiva partis sensitivæ aliquando perficitur carentia bonorum animæ ut per subtractionem gratiæ sensibilis. *ibi n.*273. ibid.

In quo consistat purgativa passio partis intellectivæ declaratur. *T.*2.*n.*274. p.58. ibid.

Hæc purgatio passiva partis intellectivæ terribilior est quam purgatio passiva partis sensitivæ. *ibi n.*275. ibid.

Per purgationem passivam partis intellectivæ disponitur pars superior animæ ut Deo uniatur. *ibi n.* 276. ibid.

In purgatione passiva partis intellectivæ intellectus tenebris obvolvitur & voluntas angustiis confunditur. *ibi n.*277. ibid.

Hæc purgatio passiva partis intellectivæ dicitur nox tenebrosa & horrida. *ibi n.*278. ibid.

In purgatione passiva partis intellectivæ taliter anima annihilatur ut vix explicari possit. *ibi n.* 279. ibid.

Quatuor dantur causæ purgationis passivæ in parte intellectiva. *T.*2.*n.*280. p.59

Causa materialis est pars superior animæ quæ ibi declaratur. *ibi n.*281. ibid.

Causa formalis est Lux clarissima contemplationis prout ibi exponitur. *ibi n.*282. ibid.

Causa efficiens est Deus benignus & misericors prout ibi demonstratur. *ibi n.*283. p.60

Causa finalis est unio intima cum Deo ad quam hæc purgatio passiva præparat ut ibi indicatur. *ibi n.*284. ibid.

Primum motivum quem Deus habet in hac purgatione est defectus remanentes ex purgatione partis sensitivæ per hanc purgationem tollere. *T.* 2. *n.*285. ibid.

Secundum motivum est ut anima ab omnibus rebus creatis sive terrenis sive cælestibus separetur. *ibi num.*286. ibid.

Tertium motivum est humilitas vera. *ibi num.* 287. ibid.

Quartum motivum est ut speciales Dei filij Christo conformentur. *ibi n.* 288. p.61.

Quintum motivum est meritum copiosum inde resultans. *ibi n.*289. ibid.

Sextum motivum est spes præmij vitæ æternæ. *ibi num.*290. ibid.

Septimum est collectio sive aggregatio plurium bonorum inde proveniens, quæ ibi declaratur. *ibi num.* 291. ibid.

Hæc purgatio partis intellectivæ vel potest sumi ex parte Dei, vel ex parte animæ. *T.*2. *num.*298. p.63

Si sumatur ex parte Dei, importat activam lucis supernaturalis infusionem. *ibi n.*299. ibid.

Si sumatur ex parte animæ importat passionem horroris afflictivi & angustiarum. *T.*2.*num.*300. ibid.

Hæc purgatio tam activa ex parte Dei quam passiva ex parte animæ vel est pura vel pœnalis. *ibi n.* 301. ibid.

Purgatio pura non est pœna, sed tantum dispositio ad unionem divinam. *ibi n.* 302. ibid.

Dicitur pœnalis quando causatur à Deo in pœnam peccatorum. *ibi num.* 303. ibid.

Ponitur primum documentum pro purgatione passiva partis intellectivæ. *T.*2.*num.*307. p.64

Ponitur secundum documentum. *ibi num.*308. ibid.

Ponitur tertium documentum. *ibi n.*309. ibid.

Magna constantia debet homo tenebras hujus terribilis noctis tolerare. *ibi n.* 310. p. 65

Diabolus ambulantibus in hac purgatione passiva partis intellectivæ magnas affert tentationes contra fidem. *T.* 2. *n* 311. ibid.

Quid facere debeat qui hac tentatione infidelitatis se videtit fatigatum. *ibi n.* 312. ibid.

Diabolus nimium torquet animas positas in hac purgatione metu reprobationis. *ibi n.*313. ibid.

Anima in hac tentatione posita debet à directore

directore consolari & spem salutis æternæ erigi variis mediis quæ ibi referuntur. *ibi n.*314. p.66
Aliquando Deus suos servos nullo pabulo consolationis recreat, sed continua purgatione exercet. *T.*2. *n.*315. ibid.
In hac desolatione non invenitur nisi tædium circa omnia bona & anxietas. *ibi n.*316. ibid.
Quid debeat facere anima tali purgatione vexata. *ibi n.*317. ibid.
In hac purgatione aliquando permittit Deus ut Diabolns excitet spiritum blasphemiæ. *ibi n.*318. p.67
Quid facere debeat anima in hoc statu ostenditur. *ibi n.* 319. ibid.
Purgatio aliquando perficitur timore deceptionis in præteritis favoribus. *ibi n.* 320. ibid.
Quid facere debeant qui sic purgantur. *ibi n.* 321. ibid.
Purgatio aliquando perficitur desperatione remedij. *T.* 2. *n.*322. ibid.
Quid si facere debeant. *ibi num.* 323. ibid.
Hæc purgatio aliquandò perficitur participatione divinæ passionis. *ibi n.*324. ibid.
Quid sic purgati facere debeant. *ibi n.*325. ibid.

Puritas.

Intellectus puritas quodammodo sensibilibus operationibus coinquinatur. *T.*1.*n.*99. pag.13

Q.

Quies.

DVplex datur quies quæ ibi explicatur. *T.*2. *n.*399. pag.79
Postquam homo quiescit in ponderatione rei meditatæ, debet aliquantulum vacare mente Deo & quiescere in simplici contemplatione divinitatis. *ibi n.*400. ibid.
Quid sit quies in præsenti explicatur. *T.*4. *n.*83. p.182
Hæc qnies ordinarie oritur ex interiori recollectione. *ibi n.* 84. ibid.
Ordinarie non communicatur nisi illis qui mentalis orationis exercitium diu habuerunt. *ibi n.* 85. ibid.
Iste gradus orationis est effectus doni sapientiæ. *ibi n.*86. ibid.
Magis pertinet ad gratias gratis datas quam ad gratiam gratum facientem. *ibi. n.* 87. ibid.
Cum hac quiete summa satisfactio & gaudium animæ maximaque corporis delectatio accidit. *ibi num.*88. ibid.
Hac via prætendit Dominus quod intelligat anima Deum sic ei præsentem esse quod non indigeat nuntiis quibus cum eo possit agere; sed quod ipsa possit cum eo immediate loqui. *ibi n.* 89. ibid.
Dum anima in hoc gradu orationis constituta fruitur interna pace si advertat intellectum distractum, quid debeat facere exponitur. *ibi num.*90. ibid.
Qui sunt in hoc gradu orationis quomodo communicatis favoribus debeant uti. *ibi n.*91. p.183
In quo differat hæc oratio quietis ab oratione unionis exponitur. *ibi n.*92. ibid.
Explicantur effectus veræ orationis quietis. *T.* 4. *n.*93. ibid.
Effectus qui sequuntur ad falsam vel fictam quietem declarantur. *ibi n.* 94. p.184

R.

Raptus.

IN raptu invenitur altissima contemplatio. *T.*1.*n.*55. p.8
Omnes causæ raptus explicantur. *T.* 3. *n.*264. pag.128
Sensuum alienatio potius debilitati naturæ quam alteri causæ attribui debet. *ibi n.*265. ibid.
Raptus importat quandam violentiam hominis quoad modum tendendi ad finem qui est Deus. *T.* 3. *num.* 267. p.129
In raptu supernaturali in plurimum invenitur libertas. *ibi n.*268. ibid.
Ponitur quædam objectio & solvitur. *ibi n.* 269. ibid.
Præter communes regulas pro revelationibus distinguendis veris à falsis raptibus, aliqua signa dantur. *T.* 3. *n.*446. p.161
In raptu falso nulla arcana divina videt anima, sed solum manet alienata. *ibi n* 447. p.162.
Per raptum verum ducitur anima ad desponsationem cum Deo. *ibi n.*448. ibid.
In eo communicat Deus animæ multa arcana

arcana & Dei secreta & alia multa. *ibi n.*449. ibid.
Non semper communicat eadem in eodem raptu, sed magis vel minus iuxta excellentiam maiorem vel minorem raptus. *ibi n.*450. ibid.
Hos favores videt anima aliquando visione imaginaria. *ibi num.* 451. ibid.
Quando est in supremo gradu unionis videt illa visione intellectuali. *ibi n.* 452. ibid.
In hac visione intellectuali quædam videt distincte, quædam confuse & quæ ista sint declaratur. *ibi n.* 453. ibid.
Post raptum non potest homo dicere quæ vidit in confuso. *ibi num.* 454. ibid.
Post raptum recordatur illorum quæ vidit distincte & quare. *ibi num.* 455. ibid.
Secundum signum veri raptus est quod fiat sine certa notitia illius qui rapitur. *ibi n.* 456. ibid.
Hic subitus raptus causat magnum timorem. *ibi n.*457. ibid.
Magici habent raptus quando & quomodo volunt. *ibi n.*458. p.163
Aliquæ personæ valde exstaticæ audiendo aliquod verbum Dei rapiuntur & cur. *ibi n.* 459. ibid.
Tertium signum veri raptus est magna suavitas ante raptum. *ibi n.*460. ibid.
Hoc signum non est infallibile, sed absque eo aliquando potest dari verus raptus. *ibi n* 461. ibid.
Quartum signum veri raptus est obedientia suo prælato & directori. *ibi n.*462. ibid.
Persona rapta quæ iussa à suo prælato ut exeat ab illo non exit, non vere rapta sed illusa est. *ibi num.* 463. ibid.
Ponitur circa hoc casus mirabilis. *ibi n.*464. ibid.
Quintum signum veri raptus est filialis timor. *ibi n.*465. ibid.
Sextum signum veri raptus est recollectio. *ibi n.*466. ibid.
Persona in altissimo raptu vel Dei unione non debet fugere passionis Christi memoriam. *ibi n.*467. ibid.
Septimum signum veri raptus est maxima humilitas quam persona post raptum sentit in anima. *ibi num.*468. ibid.
Explicatur id exemplo B. Pauli. *ibi n.*469. ibid.
Raptus aliquid addit super ecstasim & quid hoc sit exponitur. *T.* 4. *n.*95. p.184.
Excessus contingit quandoque ex causa interiori. *ibi n.*96. p.185
Quandoque contingit à causa superiori. *ibi n.*97. ibid.
Ad ecstasim concurrunt tam vis appetitiva quam cognoscitiva. *ibi num.*98. ibid.
In potentia cognoscitiva est formaliter. *ibi n.*99. ibid.
In vi appetitiva est causaliter vel dispositive. *ibi n.* 100. ibid.
Idem dicendum est de raptu ac de ecstasi. *ibi num.*101. ibid.
Ecstasis si perfecta sit contemplatio, potest via sua causare alienationem à sensibus externis. *Tractatu* 4. *n.*102. ibid.
Quomodo hoc fiat explicatur. *ibi n.*103. ibid.
Raptus potest accidere ex causa naturali. *ibi num.*104. ibid.
Potest etiam nasci ex causa corporali. *ibi n.*105. ibid.
Potest contingere virtute Dæmonum. *ibi n.*106. ibid.
Potest etiam contingere virtute divina. *ibi n.*107. ibid.
Quando distinguendum sit an raptus procedat à causa naturali vel à malo spiritu, vel à divino, colligitur ex ejus effectibus & quomodo. *ibi num.* 108. ibid.
Oratio raptus superior est oratione recollectionis & quietis & oratione unionis ordinariæ. *ibi num.* 109. ibid.
Repentinus hic animæ raptus talis est quod extra corpus differri videatur. *ibi n.*110. p. 186.
In raptu multa videt anima admirabilia. *ibi n.*111. ibid.
Vide verbum *Recollectio.*
Hæc cælestium arcanorum manifestatio non fit per visionem intellectualem, sed imaginariam. *ibi num.* 112. ibid.
Aliquando imaginariæ visioni adjungitur intellectualis. *ibi num.* 113. ibid.
Quando visio est imaginaria transacta visione de rebus visis recordatur & potest loqui anima. *ibi num.* 114. ibid.
Quando visio est intellectualis, suspenduntur potentiæ & solum Deo manent unitæ. *ibi n.*115. ibid.

Non

Non poteſt loqui de viſis in ea & cur anima tot mirabilia viſa in raptu vix earum recordetur in particulari & multò minus exprimere. *ibi n.* 116. ibid.

Licet oratio raptus ſit eximium donum amicitiæ Dei,non per hoc anima debet remanere ſecura de propria ſalute. *ibi n.* 117. ibid.

Religio.

Quæ vitia opponantur religioni enumerantur. *T.* 2. *n* 68. p.27

Virtus religionis aliis virtutibus moralibus præeminet. *Tractatu* 2. *n.* 192. p.196.

Alia eſt acquiſita; alia infuſa. *ibi n.* 193. ibid.

Quid utraque ſit exponitur. *ibi n.* 194. ibid.

Principaliter in Deum exercetur. *ibi n.* 195. ibid.

Qui ad unionem Rei pervenit, exercet religionem hœroïcam erga Deum & Sanctos. *ibi num.* 196. p.197

In quo conſiſtat religio hœroïca. *ibi n.* 197. ibid.

Eo religio eſt magis hœroïca, quo actus religionis perfectiores ſunt & magis rariores. *ibi n.* 198. ibid.

Ponuntur aliqua Sanctorum exempla religionis hœroicæ. *ibi n.* 199. ibid.

Reſignatio.

Qui ad ſtatum unionis pervenit, habet conformitatem cum divina voluntate. *T.* 4. *num.* 200. p.197

Quando perveniat quis ad gradum hœroicum hujus conformitatis, exponitur. *ibi num.* 201. ibid.

Ponuntur aliqua exempla Sanctorum hujus virtutis. *ibi n.* 202. p.198

Qui per hœroïcam cum Deo conformitatem Deo adhæret, vere beatus & perfecte bonus eſt. *ibi num.* 203. ibid.

Adhærentes Deo nihil timent niſi Deum perdere. *ibi n.* 104. ibid.

Revelatio.

Quid ſit revelatio declaratur. *T.* 2. *num.* 342. p.143

Duplex eſt revelatio: alia quæ tantum importat revelationem alicujus veritatis occultæ factam intellectui: ſecunda importat manifeſtationem alicujus arcani vel myſterij. *ibi n.* 343. ibid.

Quid importet prima ſpecies revelationis exponitur. *ibi n.* 344. ibid.

Quomodo ſe debeat habere anima in hac revelatione. *ibi n.* 345. ibid.

Quid importet ſecunda ſpecies revelationis declaratur. *ibi n* 346. p.144

Circa manifeſtationem myſteriorum Dei in ſe ipſo,ſtandum eſt principiis fidei. *ibi n.* 347. ibid.

Dæmon poteſt plura admiranda efficere hominibus, quæ revera ſunt falſa & vera apparent. *T.* 3. *n.* 379. p.150

Quædam facit realiter, quædam præſtigioſe. *ibi n.* 380. ibid.

Realiter ea facit cum reales effectus producuntur. *T.* 3. *n.* 381. ibid.

Referuntur quæ poteſt efficere realiter. *ibi n.* 382. ibid.

Referuntur quæ poteſt facere apparentur,& præſtigioſe. *ibi n.* 383. ibid.

Quædam facit apparenter per medij alterationem. *ibi n.* 384. p.151

Quædam facit immutando viſum. *ibi n.* 385. ibid.

Poteſt ſpecies impreſſas à ſenſibus internis ad externos evocare. *ibi n.* 386. ibid.

Poteſt Dæmon multa ſcire. *ibi n.* 387. ibid.

quomodo cognoſcat futura neceſſaria & determinata explicatur. *ibi n.* 388. ibid.

Non poteſt inveſtigare futura dependentia à voluntate Dei & hominis. *ibi n.* 389. ibid.

Diabolus antiquitus per oracula loquebatur. *ibi n.* 390. ibid.

quid ſint oracula explicatur. *ibi n.* 391. ibid.

Referuntur aliqua oracula antiqua. *ibi n.* 392. ibid.

Hæc oracula Chriſti adventu ceſſarunt. *ibi n.* 393.

Nunc loquitur Diabolus per pſeudoprophetas. *ibi n.* 394. ibid.

quæ communicet Diabolus his pſeudoprophetis. *ibi n.* 395. ibid.

Dantur plura ſigna ad diſtinguendum veros Prophetas à falſis. *ibi n.* 396. ibid.

Referuntur hæc ſigna. *ibi num.* 397. ibid.

Ponitur quoddam ſignum ad diſtinguendas veras viſiones à falſis. *ibi n.* 398. p.152.

Ponitur ſecundum ſignum ad diſtinguendas has viſiones & revelationes. *ibi n.* 399. ibid.

Ponitur tertium ſignum ad illas diſtinguendas. *ibi n.* 400. ibid.

Referuntur caſus notabiles in confirmationem prædictæ doctrinæ. *ibi n.* 401. p.153.

Ponitur primum signum ad distinguendas veras visiones & revelationes à falsis. *T.* 3. *num.* 402. ibid.

Ponitur secundum signum ad idem. *ibi num.* 403. p. 154

Revelatio ut sit bona, debet habere conditiones quas ponit Jacobus Apostolus & quæ ista sint. *ibi num.* 404. ibid.

Ponitur tertium & quartum signum ad distinguendas veras revelationes à falsis. *ibi n.* 405. ibid.

Revelatio quæ revelat culpas & peccata occulta, est valde suspecta. *ibi num.* 406. p. 155

Idem dicendum est de revelatione quæ exhortatur aliquem ad rem singularem cum scandalo & quomodo. *ibi n.* 407. ibid.

Illud quod potest sciri via humana vel diabolica, non est statim tribuendum divinæ revelationi. *ibi n.* 408. ibid.

Revelatio vel visio quæ movet ad faciendum aliquid de quo non certò scitur placere Deo, sed de bonitate illius dubitatur, non est bona. *ibi n.* 409. ibid.

Persona quæ revelat suas revelationes nisi suo directori, valde suspecta est & ejus revelatio. *ibi num.* 410. ibid.

Timor aperiendi revelationes & communicationes supernaturales est signum quod sint Dei. *ibi num.* 411. ibid.

Revelatio vel communicatio quæ causat facilitatem ad virtutem & bona opera, est bona. *ibi num.* 412. ibid.

Recollectio.

Quid sit recollectio animæ explicatur. *T.* 4. *num.* 77. pag. 180

Dantur duo modi orationis recollectionis: alius activus: alius passivus. *ibi num.* 78. ibid.

Ad primum modum activum orationis sufficit considerare Deum intra nos ipsos. *ibi n.* 79. ibid.

Iste modus orationis non est oratio supernaturalis quamvis haberi non possit absque speciali auxilio Dei. *ibi num.* 80. p. 181

Secundus modus orationis recollectionis scilicet passivæ, est supernaturalis, & cur. *ibi n* 81. ibid.

Signum & effectus hujus recollectionis explicatur. *ibi num.* 82. ibid.

Ponitur primus effectus orationis raptus. *Directorium Mysticum. Tractatu* 4. *num.* 150. p. 191

Ponitur secundus effectus. *ibi num.* 151. ibid.

Ponitur tertius effectus. *ibi num.* 162. ibid.

Ponitur quartus effectus. *ibi num.* 153. ibid.

Ponitur quintus effectus. *ibi num.* 154. ibid.

Ponitur sextus effectus. *ibi num.* 155. ibid.

Ponitur septimus effectus. *ibi num.* 156. ibid.

S.

Sensus.

Sensus communis in qua parte hominis resideat, explicatur. *T.* 2. *n.* 164. pag. 41.

Sensus externi omnes suas species intentionales referunt ad sensum communem & quid sit officium illius. *ibi n.* 165. ibid.

Signum.

Primum signum purgationis intellectivæ puræ declaratur. *T.* 2. *num.* 304. pag. 63.

Ponitur secundum signum purgationis intellectivæ puræ. *ibi num.* 305. ibid.

Ponitur tertium signum purgationis puræ. *ibi n.* 306. p. 64

Silentium.

Quid significet silentium & etiam in contemplatione. *Tractatu* 1. *num.* 78. pag. 11

Silentium maximè necessarium est viro religioso. *T.* 4. *num.* 279. ibid.

Qui in verbo non offendit, perfectus est vir. *ibi n.* 280. ibid.

Lingua pluribus vallis custodita fuit à natura, & cur. *ibi num.* 281. ibid.

Vir prudens debet suam linguam vereri ut periculosissimum malum. *ibi n.* 282. ibid.

Quantum quis timet mortem, tantum debet timere linguam suam, & cur. *ibi n.* 283. ibid.

Viris contemplationi deditis maxime necessarium est silentium. *ibi n.* 284. ibid.

Solus ille custodit animam suam à peccatis & imperfectionibus qui linguam suam custodit. *ibi num.* 285. pag. 12

Sancti patres inter præcipua religionis fundamenta silentium posuerant. *ibi num.* 286. ibid.
Perfectus & hœroïcus usus silentij non consistit in totali carentia loquendi, & cur. *ibi n.*287. ibid.
Ex verbis cognoscitur vir. *T.* 3. *n.* 388. ibid.
Difficillimum est huic virtuti medium ponere. *ibi n.*389. ibid.
Quas circumstantias debeat quis observare ut recte silentium observet. *ibi n.*390. ibid.
Numerantur circumstantiæ & explicantur. *ibi n.*391. ibid.
Qui ad unionem Dei aspirat, non sit loquax. *ibi n.*392. ibid.
Quæ debeant sua esse verba exponitur. *ibi n.*393. p.13

Simplicitas.

Simplicitas est maxime necessaria humanæ societati. *T.*4.*n.* 348. pag.212.
Est viris perfectis maxime conveniens. *ibi n.*349. ibid.
Qui transacta iniuria iram abijciunt, sunt simplices sicut columbæ, & cur. *ibi n.*350. ibid.
Simplicitas est conflatum perfectionis. *ibi n.* 351. ibid.
Simplicitas dicitur innocentia, & cur. *ibi n.*352. ibid.
Est compendium bonarum actionum. *ibi num.*353. ibid.
Simplicitas in summo est candor animi. *ibi n.*354. ibid.
Viri perfecti debent simplicitatem summo studio exercere. *ibi num.* 355. ibid.
Debent æquivocationes fugere. *ibi num.*357. ibid.
Vir perfectus quæ habet in ore, debet habere in corde. *ibi n.*357. ibid.
Vir simplex debet idem sentire de aliis. *ibi num.* 358. ibid.
Refertur quoddam notabile simplicitatis exemplum. *ibi n.*359. ibid.
Simplicitas à mundo fatuitas iudicatur, à Deo tamen sapientia reputatur. *ibi num.*360. ibid.
Sapientia mundi vera stultitia est. *ibi num.* 361. ibid.

Spes.

Prima passio appetitus sensitivi est spes. *T.* 1. *num.*123. pag. 34
Ponitur definitio spei prout est passio appetitus irascibilis. *ibi num.* 124. ibid.
Hæc passio non solum in homine, sed etiam in brutis reperitur, diverso tamen modo. *ibi n.*125. ibid.
Quod objectum habeat passio spei declaratur. *ibi n.*126. ibid.
Quomodo debeat hæc passio moderari. *ibi n.* 127. ibid.

Superbia.

Aliqui ex devotionis sensu quem Deus eis communicat, sumunt occasionem superbiendi. *T.*1.*n.*24. pag.22

T.

Tactus.

Tactus omnium sensuum iudicatur periculosissimus. *T.* 1. *num.*160. pag. 42.
Vir spiritualis debet hunc sensum mortificare. *ibi n.*161. ibid.
Debet vir spiritualis uti silentio & pœnitentiis. *ibi n.* 162. ibid.
Sancti multum curarunt de mortificando hoc sensu. *ibi n.*163. ibid.
Tactus vel sumitur active vel passive. *T.* 3. *num.*354. p.146
Quid importet tactus sumptus active, quid passive. *ibi n.* 355. ibid.
Hic tactus contingit in voluntate. *ibi n.* 352. p.143
Quando est altissimus, videtur ipsam animam penetrare. *ibi n.*353. ibid.
Licet fiat in voluntate, ex illo resultat in intellectu quædam Dei notitia. *ibi n.*358. p.146.
Quomodocumque à Deo contingat, est nimis sublimis & elevatus. *ibi n.* 359. ibid.
Hanc gratiam concedit Deus cui vult & quando & quomodo vult. *ibi num.* 360. ibid.
Meditatio & contemplatio sunt optimæ dispositiones ad hunc favorem. *ibi num.*361. ibid.
Quomodo se debeat habere anima quando recipit hunc favorem. *ibi n.* 362. ibid.

Tædium.

Tædium contrarium est devotioni substantiali. *T.* 1. *num.*232. pag. 51
Ponitur definitio tædij. *ibi num.* 233. ibid.
Effectus hujus tædlj in anima enumerantur. *ibi n.*234. ibid.
Homo hoc tædio affectus non debet relinquere tempus consuetum orationis. *ibi n.*235. ibid.
Quid sit ariditas explicatur. *ibi n.*236. pag.52.

Quæ

Quæ sit radix hujus ariditatis & sterilitatis. *ibi n.* 137. ibid.
Ponuntur aliæ causæ & radices hujus ariditatis. *ibi n.* 138. ibid.
Quid sit desolatio explicatur. *ibi n.* 139. ibid.
Homo positus in hac desolatione debet insistere orationi. *ibi num.* 140. ibid.

Theologia.

Ponuntur plures Theologiæ mysticæ definitiones. *T.* 1. *n.* 1. pag. 1
Quid sit Theologia mystica sumpta pro habitu declaratur. *ibi n.* 2. p. 2
Quid sit sumpta pro actu sumpta formaliter. *ibi n.* 3. ibid.
Ponitur vera Theologiæ mysticæ definitio. *ibi n.* 4. ibid.
Quid sit Theologia mystica sumpta adæquate. *ibi n.* 5. ibid.
Theologia mystica principium habet in amore unitivo. *ibi num.* 6. ibid.
In quo consistat essentialiter Theologia mystica explicatur. *T.* 1. *num.* 9. pag. 3.
Qui actus concurrant ad Theologium mysticam explicantur. *ibi n.* 10. ibid.
Theologia mystica est scientia de Deo. *ibi n.* 11. ibid.
Ponitur quædam objectio. *ibi num.* 12. ibid.
Ponitur illius solutio. *ibi num.* 13. ibid.
Theologia mystica dicitur sapientia, & cur. *ibi n.* 14. ibid.
Theologia mystica in supremo gradu multum ad visionem beatificam accedit. *ibi n.* 15. ibid.
Theologia mystica non respicit Deum sub eadem ratione ac Theologia scholastica. *T.* 1. *num.* 25. p. 4
Theologia mystica in triplicem gradum dividitur. *T.* 1. *num.* 124. p. 16
Declaratur primus gradus. *ibi n.* 125. ibid.
Declaratur secundus gradus. *ibi n.* 126. ibid.
Declaratur tertius gradus. *ibi n.* 127. p. 17
Hi tres gradus correspondent tribus viis, purgativæ, illuminativæ & unitivæ. *ibi n.* 128. p. 17
His tribus gradibus correspondent diversa exercitia proportionata. *T.* 1. *num.* 128. ibid.
Si aliquis proficientium vel perfectorum forte inciderit in grave peccatum, non debet relinquere sua exercitia: sed deplorato peccato redire ad sua exercitia *ibi n.* 129. ibid.
Hæ tres viæ licet sint tres re ipsa, sunt una, & cur. *ibi n.* 130. ibid.
In omnibus his tribus viis illas habentes semper proficiunt. *ibi n.* 131. ibid.
In omnibus his viis purgantur imperfectiones. *ibi n.* 132. ibid.
Etiam in via purgativa & illuminativa illas habentes attendunt ad Dei unionem. *ibi n.* 133. ibid.
Aliquando permittenda sunt incipientibus & proficientibus exercitia perfectorum per breve tempus & quando. *ibi n.* 135 p. 18
Perfecti aliquando solent facere maximas pœnitentias & mortificationes. *ibi num.* 136. p. 18

Temperantia.

Ponitur diffinitio temperantiæ prout est virtus moralis & exponitur. *T.* 3. *n.* 151. pag. 107
Proponuntur partes integrales temperantiæ. *ibi num.* 152. ibid.
Explicatur partes subjectivæ temperantiæ. *ibi n.* 153. ibid.
Declarantur partes potentiales temperantiæ. *ibi num.* 154. ibid.
Quod donum correspondeat virtuti temperantiæ. *ibi n.* 155. p. 108
Quæ beatitudo illi correspondeat. *ibi n.* 156. ibid.
Quæ vitia opponantur temperantiæ tam in genere quam in specie. *T.* 4. *n.* 79. p. 27

Tentatio.

In purgatione passiva frequens est tentatio cessandi à bonis operibus. *T.* 2. *num.* 326. pag. 67
Quid debeant sic tentati facere. *ibi n.* 327. p. 68
Datur in hac purgatione etiam tentatio retrocedendi à via perfectionis. *ibi num.* 328. ibid.
Ponitur remedium contra hanc tentationem. *ibi n.* 329. ibid.
Aliqui in hac purgatione tentantur actibus impatientiæ & murmurationis contra Deum. *ibi n.* 330. ibid.
Qui hac tentatione premuntur quid facere debeant exponitur. *ibi n.* 331. p. 69
Aliquando tentantur positi in hac purgatione quod Deus non sit iustus. *ibi num.* 332. ibid.
Ponitur remedium contra hanc tentationem. *ibi n.* 333. ibid.
Diabolus aliquando persuadet positos in hac purgatione passiva Deum non

non habere providentiam de rebus humanis. *ibi n.*334. ibid.
Quid facere debeant hac tentatione vexati. *ibi num.*335. ibid.
Ponuntur modi quibus resistendum est his tentationibus. *ibi num.* 336. ibid.
Tentationes quas solent habere incipientes viam perfectionis in communi viventes. *T.*3.*n.*203. p.116

Timor.

In hac vita semper Deus timorem sociat amori. *T.* 1. *num.*122. pag.16
Ponitur quædam objectio & solvitur. *ibi n.*123. ibid.
In his vocalis ti mor ordinarie præcedit quo virtutis iter aggrediuntur. *ibi num.*124. ibid.
Hic timor Domini est initium sapientiæ. *ibi num.* 125. ibid.
Ponitur passionis timoris definitio. *T.* 2. *num.*136. p.36
Assignantur sex species timoris. *ibi num.*137. ibid.
Declarantur causæ timoris. *ibi n.* 138. ibid.
Proponuntur effectus timoris. *ibi n.*139. ibid.
Quomodo passio timoris sit moderanda. *ibi n.*140. p.71

Transformatio.

Quomodo anima transformatur in Deum explicatur. *Tractatu* 1. *n.* 93. p.13.
Amor est transformatio effectus in rem amatam. *ibi n.*94. ibid.
Amicus est alter ipse. *ibi num.* 95. ibid.
Qui adhæret Deo, unus spiritus est. *ibi num.*96. ibid.

Tristitia.

Sicut delectatio se habet in bono; ita tristitia & dolor in malo. *T.*2.*n.*116. pag.33.
Quid sit passio tristitiæ & doloris exponitur. *ibi n.*117. ibid.
Qui sint effectus tristitiæ declarantur. *T.*2. *n.*120.
Quomodo passio tristitiæ moderetur exponitur. *T.* 2. *n.*121. ibid.
Quid faciendum si tristitia sit immoderata ex parte objecti, quia apprehenditur ut malum, quod re vera est bonum. *ibi n.* 122. ibid.

V.

Veritas.

Quæ vitia opponantur veritati. *T.* 2. *num.* 72. pag.27

Virtus.

Virtutes morales sunt necessariæ hominibus ad acquirendam contemplationem. *T.* 3. *n.*85. pag.99
Probatur multiplici ratione. *ibi n.* 86. ibid.
Contemplatio impeditur per vehementiam passionum & exteriores tumultus. *ibi num.*87. ibid.
Virtutes impediunt vehementiam passionum & exteriores tumultus. *ibi num.*88. ibid.
Ponitur definitio virtutis & declaratur. *T.*3.*n.*89. ibid.
Virtute nullus male utitur formaliter. *ibi n.*90. ibid.
Bene potest quis male uti virtutibus intellectualibus materialiter excepta prudentia. *ibi num.* 91. ibid.
Non potest quis male uti spe, charitate & aliis virtutibus moralibus etiam materialiter, & cur. *ibi n.*92. p.100.
Virtus: alia est infusa: alia acquisita. *ibi num.*93. ibid.
Virtus habet quatuor proprietates: scilicet est honesta, utilis, delectabilis & pulchra. *ibi n.*94. ibid.
Declaratur prima proprietas virtutis *ibi num.*95. ibid.
Declaratur secunda proprietas virtutis quod sit utilis. *ibi n.*96. ibid.
Declaratur tertia proprietas quod sit delectabilis. *ibi n.*97. ibid.
Declaratur quarta proprietas quod sit pulchra. *ibi n.*99. ibid.
Virtus generaliter sumpta dividitur in Theologicam, intellectualem, & moralem. *T.* 3. *n.*99. p.101
Theologia subdividitur in fidem, spem & charitatem. *ibi n.*100. ibid.
Intellectualis subdividitur in eam quæ versatur circa universalia & in eam quæ versatur circa particularia. *T.* 3. *num.*10. ibid.
Virtus quæ versatur circa universalia subdividitur in intellectum, sapientiam & scientiam. *ibi num.* 102. ibid.
Sapientia alia est infusa: alia acquisita. *ibi n.* 103. ibid.
Scientia alia abstrahit ab omni materia sensibili

sensibili, non tamen intelligibili, est Geometria & Arithmetica: alia abstrahit ab omni materia etiam intelligibili, ut Methaphysica & Dialectica. *ibi n.* 104. ibid.
Virtus intellectualis quæ versatur circa particularia, subdividitur in prudentiam & artem. *ibi n.* 105 ibid.
Ponuntur partes subjectivæ prudentiæ. *ibi n.* 105. ibid.
Numerantur partes potentiales prudentiæ. *ibi n.* 107. ibid.
Virtus moralis dividitur in iustitiam, fortitudinem & temperantiam. *ibi n.* 108. ibid.
Iustitia subdividitur in generalem & particularem. *ibi num.* 109. ibid.
Generalis subdividitur in legalem & epicheam. *ibi n.* 110. ibid.
Particularis in distributivam & commutativam. *ibi n.* 111. ibid.
Numerantur partes potentiales iustitiæ. *ibi n.* 112. p.102
Numerantur partes potentiales fortitudinis. *ibi n.* 113. ibid.
Numerantur partes subjectivæ & potentiales temperantiæ. *ibi num.* 114. ibid.
Virtus moralis dividitur in acquisitam & infusam. *ibi num.* 115. ibid.
Virtus Theologica dividitur in fidem, spem & charitatem *T.* 3. *num.* 116. ibid.
Ponitur fidei definitio & ejus explicatio. *ibi n.* 117. ibid.
Fides est necessaria ad salutem. *ibi n.* 118. ibid.
Quæ dona correspondeant virtuti fidei. *ibi n.* 119. p.103
Dono intellectus quæ beatitudo correspondeat. *ibi num.* 120. ibid.
Omnes virtutes tam acquisitæ, quam infusæ intellectuales subjectantur in intellectu. *T.* 3. *n.* 158. p.108
Virtus moralis acquisita potest sumi vel in statu perfecto, vel imperfecto. *T.* 3. *n.* 163. p.109
Quid sit virtus in statu perfecto. *ibi num* 164. ibid.
Quid sit virtus moralis imperfecta exponitur. *ibi n.* 165. ibid.
Virtus perfecta vel potest sumi ut opponitur virtuti imperfectæ vel prout dicit virtutem in summo gradu intentionis, vel prout dicit virtutem in gradu hœroico. *ibi n.* 166. ibid.
Virtutes morales quæ perficiunt hominem secundum communem statum, una non potest esse in statu perfecto sine aliis. *ibi n.* 167. p.110
Virtutes morales quæ perficiunt hominem secundum communem statum, una potest esse in statu imperfecto sine aliis. *ibi n.* 168. ibid.
Virtutes morales acquisitæ quæ perficiunt hominem secundum aliquem statum eminentem, non sunt semper actu cùm aliis in esse perfecto, sed tantum in potentia. *ibi num.* 169. ibid.
Maxime necessarium est ei qui ad perfectum virtutis statum desiderat accedere, nullam occasionem exercendi virtutem prætermittere. *ibi num.* 170. ibid.
Virtutes Theologicæ priores possunt esse in homine sine posterioribus, non tamen è contra. *Tractatu* 3. *n.* 171. ibid.
Virtutes morales infusæ non possunt esse sine charitate. *ibi num.* 172. ibid.
Charitas non potest esse sine virtutibus moralibus infusis. *ibi num.* 173. p.111
In statu naturæ lapsæ non possunt virtutes morales acquisitæ de novo acquiri & conservari in esse perfecto sine charitate, bene tamen quoad essentiam. *ibi n.* 174. ibid.
Virtutes acquisitæ in esse imperfecto sine charitate non merentur nomen virtutis. *T.* 3. *num.* 175. ibid.
Homini profitenti virtutem necessarium nimium est conservare gratiam & charitatem. *ibi n.* 176. ibid.
Primum medium ad acquirendam virtutem est ejus cognitio. *T.* 3. *n.* 177. ibid.
Secundum medium est magna ipsius æstimatio seu appretiatio. *ibi n.* 178. p.112.
Tertium medium est postulatio ipsius à Domino. *ibi n.* 179. ibid.
Quartum medium est diffidentia sui, & confidentia in Deum. *ibi num.* 180. ibid.
Quintum medium est velle Christum in omnibus imitari. *ibi num.* 181. ibid.
Sextum medium est exacta mandatorum Dei custodia & legum observantia. *ibi. n.* 182. ibid.
Debet etiam dari ingens desiderium acquirendi virtutem & operis executio. *ibi n.* 183. ibid.
In via purgativa virtus incipit apparere. *ibi n.* 184. ibid.

In via unitiva cernuntur virtutes in gradu hœroïco. *ibi n.*185. ibid.
In via illuminativa sunt virtutes in gradu superiori. *ibi n.* 186. ibid.
Probatur ratione. *ibi n.*187. p.113
In gradu viæ illuminativæ quomodo discat virtus potencias illustrare. *ibi num.*188. ibid.
Virtutes morales dividuntur in politicas, purgatorias & purgati animi; & quid hæc divisio significet. *ibi n.*189. ibid.
Ponitur primum indicium virtutis acquisitæ & explicatur. *T.* 3. *num.*190. ibid.
Ponitur secundum indicium illius & exponitur. *ibi n.*191. ibid.
Ponitur tertium indicium & demonstratur. *ibi num.*192. p.114
Ponitur quartum indicium & declaratur *ibi n.* 193. ibid.
Quid facere debeat qui in seipso talia indicia apprehenderit. *ibi num.* 194. ibid.
Quando dicantur virtutes hœroïcæ. *T.* .*n.*165. p.193

Visus

Visus est primus & perniciosissimus sensuum externorum. *T.* 2. *num.* 146. pag. 38.
Non est negligenda oculorum mortificatio. *ibi n.*147. ibid.
Quid debeat facere qui studet oculorum mortificationi. *ibi n.*148. ibid.

Visio.

Ad distinguendas veras visiones & revelationes notandum est an post communicationem spiritualem sequatur gustus & suavitas spiritualis. *T.* 3. *num.*413. p.156
Hic gustus aliquando redundat in corpus. *ibi n.*414. ibid.
Intellectus & voluntas in his divinis gustibus occupati omnes sensus internos & externos attrahunt ad seipsos. *ibi n.*415. ibid.
Sensus per quandam redundantiam lætificantur & abstrahuntur à rebus terrenis. *ibi n.*416. ibid.
Hanc suavitatem solus exprimere potest qui eam accipit. *ibi n.*417. ibid.
Aliqui dixerunt partem inferiorem per accidens & remote posse pati motus turpes, dum superior est occupata rebus spiritualibus. *ibi num.* 418. ibid.
Ponitur sententia & primus modus explicandi authoris hanc difficultatem. *ibi n.*419. p.157
Ponitur secundus modus eam intelligendi authoris. *ibi n.*420. ibid.
Ponitur tertius modus authoris explicandi hanc difficultatem. *ibi n.* 421. ibid.
Communicatio Dei causat in anima contemptum sui. *ibi n.*422. p.158
Qui ex gustu quem sentiunt in oratione gloriantur & non curant de proprio contemptu & pœnitentia, à diabolo falluntur. *ibi num.*423. ibid.
Communicatio Dei relinquit in anima magnum Dei timorem & tremorem. *ibi n.*424. ibid.
Revelatio vel communicatio quæ hunc timorem non relinquit, à malo spiritu procedit. *ibi n.* 425. ibid.
Ad tres species reducuntur visiones, scilicet corporalem, imaginariam & intellectualem. *T.*3.*num.*311. p.138
Quid sit visio intellectualis explicatur. *ibi n.*312. ibid.
Quid sit visio imaginaria. *ibi num.* 313. ibid.
Quid sit visio intellectualis. *ibi n.* 314. ibid.
Visio corporea est infima imaginaria est media: intellectualis est suprema. *ibi num.* 315. ibid.
Per visionem corpoream plures apparitiones Sanctorum & Angelorum & Beatæ Virginis & Christi communicantur. *T.* 3. *num.*316. ibid.
Quomodo animæ purgatæ videant has apparitiones. *ibi n.*317. ibid.
Hæc visio corporea aliquando fit per species intentionales absque eo quod persona repræsentata adesset ei cui apparet, & quomodo. *ibi num.* 318. ibid.
Fit etiam aliquando per immutationem sensuum nostrorum. *ibi num.* 319. ibid.
Fit aliquando per realem personæ apparentis præsentiam vel in corpore proprio, vel in assumpto; & quomodo. *ibi n.*320. ibid.
Apparitio Christi & Beatissimæ Virginis raro fit realiter, sed fit vel per corpus assumptum, vel per species intentionales. *ibi num.* 321. p.139
Apparitio visibilis cum sit omnium infima, est magis exposita illusioni Diaboli, nisi forte ei conjungatur visio intellectualis. *ibi num.* 322. ibid.
Hæ visiones non spectant ad veram sanctitatem. *ibi n.* 323. ibid.

Hujusmodi

Hujusmodi visiones non sunt optandæ vel postulandæ, sed si acciderint, humiliter fugiendæ, & cur. *ibi n.* 314. ibid.
Quid debeat facere ille cui hæ apparitiones ipso eas non desiderante, nec postulante accidunt. *ibi n.* 325. ibid.
Quid sit visio imaginaria explicatur. *T.*3.*n.*316. p.140
Visio imaginaria est media inter corporalem & intellectualem. *ibi n.* 327. ibid.
Quomodo contingat visio imaginaria demonstratur. *ibi num.* 328. ibid.
Visio vera imaginaria facile decernitur ab imaginationis fictione & quomodo. *ibi n.* 329. ibid.
Aliquando accidit visio imaginaria in somniis. *ibi n.*330. p.141
Visiones factæ vigilantibus veriores sunt, & cur. *ibi n.*331. ibid.
Quid debeat facere director spiritualis cum personis quæ similes visiones imaginarias, sive in somniis, sive in vigilia habent. *ibi n.* 332. ibid.
Quomodo director spiritualis debeat de his visionibus indicare, exponitur. *ibi n.*333. ibid.
Quid sit visio intellectualis declaratur. *T.* 3. *num.*334. p.142
Duobus modis fit visio intellectualis. *ibi n.* 335. ibid.
Explicatur primus modus quo fit visio intellectualis. *ibi n.*336. ibid.
Explicatur secundus modus visionis intellectualis. *ibi n.*337. ibid.
Visio intellectualis multum differt ab ordinaria Dei præsentia quæ in oratione quietis vel in oratione unionis præcipitur. *ibi n.*338. ibid.
Numerantur effectus visionis intellectualis. *ibi n.*339. ibid.
Visio intellectualis etiam potest à Dæmone fingi. *ibi n.*340. ibid.
Quid facere debeat qui habet hujusmodi visionem intellectualem. *ibi num.*341. p.143
Dari potest in hac vita per modum transitus, sed raro, quidditativa Dei visio, & de facto aliquibus concessa fuit. *T.* 3. *num.* 271. p.130
Probatur authoritate sanctorum Patrum. *ibi n.*272. ibid.
Probatur ex sacra Scriptura. *ibi n.* 273. ibid.
Probatur ratione. *ibi num.* 274. ibid.
Respondetur argumentis in contrarium. *ibi n.*275. ibid.

Vita.

Vita activa omnino impedit otium contemplationis. *Tractatu* 4. *num.* 515. pag. 237.
Optima dispositio ad contemplationem est acquisitio virtutum moralium quæ fit per vitam activam. *ibi num.* 516. ibid.
Ponitur objectio in contrarium & solvitur. *ibi n.* 517. p.238

Vitium.

Vitiorum habitus contrarius est naturæ rationali. *T.* 2. *num.*8. pag.20
Vitium est animæ prava dispositio. *T.* 2. *num.*50. p.25
Per actus pravos acquiritur paulatim habitus vitij. *ibi n.*51. ibid.
Vitium opponitur virtuti contrariè. *T.* 2. *num.* 52. ibid.
Vitium quod est contra naturalia est proprie & directe contrarium virtuti acquisitæ. *ibi n* 53. p.26
Virtuti infusæ opponitur contrariè contrarietate indirecta. *ibi num.* 54. ibid.
Ponitur quædam objectio & solvitur. *ibi n.* 55. ibid.
Major est contrarietas indirecta inter virtutem per se infusam & vitium contra supernaturalia, quam inter eandem virtutem & vitium contra naturalia. *ibi n.*56. ibid.
Sufficit quod vitium, quomodocumque contrarietur virtuti tam infusæ, quam acquisitæ, ut quilibet illud curet eradicare. *ibi num.* 57. ibid.
Vitium est intrinsece malum, *ibi n.*58. p.27.
Vitium in esse vitij secundum quid pejus est ipso peccato. *ibi num.* 59. ibid.
Sunt multæ species vitij & plures quàm virtutis. *ibi n.*60. ibid.
Qui ad perfectionem ascendere desiderat, omnia vitia debet eradicare. *T.*2. *n.*80. p.28
Non sunt omnia vitia simul aggredienda, sed singula seorsim. *ibi num.* 81. ibid.
Quid ad hoc faciendum sit. *ibi n.* 82. ibid.
Quomodo cognoscet homo vitia esse eradicata. *ibi n.*83. ibid.
Ponuntur ad id varia signa. *ibi num.* 84. ibid.

Voluntas.

Voluntas essentialiter præsupponit intellectum. *T.* 1. *n* 58. pag.8

Voluntas per se loquendo circa nullum objectum necessitatur in via. *T.*1 *n.*61. ibid.

Ponitur quædam objectio. *ibi num.* 62. ibid.

Ponitur illius solutio. *ibi num.* 63. ibid.

In exercitio Theologiæ mysticæ potest voluntas plus amare,quàm intellectus intelligere. *ibi n.*64. p.9

Probatur ratione. *ibi n.*65. ibid.

Quando Deus illabitur in voluntatem, quamvis cognitio Dei debilis sit, voluntas majorem notitiam illius acquirit quam speculative noverat intellectus. *ibi n.*68. ibid.

Voluntas solum requirit præviam cognitionem objecti ut conditionem sine qua non. *T.*1. *n.*73. pag.10

Non potest nostra voluntas quiescere nisi in ultimo fine qui est Deus. *T.*1. *n.*101. p.14

Vnio.

Vnio fruitiva quæ contingit in supremo gradu Theologiæ mysticæ, de lege ordinaria non potest fieri sine raptu. *T.* 1. *n.*113. pag.15

Pars superior vehementer Deo intenta & attenta trahit ad se partem inferiorem. *ibi n.*114. ibid.

Quando anima est in supremo gradu unionis cum Deo, fit in cælo silentium quasi media hora. *ibi n.* 115. ibid.

Anima pertingens ad hanc unionem fruitivam ita eam cognoscit ut non possit de ea dubitare. *T.* 1. *num.*116. ibid.

Deus hanc certitudinem realiter animæ sic unitæ communicat. *ibi n.* 117. ibid.

Status unionis fruitivæ exigit quod Deus revelet animæ quod est in statu gratiæ & de numero electorum. *T.* 1.*n.*119. p. 16

Probatur ratione. *ibi n.*120. ibid.

Transacta animæ fruitiva unione talis notitia recedit ab anima. *ibi n.* 121. ibid.

Dari potest casus quod unus transeat ab statu gravissimi peccatoris ad statum vitæ unitivæ immediate, absque eo quod transeat per viam purgativam & illuminativam. *T.*1.*n.*138. p.18

Hic casus non accidit absque miraculo. *ibi num.*139. ibid.

Solæ virtutes Theologicæ sunt in via medium ad intimam unionem cum Deo, adjunctis donis Spiritus Sancti & gratiis gratis datis ad has virtutes attinentibus. *T.* 3. *n.*363. p.147

In patria talem perficiunt unionem visio Dei succedens fidei, possessio succedens spei, & amor fruitivus. *ibi n.*364. ibid.

Vt anima in via hanc unionem acquirat, debet ad Deum attendere mediis prædictis virtutibus. *ibi n.* 365. ibid.

Vt quis acquirat divinam unionem,debet in hac vita relinquere notitias distinctas & claras de Deo & solum eum quærere in obscuritate fidei. *ibi n.*366. ibid.

Qui ad divinam unionem aspirat, non debet immorari curiosius in visionibus & revelationibus,sed eas humiliter recusare. *ibi n.*367. ibid.

Idem proportione servata dicimus de divinis locutionibus, sive fiant verbis successivis, sive formalibus. *ibi n.*368. p.148.

Sola locutio quæ fit verbis substantialibus potest desiderari,& cur. *ibi n.*369. ibid.

Hæc abnegatio divinarum consolationum nulli videri potest superflua, & cur. *ibi n.*370. ibid.

Datur actualis unio cum Deo fruitiva:declaratur quomodo hoc accidat. *T.* 4. *num.* 1. p.164

Datur unio cum Deo animæ contemplativæ per quendam contactum substantialem. *T.*4. *n.*2. ibid.

Probatur locis sacræ Scripturæ. *ibi num.* 3. ibid.

Probatur authoritate Sanctorum Patrum. *ibi num.* 4. p.165

Probatur authoritate Doctorum mysticorum. *ibi num.* 5. ibid.

Quid sit unio explicatur. *T.* 4. *num.* 6. p.166.

Iste modus existendi in anima contemplativa est distinctus à modo existendi in ea per immensitatem; supponit tamen illam. *ibi num.*7. ibid.

Probatur ratione. *ibi n.*8. ibid.

Iste modus existendi Deum in anima contemplativa per unionem fruitivam est etiam distinctus à modo existendi in animabus iustorum per gratiam. *ibi n.*9. ibid.

Probatur

Probatur ratione efficaci. *ibi num.* 10. ibid.
Quid sit hæc unio fruitiva explicatur. *ibi num.* 11. ibid.
Probatur ratione. *ibi n.* 12. p.167
Confirmatur primo. *ibi n.* 13. ibid.
Confirmatur secundo. *ibi n.* 14. ibid.
Confirmatur tertio. *ibi n.* 14. ibid.
Ponitur quædam objectio & ejus solutio. *ibi n.* 16. p.186
Ponitur alius modus explicandi. *ibi n.* 17. ibid.
Ponitur alius modus explicandi hanc divinam unionem. *ibi num.* 18. ibid.
Hæc unio actualis & fruitiva cum Deo, ut in se est, concipi, nec declarari non potest. *ibi n.* 19. p.169
Declaratur aliquo modo per analogiam ad sponsationem & matrimonium. *T.* 4. *num.* 20. ibid.
Declaratur secundo exemplo aquæ fluidæ cadentis in vase. *ibi num.* 21. ibid.
Declaratur tertio exemplo solis. *ibi n.* 22. ibid.
Declaratur quarto exemplo arboris insertæ. *ibi n.* 23. p.170
Declaratur quinto exemplo guttæ aquæ infusæ in dolio vini. *ibi n.* 24. ibid.
Declaratur exemplo oppositionis duorum speculorum. *ibi n.* 25. ibid.
Declaratur septimo exemplo Bombicis. *ibi n.* 26. ibid.
Vnio fruitiva dividitur in sobriam *T.* 4. *num.* 27. p.171
Quid sit unio sobria explicatur. *ibi n.* 28. ibid.
Ejus radix in plurimum est donum sapientiæ. *ibi num.* 29, ibid.
Quid sit unio fruitiva ebria exponitur. *ibi n.* 30. ibid.
Dicitur unio passiva, & cur. *ibi num.* 31. ibid.
In hac unione meretur anima. *ibi n.* 32. ibid.
In ea reperitur libertas. *ibi num.* 33. ibid.
Ecstasis quæ datur in unione ebria aliquando oritur ex admiratione objecti manifestati. *ibi n.* 34. ibid.
Tres dantur ecstaticæ unionis fruitivæ gradus qui explicantur. *ibi num.* 34. ibid.
In supremo gradu unionis duplex status distinguitur, qui ibi explicantur. *ibi num.* 36. ibid.
Anima quæ perfectionis viam fuit ingressa, necesse est quod tendat ad intimam Dei unionem. *T.* 4. *num.* 2. p.173.
Vt anima debite tendat ad divinam unionem, prius debet percurrere viam purgativam & illuminativam. *ibi n.* 43. ibid.
Quomodo anima se debeat excitare ad hanc divinam unionem, explicatur. *ibi n.* 44. p.174
Quomodo divinæ præsentiæ exercitium sit medium aptissimum ad perveniendum ad hanc divinam unionem, explicatur. *ibi n.* 45. ibid.
Vnio est id quod ex duobus fit *T.* 4 *n.* 63. p.178.
Vnio animæ cum Deo non fit per hoc quod anima amittat suum esse & convertatur in Deum. *ibi num.* 64 ibid.
Non fit per hoc quod Deus animæ sit intime præsens per immensitatem vel charitatem. *ibi num.* 65. ibid.
Ad hanc unionem non sufficit gratia & charitas. *ibi num.* 66. ibid.
Hæc unio celebratur in potentiis animæ: scilicet in intellectu & voluntate, vel actione per conformitatem, vel passive per Dei contemplationem. *ibi n.* 67. ibid.
Cur ista unio dicatur activa, explicatur. *ibi num.* 68. ibid.
Cur dicatur passiva exponitur. *ibi n.* 69. ibid.
Quid sit unio passiva de qua hic loquitur, explicatur. *ibi n.* 70. ibid.
Quam supernaturalis sit oratio unionis explicatur. *ibi n* 71. ibid.
Quomodo in illa resultet ex cognitione intellectus affectus ardentissimi amoris in voluntate ostenditur. *ibi n.* 72. p.179.
Vnio activa est quædam conformitas voluntatis nostræ cum divina. *ibi n.* 73. ibid.
Quid debeat facere homo ut ad hanc unionem perveniat. *ibi num.* 74. ibid.
Vnio conformitatis fundatur in amore Dei & proximi. *ibi n.* 65. ibid.
Sæpius orationis exercitium & sensibilis devotionis gustum tenemur dimittere ob bonum proximi. *ibi n.* 76. p.180.
Ponitur primus effectus orationis unitivæ. *T.* 4. *n.* 157. p.192
Ponitur secundus effectus orationis unitivæ. *ibi n* 158. ibid.
Ponitur tertius effectus orationis unitivæ. *ibi num.* 159. ibid.

Ponitur

Ponitur quartus effectus orationis vnitivæ. *ibi n.* 160. ibid.
Ponitur quintus effectus orationis unitivæ. *ibi n.* 161. ibid.
Ponitur sextus effectus orationis unitivæ. *ibi n.* 162. ibid.
Ponitur septimus effectus orationis unitivæ. *ibi n.* 163. ibid.
Ponitur octavus effectus orationis unitivæ. *ibi n.* 164. ibid.
Datur duplex unio amantis ad amatum procedens ex charitate. *T.* 4. *n.* 421. p.223
Prima est secundum rem: alia secundum effectum. *ibi n.*422. ibid.
Primam facit amor affective: secundam facit formaliter. *ibi num.*423. ibid.
Quando gratia habitualis intentissima est, regeneratur anima in naturam divinam. *ibi n.*424. ibid.
Animam sic divinizatam unit sibi Deus unione habituali. *ibi num.* 425. ibid.
Quid sit unio habitualis explicatur. *ibi n.* 426. ibid.
Ad hanc gratiam habitualem sic radicatam sequitur quædam unio actualis quæ ibi explicatur. *ibi num.* 427. p.224
Ex hac unione actuali resultat alia habitualis quæ ibi exponitur. *ibi n.* 428. ibid.
Anima in hac unione habituali non tam perfectam habet dulcedinem, quàm in unione actuali. *ibi n.* 429. ibid.
In hac unione habituali consistit matrimonium spirituale, & cur. *ibi n.*430. ibid.
Hæc unio habitualis supponit ut sponsalitium unionem actualem & ut radicem primam unionem habitualem. *ibi n.*431. ibid.
Quando fiant sponsalitia in hoc matrimonio declaratur, *ibi n.*432. ibid.
Quando celebretur matrimonium declaratur. *ibi n.*433 ibid.
Ponuntur aliqui effectus hujus unionis matrimonialis. *ibi n.*434. ibid.
Anima in hoc statu matrimonij spiritualis seu unionis habitualis introducitur ad cælum, seu ad paradisum spiritualem. *ibi num.*435. ibid.
Ostenditur id ratione. *ibi num.* 436. ibid.
Cum hac unione habituali multoties actualiter unit Deus sibi animam & quomodo. *ibi n.*437. p.225
Probatur authoritate D. Thomæ. *ibi num.* 438. ibid.
Probatur authoritate Sanctæ Theresiæ. *ibi num.*439. ibid.
Probatur ex doctrina Nostri Venerabilis patris Fratris Joannis à Cruce. *ibi n.* 440. ibid.
Hæc unio actualis quando concurrit cum unione habituali, non causat raptum, nec alienationem à sensibus. *ibi n.* 442. ibid.
Nun impedit animam ut attendat ad res exteriores, sed potius expeditiorem relinquit ad omnes actus virtutum internos & externos. *ibi n.* 442. ibid.
Probatur id ratione. *ibi num.* 443. ibid.
In via non datur unio per intellectum, vel per affectum continua & minime interrupta. *Tractatu* 4. *num.* 444. p.226.
Probatur ratione. *ibi n.* 445. ibid.
Confirmatur primo. *ibi num.* 446. ibid.
Confirmatur secundo. *ibi num.* 447. ibid.
Confirmatur tertio. *ibi n.*448. ibid.
Confirmatur quarto. *ibi n.* 449. ibid.
Confirmatur quinto. *ibi n.*450. ibid.
Licet in via non possit dari talis unio interrupta, datur tamen aliqua participatio beatitudinis & quomodo. *ibi n.*451. ibid.
Hæc unio in viris perfectissimis potest per plures horas diei vel noctis durare. *ibi n.*452. ibid.
Summus gradus contemplationis qui est videre Deum per essentiam, non competit homini in hac via permanenter. *T.*4. *n.*453. ibid.
Per modum transeuntis potest communicari summus gradus contemplationis, qui est videre divinam essentiam, homini in raptu. *ibi num.*454. p.282.
Sic communicatus fuit B. Virgini, Adæ & D. Paulo. *ibi n.*455. ibid.
Summus gradus unionis affectivæ nec etiam in his privilegiatis fuit continuus in hac vita. *ibi n.*456. ibid.
Dantur tres gradus altissimæ visionis qui ibi declarantur. *T.*4.*n.*457. ibid.
Summus gradus visionis affectivæ non fuit continuus his privilegiatis. *ibi n.*458. ibid.
Probatur ratione. *ibi n.*459. ibid.
Solum eis fuit concessus quantum necessitas hujus vitæ præsentis patiatur. *ibi n.*460. ibid.

Animæ

Animæ in illo ſtatu unionis actualis communicantur aliqua privilegia quæ conceſſa fuerunt primo parenti in ſtatu innocentiæ. *Tractatu* 4. *n*.461. p.229.
Vnum & ſingulariſſimum fuit quod movebatur à Deo in ſuis operationibus tam vitæ activæ quam contemplativæ. *ibi num*.462. ibid.
Probatur ratione. *ibi n*. 463. ibid.
Animæ in hoc ſtatu poſſunt eodem tempore exercere vitam activam & contemplativam. *ibi n*.464. ibid.
Probatur ratione. *ibi n*. 465. ibid.
Anima in hoc ſtatu dicitur ſpecialiter templum & altare domini. *ibi n*.466. ibid.
Dicitur regnum Dei. *ibi num*. 467. ibid.
In hoc ſtatu nulla res animam inquietat. *ibi n*.468. ibid.
Non ſentit dolores niſi appretiative. *ibi num*.469. ibid.
Quomodo id ſit intelligendum declaratur authoritate D. Thomæ. *ibi n*.470. ibid.
Explicatur authoritate S. M. Noſtræ Thereſiæ. *ibi n*. 471. ibid.
In hac habituali & actuali unione conſiſtit felicitas hujus vitæ. *ibi n*. 472. p.230.
Probatur ratione. *ibi num*.473. ibid.
Deus reſpectu noſtri eſt exemplar divinum. *ibi n*.474. ibid.
In homine dantur virtutes politicæ, purgatoriæ & animi purgati. *ibi n*. 475. ibid.
Quæ ſint virtutes animi purgati declarantur. *ibi num*. 476. ibid.
Hæ virtutes ſunt propriæ beatorum in patria vel aliquorum in hac vita perfectiſſimorum. *ibi num*.477. ibid.
Quando anima pervenit ad hanc unionem, omnes animæ affectus, potentiæ & operationes redduntur veluti divinæ, & cur. *ibi num*. 478. ibid.
Aliqui hæretici dixerunt contemplativos vnitos perveniſſe ad ſtatum beatitudinis videntes intuitivè divinam eſſentiam. *ibi num*. 510. pag.236.
Nullus viator ſine ſpeciali privilegio poteſt videre in hac vita divinam eſſentiam. *ibi n*. 511. ibid.
Referuntur alij errores hæreticorum. *T*.4.*n*.512. ibid.
Viri contemplativi quantumvis uniti obligantur præceptis legis divinæ. *ibi num*. 513. p.237
Ponitur quædam objectio & ſolvitur. *ibi n*.514. ibid.
Omnes animæ dignè ſuſcipientes Euchariſtiam fiunt unum moraliter per affectum cum Chriſto. *T*. 4. *num*.318. p.238
Magnum diſcrimen datur inter unionem animæ per affectum cum Deo & animæ cum Chriſto in hoc Sacramento. *ibi n*.519. ibid.
In quo conveniant inter ſe hæc duo unionum genera explicatur. *ibi n*. 520. p.239.
Proponitur ſenſus quæſtionis. *ibi n*.521. ibid.
Regulariter non datur unio realis cum Chriſto in illis qui digne accedunt ad hoc Sacramentum, ſed tantum per affectum. *ibi n*. 523. ibid.
Aliqnibus perfectiſſimis contemplativis præter unionem per affectum cum Chriſto in hoc Sacramento conceditur unio realis cum Chriſto. *ibi n*.524. ibid.
In quo conſiſtat hæc unio realis explicatur. *ibi n*.525. ibid.
Probatur dari hanc unionem realem cum Chriſto in hoc Sacramento authoritate Sacræ Scripturæ. *ibi n*. 526. p.240.
Probatur authoritate ſanctorum Patrum. *ibi n*.527. ibid.
Probatur ratione. *ibi n*.528. p.241
Ponitur quædam objectio & ſolvitur. *ibi n*.529. ibid.
In hac unione intellectus clare & intuitive videt Chriſtum Dominum in Euchariſtia. *ibi n*.530. ibid.
Voluntas illam præſentem immediate amplectitur & deoſculatur & quomodo hoc fiat. *ibi n*.531. p.242
Chriſtus, quantum eſt ex ſe, paratus eſt hanc unionem omnibus concedere cum digne recipientibus, ſed ex defectu diſpoſitionis ex parte ſuſcipientium non ſic omnibus communicatur. *ibi n* 532. p.243
Quando datur hæc unio realis, fere ſemper datur ecſtaſis & quomodo. *ibi num*.533. p.244
Regulariter loquendo inter noſtrum corpus & corpus Chriſti nulla datur realis unio virtute Euchariſtiæ, ſed tantum unio moralis myſtica mediis ſpeciebus Sacramentalibus. *ibi n*.534. ibid.

Aliquando

Aliquando ex speciali Dei favore & dispensatione contingit dari hanc unionem realem in illis animabus quæ pervenerunt per contemplationem ad realem animæ unionem cum Christo in Eucharistia. *ibi n.* 435. ibid.

Hæc unio tam spiritus quam carnis nostræ cum ipso Christo & ejus carne, est similis illis quam nunc in cælo animæ separatæ & post resurrectionem etiam corpora Beatorum cum Christo feliciter experientur. *T.* 4. *num.* 536. p.245

Quadruplex potest dari unio inter dignè suscipientes Christum & ipsum Christum, quæ omnia ibi explicantur. *T.* 4. *num.* 540. ibid.

Anima quæ pervenit ad hanc unionem & amplexum, felicissima est. *T.* 4. *n.* 537. ibid.

Quomodo aliquæ locutiones Patrum sint intelligendæ, declarantur. *T.* 4. *num.* 538. ibid.

Ex hac unione & contactu carnis Christi in nostram carnem mirabilis virtus derivatur, quæ ibi explicatur. *T.* 4 *num.* 539. ibid.

FINIS.

Laus Deo, & B. Virgini Mariæ de Monte Carmelo.